

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2014

Utgiftskapitler: 900–960, 2421, 2426, 2429 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5329, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625, 5629,
5650 og 5656

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2014

Utgiftskapitler: 900–960, 2421, 2426, 2429 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5329, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625, 5629,
5650 og 5656

Innhold

Del I	Innledende del	7	Kap. 3900 Nærings- og handels- departementet	60
1	Regjeringens næringspolitikk .	9		
1.1	Utvikling i norsk økonomi	9	Programkategori 17.10 Infrastruktur og rammebetingelser	61
1.2	Regjeringens mål for en helhetlig næringspolitikk	10	Kap. 901 Patentstyret	62
1.3	Næringspolitiske prioriteringer i statsbudsjettet 2014	12	Kap. 3901 Patentstyret	66
1.3.1	Forenkling for næringslivet	14	Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet	67
1.3.2	Innovasjon, entreprenørskap og næringsrelevant forskning	15	Kap. 902 Justervesenet	67
1.3.3	En strategi for maritime næringer	20	Kap. 3902 Justervesenet	71
1.3.4	Videreført satsing på reiselivs- næringen	22	Kap. 903 Norsk akkreditering	71
1.3.5	En strategi for mineralnæringen ..	23	Kap. 3903 Norsk akkreditering	73
1.3.6	Statlig eierskap	24	Kap. 904 Brønnøysundregistrene	73
1.3.7	Handel og internasjonalt samarbeid	24	Kap. 3904 Brønnøysundregistrene	77
1.3.8	Nordområdene	26	Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse .	78
1.3.9	Andre områder	27	Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse .	83
2	Oversiktstabeller for		Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ...	83
	budsjettet	29	Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard ...	87
2.1	Utgifter	29	Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk .	88
2.2	Inntekter	31	Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet	89
3	Oversikt over tilsagns- fullmakter	33	Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet	94
4	Oversikt over garanti- og garantiliknende ordninger	34	Kap. 913 Standardisering	95
5	Bruk av stikkordet «kan overføres»	38	Kap. 914 Klagenemnda for industrielle rettigheter	96
6	Oppfølging av anmodnings- vedtak fra Stortinget	39	Kap. 3914 Klagenemnda for industrielle rettigheter	97
6.1	Vedtak nr. 529 (2012–2013), 10. juni 2013	39	Programkategori 17.20 Forskning, innovasjon og internasjonalisering	98
Del II	Budsjettforslag	41	Kap. 920 Norges forskningsråd	100
7	Nærmere omtale av bevilgningsforslagene m.v.	43	Kap. 922 Romvirksomhet	116
	Programområde 17 Nærings- og handelsformål	43	Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	127
	Programkategori 17.00 Administrasjon	43	Kap. 929 Norsk Designråd	131
Kap. 900	Nærings- og handels- departementet	44	Kap. 930 Norsk design- og arkitektursenter	132
			Kap. 934 Internasjonaliseringstiltak	133
			Kap. 3934 Internasjonaliseringstiltak	137
			Kap. 937 Svalbard Reiseliv AS	138
			Kap. 2421 Innovasjon Norge	139
			Kap. 5325 Innovasjon Norge	159
			Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	160
			Kap. 2426 SIVA SF	161
			Kap. 5326 SIVA SF	168
			Kap. 5613 Renter fra SIVA SF	169
			Kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS	169
			Kap. 5329 Eksportkreditt Norge AS	172
			Kap. 5629 Renter fra eksportkreditt- ordningen	173

Kap. 2460	Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK)	173	10	Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper	206
Kap. 5460	Garanti-instituttet for eksportkreditt	180			
Kap. 5614	Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt	181	11	Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Nærings- og handelsdepartementet	208
Programkategori 17.30	Statlig eierskap	182			
Kap. 950	Forvaltning av statlig eierskap	187			
Kap. 3950	Forvaltning av statlig eierskap	188	12	Tilskuddsforvaltning	211
Kap. 953	Kings Bay AS	189			
Kap. 960	Raufoss ASA	190	13	Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter	212
Kap. 3961	Selskaper under NHDs forvaltning	193			
Kap. 5650	Renter på lån fra Nærings- og handelsdepartementet	193			
Kap. 5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning	194	14	Oversikt over enkeltsaker som fikk tilskudd i 2012 under kap. 900, post 21 Spesielle driftsutgifter	216
Del III	Spesielle temaer	195			
8	Likestilling	197		Forslag.....	218
9	Sektorovergripende miljøpolitikk	200			

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2014

Utgiftskapitler: 900–960, 2421, 2426, 2429 og 2460

Inntektskapitler: 3900–3961, 5325, 5326, 5329, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625, 5629,
5650 og 5656

*Tilråding fra Nærings- og handelsdepartementet 27. september 2013,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Innledning del

1 Regjeringens næringspolitikk

1.1 Utvikling i norsk økonomi

Norsk økonomi har utviklet seg positivt de siste årene, men veksten synes nå å ha avtatt noe. De siste tre kvartalene har veksten i fastlandsøkonomien vært noe under gjennomsnittet de siste 40 år. Antall sysselsatte er allikevel fortsatt rekordhøyt. Den svekkede veksten viser at vi er berørt av uroen i EU og dempet vekst i de framvoksende økonomiene. Prognosene tyder nå på avdempet vekst i Norge i tiden framover.

Utviklingen de siste åtte årene har samlet sett vært positiv. Bruttoproduktet i industrien er 13 mrd. høyere i 2012 enn det var i 2005, målt i faste 2005-priser. Sterkest vekst har det vært i tjenester knyttet til utvinning av råolje og naturgass, hvor bruttoproduktet nesten doblet seg, fra 14 mrd. i 2005 til 33 mrd. i 2012. Andre næringer med vekst er produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner hvor bruttoproduktet har økt med 60 pst. og faglig, vitenskaplig og teknisk tjenesteyting hvor bruttoproduktet har økt med 45 pst. I bygg og anlegg har bruttoproduktet økt med 20 pst., mens i varehandel og reparasjon av motorvogner har bruttoproduktet økt med 29 pst.

Selv om flere næringer har utviklet seg positivt har vi flere næringer som over tid har hatt utfordringer. I næringer som produksjon av metaller og møbelproduksjoner bruttoproduktet redusert med rundt 40 pst., i trelast og trevareindustrien har bruttoproduktet gått ned med 35 pst. Innenfor papir og papirvarer er bruttoproduktet redusert med 25 pst. de siste åtte årene, mens innenfor kjemiske råvarer er det redusert med 8 pst.

Eksport av tradisjonelle varer har økt fra 228 mrd. kroner i 2005 til 267 mrd. kroner i 2012, målt i faste 2005-priser. Det er en økning på 40 mrd. kroner, eller 17 pst. Eksport av tjenester har i samme periode økt fra 197 mrd. kroner til 231 mrd. kroner, målt i faste 2005-priser. Det er en økning på 34 mrd. kroner, eller 17 pst. Import av tradisjonelle varer har økt fra 343 mrd. kroner til 419 mrd. kroner, målt i fast 2005-priser. Det er en økning på 76 mrd. kroner, eller 22 pst..

Fra 2005 til 2012 har antall foretak økt med over 75 000, til totalt 374 083. Bare i 2012 ble det etablert over 20 000 nye aksjeselskap.

Utviklingen de siste åtte årene har skapt forskjeller mellom ulike deler av norsk økonomi. I oljerelaterte virksomheter, som maskinindustrien og bygging av skip og plattformer, er etterspørselen etter varer og tjenester høy, og aktivitetsveksten i petroleumssektoren ventes å stimulere norsk økonomi også i 2014. For tradisjonell eksportrettet industri er situasjonen mer utfordrende. Produsenter av innsatsvarer som metall, kjemiske råvarer og papir har opplevd fall i etterspørsel og markedspriser hittil i år, og også andre konkurranseutsatte næringer påvirkes av utviklingen i eksportmarkedene.

Stemningsrapporter fra bedrifts-Norge, som Norges Banks regionale nettverk, melder om forsiktig optimisme. Petroleumssektoren forventes fortsatt å være en drivkraft for økonomien, og næringslivslederne forventer økende vekst også hos våre handelspartnere fra neste år av.

Det er nå fem år siden finanskrisen startet og tre år siden gjeldsproblemene i eurosonen ble kjent. Allikevel er det fortsatt utfordringer i finansmarkedene, og statsgjeldsproblemene i EU er fortsatt ikke løst. Innstrammingene har også medvirket til skyhøy arbeidsledighet i flere land i EU. Flere av våre handelspartnere opplever resesjon eller lav økonomisk vekst. Også sentrale EU-land som Sverige, Tyskland og Nederland har hatt liten eller ingen vekst så langt i år.

Rundt 70 pst. av eksporten vår går til det europeiske markedet. Derfor er det mange norske bedrifter og næringer som merker resesjonen i Europa. Norge er ikke uberørt av det som skjer, tvert imot ser vi at både bedrifter og bransjer merker krisen i Europa i form av lavere etterspørsel og dårligere lønnsomhet. Det er derfor ingen selvfølge at den gode økonomiske utviklingen vi har hatt i Norge de siste årene, vil fortsette.

De fleste analyser, fra bl.a. OECD og Det internasjonale pengefondet (IMF), tyder nå på at mange av industrilandene vil oppleve at utfordringene med lav vekst og høy arbeidsledighet vil vare lengre enn tidligere antatt. Også framvok-

sende økonomier som Kina, India og Brasil har fått nedjusterte prognoser fra analysemiljøene. Svekkede vekstutsikter globalt har allerede bidratt til fall i råvareprisene og oljeprisen. Internasjonal økonomi er dermed fortsatt skjør.

Det er likevel sannsynlig at de store framvoksende økonomiene, sammen med land i Sørøst-Asia, vil fortsette å få en stadig større betydning for norsk næringsliv. Også landene i Afrika sør for Sahara opplever en akselererende økonomisk vekst, riktignok fra et lavt utgangspunkt¹. Fra 2000 til 2011 var seks av de ti landene med høyest økonomisk vekst i verden fra Afrika sør for Sahara². Økt politisk og makroøkonomisk stabilitet, en voksende arbeidsstyrke og lokale investeringer i infrastruktur og eksportdrevne sektorer kan bidra til at denne veksten fortsetter i årene som kommer³. Dette kan gi nye muligheter for norsk næringsliv både i form av handel og investeringer.

Lavere vekst hos våre viktigste handelspartnere kan gi redusert etterspørsel etter norske varer og tjenester. Dersom usikkerheten i finansmarkedene skulle tilta, kan også kapitaltilgangen for norske bedrifter bli vanskeligere og dyrere. I en slik situasjon er det viktig å legge til rette for at norsk næringsliv kan opprettholde sin konkurransevne. Med utsikter både til BNP-vekst noe under trendgjennomsnittet og fortsatt lavere ledighet i norsk økonomi enn gjennomsnittet de siste tiårene, vil kapasitetsutnyttelsen kunne øke. Det vil si at presset på ressursene vil kunne tilta. Med mer beskjedne prognoser for økonomisk vekst og ledighet i eurosonen, Storbritannia og USA kan resultatet bli økt avstand mellom Norges og handelspartnerenes rente- og lønnsnivå framover. Det vil kunne svekke norske eksportbedrifters kostnadmessige konkurransevne ytterligere, noe som igjen kan svekke lønnsomheten i konkurranseutsatt sektor.

Regjeringen vil motvirke denne utviklingen først og fremst ved å føre en ansvarlig økonomisk politikk og en aktiv næringspolitikk. Ved å legge til rette for å opprettholde norske bedrifters konkurransevne styrker Regjeringen konkurranseutsatte næringer. De er en viktig del av grunnlaget for vår verdiskaping – som igjen er grunnlaget for å opprettholde de gode velferdsordningene vi har i Norge i dag.

1.2 Regjeringens mål for en helhetlig næringspolitikk

Arbeid til alle er Regjeringens viktigste mål i den økonomiske politikken. For å skape full sysselsetting og god velstandsutvikling er det helt nødvendig med et mangfold av bedrifter som lykkes og som bidrar til en sterk verdiskaping. Derfor står en aktiv og framtidsrettet næringspolitikk sentralt i Regjeringens politikk. Regjeringen vil arbeide for stadig bedre rammebetingelser for norske bedrifter, slik at de kan skape store verdier og nye arbeidsplasser i hele landet. Gjennom næringspolitikken ønsker vi å bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi og arbeid til alle.

I et langsiktig perspektiv er det hvordan vi utnytter våre samlede ressurser som bestemmer hva slags velferd vi vil ha i framtiden. Regjeringen arbeider for en bærekraftig økonomi der ressursene settes inn der de kaster mest av seg. Da er det mange politikkområder som spiller inn.

Det er summen av rammebetingelsene som er avgjørende for at vi skal legge best mulig til rette for framtidens velferd. Nærings- og handelsdepartementets (NHDs) nedslagsfelt er dermed langt bredere enn den politikken departementet selv forvalter. Departementet skal arbeide for at næringsøkonomiske hensyn tas i betraktning ved utformingen av eksempelvis den makroøkonomiske politikken, skatte- og avgiftspolitikken, utdannings- og forskningspolitikken, arbeidslivspolitikken, miljøpolitikken og ved planlegging av samferdsel og infrastruktur. Det skal være enkelt å drive næringsvirksomhet i Norge, og bedriftene skal kunne konsentrere seg om å skape verdier.

Den høye omstillingsevnen i norske virksomheter er et fortrinn i den globale konkurransen. Denne evnen har sitt utspring i vår samfunnsmodell, som har fått økt oppmerksomhet de siste årene. Ved å ta vare på og bedre den norske samfunnsmodellen basert på likhet, trygghet, tillit og fleksibilitet, vil Regjeringen stimulere til fortsatt høy omstillingsvilje og -evne. En videreutvikling av norsk næringsliv forutsetter at nye foretak etableres. Regjeringen vil bidra til dette bl.a. ved å fremme innovasjon og entreprenørskap, særlig i framtidsrettede næringer.

Regjeringen vil fortsatt prioritere satsinger på områder der Norge har spesielle forutsetninger for å lykkes. Regjeringen har lagt vekt på potensialet som ligger i de fem områdene energi, miljø, reiseliv, marin og maritim sektor. Regjeringens aktive næringspolitikk tar utgangspunkt i disse næringene. Regjeringen vil at Norge skal ha en

¹ IMF estimerer en økonomisk vekst i denne regionen på 5,6 pst. i 2013 og 6,1 pst. i 2014.

² McKinsey Global Institute, June 2010.

³ IMF, Regional Economic Outlook Sub-Saharan Africa, May 2013 og McKinsey Global Institute, June 2010.

klar miljøpolitisk profil. I Meld. St. 39 (2012–2013) *Mangfold av vinnere – Næringspolitikken mot 2020* (Næringsmeldingen), løftes miljøhensynet til en overordnet dimensjon i næringspolitikken for alle relevante bransjer. Dette gjøres fordi Regjeringen mener at vi på alle samfunnsområder må sørge for at politiske valg og strategier tar klima- og miljødimensjonen på alvor. I Næringsmeldingen løfter Regjeringen i tillegg fram IKT-næringen som en viktig næring og helse- og velferdsteknologi som viktig område. Ut over dette framheves også varehandel, bygg og anlegg og transportnæringen som næringer som spiller en stor og viktig rolle i både sysselsetting og verdiskaping i Norge.

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å redusere næringslivets kostnader knyttet til å oppfylle lover og regler ved å gjennomføre forenklinger, spesielt rettet mot små og mellomstore bedrifter. Per 28. august 2013 er det gjennomført 35 tiltak og besluttet å gjennomføre ytterligere 22 tiltak, som – når alle er gjennomført – vil bety årlige besparelser for næringslivet på over 5 mrd. kroner. Arbeidet mot målet på 10 mrd. kroner i årlige besparelser før utløpet av 2015 pågår for fullt. Det har allerede blitt langt enklere å starte og drive næringsvirksomhet. Det arbeides dessuten med å få besluttet og gjennomført ca. 50 nye tiltak.

Sentralt i Regjeringens næringspolitikk står kunnskaps- og kompetanseutvikling. For å bevare sin produktivitet og sine konkurransefortrinn må norske bedrifter ha tilgang til tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft. Ved å øke kunnskaps- og kompetansenivået i norsk næringsliv stimuleres bedriftenes innovasjonsevne og individers entreprenørevne. Dette er grunnleggende for å utvikle nye, unike produkter og prosesser. Regjeringen vil derfor også i 2014 iverksette målrettede tiltak for å øke yrkesdeltakelsen og styrke utdannings-tilbudet.

Regjeringen vil fortsatt legge til rette for økt forskning, utvikling og innovasjon i og for næringslivet. Regjeringens satsing på næringsrelevant forskning vil bidra til å styrke verdiskaping og omstilling i norsk næringsliv. Regjeringen vil øke generelle virkemidler som retter seg inn mot bredden av norsk næringsliv, som Brukerstyrt innovasjonsarena. Videre vil Regjeringen opprettholde den høye aktiviteten på de brede, teknologiområdene nanoteknologi og bioteknologi. Dette er teknologier som kan gi betydelige ringvirkninger og hvor resultatene av teknologiene kan anvendes i et bredt spekter av næringer.

Regjeringen nedsatte utvalget for næringsutvikling på Sørlandet (Sørlandsutvalget) i august 2011. Utvalget leverte sin rapport i august 2013. Departementet vil vurdere videre oppfølging av utvalgets forslag til tiltak. Utvalgets arbeid har skapt oppmerksomhet om næringsutvikling på Sørlandet. Dette har gjort at man på Sørlandet er mer oppmerksom på sin kompetanse og sine muligheter.

Regjeringen ønsker å gjøre tilsvarende også for innlandet. Regjeringen nedsatte derfor et Innlandsutvalg 6. september 2013. Innlandsutvalget skal utrede hvordan innlandet kan videreutvikle næringslivet slik at verdiskaping og sysselsettingen kan bli enda sterkere i hele regionen. Innlandsutvalget er sammensatt av medlemmer fra Hedmark og Oppland. Næringsliv, organisasjoner, kulturliv og kunnskapssektoren er representert. Innlandsutvalget skal levere sin innstilling innen 1. juni 2015.

Maritim næring er blant Norges mest innovative og framtidsrettede næringer. For å opprettholde og styrke denne posisjonen vil Regjeringen følge opp sin maritime strategi «Stø kurs 2020» og arbeide aktivt for at Norge skal være en verdensledende maritim nasjon og et attraktivt maritimt vertsland. Den norske maritime næringen skal også levere de mest innovative og miljøvennlige løsningene for fremtiden.

For å lykkes internasjonalt trengs kunnskap om globale markeder. Norsk næringsliv omfatter et høyt antall eksportrettede bedrifter som skaper store verdier og sysselsetter mange. Flere virksomheter er globale enere på sitt felt. Ved å føre en ansvarlig økonomisk politikk vil Regjeringen bidra til at industrien og andre eksportbedrifter videreutvikler seg. I tillegg vil Regjeringen fortsatt tilby eksportnæringene gode rammebetingelser, bl.a. i form av forutsigbare låne- og garantiordninger. Et viktig virkemiddel for å sikre norske bedrifter markedsadgang er frihandelsavtaler med land utenfor EØS. Nærings- og handelsdepartementet leder arbeidet med å framforhandle slike avtaler. Det gjøres videre et omfattende arbeid for å posisjonere norsk næringsliv i viktige markeder, bl.a. gjennom næringslivsprofilering knyttet til statsbesøk og politiske besøk og gjennom handelspolitiske samtaler med en rekke land.

Satellittsystemer for navigasjon, kommunikasjon og overvåking er en viktig tilrettelegger for verdiskaping, bærekraft og samfunnssikkerhet. Dette gjelder ikke minst i Norge, med våre interesser innenfor maritim sektor, fiskeri og offshorenæringen og våre store og øde havområder

langt mot nord. Norge har videre et internasjonalt konkurransedyktig næringsliv som utnytter de kommersielle mulighetene som ligger i utvikling og bruk av rombasert teknologi. Regjeringen satser på romvirksomhet for å skaffe løsninger på nasjonale brukerbehov og for å fremme utviklingen av norsk høyteknologisk næringsliv, bl.a. gjennom deltakelse i den europeiske romorganisasjonen ESA og i EUs romprogrammer. Målene for norsk romvirksomhet er fastsatt i Meld. St. 32 (2012–2013) Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte.

Reiselivsnæringen er en av verdens raskest voksende næringer. Norges naturgitte fordeler, reiselivsnæringens potensial for videre verdiskaping og næringens store betydning for distriktene gjør at reiselivsnæringen er en av de næringer Norge skal leve av i fremtiden. Med mål om økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen, flere helårs arbeidsplasser og mer solide bedrifter – særlig i distrikts-Norge – og flere unike og kvalitativt gode opplevelser som tiltrekker seg flere gjester med høy betalingsvillighet, skal reiselivspolitikken bidra til å utvikle en høyproduktiv og kunnskapsbasert næring.

Staten har store eierandeler i norsk næringsliv. Et overordnet mål for statens forretningsmessige eierskap er at selskapene skal ha en god industriell utvikling, og at statens investerte kapital gir høyest mulig avkastning over tid. Innenfor en slik forretningsmessig ramme legges det til grunn at selskapene også arbeider aktivt med å ivareta sitt samfunnsansvar, og at dette arbeidet bidrar til selskapenes utvikling og langsiktige avkastning. Den statlige eierskapsutøvelsen baserer seg på selskapslovgivningens ansvars- og rolledeling mellom styret og eier, statens prinsipper for godt eierskap og allment aksepterte prinsipper for eierstyring og selskapsledelse. Regjeringens eierskapspolitikk er nærmere redegjort for i Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi.

Siden 2005 har det vært en positiv trend i mineralnæringen med økt sysselsetting, økt omsetning og økt eksport. Økt internasjonal etterspørsel etter mineraler og metaller har gitt høyere priser og ført til mer interesse for norske mineralressurser. Det gir mulighet for økt mineralvirksomhet i Norge og nye arbeidsplasser i mineralnæringen. Regjeringen la i mars 2013 fram en strategi for mineralnæringen som viser retningen for Regjeringens innsats overfor næringen i årene framover. I strategien er det fastsatt et mål om at næringen skal være verdiskapende og lønnsom og ha god vekstkraft. Næringen skal videre være

blant verdens mest miljøvennlige og aktivt søke framtidsrettede løsninger. Forutsigbar og effektiv saksbehandling skal være en rettesnor for praktisering av regelverk overfor næringen.

1.3 Næringspolitiske prioriteringer i statsbudsjettet 2014

Regjeringen foreslår utgiftsbevilgninger for 2014 på til sammen 69 567 mill. kroner på Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Utenom låne- og kapitaltransaksjoner foreslås bevilgninger på 8 217 mill. kroner. Dette er en økning på 3,2 pst. i forhold til saldert budsjett 2013. I tillegg foreslås det rammer for låneordninger i regi av Innovasjon Norge og Eksportkreditt Norge AS på til sammen 22,5 mrd. kroner og garantirammer under Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) på til sammen om lag 173 mrd. kroner. Hovedprioriteringene på NHDs budsjett for 2014 er:

- økt satsing på forsknings- og utviklingssamarbeid, bl.a. romrelatert forskning gjennom norsk tilslutning til nye faser av EUs satellittnavigasjonsprogrammer Galileo og EGNOS og norsk tilslutning til EUs nye program for næringslivets konkurransekraft og små og mellomstore bedrifter (COSME), i tillegg til videreført satsing på næringsrettet forskning
- nytt programtilbud for næringsklynger
- oppfølging av Regjeringens reiselivsstrategi «Destinasjon Norge» ved økt markedsføringsinnsats og videreføring av arbeidet med restrukturering av reisemålselskapene
- ny slagkraftig satsing på arkitektur og design ved opprettelse av Norsk design- og arkitektursenter
- videre utredning av Ocean Space Centre
- oppfølging av miljøtiltak ved Søve gruver
- økt ramme for Garanti-instituttet for eksportkreditts (GIEKs) Alminnelige garantiordning

Økt satsing på internasjonalt forsknings- og utviklingssamarbeid: Regjeringen foreslår at Norge slutter seg til nye faser i EUs satellittnavigasjonsprogrammer Galileo og EGNOS for perioden 2014–20. Galileo skal bli et selvstendig, globalt satellittnavigasjonssystem på linje med det amerikanske GPS-systemet, mens EGNOS er et støttesystem som forbedrer signalene fra Galileo, GPS og andre systemer slik at de blir mer presise. Programmene er banebrytende, fordi det er første gang EU investerer i felles strategisk og samfunns viktig infrastruktur og er blant de største felleseuropeiske industriprosjektene noensinne.

Dette vil sikre at Norge kan opprettholde deltakelse og påvirkningsmuligheter i programmene, at bakkeinfrastruktur fortsatt vil kunne være lokalisert på Svalbard, Jan Mayen og i Antarktis og at norske brukere vil få tilgang til Galileos offentlige, regulerte tjenester.

EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP) avsluttes ved utgangen av 2013. Deler av aktivitetene i CIP videreføres i EUs nye program for næringslivets konkurransekraft og små og mellomstore bedrifter (COSME). Regjeringen foreslår at Norge deltar i det nye programmet. COSME er i stor grad utformet for å virke sammen med det store forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont 2020 som det også foreslås at Norge skal slutte seg til. COSME har bl.a. til formål å forbedre tilgangen til finansiering for SMB gjennom egenkapitalfinansiering og lånefasiliteter, styrke konkurranseevnen ved å utvikle bedre rammebetingelser, fremme entreprenørskapskultur og støtte internasjonalisering av SMB.

Næringsrettet forskning og utvikling: Regjeringen foreslår å øke tilskuddet til Norges forskningsråd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett med 38 mill. kroner, til 1 452 mill. kroner. Brukerstyrt innovasjonsarena og Maroff-programmet foreslås styrket med 10 mill. kroner hver. Sistnevnte program skal bidra til å realisere innovasjon og miljøvennlig verdiskaping i maritim sektor og er et ledd i Regjeringens nye maritime strategi «Stø kurs 2020».

Innovasjon Norges virkemidler: Det foreslås bl.a. avsatt 10 mill. kroner til et nytt helhetlig programtilbud for næringsklynger og med samfinansiering over Kommunal og regionaldepartementets budsjett. De viktigste ambisjonene med programtilbudet er å videreutvikle lærings- og utviklingsprosesser i klyngene, forbedre samspillet mellom klyngene og forsterke klyngenes internasjonale orientering ved å etablere et nytt nivå for klynger med en global posisjon innenfor sine respektive verdikjeder, Global Centers of Expertise. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2012 og 2013 ble det bevilget midler til nettverks- og mobiliseringsprosjekter i skogsektoren gjennom Innovasjon Norge, som en del av tiltakspakene til næringslivet. Regjeringen foreslår at det avsettes 10 mill. kroner til formålet over Innovasjon Norges budsjett for 2014. Regjeringen foreslår en økning av Innovasjon Norges virkemidler over NHDs budsjett med om lag 40 mill. kroner for 2014 i forhold til Saldert budsjett 2013 når Regjeringens ekstraordinære programsatsing for miljøteknologi for årene 2011–13 holdes utenom.

Den avsluttes som forutsatt ved utgangen av 2013. Totalt foreslår Regjeringen å bevilge 1 449 mill. kroner til selskapet over NHDs budsjett utenom lånetransaksjoner, herav 143 mill. kroner til videreføring av den ordinære miljøteknologiordningen. Utlånsrammene til Innovasjon Norges lavrisiko- og innovasjonslån foreslås videreført på samme nivå i 2014 som i 2013, med henholdsvis 2,5 og 0,5 mrd. kroner.

Satsing på reiseliv: Regjeringens reiselivsstrategi «Destinasjon Norge» foreslås fulgt opp gjennom økt markedsføring av Norge som reisemål i regi av Innovasjon Norge, som også skal videreføre kompetansehevingsprogrammer, samarbeids- og innovasjonsprosjekter rettet mot næringslivet. Incentivordningen for restrukturering av reiselivsnæringslivet foreslås også videreført.

Nytt arkitektur- og designcenter: Sammen med Næringslivets hovedorganisasjon foreslår Regjeringen å opprette Norsk design- og arkitektursenter ved å slå sammen dagens stiftelser Norsk Designråd og Norsk Form. Dette skal bidra til bedre utnyttelse av de statlige midlene på design- og arkitekturfeltet og sikre en tydeligere og mer tilgjengelig organisasjon med muligheter til å nå nye målgrupper.

Videre utredning om Ocean Space Centre: Regjeringen foreslår å avsette 15 mill. kroner til videre utredning av nytt marinteknisk senter ved Marintek/NTNU i Trondheim kalt Ocean Space Centre. Både det prefererte alternativ D FLEX (utbygging) og alternativ 0+ (renovering) videreføres. Målet er at det skal bli et internasjonalt kunnskapssenter for havromsteknologi.

Oppfølging av miljøtiltak ved Søve gruver: Staten har påtatt seg å bekoste og gjennomføre opprydding etter virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark i perioden 1953–65. Selskapet drev utvinning av de radioaktive stoffene Niob og Tantal. For 2014 foreslår Regjeringen å bevilge 20,5 mill. kroner til oppryddingsarbeidet.

Økt satsing på eksportfinansiering: Regjeringen foreslår en bevilgning til utlån under ordningen for finansjenester til norsk eksport av kapitalvarer og tjenester i regi av det statlige selskapet Eksportkreditt Norge AS på 19,5 mrd. kroner for 2014. Videre foreslår Regjeringen å øke Garantiinstituttet for eksportkredits (GIEKs) garanti-ramme for Alminnelig garantiordning med 10 mrd. kroner, til 145 mrd. kroner. GIEKs øvrige ordninger foreslås videreført på samme nivå som i 2013.

Oppfølging av strategier, meldinger og handlingsplaner: Det er satt av midler på NHDs bud-

sjett til å følge opp og videreføre strategier, meldinger og handlingsplaner som Regjeringen har lagt fram de seneste årene, bl.a. den nye maritime strategien «Stø kurs 2020», handlingsplan for kulturturnæringene «Fra gründer til kulturbedrift», strategi for mineralnæringen, strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser, ny reiselivsstrategi «Destinasjon Norge», strategi for små og mellomstore bedrifter (SMB) og stortingsmelding om immaterielle rettigheter.

1.3.1 Forenkling for næringslivet

Regjeringen vil videreføre sin satsing på forenkling for næringslivet i 2014. Viktige målsettinger for forenklingsarbeidet er:

- det skal bli enklere å starte næringsvirksomhet
- det skal bli enklere å drive næringsvirksomhet
- digitalisering av alle prosesser mellom forvaltning og næringsliv
- bedre serviceholdningen i forvaltningen
- å bidra til at det ikke innføres nye byrder for næringslivet

Det arbeides aktivt med både å identifisere, vedta og sette i verk forenklingstiltak. Ny plan- og bygningsslov vil bidra til betydelige forenklinger for næringsliv og privatpersoner. Det tas også sikte på innen kort tid å nedsette et utvalg som skal vurdere hvordan EUs regnskapsdirektiv og mikroselskapsdirektiv skal gjennomføres i Norge. I tillegg arbeides det med andre langsiktige prosjekter som forenklet regnskaps- og skattebehandling og samordning av skatte- og avgiftsreglene. Som tidligere annonsert vil Regjeringen høsten 2013 fremme forslag om å redusere oppbevaringsplikten for regnskapsdokumentasjon fra til til fem år.

Forenklingsarbeidet følges også opp på en rekke andre områder, bl.a.:

- forenklet og bedre praktisering av offentlige innkjøp
- bedre samordning av offentlige tilsyn og kontrollvirksomhet
- forenkling av reglene for reiseregninger
- kontinuerlig videreutvikling av Altinn som tjeneste for næringslivet

God dialog med næringslivet, næringsorganisasjoner og øvrig offentlig forvaltning er en grunnleggende forutsetning for å lykkes videre i forenklingsarbeidet. Det legges derfor fortsatt stor vekt på å ha en åpen dialog med disse aktørene for å sikre kvaliteten på forenklingsarbeidet, og at effektene av forenklingstiltak blir merkbare, spesielt for små og mellomstore bedrifter.

SMB-strategien

Norsk næringsliv består i hovedsak av små og mellomstore bedrifter. 99,5 pst. av bedriftene i Norge har færre enn 100 ansatte. Kravene i regelverk er ofte de samme for små bedrifter som for store, selv om små bedrifter har færre ressurser til å utføre administrative oppgaver. Forenklingsarbeidet kommer derfor spesielt de mindre bedriftene til gode.

Regjeringen la i mars 2012 fram en strategi for små og mellomstore bedrifter «Små bedrifter – store verdier». Strategien er en oppfølging av St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge (Innovasjonsmeldingen), og den ble utarbeidet i samarbeid med næringsliv og næringslivsorganisasjoner. Utgangspunktet for strategien er at små og mellomstore bedrifter er viktige bidragsyttere til verdiskapingen i Norge og til å opprettholde arbeidsplasser og bosetting i hele landet. Strategien omtaler tiltak rettet mot forenkling for næringslivet generelt, og små og mellomstore bedrifter spesielt. Eksempler på konkrete tiltak som er gjennomført, er nedsettelsen av aksjekapital, forenklinger i aksjeloven og forenklete regler for elektronisk signering av meldinger til Enhets- og foretaksregisteret.

Altinn

Altinn er plattformen for næringslivets dialog med offentlig sektor og er et av Regjeringens viktige virkemidler i arbeidet med forenkling av næringsreguleringer. I Regjeringens digitale agenda for Norge tas det sikte på digital kommunikasjon som hovedregel mellom offentlig sektor og næringslivet. Ved økt bruk av elektroniske tjenester i stedet for papirbaserte tjenester vil både det offentlige og næringslivet spare ressurser i form av tid og arbeidskraft.

Altinn er en felles plattform som gjør at man kan bruke de samme komponentene til å utføre flere tjenester hos mange forskjellige etater. Dette innebærer sparte investeringer hos etatene, redusert tidsbruk og sparte direkte kostnader hos privat sektor så vel som offentlig sektor, samt tjenester med høy kvalitet. Netto samfunnsøkonomisk nytte av prosjektet i en tiårsperiode fra 2008 ble estimert til om lag 1 mrd. kroner. Siden utviklingen av noen av tjenestene i Altinn har blitt forsinket, har også enkelte av de samfunnsøkonomiske gevinstene blitt utsatt.

En utvikling der stadig flere etater benytter Altinn til et økende antall tjenester, forutsetter svært gode løsninger for sikkerhet og elektronisk

identifikasjon. Dette vektlegges tungt i det pågående utviklingsløpet for Altinn. Regjeringen Ferdigstilte i løpet av 2013 et omfattende arbeid med å videreutvikle Altinn i Altinn II-prosjektet. Selv-angivelsesperioden i 2013 demonstrerte økt stabilitet og betryggende skaleringskapasitet. Altinn har et godt utgangspunkt for å oppnå status som *moden plattform* innen sommeren 2014.

1.3.2 Innovasjon, entreprenørskap og næringsrelevant forskning

Produktiviteten og verdiskapingen øker primært ved at vi gjør ting smartere – ved at virksomheter og entreprenører bruker kunnskap på nye måter, utvikler nye produkter og løsninger og finner nye bruksområder. Forskning, innovasjon og entreprenørskap er med andre ord en viktig kilde til verdiskaping, vekst og velferdsutvikling i Norge og andre industriland.

Ansvar for innovasjon ligger hos virksomhetene selv. Myndighetene skal legge til rette med politikk som understøtter virksomhetenes innovasjonsarbeid. For å få realisert de beste og mest lønnsomme innovasjonene for samfunnet er vi avhengige av konkurranse om kapitalen og de beste hodene. En viktig del av forsknings- og innovasjonspolitikken er derfor å sikre gode og forutsigbare rammevilkår som stimulerer til lønnsomme investeringer i ideer, kapital og kunnskap.

Det er imidlertid ikke alltid at markedet alene vil sørge for at samfunnets ressurser blir brukt der de kaster mest av seg, og at potensialet for verdiskapingen utnyttes best mulig. Mens det enkelte foretak skal være opptatt av å skape mest mulig verdier for sine eiere, kan offentlige myndigheter stimulere til aktivitet på områder som er viktige også for andre brukere og for samfunnet som helhet.

En del av de offentlige tiltakene for å legge til rette for økt innovasjon, entreprenørskap og næringsrelevant forskning skjer i regi av det bedriftsrettede virkemiddelapparatet og i hovedsak Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA SF. En del av denne virksomheten er knyttet til bedret kapitaltilgang for næringslivet og til å stimulere til økte private investeringer i forskning.

Norge ligger høyt på internasjonale sammenligninger av konkurranseevne, verdiskaping og velferdsnivå. Samtidig kommer Norge lavere ut i internasjonale målinger av innovasjonsaktivitet og FoU-innsats, og under gjennomsnittet blant EU-landene. Norsk økonomi er dominert av sektorer som samlet investerer relativt lite i FoU. Behovet for omstilling og betydingen av kunnskap for

økonomisk vekst tilsier imidlertid en økning av FoU-investeringene i Norge.

Statistisk sentralbyrå (SSB) offentliggjorde i mars 2013 endelige tall for forskning og utviklingsarbeid i næringslivet for 2011. Tallene viser en realoppgang for næringslivets FoU-investeringer på 4,4 pst. fra 2010 til 2011. Antall årsverk brukt til FoU gikk også svakt opp i 2011. SSB vil publisere foreløpige tall for næringslivets forskning i 2012 i løpet av oktober 2013.

Ifølge OECDs 2012-utgave av Science, Technology and Industry Outlook indikerer Norges høye produktivitet et nivå på samlet innovasjonsaktivitet som går ut over det f.eks. forskningsaktiviteten alene tilsier. Områder som OECD trekker fram som særlig sterke i Norge, inkluderer ved siden av petroleumsaktiviteten, entreprenørskap, tilgangen til venturekapital og infrastrukturen for informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). I tillegg trekker OECDs fram norsk miljøteknologi som et sterkt område.

De endelige resultatene fra Statistisk sentralbyrås Innovasjonsundersøkelse for næringslivet for årene 2008–10 ble presentert i mars 2012. Undersøkelsen kartlegger omfanget av innovasjoner i norsk næringsliv og andre faktorer av betydning for bedrifters innovasjonsprosesser. Andelen av næringslivets omsetning som kom fra produktinnovasjoner, gikk noe opp fra 2008 til 2010. Det var særlig omsetning av varer og tjenester som er nye for foretakenes marked som sto for økningen, mens varer og tjenester som kun var nye for foretaket var om lag uendret.

Undersøkelsen er en del av Eurostats Community Innovation Survey, som inngår blant grunnlagsmaterialet til EUs Innovation Union Scoreboard, som ble lansert i mars 2013. Som i fjor er Norge på 17. plass blant EU og EFTA-landene på samleindikatoren som skal si noe om innovasjonsnivå. EFTA-landet Sveits er på førsteplass, mens Sverige er øverst av EU-landene for tredje år på rad. Norge beskrives her som en «moderat» innovatør som totalt ligger noe under gjennomsnittet for EU-landene og de andre nordiske landene. Europakommisjonen lanserte i september 2013 en ny sammensatt innovasjonsindikator, som i større grad inkluderer resultater av innovasjon istedenfor aktivitet. Den skal komplementere samleindikatoren fra Innovation Union Scoreboard ved å måle i hvor stor grad ideer fra innovative sektorer når ut på markedet, skaper bedre jobber og gjør Europa mer konkurransedyktig. Ifølge indikatoren ligger Norge bak EU og Island. Det er imidlertid store metodiske utfordringer ved slike sammenstillinger av indika-

torer og rangeringer av innovasjonsnivå i ulike land. Resultater fra denne typen sammenstillinger og målinger bør derfor brukes med varsomhet.

Innovasjons- og entreprenørskapspolitikk

Regjeringens overordnede innovasjonspolitikkk ble behandlet i St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskape og bærekraftig Norge (Innovasjonsmeldingen). Meldingen følges bl.a. opp ved å legge til rette for innovasjon i små og mellomstore bedrifter, og Regjeringens strategi for små og mellomstore bedrifter «Små bedrifter – store verdier» ble lagt fram våren 2012. Denne strategien setter både mulighetene og utfordringene til mindre bedrifter tydeligere på dagsorden.

Innovasjonsmeldingen er videre fulgt opp med Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA, som ble lansert i april 2012. I meldingen legger Regjeringen rammene for videre utvikling av Innovasjon Norge og SIVA. Videre la Regjeringen fram Meld. St. 28 (2012–2013) Unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettigheter, for Stortinget i april 2013.

Innovasjonsmeldingen følges også opp på en rekke andre områder, bl.a.:

- I Innovasjonsmeldingen slås det fast at offentlige anskaffelser kan fremme innovasjon i næringslivet, og at Regjeringen ønsker å fremme innovasjon gjennom offentlige anskaffelser. I februar 2013 la Regjeringen fram Strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser. I strategien gjennomgår Regjeringen de viktigste utfordringene og legger fram tiltak for å møte dem. Hovedtilnærmingen i strategien er å forbedre innkjøpspraksis i offentlige virksomheter ved å legge til rette for bedre strategisk forankring av anskaffelsene, utvidet og mer effektiv markedsdialog og økt vekt på livssyklus kostnader. Regjeringen vil i 2014 følge opp dette arbeidet.
- Entreprenørenes muligheter og evner til å etablere og utvikle ny virksomhet inngår i grunnlaget for framtidig verdiskaping i Norge. Regjeringens entreprenørskapspolitikk har som målsetting å bedre vilkårene for nyetablering og vekst. Regjeringen viderefører derfor ulike tiltak for å fremme entreprenørskapskulturen i samfunnet, styrke gründeres sosiale rettigheter og sikre entreprenørers tilgang til veiledning, nettverk og kapital. Regjeringen har bl.a. bevilget midler til statens deltakelse i to av inn-til seks nye landsdekkende såkornfond og har fått på plass en ny innretning på Innovasjon Norges etablerertilskuddsordning som har

som mål å bedre kapitaltilgangen til unge bedrifter og gründerne. Regjeringen har videre fulgt opp «Handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen» som skal bidra til å fremme entreprenørskapskulturen i samfunnet, bl.a. gjennom å gi tilskudd til organisasjonen Ungt Entreprenørskap.

Aktiv utnyttelse av design i norsk næringsliv er et vesentlig bidrag for å skape et mer innovativt næringsliv. Nærings- og handelsdepartementet, Kulturdepartementet og Næringslivets Hovedorganisasjon stifter en ny design- og arkitekturorganisasjon, stiftelsen Norsk design- og arkitektursenter, som skal være operativ 1. januar 2014. Den nye stiftelsen skal ivareta oppgavene som tidligere lå under stiftelsene Norsk Designråd og Norsk Form.

Næringsrettet forskning

Regjeringen har som mål å stimulere til økte investeringer i næringsrelevant forskning og til økt bruk av kunnskap i næringslivet. Som et høykostland må Norge i stadig større grad konkurrere på kunnskap og produktivitet. Forskning og utvikling er en avgjørende innsatsfaktor for å utvikle og ta i bruk ny kunnskap og for å omsette denne i innovasjon og høyere produktivitet. Forskning utgjør avansert kunnskapsanvendelse i bedriften og danner grunnlag for utvikling av produkter og prosesser. For samfunnet betyr spredning og bruk av forskningen til andre virksomheter eller sammenhenger at forskning utgjør et grunnlag andre kan bygge videre på, innen og på tvers av fagområder. Egen avansert kunnskapsanvendelse er også nødvendig for å kunne forstå og anvende all den kunnskapen som utvikles internasjonalt. Ny kunnskap vil også hjelpe oss å løse globale og nasjonale utfordringer knyttet til miljø og klima, helse og velferd.

Regjeringen la våren 2013 fram Meld. St. 18 (2012–2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter, der samspillet mellom høyere utdanning, forskning og innovasjon er et hovedtema. Effektene av investeringer som gjøres i utdanning, forskning og utvikling, virker over lengre tid. Det er derfor viktig at vi i dag finner et nivå og en innretning på de offentlige investeringene som imøtekommer også de mer langsiktige behovene for omstilling i norsk næringsliv. Bl.a. derfor har Regjeringen bestemt at det skal utvikles en langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Planen vil gi en ramme for hvilke områder Regjeringen vil prioritere i en tiårsperiode fra og med 2015.

Norges forskningsråd har hovedansvaret for å gjennomføre Regjeringens forskningspolitikk innen grunnforskning, næringsrettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater. Regjeringen foreslår å bevilge 1 452 mill. kroner til Norges forskningsråd over NHDs budsjett for 2014. Målsettingen er å bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi gjennom en utvikling av et stadig mer kunnskapsbasert næringsliv. Det gjøres via økt FoU-aktivitet og kunnskapsanvendelse i næringslivet.

Det legges vekt på å prioritere generelle virkemidler som er rettet mot bredden av norsk næringsliv. Regjeringen vil styrke og videreføre bevilgningene til næringsrelevant forskning for å opprettholde og videreutvikle aktivitetsnivået.

Den foreslåtte bevilgningen til Norges forskningsråd over NHDs budsjett foreslås fordelt innenfor følgende hovedkategorier:

- 866,6 mill. kroner til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid
- 410,6 mill. kroner til institutter og annen infrastruktur
- 132,3 mill. kroner til kommersialisering av forskningsresultater og nettverkstiltak
- 42,5 mill. kroner til kompetansebygging og administrative støttetiltak

Bevilgningene vil bl.a. innebære utlysning av betydelige midler innenfor Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA-programmet).

Skattefradrag for kostnader til forskning og utvikling (Skattefunn) ble innført for alle foretak fra 2003. Dette er en rettighetsbasert støtteordning, men det kreves forhåndsgodkjenning av forskningsinnholdet i enkeltprosjekter fra forskningsrådet. Regjeringen varslet i revidert nasjonalbudsjett for 2013 en styrking av Skattefunnordningen. Skattefunn er omtalt nærmere i Prop. 1 LS (2013–2014) Skatter og avgifter 2014.

Kapitaltilgang og det bedriftsrettede virkemiddelapparatet

Et velfungerende virkemiddelapparat bør være mest mulig helhetlig, effektivt og kompetent til å foreta krevende avveininger av næringspolitiske tiltak. Det er viktig at de ulike aktørene samarbeider godt, ved omforente strategier, sammenhengende virkemidler og avklarte roller både utad mot næringslivet og regionale samarbeidspartnere. Virkemiddelapparatet kan gjennom sin kompetanse bidra til at det blir enklere å starte og drive bedrifter enn det ville vært uten dem. Apparatet kan også ha en utløsende rolle for bedrifter som

ønsker å ekspandere gjennom vekst og internasjonalisering.

Regjeringen arbeider for et helhetlig og kompetent virkemiddelapparat som har gode og relevante tilbud for bredden av norsk næringsliv. Dette var bakgrunnen for Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF. I meldingen legger Regjeringen rammene for videre utvikling av Innovasjon Norge og SIVA og viser hvordan disse selskapene er sentrale verktøy i realiseringen av Regjeringens næringspolitikk og distrikts- og regionalpolitikk.

Innovasjon Norge skal utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling og utløse regionenes næringsmessige muligheter. Dette skal nås gjennom flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer. Selskapet bidrar med finansiering, kompetanse, rådgivning, profilering og nettverk til innovasjonsaktiviteter i bedrifter og prosjekter. For at norsk næringsliv skal lykkes internasjonalt, bistår Innovasjon Norge med å synliggjøre norske bedrifters muligheter i utenlandske markeder.

SIVA skal utløse lønnsom næringsutvikling i bedrifter og regionale nærings- og kunnskapsmiljøer. Gjennom sine eiendomsinvesteringer skal SIVA senke barrierer for etablering der markeds mekanismer gjør dette spesielt krevende, også for større industrielle prosjekter. SIVAs innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for etablering og utvikling av bedrifter i nærings- og kunnskapsmiljøer og koble disse sammen i regionale, nasjonale og internasjonale nettverk.

I Meld. St. 22 (2011–2012) understreker Regjeringen betydningen av et utstrakt samarbeid mellom virkemiddelaktørene. Samarbeidet mellom Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd skal resultere i tre tydelige og samkjørte aktører der virkemidlene utfyller hverandre og framstår på en helhetlig måte.

Regjeringen legger vekt på at Innovasjon Norges og SIVAs mål, virkemiddelbruk og måloppnåelse er knyttet opp mot de utfordringene norsk næringsliv står overfor de kommende årene. Eierne og oppdragsgiverne til Innovasjon Norge og SIVA har som oppfølging av selskapenes nye mål utarbeidet et nytt mål- og resultatstyringsystem som skal gjøre det enklere å følge selskapenes resultater og gi et bedre styringsverktøy.

Regjeringen har også ambisjoner om et enklere og mer brukervennlig virkemiddelapparat. Innovasjon Norge har kommet med forslag til forenklingstiltak til sine oppdragsgivere. Regjeringen er opptatt av forenkling for Innovasjon Nor-

ges kunder, gjennom at selskapet møter sine kunder konstruktivt og effektivt, og at unødvendig kompliserte søknadsprosesser og rapporteringskrav unngås. Regjeringen ønsker også å bedre informasjonen om de tilgjengelige ordningene i Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd og gjøre det lettere for gründere og bedrifter å orientere seg blant virkemiddelapparatets ulike tjenester og programmer. Virkemiddelapparatet er bedt om å ha en tydeligere kobling mellom de ulike aktørenes informasjonsportaler.

Regjeringen er opptatt av god og treffsikker virkemiddelbruk, og i meldingen trekkes det fram åtte sentrale kriterier for å vurdere ulike virkemidler. Innovasjon Norges virkemidler er gjennomgått opp mot kriteriene, og disse kriteriene vil ligge til grunn for framtidig virkemiddelutforming. Det er også igangsatt en evaluering av Innovasjon Norges låne- og garantiordninger for å sikre at de forvaltes på en effektiv måte og en analyse av behovet for ordningene. Evalueringen skal bl.a. vurdere risikoprofilene i ordningene og om det er grunnlag for om Innovasjon Norge bør ta en større risiko i sin låneportefølje. I meldingen ble det foreslått å opprette inntil seks nye landsdekkende såkornfond. Det ble bevilget kapital til statens deltakelse i to slike fond gjennom behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2012, og forvaltningen av de to fondene er nå utlyst.

Regjeringen la i meldingen grunnlag for styrket innsats mot bedrifter som vil satse internasjonalt. Dette skal følges opp ved at samarbeidet mellom Innovasjon Norges kontorer i Norge og utlandet styrkes, og det legges også opp til et sterkere og mer formalisert samarbeid med utenriksstasjonene, Norges forskningsråd og SIVA. Videre er det opprettet et strategisk råd for å bistå med vurderingene om hvor næringslivet ser behov for utekontortjenester. Regjeringen mener at vekstmarkeder i Asia og Afrika vil være viktige framover. Det er også opprettet en Invest in Norway-funksjon i Innovasjon Norge for å legge til rette for en mer systematisk og helhetlig håndtering av henvendelser fra utenlandske selskaper som vurderer lokalisering i Norge.

I statsbudsjettet for 2014 foreslår Regjeringen operative bevilgninger på til sammen 1 449,5 mill. kroner til Innovasjon Norge over NHDs budsjett. De foreslåtte bevilgningene inkluderer bl.a. 285 mill. kroner til ordningen med forsknings- og utviklingskontrakter, 270 mill. kroner til reiselivstiltak og 143,4 mill. kroner til miljøteknologiordningen.

SIVA har de senere årene opplevd at selskapet i større grad enn før etterspørres som aktør i flere

større og mer krevende prosjekter. Regjeringen mener SIVA kan spille en rolle i flere store eiendomsprosjekter enn i dag. Regjeringen har derfor gått inn for at SIVA også i framtiden kan bidra i utviklingen av flere store eiendomsprosjekter av lokal, regional og nasjonal betydning. Dette er fulgt opp med at SIVA i statsbudsjettet for 2013 fikk tilført 250 mill. kroner til å styrke selskapets innskuddskapital, forbeholdt eiendomsvirksomheten. Det vil bli gjennomført en ekstern evaluering av eiendomsvirksomheten til SIVA i 2013/2014. I statsbudsjettet for 2014 foreslår Regjeringen en bevilgning på 49,8 mill. kroner til SIVAs innovasjonsaktiviteter.

Miljøteknologi

Miljøspørsmål, herunder klima- og energispørsmål, er blant de store utfordringene i vår tid. I store deler av verden ser vi økt satsing på utvikling og bruk av teknologi for å svare på disse utfordringene. Teknologisk og nyskapende næringsutvikling innen miljøteknologi i dag vil gi grunnlag for framtidig verdiskaping.

Regjeringen etablerte allerede i 2010 en tilskuddsordning for kommersialisering av miljøteknologi med en årlig bevilgning på om lag 140 mill. kroner over Innovasjon Norges budsjett (miljøteknologiordningen). Målgruppen er bedrifter i Norge med prosjekter som inkluderer pilot- og demonstrasjonsanlegg innen miljøteknologi. Det foreslås å videreføre denne bevilgningen i 2014.

Regjeringen la fram sin strategi for miljøteknologi «Næringsutvikling og grønn vekst» i 2011. Strategien har to hovedformål: å legge til rette for nasjonal verdiskaping og næringsutvikling og å bidra til å nå våre miljømål. Tiltakene i strategien inngår som sentrale deler av både nærings- og miljøpolitikken. Strategien inneholdt Miljøteknologiprogrammet, en egen satsing på 500 mill. kroner fordelt årene 2011–2013. Dette programmet utnytter og supplerer eksisterende virkemidler, og hoveddelen av midlene er tilført miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge. I tillegg gis det midler fra programmet til spisset satsing på havvind over Olje- og energidepartementets budsjett og til miljøvennlige transportformer over Samferdselsdepartementets budsjett, to områder der norske miljøer allerede er sterke. Programmet gir også midler som skal fremme vekten på miljøteknologi innenfor ordningen for forskningsdrevet innovasjon (SFI) i Norges forskningsråd. Programmet er nå inne i sitt siste år.

Regjeringens strategi inkluderer også et styrket og mer samhandlende virkemiddelapparat.

Programrådet for miljøteknologi som ble opprettet i 2011 og for en treårsperiode har hatt som mål å bidra til dette. Programrådet har stått fram som en sterk arena for samordning og felles strategikutvikling mellom virkemiddelaktørene, og har lagt et godt grunnlag for økt samhandling og koordinering i framtiden. Det var for denne perioden også opprettet et sekretariat i Innovasjon Norge, som bl.a. stilte sekretariatsressurser til disposisjon for Programrådet, fungerte som et kompetansesenter for miljøteknologi og bidro til å veilede søkere i det samlede tilbudet av virkemidler med relevans for utvikling og kommersialisering av miljøteknologi. Programrådet og de tilhørende satsingene videreføres ikke for 2014.

I Meld. St. 21 (2011–2012) Norsk klimapolitikk (klimameldingen), som Regjeringen la fram våren 2012, ble det besluttet at Enova skal kunne støtte større klimateknologiprojekter i industrien. Satsingen finansieres gjennom avkastningen fra et fond for klima, fornybar energi og energiomlegging. Fondet skal få en ramme på 50 mrd. kroner innen 2020, og minst 10 pst. av den årlige avkastningen skal utbetales i støtte for å fremme utvikling og implementering av ny energieffektiv og klimavennlig teknologi i industrien. Fondet har som mål å redusere klimagassutslipp og gi varige energibesparelser i industrien.

Immaterielle rettigheter

Regjeringens politikk for immaterielle verdier og rettigheter favner bredt. Regjeringen ser behov for at det blir etablert en bredere forståelse for og bevissthet rundt hva immaterielle verdier og rettigheter betyr i Norge og vil legge til rette for at norsk næringsliv og offentlige aktører skal bli bedre til å utnytte verdiskapingspotensialet som ligger i en god håndtering av immaterielle verdier og rettigheter.

Internasjonale økonomiske forhold og rammevilkår endrer seg raskt, og det endrer også forutsetningene for håndteringen av immaterielle verdier og rettigheter. Bl.a. kan det observeres at antallet immaterielle rettigheter som registreres internasjonalt, øker. I framvoksende økonomier sikrer næringslivet seg i stadig større grad slike rettigheter. Internasjonal handel og samarbeid involverer også ofte håndtering av immaterielle rettigheter. Når immaterielle verdier får økt betydning økonomisk, får disse også mer å si for næringspolitikken.

Regjeringen la fram Meld. St. 28 (2012–2013) Unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar, for Stortinget i april 2013. I meldin-

gen presenterer Regjeringen en langsiktig politikk som skal bidra til større strategisk, bevisst og lønnsom bruk av immaterielle verdier og rettigheter i norsk næringsliv og forskning.

Regjeringen vil rette innsatsen mot følgende områder: norsk tilslutning til internasjonale avtaler, oppdatert regelverk og ordninger, bedre opplæringen om immaterielle verdier og rettigheter, videreutvikle Patentstyret, videreutvikle det samlede veiledningstilbudet innenfor immaterielle verdier og rettigheter, bekjempe piratkopiering og varemerkeforfalskninger og bedre kunnskapsgrunnlaget for videre politikktutvikling.

Internasjonalt samarbeid

Internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid fører til raskere kunnskapsoppbygging og verdiskaping ved å fremme arbeidsdeling og redusere dobbeltarbeid. Synergieffektene av samarbeid kan være betydelige. Europa 2020 er EU sin overordnede vekst- og sysselsettingsstrategi for dette tiåret. Målet for strategien er at EU skal bli en smart, bærekraftig og inkluderende økonomi innen 2020. Norge deltar i flere EU-programmer som bygger opp under dette målet.

Regjeringen har besluttet å foreslå overfor Stortinget at Norge i perioden 2014–20 skal delta i Horisont 2020, EUs program for forskning og innovasjon, som skal overta etter både det 7. rammeprogram for forskning og teknologikutvikling og deler av CIP. Nærings- og handelsdepartementet får ansvar for deler av arbeidet innenfor IKT, nanoteknologi, materialer og produksjon, romfart, programmet for små og mellomstore bedrifter, det næringsrettede nettverket EUREKA og programmet Eurostars, samt innovasjonspolitikken.

For å gi norsk næringsliv bedre tilgang til europeiske markeder og investeringskapital og større muligheter for samarbeid deltar Norge i EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP). Regjeringen har besluttet at den overfor Stortinget skal foreslå at Norge skal delta i programmet COSME, som viderefører mange av aktivitetene i CIP i perioden 2014–20. COSME er i stor grad utformet for å fungere sammen med EUs store forsknings- og innovasjonsprogram Horisont 2020. Begge programmene vil ha betydelige budsjetter for å generere kapital for vekst, forskning og innovasjon i europeisk næringsliv. Ordningene for adgang til kapital i COSME og Horisont 2020 vil være koordinerte. Bedriftsnettverket Enterprise Europe Network (EEN) vil i den nye perioden være organisert under COSME.

Europakommisjonen har foreslått at EEN skal utformes for å mobilisere bedrifters deltakelse også i Horisont 2020.

Norge har for øvrig også et utstrakt bilateralt forskningssamarbeid med land som USA, Canada, India, Japan, Kina og Russland. Tiltak for både det bilaterale og multilaterale arbeidet, som prosjekt-etableringsstøtte og posisjoneringstøtte, skal i økende grad anvendes til å stimulere til økt internasjonal aktivitet.

Norge har gjennom en rekke år bidratt med betydelige midler til den europeiske romorganisasjonen ESA. Ved ESAs ministerrådsmøte i 2012 forpliktet Norge seg til å delta med 144,42 mill. euro i ESAs nye utviklingsprogrammer i de kommende årene. Industriutvikling i tilknytning til internasjonalt romsamarbeid er et satsingsområde for Regjeringen. Støtteordningen Nasjonale følgemidler skal bistå norske bedrifter i å utnytte mulighetene ESA-medlemskapet gir. Deltakelse i ESA-programmer har positive ringvirkninger for norsk industri, næringutvikling og innovasjon og bidrar til å utvikle og styrke norske kompetansemiljøer. Teknologi utviklet gjennom internasjonalt samarbeid om romvirksomhet har i mange tilfeller fått anvendelse også innen andre teknologiområder, slik som maritim sektor, offshore- og energinæringen og forsvarsindustrien.

1.3.3 En strategi for maritime næringer

Regjeringen har utpekt maritim næring som ett av fem næringspolitiske satsingsområder i framtiden. Regjeringen presenterte 30. august en oppdatert og fornyet maritim strategi, «Stø kurs 2020». Visjonen er at Norge skal være en verdensledende maritim nasjon og et attraktivt maritimt vertsland. Den norske maritime næring skal levere de mest innovative og miljøvennlige løsningene for framtiden. De politiske hovedmålsettingene som trekkes opp i strategien, er:

- å bidra til global regulering av maritim næring, fremme markedsadgang og miljøvennlige løsninger og samtidig trygge arbeidsvilkår for de ansatte
- at norsk maritim næring skal være verdens mest miljøvennlige
- at Norge skal være verdensledende på maritim kompetanse
- at Norge skal være verdensledende på maritim forskning og innovasjon
- at Norge skal være verdensledende på effektiv, sikker og miljøvennlig sjøtransport og innovativ og verdiskapende maritim næringsvirksomhet i nord

Den norske maritime næringen hadde en verdiskaping på til sammen 145 mrd. kroner i 2011 og sysselsetter om lag 100 000 personer. Det norske maritime miljøet er blant de mest komplette i bredden av tjenester, produkter og ekspertise. Dette gir grobunn for unik kompetanse og et stort potensial for innovasjon, verdiskaping og sysselsetting over hele landet.

Den maritime næringen er i høy grad internasjonalisert. Norge kontrollerer 3,1 pst. av verdens handelsflåte og er verdens åttende største skipsfartsnasjon målt i dødvekttonn (UNCTAD, 2012). Den norske offshorefartøyflåten er verdens nest største etter den amerikanske og opererer i alle verdensdeler. Maritim sektor er Norges nest største eksportnæring etter olje og gass. Bruttofrakter fra utenriks sjøfart utgjør om lag 30 pst. av Norges samlede eksport av tjenester i 2012, og norske maritime utstyrsleverandører eksporterer om lag to tredjedeler av sin samlede produksjon, herav en økende andel til det maritime offshoremarkedet. Norske verft leverer bl.a. svært avanserte offshorefartøyer.

Regjeringen arbeider aktivt for at norske maritime selskaper skal ha likeverdige markedsforhold og rammebetingelser utenfor Norges grenser. Gjennom FNs internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) vil Norge påvirke utformingen av internasjonalt regelverk for skipsfarten. NHD vektlegger likeverdige markedsforhold også i andre bilaterale og multilaterale relasjoner. Brasil, Russland, India og Kina er viktige vekstmarkeder for den maritime næringen.

Kompetanse er nødvendig for å utvikle de maritime næringers konkurransekraft og evne til nyskaping og omstilling. Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk tilrettelegger for maritim virksomhet gjennom stabile rammer for næringen og bidrar til å opprettholde sysselsettingen av norske sjøfolk og dermed til å beholde norsk operativ kompetanse. Regjeringen foreslår å videreføre denne ordningen i statsbudsjettet for 2014 og anslår bevilgningsbehovet til 1 700 mill. kroner. Regjeringen varsler videre at den vil fremme forslag om å lovfeste ordningen og heve maksimumstaket for refusjonsutbetaling per sysselsatt i framtidig budsjett.

Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse krever inn og forvalter midler fra rederier med sjøfolk om bord på skip som omfattes av nettolønnsordningen. Regjeringen vil videreføre Kompetansefondet og invitere stiftelsens styre til drøfting av videre nivå, innretning og prioritering av midlene for å styrke maritim rekruttering. Antall opplæringsplasser med tilskudd økte fra om lag 1 000

i 2004 til i overkant av 2 875 i 2012. Også øremerkede midler til kvalitets- og kompetanseheving i maritim utdanning foreslås videreført. Over Kunnskapsdepartementets budsjett foreslås en tildeling på 18,5 mill. kroner til dette formålet også i 2014, gjennom et samarbeidsprosjekt innen maritim profesjonsutdanning kalt «Markom2020». Maritim utdanning må være relevant, framtidsrettet, ha høy kvalitet og møte den maritime næringens kompetansebehov. NHD anser «Markom2020» som den viktigste arenaen for arbeidet med å finne svar på utfordringene maritim utdanning står overfor.

MAROFF-programmet i regi av Norges forskningsråd er Regjeringens viktigste virkemiddel for å stimulere til maritim forskning. MAROFF-programmet skal prioritere områdene miljø og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende miljøvennlige maritime operasjoner i bl.a. nordområdene og avansert transport og logistikk. Internasjonalt samarbeid og nordområdene vil vektlegges innenfor programmet. Prioriteringene er i tråd med næringens innspill til en helhetlig maritim forsknings- og innovasjonsstrategi, «Maritim 21».

I Innovasjon Norge er det en rekke ordinære tjenester og aktiviteter som bidrar til innovasjon og verdiskaping i de maritime næringer. Dette gjelder finansielle tjenester som lån, tilskudd og arbeid med regionale maritime klynger. Innovasjon Norge har også en betydelig internasjonal aktivitet og rådgivning overfor maritim sektor. I tillegg er det mulig å søke støtte fra Innovasjon Norge til prosjekter innenfor miljø- og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende maritime operasjoner og maritim transport – hovedsakelig i nordområdene, avansert logistikk og forretningsutvikling, maritimt omdømme og profilering, samt utvikling av nærskipfartsflåten.

Regjeringen fortsetter arbeidet med å få på plass internasjonale miljø- og klimareguleringer. Klimautfordringene knyttet til skipsfarten vil være en vesentlig del av dette arbeidet framover. Prosessene, hvor Norge deltar aktivt, foregår primært i IMO. På nasjonalt nivå er miljøvennlig vekst for de maritime næringer sentralt. Bruken av naturgass (LNG) som drivstoff på skip har økt, hovedsakelig pga. innføringen av NO_x-avgift, etableringen av NO_x-fondet og krav om bruk av gass ved kjøp av offentlige fergetjenester på enkeltfergesamband. Ved utgangen av 2012 var det i alt 35 norske LNG-drevne skip. Etableringen av Nordsjøen som et Sulphur Emission Control Area med utslippstak for svovel fra 2015 har også påvirket utviklingen. Regjeringen vil fortsette arbeidet

for økt bruk av LNG som drivstoff for skip, både i Norge og internasjonalt. Videre vil Regjeringen utarbeide en handlingsplan for grønn skipsfart. Planen skal utarbeides i nært samarbeid med næringen og skal ha følgende prioriterte tematiske områder: LNG som drivstoff, energieffektivisering, innovasjon, miljøvennlig nærskipstrafikk og hvordan synliggjøre og profilere norsk grønn skipsfart.

Piratvirksomhet utgjør fortsatt en trussel mot sjøfolks liv og helse og kan forårsake miljøkatastrofer. Det norske regelverket for bevæpnede vakter på norske skip har blitt evaluert og videreført. Flere europeiske flaggstater tillater private væpnede vakter om bord på sine fartøyer. Kombinasjonen av væpnede vakter, militær tilstedeværelse og passive sikkerhetstiltak har bidratt til å redusere antallet vellykkede piratangrep utenfor kysten av Somalia og i Det indiske hav. Det er imidlertid en økende bekymring for utviklingen i Vest-Afrika.

Nordområdene er Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde. Økt maritim aktivitet og nye seilingsleder i nord og øst vil skape nye muligheter. Samtidig vil økt skipstrafikk utgjøre en risiko for det sårbare miljøet i området. De spesielle forhold som råder i Arktis, utgjør også en konstant utfordring for skip og mannskap. Regjeringen vil fortsette arbeidet i IMO for å ferdigstille et globalt regelverk for skip som opererer i polare farvann (Polarkoden). Det blir viktig å bidra til utvikling av forskning og innovasjon rettet mot maritim aktivitet i nordområdene og styrke infrastruktur for kommunikasjon og kartdekning. Norsk Romsenter vil igangsette «Prosjekt satellittbasert kommunikasjon» for å utrede mulige konsepter for å sikre etablering av robuste systemer for kommunikasjon via satellitt. Videre vil Regjeringen utrede behovet for et nasjonalt kompetansesenter for utdanning av sjøfolk for seilas i polare farvann, tilknyttet eksisterende institusjoner i Nord-Norge.

Havromsteknologisk forskning og marin teknologi og kompetanse er sentralt for innovasjon og framtidig verdiskaping innen de maritime næringer, olje og gassvirksomhet og fiskeri- og oppdrettsvirksomhet. Økt kunnskap om havet og havrommet er også nødvendig for å løse globale utfordringer knyttet til energi, mat og klima. Forskningslaboratoriene på Tyholt i Trondheim er mer enn 30 år gamle, og det er et stort vedlikeholdsetterslep. Regjeringen foreslår å bevilge 15 mill. kroner til videre utredning av Ocean Space Centre, dvs. nytt marinteknisk senter ved Marintek/NTNU i Trondheim. Både det prefe-

rerte alternativ D FLEX (utbygging) og alternativ 0+ (reovering) videreføres. Endelig konseptvalg tas når det foreligger tilstrekkelig avklaringer av prosjektet. Målet er at Ocean Space Centre skal bli et internasjonalt kunnskapsnav for havromsteknologi.

1.3.4 Videreført satsing på reiselivsnæringen

Regjeringen vil føre en spesielt aktiv næringspolitikk overfor reiselivsnæringen, som er en av verdens raskest voksende næringer. Reiselivsnæringen har et stort potensial for videre verdiskaping, basert på de naturgitte fordelene Norge har. Næringen har stor betydning i distriktene.

Regjeringen la i april 2012 fram den nasjonale reiselivsstrategien «Destinasjon Norge». Hovedmålene for strategien er økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen, flere helårs arbeidsplasser og mer solide bedrifter – særlig i distrikts-Norge – og flere unike og kvalitativt gode opplevelser som tiltrekker seg flere gjester med høy betalingsvillighet. I strategien er det valgt tre hovedinnsatsområder som vil være førende for reiselivsarbeidet framover. Disse er knyttet til en mer effektiv organisering av ulike aktører i og i tilknytning til reiselivsnæringen, suksesskriterier for å lykkes med nødvendig produkt- og reise-målsutvikling og metoder for salg og markedsføring av norske reiselivsprodukter. Strategien setter videre bærekraft som en premiss for utviklingen i reiselivet. Det betyr at utviklingen av Norge som et bærekraftig reisemål er en forutsetning for Regjeringens næringspolitikk overfor reiselivsnæringen.

For å nå målet om økt verdiskaping og produktivitet må både offentlige og private midler brukes på en effektiv og målrettet måte. Et viktig tiltak i den nye strategien er derfor å foreta en restrukturering av landets reisemålselskaper, en prosess NHD igangsatte i 2012. Arbeidet gjennomføres i henhold til en utarbeidet prosjektplan og skal være ferdigstilt i 2017. Det er oppnevnt et bredt sammensatt strukturutvalg som referansegruppe for arbeidet med restruktureringen, og det er ned-satt seks regionale prosjektgrupper som har ansvar for å drive prosessen framover i landets ulike regioner. Sammen med berørte departementer, KS og enkelte fylkeskommuner har NHD også startet en vurdering av om, og i så fall hvordan, eksisterende midler kan omprioriteres for å sikre grunnfinansiering av den nye reiselivsstrukturen. En mulig løsning som diskuteres er at ovennevnte parter gjennom et spleiselag bidrar til

å etablere en ny post på statsbudsjettet for en slik grunnfinansiering.

NHD har også styrket arbeidet med å bedre koordineringen av reiselivspolitikken, slik at reiselivsnæringens rammebetingelser kan ses i et mer helhetlig perspektiv. Det gjennomføres halv-årlige bilaterale møter mellom NHD og andre aktuelle departementer med dette som tema.

Reiselivsnæringen er en viktig distriktsnæring og bidrar til å gjøre mange lokalsamfunn attraktive som reisemål. Næringen er imidlertid sterkt preget av sesongvariasjon, noe som merkes særlig i distriktene. Flere helårs arbeidsplasser vil bidra til økt kvalitet og mer stabil bosetting og arbeidskraft i distriktene. Det er en forutsetning at både bedrifter og de tilhørende arbeidsplassene er lønnsomme. Prosjektet «Utviklingssenter for reiselivet» ble startet i 2011 og er et samarbeid mellom utvalgte kommuner, lokale reiselivsaktører og NAV for å etablere flere helårs arbeidsplasser. Satsingen på Utviklingssenter for reiseliv videreføres gjennom Regjeringens reiselivsstrategi.

Norge som reiselivsnasjon er preget av to vesentlige faktorer: vi har en unik natur, og vi har et høyt kostnadsnivå. Disse faktorene representerer både en konkurransemessig fordel og en utfordring. Det er et mål for reiselivspolitikken at norsk reiselivsnæring er i stand til å levere produkter med en tilstrekkelig kvalitet til å tiltrekke seg flere kvalitetsbevisste og betalingsvillige turister. Ved å levere høy kvalitet på produktene kan norske reiselivsaktører forsvare et prisnivå som skal til for å øke lønnsomheten i reiselivsnæringen.

I Norge må næringslivet klare å bruke vår unike natur og kultur til nyskaping og produktutvikling, slik at det skaper reiselivstilbud som oppnår høy pris i et internasjonalt marked. Dette er først og fremst reiselivsnæringens ansvar. Samtidig vil Regjeringen bidra gjennom støtte til innovasjon og kunnskapsbygging, samarbeid og nettverksutveksling, utvikling av nye markedsmuligheter og effektiv profilering av Norge som reisemål.

Over departementets budsjett for 2014 foreslås det satt av om lag 293 mill. kroner til reiselivsformål. I disse midlene inngår 270 mill. kroner til Innovasjon Norges arbeid med reiselivsnæringen (kap. 2421, post 71), 2,1 mill. kroner til Svalbard Reiseliv AS og 4 mill. kroner til et forskningsprosjekt under Norges forskningsråd (kap. 920, post 50). Videre inngår midler på NHDs budsjett (kap. 900, post 21 og 75) inklusiv om lag 15 mill. kroner til incentivordning for restrukturering av reiselivsnæringen og 2 mill. kroner til tiltak for å

legge til rette for å bruke pilegrimstradisjonene i reiselivssammenheng. I tillegg omfattes SIVA SF (kap. 2426) og Investinors kapitalvirksomhet av reiselivssatsingen.

NHDs arbeid med reiseliv inkluderer også kunnskapsinnhenting om virkninger av økt satsing på verdiskaping bl.a. innenfor reiseliv og fiskerirelatert virksomhet i Nord-Norge, jf. Meld. St. 10 (2010–2011) Oppdatering av forvaltningsplanen for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Formålet er å få økt kunnskap om hvordan verdiskapingen i området vil påvirkes ved en eventuell økt satsing på reiseliv, fiskeri og annen næringsvirksomhet. I 2012 ble det satt i gang en rekke utredningsprosjekter, og den endelige rapporten ferdigstilles i 2014.

1.3.5 En strategi for mineralnæringen

Økte priser på metaller og mineraler har ført til økt mineralproduksjon flere steder i verden. Ny teknologi og utviklingen og utbredelsen av forbrukerelektronikk har gitt økt etterspørsel etter sjeldne metaller og mineraler. Dette har ført til større interesse fra EU, Kina, USA og flere andre land for å sikre tilgangen på strategisk og økonomisk viktige mineraler og metaller.

Mineralnæringen bidrar med en rekke mineraler som er nødvendig for samfunnet. Mineralvirksomhet gir sysselsetting, skaper positive lokale og regionale ringvirkninger og gir skatteinntekter til samfunnet. Norge er rikt på mineralressurser, og utviklingen åpner for nye muligheter for mineralnæringen i Norge.

Regjeringen la i mars 2013 fram en strategi for mineralnæringen. I strategien er det fastsatt et mål om en verdiskapende og lønnsom mineralnæring med god vekstkraft. Norsk mineralnæring skal være blant verdens mest miljøvennlige og aktivt søke framtidsrettede løsninger. Forutsigbar og effektiv saksbehandling skal være en rettesnor for praktisering av regelverk overfor næringen.

Norges geologiske undersøkelse har anslått verdien «i bakken» av kjente og undersøkte metallressurser som vurderes som lønnsomme å utvinne, til om lag 1 400 mrd. kroner. I tillegg kommer verdien av puk- og grusressurser, naturstein, kull og industrimineraler med en anslått verdi «i bakken» på 1 100 mrd. kroner.

Norsk mineralnæring omsatte i 2012 for 12,7 mrd. kroner og sysselsatte om lag 6 000 årsverk, fordelt på 1 178 uttakssteder og 876 bedrifter. De viktigste delene av næringen målt i omsetning er byggeråstoffer (pukk og grus) med 5,2 mrd. kroner, industrimineraler

2,8 mrd. kroner, metaller (hovedsakelig jern) 3 mrd. kroner, kull 0,8 mrd. kroner og naturstein 0,9 mrd. kroner. Næringen er en utpreget distriktsnæring, med Rogaland, Nordland, Finnmark og Møre og Romsdal som de viktigste fylkene målt i antall ansatte og omsetning. I tillegg er aktiviteten på Svalbard betydelig.

Samfunnsansvar og miljø, betydningen av et forutsigbart rammeverk, kartlegging av mineralressurser og viktigheten av en effektiv, kompetent og framtidsrettet mineralforvaltning er viktige innsatsområder i strategi for mineralnæringen. Det samme er investeringer og kapitaltilgang, utdanning og FoU.

Mineralvirksomhet har konsekvenser for miljøet. Slik virksomhet kan også ha konsekvenser for andre næringer. En seriøs mineralnæring må ha en aktiv tilnærming til samfunnsansvar, finne de beste miljøløsningene og være en positiv drivkraft i vertskapskommunene. Miljømessig forsvarlig deponering av avgangsmasser er viktig for å få til god sameksistens med andre næringer og for å sikre at naturmiljøet ivaretas på en god måte.

Kamp om arealer kan føre til at verdifulle mineralressurser båndlegges til annen bruk. For å sikre samfunnets framtidige behov for mineralressurser må hensynet til mineralressurser ivaretas i den kommunale og regionale arealplanleggingen. Dette forutsetter god kunnskap om mineralressursene.

Ved vurdering av nye mineraluttak skal det gjennomføres grundige konsekvensutredninger som gir et faglig godt grunnlag for beslutninger. Samtidig må det sikres effektive og forutsigbare myndighetsprosesser. Rammeverket for mineralvirksomhet skal bli tydeligere, gi bedre forutsigbarhet og gi grunnlag for tids- og kostnadseffektive beslutningsprosesser.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard er statens sentrale fagetat for forvaltning og utnyttelse av mineralressursene i Norge inkludert på Svalbard. Etaten skal styrkes for bedre å kunne bistå næringen og ivareta sin rolle i forvaltningen av norske mineralressurser.

Den forsterkede satsingen på kartlegging av mineralressurser i Norge skal videreføres. Norges geologiske undersøkelse startet i 2011 et fire-årig kartleggingsprogram for geofysisk kartlegging av Nord-Norge. Når kartleggingsprogrammet er slutført, vil om lag tre fjerdedeler av Nord-Norge være geofysisk kartlagt. I 2013 startet en tilsvarende kartlegging for Sør-Norge.

Virkemiddelapparatet har flere låne-, garanti- og tilskuddsordninger som er relevante for mineralnæringen. Det skal legges til rette for at eksis-

terende ordninger i det næringsrettede virkemiddelapparatet er tilgjengelige og aktuelle for aktører i mineralnæringen, og at de bidrar til å utløse finansiering fra andre kilder.

Tilgang på kompetent arbeidskraft er avgjørende for mineralnæringen. Det er krevende å rekruttere nødvendig personell. Regjeringen støtter allerede et professorat i malmgeologi ved Universitetet i Tromsø og støtter opprettelsen av et femårig professorat i mineralteknikk ved NTNU.

Regjeringen vil vurdere flere studieplasser innenfor realfag og teknologi og utvikling av fag i grunnopplæringen som er relevante for mineralnæringen. Utvikling av oppdatert kunnskap og innhenting av ny kunnskap forutsetter aktive FoU-miljøer, internasjonalt samarbeid og forsknings- og utviklingsaktivitet i bedriftene. Dette er viktig for vekst og verdiskaping i mineralnæringen, for miljøet og for samfunnet.

Regelverket for undersøkelse og utvinning av mineralressurser på den norske kontinentalsokkelen er ikke tilpasset dagens situasjon. Det er behov for en oppdatering av regelverket.

Det er av stor betydning å skape et grunnlag for sameksistens mellom mineralnæringen, samiske interesser og andre berørte næringer og interesser. Det legges vekt på å finne løsninger for sameksistens basert på god dialog og en felles forståelse av utfordringene.

1.3.6 Statlig eierskap

Direkte statlig eierskap i norsk næringsliv bidrar til næringsutvikling, forutsigbarhet og mulighet for satsing på langsiktig industriell utvikling og verdiskaping. Det bidrar også til nasjonal forankring av viktige selskaper, offentlig eie av sentral infrastruktur og sikring av råderetten over og inntekter fra nasjonens felles naturressurser. Regjeringen vil opprettholde et sterkt offentlig og nasjonalt eierskap på om lag samme nivå som i dag. Staten skal være en aktiv, langsiktig og forutsigbar eier i viktige norske selskaper. Et overordnet mål for statens forretningsmessige eierskap er at selskapene skal ha en god industriell utvikling, og at statens investerte kapital skal gi høyest mulig avkastning over tid. Innenfor en slik forretningsmessig ramme legges det til grunn at selskapene også arbeider aktivt med å ivareta sitt samfunnsansvar, er ledende i sitt arbeid med samfunnsansvar innenfor sine områder og at dette arbeidet bidrar til selskapenes utvikling og langsiktige avkastning. NHD mottok i 2013 om lag 13,0 mrd. kroner i utbytte for regnskapsåret 2012

fra selskaper hvor departementet forvalter statens eierinteresser.

Regjeringen redegjorde for sin eierskapspolitikk i stortingsmeldingen om det direkte statlige eierskapet, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, som Stortinget behandlet i juni 2011. I meldingen ble hovedprinsippene i den forrige eierskapsmeldingen fra 2006 videreført, samtidig som det ble redegjort for behovet for større grad av fleksibilitet når det gjelder eierskapet i enkelt-selskaper, tydeligere forventninger på bl.a. området samfunnsansvar og behov for økt kapasitet og kompetanse i eierskapsforvaltningen.

Staten skal være en profesjonell og krevende eier som bidrar til en positiv utvikling for selskapene, bl.a. ved å utfordre selskapenes styrer. Det har vært behov for en styrking av kapasiteten for analytisk og strategisk oppfølging av selskapene og en styrking av kapasiteten for arbeid med samfunnsansvar og rekruttering av styremedlemmer. Nærings- og handelsdepartementets eierskapsforvaltning ble derfor tilført økte ressurser i 2012 og 2013. Det arbeides med å gjennomføre styrkingen i henhold til Stortingets forutsetninger.

Som eier håndterer departementet ulike situasjoner knyttet til bl.a. statens eierandeler i enkelt-selskaper. Se programkategori 17.30 for nærmere omtale.

1.3.7 Handel og internasjonalt samarbeid

EØS-avtalen og det indre marked

Gjennom EØS-avtalen er Norge integrert i EUs indre marked. EU er verdens største økonomi og Norges viktigste handelspartner. Et velfungerende indre marked er viktig for norsk verdiskaping og velferd. EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelse for varer, tjenester, personer og kapital åpner for mer effektiv utnyttelse av ressursene og bidrar til økt konkurranseevne, vekst og sysselsetting. Et felles regelverk skaper forutsigbarhet og likeverdige konkurransevilkår for alle som opererer i det indre marked.

Det pågår et kontinuerlig arbeid for å gjøre det indre marked lettere tilgjengelig for bedrifter og forbrukere. Europakommisjonens indre markeds-melding (Single Market Act II) ble lagt fram i oktober 2012. Meldingen er en oppfølging av Kommisjonens første indre markeds-melding fra 2011 og inneholder 12 tiltak som skal bidra til vekst og sysselsetting i Europa. Disse tiltakene gjelder fire hovedområder: utvikling av integrerte nettverk, mobilitet over grensene for personer og

bedrifter, den digitale økonomi og styrking av sosialt entreprenørskap, sosial rettferdighet og forbrukertillit. Målsettingen er at nødvendig regelverk skal være vedtatt i EU i løpet av våren 2014.

EFTAs frihandelsavtaler og investeringsavtaler

Det økonomiske tyngdepunktet i verden forskyves fra vest og nord til øst og sør. Fortsatt høy vekst i Asia, Latin-Amerika og Afrika vil føre til økt etterspørsel også etter norske varer og tjenester. Norge inngår frihandelsavtaler med land i vekstmarkeder utenfor EU for å sikre oss best mulig markedsadgang i framvoksende økonomier og hos viktige handelspartnere. Det er også sentralt å sikre at konkurransevnen for norsk næringsliv i utenlandske markeder ikke er dårligere enn for konkurrenter i EU og andre land.

Regjeringen prioriterer frihandelsavtaler med land der en avtale kan gi det største bidraget til økt samlet handel og verdiskaping. Potensialet for økt eksport av tradisjonelle industrivarer som maskiner, utstyr, metaller og kunstgjødsel er viktig for valg av land, og fiskeeksporten tillegges også vekt. Prioriterte tjenestesektorer er skipsfart og relaterte tjenester, ingeniørtjenester, telekommunikasjonstjenester og energirelaterte tjenester. Potensielt vanskelige motkrav inngår også i vurderingen for valg av land. Et viktig prinsipp i handelspolitikken er parallellitet med EU, for å sikre minst like gode vilkår for norske aktører som for konkurrenter i EU.

Regjeringen prioriterer de allerede igangsatte EFTA-forhandlingene med India og tollunionen Russland, Hviterussland og Kasakhstan. I tillegg til disse er Norge gjennom EFTA i forhandlinger med Indonesia, Malaysia og Vietnam. Det er også grunn til å tro at forhandlingene med Thailand kan gjenopptas i 2014. Forhandlingene med Algerie og Kina er stilt i bero. Raskt voksende økonomier i Asia, Latin-Amerika og Afrika blir stadig viktigere for norsk utenrikshandel. Det kan bli aktuelt å vurdere å innlede forhandlinger med flere land i disse regionene i tiden framover.

Fremme av eksport og næringslivets internasjonalisering

Kunnskap om internasjonale markeder og lokal tilstedeværelse er forutsetninger for at norsk næringsliv skal lykkes internasjonalt. NHD har et særlig ansvar for utviklingen av et samordnet offentlig tjenestetilbud for eksport og internasjonalisering.

Sentrale virkemidler i internasjonaliseringsarbeidet er rådgivnings-, finansierings- og garantiordningene under Innovasjon Norge, Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) og Eksportkreditt Norge AS. Innovasjon Norges kontorer i utlandet yter bistand og rådgivning til norske selskaper som ønsker å eksportere til og investere i utlandet. GIEK tilbyr statlige garantier og kredittforsikring av eksport og Eksportkreditt Norge tilbyr offentlig støttede eksportlån gjennom eksportkredittordningen (tidligere 108-ordningen, forvaltet av Eksportfinans ASA). Eksportkreditt Norge ble opprettet i 2012 for å sikre et robust eksportfinansieringstilbud for kjøpere av norske varer og tjenester.

Regjeringen legger vekt på at Norge skal ha konkurransedyktige finansieringsordninger for norsk kapitalvareeksport. Det vil bidra til forutsigbare og konkurransedyktige vilkår for norsk eksporttrettet næringsliv og fremme verdiskaping og sysselsetting i Norge. Regjeringen foreslår følgende garantirammer for GIEK i 2014:

- 145 mrd. kroner for den alminnelige garantiordningen
- 3,15 mrd. kroner for garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland
- 5 mrd. kroner for garantiordningen for byggelån til skip, fartøyer og innretninger til havs

I tillegg forvalter GIEK en garantiordning for kraftintensiv industris kraftkjøp med en foreslått ramme på 20 mrd. kroner i 2014.

I programperioden for EØS-midler 2009–14 bidrar Norge med i overkant av 13 mrd. kroner. Finansieringsmekanismene består av en EFTA/EØS-del og en norsk del (Norway Grants). Programmene er nå gjort mer relevante og tilgjengelige for private aktører. Det er opprettet et eget program for grønn næringsutvikling. I tillegg øremerkes 1 pst. av tildelingen til landene til et fond for anstendig næringsliv og trepartssamarbeid.

NHD har ansvaret for den økonomiske dimensjonen innenfor regionale fora som Barentsrådet, Nordisk Ministerråd og Østersjørådet. I perioden 2011–13 har NHD hatt formannskapet i arbeidsgruppen for økonomisk samarbeid under Barentsrådet. Dette er viktig for vårt nordområdearbeid. NHD er også deltakende i embetsmannskomiteen for næring under Nordisk Ministerråd. Nordisk samarbeidsprogram for innovasjon og næringspolitikk 2011–13 med seks fyrtårnprosjekter har utgjort rammen for næringssamarbeidet under Nordisk Ministerråd. Grønn vekst og velferd har vært den overordnede målsettingen. I samarbeid med embetsmannskomiteen for næring utarbeid

der det svenske formannskapet i Nordisk Ministerråd et nytt samarbeidsprogram for innovasjon og næringspolitikk for perioden 2014–17.

NHD ivaretar bilateral myndighetskontakt om rammevilkår og enkeltsaker for norske bedrifter i utlandet. I viktige vekstmarkeder som de framvoksende økonomiene, kan næringslivet trenge drahjelp fra myndighetene til å sikre gode konkurransevilkår. NHD legger derfor stor vekt på å gjennomføre en aktiv politisk besøksvirksomhet for å fremme norsk næringslivs kompetanse i utlandet. Slike besøk er med på å sette Norge og norske interesser på agendaen hos myndighetene i andre land og bidrar til å bygge opp gode politiske relasjoner som vil være til nytte for norsk næringsliv.

Som oppfølging av Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, styrkes Innovasjon Norges internasjonaliseringarbeid. Innovasjon Norge skal bl.a. styrke tilstedeværelsen i nye vekstmarkeder, f.eks. i Asia og Afrika. Selskapet skal også styrke sin egen kompetanse når det gjelder internasjonale markedsmuligheter, og styrke samarbeidet med andre aktører, bl.a. utenriksstjenestens utestasjoner og Norges forskningsråd.

NHD arbeider også med å profilere Norge og synliggjøre norsk næringslivs kompetanse ved enkeltanledninger. Det består bl.a. av norsk deltakelse på verdensutstillinger og næringslivsfremme i forbindelse med statsbesøk og offisielle besøk til og fra utlandet.

1.3.8 Nordområdene

Deltakelse i regionale fora og vårt grensenære samarbeid med naboland i nord gir økt oppmerksomhet om nordområdene. Næringssamarbeidet med Russland er i denne sammenheng sentralt, herunder arbeidet i arbeidsgruppen for regionalt og grensenært samarbeid under den norsk-russiske økonomiske kommisjonen. Det bilaterale samarbeidet med Russland er for tiden godt, og samhandelen er stabil. Om lag 20 norske bedrifter er registrert i Nordvest-Russland. SIVA og Innovasjon Norges engasjement i Murmansk bidrar til å styrke de økonomiske forbindelsene i nord. Barentssamarbeidet bidrar også til å fremme næringssamarbeid i nord. I forbindelse med det norske formannskapet i Barentsrådet 2011–13 leder NHD arbeidsgruppen for økonomisk samarbeid. Arbeidsgruppen har i formannskapsperioden særlig prioritert maritim trafikk, mineraler, marin bioprospektering og grensenært samarbeid i regionen. Utnyttelse av mulighetene i nordområ-

dene er en av hovedsatsingene for Regjeringen. Den overordnede målsettingen med Regjeringens nordområdestrategi er å skape bærekraftig vekst og utvikling i områdene. For å gjennomføre målsettingene i nordområdepolitikken har Regjeringen formulert sine overordnede strategiske prioriteringer i Meld. St. 7 (2011–2012) Nordområdene – visjon og virkemidler (Nordområdemeldingen). Næringsutvikling er et sentralt virkemiddel for å realisere målene.

Marin bioprospektering, definert som målrettet leting etter unike egenskaper i marine organismer, er sentralt innenfor Regjeringens nordområdesatsing. Området har betydelig verdiskapingspotensial, og Norge har gode muligheter for å hevde seg internasjonalt. Regjeringens strategi på feltet fra 2009 legger vekt på infrastruktur, forskning og utarbeidelse av regelverk som stimulerer til næringsutvikling. Ambisjonen er å utløse bredden i verdiskapningspotensialet som marin bioprospektering åpner for. Over NHDs budsjett foreslås det 25 mill. kroner til næringsrettet forskning og kommersialisering relatert til marin bioprospektering i 2014.

Regjeringen legger vekt på å få en omfattende oversikt over geologiske ressurser i de tre nordligste fylkene. Flere kartleggingsprogrammer vil gi grunnlag for å vurdere i hvilken grad mineraliske forekomster kan bidra til verdiskaping, næringsutvikling og økt sysselsetting i de tre fylkene. Et fireårig program som startet opp i 2011 med geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nordland, Troms og Finnmark, foreslås videreført i 2014 med en ramme på 25 mill. kroner gjennom Norges geologiske undersøkelse (NGU). I tillegg vil NGU bruke om lag 15 mill. kroner av sin ordinære bevilgning til å kartlegge forekomster av mineralressurser i landsdelen. Økt økonomisk vekst globalt har økt etterspørselen etter og priser på råvarer. Vurderinger av situasjonen tyder på at denne utviklingen fortsetter, og stadig flere land posisjonerer seg nå for å sikre tilgangen på strategiske råvarer. NHD la i mars 2013 fram strategi for mineralnæringen. Den omtaler mineralenes anvendelse og betydning i samfunnet og bærekraftig og miljøvennlig utnyttning av mineralressurser og mineralnæringen i Norge. Blant innsatsområdene er kartlegging av mineralressurser, ressursplanlegging, tilgang på nødvendig kompetanse og forskning og utvikling.

Til kartlegging av havbunnens fysiske, biologiske og kjemiske miljøer i Lofoten og Barentshavet foreslås en videreføring av bevilgningen til MAREANO-programmet i 2014 på om lag 27,1 mill. kroner over NHDs budsjett. Samlet fore-

slås en ramme for MAREANO-programmet i 2014 på 91,9 mill. kroner, fordelt på budsjettene til Fiskeri- og kystdepartementet, Miljøverndepartementet og NHD.

Romrelatert infrastruktur er et sentralt verktøy i forvaltningen av nordområdene og spiller en nøkkelrolle for bl.a. navigasjon, kommunikasjon, miljøovervåking, sjøsikkerhet og suverenitetshevdelse. Jordobservasjonssatellitter er en sentral datakilde for BarentsWatch. Gjennom bevilningene til Norsk romsenter er det de senere årene arbeidet med satellitter for mottak av AIS-signaler (Automatic Identification System). Data fra AIS-Sat-1, som ble skutt opp i 2010, har blitt et viktig virkemiddel for overvåking av havområdene i nord. AISSat-2 skal etter planen skytes opp innen utgangen av 2013, og det vurderes konsepter for AISSat-3.

Andøya Rakettskytefelt utgjør en viktig del av norsk romvirksomhet. For 2013 er det avsatt 6 mill. kroner til revitalisering av rakettskytefeltet, og også for 2014 foreslås det avsatt midler til dette formålet. Norge deltar videre i utbyggingen av det felleseuropeiske satellittnavigasjonssystemet Galileo, som skal gi bedre tilgjengelighet, nøyaktighet, pålitelighet og sikkerhet i nordområdene. Norge har også deltatt i den innledende driftsfasen av det europeiske jordobservasjonssystemet Copernicus (tidligere GMES), som vil få stor betydning for klima-, miljø- og havovervåking i nordområdene. Regjeringens ambisjoner for romrelatert infrastruktur i nordområdene er omtalt i Meld. St. 32 (2012–2013) Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte.

Reiseliv står for en betydelig andel av verdiskapingen i deler av Nord-Norge. Av bevilgningen til reiselivsformål under Innovasjon Norge foreslås det at anslagsvis 15 mill. kroner øremerkes tiltak i Nord-Norge. Regjeringen tar sikte på at denne type øremerker i framtiden vil bli erstattet av en mer fast arbeidsfordeling mellom Innovasjon Norge og de regionale reisemålsselskapene som etableres gjennom Nærings- og handelsdepartementets arbeid med restrukturering av reiselivet i Norge. Det foreslås å videreføre støtten til Svalbard Reiseliv AS på 2,1 mill. kroner i 2014. Det overordnede målet for tilskuddet er å bidra til økt verdiskaping i og bedre lønnsomhet for reiselivsnæringen på Svalbard. Midlene skal særlig brukes til å ivareta miljø- og sikkerhetsmessig ferdsel på Svalbard gjennom kompetanse- og nettverksbygging i reiselivsnæringen der. Som oppfølging av den oppdaterte forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten gjennomføres det en kunnskapsinnhenting om

virksomheter i Nord-Norge.

Regjeringens nordområdesatsing skal også legge til rette for maritim næringsvirksomhet og sikker sjøtransport. Det offentlige virkemiddelapparatet gjør en viktig innstats for å styrke kunnskapsgrunnlaget rundt maritime operasjoner i nordområdene. Krevende operasjoner, bl.a. i nordområdene, er et av hovedområdene i Norges Forskningsråds MAROFF-program. Gjennom Innovasjon Norges tilskuddsordning til maritim utvikling er både krevende operasjoner og transport i nordområdene to prioriterte områder. Et femårig professorat om bærekraftig transport i nordområdene ble i 2011 etablert ved NTNU og finansieres over NHDs budsjett med 7,5 mill. kroner over fem år gjennom den maritime strategien. I 2014 foreslås det avsatt 1,5 mill. kroner til professoratet. Som oppfølging av Regjeringens maritime strategi «Stø kurs 2020» vil det bl.a. bli foretatt en utredning av behovet for et nasjonalt kompetansesenter for utdanning av sjøfolk for seilas i polare farvann, tilknyttet eksisterende institusjoner i landsdelen.

1.3.9 Andre områder

Likestilling

I dag er to av tre kvinner sysselsatte, og kvinner er i flertall innenfor høyere utdanning. Det er likevel store kjønnsforskjeller i utdannings- og yrkesvalg som innebærer at kvinner utgjør en uutnyttet ressurs blant ledere, styrerepresentanter, entreprenører og eiere i næringslivet. Dette er også bakgrunnen for at kvinner utgjør en definert målgruppe i næringspolitikken.

Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er gitt et særskilt ansvar for å legge til rette for å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet. Aktørene skal bl.a. bidra til å få flere kvinner til å gå inn i lederstillinger eller bli styremedlemmer, satse på egne bedrifter eller en næringsrettet forskerkarriere. Departementet vil i sin eierstyring, gjennom arbeidet i valgkomiteer og forberedelser av valg i heleide selskaper arbeide for å øke kvinneandelen i styrene i de statlig eide selskapene. Det er fortsatt få kvinner i ledende posisjoner i norske selskaper, og tiltaket for lovbestemt kjønnsrepresentasjon har ikke vært tilstrekkelig for å sikre likestilling. Regjeringen vil at selskaper med statlig eierandel utarbeider en strategi for hvordan den beste kompetansen i selskapet utnyttes, inkludert hvordan kvin-

ner kan rekrutteres til topplederstillinger. Dette vil bli tatt opp i eierdialogen med selskapene, og det forventes at styrene er aktive på dette feltet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

NHD har ansvar for beredskap for å sikre tilgang på varer og tjenester fra næringslivet i en krisesituasjon. Dette søkes oppnådd gjennom samarbeid, hensiktsmessig hjemmelsgrunnlag innen næringsberedskap og gode krisehåndteringsmekanismer. Samtidig har departementet ansvar for å kunne møte alle typer kriser i egen sektor og yte bistand til andre departementer i kriser som involverer flere sektorer. Justis- og beredskapsdepartementet har initiert utarbeidelse av mål for arbeidet på samfunnssikkerhetsområdet med utgangspunkt i funksjoner som kan være samfunnskritiske. Som verktøy i arbeidet skal departementet ha egnet krise-/beredskapsplanverk, gode rutiner for informasjonssikkerhet, god dialog med underliggende etater og gjennomføre og delta i relevante øvelser. På noen områder er det identifisert sårbarhet og forberedt særskilte tiltak, eksempelvis når det gjelder bidrag til å ivareta nødvendig matforsyning, som vurderes som en grunnleggende samfunnsfunksjon. Innenfor sektoransvaret er andre mål og utfordringer knyttet til å ivareta styring og kriseledelse, sikre lagret informasjon og elektroniske samhandlings-tjenester og å utvikle visse satellittbaserte tjenester. Mange uønskede situasjoner oppstår plutselig og uventet, og departementet har også metoder for å kunne krisehåndtere slike situasjoner.

Lov om næringsberedskap trådte i kraft 1. januar 2012 og erstattet forsyningsloven av 1956. Den nye loven vektlegger et styrket sam-

arbeid mellom myndighetene og næringslivet for å sikre tilgangen til varer og tjenester under kriser. Også avtaler med og instruksjoner for samarbeid med næringsaktører moderniseres på bakgrunn av den nye loven.

Kommisjonen som ble nedsatt etter 22. juli 2011, avdekket behov for endringer i planverk, regler, disponering av kompetanse og ressurser, organisasjonskultur, prioriteringer og holdninger når det gjelder beredskap og sikkerhet. NHD følger opp disse utfordringene innenfor sine ansvarsområder og i samvirke med andre departementer. Tilsyn med departementets virksomhet innen samfunnssikkerhet og sikkerhetslovens virkeområde legger også premisser for arbeidet.

På sikkerhets- og beredskapsområdet gjelder følgende hovedprioriteringer i 2014:

- videreutvikle og øve det formelle samarbeidet med næringer av betydning for samfunnskritiske funksjoner eller kritisk infrastruktur
- på bakgrunn av sårbarhet og samfunnskritiske sektorer innenfor ansvarsområdet iverksette tiltak for å øke robustheten, bl.a. når det gjelder informasjonssikkerhet og sikring av skjermingsverdige objekter
- delta i Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med å revidere sivilt beredskapsystem (SBS) og revidere SBS for NHD med utgangspunkt i den overordnede planen
- gjennomføre øvelse for NHDs kriseledelse og krisestab
- styrke kompetansen innenfor både strategisk og operativ krisehåndtering, videreutvikle og øve departementets og etatenes sikkerhets- og beredskapsarbeid
- videreføre arbeidet med sikkerhetsspørsmål for skipsfarten, herunder gjennomføre en øvelse innen skipsfartsberedskap

2 Oversiktstabeller for budsjettet

2.1 Utgifter

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
Administrasjon					
900	Nærings- og handelsdepartementet	299 205	298 639	335 600	12,4
	<i>Sum kategori 17.00</i>	299 205	298 639	335 600	12,4
Infrastruktur og rammebetingelser					
901	Patentstyret	235 920	235 400	242 800	3,1
902	Justervesenet	116 293	116 400	122 400	5,2
903	Norsk akkreditering	35 083	35 500	39 700	11,8
904	Brønnøysundregistrene	541 948	573 300	539 200	-5,9
905	Norges geologiske undersøkelse	251 744	258 600	260 200	0,6
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	23 094	30 400	69 800	129,6
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	1 594 903	1 600 000	1 700 000	6,3
910	Sjøfartsdirektoratet	340 229	358 150	373 000	4,1
913	Standardisering	28 000	28 000	29 000	3,6
914	Klagenemnda for industrielle rettigheter		4 500	5 800	28,9
	<i>Sum kategori 17.10</i>	3 167 214	3 240 250	3 381 900	4,4
Forskning, innovasjon og internasjonalisering					
920	Norges forskningsråd	1 380 000	1 413 900	1 452 000	2,7
922	Romvirksomhet	688 526	751 200	826 500	10,0
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	20 831	100 000	89 900	-10,1
929	Norsk Designråd	36 800	38 000		-100,0
930	Norsk design- og arkitektursenter			75 200	
934	Internasjonaliseringstiltak	15 443 356	372 000	388 000	4,3

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
937	Svalbard Reiseliv AS	2 100	2 100	2 100	0,0
2421	Innovasjon Norge	47 445 520	44 077 400	43 199 450	-2,0
2426	SIVA SF	114 500	438 000	149 800	-65,8
2429	Eksportkreditt Norge AS	9 460 749	28 610 000	19 605 200	-31,5
	<i>Sum kategori 17.20</i>	74 592 382	75 802 600	65 788 150	-13,2
Statlig eierskap					
950	Forvaltning av statlig eierskap	74 463	25 700	25 700	0,0
953	Kings Bay AS	17 500	27 500	27 500	0,0
960	Raufoss ASA	6 028	8 200	8 300	1,2
	<i>Sum kategori 17.30</i>	97 991	61 400	61 500	0,2
	Sum utgifter	78 156 792	79 402 889	69 567 150	-12,4

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01–29	Driftsutgifter	1 876 140	1 882 439	1 903 900	1,1
30–49	Investeringer	7 434	10 700	66 500	521,5
50–59	Overføringer til andre statsregnskaper	1 977 616	1 700 400	1 745 500	2,7
70–89	Overføringer til andre	4 068 680	4 369 350	4 501 250	3,0
90–99	Lånetransaksjoner	70 226 922	71 440 000	61 350 000	-14,1
	Sum under departementet	78 156 792	79 402 889	69 567 150	-12,4

2.2 Inntekter

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
Administrasjon					
3900	Nærings- og handelsdepartementet	5 777	145	306	111,0
3901	Patentstyret	59 119	56 500	53 550	-5,2
3902	Justervesenet	80 777	79 400	84 400	6,3
3903	Norsk akkreditering	28 052	28 400	33 000	16,2
3904	Brønnøysundregistrene	641 261	553 000	588 000	6,3
3905	Norges geologiske undersøkelse	82 145	73 800	74 000	0,3
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	2 444	700	800	14,3
3910	Sjøfartsdirektoratet	214 267	207 800	212 800	2,4
3914	Klagenemnda for industrielle rettigheter		500	500	0,0
3934	Internasjonaliseringstiltak	339 253			
3950	Forvaltning av statlig eierskap	2 675 577	25 000	1 825 000	7 200,0
3961	Selskaper under NHDs forvaltning	11 112	11 112	11 112	0,0
5325	Innovasjon Norge	44 008 324	42 470 900	42 372 200	-0,2
5326	SIVA SF	102 370	226 600	106 600	-53,0
5329	Eksportkreditt Norge AS	826 763	3 325 000	6 390 000	92,2
5460	Garanti-instituttet for eksportkreditt	18 500	11 400	13 400	17,5
5574	Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet	141 728	145 000	150 000	3,4
<i>Sum ordinære inntekter</i>		49 237 469	47 215 257	51 915 668	10,0

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
	Renter og utbytte med mer				
5613	Renter fra SIVA SF	26 222	29 600	21 900	-26,0
5614	Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt		100	100	0,0
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge	337 040	403 500	342 900	-15,0
5629	Renter fra eksportkredittordningen	267 098	1 020 000	1 150 000	12,7
5650	Renter på lån fra Nærings- og handelsdepartementet			4 000	
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning	12 339 595	13 622 853	10 333 453	-24,1
	<i>Sum renter og utbytte med mer</i>	12 969 955	15 076 053	11 852 353	-21,4
	Sum inntekter	62 207 424	62 291 310	63 768 021	2,4

3 Oversikt over tilsagnsfullmakter

				(i 1 000 kr)
Kap./post	Betegnelse	Fullmakt 2013	Forslag 2014	Anslått termin for utbetaling/ dekning
2421/72	Innovasjon Norge, forsknings- og utviklingskontrakter	100 000	100 000	2015–16

Tilsagnsfullmakten knyttet til Forsknings- og utviklingskontrakter foreslås videreført med samme beløp som for 2013, jf. omtale under kap. 2421, post 72 og Forslag til vedtak VI, 1.

I tillegg foreslås fullmakten knyttet til norsk deltakelse i frivillige programmer i Den europeiske romorganisasjonen ESA videreført. Den innebærer at departementet gis fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd på inntil 125,19 mill. euro utover gitt bevilgning til frivillige ESA-programmer, men slik at samlet ramme for gamle og nye tilsagn ikke overstiger 162,17 mill. euro, jf. nærmere omtale under kap. 922, post 71 og Forslag til vedtak VI, 2.

Som en forutsetning for den nye forretningsplanen til SAS AB ga Stortinget i desember 2012

samtykke til at det kan gis tilsagn om likviditetslån til SAS-konsernet innenfor en ramme på 500,5 mill. svenske kroner i en periode fram til utgangen av mars 2015, jf. Forslag til vedtak VI, 3.

Det har gjennom flere år vært gitt en fullmakt under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter. En tilsagnsfullmakt kan formelt bare knyttes til tilskudsbevilgninger, dvs. i tilknytning til bevilgninger i postgruppene 50–89. For å videreføre ordningen foreslås det en særskilt fullmakt til å inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner ut over gitt bevilgning i 2013, jf. Forslag til vedtak VII.

4 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger

Garantiordninger

(i 1 000 kr/1 000 euro)					
Betegnelse	Utbetalt (tap) i 2012	Samlet garantiansvar per 31.12.2012	Fullmakt for nye garantitilsagn for 2013	Forslag til nye garantitilsagn for 2014	Totalramme for nytt og gammelt garantiansvar i 2014
<i>Innovasjon Norge:</i>					
Realinvesteringer og driftskreditt	894	57 748	40 000	40 000	138 000
<i>Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK):</i>					
Den alminnelige ordning inkl. Gammel alminnelig ordning	23 863	102 262 400	1	2	145 000 000 ²
Garantier ved eksport til og investeringer i utviklingsland	122	547 900	3	3	3 150 000 ³
SUS/Baltikum-ordningen	0	2 500	0	0	2 500
Byggelånsgarantier til skipsbyggingsindustrien	0	784 500	4	4	5 000 000 ⁴
Garantiordning for langsiktige kraftavtaler til kraftintensiv industri	0	-	5	5	20 000 000 ⁵
<i>Øvrige garantier:</i>					
Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), garantikapital	0	euro 296 920	0	0	euro 296 920

¹ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 135 mrd. kroner.

² Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 145 mrd. kroner.

³ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 3,15 mrd. kroner, men likevel slik at rammen ikke overstiger sju ganger det til enhver tid inntilstående beløp på ordningens grunnfond.

⁴ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 5 mrd. kroner.

⁵ Samlet ramme for nye og gamle garantier og tilsagn på inntil 20 mrd. kroner.

Nærmere om de enkelte garantiene

Innovasjon Norge

Landsdekkende garantiordning for realinvesteringer og driftskreditt

Det foreslås en ramme for nye garantier til realinvesteringer og driftskapital på 40 mill. kroner for 2014. En totalramme på 138 mill. kroner vil være tilstrekkelig til å dekke gammelt ansvar fra tidligere år og nye tilsagn for 2014, jf. nærmere omtale under kap. 2421, post 50 og Forslag til vedtak VIII, 1.

Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK)

Det vises til nærmere omtale av GIEKs garantiordninger og forslag til rammer under kap. 2460 og Forslag til vedtak VIII, 2, 3, 4 og 5.

Andre garantier

Garanti til Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD)

Avtalen om å opprette Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) ble undertegnet 29. mai 1990. Banken eies av 64 land, EU og Den europeiske investeringsbanken. Hovedkontoret ligger i London. EBRDs styre består av 23 representanter fra medlemslandene. Norge, Finland og Latvia deler en styreplass. EBRDs

hovedformål er å framskynde overgangen til åpne, markedsorienterte økonomier og fremme utviklingen av en konkurransedyktig privat sektor i de sentral- og østeuropeiske landene, de tidligere sovjetrepublikkene, Mongolia og Tyrkia. Videre er banken aktiv med bruk av midler fra spesialfond i Egypt, Marokko, Tunis og Jordan. På lengre sikt skal disse landene bli operasjonsland og prosjekter der bli finansiert med EBRDs ordinære midler.

EBRD kan gi lån, foreta egenkapitalinvesteringer, gjennomføre samfinansiering med andre institusjoner eller gi garantier til konkrete prosjekter/bedrifter i land som er forpliktet til og anvender prinsippene om flerpartidemokrati, pluralisme og markedsøkonomi. Banken er sterkest engasjert i landene som er kommet kortest i endringsprosessen, og særlig i små- og mellomstore bedrifter, oppbygging av lokale finansinstitusjoner, egenkapitalinnskudd i bedrifter og institusjoner og lokal tilstedeværelse. Miljøsidene av prosjektene og energieffektivitet prioriteres sterkt.

Norges andel av EBRDs grunnkapital på 30 mrd. euro utgjør 1,26 pst., dvs. 378 mill. euro. Av beløpet er 81,08 mill. euro innbetalt, mens resterende 296,92 mill. euro er gitt som garantikapital. Det foretas ikke tapsavsetninger i tilknytning til garantikapital i multilaterale finansinstitusjoner ut over innbetalt kapital.

Andre garantiliknende ordninger

(i 1 000 kr/euro)

Betegnelse	Utbetalt i 2012	Samlet ansvar per 31.12.2012	Forslag til ramme for 2014	Totalramme i 2014
Institutt for energiteknikk og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell	0	0	euro 80 000	euro 80 000
Beredskapsordning for varekrigsforsikring	0	0	2 000 000	2 000 000
Statlig miljøansvar på Raufoss	6 028	24 709	–	124 000
Statlig garanti til Kongsberg Defence and Aerospace AS for bygging av komposittfabrikk	0	497 000	0	0
Eksportfinans ASA, porteføljegaranti		750 000	–	750 000

Institutt for energiteknikk (IFE) og Statsbygg, fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

IFEs erstatningsansvar for atomulykker og tilhørende garanti er ved kongelig resolusjon fastsatt til 80 mill. euro, med praktisk virkning fra det tidspunkt endingsprotokollen av 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen trer i kraft for Norge. Dette vil skje når protokollen er ratifisert av Norge og et tilstrekkelig antall av de andre kontraherende statene. Så langt er det fortsatt bare to land som har ratifisert protokollen. Ansvar, som omfatter IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden, Statsbyggs anlegg KLDRA Himdalen, midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen og all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg, foreslås satt til 80 mill. euro. Inntil endringene trer i kraft for Norge, vil det nåværende ansvarsbeløpet på 60 mill. spesielle trekkrettigheter (ca. 70 mill. euro) gjelde. Det vises til omtale under kap. 920 og Forslag til vedtak IX, 1.

Beredskapsordning for varekrigsforsikring

Lov om statlig varekrigsforsikring som en beredskapsordning trådte i kraft 1. januar 2004. Ordningen er nærmere omtalt under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 72 Tilskudd til beredskapsordninger. Iverksettelse av ordningen med hjemmel i loven medfører risiko for at staten kan pådra seg erstatningsutbetalinger ut over det som blir dekket gjennom premieinnbetalinger. Ordningen med at Stortinget gir samtykke til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner foreslås videreført i 2014, jf. Forslag til vedtak IX, 2.

Statlig miljøansvar på Raufoss

Det er gitt en garanti på inntil 124 mill. kroner for miljø- og forurensningsansvar i Mjøsa og på Raufoss-området som følge av virksomheten til tidligere A/S Raufoss Ammunisjonsfabrikker, senere Raufoss ASA. Bakgrunn for og omtale av aktivitet knyttet til ansvaret er nærmere omtalt under kap. 960 Raufoss ASA. For 2013 er det gitt en særskilt bevilgning på 8,2 mill. kroner til å dekke varslede pålegg fra Klima- og forurensningsdirektoratet (det nåværende Miljødirektoratet). Det foreslås en bevilgning på 8,3 mill. kroner

for 2014. Utbetalingene i de enkelte år føres som innfrielse av refusjonsansvar og reduserer samtidig resterende fullmaktsramme for ordningen. Per 15. august 2013 var det utbetalt til sammen ca. 103,5 mill. kroner siden ordningen ble operativ. Det foreslås å videreføre fullmakten til å overskride bevilgningen innenfor gitt garantiramme på 124 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak IV, 2.

Statlig garanti til Kongsberg Defence and Aerospace AS for bygging av komposittfabrikk

Som oppfølging av Stortingets behandling av St.prp. nr. 27 og Innst. S. nr. 142 (2007–2008) framforhandlet Nærings- og handelsdepartementet en avtale om en statlig garanti til Kongsberg Gruppen ASA for bygging av komposittfabrikk til produksjon av leveranser til nye kampfly. Garantien ble signert 17. september 2010 og ville gi dekning hvis norske myndigheter på et senere tidspunkt besluttet ikke å anskaffe slike fly. Det framgår av garantiavtalen at statens garantiansvar bortfaller på det tidspunktet Stortinget gir Regjeringen fullmakt til oppstart av kontraktsforhandlinger med leverandøren av kampfly, jf. St.prp. nr. 36 og Innst. S. nr. 299 (2008–2009). Stortinget ga 17. juni 2013 Regjeringen fullmakt til å bestille og anskaffe de seks første flyene i hovedanskaffelsen av F-35, gjennom vedtak av Innst. 489 S (2012–2013), jf. Prop. 136 S (2012–2013). Vilkåret for bortfall av garantien har følgelig inntruffet, og statens garantiansvar anses som opphørt.

Eksportfinans ASA, porteføljegaranti

På bakgrunn av uro i de internasjonale kapitalmarkedene inngikk Eksportfinans ASA i 2008 en avtale med selskapets største private aksjonærer (DnB NOR Bank ASA, Nordea Bank AB og Danske Bank A/S) som innebar at selskapet på nærmere angitte vilkår sikres mot verdifall i en definert portefølje av verdipapirer etter 29. februar 2008 innenfor en totalramme på 5 mrd. kroner. De øvrige aksjonærene ble i etterkant invitert til å delta i avtalen på proratarisk basis. Avtalen skjermer selskapets resultater mot ytterligere regnskapsmessige tap knyttet til verdifall i verdipapirporteføljen og bidrar dermed til å beskytte egenkapitalen i selskapet. Gjennom behandlingen av St.prp. nr. 62 og Innst. S. nr. 308 (2007–2008) Eierskapssaker vedrørende Eksportfinans ASA m.v., ga Stortinget Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å tiltre porteføljegarantiavtalen, og statens andel av garantirammen ble begrenset

til 750 mill. kroner, tilsvarende statens eierandel på 15 pst. i selskapet.

Ifølge garantiavtalen er den enkelte garantist forpliktet til hvert år fra og med 2011 å foreta utbetaling til Eksportfinans ASA av et beløp som tilsvarende garantistens andel av eventuelt verdifall på likviditetsporteføljen per utgangen av februar. På den annen side skal Eksportfinans ASA foreta

utbetaling til garantistene dersom det inntreffer verdistigning på porteføljen. Eksportfinans har innbetalt 127,8 mill. til departementet i mars 2013. I statsbudsjettet for 2014 foreslås det at departementets fullmakt videreføres innenfor gitt garantitramme på 750 mill. kroner. Det vises også til omtale i programkategori 17.30 Statlig eierskap, og Forslag til vedtak V, 1.

5 Bruk av stikkordet «kan overføres»

På grunnlag av forslag i Gul bok for 1995 sluttet Stortinget seg til en endring av bevilgningsreglementet slik at stikkordet «kan overføres» i visse tilfeller også kan knyttes til andre poster enn bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger når dette anses påkrevd for å oppnå best mulig resultat av vedkommende bevilgning.

Under Nærings- og handelsdepartementet foreslås stikkordet knyttet til enkelte poster

utenom postgruppen 30–49. Disse er oppført i tabellen nedenfor. Bruk av stikkordet begrunnes ut fra følgende to forhold:

- a. Bevilgningen gjelder bygg- og anleggs- og materiellbevilgninger.
- b. Utbetaling av tilsagn om tilskudd gitt i 2014 må helt eller delvis kunne foretas i 2015 eller senere budsjetterminer for å sikre at alle vilkår i tilsagnene er oppfylt før midlene utbetales.

Under Nærings- og handelsdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30–49

(i 1 000 kr)					
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2013	Forslag 2014	Begrunnelse for stikkordet
900	21	Spesielle driftsutgifter	55 694	53 100	b
900	75	Tilskudd til særskilte prosjekter	-	20 100	b
904	22	Forvaltning av Altinn-løsningen	24 794	230 200	b
922	72	Nasjonale følgemidler	0	33 400	b
922	74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter	0	19 100	a+b
934	21	Spesielle driftsutgifter	7 674	13 000	b
2421	71	Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer	109 550	430 000	b
2421	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	445 342	285 000	b
2421	76	Miljøteknologi	230 551	143 400	b

6 Oppfølging av anmodningsvedtak fra Stortinget

6.1 Vedtak nr. 529 (2012–2013), 10. juni 2013

«Stortinget ber regjeringen stimulere til mer forskning i næringslivet og sterkere samhandling mellom academia og næringsliv.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 18 (2012–2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter, jf. Innst. 372 S (2012–2013).

Regjeringen har i Meld. St. 18 (2012–2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter, slått fast at den vil fortsette å øke forskningsbevilgningene i årene framover. Veksten skal bl.a. stimulere til økt FoU-innsats i næringslivet.

Regjeringen har i løpet av de to siste stortingsperiodene sørget for en vesentlig budsjettøkning for å bidra til økt forskning i og for næringslivet, samt økt samarbeid mellom forskning og næringsliv. Effekten av investeringer som gjøres i forskning og utvikling, ser vi først over tid. Det er derfor viktig at vi i dag finner et nivå og en innretning på de offentlige investeringene som imøtekommer også de mer langsiktige behovene for omstilling i norsk næringsliv. Bl.a. derfor har Regjeringen bestemt at det skal utvikles en langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Tiltak for forskning i næringslivet vil være en del av denne planen. Planen skal videre være et verktøy for å spisse innsatsen på områder der Norge har strategiske fortrinn eller for å dekke framtidige behov for kunnskap på viktige områder. Langtidsplanen planlegges lagt fram som en meldingsdel i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon for 2015.

I Meld. St. 18 (2012–2013) vurderer Regjeringen at de næringsrelevante virkemidlene for FoU i stor grad er godt utbygde og rimelig tilpasset de behovene som næringslivet har, og slår fast at virkemidlene fortsatt vil innrettes med sikte på tilrettelegging for nødvendig omstilling og dermed framtidig verdiskaping i norsk næringsliv. Samtidig varsler Regjeringen at den vil utrede behovet for og innretningen av et virkemiddel i Forskningsrådet for tidsavgrenset støtte til opp-

bygging av ny kunnskapsbase og nytt samarbeid mellom aktører på framvoksende områder eller områder med spesielle behov for omstilling. Det tas sikte på at en slik utredning foreligger sommeren 2014.

Regjeringen har tidligere lansert egne nasjonale FoU-strategier for nanoteknologi og bioteknologi, som begge har som målsetting å bidra til norsk næringsutvikling og samfunnsnytte innenfor disse områdene. Regjeringen har nylig lagt fram en tilsvarende FoU-strategi for IKT. I Meld. St. 39 (2012–2013) Mangfold av vinnere. Næringspolitikken mot 2020, er også IKT trukket fram som et viktig område i Regjeringens næringspolitikk i årene som kommer.

Regjeringen har i Meld. St. 18 (2012–2013) også varslet at den vil utarbeide en strategi for forskningssamarbeidet med Europa. Hensikten med strategien er å utmeisle overordede mål og prioriteringer, samt angi retning og ambisjonsnivå for norsk samarbeid med EU bl.a. om næringsrelevant forskning og innovasjon.

Regjeringen har også varslet at Norge ønsker å gå inn som fullt medlem av EUs nye forsknings- og innovasjonsprogram, Horisont 2020, som vil vektlegge innovasjonsdimensjonen sterkere enn dagens 7. rammeprogram. Ovennevnte strategi planlegges ferdigstilt tidlig i 2014.

Videre har Regjeringen som en del av Vekstpakken i Revidert nasjonalbudsjett 2013, jf. Meld. St. 2 (2012–2013) Revidert nasjonalbudsjett 2013 (avsnitt 3.10.2), varslet en styrking av Skattefunnordningen. Utvidelser i foretakenes fradragsmuligheter gjennom Skattefunn tar sikte på å utløse mer innovasjon som foretakene drar nytte av. Regjeringen foreslår i Prop. 1 LS (2013–2014) Skatter og avgifter 2014, bl.a. å øke beløpsgrensen for innkjøpt FoU som et virkemiddel for å stimulere til økt FoU-samarbeid mellom foretak og forskningsinstitusjoner og for å bidra til at flere samfunnsøkonomisk lønnsomme FoU-prosjekter blir gjennomført.

Etableringen av ulike virkemidler for å styrke samarbeidet mellom næringsliv og offentlig finansierte forskningsinstitusjoner har både bidratt til at flere bedrifter investerer i forskning, og at

bedrifter med etablert forskningsvirksomhet i økende grad samarbeider med offentlig finansierte forskningsinstitusjoner i større forskningsprosjekter. Flere virkemidler i Norges forskningsråd og Innovasjon Norge, samt etablering av de såkalte senterordningene, sikrer slike koplinger mellom forskningsinstitusjoner og næringsliv. Flere av disse virkemidlene og sentrene er relativt nyetablerte, og endelige effekter vil først være synlig om noen år.

Instituttsektoren spiller en avgjørende rolle i det norske innovasjonssystemet når det gjelder å tilby anvendt forskning for både næringslivet og offentlig forvaltning. Sektoren er særlig sentral når det gjelder utvikling av kunnskap på nasjonalt prioriterte områder. Regjeringen har nylig revidert Retningslinjene for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter.

Regjeringen har stimulert til utarbeidelse av strategier for håndtering av immaterielle rettigheter (IPR-strategier) ved alle landets universiteter og høyskoler, og etter endringene av Universitets- og høyskoleloven og loven om arbeidstakeres rettigheter i 2003 har de fleste universitetene etablert egne teknologioverføringskontorer (TTO) som skal bistå institusjonene i deres kommersialiseringsarbeid. Regjeringen har i Meld. St. 18 (2012–2013) varslet at den vil vurdere hvordan kommersialiseringsapparatet på et overordnet plan nå er organisert og finansiert i universitets-

og høyskolesektoren, og om intensjonene i lovverket er oppfylt. Spesielt ønsker Regjeringen å se nærmere på samarbeidet institusjonene imellom, og mellom utdanningsinstitusjonene, forskningsinstituttene og nærings- og arbeidsliv.

Videre skal kommersialiseringsprogrammet FORNY 2020 i Norges forskningsråd midtveisevalueres i 2014. Regjeringen vil følge opp funn fra evalueringen for bl.a. å sikre at resultater fra offentlige forskningsinstitusjoner nyttegjøres i størst mulig grad.

I Meld. St. 39 (2012–2013) slår Regjeringen fast at den vil styrke samarbeidet mellom helse- og omsorgssektoren og næringslivet og peker på at helse- og omsorgssektoren representerer et stort og voksende marked både nasjonalt og internasjonalt. Regjeringen har i den forbindelse etablert initiativet HelseOmsorg21 hvor målet er å styrke samarbeidet mellom helse- og omsorgssektoren, akademia og næringslivet. I Meld. St. 18 (2012–2013) sier Regjeringen at den vil utrede virkemidler som kan bidra til økt samarbeid mellom offentlig finansierte forskningsmiljøer på helseområdet og privat næringsliv. Arbeidet med denne utredningen er i oppstartsfasen og vil ses i sammenheng med arbeidet som gjøres under HelseOmsorg21. Regjeringen har også varslet at den vil utrede en ph.d.-ordning for offentlige virksomheter etter modell fra nærings-ph.d.

Del II
Budsjettforslag

7 Nærmere omtale av bevilgningsforslagene m.v.

Programområde 17 Nærings- og handelsformål

Programkategori 17.00 Administrasjon

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
900	Nærings- og handelsdepartementet	299 205	298 639	335 600	12,4
	Sum kategori 17.00	299 205	298 639	335 600	12,4

Utgifter under programkategori 17.00 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01–29	Driftsutgifter	264 337	242 189	258 300	6,7
30–49	Investeringer	458		20 500	
70–89	Overføringer til andre	34 410	56 450	56 800	0,6
	Sum kategori 17.00	299 205	298 639	335 600	12,4

Det er den samlede verdiskapingen i landet som legger grunnlaget for nivået på velstand og velferd i Norge. Regjeringens næringspolitikk har derfor som mål å bidra til en størst mulig verdiskaping i norsk økonomi og arbeid til alle.

Nærings- og handelsdepartementet (NHD) har ansvaret for å utforme en framtidrettet næringspolitikk. Det innebærer å utforme, forvalte og tilrettelegge politikk for norsk næringsvirksomhet, herunder skipsfart, og fremme handel, forskning og innovasjon, entreprenørskap, tilgang på kompetent kapital og andre næringspoli-

tiske virkemidler. NHD skal bidra til en helhetlig næringspolitikk. Det innebærer også å påvirke og samordne andre departementers arbeid, slik at målet om økt samlet verdiskaping kan nås. Viktige rammevilkår for næringsvirksomhet skapes bl.a. gjennom finanspolitikk, skatte- og avgiftspolitikk, utdannings- og forskningspolitikk, energi- og miljøpolitikk og infrastrukturtiltak.

Under programkategori 17.00 gis det bevilgninger til departementets egen virksomhet, medlemskontingenter i internasjonale organisasjoner, beredskapsarbeid og enkelte tilskudd.

Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	204 436	197 844	205 200
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	54 449	44 345	53 100
22	Utgifter til kontrollfunksjoner	5 452		
30	Miljøtiltak Søve, <i>kan overføres</i>	458		20 500
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	17 810	20 500	20 500
72	Tilskudd til beredskapsordninger	3 100	3 550	3 600
73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap	12 000	12 400	12 600
74	Tilskudd til Nasjonalt senter for komposittkompetanse	1 500		
75	Tilskudd til særskilte prosjekter, <i>kan overføres</i>		20 000	20 100
	Sum kap. 0900	299 205	298 639	335 600

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble post 21 redusert med netto 1,4 mill. kroner, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Nærings- og handelsdepartementets (NHDs) ansvarsområde er beskrevet i omtalen under programkategori 17.00 ovenfor og i kap. 1 innledningsvis i proposisjonen.

Bemanningen i departementet i ble i 2012/13 styrket ved at eierskapsforvaltningen ble tilført ekstra ressurser som oppfølging av eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi. I tillegg til bemanningen sentralt har departementet en fast stasjonert næringsråd i Brussel knyttet til ambassaden og en næringsråd med spesiell vekt på maritime saker ved ambassaden i Washington DC.

NHD forvalter en rekke virkemidler for gjennomføring av nærings-, skipsfarts- og handelspolitikken, gjennom ti underliggende forvaltningsorganer, enkelte selskaper og en rekke tilskudds-, låne- og garantiordninger.

Resultatrapport 2012

Nedenfor følger rapportering på de viktigste oppgavene innenfor følgende satsingsområder i 2012:

- generelle rammebetingelser for næringsvirksomhet
- handel og internasjonalt samarbeid
- innovasjon og entreprenørskap
- næringsrelevant forskning
- maritim virksomhet
- miljø og klima
- forenkling
- utvikling av enkelt næringer
- reiseliv
- statlig eierskap

I tillegg omtales departementets arbeid innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. NHDs arbeid med forenkling for næringslivet er omtalt i pkt. 1.3 i del I av proposisjonen. Departementets arbeid knyttet til miljø og klima er omtalt i del III, kap. 9. Departementets næringspolitiske prioriteringer i 2014 er beskrevet i kap. 1 i del I og i de aktuelle kapitellomtalene.

Generelle rammebetingelser for næringsvirksomhet

Målsetting: Bidra til at ressursene kanaliseres dit de kaster mest av seg.

Resultatrapport 2012

NHD arbeider med et bredt spekter av aktiviteter for å bedre konkurranse- og rammevilkårene for norsk næringsliv. Departementet vurderer løpende hvordan utviklingen i og tiltak rettet mot bl.a. arbeidsmarkedet, finansmarkedene, klimapolitikken og skatter og avgifter kan påvirke norske bedrifter.

NHD har en rekke aktiviteter for å følge den økonomiske situasjonen og utviklingen nasjonalt og internasjonalt. I slutten av 2011 ble det satt sammen en intern gruppe i departementet som løpende vurderer utviklingen og hvorvidt det er behov for å iverksette særskilte tiltak. Gruppen har hatt jevnlig kontakt med relevante eksterne aktører og har levert to statusrapporter i 2012.

Nærings- og handelsministeren og kommunal- og regionalministeren nedsatte i august 2011 et utvalg for næringsutvikling på Sørlandet. Utvalget har utredet hvordan Sørlandet kan videreutvikle næringslivet slik at verdiskaping og sysselsettingen kan bli enda sterkere i hele regionen. Utvalget var bredt sammensatt, med medlemmer fra begge Agder-fylkene. Næringsliv, organisasjoner, kulturliv og kunnskapssektoren var representert. Utvalget var oppnevnt for en periode på to år og rapporterte til NHD. Utvalget har avholdt fem utvalgsmøter, en åpen innspillshøring og flere innspillsmøter i regionen i 2012. Utvalget la fram rapporten 9. august 2013 og den vil bli gjennomgått som grunnlag for videre oppfølging .

I 2012 har departementet også bidratt i utarbeidelsen av Regjeringens nye næringsmelding, Meld. St. 39 (2012–2013) Mangfold av vinnere Næringspolitikken mot 2020, som ble fremmet i juni 2013. Meldingen gir en oversikt over norsk næringsliv og bransjer i dag. I meldingen har departementet satt næringspolitikken i perspektiv og beskrevet sammenhenger mellom en god næringspolitikk og høy verdiskaping og framtidig velferd.

Handel og internasjonalt samarbeid

Målsetting: Fremme verdiskaping i norsk næringsliv i internasjonal konkurranse.

Resultatrapport 2012

Et velfungerende indre marked er avgjørende for verdiskaping i norsk økonomi. Det er store økonomiske utfordringer i Europa. For å stimulere til økt konkurransevne, vekst og sysselsetting har Europakommisjonen presentert en rekke tiltak

for videreutvikling av det indre marked. I 2012 prioriterte NHD deltakelse i prosessen som ledet fram til Kommisjonens melding om videreutviklingen av det indre marked, kalt Single Market Act 2. Meldingen, som ble lagt fram i oktober 2012, inneholder 12 nøkkeltiltak knyttet til fire prioriterte områder: transport- og energinett, mobilitet for borgere og bedrifter, det digitale indre marked og sosialt entreprenørskap og forbrukertillit. Prioriteringene svarer godt til de synspunktene Norge fremmet i et innspill i juni 2012 til EUs kommissær for det indre marked. På nasjonalt nivå utarbeidet NHD en nettbasert veileder for offentlige myndigheter om det indre marked. Veilederen ble publisert på departementets hjemmesider i juli 2012. Det ble avholdt et indre markedsseminar i samarbeid med Næringslivets Hovedorganisasjon i oktober 2012.

Kunnskap om internasjonale markeder og lokal tilstedeværelse er viktige forutsetninger for at norsk næringsliv skal lykkes internasjonalt. NHD har et særlig ansvar for å bidra til å utvikle et samordnet offentlig tjenestetilbud for eksport og internasjonalisering. Sentrale virkemidler i internasjonaliseringsarbeidet er rådgivnings-, finansierungs- og garantiordningene under Innovasjon Norge, Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) og Eksportkreditt Norge AS. Eksportkreditt Norge AS ble opprettet i 2012.

Lov om det frie varebytte i EØS (EØS-vareloven) legger til rette for horisontalt EU-regelverk for handel med varer i det indre marked. Det er et mål å etablere en effektiv samordning av markedstilsyn med varer i henhold til kravene i dette regelverket. Det er etablert en interdepartemental koordineringsgruppe, Rådet for teknisk markedstilsyn med varer (Varetilsynsrådet), hvor 12 departementer er representert og sekretariatet ligger i NHD. Varetilsynsrådet skal arbeide for et effektivt og proporsjonalt markedstilsyn med varer i Norge og i EØS.

NHD er nasjonalt kontaktpunkt for EØS-problemløsningsnettverket SOLVIT. SOLVIT er en brukervennlig og gratis tjeneste som hjelper bedrifter og privatpersoner med å finne løsninger på problemer som skyldes at nasjonale myndigheter i en annen EØS-stat ikke anvender EØS-retten korrekt. Problemer som meldes til SOLVIT, søkes løst innen ti uker. I 2012 ble 89 pst. av sakene som ble behandlet i SOLVIT-nettverket, løst. SOLVIT Norge behandlet sju, og løste tre saker fra andre EØS-stater i 2012 og fremmet åtte saker mot andre EØS-stater.

Frihandelsavtaler med land utenfor EØS er et annet viktig virkemiddel i næringspolitikken.

Avtalene har fått økende betydning for norsk næringsliv som følge av at handelen er blitt mer globalisert, og særlig er handelen med landene i Asia økende. Regjeringen prioriterer frihandelsavtaler med land der en avtale kan gi det største bidraget til økt samlet handel og verdiskaping. NHD leder arbeidet med bilaterale frihandelsavtaler og investeringsavtaler med land utenfor EØS. Departementet har videre et ansvar for å medvirke til at næringslivets behov og hensynet til norsk verdiskaping blir ivaretatt i Norges posisjoner i WTO.

NHD har ansvaret for EFTAs frihandelsavtaler, bilaterale investeringsavtaler og bilaterale handelsforbindelser med andre land utenfor EU. Departementet videreførte i 2012 arbeidet med forhandlinger i EFTA om frihandelsavtaler med India og tollunionen Russland, Kasakhstan og Hviterussland. Norge er talsmann for EFTA for forhandlingene med tollunionen. Det ble i 2012 også gjennomført EFTA-forhandlinger om frihandelsavtaler med Indonesia, Vietnam, Bosnia-Hercegovina og de mellomamerikanske statene Costa Rica, Guatemala, Honduras og Panama. EFTA-statene og Malaysia lanserte forhandlinger om en frihandelsavtale i november 2012. Videre ble det undertegnet samarbeidserklæringer med Georgia i juni og med Pakistan i november 2012. Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Montenegro trådte i kraft 1. november, frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Ukraina 1. juni, frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Peru 1. juli og frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Hongkong 1. november 2012. Det ble ikke avholdt forhandlingsrunder mellom Norge og Kina i 2012. Det var fortsatt pause i forhandlingene om frihandelsavtaler med Algerie og Thailand, men det arbeides med å gjennompta forhandlingene med sistnevnte.

De uformelle handelspolitiske samtaler mellom NHD og det amerikanske handelsdepartementet (Informal Commercial Exchange – ICE) er et forum for bred, uformell gjennomgang av bilaterale handelsrelaterte spørsmål som kan virke retningsgivende for mer formelle bilaterale prosesser. Det kunne ikke gjennomføres slike samtaler i 2012 grunnet utskiftninger i den politiske ledelsen på amerikansk side.

Departementet har arbeidet videre med å profilere Norge og norsk næringsliv i utlandet og har i samråd med næringslivet prioritert nye og spesielt utfordrende markeder. NHD er ansvarlig for næringslivsprogrammet ved Kongehusets besøk

til utlandet og, i enkelte tilfeller, også ved statsministerens internasjonale besøk. Bilaterale politiske samtaler og konsultasjoner har vært avholdt med en rekke land. Det ble gjennomført flere næringsfremmende arrangementer i 2012, bl.a. i forbindelse med Kongehusets besøk til Polen, Sør-Korea og Indonesia og statsministerens besøk til Japan.

Som en del av oppfølgingen av Regjeringens strategi for samarbeidet med Brasil har NHD foreslått at det gjennomføres møter i den bilaterale økonomiske kommisjonen mellom Norge og Brasil. Brasilianske myndigheter har respondert positivt på dette initiativet, og det arbeides nå med å fastsette dato for første møte i kommisjonen.

Departementet arbeidet også med gjennomføringen av Norges deltakelse på Verdensutstillingen Expo 2012 i Yeosu, Sør Korea. Utstillingen hadde «The Living Ocean and Coast» som tema. Formålet med norsk deltakelse var særlig å styrke Norges økonomiske og politiske forbindelser med Sør-Korea. Norge valgte å delta gjennom et samarbeid mellom fem departementer og fire private aktører – Det Norske Veritas, Høegh Autoliners AS, Kongsberg Gruppen ASA og Wilh. Wilhelmsen. Norges paviljongdag var 14. mai 2012.

Departementet har jobbet aktivt med å følge opp de offentlige låne- og garantiordningene for eksportfinansiering, dvs. garantiordningene som forvaltes av Garanti-instituttet for eksportkreditt og eksportkredittordningen som siden 1. juli 2012 har blitt forvaltet av Eksportkreditt Norge AS. Eksportkredittordningen ble tidligere forvaltet av Eksportfinans ASA, men som følge av innføringen av et nytt EU-direktiv som stilte strengere krav til finansinstitusjoners soliditet, kunne ikke Eksportfinans ASA forvalte ordningen på samme måte som tidligere. For å sikre videreføring av et konkurransedyktig eksportfinansieringstilbud til kjøperne av norske eksportvarer og -tjenester, opprettet derfor Regjeringen, med Stortingets tilslutning, statsaksjeselskapet Eksportkreditt Norge AS. 29 ansatte fra Eksportfinans ble overført til Eksportkreditt Norge ved etableringen, og utlånsvirksomheten var i full drift fra starten av. I en kortere periode før selskapet var etablert, administrerte Eksportfinans en overgangsordning i statens regi. For nærmere omtale av etableringen av Eksportkreditt Norge og arbeidet som ledet opp mot dette, vises det til resultatrapportene under kap. 900, post 22, samt kap. 934 og kap. 2429, 5329 og 5629 under programkategorien 17.20.

Innovasjon og entreprenørskap

Målsetting: Politikk og virkemidler skal legge til rette for innovasjon, omstilling og entreprenørskap i norsk næringsliv for derigjennom å fremme størst mulig bærekraftig verdiskaping i norsk økonomi.

Resultatrapport 2012

Regjeringens mål er å styrke norsk innovasjonsevne, slik at den bidrar til størst mulig samlet bærekraftig verdiskaping i norsk økonomi. Utvikling av en helhetlig innovasjonspolitik avhenger av samarbeid på tvers av mange departementer og politikkområder. Innovasjon Norge, SIVA, Norges forskningsråd, Norsk Designråd og Patentstyret er sentrale virkemidler i Regjeringens politikk for økt innovasjon og konkurranseevne i norsk næringsliv.

St.meld. nr. 7 (2008–2009) Et nyskapende og bærekraftig Norge, danner grunnlag for Regjeringens helhetlige politikk for økt innovasjon. Regjeringen fører en politikk som styrker innovasjonsarbeidet både i næringslivet og i offentlig sektor. De aller fleste tiltakene i meldingen er gjennomført. For å få innspill til den videre utviklingen av Regjeringens innovasjonspolitik ble konferansen «Et nyskapende og bærekraftig Norge» arrangert i september 2012. Det ble også utarbeidet en rapport, «Innovasjon på norsk», som ble presentert på konferansen.

Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, ble lagt fram i april 2012 og behandlet i Stortinget i juni 2012. Meldingen bygger på omfattende evalueringer av selskapene og viser at de begge er sentrale i realiseringen av Regjeringens nærings-, distrikts- og regionalpolitikk. Den presenterer videre Regjeringens planer for utvikling av selskapene. I stortingsmeldingen presenteres nye målformuleringer for Innovasjon Norge og SIVA SF. Målene legger til rette for en økt grad av målstyring og bedre oppfølging av selskapene, jf. nærmere omtaler under kap. 2421 og 2426. I meldingen legges det også opp til en forenkling av Innovasjon Norges virkemiddelportefølje og en styrking av Innovasjon Norges internasjonaliseringsarbeid. Videre understrekes betydningen av et helhetlig virkemiddelapparat og et velfungerende samarbeid mellom Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd.

Regjeringen varslet i meldingen at man vil etablere inntil seks nye landsdekkende såkornfond. I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble det bevilget

500 mill. kroner i kapital til statens deltakelse i to nye fond. Videre varslet Regjeringen også endringer av satsingsområdene til Investinor og en overføring av forvaltningen av eierskapet fra Innovasjon Norge til Nærings- og handelsdepartementet. Satsingsområdene ble foreslått endret fra tidligere utvalgte bransjer til en mer fleksibel beskrivelse av kjennetegn ved investeringer som bør prioriteres. Føringerne om investeringsfaser ble foreslått beholdt, men med noen presiseringer. De nye føringerne på satsingsområder ble lagt til grunn av Stortinget under behandlingen av statsbudsjettet for 2013. Selskapet ble besluttet overført til Nærings- og handelsdepartementet i forbindelse med Stortingets behandlingen av Prop. 26 S (2012–2013) Endringer i statsbudsjettet 2012 under Nærings- og handelsdepartementet, jf. Innst. 130 S (2012–2013).

«Næringsutvikling og grønn vekst. Regjeringens strategi for miljøteknologi», som ble framlagt i 2011, har som formål å legge til rette for nasjonal verdiskaping og næringsutvikling og bidra til å nå Regjeringens miljømål. Strategien innebærer tiltak og innsats for å utvikle tilbudssiden, etterspørselsiden og for å bedre kunnskapsbasen for videre politikk- og teknologiutvikling innenfor en rekke departementers ansvarsområder.

Nærings- og handelsdepartementets ansvar for strategien har i stor grad bestått av tiltak innenfor det etablerte virkemiddelapparatet – først og fremst et program for kommersialisering av miljøteknologi med en ramme på 500 mill. kroner i perioden 2011–13. Hoveddelen av bevilgningene har blitt tilført Innovasjon Norges miljøteknologiordning. For å stimulere til dialog og koordinering mellom de ulike virkemiddelaktørene på dette feltet og dermed økt måloppnåelse, ble det opprettet et treårig programstyre med deltakelse fra berørte etater og aktører. Programrådet har avgitt synspunkter på innretningen av program for miljøteknologi og om mulig videreutvikling av Regjeringens miljøteknologistrategi. Innovasjon Norge har som ledd i oppfølging av strategien utviklet et miljøteknologisk kompetansemiljø for hele det offentlige virkemiddelapparatet.

Helse- og omsorgsdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet videreførte i 2012 satsingen på behovsdrevet innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren som gir de offentlige virkemiddelaktørene og helseforetakene en ramme for et effektivt samarbeid om dette. I arbeidet er det særlig lagt vekt på utvikling av nye og innovative løsninger innenfor områdene IKT og medisinskteknisk utstyr i spesialisthelsetjenesten. Satsingen tar utgangspunkt i eksisterende virke-

midler og er bl.a. fulgt opp med tiltak for å øke bruken av offentlige forsknings- og utviklingskontrakter i helse- og omsorgssektoren og styrking av InnoMed. InnoMed er et nasjonalt kompetansenettverk for behovsdrevet innovasjon i helsesektoren og er etablert på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet. Helseforetakene og virkemiddelapparatet har inngått en ny samarbeidsavtale på feltet.

Håndteringen av immaterielle verdier og rettigheter kan i mange tilfeller være avgjørende for innovasjon og verdiskaping. NHD prioriterer derfor arbeidet med å opprettholde gode systemer for beskyttelse av immaterielle rettigheter. Departementet arbeider også for å øke kompetansenivået om immaterielle rettigheter i det offentlige virkemiddelapparatet, næringslivet, patentfullmektigbransjen og i universitets- og høyskolesektoren. Nærings- og handelsdepartementet har videre etatstyringsansvar for Patentstyret som er en sentral aktør for utøvelsen av politikken for immaterielle rettigheter i Norge. Regjeringen arbeidet i 2012 med en stortingsmelding om immaterielle rettigheter, som ble lagt fram i 2013. Stortinget vedtok i juni 2012 lov om Patentstyret og Klagenemnda for industrielle rettar (patentstyrelova). Et utkast til forskrift til loven ble sendt på høring høsten 2012. I loven slås det bl.a. fast at Patentstyret er den myndigheten i Norge som innvilger og avslår søknader om industrielle rettigheter, og at virksomheten i tillegg skal være et nasjonalt kompetansesenter for industrielle rettigheter.

Det har i 2012, i nært samarbeid med andre berørte departementer, virkemiddelaktører og næringslivsorganisasjoner vært arbeidet med en strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser. Strategien omhandler tverrgående utfordringer som kjennetegner hvordan offentlige virksomheter arbeider med anskaffelser i for- og etterkant av selve utlysningene. Strategien skal bidra til at den enkelte virksomhet gjennomfører sine anskaffelser på en samfunnsøkonomisk optimal måte innenfor dagens regelverk – i form av bedre behovsforankring, mer effektiv markedsdialog og økt vekt på livssyklus-kostnader. Strategien ble lagt fram i 2013.

Sammen med Kommunal- og regionaldepartementet og Kunnskapsdepartementet lanserte Nærings- og handelsdepartementet «Handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen (fra grunnskole til høyere utdanning 2009–2014)» i 2009. Handlingsplanen viderefører Regjeringens innsats i grunnopplæringen og har i tillegg fokus på entreprenørskap innenfor høyere utdanning. NHD videreførte i 2012 arbeidet med oppfølging

av tiltakene i planen, bl.a. ved å øke støtten til Ungt Entreprenørskap.

Nærings- og handelsdepartementet videreførte arbeidet med oppfølging av «Handlingsplan for meir entreprenørskap for kvinner». Planen har som mål å øke andelen kvinnelige entreprenører til minst 40 pst., jf redegjørelsen om Likestilling i proposisjonens del III Spesielle temaer.

Departementet har i 2012 deltatt i utvikling av innovasjons- og entreprenørskapspolitikk i internasjonale fora, som i OECD og gjennom deltakelse i EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP). Norge deltar i CIP for perioden 2007–13. Nærings- og handelsdepartementet har koordineringsansvaret for CIP og fagansvaret for delprogrammet for Entreprenørskap og innovasjon i Norge. For å sikre god koordinering og nasjonal oppfølging av norsk deltakelse i prosjekter under dette programmet har Innovasjon Norge fått oppgaven som nasjonalt kontaktpunkt for delprogrammet. Videre hadde NHD tre nasjonale eksperter ved Europakommisjonen i 2012.

Næringsrelevant forskning

Målsetting: Nærings- og handelsdepartementet skal legge grunnlaget for at Regjeringens næringsrelevante forskningspolitikk bidrar til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, gjennom å stimulere til utvikling av et stadig mer kunnskapsintensivt næringsliv.

Resultatrapport 2012

Nærings- og handelsdepartementets innsats rettet mot forskning er i hovedsak kanalisert gjennom bevilgninger til næringsrelevante programmer og ordninger i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge, Norsk Romsenter og Den europeiske romfartsorganisasjonen (ESA). Videre er Skattefunnordningen et virkemiddel som utløser økt forskningsinnsats fra næringslivet. I tillegg bevilges midler via Norges forskningsråd til basisfinansiering av de teknisk-industrielle forskningsinstituttene.

Forskningsrådet har en viktig utøvende rolle som del av Regjeringens næringspolitiske virkemiddelapparat. I 2012 har Nærings- og handelsdepartementets arbeid på området i hovedsak vært knyttet til oppfølgingstiltak fra Regjeringens forrige forskningsmelding, Meld. St. 30 (2008–2009) Klima for forskning. Et slikt tiltak er Regjeringens FoU-strategi for nanoteknologi 2012–2021 som ble lagt fram sommeren 2012. Arbeidet med strategien ble ledet av Nærings- og handelsdeparte-

mentet, i samarbeid med ni andre departementer. Strategien legger føringer for Regjeringens satsing på nanoteknologiområdet i de kommende ti årene. Strategien vektlegger behovet for grunnleggende forskning, innovasjon og kommersialisering og ansvarlig teknologiutvikling knyttet til helse- og miljøeffekter av nanoteknologi.

I 2012 har departementet også bidratt i utarbeidelsen av Regjeringens nye forskningsmelding, Meld. St. 18 (2012–2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter, som ble fremmet i mars 2013. Departementet har lagt vekt på å beskrive forskningens betydning for nødvendig omstilling i norsk næringsliv. Basert på arbeidet med meldingen er det bl.a. besluttet å forenkle basisfinansieringssystemet for instituttsektoren, en gjennomgang av organisering og finansiering av kommersialiseringsapparatet for offentlige FoU-resultater og en utredning av nye næringsrettede FoU-virkemidler for henholdsvis helseinnovasjon og områder med særskilte mobiliserings- eller omstillingsbehov. Meldingsarbeidet bidro også til avklaringen av tilknytningsformen til det nye europeiske forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont 2020.

Nærings- og handelsdepartementet er ansvarlig for oppfølging av norsk deltakelse i fire programkomiteer under EUs 7. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling. Dette omfatter IKT, nanoteknologi og nye materialer, romvirksomhet og små og mellomstore bedrifter. Departementet har, innenfor rammen av bilateralt forskningssamarbeid, også fulgt opp næringsrelevant forskningssamarbeid med de prioriterte landene USA, Canada, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika. Forskningsavtalen mellom Norge og Russland utløp i mai 2008 og departementet er i dialog med Russland om en fornying av avtalen. I 2012 ble det besluttet at Norge overtar formannskapet i forskningsnettverket EUREKA for perioden 2013–14, og arbeidet med å forberede formannskapet ble innledet.

Det er behov for et nytt mellomlager for brukt kjernebrensel og annet atomavfall som etter konsesjonsbetingelsene ikke kan sendes til eksisterende lager i Himdalen. Nærings- og handelsdepartementet nedsatte et offentlig utvalg (Stranden-utvalget) for utredning av tekniske løsninger og alternativer for lokalisering av et mellomlager. Utvalget leverte i januar 2011 NOU 2011:2 Mellomlagerløsning for brukt reaktorbrensel og langlivet mellomaktivt avfall, som anbefaler at et nytt mellomlager ferdigstilles i 2017 og er i drift fra 2018. I 2012 arbeidet departementet med å forberede anbuds konkurranser for gjennomføring av

to konseptvalgutredninger – en utredning om etablering av et nytt mellomlager og en om framtidig nedbygging (dekommisjonering) av de norske atomanleggene. Begge utredningene vil sikre et solid kunnskapsgrunnlag for lokalisering og utforming av et nytt mellomlager for atomavfall, håndtering av ustabil reaktorbrensel og valg av oppryddingsnivå ved framtidig nedleggelse av de norske forskningsreaktorene. Utredningene skal deretter kvalitetssikres eksternt i henhold til statens ordning for kvalitetssikring av store statlige investeringsprosjekter.

Satsingen på romvirksomhet gir positive ringvirkninger for norsk industri, næringsutvikling og innovasjon og bidrar til å dekke norske brukerbehov og til å utvikle og styrke romrelatert kompetanse i Norge. Medlemskapet i den europeiske romorganisasjonen ESA er svært viktig, men dekker likevel ikke alle Norges behov innen romvirksomhet. Det er derfor inngått egne internasjonale avtaler på enkelte felt, bl.a. avtaler med EU om norsk deltakelse i de europeiske romprogrammene Galileo og Copernicus, jf. nærmere omtale under kap. 922 Romvirksomhet. Avtalene med EU har i praksis sikret Norge status som fullverdig deltaker i disse programmene, både industrielt, brukermessig og med hensyn til mulighet til å påvirke programmenes videre utvikling. Galileo og Copernicus vil i årene framover ha stor betydning for utviklingen av europeisk romindustri og for nedstrømsmarkedet knyttet til satellittbaserte tjenester. Andøya Rakettskytefelt (ARS) er et viktig norsk bidrag til internasjonal romvirksomhet og en hjørnestein i det nordnorske teknologimiljøet. Det har i statsbudsjettene siden 2010 årlig blitt tildelt midler til revitalisering av ARS for å sikre at skytefeltet kan opprettholde sin posisjon som det internasjonalt ledende polare rakettskytefeltet.

Maritim virksomhet

Målsetting: Norge skal være en verdensledende maritim nasjon, og de norske maritime næringer skal levere de mest innovative og miljøvennlige løsningene for framtiden.

Resultatrapport 2012

I 2007 ble den maritime strategien «Stø kurs» lansert. I 2012 gjennomførte Nærings- og handelsdepartementet en bred prosess med å evaluere strategien. Prosessen inkluderte innspill fra arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner, interesse- og næringsorganisasjoner og bransjefore-

ninger. I tillegg ble det foretatt en ekstern evaluering av strategiens 53 tiltak. Prosessen synliggjorde behovet for en videreføring og videreutvikling av Regjeringens maritime politikk. På denne bakgrunn igangsatte Nærings- og handelsdepartementet arbeidet med en oppdatert og fornyet maritim strategi.

Gjennom EØS-avtalen gjelder EUs statsstøtteregeleer inklusiv retningslinjer for statsstøtte til skipsfart i Norge. Både den norske rederiskatteordningen og tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk er notifisert og godkjent av ESA under statsstøtteregeleerlinjene for skipsfart. Europakommisjonen startet en gjennomgang av retningslinjene i 2012. NHD bidro til utarbeidelse av det norske høringsinnspillet som ble sendt kommisjonen i juni 2012. I høringsinnspillet foreslås at ordlyden i retningslinjene bør oppdateres, i tråd med Europakommisjonens nåværende praksis, for å klargjøre at skip i offshorevirksomhet omfattes. Samtidig inviteres det til samarbeid med EU i internasjonale fora som OECD og WTO mot skatte- og subsidiekonkurranse i skipsfarten.

Skipsregistrene og Sjøfartsdirektoratet ble slått sammen til en samlet sjøfartsadministrasjon per 1. januar 2012. Hensikten med sammenslåingen er å gi en mer helhetlig og brukervennlig sjøfartsadministrasjon med fortsatt høy faglig kompetanse.

På skipsfartsområdet gjennomføres det et betydelig arbeid med å utforme internasjonale regler for sjøsikkerhet og miljø. Arbeidet er i hovedsak knyttet opp mot FNs sjøfartsorganisasjon IMO, FNs arbeidsorganisasjon ILO, EU og EUs maritime sjøsikkerhetsorgan EMSA. Norge har en pådriverrolle i arbeidet med sjøsikkerhet og miljø i IMO.

Sjømannslovutvalget avga sin innstilling 1. november 2012. Her ble det framlagt forslag til ny skipsarbeidslov som skal erstatte nåværende sjømannslov. Utvalgets utredning ble sendt på høring med frist 1. februar 2013.

En arbeidsgruppe ledet av Sjøfartsdirektøren avleverte rapport om sikkerhet ved bruk av fritidsbåt i april 2012. Sjøfartsdirektoratet oversendte rapporten med kommentarer for vurdering i NHD i oktober 2012 og arrangerte sommeren 2012 en holdningsskapende kampanje for å bedre sikkerheten i fritidsflåten.

På bakgrunn av redningsarbeid utført 22. juli 2011 innstilte Sjøfartsdirektoratet i alt 22 personer til medaljen for edel dåd, og NHD fremmet en kongelig resolusjon med innstillingen. Berørte fylkesmenn overrakte medaljene i Oslo Rådhus 27. november 2012.

Det er behov for å oppgradere den maritentekniske forskningsinfrastrukturen ved NTNU/Marintek i Trondheim. KS1-rapporten for prosjektet Ocean Space Centre, nytt kunnskapssenter for havromsteknologi i Trondheim, ble levert høsten 2012. Rapporten anbefaler at Regjeringen går videre med utredning av to alternativer.

NHD arbeider for å fremme eksport av norske maritime varer og tjenester og dermed stimulere til vekst i de maritime næringene. NHD har lagt særlig vekt på India, Russland, Japan og Sør-Korea i det bilaterale maritime arbeidet i 2012. Videre er det lagt vekt på gode forpliktelser på det maritime området i EFTA-forhandlinger med Indonesia, Vietnam, tollunionen Russland, Hviterussland og Kasakhstan, India og de mellomamerikanske statene Costa Rica, Honduras og Panama.

En samarbeidsavtale mellom Norge og Japan innen maritim industri- og teknologitviking ble underskrevet i 2011. I 2012 ble LNG som drivstoff, maritim offshore og offshore vind, samt miljøvennlig resirkulering av skip vektlagt i dette samarbeidet. En bilateral maritim arbeidsgruppe mellom Norge og India ble opprettet i 2010. Skipsbygging, nærskipsfart, miljøvennlig skipsfart og LNG-distribusjon var prioriterte samarbeidsområder i 2012.

Fjerde møte i norsk-russisk arbeidsgruppe for skipsbygging fant sted i Ålesund i oktober 2012. Arbeidsgruppen prioriterer samarbeid innen skipsdesign, verft og maritimt utstyr. NHD inngikk i september 2012 to avtaler om maritimt næringssamarbeid med Sør-Korea. Avtalen om maritim transport fokuserer på miljøvennlig skipsfart, skipsfart i Arktis, liberalisering av maritim transport, samarbeid om maritim sikkerhet og generelt samarbeid knyttet til maritim næringsutvikling. Avtalen om skipsbygging fokuserer på styrking av samarbeidet mellom norsk maritim industri og koreansk skipsbyggingsindustri med sikte på utvikling av miljøvennlige skip.

Miljø og klima

Målsetting: NHD vil bidra til at virkemidler og rammebetingelser i klima- og miljøpolitikken gir reelle utslippsreduksjoner og bidrar til størst mulig samlet verdiskaping. Konsekvenser for næringslivet av ulike miljø- og klimapolitiske tiltak skal belyses tilstrekkelig. NHD skal bidra til at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene som ligger i økt vektlegging av klima- og miljømål i politikkutforming og markeder.

Resultatrapport 2012

Nærings- og handelsdepartementet arbeider aktivt med at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene som ligger i økt vektlegging av klima- og miljømål i politikktutforming og markeder. Det er et mål for departementets arbeid på området å føre en aktiv innovasjonspolitik for å fremme utvikling og kommersialisering av mer miljøvennlige teknologier og tjenester.

NHD har i 2012 deltatt løpende i interdepartementalt arbeid med miljøpolitiske spørsmål knyttet til nasjonal lovgivning, avgiftsutredninger og internasjonale miljø- og klimaforhandlinger. Regjeringen la i april 2012 fram Meld. St. 21 (2011–2012) Norsk klimapolitikk. Tiltakene i meldingen har som målsetting å få ned klimagassutslippene. Tiltakene omfatter de fleste sektorer i Norge, inklusiv samferdsel, bygg, skog, petroleum og industri. NHD var løpende involvert i utarbeidelsen av klimameldingen, bl.a. gjennom deltakelse i en interdepartemental arbeidsgruppe.

NHD ledet våren og sommeren 2012 arbeidet med å vurdere hvordan en norsk karbonpriskompensasjonsordning for industrien kunne utformes. Hovedutformingen av en norsk kompensasjonsordning ble presentert i Prop. 1 S (2012–2013). Stortinget ga ved budsjettbehandlingen for 2013 sin tilslutning til Regjeringens forslag om å etablere en slik ordning. Det er besluttet at ordningen skal forvaltes av Miljødirektoratet og gjelde for perioden 1. juli 2013–31. desember 2020. Bevilgninger til ordningen foreslås over Miljøverndepartementets budsjett. Formålet med ordningen er å motvirke karbonlekkasje som følge av at norsk industri, i likhet med industrien i resten av Europa, står overfor et karboninnslag i kraftprisen som konkurrerende virksomheter i land utenfor Europa i stor grad ikke har. Ordningen skal omfatte alle de 15 sektorene som i henhold til EUs statsstøtteretningslinjer er vurdert som særlig karbonlekkasjeutsatt. Dette inkluderer bl.a. produsenter av aluminium, ferrolegeringer, kjemiske produkter og treforedling.

Når det gjelder arbeidet knyttet til forurensning etter tidligere gruvedrift på Løkken og i Follal vises det til omtalen av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard under kap. 906 og under avsnittet om Miljøgifter i kap. 9 Sektorovergripende miljøpolitikk i del III av proposisjonen. Miljøtiltak knyttet til den tidligere gruvevirksomheten ved Søve omtales under post 30 nedenfor og under avsnittet om Miljøgifter i kap. 9. Miljøtiltak knyttet til virksomheten ved

Raufoss ASA omtales under kap. 960 og under avsnittet om Miljøgifter i kap. 9.

Regjeringen etablerte i 2010 en tilskuddsordning for kommersialisering av miljøteknologi med en bevilgning på 140 mill. kroner over Innovasjon Norges budsjett (miljøteknologiordningen). Målgruppen er bedrifter i Norge med prosjekter som inkluderer pilot- og demonstrasjonsanlegg innen miljøteknologi. Ordningen har i årene 2011–13 mottatt ytterligere 117 mill. kroner årlig i forbindelse med Regjeringens Program for miljøteknologi. Satsingen skal fremme private investeringer og stimulere til nettverksbygging og strategisk samarbeid mellom leverandører for levering av sammensatte systemer og løsninger. I 2012 ga Innovasjon Norge tilsagn om tilskudd på til sammen om lag 228 mill. kroner til 62 prosjekter med en samlet prosjektramme på 952 mill. kroner gjennom ordningen. Det vises til nærmere omtale under kap. 2421 Innovasjon Norge, post 76 Miljøteknologi.

Forenkling

Målsetting: Sikre at reguleringer ikke påfører norsk næringsliv unødvendige kostnader og ulemper.

Resultatrapport 2012

I 2011 ble det tallfestet et mål for forenkling, det ble lansert en egen innspillsnettside – enkleregler.no – og etablert og organisert et eget prosjekt under Nærings- og handelsdepartementet. I 2012 er forenklingsarbeidet videreført, primært i regi av forenklingsprosjektet. Prosjektet har arbeidet aktivt med å identifisere og videreutvikle forenklingstiltak på tvers av forvaltningen i samarbeid med sentrale departementer og etater. Viktige innspill i dette arbeidet har vært forslag fra Stortinget, næringslivets organisasjoner og forslag sendt inn gjennom nettsiden. Det har blitt lagt stor vekt på dialog med sentrale næringslivsorganisasjoner som Næringslivets Hovedorganisasjon, Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening og Revisorforeningen.

Sentrale forenklingstiltak som har blitt gjennomført i 2012, omfatter Digitalisert bedriftsetablering gjennom Altinn.no ved å benytte den elektroniske løsningen «Starte og drifte selskaper», elektronisk faktura, forenklinger i bokføringsloven og verdipapirhandelloven, elektronisk innmelding av sykefravær, oppheving av reglene om korreksjonsinntekt, nye og mer helhetlige HMS-forskrifter, forenklet tjenesteportefølje og enklere

kundedialog hos Innvasjon Norge og en rekke forenklinger og videreutviklinger i Altinn. Det ble i 2012 også gjort opp status for tiltak i handlingsplanen «Tid for nyskaping og produksjon» fra 2009.

Det er estimert at forenklingstiltakene som var gjennomført og/eller besluttet gjennomført ved utgangen av 2012, vil redusere næringslivets kostnader med 3 mrd. kroner årlig i 2015. De viktigste forenklingstiltakene, i tillegg til ovennevnte, er reduksjon av krav til aksjekapital for små og mellomstore selskap, fjerning av revisjonsplikt og elektronisk dialog med arbeidsgiver (EDAG).

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å redusere næringslivets kostnader knyttet til å oppfylle lover og regler ved å gjennomføre ytterligere forenklinger, spesielt rettet mot små og mellomstore bedrifter. Arbeidet mot målet på 10 mrd. kroner i årlige besparelser før utløpet av 2015 pågår for fullt.

Utvikling av enkelt næringer

Målsetting: Legge til rette for at innsatsen rettet mot enkelt næringer bidrar til å øke den samlede verdiskapingen i norsk økonomi.

Resultatrapport 2012

Treforedlingsindustrien har over lengre tid hatt betydelige markedsutfordringer ved sviktende etterspørsel og overkapasitet innenfor deler av industrien. Det ble i begynnelsen av 2012 etablert en arbeidsgruppe ledet av NHD for treforedlingsindustrien som vurderte utviklingen og eventuelle mulige tiltak som kunne ha positiv betydning for verdiskaping i denne delen av industrien. Arbeidsgruppen avsluttet sitt arbeid i mai 2012. Arbeidet dannet grunnlag for tiltakspakken på 100 mill. kroner for treforedlingsindustrien som Regjeringen la fram i forbindelse med RNB 2012. Tiltakspakken ble fordelt med 50 mill. kroner over NHDs budsjett og 50 mill. kroner over LMDs budsjett. Formålet med pakken var å øke forsknings- og utviklingsaktiviteten i treforedlingsindustrien og bedre industriens råstofftilgang.

Regjeringen la 13. mars 2013 fram en strategi for mineralnæringen. Sentralt i strategiarbeidet var å vurdere tiltak som kan stimulere til vekst og verdiskaping og identifisere særskilte utfordringer for mineralnæringen. NHD har hatt ansvaret for koordinering av arbeidet med strategien. I 2012 arbeidet NHD med innholdet i strategien, bl.a. med å identifisere og utforme tiltak. I dette arbeidet har departementet hatt en nær dialog med næringen, berørte myndigheter og andre

interesser. Departementet mottok mange innspill, og det ble holdt innspillsmøter og temamøter med flere ulike organisasjoner og aktører, samt en særskilt innspillskonferanse.

Regjeringen la 29. mai 2013 fram en ny handlingsplan for kulturnæringer «Fra gründer til kulturbedrift». Handlingsplanen er et samarbeid mellom Kulturdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Temaet for planen er næringsvirksomhet innenfor kulturnæringene. Arbeidet med å identifisere gode innsatsområder og effektive tiltak var en viktig del av arbeidet med planen i 2012. I den forbindelse ble det gjennomført en rekke innspillsmøter og en løpende dialog med sentrale aktører i næringen med sikte på å utforme en målrettet handlingsplan. Målet med planen er å bidra til økt verdiskaping og eksport i kulturnæringene, at flere aktører i kulturnæringene skal kunne leve av egen virksomhet og flere attraktive lokalsamfunn og steder for innbyggere, arbeidskraft og bedrifter i hele landet. Et sentralt tiltak i planen er en kulturnæringssatsing i Norsk kulturråd og Innovasjon Norge. Satsingen skal bidra til økt profesjonalisering, innovasjon og kommersialisering innenfor kulturnæringene.

Reiseliv

Målsetting: Bidra til økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen, flere helårs arbeidsplasser og mer solide bedrifter – særlig i distrikts-Norge – og flere unike og kvalitativt gode opplevelser som tiltrekker seg flere gjester med høy betalingsvillighet.

Resultatrapport 2012

Regjeringens nye reiselivsstrategi «Destinasjon Norge» ble lansert i april 2012. Strategien bygger på en rekke utredninger, rapporter og pilotprosjekter og er et viktig kunnskapsgrunnlag for den politikken som føres. Arbeidet i 2012 har i hovedsak vært innrettet mot implementering av de tiltak som fremmes i strategien. Målene nevnt ovenfor er hentet fra den nye strategien, og utvikling av Norge som et bærekraftig reisemål er også en premiss for arbeidet med reiselivspolitikken. For å nå målene for reiselivspolitikken er det i strategien valgt tre hovedinnsatsområder som vil være førende for arbeidet framover. Disse er knyttet til en mer effektiv organisering av ulike aktører i og i tilknytning til reiselivsnæringen, oppfyllelse av suksesskriterier som er nødvendige for å lykkes med produkt- og reisemålsutvikling og metoder

for salg og markedsføring av norske reiselivsprodukter. Gjennom 2012 er det arbeidet målrettet med alle disse innsatsområdene.

Et av de viktigste tiltakene i den nye strategien er å foreta en restrukturering av landets reise-målsselskaper. Denne prosessen satte NHD i gang i 2012. Det er oppnevnt et bredt sammensatt strukturutvalg som referansegruppe for arbeidet og nedsatt seks regionale prosjektgrupper som har ansvar for å drive prosessen framover i landets ulike regioner. Arbeidet gjennomføres i henhold til en utarbeidet prosjektplan og skal være ferdigstilt i 2017. Det vises til nærmere omtale under post 21 nedenfor.

Reiselivsnæringen er sterkt preget av sesongvariasjoner, og dette gjelder særlig i distriktene. Med målsetting om å skape flere helårs arbeidsplasser i reiselivsnæringen etablerte NHD i 2010 prøveprosjektet «Utviklingssenter for reiselivet». I samarbeid med NAV, kommuner, partene i arbeidslivet og flere departementer ble det etablert et prøveprosjekt i Trysil i 2010. I 2011 ble det etablert ytterligere tre prøveprosjekter i Hemse-dal, Lillehammer og Vågan. De fire prøveprosjektene har ulike innganger til problemstillingen og har gjennom hele 2012 jobbet tett sammen for å lære av hverandre. Arbeidet videreføres i 2013. De fire prøveprosjektene samarbeider om felles konkrete målsettinger for flere helårs arbeidsplasser.

Arbeidet med å utvikle en bærekraftsmerkeordning på destinasjonsnivå ble videreført i 2012, og i regi av Innovasjon Norges prosjekt «Bærekraftig Reiseliv» 2015 ble en slik merkeordning lansert i første kvartal 2013. Den lanserte ordningen er et nybrottsarbeid av internasjonal standard, og Innovasjon Norge har allerede opplevd betydelig internasjonal oppmerksomhet rundt ordningen.

En vedvarende markedsføringsinnsats for å profilere Norge som reisemål både innenlands og på utenlandske markeder er et sentralt virkemiddel for å nå målet om økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen. Innsatsen for å profilere norsk reiseliv ble videreført på samme nivå i 2012 som i 2011.

I 2012 har NHD videreført det nordiske samarbeidet gjennom møter med reiselivsmyndighetene i Sverige og Danmark. Videre har departementet deltatt i møter i OECDs turistkomité og FNs turistorganisasjon UNWTO.

NHDs arbeid med reiseliv inkluderer også kunnskapsinnhenting om virkninger av økt satsing på verdiskaping, bl.a. innenfor reiseliv og fiskerirelatert virksomhet i Nord-Norge, jf. Meld. St. 10 (2010–2011) Oppdatering av forvaltnings-

planen for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Formålet er å få økt kunnskap om hvordan verdiskapingen i området vil påvirkes ved en eventuell økt satsing på reiseliv, fiskeri og annen næringsvirksomhet. I 2012 ble det gjennomført en innspillsfase, med en konferanse i Svolve i april og etterfølgende skriftlige innspill. Disse ga grunnlag for en rekke utredningsprosjekter knyttet til de ulike næringssektorene. Videre ble det rundt årsskiftet 2012/13 igangsatt fire utredninger om overgripende utfordringer, bl.a. infrastruktur og tilgang til kompetent arbeidskraft. Disse utredningene er ferdigstilt i 2013.

Statlig eierskap

Målsetting: Det overordnede målet for NHDs eierskapspolitikk er å forvalte statens aksjeverdier på en god måte og bidra til en god industriell utvikling i selskapene hvor departementet forvalter statens eierskap.

Det er gjort rede for de generelle målsettingene med det statlige eierskapet og målsettingene i de enkelte selskapene i eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, som Stortinget behandlet i juni 2011. I Eierskapsmeldingen presenterte Regjeringen også oppdaterte retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper.

Resultatrapport 2012

NHD rapporterer om sin eierskapsutøvelse på flere måter: Til Stortinget ved egne stortingsmeldinger og i de årlige budsjettproposisjonene, til Riksrevisjonen ved statsrådets årlige beretning om eierskapsutøvelsen i hvert enkelt selskap og til allmennheten i form av den årlige Statens eierberetning, som også oversendes Stortinget til orientering.

Statens eierberetning for 2012 omfatter i alt 53 selskaper der staten er eier og hvor eierskapet forvaltes direkte av departementene. Beretningen omfatter de selskapene hvor staten som eier i hovedsak har forretningsmessige mål, og de mest sentrale selskapene med sektorpolitiske mål.

NHD har i løpet av 2012 og i første del av 2013 vært involvert i eierdisposisjoner bl.a. i forbindelse med salg av Secora AS, tilsagn om likviditetslån til SAS AB og stifting av Eksportkreditt Norge AS. Forvaltningen av eierskapet i Investinor AS ble overført fra Innovasjon Norge til NHD i desember 2012. Basert på fullmakt fra Stor-

tinget kjøpte departementet i juni 2013 14,46 mill. aksjer i Cermaq ASA på Oslo Børs. Som følge av dette økte statens eierandel i Cermaq ASA fra 43,5 til 59,17 pst.

NHD har videreført den løpende dialogen om samfunnsansvar med selskaper hvor departementet forvalter statens eierinteresser. Det ble i Statens eierberetning for 2012 gitt en oversikt over hvert enkelt selskaps rapportering om dette.

For en mer utførlig redegjørelse for den statlige eierskapsforvaltningen og departementets arbeid med saker i tilknytning til enkeltelskaper vises det til omtalen under programkategori 17.30.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Målsetting: Krisehåndteringsberedskap som gjør departementet og næringslivet i stand til å håndtere og minimalisere virkningen av kriser.

Resultatrapport 2012

Nærings- og handelsdepartementets arbeid innenfor samfunnssikkerhet og beredskap omfatter næringsrettet beredskap og utvikling og øving av departementets og etatenes krisehåndterings-evne. God næringsberedskap er avhengig av at næringslivet og samfunnskritiske og/eller samfunnsviktige virksomheter sikres muligheter til å fortsette sin virksomhet under kriser og konflikter. Dette søkes oppnådd gjennom robuste tiltak, planer og samarbeidsordninger med aktuelle næringer. Departementet påbegynte i 2012 en kartlegging av samfunnskritiske virksomheter eller funksjoner og vurdering av skjermingsverdige objekter innenfor ansvarsområdet, i samråd med underlagte etater. Til grunn for arbeidet ligger bl.a. Nasjonalt risikobilde, rapport om kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner og regelverk om objektsikkerhet. Samtidig ivaretar departementet det interne sikkerhets- og beredskapsarbeidet. Hendelsene 22. juli 2011 medførte konsekvenser for lokaler og ansatte. Det har også i 2012 vært betydelig arbeid knyttet til krisehåndtering, oppfølging av ansatte, nødvendige evalueringer og forberedelser til og innflytting i nye lokaler. Det er i denne forbindelse lagt vekt på informasjonssikkerhet knyttet til verktøy for mobile løsninger og samhandling. Det er også lagt vekt på godt sikkerhetsopplegg i nye lokaler, herunder egnede lokaler for behandling av gradert og sensitiv informasjon. Departementet videreførte og intensiverte revidering og utarbeid-

delse av instruksjer og rutiner for sikkerhetsarbeidet.

NHD forvalter næringsberedskapsloven av 2011, varekrigsforsikringsloven av 2003 og skipsrekvisisjonsloven av 1952 med tilhørende regelverk. Næringsberedskapsloven erstattet forsyningsloven av 1956. Loven trådte i kraft 1. januar 2012, og det er videreført arbeid med revidering av tilhørende forskrifter og samarbeidsavtaler. Det er avholdt møter med samarbeids- og beredskapsorganisasjoner for planlegging av beredskaps- og krisehåndteringstiltak, gjennomført øvelser og seminarer innen områdene matvare- og skipsfartsberedskap. Det er også gjennomført møte i et forum for statlig varekrigsforsikring. Når det gjelder oppfølging av underliggende etater, har NHD på grunnlag av sårbarhetsanalyse utarbeidet av Forsvarets forskningsinstitutt gjennomført seminar om risikovurderinger og tiltak innen samfunnssikkerhet og beredskap. Det ble tatt initiativ til en ny samling for etatene for å drøfte utpeking av skjermingsverdige objekter. Departementet har videre deltatt i øvelser som involverer berørte departementer, bl.a. årlig NATO-øvelse. Departementet har også deltatt i interdepartementale samarbeidsorganer, referanse-/arbeidsgrupper innen sektoren, tre sivile planleggingsgrupper i NATO og fulgt opp en bilateral krisehandelsavtale.

Prioriteringer 2014

Departementets prioriteringer for 2014 er omtalt i kapittel 1 innledningsvis i proposisjonen.

Budsjettforslag 2014

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter inklusiv arbeidsgiveravgift, husleie, reiseutgifter, administrative fellesutgifter og mindre investeringer. I etterkant av hendelsene 22. juli 2011 ble det foretatt investeringer i nye lokaler og nytt mobilt IKT-utstyr. Dette har ført til varig økte driftsutgifter, og bevilgningsforslaget for 2014 er oppjustert som følge av dette.

Av bevilgningen dekkes også nødvendige utgifter knyttet til forsyningsberedskap, bl.a. nødvendig rullering av lagrene av nødproviant.

Samlet foreslås en bevilgning på 205,2 mill. kroner under posten. I tillegg foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 53,1 mill. kroner til spesielle driftsutgifter for 2014. Midlene skal dekke utgifter knyttet til tjenester, oppdrag og prosjekter som er vesentlige i NHDs arbeid med nærings- og handelspolitikken, og som departementet ikke har kapasitet eller kompetanse til å utføre selv. Bevilgningen kan også brukes til å finansiere større utredningsutvalg og prosjekter. Regjeringen arbeider med en rekke strategier innenfor næringspolitikken, og det er viktig å ha fleksibilitet til å kunne gjennomføre utredninger m.v. og til oppfølging av strategiene.

Av den foreslåtte bevilgningen under post 21 skal bl.a. følgende prioriteres:

- midler til utredninger av Ocean Space Centre-prosjektet, jf. omtale under pkt. 1.3.3 i del I
- videre arbeid med de to konseptvalgutredningene på det nukleære området, inkl. geologiske undersøkelser, jf. kap. 920, post 50
- utgifter forbundet med Innlandsutvalget, jf. omtale under pkt. 1.2 i del I
- oppfølging av Regjeringens reiselivsstrategi, jf. omtale under pkt. 1.3.4 i del I
- tiltak som skal stimulere til økt verdiskaping innenfor kulturnæringene

Det foreslås en fullmakt til å inngå forpliktelser ut over gitt bevilgning under posten på 7,5 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak VII. Videre foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3900, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

I kap. 14 i del III av proposisjonen framgår oversikt over alle som mottok utbetaling av støtte til enkeltprosjekter under posten i 2012. Slik støtte utbetales nå over post 75.

Post 22 Utgifter til kontrollfunksjoner

Regjeringen besluttet 18. november 2011 å opprette en statlig enhet som skulle forvalte ordningen med offentlig støttede eksportkreditter. Nærings- og handelsdepartementet inngikk etter fullmakt fra Stortinget en avtale med Eksportfinans ASA om forvaltning av en overgangsordning fram til en ny statlig enhet var opprettet. Avtalen innebar at Eksportfinans ASA tilrettela og inngikk avtalene om eksportfinansiering på vegne av staten med staten som långiver. Under overgangsordningen overtok staten også

enkelte av Eksportfinans' lån, jf. omtale under kap. 934, post 75 og 90. Det vises også til Innst. 138 S, Prop. 34 S og Prop. 42 S (2011–2012). Den nye eksportfinansieringsenheten, Eksportkreditt Norge AS, ble etablert ultimo juni 2012 og er omtalt under kap. 2429, 5329 og 5629.

I forbindelse med overgangsordningen inngikk departementet avtaler med flere advokatfirmaer om at de skulle ha en ekstern kontrollfunksjon for å gi økt sikkerhet for at juridiske forhold ved lånene under ordningen ble tilfredsstillende ivaretatt. Den reduksjonen av operasjonell risiko som kontrollfunksjonen ga, var særlig viktig sett i lys av det store utbetalingsvolumet under ordningen, jf. omtale under kap. 934, post 90. Kontrollfunksjonen ble involvert før signering av den enkelte låneavtalen og/eller tilknyttede dokumenter og før utbetaling av hvert enkelt lån under ordningen. Til dekning av kostnader forbundet med kontrollfunksjonen ble det utbetalt om lag 5,5 mill. kroner i første halvår 2012.

Post 30 Miljøtiltak Søve, kan overføres

Staten ved Nærings- og handelsdepartementet har påtatt seg å bekoste og gjennomføre opprydding etter virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark i perioden 1953–65. Selskapet drev utvinning av metallene Niob og Tantal. Virksomheten medførte forurensning av jord på stedet og en oppkonsentrering av naturlig forekommende radioaktive stoffer i form av slaggklumper. Oppryddingen er nå i en forberedende fase.

Institutt for energiteknikk (IFE) utførte i 2012 på oppdrag for Nærings- og handelsdepartementet prøvetaking for å få et bedre informasjonsgrunnlag om omfanget av forurensede masser og en vurdering av aktuelle tiltaksløsninger. NHD har etter pålegg fra Statens strålevern oversendt tiltaksplan for oppryddingen, og Statens strålevern har sendt denne på offentlig høring. Tiltakene som beskrives i planen, er oppgraving av forurensede masser, bortkjøring og deponering i godkjent deponi. Etter dette skal området tilbakeføres, og det skal gjennomføres et måleprogram for å sikre at målene med oppryddingen er nådd.

NHD forventes å motta pålegg om opprydding fra Statens strålevern etter at innspillene fra høringsrunden er vurdert. Det tas sikte på å gjennomføre tiltakene i 2014. Det foreslås bevilget 20,5 mill. kroner til oppryddingen i 2014.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Det foreslås en bevilgning på 20,5 mill. kroner til å dekke norske medlemsbidrag i 2014. Budsjettanslaget er basert på betalte medlemsbidrag i 2012 og 2013 og tilgjengelig informasjon om behovet i 2014. Størrelsen på flere av bidragene vil også avhenge av kursutviklingen for de aktuelle betalingsvalutaene.

Generelt er formålet med det statlige tilskuddet til organisasjonene å:

- bidra til at de berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får opplysninger om og kan dra nytte av gjeldende internasjonale ramme- og konkurransevilkår på de respektive områdene
- sikre at norske interesser blir ivaretatt på de aktuelle områdene
- medvirke til at norske myndigheter, organisasjoner og næringer/virksomheter får anledning til å påvirke utformingen av internasjonale lover og regelverk, konvensjoner og retningslinjer for virksomheter på deres områder

Hoveddelen av bevilgningen er prioritert til organisasjonene nevnt nedenfor, og medlemskapet foreslås opprettholdt. Kriterier for måloppnåelse og tildelingskriterier/beregningsregler er knyttet til de enkelte medlemsbidragene. Størrelsen på Norges kontingent utgjør som hovedregel en andel av organisasjonenes vedtatte driftsbudsjett basert på fastsatte fordelingsnøkler.

Den internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) i London er FNs maritime organisasjon. IMOs hovedformål er å forbedre sjøsikkerheten, begrense forurensning til sjøs og forhindre pirat- og terrorvirksomhet til sjøs og i havn. Norge vil gjennom medlemskapet påvirke utforming av internasjonale regelverk som organisasjonen fastsetter for skipsfarten. Det enkelte medlemslands bidrag fastsettes hovedsakelig på grunnlag av medlemslandenes flåte (andel av verdens brutto-tonnasje). I tillegg foreslås det å støtte særskilte IMO-prosjekter innen sjøsikkerhet, miljø og security med inntil 1 mill. kroner.

Det europeiske maritime sikkerhetsbyrået (European Maritime Safety Agency, EMSA) har som formål å sikre at Europakommisjonen og medlemslandene har tilgjengelig nødvendig ekspertise og teknisk og vitenskapelig støtte for å gjennomføre et høyt maritimt sikkerhets-, miljø- og arbeidsmiljønivå og forhindre terrorvirksomhet gjennom et harmonisert regelverk i EU. Norge er medlem i EMSA med bakgrunn i EØS-

avtalen. Medlemskapet sikrer deltakelse i EUs lov- og regelverksarbeid for å oppnå høy standard på krav nevnt over og bidrar til å sikre norske interesser.

EQUASIS er en internettportal for sikkerhetsrelatert informasjon om skip i handelsvirksomhet og ble etablert på basis av en samarbeidsavtale mellom sentrale maritime administrasjoner innen de ulike regimene for havnestatskontroll. Formålet med arbeidet i EQUASIS er å medvirke til bedret sikkerhet og kvalitet på verdensflåten og avvike sub-standard praksis. Norge har deltatt siden 2007.

Paris MoU (Paris Memorandum of Understanding on Port State Control) er et regime for risiko-basert havnestatskontroll hvor alle skip som anløper Europa, skal kontrolleres i havn ved første anløp. Paris MoU er en tilslutning av EUs 28 medlemsstater, Canada, Russland, Island og Norge. Formålet med havnestatskontrollen er å fjerne skip med uakseptabel standard fra fart på europeiske havner. Kontrollen av fremmede skip i norske havner utføres av Sjøfartsdirektoratet.

Som ledd i oppfølgingen av den nasjonale reiselivsstrategien ble det i 2008 besluttet at Norge skulle melde seg inn i *FNs turistorganisasjon (UNWTO)*. Medlemskapet gir Norge verdifull kunnskap som har betydning for arbeidet med å styrke og utvikle norsk reiselivsnæring gjennom tilgang til den omfattende statistikk- og kompetansebasen som organisasjonen har etablert.

Medlemskapet i *Det internasjonale handelskammer* og *Det internasjonale utstillingsbyrå* sikrer norsk deltakelse i og påvirkning av henholdsvis det internasjonale arbeidet for frihandel og det internasjonale samarbeidet i forbindelse med verdensutstillinger. Tilskuddet til den norske medlemskontingenten i Det internasjonale utstillingsbyrå forutsettes økt noe i tråd med vedtak fra organisasjonens generalforsamling. I tillegg foreslås tilskuddet til *Det norske Handelskammerforbund* opprettholdt. Gjennom sitt medlemskap i Eurochambers skaffer forbundet sine medlemmer, hovedsakelig små og mellomstore bedrifter, nyttig informasjon om utviklingen i handel etc. i EU og Europa generelt.

Norge er medlem av de FN-forankrede *studiegruppene for bly og sink* og *for nikkell*. Studiegruppene utarbeider rapporter om markedssituasjonen, miljøregelverk og faglig utvikling for uttak m.m. som har betydning for produsenter og industriselskaper innenfor de aktuelle bransjene. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard er ansvarlig for norsk deltakelse i studiegruppene.

En rekke asiatiske land har inngått en samarbeidsavtale om bekjemping av piratvirksomhet mot skip i Asia, «Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia», *ReCaap*. Informasjonssenteret for ReCaap er lokalisert i Singapore og finansieres med frivillige bidrag fra medlemslandene. Gjennom sitt bidrag støtter Norge opp om og kan påvirke senterets arbeid for å forbedre sjøsikkerheten. Det legges til grunn at et frivillig årlig norsk bidrag til informasjonssenteret for ReCaap skal dekkes av bevilgningen under posten.

Norsk senter for nærskipfart (SPC Norway) ble opprettet etter anmodning fra Europakommisjonen og inngår i et nettverk av tilsvarende sentre i andre europeiske land. Senteret har vært finansiert med tilskudd fra Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Samferdselsdepartementet og næringen. Hovedmålet for senteret er å arbeide for å stimulere til overføring av transport fra vei til sjø. SPC Norways aktivitet ble evaluert i 2012. Sentrale funn er at senteret gir et viktig bidrag til å øke kunnskap om sjøtransportens muligheter blant vareeiere, og at den aktiviteten næringen selv legger inn i sentret, spiller en betydelig rolle for aktiviteten. Evalueringen anbefaler at SPC Norway videreføres med et offentlig tilskudd som grunnfinansiering. Maritimt Forum er engasjert som vertskap for SPC Norway i perioden 2013–17. Det forventes minimum 50 pst. finansiering fra næringen.

Norge har vært tilsluttet avtalen om *Ispat-ruljetjenesten* i det nordlige Atlanterhav siden opprettelsen i 1956. Tjenesten utføres av den amerikanske kystvakten og har som formål å observere, overvåke og rapportere om isforhold i dette havområdet. Medlemslandenes andel av kostnadene fastsettes på grunnlag av bruttotonnasjen for passerende skip. USA har ikke sendt ut refusjonskrav til deltakerlandene på mange år. Det budsjetteres derfor ikke med kontingentmidler til tjenesten for 2014, men tas forbehold om at det kan bli nødvendig å komme tilbake til bevilgningsbehovet når eller hvis refusjonskravene fra USA kommer.

Norge, Finland og Latvia finansierer med en tredel hver en stilling som latvisk rådgiver ved det norsk/finnsk/latviske styrekontoret i Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) fram til og med 2015. Finland og Norge alternerer om å besette direktør og visedirektørstillingen ved styrekontoret. Latvia er ikke med i denne rotasjonsordningen, og stillingen som rådgiver er ment som kompensasjon for dette.

Over budsjettposten dekkes også utgifter ved deltakelse i enkelte komiteer og arbeidsgrupper under OECD.

Post 72 Tilskudd til beredskapsordninger

Skipsfartsberedskap

Beredskapsarbeidet på skipsfartsområdet bygger i stor grad på samarbeid mellom myndighetene og skipsfartsnæringen. Skipstransport er mest effektiv når skipene opereres av rederiene etter normale prosedyrer basert på kontrakter, med statlige lovhjemlede inngrep avgrenset til de mest alvorlige situasjoner. Beredskapsarbeidet er derfor først og fremst basert på at næringen frivillig stiller sin normale transportkapasitet til rådighet til beredskapsoppdrag i krisesituasjoner. Departementet har etablert et samarbeids- og beredskapsorgan innen skipsfartsberedskap, NORTRASHIP-ledelsen, som ivaretar kontakt mot rederinæringen og andre viktige aktører. I tillegg er det etablert et samarbeid hjemlet i avtale mellom departementet og Norges Rederiforbund om planlegging og gjennomføring av tiltak innen skipsfartsberedskap innenfor rammen av tilskuddet, bl.a. om tiltak ved piratvirksomhet og andre trusler mot skip. Utviklingen internasjonalt tilsier økt innsats på dette området, innføring av ny teknologi og opplæring av personell. Tilskuddet skal bidra til å sikre:

- drift, videreutvikling og øving av beredskapsystemer for skipsfarten for å sikre mest mulig trygg skipstransport
- kontakt og samarbeid mellom myndighetene og rederinæringen for å sikre informasjonsutveksling og forståelse for beredskapsarbeid i næringen
- at kompetanse og kapasitet hos næringen er tilgjengelig for myndighetene i krisesituasjoner

Arbeid med vedlikehold, videreutvikling og øving av beredskaps- og informasjonssystemer for skipsfarten og deltakelse i planlegging og utførende virksomhet innen skipsfartsberedskap nasjonalt og internasjonalt, skal legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse.

Det er innenfor rammen av ordningen og i samarbeid mellom Norges Rederiforbund og Den Norske Krigsforsikring for Skib etablert nytt og hensiktsmessig verktøy for oversikt over aktuelle skip, for bruk i det daglige beredskapsarbeidet og i krisesituasjoner.

På grunnlag av det løpende samarbeid med basis i avtalen med Norges Rederiforbund, aktuelle oppgaver og ressursbehov, foreslås det avsatt

inntil 3 mill. kroner som tilskudd til skipsfartsberedskap i 2014.

Beredskapssystem for varekrigsforsikring

Det er viktig for samfunnet at forsyning og transport av varer opprettholdes i en krisesituasjon. I de tilfeller der forsyningssikkerheten trues av at det private marked for transportforsikring ikke vil være tilstrekkelig eller faller helt bort, har staten gjennom lov etablert varekrigsforsikring som et beredskapssystem som kan iverksettes raskt. Beredskapssystemet forvaltes av Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) med grunnlag i fastsatte retningslinjer. Formålet med tilskuddet til GIEK er å sikre at myndighetene har et sekretariat for å vedlikeholde og eventuelt aktivisere beredskapsordningen for statlig forsikring av varer under transport i en krise- eller krigssituasjon. Sekretariatet skal også kunne bistå departementet med faglige utredninger, råd og utførende arbeid. Det arbeides med øving av systemet, inkludert bruk av IT-baserte støttesystemer for ordningen, og det gjennomføres en studie av aktuelle scenarier. Det foreslås kr 600 000 i tilskudd til arbeidet med statlig varekrigsforsikring i 2014. For øvrig foreslås fullmakten til å inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen videreført med en ramme på 2 mrd. kroner, jf. redegjørelse under kap. 4 Oversikt over garanti- og garantilignende ordninger, og Forslag til vedtak IX, 2.

Budsjettforslag 2014

På dette grunnlag foreslås en samlet bevilgning på 3,6 mill. kroner under posten.

Post 73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap

Ungt Entreprenørskap er en selvstendig medlemsorganisasjon med en sentral administrasjon og lokalavdelinger i samtlige av landets fylker. Organisasjonen arbeider aktivt sammen med skoler og utdanningsinstitusjoner for å bidra til at alle elever og studenter på samtlige utdanningstrinn får et tilbud om entreprenørskapsutdanning. Ungt Entreprenørskap utarbeider og utvikler opplæringsmateriell for alle skoletrinn, holder kurs og lager veiledningsmateriell for lærere, tilrettelegger møteplasser og nettverk og arrangerer nasjonale messer for elever og ungdoms- og studentbedrifter.

Ungt Entreprenørskaps mål er forankret i organisasjonens programplan for 2010–14 og

årlige handlingsplaner. Hovedmålsetting for organisasjonen er å bidra til å videreføre og å styrke arbeidet med entreprenørskap i utdanningen i Norge i omfang og kvalitet.

Regjeringen gir tilskudd til Ungt Entreprenørskap over Kommunal- og regionaldepartementets og Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Formålet med tilskuddet er å bidra til videreføre og styrke arbeidet med entreprenørskap i utdanning i Norge i omfang og kvalitet, for på lengre sikt å bidra til nyskaping og vekst innenfor nye og etablerte virksomheter.

Nærings- og handelsdepartementet legger følgende kriterier til grunn ved vurdering av måloppnåelse:

- deltakelse
- kompetanse blant lærere og instruktører
- kontakt med arbeids- og næringsliv

Det er etablert måltall tilknyttet kriteriet om deltakelse.

Departementet vurderer målsetningen for tilskuddet som oppfylt dersom Ungt Entreprenørskap har en god utvikling over tid med hensyn til nevnte kriterier.

Evalueringsrapporten viser at Ungt Entreprenørskap er en solid organisasjon som med relativt få ansatte når ut til mange elever og studenter. Evalueringen tyder videre at Ungt Entreprenørskap jevnt over har høy kvalitet på sine programmer.

Resultatrapport 2012

Ungt Entreprenørskap Norge hadde i 2012 driftsinntekter på til sammen om lag 46 mill. kroner. Samlet utgjorde de generelle tilskuddene til programfinansiering i 2012 26,7 mill. kroner, bl.a. med 12 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett og 12 mill. kroner over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.

Innenfor støtten over NHDs budsjett skal Ungt entreprenørskap arbeide for økt utbredelse av de ulike programmene og aktivitetene i regi av organisasjonen. Ungt Entreprenørskap og departementet har en omforent målsetting om å nå 200 000 elev- og studentaktiviteter i året. Det totale antall elev- og studentaktiviteter i regi av Ungt Entreprenørskap i 2012 var 188 102. Dette er en økning på 29 795 fra 2011. Dette viser at Ungt Entreprenørskap har hatt en positiv utvikling og nærmer seg fastsatt mål på antall elev- og studentaktiviteter.

Ungt Entreprenørskap arbeider for å styrke entreprenørskapskompetansen blant lærere og

kvaliteten på entreprenørskapsopplæringen som tilbys. Organisasjonen arrangerte i 2012 program for entreprenørskapsopplæring gjennom hele utdanningsløpet og innenfor ulike kategorier som kreativitet og nyskaping, arbeidsliv og yrkesvalg, samt bedriftsetablering. Organisasjonen var også flere steder ansvarlig for kursing i pedagogisk entreprenørskap. Ungt Entreprenørskap Norge arrangerte samlinger med egne ansatte for å øke oppmerksomheten om arbeidet mot lærerutdanningene, heve kompetansen og utveksle erfaringer. Nettsidene har også blitt utbedret med egne sider med lærerutdanningene som målgruppe. I 2012 deltok 5 807 lærere på kurs i regi av Ungt Entreprenørskap, en økning fra 4 210 lærere i 2011.

Ungt Entreprenørskap arbeider kontinuerlig for styrket samarbeid mellom skole og arbeids- og næringsliv, bl.a. ved at representanter fra næringslivet brukes som mentorer til elever og studenter som deltar i bedriftsprogrammer. Et godt samspill mellom skole og arbeids- og næringsliv er avgjørende for å få den ønskede effekten av organisasjonens arbeid. Stadig flere frivillige engasjerer seg, og i 2012 bidro 19 913 frivillige fra arbeids- og næringsliv i Ungt Entreprenørskaps aktiviteter og arrangementer. Dette er en økning på i underkant av 1 400 sammenlignet 2011. Departementet vurderer resultatene for 2012 som tilfredsstillende.

Prioriteringer 2014

Det statlige tilskuddet skal bidra til å styrke virksomheten til Ungt Entreprenørskap. Dette er i tråd med målsettingen som er nedfelt i Handlingsplan for entreprenørskap i utdanning (2009–2014). Målet med planen er å styrke kvaliteten på og omfanget av entreprenørskapsopplæring innenfor alle nivåer i det norske utdanningssystemet. Norge skal fortsatt være ledende internasjonalt innenfor entreprenørskap i utdanningen.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås en bevilgning på 12,6 mill. kroner til Ungt Entreprenørskap.

Post 74 Tilskudd til Nasjonalt senter for komposittkompetanse

Stiftelsen Nasjonalt senter for komposittkompetanse på Raufoss ble opprettet i 2007, etter å ha blitt tilført stiftelseskapital på 5 mill. kroner fra Innovasjon Norge. Opprettelsen var et ledd i arbeidet med å øke komposittkompetansen i

Norge. Senterets stiftelseskapital tok slutt i 2012, og samme år ble det lagt til grunn at Nærings- og handelsdepartementet skulle støtte senteret økonomisk i inntil tre år. Midlene over departementets budsjett skal finansiere senterets nasjonale rolle, som innebærer å spre kunnskap og kompetanse, særlig mot små og mellomstore bedrifter, bl.a. ved å koble industribedrifter med de riktige kompetansemiljøene.

Fra og med 2013 ble støtten over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til senteret bevilget over kap. 900, post 75. Det er lagt til grunn at 2014 er det siste året der senteret skal motta støtte over departementets budsjett.

Resultatrapport 2012

Nasjonalt senter for komposittkompetanses aktiviteter kan deles inn i tre hovedoppdrag:

- kompetansebygging i industrien
- innovasjonsoppdrag – bindeledd mellom industri og forskning
- den nasjonale rollen – spredning av kunnskap og kompetanse

Bevilgningen på 1,5 mill. kroner over NHDs budsjett i 2012 skulle kun finansiere senterets nasjonale rolle. I 2012 gjennomførte Nasjonalt senter for komposittkompetanse totalt 51 aktiviteter i forbindelse med denne rollen. Flertallet av aktivitetene har vært generelle rådgivningsoppdrag, men senteret har også holdt kurs og foredrag for næringslivet og vært et koblingspunkt mellom aktører i industrien. En viktig del av senterets arbeid er å koble virksomheter og privatpersoner til produsenter eller andre aktører som kan yte videre bistand.

Videre var senteret involvert i totalt ni industrioppdrag i 2012, primært som konsulent i prosjektene. Senteret hadde ikke inntekter fra innovasjonsoppdrag i 2012, men var bidragsyter i seks innovasjonsprosjekter.

Som følge av usikkerhet rundt driften av senteret valgte to av senterets ansatte å søke permisjon i løpet av 2012, og fra 1. juni har senteret kun vært bemannet med daglig leder. Oppbemanning er en prioritert oppgave for senteret.

Post 75 Tilskudd til særskilte prosjekter, kan overføres

Det ble for 2013 opprettet en ny tilskuddspost for utbetalinger til enkeltsaker fra departementet som kan kategoriseres som støtte. Slik støtte har

tidligere i noen tilfeller blitt dekket av bevilgning til spesielle driftsutgifter under post 21.

Formålet med ordningen er å kunne gi tilskudd til tiltak som er vesentlige i departementets arbeid med nærings- og handelspolitikken. Målgruppen er organisasjoner, virksomheter og forskningsmiljøer som gjennomfører tiltak som er relevante for formålet med tilskuddsordningen. Områder der det kan være aktuelt å gi støtte, kan bl.a. være:

- samarbeidsarenaer mellom viktige aktører i næringslivet
- samfinansiering av utredninger som skal bidra til bedre kunnskapsgrunnlag for næringspolitikken
- informasjonstiltak
- internasjonale organisasjoner som ikke er omfattet av de øvrige tilskuddsbevilgninger til slike på departementets område
- utprøving av tiltak
- andre prosjekter

Tiltakene vurderes ut fra hvor relevante de er for å gjennomføre Regjeringens nærings- og handelspolitikk. Det legges vekt på tiltak som har forankring i politiske dokumenter, som f.eks. Soria Moria II-erklæringen, stortingsproposisjoner, stortingsmeldinger, handlingsplaner og strategier på NHDs område. Det vil være særlig aktuelt å tildele støtte til tiltak som er relatert til viktige formål som skal prioriteres innenfor den foreslåtte bevilgningen under post 21.

Departementet behandler mottatte søknader løpende. NHD vurderer at aktuelle mottakere er få, og at disse må forutsettes å være kjent med departementets virksomhet innenfor de aktuelle

politikkområdene. Departementet legger derfor til grunn at kunngjøring av mulighet for å søke om tilskudd er tilstrekkelig ivare tatt gjennom Prop. 1 S og informasjon om ordningen på departementets nettsider. NHD har utarbeidet regelverk for tilskuddsordningen som er publisert på departementets nettsider.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås en bevilgning på 20,1 mill. kroner for 2014. Midlene skal bl.a. dekke oppfølging av Regjeringens reiselivsstrategi, jf. omtale under pkt. 1.3.4 i del I av proposisjonen, og støtte til Nasjonalt senter for komposittkompetanse. Posten dekker også finansiering av to professorater ved NTNU. Et femårig professorat for bærekraftig transport i nordområdene ved NTNU, institutt for marin teknikk, har vært aktivt siden høsten 2011. Det ble i 2013 avsatt 1,5 mill. kroner til å opprette et femårig professorat i mineralteknikk. Professoratet vil bidra til å styrke utdanningen innenfor bergteknikk og sikre et grunnlag for kunnskapsoppbygging og oppdatering på fagområder som er sentrale for videre utvikling av mineralnæringen. Professoratet ble grunnet forsinkelser i ansettelsesprosessen ikke besatt høsten 2013. Beløpet som ble avsatt til formålet i 2013, overføres derfor til 2014.

Det er usikkerhet knyttet til når midlene vil komme til utbetaling, da omfang av støtte til enkeltprosjekter og prosjektenes varighet vil variere og kan bli forsinket. Det foreslås derfor at bevilgningen blir gjort overførbar ved tilføyelse av stikkordet 'kan overføres'.

Kap. 3900 Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2012	budsjett 2013	2014
02	Ymse inntekter	1 377	145	306
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 249		
18	Refusjon av sykepenger	2 151		
	Sum kap. 3900	5 777	145	306

Post 02 Ymse inntekter

Det budsjetteres med kr 306 000 i inntekter fra eksterne refusjoner og prosjektbidrag under pos-

ten for 2014. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 900, postene 01 og 21 og Forslag til vedtak II.

Programkategori 17.10 Infrastruktur og rammebetingelser

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
901	Patentstyret	235 920	235 400	242 800	3,1
902	Justervesenet	116 293	116 400	122 400	5,2
903	Norsk akkreditering	35 083	35 500	39 700	11,8
904	Brønnøysundregistrene	541 948	573 300	539 200	-5,9
905	Norges geologiske undersøkelse	251 744	258 600	260 200	0,6
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	23 094	30 400	69 800	129,6
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	1 594 903	1 600 000	1 700 000	6,3
910	Sjøfartsdirektoratet	340 229	358 150	373 000	4,1
913	Standardisering	28 000	28 000	29 000	3,6
914	Klagenemnda for industrielle rettigheter		4 500	5 800	28,9
Sum kategori 17.10		3 167 214	3 240 250	3 381 900	4,4

Utgifter under programkategori 17.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01–29	Driftsutgifter	1 537 335	1 601 550	1 606 900	0,3
30–49	Investeringer	6 976	10 700	46 000	329,9
70–89	Overføringer til andre	1 622 903	1 628 000	1 729 000	6,2
Sum kategori 17.10		3 167 214	3 240 250	3 381 900	4,4

Regjeringen legger vekt på å sikre stabile, forutsigbare og konkurransedyktige rammebetingelser, en effektiv infrastruktur og informasjonsformidling for næringslivet. Virksomhetene og virkemidlene under programkategorien representerer nødvendig infrastruktur for norsk næringsliv og er viktige kompetansesentra innen-

for fagområder hvor Regjeringen legger vekt på å sikre fortsatt kompetanse i Norge.

En mer åpen verdensøkonomi og skjerpet konkurranse både på hjemme- og utemarkedene setter krav, bl.a. gjennom EU og EØS-avtalen, om en effektiv og funksjonell nasjonal infrastruktur og god innretning av rammebetingelsene.

Den offentlige tjenesteproduksjon som virksomhetene under programkategori 17.10 tilbyr næringslivet og det offentlige, er av høy kvalitet

og skal sikre at norske interesser ivaretas gjennom både nasjonalt og internasjonal deltakelse på aktuelle områder.

Kap. 901 Patentstyret

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	235 920	235 400	242 800
	Sum kap. 0901	235 920	235 400	242 800

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble post 01 økt med 1,4 mill. kroner, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Patentstyret er nasjonal myndighet for behandling av søknader om patent, varemerke og design. Etaten er også nasjonalt kompetansesenter for industrielle rettigheter. Patentstyret er lokalisert i Oslo og utførte 253,4 årsverk per 1. mars 2013.

Patentstyret er et viktig redskap i Regjeringens innovasjonspolitikken ved å bidra til å sikre norske bedrifter inntjening på egen nyskaping, strategisk markedsføring og design. Mye taler for at Patentstyrets rolle blir stadig viktigere. I dag konkurrerer norsk næringsliv i stor grad med utgangspunkt i verdier som avhenger av kunnskap og kompetanse. Dette innebærer at en stor andel av virksomhetenes verdier kan betegnes som immaterielle. Nyskaping krever ressurser, og dette innebærer en risiko for innovatører. Patent, varemerke og designrettigheter vil bidra til at den som påtar seg utviklingskostnadene ved å skape noe nytt, også er den som høster gevinstene.

Med registrering av en immateriell rettighet vil samtidig kunnskapen om denne innovasjonen bli offentliggjort. Dette vil på sikt legge til rette for nye innovasjoner. Patentstyret er dermed et næringspolitisk redskap for å fremme innovasjon og næringsutvikling. Gjennom forvaltning og spredning av kunnskap om industrielle rettigheter er etaten en del av det norske innovasjonssystemet. Et velfungerende immaterialrettssystem er et nødvendig fundament for at virksomheter skal basere nyskapende virksomhet i Norge. Patentstyret ivaretar også nasjonale og internasjonale forpliktelser som følge av norsk medlemskap i Det

europiske patentverket (EPO), gjennom å representere Norge i EPOs forvaltningsråd og underliggende komiteer.

For små og mellomstore bedrifter spiller Patentstyret en særlig viktig rolle både som behandler av søknader og som et kompetansesenter. Disse bedriftene har ofte begrenset kompetanse om immaterielle rettigheter og har vanligvis få ressurser å avsette til sikring og håndtering av egne rettigheter. I overkant av 40 pst. av patentsøknadene til etaten kommer fra små og mellomstore bedrifter. For disse er det viktig med nærhet til kompetanse og veiledning om industrielle rettigheter, både språklig, geografisk og kulturelt.

Patentstyret skal hjelpe næringslivet og samfunnet med å skape verdier gjennom utøvelse av sin myndighetsrolle og gjennom å levere veilednings-, rådgivnings- og oppdragstjenester.

Patentstyret har to hovedmål som beskriver de primære oppgavene til etaten.

- behandle søknader om industrielle rettigheter med riktig kvalitet og behandlingstid
- bidra til å øke kunnskapen om industrielle rettigheter i Norge

Sentrale utfordringer

Den økonomiske betydningen av immaterielle verdier øker i takt med bruken av slike rettigheter. Over hele verden er det en kraftig økning i antallet registrerte rettigheter, og i framvoksende økonomier sikrer virksomheter i stadig større grad sine immaterielle rettigheter. Immaterielle rettigheter er en handelsvare på lik linje med fysiske varer, og internasjonalt foregår slik handel i stor skala. Forsknings- og innovasjonssamarbeid baserer seg i økende grad på immaterielle rettigheter, og handel med piratkopierte varer og ulovlig nedlastning av programvare, musikk og film er voksende.

Utviklingen vil trolig endre forutsetningene for hvordan immaterielle verdier og rettigheter håndteres. Det er et økt behov for kompetanse og bevissthet om immaterielle rettigheter som et strategisk verktøy både i næringslivet, forskningsinstitusjoner, hos offentlige myndigheter og i resten av samfunnet. Målinger viser at norske virksomheter bruker immaterielle rettigheter i mindre grad enn virksomheter i andre land. I tillegg tyder nasjonale undersøkelser på et behov for mer kompetanse og bevissthet om slike rettigheter i Norge.

Både globale og lokale utviklingstrekk har de siste årene bidratt til et økt behov for strategisk videreutvikling av Patentstyret. Særlig har kombinasjonen av store restanser og norsk medlemskap i Det europeiske patentverket (EPO) i 2008, skapt utfordringer for etaten. EPO-medlemskapet har som forutsatt resultert i en vesentlig reduksjon i antall mottatte utenlandske patentsøknader med tilhørende kompetansegivende oppgaver. For å kompensere for denne reduksjonen deltok Norge i 2008 i opprettelsen av Nordisk Patentinstitutt (NPI), et samarbeid mellom Danmark, Island og Norge. NPI tilbyr ulike granskningstjenester på det internasjonale markedet, og har som formål å tilføre inntekts- og kompetansegivende oppgaver for Patentstyret. På den måten kan NPI-medlemskapet bidra til at etaten kan oppfylle målet om å tilby behandling av patentsøknader, ha fagkompetanse på alle tekniske områder og være et fullverdig granskende patentverk. Patentstyret har de seneste årene hatt særlige utfordringer med å kombinere nedarbeiding av store restanser og innfasing av NPI-oppgaver, kombinert med en nedgang i inntektene.

Med dette som utgangspunkt har Regjeringen som mål å styrke rammebetingelsene for håndtering av immaterielle rettigheter i næringslivet og i forskningsinstitusjonene. I den forbindelse la Regjeringen 12. april 2013 fram Meld. St. 28 (2012–2013) Unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar. Stortinget behandlet meldingen 13. juni 2013, jf. Innst. 381 S (2012–2013).

Regjeringens politikk for immaterielle rettigheter og verdier favner bredt. Hovedmålet med stortingsmeldingen er at norske aktører skal bli bedre til å utnytte verdiskapingspotensialet som ligger i en god, riktig og strategisk anlagt håndtering av immaterielle verdier og rettigheter. Meldingen legger opp til konkrete tiltak og langsiktig politikkutvikling samlet rundt følgende seks innsatsområder:

- norsk tilslutning til internasjonale avtaler og oppdatert regelverk og ordninger
- bedre opplæringen i immaterielle verdier og rettigheter
- videreutvikle Patentstyret
- videreutvikle det samlede veiledningstilbudet innenfor immaterielle verdier og rettigheter
- bekjempe piratkopier og varemerkeforfalskninger
- bedre kunnskapsgrunnlaget for videre politikkutvikling

Budsjettforslaget for 2014 gjenspeiler Regjeringens syn på immaterielle verdier og rettigheters økte betydning og behovet for en videreutvikling av Patentstyret. Gjennom sin forvaltning og spredning av kunnskap om industrielle rettigheter utgjør Patentstyret en viktig del av det norske innovasjonssystemet. I meldingen uttrykker Regjeringen et ønske om at Patentstyret skal utvikle seg videre, både som forvalter av og som et kompetansesenter for industrielle rettigheter i Norge. Patentstyret vil i tillegg få et særlig ansvar for å iverksette tiltak og følge opp Regjeringens politikk som varslet i stortingsmeldingen.

Resultatrapport 2012 og prioriteringer 2014

Søknadsbehandling

Målsetting: Patentstyret skal behandle søknader om patent, varemerke og design med riktig kvalitet og behandlingstid.

Resultatrapport 2012

Patentstyret har hatt en tilfredsstillende måloppnåelse både når det gjelder kvalitet i saksbehandlingen og behandlingstid innenfor alle fagområdene i 2012. Sammenlignet med tidligere år er saksbehandlingstiden på varemerkeområdet redusert.

Kvalitet

For å vurdere hvorvidt Patentstyret har god kvalitet i søknadsbehandlingen gjennomfører Patentstyret bl.a. årlige kundeundersøkelser. Kundeundersøkelsene i 2012 viser at etatens kunder i hovedsak er fornøyde med søknadsbehandlingen og gjennomførte forundersøkelser. Undersøkelsene viser videre at patentsøkere opplever Patentstyret som godt harmonisert med praksis i det europeiske patentverket. Søknadsbehandlingen på områdene varemerke, design, patent og forundersøkelser er ISO-sertifisert og skal bidra til å

sikre rett kvalitet og likebehandling. Kvalitetskontroller som Patentstyret har gjennomført viser at dette oppnås.

Behandlingstider

Tabellen nedenfor viser gjennomsnittlige behandlingstider for søknadsbehandlingen i 2011 og 2012. Nedenfor gjøres det rede for departementets vurdering av måloppnåelsen i 2012 innenfor de ulike fagområdene.

Behandlingstider for søknadsbehandlingen

Gjennomsnittlig behandlingstid	Resultat 2011	Resultat 2012
<i>Varemerke:</i>		
– Nasjonale søknader	5,7 mnd.	3,5 mnd.
– Internasjonale utpekinger	4,1 mnd.	4,1 mnd.
<i>Design:</i>		
	3,2 mnd.	3,1 mnd.
<i>Patentområdet:</i>		
– Førstesøknader	1,8 år	1,9 år
– Øvrige søknader	6,1 år	6,5 år

På varemerke- og designområdet var målsettingen i 2012 at behandlingstiden skulle være på nivå med resultatene i 2011, dersom også tilfang av nye saker i 2012 var på samme nivå som året før. Antall varemerkesøknader i 2012 gikk ned med om lag 6 pst. sammenlignet med 2011. Dette, sammen med økt avvirkning høsten 2012, medførte at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for varemerker ble redusert med to måneder ved slutten av året. Saksbehandlingstiden for designsøknader har hatt en positiv utvikling og var i 2012 på et tilfredsstillende nivå.

Saksbehandlingstiden for patentsøknader er vesentlig lengre enn for varemerke- og designsøknader. Dette skyldes dels tidkrevende undersøkelser av om oppfinnelsen oppfyller kravet til global nyhet og de øvrige kravene til patentbarhet. For å få en sak tilstrekkelig belyst er det også ofte nødvendig for Patentstyret å innhente en rekke tilleggsopplysninger fra patentsøker. Det er derfor begrensninger på hvor kort en forsvarlig behandlingstid for patentsøknader i praksis kan være. Patentstyret prioriterer behandlingen av patentsøknader som ikke tidligere har vært innlevert i andre land (førstesøknader) av hensyn til mulig patentering utenlands. Hovedtyngden av søknader innlevert av norske søkere faller innenfor denne kategorien, og Patentstyret har gjennom flere år hatt en god måloppnåelse for denne kategorien.

For patentsøknader som bygger på søknader tidligere innlevert i andre land (øvrige søknader) er gjennomsnittlig behandlingstid, som i andre land, lengre enn for førstesøknader. Patentstyret har, i samråd med Nærings- og handelsdepartementet, utarbeidet en plan for nedarbeiding av restansene for denne typen patentsøknader. I henhold til denne nedarbeidingsplanen skal gjennomsnittlig saksbehandlingstid være på om lag tre år i 2017. Patentstyret har også i 2012 nedarbeidet restanser i samsvar med planen. Nedarbeidingsplanen for patentsøknader tar også høyde for at Patentstyret utfører oppgaver for NPI, og at andelen NPI-opdrag som Patentstyret påtar seg gradvis vil øke.

Prioriteringer 2014

I Meld. St. 28 (2012–2013) Unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar, tar Regjeringen til orde for at Patentstyret skal videreutvikle egen søknadsbehandling gjennom bl.a. effektivisering, organisering og samarbeid med andre, sikre at etaten har riktig kompetanse, lære av beste praksis internasjonalt og arbeide for harmonisering av regelverk og praksis.

Patentstyret skal prioritere arbeidet med NPI slik at den brede kompetansen etaten har på alle teknologifelt vedlikeholdes og oppdateres. Det må legges til rette for et godt samarbeid mellom landene som deltar, arbeides videre med å oppdatere

kompetansen til de ansatte og videreutvikle tjenestene for å møte kundenes behov.

Patentstyret skal fortsatt følge opp nedarbeidingsplanen med målet om at den reelle saksbehandlingstiden for patentsøknader skal ligge på rundt tre år ved utgangen av 2017. Dette fordrer at etaten har riktig balanse mellom ordinær patentsøknadsbehandling og innfasing av oppgaver fra NPI, og at omfanget av NPI-arbeidet etterhvert kan økes.

På design- og varemerkeområdet er det en viktig oppgave å opprettholde en saksbehandling som sikrer søkerne tilfredsstillende kvalitet og behandlingstid.

EPO-medlemskapet har bidratt til at etaten er blitt en del av det europeiske patentsystemet. Patentstyret er dermed i et tett samarbeid med patentverkene i Europa og med Det europeiske patentverket. EPO-medlemskapet gir også Patentstyret tilgang til en rekke ressurser, inklusiv IKT- og læringsressurser. Patentstyret skal fortsatt ivareta norske interesser, utnytte de muligheter som EPO-medlemskapet gir og representere Norge i Forvaltningsrådet og dets underliggende komiteer.

Tilsvarende skal Patentstyret fortsatt ivareta norske interesser i Verdensorganisasjonen for immaterialrett (WIPO) gjennom delegasjonsansvaret for Norges representasjon i generalforsamlingene i WIPO og underliggende komiteer i henhold til føringer gitt av ansvarlig departement.

Norsk næringsliv søker ofte om immaterielle rettigheter også i andre land enn Norge. Et velfungerende system for rettighetsbeskyttelse og håndheving er viktig for å gi norsk næringsliv gode rammebetingelser, inklusiv et nasjonalt lovverk og en praksis som er oppdatert og harmonisert internasjonalt, bl.a. med regelverk i EU. Patentstyret skal derfor legge til rette for at søknadsbehandlingen i Patentstyret i størst mulig grad er harmonisert med internasjonalt regelverk og praksis. Etaten skal også arbeide for at norske virksomheter raskest mulig kan få avklart patentrettigheter i særlig viktige utenlandske markeder. Patentstyret har også som oppgave å sondere muligheten for etablering av et privat, kommersielt tilbud om rettstvistsforsikring for immaterielle rettigheter i det norske markedet.

Kunnskap om industrielle rettigheter

Målsetting: Patentstyret skal bidra til å øke kunnskapen om industrielle rettigheter i Norge.

Resultatrapport 2012

Patentstyret har en rekke aktiviteter som bidrar til å øke kunnskapen om industrielle rettigheter i Norge. De viktigste er kurs, foredrag, forundersøkelser og veiledning. I 2012 var det 800 deltakere på kurs hos Patentstyret. Kurs og arrangementer som ble avholdt i 2012, dekket hele spekteret fra grunnkurs for nybegynnere til avanserte temakurs for eksperter. Det er departementets vurdering at kvaliteten på denne typen arrangementer gjennomgående har vært god i 2012, selv om omfanget av aktiviteten antakelig bør oppjusteres for økt kunnskapsutbytte for næringsliv og andre relevante aktører.

Sammenlignet med 2011 var det i 2012 en nedgang i antall forundersøkelser på patenter. Etter en økning i antallet varemerkeoppdrag i 2011 var antallet oppdrag i 2012 igjen på nivå med tidligere år. Rettighetssøkere har behov for en rask avklaring av sine rettighetssøknader. Dersom saksbehandlingstiden oppleves som for lang, velger enkelte rettighetssøkere å gjennomføre en forundersøkelse for å få en rask avklaring av mulig utfall av en eventuell rettighetssøknad. Nedgangen i antall forundersøkelser på varemerkeområdet kan ses i sammenheng med at saksbehandlingstiden for varemerke er redusert.

I 2012 ble dokumenter i søknadsbehandlingen tilgjengelig for allmennheten gjennom Patentstyrets søketjeneste. Nesten 80 pst. av søknadene til Patentstyret om industrielle rettigheter innleveres nå via Altinn.

Prioriteringer 2014

I Meld. St. 28 (2012–2013) Unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar, legger Regjeringen vekt på at Patentstyret skal videreføre arbeidet med å øke bevisstheten og kompetansen om industrielle rettigheter i Norge. Patentstyret skal også være en ressurs for offentlige myndigheters politikktutvikling, bl.a. ved å stille sin kompetanse til rådighet ved f.eks. forhandlinger om internasjonale avtaler. Etaten skal også være en pådriver overfor de offentlige næringsrettede virkemiddelaktørene for å inkludere immaterialrettslige perspektiver i deres oppgaveløsning og tjenestetilbud.

Patentstyret skal være en kompetanseressurs for industrielle rettigheter for hele det norske samfunnet gjennom å tilby kompetanse til ulike interessenter: næringsliv, offentlige myndigheter, virkemiddelaktører og forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Patentstyret skal bl.a. bidra til

at norsk næringsliv i større grad bruker immaterielle rettigheter strategisk i eget forretnings- og kommersialiseringsarbeid. Patentstyret skal dekke etterspørselen etter kurs og forundersøkelser i næringslivet, spesielt fra små- og mellomstore bedrifter. Videre blir det framover en viktig oppgave å utvikle og levere andre typer informasjonstjenester som markedet etterspør. Oppslag og omtale i media og på internett er også viktige kommunikasjonskanaler for å spre kunnskap om industrielle rettigheter og profilere og synliggjøre suksesshistorier.

Omfanget av piratkopiering og omsetning av varemerkeforfalskninger skjer i et stort omfang, og Regjeringen har derfor foreslått et sett med tiltak for å bekjempe dette problemet. Patentstyret skal arbeide for etablering av et nettsted med informasjon om piratkopiering og varemerkeforfalskning og initiere et tilhørende myndighets-samarbeid. I tillegg skal Patentstyret legge til rette for at Norge bidrar aktivt i Europakommisjonens videre arbeid mot piratkopiering, bl.a. ved å delta i EUs observatorium for inngrep i immaterialretten.

Patentstyret skal bidra til kunnskapsutvikling gjennom å styrke arbeidet mot utdanningssektoren, både mot høyere utdanningsinstitusjoner og grunn- og videregående skole. Regjeringen vil bidra til økt bevissthet og kompetanse om bedre bruk av immaterielle verdier gjennom et godt veilednings- og rådgivningstilbud og tilrettelegging for erfaringsutveksling i regi av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Patentstyret skal derfor arbeide videre sammen med relevante aktører i virkemiddelapparatet, som Innovasjon Norge og

Norges forskningsråd, om ulike veilednings- og rådgivningstjenester, samt etablering av møteplasser for felles læring.

God politikk avhenger av et godt kunnskapsgrunnlag, og det er behov for et godt datagrunnlag og register for immaterielle rettigheter. Patentstyret skal derfor bidra til forbedring av datagrunnlaget, bl.a. ved å legge til rette for økt innrapportering av organisasjonsnummer ved søknader om rettigheter og ved å videreføre arbeidet med elektroniske løsninger for bedret tilgjengeliggjøring av patentinformasjon. I tillegg skal etaten ta initiativ til jevnlig målinger av kompetanse- og bevissthetsnivået om immaterielle rettigheter i relevante målgrupper.

Patentstyret skal på sitt område fortsette utviklingen av etatens tjenester for å bidra til at Norge er i front internasjonalt og leverer digitale offentlige tjenester til innbyggere og næringsliv. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2013 har Patentstyret fått særskilt bevilgning til å etablere en veilednings- og rådgivningstjeneste rettet spesielt mot små og mellomstore bedrifter, samt andre kompetansetiltak og utdrettet arbeid.

Budsjettforslag 2014

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 242,8 mill. kroner til å dekke lønns-, pensjons- og andre driftsutgifter og mindre investeringer. Det foreslås fullmakt for Patentstyret til å overskride driftsbevilgningen mot tilsvarende merinntekter under kap. 3901, postene 05, 07 og 08, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3901 Patentstyret

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
05	Inntekt av informasjonstjenester	6 507	7 000	7 250
07	Inntekter knyttet til NPI	2 859	5 000	5 200
08	Gebyrer immaterielle rettigheter	42 795	44 500	41 100
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 406		
18	Refusjon av sykepenger	3 552		
	Sum kap. 3901	59 119	56 500	53 550

Patentstyret har både inntektsgivende og ikke-inntektsgivende aktiviteter. De inntektsgivende aktivitetene blir finansiert gjennom gebyrer og avgifter og er i hovedsak knyttet til søknadsbehandlingen. De ikke inntektsgivende aktivitetene er i hovedsak knyttet til målet om å bidra til større kunnskap om industrielle rettigheter i Norge og ta vare på andre lovpålagte myndighetsroller. Eksempler på ikke-inntektsgivende aktiviteter kan være veiledning av søkere, bistand til offentlige myndigheter og store deler av informasjonsformidlerrollen. Det er et mål at Patentstyrets utgifter og inntekter for inntektsgivende aktiviteter skal gå i balanse over tid. Det vil derfor bl.a. legges opp til at de norske gebyr- og avgiftssatsene fram-

over justeres jevnlig som et av flere bidrag til målet om balanse. Nærings- og handelsdepartementet legger opp til at neste revisjon av satsene gjennomføres i 2014, med virkning fra 1. april.

Inntektene for Patentstyrets gebyrbelagte tjenester føres under kap. 3901. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til postene 05, 07 og 08, jf. omtale under kap. 901, post 01 og Forslag til vedtak II.

Tjenester som er avgiftsbelagt, føres under kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet, post 71 Avgifter immaterielle rettigheter. Patentstyrets samlede inntekter er i budsjettforslaget for 2014 anslått til 203,55 mill. kroner.

Kap. 5574 Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
71	Avgifter immaterielle rettigheter	141 728	145 000	150 000
	Sum kap. 5574	141 728	145 000	150 000

Post 71 Avgifter immaterielle rettigheter

På posten føres inntekter fra avgifter knyttet til Patentstyrets søknadsbehandling. Inntekter fra gebyrer knyttet til Patentstyrets søknadsbehand-

ling føres under kap. 3901. Det foreslås bevilget 150 mill. kroner under posten i 2014. Det vises til nærmere omtale under kap. 901 og 3901 Patentstyret.

Kap. 902 Justervesenet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	113 854	114 100	120 000
21	Spesielle driftsutgifter	2 439	2 300	2 400
	Sum kap. 0902	116 293	116 400	122 400

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Justervesenet har ansvaret for at Norge har en måleteknisk infrastruktur som både har nasjonal og internasjonal tillit. Et overordnet formål for Justervesenet er å sikre tillit til norske målinger og måleresultater. Justervesenets hovedbidrag til å oppnå dette målet er tilsyn med målinger, kalibreringstjenester av høy kvalitet og kompetanseutvikling og -spredning.

Den økende globaliseringen og den teknologiske utviklingen fører til stadig skjerpet konkurranse for norsk næringsliv. Justervesenet skal bidra til å sikre gode rammevilkår for næringslivet gjennom å ivareta Norges forpliktelser på måleteknikkområdet.

Etaten yter bistand innen måleteknikk og kvalitetssikring av målinger og er et kompetansesenter for næringslivet og statlige og kommunale myndigheter. Pålitelige og sporbare målinger

knyttet til kjøp og salg har stor betydning for å sikre like konkurransevilkår i næringslivet og for brukerrettigheter. Pålitelige måleresultater har også stor betydning på områder som ressursforvaltning, rettssikkerhet og helse, miljø og sikkerhet. Internasjonal tillit er særlig viktig for eksportindustrien.

Justervesenet forvalter regelverket innenfor måleteknikk, bl.a. Lov om målenheter, måling og normaltid. Lovens formål er å sikre tillit til den nasjonale måletekniske infrastrukturen og sørge for at måleteknisk regulering og tilsyn bidrar til mer effektiv bruk av samfunnets ressurser. Justervesenet fikk ansvaret som tilsynsorgan etter Lov om varer av edelt metall med virkning fra 1. januar 2011. Justervesenet har etablert nødvendig kontakt nasjonalt og internasjonalt for å utføre sin oppgave som tilsynsorgan etter begge lovene.

Justervesenet disponerte 93,5 årsverk per 1. mars 2013. Etaten har hovedkontor på Kjeller i Akershus og har i tillegg fem distriktskontorer, i Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger og på Kjeller. I tiden etter at Justervesenet tok i bruk sitt spesialbygg på Kjeller, har etaten fått flere nye ansvarsområder. Dette har ført til kapasitetsproblemer når det gjelder kontorplass og etaten vil derfor arbeide for å løse mangelen på kontorarealer. Det legges i denne sammenheng opp til at Statsbygg skal gjennomføre en behovsanalyse. Fysiske forhold på Kjeller gjør det mulig å utvide dagens bygg på eksisterende tomteareal. Av hensyn til mangelen på kontorareal på Kjeller, som skaper en krevende arbeidssituasjon for de ansatte, legges det opp til rask framdrift i saken.

IKT-systemene som Justervesenet benytter, er i liten grad tilpasset nye oppgaver og nytt regelverk og kan være begrensende for en effektiv og framtidrettet tilsynsvirksomhet. Det vil bli behov for vesentlig oppgradering i løpet av få år. På denne bakgrunn foreslår departementet at det avsettes 2 mill. kroner til et forprosjekt for IKT-satsing i Justervesenet.

Resultatrapport 2012 og prioriteringer 2014

Det er fastsatt tre hovedmål for Justervesenets virksomhet. Det er for hvert hovedmål rapportert om aktivitetene i 2012 og prioriteringer for 2014. De tre hovedmålene bidrar sammen til oppnåelsen av etatens formål. Departementet vurderer Justervesenets måloppnåelse i forbindelse med de tre hovedmålene som god i 2012.

Regelverksforvaltning

Målsetting: Justervesenet skal sørge for forsvarlig forvaltning og målrettet utvikling av regelverk på måleteknikkområdet (regelverksforvaltning).

Etatens hovedoppgaver på dette området er å delta i internasjonal regelverksutvikling, vurdere om og i tilfelle hvor det er behov for nye utredninger, og å gjennomføre utredninger og aktuelle endringer i regelverket. Regelverket skal innrettes i tråd med lovens formål om å sikre en måleteknisk infrastruktur som har tillit nasjonalt og internasjonalt og bidra til en effektiv bruk av samfunnets ressurser og sikring av beskyttelsesverdige interesser. Videre skal det norske regelverket på måleteknikkområdet være i samsvar med EØS-regelverket, og det skal etterstrebes harmonisering med internasjonale anbefalinger. Dette innebærer at Justervesenet skal sikre at både gjeldende og eventuelt nytt regelverk på måleteknikkområdet er i samsvar med formålet i Lov om målenheter, måling og normaltid og følge opp den internasjonale regelverksutviklingen. Justervesenet deltar aktivt i internasjonalt samarbeid på måleteknikkområdet for å oppnå tillit til norske varer, sertifikater og tjenester.

Resultatrapport 2012

For å sikre at regelverket er i tråd med lovens formål om effektiv bruk av samfunnets ressurser, har Justervesenet i 2012 startet og fulgt opp utredninger om fiskeriindustrien, bensinsektoren (bensinstasjoner), byggeråstoff (pukk- og grusbransjen) og vekter i dagligvarebransjen. Justervesenet oversendte Nærings- og handelsdepartementet forslag om å vurdere enkelte endringer i gjeldende forskrift om målenheter og måling. Arbeidet med dette startet i 2012 og ble videreført i 2013. Forskriftsrevisjonen er nå sendt på høring med frist i oktober 2013.

Ansvaret for kontrollen med edle metaller ble overført fra Edelmetallkontrollen under Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet til Justervesenet 1. januar 2011. Dette har medført implementering av ny Lov om varer av edelt metall mv., jf. Prop. 98 L (2009–2010). Justervesenet har etablert nødvendige rutiner for dette arbeidet.

Justervesenet er aktivt med i det europeiske samarbeidet innenfor lovregulert måling i Europa (WELMEC). Samarbeidet mellom WELMEC og Europakommisjonen er blitt intensivert i forbindelse med implementeringen av måleinstrumentdirektivet (MID). Justervesenet deltar aktivt i

flere arbeidsgrupper med å utarbeide retningslinjer som er nødvendige for en harmonisert implementering av MID. Med Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen er det viktig å opprettholde god kontakt med EU-landene. Justervesenet deltar også gjennom International Organization of Legal Metrology aktivt i globalt samarbeid for å følge regelverksutviklingen innenfor måleteknikkområdet. Oppfølging av Hallmarking-konvensjonen (edelmetall) er overtatt av Justervesenet etter at etaten fikk dette ansvarsområdet i 2011.

Prioriteringer 2014

Justervesenet skal i 2014 sette i gang nye utredninger på prioriterte områder og videreføre de utredningene som allerede er igangsatt. Videre skal etaten bidra til en forsvarlig og målrettet utvikling av nasjonalt og internasjonalt regelverk på måleteknikkområdet.

Tilsynsvirksomhet

Målsetting: Justervesenet skal sikre trygghet for at måleresultater som brukes i økonomiske oppgjør er tilstrekkelig nøyaktige.

Etatens hovedoppgaver på dette området er å føre tilsyn med måleredskaper og måleresultater underlagt lovpålagt kontroll, og videreutvikle funksjonen som tilsynsorgan for edelmetallkontrollen. Justervesenet skal informere om regelverk og bruk av måleredskaper og videreutvikle tilsynsmetoder for å bedre feilsituasjonen og effektivisere tilsynsvirksomheten. For å nå dette målet er det viktig at tilsynet også omfatter leverandørers plikt til å sørge for nødvendig førmarkedskontroll (samsvarsvurdering).

Justervesenet skal føre kontroll med måleredskaper og måleredskapers nøyaktighet i tråd med gjeldende regelverk og drive informasjonsvirksomhet om bruk og egenkontroll av måleinstrumenter.

Resultatrapport 2012

Justervesenets tilsyn i 2012 er for en stor del gjennomført som periodiske kontroller. Justervesenet har utført tilsyn med måleredskaper som benyttes til økonomisk oppgjør, både til forbrukere og mellom profesjonelle aktører. De områdene som tidsmessig har vært mest omfattende i 2012 er taksametre i drosjer, vekter/veiling og væskemålere. Feil kategoriseres i måletekniske feil, som i hovedsak er feil som påvirker måleresultatet, og

administrative feil, som f.eks. manglende merking og plombebrudd uten rekvisisjon.

Totalt sett er antall kontrollerte måleredskaper gått noe ned fra 2011 til 2012. Dette skyldes en bevisst prioritering av kontroll av taksametre i drosjer framfor kontroll av bensinpumper og butikkvekter. Kontroll av taksametre i drosjer er mer tidkrevende enn de nedprioriterte gruppene instrumenter. Organiseringen av kontroll av taksametre har i 2012 vært krevende både når det gjelder administrative ressurser og kontrollressurser. Det har derfor vært nødvendig å prioritere betydelig ned på områder hvor risikoen anses som lav og hvor feilsituasjonen er tilfredsstillende (bensinpumper og butikkvekter). 2012 var i praksis det første året hvor det ble foretatt ordinær kontroll av taksametre i drosjer. Her er det registrert et betydelig antall feil. Feilsituasjonen evalueres nærmere i 2013.

85 butikker, produsenter og importører over hele landet som driver med omsetning av varer av edelt metall, fikk tilsynsbesøk i 2012. Det har ikke vært registrert for lite innhold av edelt metall i noen av prøvene som er analysert. Det har imidlertid vært noe avvik som gjelder merking.

I 2012 har Justervesenet startet utprøving av risikobasert kontroll i fiskeriindustrien, i tillegg til den ordinære periodiske kontrollen. I 2013 er denne aktiviteten trappet opp.

Prioriteringer 2014

Justervesenet skal føre tilsyn med målinger og måleredskaper underlagt lovpålagt kontroll. Måleredskaper og måleresultater som er underlagt lovpålagt kontroll, skal oppfylle kravene i så stor grad som mulig. Videre skal etaten fortsette både vurderingen og videreutviklingen av tilsynsmetoder og drive informasjonsvirksomhet som kan bidra til å bedre feilsituasjonen og øke kunnskapen om regelverket. Nye tilsynsmetoder skal bidra til å bedre feilsituasjonen for enkelte kategorier måleredskaper. Justervesenet skal i 2014 prioritere de områdene hvor feilsituasjonen, sett i lys av en samlet konsekvens- og risikovurdering, ikke er tilfredsstillende.

Laboratorievirksomhet

Målsetting: Justervesenet skal bidra til at målinger som utføres i næringslivet, forskningsinstitusjonene og forvaltningen, er sporbare og tilstrekkelig nøyaktige.

Justervesenets hovedoppgave på dette området er å legge til rette for at målinger gjort i

næringslivet, forvaltningen og innen forskning i Norge er i samsvar med internasjonale avtaler om måleenheter og har nasjonal og internasjonal tillit. Staten skal opprettholde og videreutvikle målenormaler i samsvar med Systèmes International d'Unités (SI) og formidle kalibreringstjenester. SI er det mest utbredte målesystemet i verden i dag, og det nasjonale laboratoriet formidler sporbarhet til SI-enhetene for norske brukere. Justervesenet skal samarbeide med referanselaboratorier som kan ta ansvar på områder som etaten selv ikke dekker. Staten skal utvikle og spre kompetanse om måleteknikk, spesielt gjennom deltakelse i det Europeiske forskningsprogrammet innenfor måleteknikk.

Resultatrapport 2012

Det økonomiske omfanget av kalibreringstjenestene økte med ca. 5 pst. fra 2011 til 2012 og utgjorde 5,6 mill. kroner. Antallet kalibreringsbevis er 1 462, om lag på samme nivå som i 2011. Det fagområdet som står for det største omfanget, er testing av hastighetsmålere for Politiet og Statens Vegvesen.

Ved laboratoriene er det i løpet av 2012 lagt ned et omfattende arbeid med utskifting, oppgradering og forbedring av måleutstyr, prosedyrer og programvare på en rekke områder. Mot slutten av 2012 inngikk laboratoriet en avtale om kalibrering med en av de større leverandørene av varmekameraer. Dette vil gi flere oppdrag for kalibreringstjenestene til Justervesenet. Videre har etaten også etablert måleutstyr for analyse av edelmetall.

Justervesenet har i 2012 deltatt aktivt i internasjonalt arbeid på måleteknikkområdet. Videre har etaten arrangert seminarer og hatt samarbeidsprosjekter med flere universiteter og høyskoler.

Laboratoriet har også i 2012 hatt en høy aktivitet når det gjelder FoU-prosjekter.

Prioriteringer 2014

Justervesenet skal sikre lovens krav om at det nasjonale behovet for referanser for måleenheter skal være dekket. Dette skal gjennomføres ved å opprettholde og videreutvikle målenormaler og formidle kalibreringstjenester som gir sporbarhet. Justervesenet skal også arbeide med kompetanseoppbygging og -overføring gjennom FoU-virksomhet, kursvirksomhet, oppdrag som teknisk kontrollorgan, rådgivning og øvrig kontakt med næringsliv, offentlige myndigheter og internasjonale fagmiljøer.

Budsjettforslag 2014

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 120 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter og andre løpende driftsutgifter, investeringer og vedlikehold. Utgifter til lovpålagt tilsynsvirksomhet og laboratorievirksomhet belastes kundene gjennom gebyrer. Staten har også inntekter fra informasjons- og forskningsvirksomhet. Det foreslås derfor at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, postene 01 og 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 2,4 mill. kroner. Tilsvarende beløp er ført til inntekt under kap. 3902, post 04. Det foreslås en fullmakt til å utgiftsføre midler mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, post 04 Oppdragsinntekter, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3902 Justervesenet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Gebyrinntekter	64 237	65 100	70 800
03	Inntekter fra salg av tjenester	12 662	12 000	11 200
04	Oppdragsinntekter	2 466	2 300	2 400
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	108		
18	Refusjon av sykepenger	1 304		
	Sum kap. 3902	80 777	79 400	84 400

Post 01 Gebyrinntekter, og post 03 Inntekter fra salg av tjenester

Virksomheten knyttet til godkjenning og kontroll av måleinstrumenter dekkes gjennom gebyrer under post 01. Det foreslås en bevilgning på 70,8 mill. kroner. Post 03 er knyttet til laboratorievirksomheten, inntekter for oppgaver som teknisk kontrollorgan og andre oppdrag. Det foreslås en bevilgning på 11,2 mill. kroner. I tillegg foreslås en fullmakt til å kunne øke utgiftene under

kap. 902, post 01 mot tilsvarende merinntekter under post 01 og 03, jf. Forslag til vedtak II.

Post 04 Oppdragsinntekter

Det foreslås en bevilgning på 2,4 mill. kroner. Inntektene er bl.a. refusjon knyttet til leieinntekter fra Norsk akkreditering og administrative fellestjenester. Videre foreslås en fullmakt til å kunne øke utgifter under kap. 902, post 21 mot tilsvarende merinntekter under post 04, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 903 Norsk akkreditering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	35 083	35 500	39 700
	Sum kap. 0903	35 083	35 500	39 700

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Norsk akkreditering forvalter den norske akkrediteringsordningen. Akkreditering er en formell anerkjennelse av at en virksomhets kvalitets-systemer og kompetanse er i samsvar med nasjonale og/eller internasjonale krav. Akkrediterte virksomheter er som regel laboratorier, inspeksjons- eller sertifiseringsorganer. Slike private eller offentlige virksomheter utfører bl.a. mat- og miljøanalyser, medisinske analyser, samsvarsvurdering av produkter og ledelsessertifisering. Norsk akkrediterings overordnede mål er å sikre at norske varer og tjenester oppfyller strenge krav

til kvalitet, særlig på områder som helse, miljø og sikkerhet. Dette bidrar til at norske varer og tjenester har tillit både nasjonalt og internasjonalt, noe som er viktig for norsk næringslivs konkurransevne.

Norsk akkrediterings hovedoppgaver er å behandle søknader om akkreditering, følge opp utstedte akkrediteringer og fremme akkreditering som et virkemiddel på nye områder. Etaten bidrar til å sikre tilliten til den norske akkrediteringsordningen gjennom arbeid i europeiske og andre internasjonale samarbeidsorganisasjoner. Norsk akkreditering har myndighet til å utføre inspeksjoner i samsvar med OECDs prinsipper for god

laboratoriepraksis (GLP), som er forankret i et EU-direktiv. Etaten har ansvar for akkreditering av miljørevisorer i Norge som et ledd i EUs ordning for miljøstyring og miljørevisjon (Eco-Management and Audit Scheme, EMAS). Gjennom EØS-avtalen kan også norske bedrifter delta i denne frivillige ordningen. Formålet med EMAS er å fremme en kontinuerlig bedring av virksomheters miljøprestasjon. Norsk akkreditering er også ansvarlig for den norske stjernemerlingsordningen for overnattingsbedrifter.

Norsk akkreditering disponerte 23,4 årsverk per 1. mars 2013 og er lokalisert på Kjeller i Akershus.

Resultatrapport 2012 og prioriteringer 2014

Målsetting: Norsk akkreditering skal dekke offentlige og private virksomheters behov for å dokumentere kvalitet og dermed sikre tillit til virksomhetenes varer og tjenester. Videre skal etaten sikre nasjonal og internasjonal tillit til den norske akkrediteringsordningen.

Resultatrapport 2012

Norsk akkreditering innvilget 22 nye akkrediteringer i 2012. 16 av de nye akkrediteringene er for inspeksjonsorganer. Markedet for inspeksjon etter OECDs prinsipper for god laboratoriepraksis (GLP-inspeksjoner) er lite og stabilt. Det var fem organisasjoner i Norsk akkrediterings GLP-register ved utgangen av 2012. Etaten har bidratt til å skape økt forståelse for nytten av akkreditering overfor næringslivet og offentlige myndigheter gjennom kurs, seminarer og informasjonsmøter. Norsk akkreditering har gjennomført kontaktmøter med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Fiskeridirektoratet, Klima- og forurensningsdirektoratet og Mattilsynet for å drøfte muligheten for bruk av akkreditering i ulike kvalitetssikringsordninger.

Norsk akkreditering arbeider for å sikre internasjonal tillit til den norske akkrediteringsordningen ved å delta aktivt i internasjonale samarbeidsorganisasjoner på akkrediteringsområdet. Norsk akkreditering er medlem i European co-operation for Accreditation (EA), International Accreditation Forum (IAF) og International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) og har deltatt aktivt i relevante komiteer og arbeidsgrupper. Norsk akkreditering har i 2012 prioritert arbeid i EA i forbindelse med videreutvikling av den europeiske akkrediteringsordningen i henhold til europaparlaments- og rådsforordning (EF)

nr. 765/2008. Lov 12. april 2013 nr. 13 om det frie varebytte i EØS gjennomfører forordningen i norsk rett. Norsk akkreditering gjennomgikk kollegavurdering i regi av EA høsten 2012. Kollegavurdering er en metode for evaluering av et nasjonalt akkrediteringsorgan utført av andre europeiske akkrediteringsorganer. Utfallet av kollegavurderingen vil være klart i 2013.

Antall hoteller som deltok i stjernemerlingsordningen for overnattingsbedrifter i 2012 ble vesentlig lavere enn opprinnelig planlagt. Ved utgangen av året var det kun fem hoteller som benyttet ordningen. Dette skyldes at de fleste norske hoteller har valgt ikke å delta. Departementet nedsatte i mars 2013 en arbeidsgruppe for å vurdere ordninger for kvalitetssikring og ivaretagelse av tilbakemeldinger fra gjester i hotellnæringen. Med bakgrunn i arbeidsgruppens rapport, der det framkommer at hotellnæringen ikke ønsker en stjernemerlingsordning, stilles ordningen i bero høsten 2013. En videre utvikling av stjernemerlingsordningen må ses i lys av utviklingen i Europa for øvrig.

Etter departementets vurdering er Norsk akkrediterings måloppnåelse for 2012 tilfredsstillende med unntak av stjernemerlingsordningen.

Prioriteringer 2014

Norsk akkreditering skal prioritere arbeidet med å dekke offentlige og private virksomheters behov for akkreditering. Gjennom å tilby tjenester av høy kvalitet skal etaten bidra til at norske varer og tjenester oppfyller strenge krav til kvalitetssikring og dermed har tillit både nasjonalt og internasjonalt. Etaten skal videreføre et målrettet informasjonsarbeid overfor næringslivet og offentlige myndigheter slik at akkreditering blir benyttet på flere områder og skape økt forståelse for nytten av akkreditering. Norsk akkreditering skal følge den internasjonale utviklingen på akkrediteringsområdet og videreformidle internasjonale krav til norsk næringsliv og offentlige myndigheter. Videre skal etaten følge opp Norges internasjonale forpliktelser på akkrediteringsområdet, bl.a. ved å opprettholde multilaterale avtaler med andre akkrediteringsorganisasjoner for å sikre internasjonal aksept av Norsk akkreditering og ved å delta i systemet med kollegavurdering.

Budsjettforslag 2014

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 39,7 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke utgifter til lønn, løpende

drift og kjøp av tjenester. I tillegg skal bevilgningen dekke informasjons- og utviklingsarbeid og internasjonale forpliktelser. Oppdragsaktivitet finansieres av Norsk akkrediterings kunder.

Som følge av usikkerhet om omfanget av oppdragsaktiviteten foreslås det at driftsbevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3903, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3903 Norsk akkreditering

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Gebyrinntekter og andre inntekter	27 729	28 400	33 000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	85		
18	Refusjon av sykepenger	238		
	Sum kap. 3903	28 052	28 400	33 000

Post 01 Gebyrinntekter og andre inntekter

Det foreslås en bevilgning på 33 mill. kroner. Virksomhet knyttet til utføring av akkrediteringer, andre godkjenningsordninger og relaterte aktivi-

teter dekkes gjennom gebyrer. Det foreslås en merinntektsfullmakt under posten mot tilsvarende økte utgifter, jf. omtale under kap. 903, post 01 og Forslag til vedtak II.

Kap. 904 Brønnøysundregistrene

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	334 986	314 800	309 000
22	Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>	206 962	258 500	230 200
	Sum kap. 0904	541 948	573 300	539 200

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble post 01 økt med 5 mill. kroner, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Vedrørende 2014:

9,6 mill. kroner er foreslått overført fra post 01 til post 22 fra og med 2014. Overføringen er knyttet til semantikkregisteret for elektronisk samhandling (SERES) som er en kritisk del av Altinn-løsningen.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Brønnøysundregistrenes hovedformål er å være en tillitskapende registerfører og datakilde og

Regjeringens utøvende organ i utviklingen av elektroniske tjenester for næringslivet. Brønnøysundregistrene skal bidra til målet om størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi. Dette innebærer at samfunnsøkonomiske lønnsomhetsbetraktninger må ligge til grunn for de overordnede beslutningene, gitt andre samfunns mål som også skal oppfylles. På denne måten kan Brønnøysundregistrene bidra til en effektiv ressursbruk, i registrene så vel som i samfunnet for øvrig. Brønnøysundregistrene skal være ledende på sine ansvarsområder og bidra til økt økonomisk trygghet og effektivitet for alle.

Brønnøysundregistrene har flere oppgaver i forbindelse med forenkling for næringslivet, bl.a. å initiere, samordne og følge opp forenklingstiltak på tvers av norsk forvaltning som aktivt skal understøtte Regjeringens forenklingsarbeid.

Brønnøysundregistrene disponerte 526,3 årsverk per 1. mars 2013.

Brønnøysundregistrene består av en rekke forskjellige statlige elektroniske registre. De viktigste er Løsøreregisteret, Foretaksregisteret, Enhetsregisteret, Regnskapsregisteret, Oppgaveregisteret, Konkursregisteret og Ektepaktregisteret. I tillegg kommer Gebyrsentralen, som har til oppgave å registrere og fakturere bilag som grunnlag for innkreving og regnskapsføring av gebyrer til staten.

Brønnøysundregistrene er tillagt nasjonale forvaltningsoppgaver knyttet til etableringskontroll, registrering og vedlikehold av data om bl.a. foretak og juridiske enheter. Registrene yter service overfor næringslivet, privatpersoner og en rekke offentlige myndigheter. Brønnøysundregistrene har også et stort internasjonalt engasjement. Gjennom European Business Register og European Commerce Registers Forum deltar etaten aktivt i erfaringsutveksling og konkret utveksling av registerløsninger sammen med europeiske samarbeidspartnere.

Etaten har spisskompetanse innen utvikling og bruk av IKT som verktøy for brukervennlige og effektive løsninger for elektronisk kommunikasjon mellom forvaltning og næringsliv og innenfor offentlig forvaltning. Brønnøysundregistrene har derfor også en sentral rolle i Regjeringens satsing på forenkling og fornying av offentlig sektor.

Altinn ble startet som et samarbeid mellom Statistisk sentralbyrå, Skatteetaten og Brønnøysundregistrene i 2002. I dag består samarbeidet av 37 statlige etater og tre kommuner (piloter). Om lag 115 mill. digitale skjemaer og meldinger er sendt via Altinn siden starten. Brønnøysundregistrene har forvaltningsansvaret for Altinn i samarbeid med deltakende etater. Altinn er myndighetenes internettportal for elektronisk innrapportering og dialog med næringslivet, hvor alle relevante offentlige tjenester skal gjøres elektronisk tilgjengelig. Altinn er også myndighetenes viktigste verktøy i arbeidet med forenkling og redusering av næringslivets administrative kostnader. Altinn har blitt et effektivt verktøy for tjenesteproduksjon og elektronisk kommunikasjon og samhandling mellom det offentlige og brukerne, og mellom offentlige virksomheter. Altinn er videre et kontaktpunkt for bedrifter med mye nyttig informasjon for gründere og små/mellomstore bedrifter.

Brønnøysundregistrene har vært gjennom større endringer/utvikling på flere områder, spesielt innenfor elektronisk forvaltning og forenkling for næringslivet. Omstillingene krever spesi-

alkompetanse som må videreutvikles og oppgraderes. En hovedutfordring blir å oppgradere og fornye IKT-verktøyene både for registerdriften og for å gi brukerne gode elektroniske tjenester. Dette vil kreve betydelige investeringer i årene framover.

Økt oppmerksomhet om området sikkerhet og beredskap setter nye krav til Brønnøysundregistrene. Derfor er det viktig med relevante tiltak for å sikre driften av registrene og Altinn slik at tjenestene har høy tilgjengelighet og behandling av informasjonen er sikker.

Brønnøysundregistrene har utilfredsstillende omfang og kvalitet på sine lokaler og leiekontrakten utløper ved utgangen av 2020. Det er derfor satt i gang et arbeid med å utrede Brønnøysundregistrenes framtidige lokalbehov. Statsbygg gjennomfører et forprosjekt som forventes ferdigstilt i 2014. Målet med den igangsatte prosessen er å sørge for å opprettholde og sikre Brønnøysundregistrenes tjenester, både tjenestekapasitet og kvalitet gjennom bygningsmessige tiltak.

Statsbygg overleverte sommeren 2013 Nærings- og handelsdepartementet en rapport med tilrådning om hvilken tomt det nye bygget til Brønnøysundregistrene kan bygges på. Det er flere tomter som er aktuelle i og utenfor sentrum av Brønnøysund. For at forprosjektet skal holde forventet framdrift, må det treffes en beslutning om tomtevalg i løpet av høsten 2013.

Det er definert tre hovedmål for Brønnøysundregistrene:

- tillitskapende myndighetsutøver og datakilde
- bidra til å gjøre næringslivets samhandling med norsk forvaltning enklere
- bidra til å gjøre norsk forvaltning enklere

Resultatrapport 2012 og prioriteringer 2014

Tillitskapende myndighetsutøver og datakilde

Målsetting: Brønnøysundregistrene skal være en tillitskapende myndighetsutøver og datakilde.

Brønnøysundregistrene har en viktig rolle som myndighetsutøver og registerforvalter, spesielt ved etablering av foretak og autorisasjon av rollehavere i næringslivet. Registrene skal yte god service overfor publikum og offentlige myndigheter, ha kort saksbehandlingstid og høy kvalitet på arbeidet, herunder et høyt sikkerhetsnivå. Elektronisk kommunikasjon med brukerne stiller krav til rask respons og god brukerservice.

Registrene skal ha et kvalitetssikringssystem som sikrer informasjonskvaliteten i alle registre. Dette er viktig for å skape tillit blant brukerne. Videre skal brukerne ha enkel tilgang til register-

data tilpasset sine behov. For å vurdere brukernes opplevelse av brukervennligheten og kvaliteten på de tjenestene som Brønnøysundregistrene tilbyr, skal det utføres årlige brukerundersøkelser for Brønnøysundregistrene som helhet og for Altinn. Resultatet fra undersøkelsene skal benyttes som grunnlag for å forbedre de eksisterende tjenestene og vurdere utviklingen av nye tjenester.

Resultatrapport 2012

Andelen elektroniske innsendinger utgjorde 68 pst., en liten økning sammenlignet med 2011. Av registrene var det Regnskapsregisteret som hadde den høyeste andel elektroniske innsendinger med 79 pst. I tidsrommet 1. januar til 1. juni 2013 var andelen elektroniske innsendinger 74 pst. En rekke tiltak er blitt gjennomført for å stimulere til økt elektronisk innrapportering.

Arbeidet med gevinstrealisering som følge av elektronisk innrapportering ble videreført i 2012.

Saksmengden ved Brønnøysundregistrene økte med 6,4 pst. sammenlignet med 2011, til om lag tre mill. saker i 2012. Automatisk avgivelse av registeropplysninger økte med 41,3 pst. mens manuell avgivelse gikk ned.

Det gjennomføres årlige brukerundersøkelser av registervirksomheten og Altinn. Brukerundersøkelsen for Altinn viser at næringslivet fortsatt har høy tillit til Altinn, og at 94 pst. av daglige ledere ønsker alle offentlige skjemaer inn i Altinn. Av daglige ledere oppgir 75 pst. at driftshendelsene i Altinn har vært lite alvorlige for dem. Andelen næringslivsledere som oppgir at de er fornøyd eller svært fornøyd med Altinn, har gått ned fra 70 pst. i 2011 til 65 pst. i 2012. 83 pst. av næringslivslederne mener at bedriften deres sparer tid på å bruke Altinn.

Brukerundersøkelsen for Brønnøysundregistrene viser at etatens brukere er svært fornøyd med etatens tjenester.

Prioriteringer 2014

Brønnøysundregistrene skal prioritere å være å jour med registreringer av dokumenter og sørge for kontinuerlig kontroll og oppfølging av angitte resultatindikatorer for hvert register. Det skal fortsatt arbeides for at registervirksomheten skal ha et høyt sikkerhetsnivå. Det er en prioritert oppgave at Brønnøysundregistrene fortsatt skal arbeide målrettet og aktivt for å øke den elektroniske innrapporteringen og yte god service til brukerne. På lengre sikt er det et mål at elektro-

nisk rapportering skal erstatte all papirbasert kommunikasjon med næringslivet.

Brønnøysundregistrene skal videre arbeide aktivt for å øke den digitale brukerdialogen. Dette vil gjøre etaten mer åpen og tilgjengelig for næringsliv og borgere, og gjøre Brønnøysundregistrene til en mer effektiv etat. Det er videre en prioritert oppgave at Brønnøysundregistrene skal arbeide for å øke næringslivets tilfredshet med Altinn.

Bidra til å gjøre næringslivets samhandling med norsk forvaltning enklere

Målsetting: Brønnøysundregistrene skal gjøre næringslivets samhandling med norsk forvaltning enklere.

Altinn-løsningen skal gi næringslivet tilgang til alle relevante elektroniske tjenester fra offentlig sektor uavhengig av hvor tjenestene produseres og hvem som er brukerne. Altinn skal fortsette å være et sentralt element i Regjeringens digitaliseringsprogram som ble introdusert våren 2012. Brønnøysundregistrene skal forvalte Altinn effektivt og utvikle løsningen i tråd med tjenesteeierne behov. Registrene og andre tjenester skal, så langt som mulig, utvikles i samsvar med behovene i andre brukeretater. Brønnøysundregistrene skal bidra til økt standardisering og samordning av IKT-løsninger i forvaltningen og ta initiativ til størst mulig grad av gjenbruk og utveksling av data i offentlig sektor. Tilgjengeliggjøring av all relevant offentlig informasjon i én og samme portal bidrar ytterligere til å gjøre næringslivets samhandling og dialog med forvaltningen lettere.

Resultatrapport 2012

Brønnøysundregistrene startet i 2012 en organisasjonsutviklingsprosess med bl.a. formål å sikre riktig kompetanse og ledelse i Altinn. Rammeavtaler for konsulentbistand for tjenesteutvikling i Altinn har bidratt til styrket ressurstilgang og kapasitet ved utvikling av nye tjenester for tjenesteeierne. Rammeavtalene har gitt en god effekt, og det var høy aktivitet i tjenesteutviklingen i 2012. Det ble også utarbeidet en veileder for utvikling av tjenester for å lette arbeidet for tjenesteeiere og konsulenthus i tjenesteutviklingsfasen. Det er av stor viktighet at Altinn-løsningen tilfredsstiller de behov som tjenesteeierne har. I den forbindelse ble det iverksatt en rekke risikoreduerende tiltak i 2011, som ble videreført i 2012. Det er besluttet at videreutvikling av Altinn på kort sikt skal være mindre utviklingsprosjekter,

hvor det legges opp til to til tre årlige oppgraderinger.

Delvis med bakgrunn i de uønskede hendelsene i forbindelse med utleggelsen av selvangivelsen i 2011 og 2012 har departementet gjennomført flere evalueringer av Altinn. Evalueringene er senere fulgt opp med tiltak for å sikre stabilitet og robusthet. Etableringen av et test- og kvalitetssenter er påbegynt. Feil i den nye Altinn-plattformen har videre ført til utsettelse av nye tjenesteutviklingsprosjekter, og veksten i antall tjenesteeiere har vært noe lavere i 2012 enn de forutgående årene.

Innfasingen av Bedin.no og Bedriftshjelp.no i informasjonsportalen i Altinn har samlet informasjonstjenestene fra offentlig sektor til næringslivet på ett nettsted. Tilbakemeldingen fra brukere av portalen er svært positive, og en samlet informasjonportal har ført til økt bruk av informasjonstilbudet. I august 2012 ble også den nye portalen «Altinnett» lansert som et informasjonstilbud og kunnskapsdelingssenter til utviklere av tjenester i Altinn og leverandører av sluttbrukersystem.

Altinn er lagt til rette som nasjonalt kontaktpunkt i henhold til tjenstedirektivet. I 2012 er tilpasset informasjon på plass i informasjonsportalen, mens det gjenstår en del arbeid med å håndtere framgangsmåter (søknader og tilbakemelding) innenfor kontaktpunktet. Her er mye av arbeidet avhengig av teknisk tilrettelegging hos tjenesteeierne selv (ansvarlig myndighet), i tillegg til avtaleprosedyrer med Altinn. Den største utfordringen er likevel at identifisering av brukere på tvers av landegrenser ikke er løst internasjonalt.

Det ble også i 2012 gjennomført en rekke markedtiltak rettet mot fordelene og effektiviteten med elektronisk innsending og bruk av digitale tjenester. Prioriterte målgrupper har vært nyetablerere/gründere, næringsdrivende, fagorganisasjoner, kommunal førstelinjetjenester og Ungt Entreprenørskap.

Prioriteringer 2014

Altinn er en viktig løsning som benyttes av mange etater til forenkling for næringslivet og effektiv ressursbruk i offentlig sektor.

Hovedprioriteringen vil være å fortsette arbeidet med å sikre robusthet og stabilitet i Altinn. Utvikling av tjenester med høy kvalitet er et grunnleggende prinsipp. Kapasitet og kompetanse på flere spesifikke fagområder og i administrasjonen skal styrkes ytterligere for å sikre god drift og forvaltning av Altinn.

Test- og kvalitetssenteret skal være ferdig etablert og operativt i løpet av 2014. Arbeidet med å gjøre plattformen mer skalerbar for å ha tilstrekkelig ytelse og å kunne håndtere store datamengder til en hver tid, videreføres i 2014.

Det skal arbeides videre med å utvikle nye tjenester. Det legges vekt på utvikling av tjenester som utnytter mulighetene i Altinn til samhandling mellom flere etater og aktører. Antallet tjenesteeiere i Altinn skal øke. Antallet tjenester som benytter Altinns eksisterende funksjonalitet, skal også øke.

Arbeidet med å forberede inngåelse av nye avtaler med leverandører til utvikling, drift og forvaltning av Altinn skal prioriteres.

Bidra til å gjøre norsk forvaltning enklere

Målsetting: Brønnøysundregistrene skal gjøre norsk forvaltning enklere.

Utvikling av elektroniske fellesløsninger i forvaltningen er et viktig virkemiddel for å forenkle og effektivisere offentlig sektor. Mer standardisering og samordning av IKT-løsninger innad i forvaltningen gjør det mulig å gjenbruke og utveksle data på tvers av offentlig sektor.

Utvidet bruk av funksjonaliteten i etablerte samordningsløsninger vil fortsatt være viktige bidrag til å forenkle norsk forvaltning. I oppgaveregisterloven er det gitt et sterkt mandat for arbeidet med næringsforenkling. Brønnøysundregistrene er en viktig bidragsyter i arbeidet med næringsforenklinger gjennom utvikling av elektroniske tjenester for næringslivet. Brønnøysundregistrene gjennomfører, og tar initiativ til, aktiviteter som skal bidra til reduserte kostnader i næringslivet, bl.a. gjennom forvaltning og utvikling av Altinn.

Resultatrapport 2012

Til sammen 72 statlige etater og 379 kommuner og fylkeskommuner har tilgang til grunndata fra Enhetsregisteret. Dette innebærer at rundt 80 pst. av alle offentlige etater gjenbraker grunndata ved utgangen av 2012. Oppgaveregisteret har i 2012 styrket kapasiteten og økt kompetansen for å kunne være en pådriver i Regjeringens forenklingsarbeid.

Prioriteringer 2014

Brønnøysundregistrene skal i 2014 ha en aktiv rolle i forenklingsarbeidet gjennom videreføring av allerede igangsatte prosjekter og ved å arbeide

målrettet for å identifisere nye forenklingsområder. Regjeringen ønsker at kompetansen til Brønnøysundregistrene når det gjelder forenkling for næringslivet, skal utvikles vesentlig.

Arbeidet med å sikre at Altinns behov for metadataløsning blir dekket for eksisterende og nye tjenester i Altinn, skal fortsette.

Andre oppgaver

Innenfor sikkerhets- og beredskapsområdet skal Brønnøysundregistrene fortsette implementeringen av et styringssystem for informasjonssikkerhet. Brønnøysundregistrene skal også bidra til utvikling av sikkerhetsarbeidet i offentlig forvaltning gjennom deltakelse i samarbeid med andre etater innenfor fagområdet.

Budsjettforslag 2014

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 309 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter, investeringer og utgifter forbundet med oppdrag og løpende utviklingstiltak. Videre foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 02, jf. Forslag til vedtak II.

Post 22 Forvaltning av Altinn-løsningen, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 230,2 mill. kroner. Brønnøysundregistrene forvalter Altinn på vegne

av de deltakende etatene. Altinn driftes og utvikles gjennom kontrakter med eksterne leverandører. Av bevilgningen på 230,2 mill. kroner er 24 mill. kroner knyttet til forberedelser til nye avtaler for Altinn, 9,6 mill. kroner er knyttet til SERES og 57 mill. kroner er knyttet til utgifter som blir fakturert i forbindelse med drift og driftsrelatert applikasjonsforvaltning som skal finansieres av tjenesteeierne. Brønnøysundregistrene viderefakturerer tjenesteeierne i henhold til gjeldende fordelingsnøkkel i samarbeidsavtalen mellom de berørte etatene, jf. tilsvarende bevilgning under kap. 3904, post 03. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3904, post 03, jf. nærmere omtale under denne inntektsposten og Forslag til vedtak II.

I digitaliseringsrundskriv (P10/2012), har Regjeringen nedfelt en ambisjon om at alle skjemaer med et volum av en viss størrelse skal gjøres elektronisk. I den forbindelse er det fremmet et satsingsforlag om å øke kapasiteten i tjenesteutviklingen i Altinn ved å tilby en forenklet tjenesteutviklingsløsning med tilhørende kurs og testfasiliteter. I bevilgningsforslaget er det innarbeidet 10 mill. kroner til dette formålet.

Resterende bevilgning på 129,6 mill. kroner skal dekke arbeidet med ytterligere stabilisering av Altinn-plattformen, etablering og drift av test- og kvalitetssenteret, videreføring av Altinn Brukerservice og forvaltning av Altinn-løsningen.

Kap. 3904 Brønnøysundregistrene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Gebyrinntekter	512 838	468 000	500 000
02	Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter	37 833	30 000	31 000
03	Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen	77 799	55 000	57 000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	4 146		
18	Refusjon av sykepenger	8 645		
	Sum kap. 3904	641 261	553 000	588 000

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble post 01 økt med 52 mill. kroner, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Post 01 Gebyrinntekter

Gebyrinntektene kommer fra flere registertjenester og informasjonsavgivelse, hjemlet i ulike lover og forskrifter, jf. omtale i Ot.prp. nr. 61 (2002–2003) og Ot.prp. nr. 55 (2006–2007). Det foreslås en bevilgning på 500 mill. kroner under posten.

Post 02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter

Bevilgningen benyttes til inntektsføring av refunderte midler hvor Brønnøysundregistrene påtar seg oppdrag for andre. Inntekter fra bl.a. Reservasjonsregisteret, Jegerregisteret og Lotteriregisteret og salg av kurs- og konsulenttjenester blir ført under posten. Det foreslås en bevilgning på 31 mill. kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, post 01, jf. Forslag til vedtak II.

Post 03 Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen

Det foreslås en inntektsbevilgning på 57 mill. kroner for refusjoner i forbindelse med samarbeidsprosjekter eller spesielle oppdrag i tilknytning til forvaltning av Altinn-løsningen. Brønnøysundregistrene blir fakturert for alle utgifter til drift og driftsrelatert applikasjonsforvaltning. Utgiftene viderefaktureres til tjenesteeierne etter gjeldende fordelingsnøkkel basert på samarbeidsavtale mellom de berørte etatene. Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten mot økte utgifter under kap. 904, post 22, jf. Forslag til vedtak II.

Øvrige inntekter

Brønnøysundregistrene posterer i tillegg inntekter fra Gebyrsentralen under kap. 3440 Politidirektoratet – politi og lensmannsetaten, post 07 Gebyrer – sivile gjøremål. Dette gjelder i hovedsak saker fra tingrettene, bl.a. tvangssalg av eiendom og adkomstdokumenter.

Kap. 905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	174 646	184 800	186 200
21	Spesielle driftsutgifter	77 098	73 800	74 000
	Sum kap. 0905	251 744	258 600	260 200

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Norges geologiske undersøkelse (NGU) er et forvaltningsorgan som skal framskaffe og formidle kunnskap om Norges berggrunn, løsmasser, grunnvann og mineralressurser. NGU skal bidra til å dekke samfunnets behov for geologisk basis kunnskap gjennom å etablere og drive nasjonale databaser som gir informasjon om Norges geologi og geologiske ressurser.

NGU har hovedsete i Trondheim og et borekjerne- og prøvesenter på Løkken i Meldal kommune. Etaten disponerte 200,7 årsverk per 1. mars 2013. NGU har et internasjonalt fagmiljø med medarbeidere fra 24 nasjoner. Om lag 70 pst. av virksomheten finansieres med bevilgninger over

Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Resten av midlene tilføres gjennom bidrag fra samfinansieringsprosjekter og oppdrag. Oppdragene finansieres i sin helhet av oppdragsgiver. For samfinansieringsprosjekter deles utgiftene mellom NGU og samarbeidspartnerne. Dataene fra disse prosjektene skal kunne inngå i de nasjonale databasene. NGU skal ikke engasjere seg i oppdragsvirksomhet i konkurranse med private firmaer. NGU kan imidlertid påta seg oppdrag på fagområder hvor kun NGU innehar spesialkompetanse.

NGUs virksomhetsidé er sammenfattet i begrepet «Geologi for samfunnet», og NGU har til og med 2012 hatt følgende hovedmål for sin virksomhet:

- langsiktig verdiskaping fra geologiske ressurser
- økt bruk av geofaglig kunnskap i arealplanlegging og utbygging
- bedre kunnskap om landets oppbygging og geologiske prosesser
- effektiv forvaltning og formidling av geologiske data og kunnskap

Fra 2013 er hovedmålet «Effektiv forvaltning og formidling av geologiske data og kunnskap» delt i de to hovedmålene «God forvaltning og brukertilpasning av geologisk kunnskap» og «God kommunikasjon og formidling av geologisk kunnskap». Resultatrapport for 2012 følger denne inndelingen.

For å konkretisere hovedmålene er det gjort mindre justeringer i etatens målformuleringer for 2014. Inndeling av prioriteringer for 2014 følger de justerte målformuleringene:

- øke kartleggingen av geologiske ressurser
- øke omfanget av tilgjengelig geologisk kunnskap til bruk i arealplanlegging og utbygging
- styrke kunnskapen om landets oppbygging og geologiske prosesser
- sørge for god forvaltning og brukertilpasning av geologisk kunnskap
- styrke kommunikasjon og formidling av geologisk kunnskap

Kjernevirksomheten til NGU kan deles inn i datainnsamling, bearbeiding, lagring i nasjonale databaser og formidling av geologiske data fra fastlandet, grunnfjellet og de øverste lag på kontinentalsokkelen. For kontinentalsokkelen er det en avklart arbeidsdeling med Oljedirektoratet. Innsamling av data skjer både ved egen kartlegging, ved kartlegging samfinansiert med andre offentlige etater, kommuner og bedrifter, og ved at data blir overført til NGU fra universiteter og konsulentfirmaer.

NGUs forskningskompetanse er viktig for å utvikle og kvalitetssikre innsamlings- og undersøkelsesmetoder, samt for tolkningen av geologiske data. Høy fagkompetanse kombinert med effektiv databaseforvaltning er en forutsetning for at NGU skal kunne bidra med et godt geologisk kunnskapsgrunnlag til brukere i privat og offentlig sektor. Gjennom nettportaler distribueres data til næringsliv, offentlig forvaltning, grunneiere og allmennhet. Informasjonen bidrar til å gi et bedre beslutningsgrunnlag, bl.a. for arealplanlegging og ressursforvaltning. Den geologiske informasjonen har mange brukere, slik at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å samle dataene i nasjonale

databaser. Databasen over landets mineralressurser er et viktig hjelpemiddel for den langsiktige forvaltningen av mineralressursene på nasjonalt, fylkeskommunalt og kommunalt nivå.

Resultatrapport 2012

I tråd med Nærings- og handelsdepartementets føringer har NGU økt innsatsen innenfor geologisk oversiktskartlegging og videreutvikling og drift av de nasjonale databasene for berggrunn, løsmasser, mineralressurser, grunnvann, marin-geologi og geofysikk.

For å oppnå økt verdiskaping i bergindustrien framover er det nødvendig at nye forekomster kartlegges og klargjøres for produksjon. Det ble i 2012 solgt 98 mill. tonn mineralske råstoffer i Norge til en verdi av 12,7 mrd. kroner. Av dette utgjorde eksportverdien 7,4 mrd. kroner. Antall årsverk i norske mineralbedrifter er om lag 6 000, fordelt på 1 178 uttakssteder og 876 bedrifter.

Ved departementets oppfølging av NGUs virksomhet benyttes bl.a. særskilte styringsparametre slik som måltall og indikatorer. Disse viser NGUs årlige produksjon og bruken og nytten av NGUs data.

Langsiktig verdiskaping fra geologiske ressurser

Målsetting: NGU skal bidra til langsiktig verdiskaping fra utnyttelsen av landets ressurser av industrimineraler, metaller, naturstein, grus, puk, energimineraler, grunnvann og grunnvarme.

Resultatrapport 2012

Det fireårige programmet (2011–14) med geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nord-Norge og synliggjøringen av muligheter for utvinning av metaller og industrimineraler i de tre nordligste fylkene er godt i gang. Programmet medfører, både direkte og indirekte, en betydelig oppgradering av nettsiden www.prospecting.no. Innsamlede data er prosessert og lagt ut på nett. Oppdateringen av grus- og pukkdatabasen for Oppland og Nordland er gjennomført. Den geofysiske kartleggingen med tolkninger av skorpestruktur og land-kontinentalsokkel-sammenheng er videreført. Her er kartleggingen langs kysten av Nord-Vestlandet og områdene rundt Jan Mayen sluttført, mens kartlegging langs kysten av Trøndelag og Nordland sluttføres i 2013. Arbeidet med kartlegging av dypforvitring på land og kontinentalsokkelen er videreført. Videreutvikling av grunnvannsdata-basen har gått som planlagt og i

samarbeid med vannforvaltningens Vann-nett som driftes av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Økt bruk av geofaglig kunnskap i arealplanlegging og utbygging

Målsetting: NGU skal gjøre tilgjengelig geofaglig kunnskap knyttet til skredfare, radonfare, forurensning og natur- og landskapsressurser slik at arealforvaltningen tar hensyn til dette. NGU skal styrke kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av de marine områdene, og metodene for forundersøkelser ved bygging av tunneler og fjellanlegg skal bedres.

Resultatrapport 2012

Samarbeidet med Havforskningsinstituttet og Kartverket om kartleggingsprogrammet MARE-ANO ble videreført i tråd med Regjeringens prioriteringer og føringer. Det ble kartlagt 18 000 km² i 2012, og framstilt havbunns- og forurensningskart som er tilgjengelig på www.mareano.no.

NGUs arbeid med å forbedre forundersøkelsene for tunneler ble videreført i samarbeid med Statens vegvesen og Jernbaneverket. Aktsomhetskart for tunnelplanlegging på Østlandet ble oppgradert. Kartet viser områder med dypforvitring. Målinger fra helikopter for å kartlegge cesiuminnholdet på bakken i Jotunheimen ble gjennomført, og i tillegg geofysiske målinger fra helikopter i Kongsberg-området. NGU har vedlikeholdt sin del av atomberedskapsplanen, og i tilknytning til Regjeringens radonstrategi er NGU i gang med prosjektene «Radontrygge byggeråstoffer» og «Kartlegging av radon for arealplanlegging». NGU har utarbeidet rapporter om miljøgifter og spredningen av disse, inklusiv forholdet mellom langtransporterte og lokale forurensningskilder i nord-områdene. Det er god dialog mellom NVE og NGU i planleggingen og god framdrift i skredfarekartleggingen.

Bedre kunnskap om landets oppbygging og geologiske prosesser

Målsetting: NGU skal i samarbeid med nasjonale og internasjonale forskningsmiljøer utvikle den grunnleggende kunnskapen om landets oppbygging og geologiske prosesser. Basiskartlegging av berggrunn og løsmasser danner grunnlaget for å vurdere potensialet for geologiske ressurser. Kunnskapen skal gi økt forståelse av miljøtilstand,

klimaendringer og andre naturprosesser som påvirker oss.

Resultatrapport 2012

Det ble ferdigstilt tre løsmassekart og 11 berggrunnskart i målestokk (M) 1:50 000. Den landsdekkende innsamlingen og analyseringen av bergartsprøver er videreført. For hele landet planlegges det å ta ca. 3 800 prøver, og ved utgangen av 2012 var ca. 78 pst. av boringene gjennomført. Prøvetakingen i Nord-Norge ble sluttført i 2012.

Prosjekter i forbindelse med kartlegging av øvre sedimentlag i Barentshavet, som grunnlag for klimastudier og leting etter hydrokarboner, er godt i gang.

NGU har arbeidet videre med databasene for aldersdateringer og paleomagnetisme som grunnlag for rekonstruksjoner av kontinentenes utbredelse gjennom geologisk tid, til bruk i petroleumssleting.

God forvaltning og brukertilpasning av geologisk kunnskap

Målsetting: NGU skal etablere, samordne og forvalte geologisk kunnskap ved hjelp av databaser og karttjenester på Internett.

Resultatrapport 2012

Samordningen og forvaltningen av de nasjonale databasene inngår som en integrert del av Norge Digitalt. Tilrettelegging av geofaglige produkter og tjenester for utvalgte kommuner og fylker er i gang gjennom utvikling av nettsidene «Min kommune» på www.ngu.no. Forslag til utforming av nettjenesten ble sendt til åtte pilotkommuner og referansegruppedeltakere for ytterligere innspill. Innholdet forbedres kontinuerlig, og NGU har bedret sin kunnskap om kommunenes behov gjennom arbeidet så langt. Kravet fra Norge Digitalt om minst 98 pst. oppetid på dagtid på hverdager er overholdt også i 2012. NGU har deltatt i INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in Europe) innenfor temaområdet geologi. NGU er godt forberedt til å oppfylle kravene gitt i forskrift om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataforskriften) som trådte i kraft i 2012.

God kommunikasjon og formidling av geologisk kunnskap

Målsetting: NGU skal formidle økt geologisk kunnskap i samfunnet og synliggjøre nytteverdien

av denne gjennom presise og målrettede virkemidler.

Resultatrapport 2012

NGU har fortsatt med å utvikle www.ngu.no som sin viktigste kommunikasjonskanal, og antall besøk har økt med 18 pst. fra 2011 til 2012. NGU har arbeidet med å utvikle en ny, ajourført kommunikasjonsstrategi. Tiltakene knyttet til den nye strategien vil bli fortløpende konkretisert, prioritert og implementert. NGU har også arbeidet med å utvikle nye kommunikasjonskanaler og produkter.

Prioriteringer 2014

Øke kartleggingen av geologiske ressurser

Målsetting: Målet for etatens virksomhet er at samfunnsnyttene av kartleggingen og tolkningen av data skal være størst mulig.

Prioriteringer 2014

Det fireårige programmet (2011–14) med geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nord-Norge skal videreføres innenfor en årlig ramme på 25 mill. kroner. Formålet er å få fram geofysiske og geologiske grunnlagsdata som er en nødvendig basis for industrien for påvisning og utvikling av metalliske og andre mineralske råstoffer. Programmet inngår i satsingen «Nye byggesteiner i nord. Neste trinn i regjeringens nordområdestrategi». Satsingen stimulerer til økt prospektering. Dette øker mulighetene for å finne nye drivverdige forekomster og dermed grunnlag for næringsutvikling og verdiskaping.

NGU skal videreføre kartleggingsprogrammet i Sør-Norge som ble startet i 2013. Målet er at når programmet er gjennomført, skal om lag 75 pst. av landarealet i Sør-Norge være kartlagt. For 2014 er det foreslått satt av 10 mill. kroner til programmet.

NGU skal videreføre kartlegging og tolkning av skorpestruktur og land-sokkelsammenheng samt kartlegging av dypforvitring på land og kontinentalsokkel. Kartlegging av øvre sedimentlag i Barentshavet som grunnlag for klimastudier og leting etter hydrokarboner skal videreføres. Videre skal NGU koordinere arbeidet med sammenstilling av kart og databaser for metallforekomster i Circum Arktis sammen med land som har områder nord for 60° nord.

Øke omfanget av tilgjengelig geologisk kunnskap til bruk i arealplanlegging og utbygging

Målsetting: Målet for etatens virksomhet er å bidra mest mulig til at arealforvaltningen og utbyggere bruker geologisk kunnskap om skredfare, fjellkvalitet, forurensning og natur- og landskapsressurser, og bidra til at kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen av marine områder styrkes.

Prioriteringer 2014

I samarbeid med Havforskningsinstituttet og Kartverket skal NGU videreføre MAREANO-programmet i tråd med Regjeringens prioriteringer. Hovedvekten legges på å framstille havbunnskart og kart over forurensning som gjøres tilgjengelige på www.mareano.no. Dette vil øke kunnskapen om de norske havområdene og dermed bidra til å sikre en helhetlig ressursforvaltning. NGU skal utvikle marine grunnkart for kystsonen i samarbeid med aktuelle næringer og forvaltnings- og forskningsinstitusjoner.

I samarbeid med bl.a. Vegdirektoratet og Jernbanelinjen skal NGU bidra til sikrere grunnlagsdata for planlegging og driving av tunneler. I samarbeid med Statens strålevern skal NGU vedlikeholde sin del av atomberedskapen og følge opp Regjeringens strategi for å redusere radoneksposeringen i Norge. NGU skal bidra med kunnskap om spredning av miljøgifter. Skredfarekartleggingen vil bli videreført som oppdrag fra NVE. NGU skal utvikle og bistå med geologisk kunnskap for bedre forvaltning og synliggjøring av geologisk mangfold som en verdi i norsk natur. Videre skal NGU etablere en nasjonal database for grunnundersøkelser.

Styrke kunnskapen om landets oppbygging og geologiske prosesser

Målsetting: Målet for etatens virksomhet er å forvalte og tilrettelegge for bruken av geologisk kunnskap for å oppnå størst mulig samfunnsnytte.

Prioriteringer 2014

NGU skal fortsette innsamling av bergrunnsdata og løsmassedata, ferdigstille kart og utvikle databasene.

Databasen for aldersdateringer som grunnlag for å øke kunnskapen om landets geologiske oppbygging skal videreutvikles.

Som en oppfølging av strategi for mineralnærings skal NGU innen 2014 utvikle et klassifi-

kasjonssystem for mineralressurser basert på verdiskapingspotensial og regionalt ressursbehov, der det framgår om ressurser er av regional eller nasjonal betydning. Dette skal være et verktøy til bruk i kommunal, regional og statlig arealplanlegging.

Videre skal NGU utvikle databasene for byggeråstoff, natursteins-, industrimineral- og metallforekomster med særlig vekt på å synliggjøre forekomster av regional og nasjonal interesse. NGU skal videreutvikle borekjerne-senteret på Løkken for økt bruk fra prospekteringsindustrien. NGU skal videreutvikle den nasjonale grunnvannsdatabasen med bakgrunn i EUs vanndirektiv og vannressursloven.

Sørge for god forvaltning og brukertilpasning av geologisk kunnskap

Målsetting: Målet for etatens virksomhet er å sørge for god brukertilpasning av geologisk kunnskap for å oppnå størst mulig samfunnsnytte.

Prioriteringer 2014

NGU skal videreutvikle og tilrettelegge produkter og tjenester som er tilpasset ulike brukeres behov, slik som bedrifter, kommuner, myndigheter og andre. De geofaglige data skal samordnes og forvaltes som en integrert del av Norge Digitalt. I tillegg skal NGU tilrettelegge for europeisk bruk av de nasjonale geologiske temadata og webtjenester som omfattes av EU-direktivet «Infrastructure for Spatial Information in Europe» (INSPIRE). NGU skal prioritere arbeidet med IKT-sikkerhet.

Styrke kommunikasjon og formidling av geologisk kunnskap

Målsetting: Målet for etatens virksomhet på dette området er å formidle økt geologisk kunnskap til samfunnet, og i størst mulig grad synliggjøre nytteverdien av denne gjennom målrettede formidlingskanaler.

Prioriteringer 2014

NGU skal videreutvikle dialogen med mineralnæringen, forvaltningen, utenlandske geologiske

institusjoner og andre om NGUs virksomhet og arbeid.

Som en oppfølging av strategi for mineralnæringen, skal NGU innen 2014 utarbeide en informasjonsstrategi om mineralforekomster i Norge rettet inn mot norske og utenlandske lete- og utvinningsbedrifter. Videre skal samarbeidet mellom NGU og Direktoratet for mineralforvaltning styrkes og utvides for å gi bredere kompetansetilgang og økt effektivitet i gjennomføringen av oppgaver.

NGU skal fortsette utviklingen av www.ngu.no for å sikre en effektiv formidling av geofaglige data og tjenester til næringsliv, departementer, statsetater, fylker, kommuner, utdanningsinstitusjoner og allmennhet. NGU skal styrke samarbeidet med andre etater for å skape og utnytte faglige og administrative synergieffekter. Arbeidet med mineralstatistikken sammen med Direktoratet for mineralforvaltning og mineralnæringen skal fortsette.

Budsjettforslag 2014

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 186,2 mill. kroner til driftsutgifter. Av dette er om lag 27,1 mill. kroner avsatt til MAREANO-programmet, 25 mill. kroner til programmet for geofysiske målinger fra fly og helikopter i Nord-Norge, og 10 mill. kroner til programmet for kartlegging av mineralressurser i Sør-Norge. Bevilgningen skal videre dekke lønnsutgifter, husleier, reiseutgifter, administrative fellesutgifter, investeringer og utgifter knyttet til tjenesteavtalen mellom Direktoratet for mineralforvaltning og NGU.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Under denne posten føres utgifter til eksternfinansierte prosjekter. Det skilles mellom oppdrag og samfinansieringsprosjekter. Det foreslås bevilget 74 mill. kroner. Tilsvarende beløp er ført opp som inntekter fra oppdrag og tilskudd til samfinansieringsprosjekter under kap. 3905, postene 01 og 02. Fullmakten til å overskride posten mot tilsvarende merinntekter foreslås videreført, jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 3905 Norges geologiske undersøkelse

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Oppdragsinntekter	26 930	29 400	27 000
02	Tilskudd til samfinansieringsprosjekter	52 689	44 400	47 000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 062		
18	Refusjon av sykepenger	1 464		
	Sum kap. 3905	82 145	73 800	74 000

Post 01 Oppdragsinntekter

Her føres eksterne inntekter fra oppdrag. Det budsjetteres med 27 mill. kroner for 2014. Av dette utgjør oppdraget fra NVE knyttet til kartlegging av skredfare det største enkeltprosjektet. De øvrige oppdragsinntektene ventes i hovedsak å komme fra oljeselskapene.

Post 02 Tilskudd til samfinansieringsprosjekter

Her føres bidrag fra eksterne deltakere til finansiering av samfinansieringsprosjekter. Det budsjetteres med 47 mill. kroner for 2014. De viktigste finansieringskildene er Norges forskningsråd, oljeselskapene, mineralindustrien, kommuner, fylkeskommuner, andre departementer og statsetater.

Det foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til kap. 3905, postene 01 og 02, jf. omtale under kap. 905, post 21 og Forslag til vedtak II.

Kap. 906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	16 118	19 700	23 800
30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	3 068	10 700	11 000
31	Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>	3 908		35 000
	Sum kap. 0906	23 094	30 400	69 800

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) er statens fagetat for forvaltning og utnyttelse av mineralressursene i Norge og på Svalbard. Etaten disponerte 18,7 årsverk per 1. mars 2013 og er samlokalisert med Norges geologiske undersøkelse (NGU) i Trondheim. Etaten har også kontor på Svalbard.

DMF skal arbeide for at Norges mineralressurser forvaltes og utnyttes til beste for samfunnet, og legge grunnlag for økt verdiskaping basert

på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler. DMF skal bidra til at mineralvirksomhet skjer ut fra en avveining av flere kryssende samfunnshensyn, herunder annen næringsvirksomhet, miljø og kulturminneverdier. DMF skal være statens sentrale fagorgan i mineralsaker.

Det var i 2012 fastsatt følgende hovedmål for etatens virksomhet:

- effektivt forvalte gitte fullmakter og være sakkyndig organ i saker som angår mineralnæringen

- arbeide for å redusere de miljømessige konsekvenser av mineraluttak og bidra til en balansert miljøforvaltning
- arbeide for økt verdiskaping i mineralnæringen
- arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) trådte i kraft 1. januar 2010. Loven har konsekvenser for DMFs arbeidsoppgaver. DMF har blitt pålagt flere oppgaver som følge av loven, og det har vært nødvendig å etablere nye rutiner. DMF arbeider aktivt med effektivisering og forenkling av arbeidsoppgaver, samt å tilpasse organisasjonen best mulig til de nye pålagte oppgavene etter mineralloven. Samtidig er det behov for å øke kapasiteten i etaten. Disse forholdene har medvirket til at enkelte oppgaver, som tilsyn og sikringsarbeider, har hatt noe mindre omfang sammenlignet med tidligere år.

På bakgrunn av de ovennevnte endringene i direktoratets arbeidsoppgaver, ble det fastsatt nye hovedmål for etaten fra og med 2013.

Fra og med 2014 er det fastsatt følgende hovedformål for etaten:

- sørge for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser
- redusere miljømessige konsekvenser av tidligere mineraluttak
- sørge for forsvarlige sikringstiltak
- styrke kommunikasjon, kompetansebygging og brukerorientering
- sørge for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser på Svalbard

Lovgrunnlaget for virksomheten er mineralloven. DMF tildeler undersøkelsesrett og utvinningsrett til mineralske ressurser som staten eier. Videre gir direktoratet driftskonsesjon for mineralvirksomhet på alle typer mineraler. DMF er fast høringsinstans i saker om mineralske ressurser etter plan- og bygningsloven. Etter regler om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven skal ansvarlig myndighet (kommunen) forelegge planprogrammer om massetak for DMF. Etaten har innsigelseskompetanse i plansaker som angår mineralske ressurser. Videre administrerer etaten en rekke miljøtiltak og sikringsarbeider ved gamle gruver der staten har et ansvar. DMF vil også ha en viktig rolle i forbindelse med oppfølgingen av strategi for mineralnæringen som ble framlagt i mars 2013.

NHD mottok 31. januar 2012 en evaluering av DMF gjennomført av konsulentselskapet PwC.

PwC konkluderte i rapporten bl.a. med at kapasiteten og kompetansen i DMF ikke var dekkende for å møte kravene til måloppnåelse og pålagte oppgaver, og at DMFs organisasjon, styring og organisering av arbeidet kunne vært mer hensiktsmessig innrettet. I lys av dette ble driftsbevilgningen til direktoratet for 2013 økt for å gi rom for å øke bemanningen. Gjennom forslaget til bevilgning for 2014 legger Regjeringen opp til at bemanningen styrkes ytterligere.

På Svalbard er grunnlaget for DMFs virksomhet Bergverksordningen for Svalbard med utfyllende regler for petroleumsvirksomhet. DMF utsteder mineraltillatelser og utgir oversikter over geologiske funn på Svalbard. Etter forskrift til lov om miljøvern på Svalbard skal planprogrammet i konsekvensutredninger som vedrører uttak og undersøkelser av mineralske ressurser, forelleges DMF før endelig vedtak.

Bevilgning til virksomheten på Svalbard gis over eget budsjettkapittel i Svalbardbudsjettet, jf. omtale under Svalbardbudsjettets kap. 11 Bergmesteren.

Resultatrapport 2012

Det gis en samlet omtale av resultatrapportering, mål og strategier for virksomheten på fastlandet og på Svalbard. Departementet har vurdert etatens gjennomføring av de fastsatte mål og strategier for 2012 som tilfredsstillende.

Effektivt forvalte gitte fullmakter og være et sakyndig organ i saker som angår mineralnæringen

Målsetting: Direktoratet skal på en effektiv og god måte forvalte oppgaver tillagt virksomheten i mineralloven, plan- og bygningsloven, Svalbardmiljøloven og diverse fullmakter, og være fagorgan og høringsinstans i saker som berører mineralske ressurser.

Resultatrapport 2012

Saksbehandling

Det har også i 2012 vært en meget stor økning av søknader om undersøkelsesrett (mutingsøknader) totalt 1 740 søknader. Antall undersøkelsestillatelser i 2012 dekker 15 559 km². Det har vært en liten nedgang fra 2011 der det ble gitt undersøkelsestillatelser som dekket 18 663,2 km². Selv om det er en liten nedgang i antall søknader sammenlignet med 2011, er det fremdeles en femtendobling fra 2010. Økningen skyldes økt etterspørsel

etter mineralressurser og NGUs kartlegging av områder.

Tallet på nye driftskonsesjoner har økt fra 12 i 2011 til 44 i 2012. DMF har mottatt 138 kommune- og 144 reguleringsplaner på høring i 2012 mot henholdsvis 54 og 92 i 2011. Det ble tildelt 44 driftskonsesjoner, mot 12 i 2011. På Svalbard er ett avgiftspliktig utmål gått ut og det er utstedt fire søkesedler i løpet av 2012. Det er foretatt en gjennomgang av utmålsporteføljen på øygruppen for å ajourføre status når det gjelder arbeidsplikt og dispensasjoner.

Oppfølging av forvaltningsansvaret for NHDs hjemfalte eiendommer

Etaten har fullmakt til å utføre oppgaver knyttet til forvaltning av de gruveeiendommer som er hjemfalt til staten. Fullmakten gjelder seks gruveområder og gruverom i ti områder. Dette er gruverom som departementet har beholdt etter hjemfall hvor grunnen er overdratt til andre. Det ble ikke gjennomført tiltak i 2012.

Arbeide for å redusere de miljømessige konsekvenser av mineraluttak og bidra til en balansert miljøforvaltning

Målsetting: DMF skal kartlegge avrenning av tungmetaller og utføre tiltak for å forhindre avrenningen fra nedlagte gruver i samsvar med krav fra forurensningsmyndighetene og sikre farlige gruveåpninger der staten står som eier eller har forvalteransvaret. Videre skal DMF arbeide for at miljøhensyn ivaretas under planlegging og drift av mineraluttak.

Resultatrapport 2012

Forurensningstiltak

Miljødirektoratet (Mdir) [tidl. Klima- og forurensningsdirektoratet] har fastsatt en handlingsplan for forurensningstiltak i de gruveområdene med antatt størst risiko for forurensning. DMF har gjennomført tiltak i ni gruveområder. Kontrollmålinger viser at den betydelige reduksjonen av tungmetallavrenning av kopper og sink fra disse områdene i hovedsak er opprettholdt. DMF har fulgt opp gjennomførte tiltak, og i samarbeid med Mdir vurderes behovet for eventuelle ytterligere tiltak i områder hvor det har vært mineralutvinning.

I Sulitjelma viser målingene at utslippene fortsatt er for høye sammenlignet med kravene fra Mdir. Det er igangsatt en utredning av forhold

knyttet til gruveavrenning i området med bakgrunn i pålegg gitt av Mdir. Etter pålegg fra Mdir, igangsatte DMF ytterligere utredninger av forurensningssituasjonen. Rapporten etter disse undersøkelsene forelå sommeren 2012. På bakgrunn av denne har Mdir gitt pålegg om ytterligere undersøkelser og vurderinger som skal gjennomføres i løpet av 2013.

Mdir har gitt Nærings- og handelsdepartementet pålegg om å iverksette forurensningsbegrensende tiltak ved Løkken Gruver. DMF har gjennomført møter og befaringer med Meldal kommune for å forbedre de kommunale prosessene som vil komme som følge av tiltakene som planlegges. DMF har gjennomført forbedringer av det eksisterende kalkingsanlegget. Høsten 2012 ble det satt i gang arbeid med å utrede alternative forurensningsbegrensende tiltak med frist til å levere forslag til tiltaksplan 1. mai 2013.

Miljøverndepartementet har pålagt Nærings- og handelsdepartementet å redusere forurensningen fra gruveområdet i Follidal. Målingene viser ingen endring i metalltransporten, og den ligger fortsatt over kravet fra forurensningsmyndighetene. DMF har gjennomført et forsøk med væske til væske ekstraksjon av det forurensede vannet i Follidal. Av ulike årsaker måtte pilotanlegget i Follidal, som var planlagt etablert i løpet av 2012, utsettes. På bakgrunn av ny kunnskap gjennomføres ytterligere undersøkelser i 2013 og på grunnlag av disse vil Nærings- og handelsdepartementet vurdere hvilke løsninger som vil være mest hensiktsmessige for forurensningssituasjonen i Follidal.

Sikringstiltak

DMF har gjennomført befaringsobjekter i 2012, og tiltak er gjennomført der det er avdekket akutte behov for det.

Arbeide for økt verdiskaping i mineralnæringen

Målsetting: DMF skal bidra til å gi mineralnæringen i Norge hensiktsmessige rammevilkår. Det er en målsetting å sikre at uttak skjer på en bergmessig forsvarlig måte gjennom godkjenning av driftsplaner og ved å føre tilsyn med driften.

Resultatrapport 2012

Mineralloven gir DMF hjemmel til å føre tilsyn med all uttaksvirksomhet. Etaten har i 2012 hatt lavere tilsynskapasitet enn i 2011. Det ble gjennomført 275 tilsyn med virksomheter i drift og

200 tilsyn med sikringsobjekter i 2012. Tilsvarende tall for 2011 var henholdsvis 408 og 19 som var en betydelig nedgang i forhold til 2010.

På Svalbard er det foretatt til sammen 10 befaringer/tilsyn. Tre av disse er gjennomført sammen med Arbeidstilsynet. Tre av befaringene som er gjennomført, knytter seg til nedlagte gruver i Longyearbyen, Svea og Ny-Ålesund.

Arbeide for økt forståelse av mineralnæringens betydning i samfunnet

Målsetting: Direktoratet skal være et kompetansesenter innenfor mineralområdet og utvikle kontaktnettet mellom næringen og offentlige etater, arbeide for at mineralressursene blir ivaretatt i plansammenheng og delta i utvalg, komiteer, undervisning m.v. Målsettingen er å få fram betydningen av bruken av mineraler i et moderne samfunn, sysselsettings- og verdiskapingspotensial i næringen og behovet for samfunnsmessig styring for å sikre en forsvarlig utnyttelse av ikke-fornybare ressurser.

Resultatrapport 2012

DMF utgir årlig sammen med NGU mineralstatistikk med nøkkeltall om næringen og mineralressurssituasjonen i Norge. Tallene viser en viss vekst med hensyn til både volum og omsetning i mineralnæringen i forhold til 2011.

Prioriteringer 2014

Sørge for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser

DMF skal ivareta offentlige regulerings- og styringsoppgaver som er nødvendige for å sikre at norske mineralressurser utnyttes og forvaltes på en forsvarlig og bærekraftig måte. DMF skal bidra til at mineralvirksomhet er bergfaglig og miljømessig forsvarlig og økonomisk og miljømessig bærekraftig.

Prioriteringer 2014

DMF skal i 2014 påse at saksbehandlingstiden holder høy kvalitet og ligger innenfor fastsatte frister. DMF skal arbeide for at mineralressursene blir ivaretatt i plansammenheng i ulike plan- og fredningsprosesser.

Redusere miljømessige konsekvenser av tidligere mineraluttak

DMF skal sikre en forsvarlig miljøtilstand ved og i gruver og gruveområder der NHD har et eier- eller forvalteransvar. DMF skal gjennomføre tiltak som forurensningsmyndighetene pålegger NHD i tilknytning til statens gruver og gruveområder.

Prioriteringer 2014

DMF skal påse at undersøkelsesarbeider og uttak av mineralske ressurser blir gjennomført slik at både hensynet til næringsvirksomhet og miljø ivaretas. Den betydelige økningen i antall undersøkelser etter statens mineraler i 2011 og 2012, forventes å vedvare også i 2013 og 2014.

DMF skal prioritere arbeidet for å redusere avrenning fra nedlagte gruver. DMF skal særlig vektlegge prosesser og prosjekter på Løkken og i Følldal.

Sørge for forsvarlige sikringstiltak

DMF skal sørge for en forsvarlig sikring av farlige gruver og gruveområder der NHD har eieransvar eller har påtatt seg sikringsansvar på annet grunnlag.

Prioriteringer 2014

DMF skal som følge av utløpet av minerallovens overgangsregler i 2014 øke innsatsen overfor nye uttak som tidligere ikke er besøkt av etaten og som ikke driver etter godkjent driftsplan.

En vesentlig del av tilsynene skal være på uttak som ennå ikke har godkjente systemer etter mineralloven.

Direktoratet skal ivareta forsvarlig og varig sikring av farlige gruveåpninger.

Styrke kommunikasjon, kompetansebygging og brukerorientering

DMF skal informere offentlig om sin virksomhet og formidle sin kompetanse slik at næringslivet, kommuner og andre myndigheter har god kunnskap om mineralnæringen og om mineralvirksomhet i Norge. DMF skal bidra til forenkling for mineralnæringen bl.a. gjennom å utvikle samarbeidet med andre tilsynsetater.

Prioriteringer 2014

DMF skal fortsette arbeidet med bergverksstatistikken i samarbeid med NGU og bransjen. Etaten skal legge til rette for en moderne brukerfront og informasjonsteknologi, herunder digitale løsninger for innrapportering av driftsrapportene.

På vegne av departementet skal DMF delta i møtene i de internasjonale studiegruppene for bly/sink og nikkel.

DMF skal fortsette samarbeidet som er etablert med Sametinget og bidra med kunnskap om forhold knyttet til mineralsk virksomhet. Her vil særlig reindriftsnæringen være en viktig målgruppe.

DMF skal delta på andre viktige arenaer for å gi informasjon om norsk minerallovgivning.

Sørge for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser på Svalbard

DMF skal bidra til at Svalbards geologiske ressurser forvaltes og utnyttes best mulig til nytte for samfunnet. DMF skal ivareta forvaltningsoppgaver som følger av Bergverksordningen for Svalbard.

Prioriteringer 2014

Når det gjelder etatens virksomhet på Svalbard, vises det til omtale i Svalbardbudsjettet.

Budsjettforslag 2014**Post 01 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 23,8 mill. kroner i driftsutgifter. Det gir rom for å øke bemanningen for å følge opp mineralloven. På Svalbardbudsjettet foreslås det i tillegg bevilget 1,55 mill. kroner under kap. 11 Bergmesteren, til drift av virksomheten på Svalbard.

Post 30 Sikrings- og miljøtiltak, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 11 mill. kroner. Midlene vil bli brukt både til sikring av farlige gruveåpninger, til tiltak for å redusere forurensningen fra gamle gruveområder, vedlikehold og kontroll med tidligere gjennomførte forurensningstiltak. I tillegg vil deler av bevilgningen bli benyttet til arbeidet med nødvendige vedlikeholds- og sikringstiltak på gamle gruvebygninger som eies av Nærings- og handelsdepartementet.

Post 31 Miljøtiltak Løkken, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 35 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke kostnader knyttet til planleggings- og prosjekteringsarbeidet og gjennomføring av terrengmessige tiltak i tillegg pågående driftskostnader og utvidet overvåkning. Det foreslås å videreføre øvre ramme på 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken, jf. Forslag til vedtak XI.

Kap. 3906 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2012	budsjett 2013	2014
01	Leie av bergrettigheter og eiendommer	86	200	100
02	Behandlingsgebyrer	1 915	500	700
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	181		
18	Refusjon av sykepenger	262		
Sum kap. 3906		2 444	700	800

Post 01 Leie av bergrettigheter og eiendommer

Inntektene kommer fra leie av bergrettigheter og utleie av gruveeiendommer. Det foreslås en

bevilgning på 0,1 mill. kroner. Det gjøres oppmerksom på at bortfeste av gruver til museale formål skjer vederlagsfritt, jf. Forslag til vedtak XII.

Post 02 Behandlingsgebyrer

Inntektene kommer fra behandlingsgebyr for mutings- og utmålsøknader. Det foreslås en bevilgning på 0,7 mill. kroner.

Kap. 909 Tiltak for sysselsetting av sjøfolk

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>	1 594 903	1 600 000	1 700 000
	Sum kap. 0909	1 594 903	1 600 000	1 700 000

Tilstandsbeskrivelse og målsettinger

Målsetting: Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk skal sikre maritim kompetanse og rekruttering av norske sjøfolk og i tillegg bidra til at norske rederier gis konkurransedyktige rammevilkår i forhold til vilkårene i andre land.

Nettolønnsordningen innebærer at rederiene mottar refusjon tilsvarende summen av innbetalt inntektsskatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift for mannskap innenfor ordningen.

Sjøfartsdirektoratet forvalter ordningen på grunnlag av forskrift om forvaltning av tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, oppdragsbrev og veiledninger fastsatt av Nærings- og handelsdepartementet.

Tilskuddsordningen omfatter:

- prosentvis tilskudd (9,3 eller 12 pst.) til skip i Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS)
- nettolønnsordning for bemanningen som omfattes av skipenes alarminstruks på passasjerskip (ferger) i utenriksfart i NOR
- nettolønnsordning for bemanning på lasteskip, brønnbåter, passasjerskip, slepebåter og skip i petroleumsvirksomhet (over 100 bruttotonn) i NOR
- nettolønnsordning for sikkerhetsbemanningen på passasjerskip som betjener strekningen Bergen-Kirkenes

Resultatrapport 2012

Tilskuddsordningen har bidratt til å sikre kompetanse og arbeidsplasser på norskregistrerte skip. Ved utgangen av 2012 var om lag 11 600 sjøfolk omfattet av ordningen, mens det gjennomsnittlige

antallet i budsjettåret var 11 300 refusjonsberettigede. I saldert budsjett 2012 var beregnet antall refusjonsberettigede om lag 11 000. Økningen i antall sjøfolk skyldes i hovedsak høy aktivitet innen offshoresegmentet.

Rederier som omfattes av nettolønnsordningen, deltar i tiltak for opplæring av sjøfolk og innbetaler et beløp per ansatt per måned til et kompetansefond under Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse. Fondsmidlene innkreves av stiftelsen og skal anvendes til kompetansehevings- og rekrutteringstiltak og prosjekter innen helse, miljø og sikkerhet i de maritime næringene. I 2012 ble 61,8 mill. kroner disponert til tilskudd til rederier som har opplæringsstillinger. Videre ble 8,9 mill. kroner benyttet til rekrutteringskampanjer, opplæringsprosjekter og ulike HMS-tiltak. Stiftelsen og kompetansefondet har bidratt til en positiv utvikling i antall opplæringsstillinger, med økning fra om lag 1 000 opplæringsplasser i innførsåret 2004 til 2 875 ved utgangen av 2012. Det siste året økte antall støttede stillinger med 3 pst.

Prioriteringer 2014

De maritime næringer er ett av satsingsområdene i Regjeringens aktive næringspolitikk. I tråd med Regjeringens nye maritime strategi «Stø kurs 2020» videreføres tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. Regjeringen varsler videre at den vil fremme forslag om å lovfeste ordningen og heve maksimumstaket for refusjonsutbetaling per sysselsatt i framtidig budsjett.

Ordningen skal bidra til å sikre kompetanse og arbeidsplasser og bidra til mer konkurransedyktige rammevilkår for norsk maritim næring. Tiltak for sysselsetting er et viktig virkemiddel for

å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer.

Budsjettforslag 2014

Regjeringen vil gjennom gode rammevilkår fortsatt bidra til å sikre arbeidsplasser og vekst i de maritime næringer. For å begrense veksten av de samlede utgifter under tilskuddsordningen ble det fra 1. juli 2008 innført en begrensning i refusjonsutbetaling per sysselsatt på kr 198 000 per år. Samme begrensning foreslås videreført i statsbudsjettet for 2014. Det forutsettes at ordningens øvrige vilkår er oppfylt, bl.a. at rederier som

omfattes av nettolønnsordningen, innbetaler kr 500 per ansatt per måned til kompetansefondet under Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse, og at hvert skip i gjennomsnitt har tilknyttet minst to personer under opplæring gjennom året.

Det legges til grunn at om lag 11 900 sjøfolk vil omfattes av tilskuddsordningen i 2014. Bevilgningsbehovet anslås til 1 700 mill. kroner. Beløpsanslaget er usikkert og vil bl.a. avhenge av utviklingen i antall refusjonsberettigede sjøfolk og lønnsnivået til disse. Det foreslåtte bevilgningsbeløpet skal dekke utbetalinger av tilskudd for 6. termin i 2013 (november-desember) og for 1. til 5. termin i 2014 (januar-oktober).

Kap. 910 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	340 229	358 150	373 000
	Sum kap. 0910	340 229	358 150	373 000

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

I Soria Moria II-erklæringen er maritim næring ett av fem områder regjeringen satser spesielt på i næringspolitikken. Regjeringen presenterte den 30. august 2013 en oppdatert og fornyet maritim strategi «Stø kurs 2020» som en oppfølging av Regjeringens første maritime strategi «Stø kurs» fra 2007. Ambisjonen i «Stø kurs 2020» er at Norge skal være en verdensledende maritim nasjon og et attraktivt maritimt vertsland. Sjøfartsdirektoratet er en viktig myndig-hetsaktør for utvikling av maritim virksomhet i Norge. Direktoratet skal effektivt og offensivt bidra til at Norge oppfyller ambisjonen i «Stø kurs 2020» og forblir en verdensledende maritim nasjon. Sjøfartsdirektoratets overordnede mål er at Norge skal være en attraktiv flaggstat med høy sikkerhet for liv, helse, miljø og materielle verdier og direktoratets arbeid skal være forankret i den nye maritime strategien.

Sjøfartsdirektoratets hovedoppgaver er å:

- føre tilsyn med arbeids- og levevilkår om bord på fartøy og utstede sertifikater for sjøfolk
- føre tilsyn med norskregistrerte fartøy og deres rederier, samt utstede sertifikater til fartøy
- føre tilsyn med utenlandske skip i norske havner

- utvikle norsk og internasjonalt regelverk på skipsfartsområdet
- registrere skip og rettigheter i skip, markedsføre Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS) og Norsk Ordinært Skipsregister (NOR)
- registrere og følge opp ulykker
- drive forebyggende og holdningsskapende arbeid innen sjøsikkerhet

Sjøfartsdirektoratet forvalter også nettolønnsordningen og administrerer to velferdsstasjoner for sjøfolk i utlandet.

Sjøfartsdirektoratet er organisert med et hovedkontor i Haugesund, og åtte regionkontorer i henholdsvis Oslo, Stavanger, Bergen, Ålesund, Kristiansund, Sandnessjøen, Svolvær og Hammerfest. Direktoratet disponerte til sammen 315,7 årsverk per 1. mars 2012.

Hoveddelen av direktoratets virksomhet er underlagt Nærings- og handelsdepartementet. I saker som gjelder forurensning fra skip og vern av det marine miljøet, er direktoratet underlagt Miljøverndepartementet. Direktoratet samarbeider med og er rådgiver for Kystverket og bistår med skipsteknisk kompetanse under oljevernaksjoner. Sjøfartsdirektoratet bistår Petroleumsstilsynet i håndhevingen av petroleumsloven på norsk sokkel og har prosjektsamarbeid med NORAD i bistandssaker.

Utfordringer framover

Sjøfartsdirektoratets hovedkontor har vært lokalisert i Haugesund siden høsten 2006, i en region med svært lav arbeidsledighet og høy etterspørsel etter personell med maritim kompetanse. Dette medfører et press på personell- og ressursituasjonen, ved direktoratets hovedkontor, men også ved flere av dets regionsstasjoner langs kysten.

Utfordringen knyttet til personell- og ressursituasjonen vil på lengre sikt kunne påvirke Sjøfartsdirektoratets måloppnåelse på sentrale områder. Direktoratet har iverksatt en rekke rekrutteringstiltak for å dempe dette. Direktoratet skal i 2014 prioritere nødvendige tiltak for å sikre at sikkerheten til sjøs ikke blir redusert på lengre sikt som en følge av denne presssituasjonen.

Resultatrapport 2012

Generell oppsummering

Sjøfartsdirektoratet hadde i 2012 en god måloppnåelse på alle sine områder uten vesentlige avvik i forhold til de fastsatte målene.

Skipsregistrene og Sjøfartsdirektoratet ble slått sammen 1. januar 2012, jf. omtale i Prop. 1 S (2012–2013), og Skipsregistrene ble med dette en avdeling i Sjøfartsdirektoratet. Sammenslåingen innebærer at Norge har fått en mer enhetlig sjøfartsadministrasjon.

I henhold til Sjøfartsdirektoratets strategiplan for perioden 2012–15 vil direktoratet i årene framover legge større vekt på etterlevelse av sikkerhetsstyringssystemer og aktiv forebygging av ulykker. Direktoratet skal videreutvikle et risikobasert tilsyn, slik at innsatsen rettes mot områder som gir størst sikkerhets- og miljømessig gevinst. Direktoratet har etablert en plan og styringsprosess for å sikre at tilsynsaktiviteter er risikobasert. Videre er det gjennomført risikokartlegging for alle fartøysgrupper. Sjøfartsdirektoratet vil i slutten av hvert kalenderår utgi rapporter med fokusområder og tiltak ovenfor de ulike fartøysgruppene, og næringen vil med dette kunne være bedre forberedt på direktoratets tilsyn.

Som en del av arbeidet for sikker drift av norskregistrerte skip og utenlandske skip i norsk farvann har direktoratet også i 2012 hatt høy tilsynsaktivitet. Videre har direktoratet gjennomført revisjoner av classeselskap, godkjente foretak og utdanningsinstitusjoner. Forebyggende arbeid og regelverksutvikling, både nasjonalt og internasjonalt, inngår som en sentral del av tilsynsarbeidet.

Sjøfartsdirektoratet har også arbeidet aktivt med sikkerhetsarbeidet for norsk skipsfart. Bl.a.

gjennomfører Sjøfartsdirektoratet kontinuerlige vurderinger av trusselbildet for norsk skipsfart i samarbeid med PST. Videre deltar direktoratet med representanter i både nasjonale og internasjonale fora, herunder eksempelvis MARSEC og Sikkerhetsutvalget for utenriks skipsfart. Det har også i økende grad vært fokus på å gjennomgå interne prosedyrer for å videreutvikle nasjonale systemer og regelverk. Sammen med Kystverket og andre berørte organer har Sjøfartsdirektoratet bl.a. startet arbeidet med å revidere sårbarhetsvurderingen for innenriks sjøtransport.

Sjøfartsdirektoratets kvalitetssystem har blitt utviklet for å tilfredsstille ISO 9001 og COSO-modellen for intern kontroll. Samtlige av Sjøfartsdirektoratets avdelinger er ISO-sertifisert.

Den høye aktivitet innen skipsbyggingsnæringen, med nybygg og ombygging av fartøy i Norge og utlandet, fortsatte også i 2012. Det har vært en økning av antall nybygg innen lastefartøy, fiskefartøy og passasjerfartøy. Videre er det også stor aktivitet innenfor bygging av flyttbare innretninger, hvor antall nybygg under arbeid er fire ganger så høy som ved begynnelsen av 2008. Den høye nybyggingsaktiviteten innenlands og utenlands har medført høyere reiseaktivitet for direktoratets inspektører, og dermed også økt ressursbruk for direktoratet.

Sjøfolks kompetanse og velferd

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal påse og medvirke til at sjøfolk på norske skip er godt kvalifiserte og har gode arbeids- og levevilkår.

Sjøfartsdirektoratet har utstedt 14 305 gebyrbelagte dokumenter knyttet til personell-sertifisering. Videre er det også utstedt 13 311 båtførerbevis. Det er om lag 63 000 personer født i 1980 eller senere som har tatt det obligatoriske båtførerbeviset.

Det ble fra mai 2012 adgang til å ta det internasjonale båtførersertifikatet (ICC) i Norge. Det er inngått avtale med Norsk Test AS om utstedelse av ICC-sertifikatet. Det ble i 2012 utstedt 34 ICC-sertifikater.

Direktoratet har i henhold til STCW-konvensjonen (Convention of Standards of Training, Certification and Watchkeeping) og relevant EU-regelverk ført kontroll med at den maritime undervisningen oppfyller stipulerte krav i dette regelverket. MLC 2006 (Maritime Labour Convention) trådte i kraft 20. august 2013. Sjøfartsdirektoratet har de siste årene gitt sine inspektører og saksbehandlere opplæring, slik at Norge

skal være klar til å etterleve kravene i konvensjonen.

Direktoratet har opprettholdt velferdstjenesten overfor sjøfolk. Bl.a. tilbys aviser og annen nyhetsformidling, bibliotek- og filmtjeneste, idrettstjeneste og språkkurs. Tjenesten er gjennomgått for å kartlegge hvordan tilbudet best mulig kan tilpasses sjøfolks behov, samt tekniske, driftsmessige og andre endringer i skipsfartsnæringen. Basert på denne gjennomgangen har Sjøfartsdirektoratet startet arbeidet med å videreutvikle velferdstjenesten, bl.a. i tråd med konvensjon om sjøfolks arbeids og levevilkår (MLC 2006). Både arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene er involvert i arbeidet og et forslag om framtidig innhold i tjenesten vil bli lagt fram for Nærings- og handelsdepartementet høsten 2013.

Sikre og miljøvennlige fartøy

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal medvirke til sikre og miljøvennlige fartøy gjennom bl.a. aktiv deltakelse i det internasjonale regelverksarbeidet, dokumentkontroll, revisjoner og tilsyn av norske og utenlandske skip.

Sjøfartsdirektoratets inspeksjons- og revisjonsvirksomhet er et sentralt virkemiddel for å opprettholde en høy sikkerhetsstandard på norske skip. Det har også i 2012 vært høy tilsynsaktivitet. Sjøfartsdirektoratet har gjennomført dokumentasjonskontroll i forbindelse med nybygg, ombygging og innflagging av skip. Det har vært gjennomført tilsyn, havnestatskontroll og periodiske kontroller.

Ved utgangen av 2012 var det 3 264 kontrollpliktige norskregistrerte skip og flyttbare innretninger. Av disse var 688 delegert til de anerkjente classeselskapene. Dette er en liten nedgang fra 2011 hvor flåten besto av 3 570 kontrollpliktige skip og flyttbare innretninger.

I 2012 utførte direktoratet 2 105 obligatoriske sertifikatinspeksjoner på norskregistrerte skip (mot 1 983 i 2011). Det ble også utført 1 091 andre inspeksjoner, herunder 60 inspeksjoner ved ombygginger/endringer, 298 inspeksjoner for fartstillatelse og slepetillatelse og 150 inspeksjoner etter havari eller skade.

I tillegg utførte direktoratet også 436 uanmeldte inspeksjoner på norske kontrollpliktige skip og 202 uanmeldte inspeksjoner på ikke-kontrollpliktige fiskefartøy med største lengde 6 til 10,67 m. Av de kontrollpliktige skipene ble 27 (6,2 pst.) tilbakeholdt og 18 (8,9 pst.) av de ikke-kontrollpliktige fiskefartøyene. Dette er en nedgang i tilbakeholdelsen fra 2011.

Etter forpliktelsene i havnestatskontroll samarbeidet Paris MoU (Paris Memorandum of Understanding) hadde Sjøfartsdirektoratet gjennomført til sammen 561 havnestatskontroller i 2012. Av disse skipene ble 11 (2 pst.) tilbakeholdt på grunn av alvorlige mangler, mot åtte (1,3 pst.) i 2011. Av de 508 norske skipene som ble kontrollert i utenlandske havner innenfor Paris MoU i 2012, ble åtte (1,6 pst.) tilbakeholdt. I tillegg ble seks norske skip holdt tilbake i havnestater utenfor Paris MoU. Dette er en nedgang på tre skip i forhold til 2011.

Sjøfartsdirektoratet har gjennomført seks vertikale revisjoner på skip med klasse i anerkjente classeselskap og ni ISM/ISPS revisjoner av classeselskapene. I tillegg er det gjennomført 289 revisjoner i henhold til International Safety Management Code (ISM-kodens) krav, hovedsakelig på passasjerskip og ved landorganisasjonene i de tilhørende rederiene.

Sjøfartsdirektoratet har i 2012 videre utstedt 1 114 bunkerkonvensjonssertifikater om forsikring for ansvar for skade ved bunkersoljesøl (CLB-sertifikater) og 187 bunkerssertifikater (CLC-sertifikater) om forsikring for ansvar for skade ved oljesøl.

Sjøfartsdirektoratet har fortsatt arbeidet med å redusere ulykker i fiskeflåten, og har i denne sammenheng bl.a. vektlagt oppsøkende virksomhet og holdningsskapende arbeid. Arbeidsområdet inkluderer også arbeid med en forskrift for fartøy under 15 meter. Det er også etablert en fast samarbeidsordning mellom de nordiske sjøfartsadministrasjonene på området.

Det ble totalt registrert 534 ulykker i 2012, fordelt på 269 personulykker/arbeidsulykker og 265 skipsulykker. Generelt har det totale antall skipsulykker økt, mens personulykker stadig har blitt redusert og nå ser ut til å ha stabilisert seg. Direktoratet har arbeidet med forebyggende tiltak, herunder avholdt samarbeidsmøter med næringen. Direktoratet har også sett på årsaken til ulykker.

Sjøfartsdirektoratet har i 2012 arbeidet målbevisst for å redusere fritidsbåtulykker gjennom kampanjer og holdningsskapende arbeid, herunder flytevestkampanje. På bakgrunn av mange ulykker med fritidsfartøy ble det i 2011 nedsatt en arbeidsgruppe ledet av direktoratet som skulle vurdere sikkerhet ved bruk av fritidsfartøy i et bredt perspektiv. Arbeidsgruppen overleverte sin rapport om sikkerhet for fritidsfartøy til Nærings- og handelsdepartementet i april 2012. Rapporten inneholder en rekke forslag til mulige tiltak som vil følges opp framover.

Sjøfartsdirektoratet har hjemmel til å utstede overtredelsesgebyr ved brudd på bestemmelser i skipssikkerhetsloven. Det ble i 2012 fattet vedtak om utstedelse av overtredelsesgebyr i 47 av totalt 61 varslede saker. Sjøfartsdirektoratet kan videre ilegge tvangsmulkt for visse overtredelser i skipssikkerhetsloven, og det ble fattet 185 vedtak om tvangsmulkt i 2012. Av disse er fire gått til inndrivelse.

Sjøfartsdirektoratet har deltatt aktivt i det internasjonale arbeidet i FNs sjøfartsorganisasjon IMO med å utvikle regelverk for å redusere utslipp fra skip, herunder klimautslipp. Dette er et langsiktig arbeid som vil fortsette over flere år. Videre har direktoratet gjennomført kampanjer rettet mot utvalgte fartøygrupper for å hindre ulykker eller grunnstøtninger som kan medføre forurensning i sjøen.

NIS og NOR

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal medvirke til at NIS og NOR er attraktive kvalitetsregistre.

Sjøfartsdirektoratet har også i 2012 sikret rettsvern for norske skip og rettigheter i norske skip gjennom NIS og NOR og mottatte dokumenter har blitt registrert samme dag. Videre har det vært arbeidet målrettet, både nasjonalt og internasjonalt, for å markedsføre NIS som et kvalitetsregister. Sjøfartsdirektoratet har også videreført digitaliseringsprosjektet for elektronisk arkiv og elektronisk lagring av registerets dokumentarkiv.

Registervirksomheten påvirkes av markeds- og konjunkturmessige svingninger i skipsfartsnæringen og myndighetsbestemte rammevilkår. Det har de senere år vært en nedgang i NIS-flåten, og det ble i 2012 registrert en nedgang på 19 skip (ca. 3,5 pst.), fra 548 skip med en samlet bruttotonnasje på 13 857 917 i 2011 til 529 skip med en samlet bruttotonnasje på 13 891 611 i 2012. Et positivt trekk er antall nyregistrerte bulkskip og tilkomsten av fartøy knyttet til offshorenæringen.

Den positive utviklingen med økning i antall registrerte fartøy i NOR har fortsatt. Ved utgangen av 2012 var det registrert 17 189 fartøy med en samlet bruttotonnasje på 3 365 738 mot 16 437 skip med en samlet bruttotonnasje på 3 386 917 ved utgangen av 2011, en økning på 752 skip. Registrering av fritidsfartøy og mindre arbeidsfartøy under 15 meter har hatt størst vekst, men det er også god tilkomst av offshorefartøy. Økningen i nyregistrering i NOR har en klar sammenheng med at registeret har blitt mer kjent blant eiere av fartøy under 15 meter.

Kvalitet i alle ledd

Målsetting: Sjøfartsdirektoratet skal ha kvalitet i alle ledd. Dette innebærer bl.a. å etablere gode regelverksprosesser, utarbeide brukervennlig regelverk og være åpne og tilgjengelig med hensyn til dialog med brukerne.

Sjøfartsdirektoratet har i 2012 prioritert saksbehandlingstid og restansenedbygging gjennom ulike tiltak. I tillegg har direktoratet fortsatt arbeidet med å forenkle det nasjonale regelverket som gjennomfører internasjonale konvensjoner innenfor det maritime området.

Sjøfartsdirektoratet har også deltatt aktivt i internasjonalt regelverksarbeid der det i 2012 spesielt har vært arbeidet med polarkoden (internasjonalt regelverk for skipsfart i polare områder), kode for skip som benytter gass og andre brennstoffer med lavt flammepunkt, og innføringen av energieffektiviserende tiltak.

Direktoratet har de siste årene også utviklet og fornyet de fleste fagsystemene og oppgradert IT-driftsløsningene. En helt ny løsning for innsending av søknader og begjæringer er etablert og økt digital samhandling har gitt bedre tilgjengelighet og service for brukerne. Brukervennlige digitale tjenester vil også styrke Norges posisjon som en attraktiv flaggstat og dermed legge til rette for økt innflagging til NIS/NOR.

Prioriteringer 2014

Godt kvalifiserte sjøfolk som har gode arbeids- og levevilkår

Sjøfartsdirektoratet skal følge opp bemanning, sjøfolks kvalifikasjoner og føre tilsyn med arbeids- og levevilkår om bord på norske skip. Dette innebærer bl.a. at direktoratet skal føre kontroll med at maritim undervisning tilfredsstillende krav Norge har forpliktet seg til gjennom STCW-konvensjonen og EU-regelverket, og at arbeids- og levevilkår for sjøfolk tilfredsstillende kravene i MLC.

Virksomheten skal utvikle brukervennlige og effektive løsninger for utstedelse og fornying av personellsertifikater.

Sjøfartsdirektoratet skal forvalte refusjonsordningen for sysselsetting av sjøfolk i henhold til Nærings- og handelsdepartementets retningslinjer, jf. kap. 909 post 73.

Videre skal virksomheten tilby en moderne og effektiv velferdstjeneste for sjøfolkene. Tjenesten skal løpende evalueres, bl.a. med henblikk på å fornye velferdstjenestens tilbud.

Sikre og miljøvennlige fartøy

Risikobasert tilsyn skal fortsatt være førende for Sjøfartsdirektoratets arbeid, slik at innsatsen rettes mot områder som gir størst sikkerhets- og miljømessig gevinst. Sjøfartsdirektoratet skal føre lovpålagt tilsyn, dokumentkontroll og sertifisering for å påse at norske og utenlandske fartøy og norske flyttbare innretninger tilfredsstiller gjeldende krav. Dette inkluderer bl.a. revisjoner i henhold til ISM-kodens krav (International Safety Management Code), havnestatskontroller av tildelte fartøy i henhold til Paris MoU, gjennomføring av vertsstatskontroller og deltakelse som observatør på ISM-revisjoner utført av classeselskaper på skip/flyttbare innretninger og rederier. Revisjon og oppfølging av maritim virksomhet, inklusiv classeselskaper og godkjente foretak, skal gjennomføres.

Sjøfartsdirektoratet skal fortsette å følge opp sikkerheten for norsk skipsfart både innenriks og utenriks. Det skal jobbes videre med å følge opp ISPS-regelverket sammen med Kystverket ved at det gjøres revisjoner av classeselskaper (RSO) og fartøy. Videre vil Sjøfartsdirektoratet fortsette å ha en pådriverrolle i det internasjonale samarbeid på området. Deltakelse i nasjonale og internasjonale fora vil fortsatt være viktig arbeid for å ivareta sikkerheten for norsk skipsfart.

Sjøfartsdirektoratet skal være en pådriver for å redusere forurensning fra skip, og være åpen for innovative tekniske og operasjonelle løsninger. I dette ligger bl.a. at Sjøfartsdirektoratet skal gjennomføre stikkprøvekontroll av svovelinnhold i bunkers, framskaffe oversikt over utslipp fra skip og bidra til at norske skip går til opphugging ved verksteder i henhold til IMO's foreløpige retningslinjer.

NIS og NOR skal være attraktive kvalitetsregistre

Sjøfartsdirektoratet skal sikre rettsvernet ved å sørge for korrekte og oppdaterte registre. Det skal være rask og korrekt saksbehandling. Sjøfartsdirektoratet skal yte service overfor næringsdrivende, privatpersoner og offentlig myndigheter.

Klart, brukervennlig og lett tilgjengelig regelverk

Sjøfartsdirektoratet skal være en synlig og tydelig pådriver i det internasjonale regelverksarbeidet.

Dette innebærer deltakelse i relevante internasjonale organ som IMO, ILO, Paris MoU og EU. Virksomheten skal fortsette arbeidet med å restrukturere nasjonalt regelverk.

Kvalitet i alle ledd

Sjøfartsdirektoratet skal kontinuerlig arbeide med oppfølging, forbedring og effektivisering av tjenestene. Kunnskapsformidling er viktig i det forebyggende arbeid og skal formidles i aktuelle fora. Medarbeidere skal yte god service og være tilgjengelige. Virksomheten skal kommunisere på et klart og brukervennlig språk.

Sjøfartsdirektoratet skal gjennomføre kampanjer rettet mot utvalgte fartøysgrupper for å hindre ulykker og grunnstøtinger som kan medføre forurensning i sjø.

Sjøfartsdirektoratet skal fortsette arbeidet med å følge opp tilrådninger i rapporten om sikkerhet for fritidsfartøy. Det holdningsskapende arbeidet skal fortsette. Bl.a. skal flytevestkampanjen videreføres og direktoratet skal oppdatere pensum for båtførerprøven slik at det blir økt oppmerksomhet på ulykkesforebyggende områder. Sjøfartsdirektoratet skal også fortsatt bidra i arbeidet med tiltak rettet mot å forhindre drukningsulykker innenfor fisketurisme.

Attraktiv arbeidsplass

Medarbeiderne er Sjøfartsdirektoratets viktigste ressurs. Direktoratet skal utføre et systematisk HMS-arbeid med vekt på et godt arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon. Rekruttering av personer med riktig kompetanse og systematisk utvikling av ansattes kompetanse er avgjørende for å nå fastsatte mål.

Godt omdømme

Et godt omdømme er viktig for virksomhetens troverdighet som tilsynsmyndighet og realregister. Sjøfartsdirektoratet skal i 2014 prioritere å synliggjøre norsk sjøfartsadministrasjon som en tydelig og troverdig tilsynsmyndighet og opprettholde skipsregistrenes gode omdømme. Dette krever en god og åpen dialog med brukerne. Sjøfartsdirektoratet skal videreføre arbeidet med å markedsføre Norge som et attraktivt, konkurransedyktig vertsland for kvalitetsskipsfart.

Budsjettforslag 2014**Post 01 Driftsutgifter**

Det foreslås bevilget 373 mill. kroner for 2014. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter og andre ordinære driftsutgifter. Økningen dekker bl.a. høyere pensjonsutgifter.

Det foreslås en fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 910, post 01 mot tilsvarende

merinntekter under kap. 3910, post 03, jf. Forslag til vedtak II.

Andre utgifter

Sjøfartsdirektoratets utgifter knyttet til arbeid med deler av regelverket på miljøområdet, utarbeidelse og oppfølging av forvaltningsplaner, m.v., belastes under Miljøverndepartementet kap. 1400, post 21 og kap. 1445, post 21.

Kap. 3910 Sjøfartsdirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR	147 130	144 000	153 000
02	Maritime personellsertifikater	9 228	12 000	12 400
03	Diverse inntekter	7 945	5 000	3 500
04	Gebyrer for skip i NIS	39 862	41 000	39 400
05	Overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt	3 752	5 800	4 500
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	947		
16	Refusjon av foreldrepenger	1 590		
18	Refusjon av sykepenger	3 813		
	Sum kap. 3910	214 267	207 800	212 800

Post 01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR, og post 04 Gebyrer for skip i NIS

Skip i NOR (Norsk Ordinært Skipsregister) er i hovedsak underlagt kontroll av Sjøfartsdirektoratet. Gebyrene gir ikke full dekning for kontrollutgiftene. Gebyrene for skip i NIS (Norsk Internasjonalt Skipsregister) skal minst dekke virksomhetens kontrollutgifter og i tillegg norsk bidrag til IMO og andre utgifter knyttet til IMO-arbeidet. Gebyrene skal også dekke registrering av skip i NIS, NOR og Skipsbyggingsregisteret.

Det foreslås en bevilgning på 153 mill. kroner under post 01 og 39,4 mill. kroner under post 04.

Post 02 Maritime personellsertifikater

Det foreslås en bevilgning på 12,4 mill. kroner under posten.

Post 03 Diverse inntekter

Posten omfatter refusjoner for oppdrag fra Petroleumstilsynet og Kystverket og diverse inntekter fra velferdsordningen. For 2014 budsjetteres det med 3,5 mill. kroner. Videre foreslås en merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 910, post 01 og Forslag til vedtak II.

Post 05 Overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt

På bakgrunn av bestemmelse i skipssikkerhetsloven har Sjøfartsdirektoratet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på loven. Sjøfartsdirektoratet har hjemmel i skipssikkerhetsloven § 50 til å ilegge tvangsmulkt. Tvangsmulkt kan ilegges dersom pålegg ikke er innfridd innen den pålagte fristen som er gitt i vedtaket. Det foreslås en bevilgning på 4,5 mill. kroner. Det understrekes at anslaget er usikkert.

Kap. 913 Standardisering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Tilskudd	28 000	28 000	29 000
	Sum kap. 0913	28 000	28 000	29 000

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Standardisering innebærer utarbeiding av krav og spesifikasjoner for varer, tjenester og prosesser. Målet er å oppnå praktiske og økonomiske fordeler. Standard Norge er en nøytral og uavhengig privat organisasjon rettet mot næringsliv, forvaltning, arbeidsliv og forbrukere. Standard Norge fastsetter norske og internasjonale standarder som Norsk Standard og er medlem av den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO og den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN. Standard Norge har 73 ansatte og er lokalisert på Lysaker utenfor Oslo.

Standard Norges arbeid blir hovedsakelig finansiert ved bidrag fra offentlige og private interessenter, royalty fra salg av standarder, medlemsavgifter og tilskudd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Departementets styring og forvaltning av tilskuddet er kun knyttet til departementets formål med tilskuddet.

Tilskuddet til Standard Norge bidrar til å opprettholde en nasjonal infrastruktur for standardiseringsarbeid i Norge. Hovedformålet med tilskuddet er å ivareta norske næringslivsinteresser i standardiseringsarbeidet. Dette gjøres ved at man søker å ivareta norske bedrifters tekniske løsninger ved utarbeidelsen av europeiske og globale standarder, slik at norske produkter lettere får adgang til internasjonale markeder.

Bruk av europeiske standarder bidrar positivt til den økonomiske utviklingen i Europa. Samtidig skal europeiske standarder bidra til at hensyn til helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt. Det er derfor et nært og forpliktende samarbeid mellom Europakommisjonen og EFTA-sekretariatet på den ene siden og de europeiske standardiseringsorganisasjonene på den andre. Standard Norge fastsetter europeiske harmoniserte standarder som Norsk Standard og notifiserer utarbeidelsen av nasjonale standarder til EFTAs overvåkingsorgan ESA og Europakommisjonen via CEN.

Resultatrapport 2012 og prioriteringer 2014

Formålet med det statlige tilskuddet er at Standard Norge skal sikre en effektiv infrastruktur for standardiseringsarbeidet i Norge og ivareta norske næringslivsinteresser i nasjonalt og internasjonalt standardiseringsarbeid.

Resultatrapport 2012

Det ble fastsatt 1 066 nye standarder i 2012. Dette er 13 flere enn i 2011. 87 av de nye standardene var harmoniserte standarder, dvs. standarder som er utarbeidet for å dokumentere samsvar med krav i EU-direktiver. 28 nasjonale forslag til standarder ble notifisert til EU gjennom CEN. Disse standardene dekker spesifikke nasjonale behov som ikke omfattes av europeiske eller internasjonale standarder. Ved utgangen av 2012 var det 161 nasjonale standardiseringskomiteer med til sammen 2 123 deltakere. Flere av standardiseringskomiteene arbeider med å utvikle standarder som bidrar til bærekraftig produksjon og konsum.

Standard Norge utarbeidet i 2008 Nasjonal Standardiseringsstrategi i samarbeid med mange interessenter. Standard Norge har hovedansvar for oppfølging av strategien. I 2012 har organisasjonen prioritert videreføring av samarbeid med NTNU om standardisering som tema i undervisningen, forbrukeres rolle i standardiseringsarbeidet og tiltak for å legge til rette for små og mellomstore bedrifters bruk av standarder og deltakelse i standardiseringsprosjekter.

Standard Norge har deltatt aktivt i CENs sertifiseringskomité. Standard Norge er dermed sentralt plassert for å være en pådriver for felles europeiske merkeordninger. I dag er de ulike nasjonale merkeordningene årsak til et fragmentert indre marked for mange produkter.

Etter departementets vurdering er Standard Norges måloppnåelse for det statlige tilskuddet i 2012 tilfredsstillende.

Prioriteringer 2014

Standard Norge skal innenfor rammen av det statlige tilskuddet bidra til å dekke det offentlige og næringslivets behov for standarder på en effektiv måte og ivareta norske interesser og forpliktelser i det internasjonale standardiseringsarbeidet.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås bevilget 29 mill. kroner til standardiseringsarbeidet i 2014.

Kap. 914 Klagenemnda for industrielle rettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter		4 500	5 800
	Sum kap. 0914		4 500	5 800

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Klagenemnda for industrielle rettigheter ble etablert med virkning fra 1. april 2013.

Klagenemnda ble opprettet på bakgrunn av Stortingets behandling av Innst. 343 L (2011–2012), jf. Prop. 94 L (2011–2012) Lov om patentstyret og Klagenemnd for industrielle rettigheter (patentstyreloven). Loven innebar endringer for organiseringen og saksbehandlingen i Patentstyret, inklusiv opprettelse av et nytt klageorgan. Klagenemnda behandler klager på avgjørelser fattet av Patentstyret og erstatter dermed den klagebehandlingen som tidligere foregikk i Patentstyrets Annen avdeling. Hensikten med å opprette et særskilt administrativt klageorgan er å sikre god rettssikkerhet og en mer brukervennlig behandling av klager på Patentstyrets avgjørelser på området industrielle rettigheter. Et eget klageorgan gjør behandlingen av klagesaker enklere og mindre formell enn om klager skulle bringes inn for rettsapparatet. Nemnda er administrativ klageinstans for alle endelige vedtak som fattes av Patentstyret som første instans. Klagenemnda for industrielle rettigheter er organisert som et statlig forvaltningsorgan og er uavhengig i sin klagebehandling. Nemnda har lokaler i Oslo og har tre ansatte.

Hovedoppgavene til Klagenemnda er å forberede saker for nemndbehandling, sette sammen relevante paneler for den enkelte sak, gjennomføre behandlingen og informere partene om vedtak fattet av nemnda. Klagebehandlingen skal gjennomføres i samarbeid med eksterne sakkyndige medlemmer tilknyttet nemnda. Det er en viktig oppgave for nemnda å bygge opp et kom-

petent utvalg av nemndsmedlemmer fra relevante kunnskapsmiljøer. Medlemmene deltar i panelene som behandler klagen på Patentstyrets avgjørelser og besitter bl.a. ekspertise innenfor ulike teknologiområder som kjemi, maskinteknologi, byggfag, elektrofag, IKT m.m. som er relevante for patentsaker, og spesifikk juridisk og handelsmessig ekspertise innenfor varemerke- og designområdet. Nemndas leder setter sammen paneler på som regel tre eller fem medlemmer som vurderer og avgjør de enkelte sakene. Visse typer enkle saker kan avgjøres av leder eller nestleder alene. Nemnda skal holde et register over avgjørelser fattet av nemnda og informere offentlig om disse.

I oppstarten har Klagenemnda prioritert etablering av nødvendig infrastruktur og å få utarbeidet gode og effektive retningslinjer og systemer for egen forvaltning. Nærings- og handelsdepartementet vil i samarbeid med nemnda utarbeide et mål- og resultatstyringssystem som skal benyttes for måling av oppnådde resultater av nemndas virksomhet i 2014.

Prioriteringer 2014

Hovedhensikten med opprettelsen av nemnda er å sikre god rettssikkerhet og en mer brukervennlig behandling av klager på Patentstyrets avgjørelser. Effektiv behandling av saker og klart formulerte avgjørelser vil være viktige elementer i vurderingen av nemndas grad av brukervennlighet.

I tråd med dette skal nemnda i 2014 prioritere etablering av et høyt faglig nivå og god effektivitet i klagebehandlingen av anker på Patentstyrets avgjørelser. Måloppnåelsen skal vurderes ut fra

varslet mål- og resultatsystem som skal implementeres av nemnda i 2014.

Etaten skal også vurdere andre forbedringstiltak basert på erfaringer i sitt oppstartsår. Nemnda skal i løpet av 2014 ha fullført arbeidet med å etablere nødvendig infrastruktur for en hensiktsmessig og stabil drift av sin virksomhet.

Budsjettforslag 2014

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 5,8 mill. kroner til drift av Klagenemnda for 2014, basert på samme aktivitetsnivå på klagesakene som i dag. Bevilgningen skal dekke lønnsutgifter, andre løpende driftsutgifter og investeringer i utstyr.

Kap. 3914 Klagenemnda for industrielle rettigheter

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Gebyrer		500	500
	Sum kap. 3914		500	500

Post 01 Gebyrer

Posten omfatter gebyrer fra bedrifter og personer som finner grunnlag for å klage på Patentstyrets avgjørelser ved behandling av søknader om patent, varemerke og design. Det legges til grunn at klagegebyrer bare i begrenset grad vil kunne dekke nemndas utgifter. Dette er nødvendig for at

kostnadene ved å klage ikke skal bli for høye for nemndas brukere.

Det foreslås en bevilgning på 0,5 mill. kroner for 2014. Bevilgningsanslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Programkategori 17.20 Forskning, innovasjon og internasjonalisering

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
920	Norges forskningsråd	1 380 000	1 413 900	1 452 000	2,7
922	Romvirksomhet	688 526	751 200	826 500	10,0
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	20 831	100 000	89 900	-10,1
929	Norsk Designråd	36 800	38 000		-100,0
930	Norsk design- og arkitektursenter			75 200	
934	Internasjonaliseringstiltak	15 443 356	372 000	388 000	4,3
937	Svalbard Reiseliv AS	2 100	2 100	2 100	0,0
2421	Innovasjon Norge	47 445 520	44 077 400	43 199 450	-2,0
2426	SIVA SF	114 500	438 000	149 800	-65,8
2429	Eksporthkreditt Norge AS	9 460 749	28 610 000	19 605 200	-31,5
	Sum kategori 17.20	74 592 382	75 802 600	65 788 150	-13,2

Utgifter under programkategori 17.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01–29	Driftsutgifter	50 005	13 000	13 000	0,0
50–59	Overføringer til andre statsregnskaper	1 977 616	1 700 400	1 745 500	2,7
70–89	Overføringer til andre	2 387 839	2 649 200	2 679 650	1,1
90–99	Lånetransaksjoner	70 176 922	71 440 000	61 350 000	-14,1
	Sum kategori 17.20	74 592 382	75 802 600	65 788 150	-13,2

Økt globalisering fører til at varer, tjenester, kunnskap og kapital flyter lettere over landegrensene. Ny kunnskap og nye forskningsresultater med relevans for Norge og norske bedrifter utvikles i dag i mange land og på andre steder enn hvor det tradisjonelt har vært etablert forskningssam-

arbeid. Hensynet til en bærekraftig utvikling krever nye løsninger og utvikling av ny teknologi både nasjonalt og globalt. For å opprettholde konkurransekraften i norsk næringsliv må norske kunnskapsmiljøer og bedrifter klare å ta imot og bearbeide ny kunnskap og bruke dette til utvik-

ling av ny kompetanse, ny teknologi og nye løsninger. Varer og tjenester som utvikles, må være attraktive, lønnsomme, miljøvennlige og konkurransedyktige i et internasjonalt marked.

Sett i lys av disse utfordringene er det nødvendig å legge til rette for at virksomheter kan utvikle og ta i bruk ny kunnskap og bruke eksisterende kunnskap på nye måter. Slik kan norske virksomheter bygge seg gode hjemme og bli vinnere ute. Tilførsel av kunnskap fra forskning er avgjørende for utvikling av nye løsninger, men også en rekke andre faktorer, bl.a. tilgang på kompetent kapital påvirker næringslivets innovasjonskraft. Gjennom å legge til rette for kunnskapsutvikling, nytenkning, omstilling og innovasjon kan videre økonomisk vekst sikres.

Offentlig finansiering av forskning skal sikre at det utføres tilstrekkelig grunnleggende forskning, så vel som mer næringsrelevant forskning og utvikling (FoU). En god kunnskapsinfrastruktur i form av universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter bidrar både til utviklingen av næringsrelevant kunnskap og forskning og tilgang på arbeidskraft med høy kompetanse. Videre sikres næringslivet kompetente samarbeidspartnere og tilgang til forskningsbaserte ideer med kommersielt potensial.

De offentlige virkemiddelaktørene tilbyr norske bedrifter hjelp og støtte i forsknings- og idéfasen, i utviklingsarbeid, ved markedsintroduksjon og i vekstfasen, både nasjonalt og internasjonalt. Tilbudet omfatter bl.a. rådgivning og kompetanse, finansiering, profilering, garantier og nettverkstilbud.

Nærings- og handelsdepartementets støtte til næringsrelevant forskning kanaliseres gjennom bevilgninger til programmer og ordninger i regi av Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Norsk romsenter. Målsettingen er å stimulere bedriftene til å øke egne forskningsinvesteringer og i større grad nyttiggjøre seg forskningsbasert kunnskap som blir utviklet i Norge og i resten av verden.

Norges forskningsråd (Forskningsrådet) er departementets hovedorgan for støtte til næringsrelevant forskning. Den største delen av departementets midler til Forskningsrådet går til medfinansiering av forskningsprosjekter som er styrt av bedriftene selv. Midlene omfatter også støtte til forskningsinfrastruktur, kommersialisering av forskningsresultater, tiltak for å sikre god samhandling mellom næringsliv og kunnskapsleve-

randører og deltakelse i internasjonalt, næringsrelevant forskningssamarbeid.

Nærings- og handelsdepartementets støtte til innovasjon, næringsutvikling og design kanaliseres gjennom bevilgninger til programmer og ordninger i regi av Innovasjon Norge, Selskapet for industrivekst (SIVA SF) og Norsk design- og arkitektursenter, som skal opprettes 1. januar 2014 (se nærmere omtale under kap. 930). Innovasjon Norge forvalter mange av Regjeringens innovasjonsvirkemidler både nasjonalt og regionalt. Selskapet skal legge til rette for omstilling og vekst i bedrifter over hele landet. Selskapet har et utstrakt samarbeid med andre virkemiddelaktører, noe som innebærer at næringslivet tilbys én dør inn til hele bredden av næringsrettede virkemidler. Selskapet for industrivekst, SIVA SF, tilbyr fysisk infrastruktur for industribedrifter og innovasjonsmiljøer og ulike programaktiviteter. Sammen med SIVA SF og Norges forskningsråd er Innovasjon Norge en sentral nettverksaktør med en rekke aktiviteter som skal stimulere til samhandling mellom næringsliv, FoU-miljøer, investeringsmiljøer og offentlig sektor. For å sikre at verdiskapingspotensialet som ligger i god design utnyttes bedre, har design en sentral plass både i Innovasjon Norges arbeid og i arbeidet som støttes gjennom bevilgningen til det nye Norsk design- og arkitektursenter.

Kapital fra kompetente investorer bidrar til at lønnsomme prosjekter får tilgang til finansiering og kan trekke på kompetansen og nettverket til investorene. Det offentlige virkemiddelapparatet bidrar gjennom en rekke virkemidler med kapital på et tidlig stadium i bedriftenes utvikling. Dette skjer både gjennom tilskudd, egenkapital, garantier og ulike typer lån. Innovasjon Norge forvalter mange av disse kapitalvirkemidlene, bl.a. gjennom etablering av nye landsdekkende såkornfond som skal gi økt tilgang på kompetanse og kapital for å etablere flere vekstforetak. Investinor AS tilbyr risikovillig kapital til internasjonalt orienterte konkurransedyktige bedrifter, primært nyetableringer. For at flere skal lykkes i den internasjonale konkurransen er det i tillegg behov for gode finansierings-, garanti- og forsikringsordninger ved eksport. Garantiordningene i Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK) og lån fra Eksportkreditt Norge AS gir norsk næringsliv tilgang på eksportfinansiering på tilsvarende vilkår som utenlandske konkurrenter.

Kap. 920 Norges forskningsråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
50	Tilskudd	1 380 000	1 413 900	1 452 000
	Sum kap. 0920	1 380 000	1 413 900	1 452 000

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble post 50 økt med 25 mill. kroner, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Norges forskningsråd er det sentrale organet for oppfølging av regjeringens forskningspolitiske prioriteringer. Forskningsrådet har ansvar for forskning på alle fagområder, med virkemidler som spenner fra grunnforskning til innovasjon. Med sine tre hovedoppgaver, som er å finansiere forskning, gi forskningspolitiske råd og skape møteplasser, spiller Forskningsrådet en sentral rolle i det norske forsknings- og innovasjonssystemet.

Forskningsrådet er organisert som et nettobudsjettet forvaltningsorgan og er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet. Forskningsrådet mottar bevilgninger over 16 departementers budsjetter, hvorav bevilgningen fra Nærings- og handelsdepartementets er den nest største.

Forskningsrådet forvalter virkemidler som styrker forskningen på områder hvor Norge har etablerte fortrinn, samtidig som nye ideer og forskningsresultater på områder hvor norske forskningsmiljøer eller bedrifter er i en oppstartsfasen støttes. Åpen konkurranse om forskningsmidler bidrar til at de beste prosjektene mottar offentlig støtte, uavhengig av hvilket tematisk område de befinner seg innenfor. Samtidig bidrar støtte til forskning innenfor prioriterte tematiske områder til at næringsmessige fortrinn styrkes særskilt. Et eksempel på førstnevnte er Regjeringens satsing på Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA). Eksempler på sistnevnte er satsingene på maritim forskning og teknologiutvikling og fornybar energiteknologi.

Forskningsrådet forvalter også virkemidler for utvikling av generiske teknologiområder, som nanoteknologi, bioteknologi og informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Dette er områder som

danner et kunnskapsmessig fundament for ytterligere forskning, utvikling og innovasjon i et bredt spekter av næringer.

I tillegg til å stimulere næringslivets egen FoU-innsats skal Forskningsrådets virkemidler bidra til å utvikle et velfungerende FoU-system som er relevant for norsk næringsliv. Forskningsrådets finansiering av forskningsinstitutter skal bidra til næringslivets tilgang på ny kunnskap som utvikles i kunnskapsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Et velfungerende samarbeid mellom næringsliv og universitets- og høyskolesektoren er viktig for at den nasjonale forskningsinnsatsen skal kunne føre til næringsutvikling og verdiskaping. Forskningsrådet har også virkemidler for å stimulere til kommersialisering av FoU-resultater som utvikles innenfor de akademiske miljøene.

99 pst. av verdens kunnskapsproduksjon skjer utenfor Norges grenser. Norske bedrifters og FoU-miljøers deltakelse i internasjonalt samarbeid og deres evne til å ha tilstrekkelig forskningskompetanse til å forstå nye FoU-resultater, er avgjørende for å sikre tilstrekkelig kvalitet og relevans av de produkter som utvikles i Norge. Forskningsrådet forvalter flere virkemidler for å stimulere til økt internasjonalt forskningssamarbeid.

Norges forskningsråd ble evaluert i 2012 av Technopolis på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Evalueringen konkluderer med at Norges forskningsråd fungerer godt sett i forhold til definerede formål for virksomheten og bidrar til økt kvalitet i norsk forskning. Evalueringen konkluderer med at Norges forskningsråd er en sentral koordinerende aktør i det norske forskningssystemet. I evalueringen tilrås det imidlertid at Forskningsrådet i årene som kommer legger sterkere vekt på kvalitet, samt fornying og endring. I Meld. St. 18 (2012–2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter (forskningsmeldingen), beskriver Regjeringen hvordan den vil følge opp evalueringen. Regjeringen peker i meldingen på at arbeid for økt kvalitet og fornyelse i det norske forskningssystemet blir en viktig oppgave for Forskningsrådet framover, bl.a. for at systemet

skal støtte godt opp under omstilling i næringslivet. Mer samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i den norske forskningsinnsatsen, samt å utvikle det internasjonale arbeidet mer strategisk med klarere prioriteringer, blir også viktige felt for Forskningsrådet å følge opp framover.

For nærmere omtale av Regjeringens oppfølging av evalueringen vises det til Programkategori 07.70 Forskning i Prop. 1 S (2013–2014) for Kunnskapsdepartementet.

Mål for departementets tilskudd

Det er etablert en felles målstruktur og mål- og resultatstyringssystem (MRS) for departementenes tildelinger til Norges forskningsråd. Formålet er å sikre en overordnet styring av forskningsmidlene og få bedre kunnskap om effektene av de offentlige virkemidlene. Det overordnede målet for Norges forskningsråd er at det skal bidra til at Norge utvikler seg som kunnskapssamfunn. Norge skal være blant de fremste når det gjelder å utvikle, dele og ta i bruk ny kunnskap. Forskningsrådet skal framskaffe kunnskap som kan øke verdiskaping og velferd, svare på samfunnsutfordringene og utvide grensene for vår erkjennelse.

Dette overordnede målet er operasjonalisert i tre mål:

- økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning i hele landet
- god ressursutnyttelse og hensiktsmessig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet
- forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet

Den overordnede målsettingen med Nærings- og handelsdepartementets tilskudd til Norges forskningsråd er at midlene skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, gjennom utvikling av et stadig mer kunnskapsbasert næringsliv. Nærings- og handelsdepartementets midler skal utløse økt FoU-innsats i næringslivet. Forskningsrådet skal understøtte og styrke kvalitet i forskningen. Rådet skal gi forskningspolitiske råd om hvordan næringslivet og offentlige aktører i samarbeid kan forsterke og utvikle nasjonale prioriteringer. Forskningsrådet skal legge til rette for økt innovasjon gjennom kommersialisering av forskningsresultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og ved å styrke sin forskningsformidling.

Kunnskapsdepartementet har igangsatt en prosess for revidering av gjeldende MRS-system.

Det tas sikte på at nytt system skal gjøres gjeldende fra og med 2015.

I tillegg til målene i MRS-systemet utgjør de politiske målene i Meld. St. 18 (2012–2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter (forskningsmeldingen) Regjeringens samlede målsettinger for forskningspolitikken i 2014. Forskningsmeldingen slår fast at Regjeringen vil legge til rette for økt innovasjon i næringslivet gjennom å:

- stimulere til økt forskning i næringslivet gjennom generelle og tematiske virkemidler
- prioritere sektorovergrepene teknologier som miljøteknologi, IKT, bioteknologi og material/nanoteknologi
- legge til rette for godt samspill mellom utdannings- og forskningsmiljøer og næringsliv i hele landet
- legge til rette for kommersialisering av forskningsresultater
- legge til rette for økt internasjonalisering av forskningen i næringslivet, bl.a. gjennom tiltak for å stimulere deltakelsen i EUs rammeprogrammer

Post 50 Tilskudd

Hovedprioriteringer og tiltak over departementets budsjett i 2014

For å nå departementets overordnede mål om at tilskudd til Norges forskningsråd skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi legger departementet vekt på at følgende tiltak skal prioriteres:

- Tiltak for å stimulere til økt FoU-innsats i næringslivet. Offentlige midler skal bidra til utvikling og gjennomføring av forskningsprosjekter med høy samfunnsøkonomisk avkastning.
- Tiltak for deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid. Norske forskningsmiljøer må gjennom internasjonalt samarbeid møte og utfordres av sterke FoU-miljøer og hente hjem kunnskap utviklet utenfor landets grenser.
- Tiltak for å sikre relevant forskningsinfrastruktur. Forskningsinstituttene skal bidra til å dekke behovet for anvendbar kunnskap i både næringsliv og offentlig forvaltning. Det er viktig å sikre god kvalitet på instituttene leveranser og sikre instituttene gode rammevilkår for å delta i internasjonale forskningsprosjekter.
- Tiltak for kommersialisering av forskningsresultater og mer samarbeid i forskningssystemet. Det er viktig at næringslivet samarbeider med forskningsmiljøer og myndigheter for

å bidra til økt verdiskaping basert på ny teknologi.

1 413,9 mill. kroner i 2013 til 1 452,0 mill. kroner i 2014, en økning på 38,1 mill. kroner.

Tildelingen til næringsrelevant forskning gjennom Norges forskningsråd foreslås økt fra

Midlene fra Nærings- og handelsdepartementet foreslås fordelt slik i 2014:

Betegnelse	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2012	Fordeling 2013	Fordeling 2014
Tilskudd til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid	790 850	842 600	866 600
Tilskudd til institutter og annen infrastruktur	400 300	402 450	410 550
Tilskudd til kommersialisering og nettverkstiltak	126 350	126 350	132 350
Tilskudd til andre tiltak	42 500	42 500	42 500
Sum	1 360 000	1 413 900	1 452 000

For 2014 styrkes særlig tilskudd til åpne og tematiske forskningsprogrammer, forskningsinstituttene basisbevilgninger og kommersialisering av forskningsresultater.

områder. Disse virkemidlene er rettet mot næringer og teknologiområder der Norge har spesielle fortrinn, eller der Regjeringen ønsker å prioritere et område fordi det foreligger særlige behov eller potensial for verdiskaping.

Tilskudd til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid

Formålet med Nærings- og handelsdepartementets tildeling til Forskningsrådets forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid er å stimulere til økte FoU-investeringer i næringslivet og kunnskapsbasert næringsutvikling. En betydelig del av prosjektene som mottar midler er brukerstyrte, noe som innebærer at næringslivets forskningsbehov er førende når det gjelder innretning og valg av forskningstemaer.

Sentrale mål for tildeling til internasjonalt forskningssamarbeid er at det skal styrke både kvaliteten i og relevansen av norsk forskning, gjennom å sikre norske bedrifter og forskningsmiljøers tilgang på ny kunnskap, etablering av internasjonale kunnskapsnettverk og informasjon om og innpass på nye, framvoksende markeder. Internasjonalisering omfatter både multilateralt og bilateralt samarbeid.

Forskningsprogrammene deles i generelle og tematiske virkemidler. De generelle virkemidlene skal sikre støtte til de beste prosjektene uansett bransjetilhørighet, med unntak av de områdene som dekkes av tematisk rettede programmer. De tematiske virkemidlene består av programmer rettet mot prioriterte tematiske og teknologiske

Norsk deltakelse i det internasjonale forskningssamarbeidet finansieres i stor grad gjennom Forskningsrådets nasjonale programmer. På den måten sikres sammenheng og koblinger mellom den nasjonale og internasjonale forskningsområder og prioriteringer.

Midlene til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid foreslås i 2014 fordelt som følger:

(i 1 000 kr)

Kategori	Fordeling 2012	Fordeling 2013	Fordeling 2014
Forskningsprogrammer	710 950	762 700	782 700
– <i>Generelle virkemidler</i>	379 200	388 600	398 600
– <i>Tematiske virkemidler</i>	331 750	374 100	384 100
Internasjonalt forskningssamarbeid	79 900	79 900	83 900
Sum forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid	790 850	842 600	866 600

Nærings- og handelsdepartementet viser til at fordelingen innenfor forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid er basert på departementets overordnede prioriteringer, men at endelig fordeling vil kunne avvike noe. Endelig fordeling framkommer i rapporteringen for det enkelte år.

Resultatrapport 2012

Forskningsprogrammer

Generelle virkemidler

Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA)

Ved siden av Skattefunnordningen er BIA det virkemidlet med bredest nedslagsfelt i næringslivet. BIA skal stimulere til ambisiøse FoU-satsinger i bredden av norsk næringsliv innenfor tema som ikke er dekket av de øvrige næringsrettede programmene i Forskningsrådet. Formålet med ordningen er økt forskningsinnsats i næringslivet ved at offentlige midler stimulerer bedriftene til økt forskning innenfor egne prioriterte områder og temaer. Beregninger gjort av Forskningsrådet viser at 1 krone tildelt via BIA medfører om lag 2,20 kroner fra andre kilder, i hovedsak fra private. BIA bidrar til at forskningsprosjektene, blir større, mer ambisiøse, gjennomført med flere partnere og i et raskere tempo. En tredjedel av bedriftene som mottar støtte til forskningsprosjekter gjennom BIA er oppstartsbedrifter og midlene har i mange tilfeller vist seg å være avgjørende for hvorvidt private investorer investerer i bedriften. Forskningsrådets andel av totalkostnadene i BIA-prosjektene var 38,5 pst. i 2012, en svak økning med 0,4 prosentpoeng fra 2011.

Det er prosjekter som vurderes å ha høyest bedrifts- og samfunnsøkonomisk potensial som mottar støtte i BIA. Ca. 1/3 av søkerne til programmet innvilges støtte og konkurransen om midlene avgjøres ut i fra en vurdering av forsk-

ningsinnhold, innovasjonsgrad, samfunnsnytte og verdiskapingspotensial.

BIAs prosjektportefølje grupperer seg rundt temaer med høy næringspolitisk prioritet som miljø, energi, helse og IKT. BIAs finansiering av FoU-prosjekter fordeler seg rimelig likt på de ulike næringssektorene fra år til år. For 2012 utgjorde fordelingen av midlene 26 pst. på prosesindustri, 16 pst. på farmasi, medisin og bioteknologi, 29 pst. på prosjekter knyttet til vareproduksjon, 20 pst. på IKT, 8 pst. på bygg, anlegg og eiendom og 1 pst. innen annen tjenesteyting. Den ikke-tematiserte konkurransen i BIA stimulerer til utvikling av tverrfaglige prosjekter, og i gjennomsnitt er det seks ulike partnere, som næringslivsaktører og forskningsinstitutter, i et BIA-prosjekt.

BIA hadde i 2012 en samlet finansiering på 384,2 mill. kroner, hvorav 364,2 mill. kroner ble tildelt over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. 10 mill. kroner av disse midlene ble bevilget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2012, jf. Prop. 111 S og Innst. 375 S (2011–2012), for å stimulere til iverksetting av nye forskningsprosjekter for framtidig vekst innen treforedling.

Forskningsrådets brukerstyrte prosjekter blir årlig evaluert av Møreforskning og siste rapport forelå i mars 2013. Evalueringen inneholder en analyse av avsluttede BIA-prosjekter og viser at BIA-prosjekter scorer høyt på betydning for bedriftenes utvikling og innovasjonsgrad. Analyse av avsluttede prosjekter viser at BIA lykkes med å selekttere prosjekter som er godt forankret i bedriftenes strategier og bidrar til god økonomisk avkastning for bedriftene. I tillegg utvikles kompetanse av stor betydning for bedriftene. Mange prosjekter har i tillegg eksterne virkninger som markedeffekter, kunnskapsoverføring gjennom publisering og patentering og ved at kunnskap blir inkorporert i kommersialiserte produkter og prosesser.

Krav til ambisiøst forskningsinnhold i prosjektene i BIA gir videre et grunnlag for rekruttering av forskere til næringslivet ved å knytte doktorgradsstipendiater og postdoktorer til prosjektene. Ordningen med BIA sommerjobb ble videreført i 2012 og tilbakemeldinger viser at tiltaket er viktig i rekrutteringsøyemed. I 2012 var det 50 doktorgradsårsverk og 16 postdoktorgradsårsverk tilknyttet programmet.

Nærings-ph.d.-ordningen

Nærings-ph.d.-ordningen er et formalisert samarbeid mellom bedrifter og høyere utdanningsinstitusjoner om å utdanne doktorander. Ordningen er uten tematiske eller faglige avgrensninger. Intensjonen med ordningen er å øke forskningsaktiviteten i norske bedrifter, bidra til langsiktig kompetansebygging og styrke samspillet mellom næringsliv og akademia. Det samlede tilskuddet til virkemidlet var 38,45 mill. kroner i 2012, hvorav 25 mill. kroner tildelt over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Prosjektene innenfor ordningen omfatter bl.a. områder som helse/farmasi, miljøteknologi, IKT, marinteknologi og fiskeri.

Det var 146 prosjekter i ordningen i 2012, hvorav 32 ble startet opp i 2012. Per utgangen av 2012 var sju prosjekter fullført. Nærings-ph.d.-ordningen ble evaluert i 2012 av NIFU i rapport 2/2013 «Langsiktig kunnskapsutvikling på næringslivets premisser – Evaluering av Nærings-ph.d.-ordningen», som hadde forslag til mindre justeringer innenfor ordningen. Disse gjelder bl.a. seleksjonskriterier for deltakende bedrifter, særskilt oppfølging av små og mellomstore bedrifter, dekning av kostnader for gradsgivende institusjon, integrering av kandidater hos gradsgivende institusjon og profilering av ordningen. I 2012 ble det også innført oppstartsmøter for alle prosjekter som mottar støtte under ordningen. Foreløpige tilbakemeldinger fra prosjektene viser at dette har blitt godt mottatt og en forventet effekt av dette er at både bedrift og kandidat er fullt inneforstått med hva prosjektet innebærer, hva som står i kontrakten og hva de forplikter seg til når de har gått inn på et nærings-ph.d.-prosjekt.

Tematiske virkemidler

Maritim og offshore (Maroff-programmet) skal bidra til å realisere innovasjon og miljøvennlig verdiskaping i maritim sektor. Som en oppfølging av Regjeringens maritime strategi 2007 «Stø kurs» var satsingsområdene i 2012 miljø, avansert trans-

port og logistikk og krevende miljøvennlige maritime operasjoner. Fra 2012 har det også vært mulig å søke støtte til fullskala testing av forsøks-teknologi på skip eller anlegg (demonstrasjonsprosjekter). Maroffs viktigste virkemiddel for å bidra til økt verdiskaping i næringen er innovasjonsprosjekter. Den samlede tildelingen til Maroff var 134 mill. kroner i 2012, hvorav tildelingen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett utgjorde 130,1 mill. kroner. Av programbudsjettet gikk om lag 2/3 til innovasjonsprosjekter. I 2012 var 25,3 doktorgradsårsverk tilknyttet programmets prosjekter og det ble avlagt fire doktorgrader.

Gassmaks-programmets overordnede mål er å bidra til økt verdiskaping gjennom industriell foredling av naturgass. Programmet hadde en økning av innovasjonsprosjekter i 2012 sammenlignet med i 2011, som har bidratt til en tydeligere industriell profil på programmet. Gassmaks finansierte ti doktorgradsårsverk og fire postdoktorstipendiatårsverk i 2012. Programmet hadde videre økt fokus på samarbeid med internasjonale aktører innenfor petrokjemisk industri og økt fokus på bruk av gass i metall og mineralproduserende industri. Midlene til programmet har vært stabile de siste fire årene med en årlig tildeling på totalt 40 mill. kroner, hvorav 15 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Bærekraftig verdiskaping i mat og biobaserte næringer (Bionær-programmet) ble startet i 2012 ved at Forskningsrådets Matprogram og program for Natur og Næring ble slått sammen. Programmet skal utløse forskning som bidrar til økt og mer lønnsom og bærekraftig produksjon innenfor de biobaserte næringene. Programmet omfatter forskning, innovasjon og forvaltning i verdikjedene knyttet til jordbruk, skogbruk og andre naturbaserte næringer samt for sjømat og marine ressurser fra råstoffet tas opp av havet og fram til forbruker. Den totale tildelingen til programmet i 2012 var 242,5 mill. kroner, hvorav tildelingen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett var 20,15 mill. kroner. Nærings- og handelsdepartementets tildeling for 2012 inkluderte ti mill. kroner som var en del av Regjeringens tiltakspakke for treforedlingsindustrien, bevilget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2012. For øvrig ble det tildelt midler til ti nye innovasjonsprosjekter.

Under de tematiske virkemidlene avsettes også midler til flere programmer som skal koble grunnforskning, anvendt forskning og innovasjonstiltak på prioriterte nasjonale områder. Programmene finansieres over flere departementers budsjetter. Det ble i 2012 tildelt 159 mill. kroner

over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til programmene Verdikt (Kjernekompetanse og verdiskaping i IKT), Renergi (Framtidens rene energisystemer), Nano2021 (nanoteknologi og avanserte materialer) og Biotek2021 (bioteknologi for verdiskaping). Dette utgjorde nærmere 25 pst. av total tildeling til disse fire programmene og 12 pst. av departementenes samlede tildelinger til samtlige syv store programmer på 1,3 mrd. kroner. De to sistnevnte programmene er nye programsatsinger innen nanoteknologi og bioteknologi. Langsiktig kunnskapsutvikling på disse områdene anses å være av stor betydning for framtidig næringsutvikling innenfor en rekke sektorer og for å møte framtidige utfordringer innenfor bl.a. energi, miljø og helse. Regjeringen har derfor i 2012 utarbeidet egne FoU-strategier på disse to områdene. Disse strategiene legger føringer for innretningen av de nye offentlige programsatsingene på området.

Verdikt

Verdikt bidrar til økt kompetanse og verdiskaping innenfor temaene sosiale nettverk, mobilt internett og tingenes internett (visjon om en framtid der dagligdagse gjenstander blir tilkoblet Internett og dermed vil kunne kommunisere med andre gjenstander) og målsettingen om å styrke den næringsrelevante forskningen er fulgt opp utover i programperioden. Av en total tildeling på 160 mill. kroner utgjorde tildelingen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett 64,8 mill. kroner. I 2012 bidro Verdikt med finansiering av 86 doktor- og postdoktorstipendiatårsverk. Kommunikasjon av prosjektresultater og verdiøkning av prosjektporteføljen står sentralt i siste fase av programmet. Utlysningene i 2012 har prioritert å utnytte foreliggende forskningsresultater til mer innovasjon og verdiskaping. I tillegg er det gitt støtte til etablering av internasjonale møteplasser, utenlandsopphold og gjesteforskere.

Nano2021

Nanoteknologi er et generisk teknologiområde med et betydelig potensial for innovasjon og næringsutvikling innenfor en rekke nasjonalt prioriterte anvendelsesområder. Nano2021 er Forskningsrådets nye programsatsing innen nanoteknologi. Programmet skal følge opp Regjeringsens FoU-strategi på nanoteknologi som ble lagt fram i juni 2012. Nano2021 skal bidra til høy kvalitet i forskningen og til økt nasjonal verdiskaping gjennom fornyelse av produkter og prosesser

basert på nanoteknologi og avanserte materialer. Programmet skal videre bidra til bærekraftig teknologiutvikling anvendt på en trygg og ansvarlig måte. I oppstartsåret 2012 hadde programmet et disponibelt budsjett på 92,1 mill. kroner, hvorav en tildeling over Nærings- og handelsdepartementets budsjett på 36,9 mill. kroner. Nano2021 finansierte ni årsverk for doktorgradsstipendiater og åtte årsverk for postdoktorstipendiater i 2012. Av 42 prosjekter som ble finansiert over programmet i 2012 var 18 spesielt rettet mot næringslivet og forskningsbasert innovasjon. Programmet har valgt å være deltaker i to såkalte ERA-NET, som er et strategisk instrument for å legge til rette for internasjonalt FoU-samarbeid og samarbeid med europeiske næringsaktører innenfor nanoteknologiområdet.

Renergi

Renergi-programmet har vært Forskningsrådets hovedsatsing innenfor forskning på miljøvennlig energi, og programmet har stått sentralt i Regjeringens oppfølging av klimaforliket. Programmet har dekket hele verdikjeden innenfor fornybar energi. Formålet med programmet har vært å utvikle kunnskap og løsninger for miljøvennlig, økonomisk og rasjonell forvaltning av landets energiressurser, høy forsyningssikkerhet og internasjonalt konkurransedyktig næringsutvikling som bidrar til å løse lokale og globale energifordringer. Det er i løpet av programperioden etablert 11 nye Forskningsssentre for miljøvennlig energi (FME) med finansiering i hovedsak over Olje- og energidepartementets budsjett. Det er et klart samvirke mellom Renergi og denne senterordningen. Renergi ble avsluttet høsten 2012, mens det nye programmet innen energiforskning, Energix, ble startet opp sommeren 2012. Det har således vært en glidende overgang mellom de to programmene og formelt overtok Energix igangværende Renergiprojekter fra og med 2013.

Renergi hadde i 2012 en samlet tildeling på 386,2 mill. kroner hvorav 21 mill. kroner ble tildelt over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Om lag 80 pst. av midlene i Renergi-programmet har i perioden 2004–12 gått til næringsrettede, brukerstyrte prosjekter.

Evalueringsrapporten av energiprogrammet framkommer av Forskningsrådets sluttrapport «Fremtidens rene energisystem – fra visjon til reelt alternativ». Evalueringen viser at programmet har styrket norske forskningsmiljøer og særlig bidratt til kompetanse- og nettverksbygging. Interessen fra næringslivet har vært økende gjennom hele pro-

gramperioden. Bedrifter som har deltatt i programmet har rapportert om positive resultater som er viktige for bedriftens videreutvikling.

Samlet har Renergi fordelt over 2 mrd. kroner (2004–12) til FoU på miljøvennlig energi. I tillegg har næringslivet og forskningsmiljøene selv investert om lag tilsvarende beløp i prosjektene som har mottatt støtte. Renergi-programmet har i tillegg vært sentral når det gjelder å utforme strategier for finansiering av norsk deltakelse innen EUs 7. rammeprogram for forskning og teknologiutvikling. En tredjedel av alle norske energisøknader mottok i perioden finansiering fra EU, og Norge deltar i underkant av 25 pst. av alle innstilte prosjekter.

Det vises til nærmere omtale i Prop. 1 S (2013–2014) for Olje- og energidepartementet.

Biotek2021

Biotek2021 er Forskningsrådets nye tiårige programsatsing innen bioteknologi. Programmet skal følge opp Regjeringens FoU-strategi for bioteknologi. Programmet hadde sitt første virkeår i 2012. Bedrifter deltar som partnere og prosjektene spenner over sektorene landbruk, marin, industri og helse. Den næringsrettede profilen gjenspeiles ved at i 2012 gikk hoveddelen av bevilgningen til fem store, næringsrelevante forskerprosjekter innenfor områdene kreftgenomikk, enzymologi/biomasse og marin bioteknologi. Vektleggingen på næringsmessig utnyttelse vises også ved at ble det tildelt 80 mill. kroner til videreutvikling av bioteknologiske forskningsresultater for kommersiell anvendelse. Slike midler skal bidra til at forskningsresultater og ideer som er framkommet gjennom tidligere bioteknologisk forskning videreutvikles f.eks. gjennom sikring av industrielle rettigheter. Den egne nasjonale satsingen på marin bioprospektering videreføres også gjennom Biotek2021, og omfattes av den tematiske prioriteringen marin bioteknologi. I to av de store prosjektene under Biotek2021 inngår også elementer av marin bioprospektering. Av tildelingen på 147,9 mill. kroner i 2012 til Biotek2021 ble 44,9 mill. kroner tildelt over Nærings- og handelsdepartementets budsjett, hvorav 25 mill. kroner ble fordelt til prosjekter innenfor marin bioprospektering.

Andre programmer

I tillegg mottok programmene E-vitenskap (eVITA), Miljø 2015 og ELSA (Etiske, rettslige og samfunnmessige aspekter ved bioteknologi,

nanoteknologi og nevroteknologi) midler over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. eVITA som i 2012 ble tildelt 23,4 mill. kroner, hvorav 7,4 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett, har bidratt til forskning på andre vitenskapelige områder enn IKT, bl.a. ved hjelp av simuleringer som muliggjøres i samspillet mellom matematikk, statistikk og informatikk. Slike simuleringer krever stor regnekraft og er viktig på mange næringsrettede forskningsområder.

Internasjonalt forskningssamarbeid

Norsk næringsliv og norske forskningsmiljøer har et betydelig utbytte av å samarbeide med sterke private og offentlige forskningsmiljøer i utlandet. Målet med de internasjonale stimulerings tiltakene er å øke norsk deltakelse i og utbytte av internasjonalt næringsrettet forskningssamarbeid, og styrke det internasjonale samarbeidet også i nasjonale programmer. Internasjonalt forskningssamarbeid har vært prioritert innenfor Regjeringens forskningspolitikk de senere år.

Europasamarbeidet gjennom EU er den viktigste arenaen for norsk FoU-samarbeid med utlandet og omfatter ikke bare deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og teknologi (EUs 7. rammeprogram), men også et voksende antall initiativer under betegnelsen randsoneaktiviteter, dvs. aktiviteter hvor finansiering kommer dels fra rammeprogrammet, dels i form av nasjonal medfinansiering. Disse aktivitetene omfatter Eureka/Eurostars, felles teknologiinitiativer m.m. Norsk deltakelse i disse internasjonale aktivitetene blir besluttet når dette er i tråd med nasjonale prioriteringer.

Kontingenten som Norge har betalt for deltakelse i 2012 er ca. 2,5 pst. av budsjettet til EUs 7. rammeprogram for forskning og teknologiutvikling. Den såkalte returprosenten er på 1,7 pst. Av totalt 251 mrd. kroner i disponibel støtte for alle deltakerland så langt har norske forskningsmiljøer mottatt ca. 4,2 mrd. kroner. Ved utgangen av 2012 deltok Norge i 1 183 prosjekter, dvs. 250 flere enn på samme tidspunkt året før. Fra 2014 lanseres det nye rammeprogrammet for forskning og innovasjon, Horisont 2020, som vil vare fram til 2020.

Prosjektetableringsstøtten (PES) er et økonomisk støttetiltak til utforming av søknader til de europeiske rammeprogrammer med tilhørende randsoneaktiviteter. I 2012 ble det tildelt 40,2 mill. kroner i prosjektetableringsstøtte, hvorav 19 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets

budsjett. Av de totale midlene gikk 27 pst. til bedriftssøknader, mens de øvrige midler gikk til søknader fra institutter samt universitets- og høyskolesektoren. En spørreundersøkelse viser at 75 pst. av PES-brukerne mener ordningen styrker kvaliteten på innsendte norske søknader.

Eureka er et europeisk nettverk for innovasjon som skal bidra til å stimulere markedsorientert FoU. Norske miljøer har vist stor interesse for innovasjonsprogrammet *Eurostars*, som er et felles initiativ fra Eureka og Europakommisjonen for å styrke forskningsintensive små- og mellomstore bedrifter. I 2012 ble det tildelt i underkant av 2,1 mill. kroner til norsk deltakelse i Eurostars-prosjekter. Det var norsk deltakelse i 257 søknader, som tilsvarer 10 pst. av antall søknader.

Norge har deltatt i de to felles teknologiinitiativene *Artemis* og *Eniac* som er samarbeidsprogrammer mellom næringsliv og offentlige myndigheter. *Artemis* støtter forskning innenfor innebygd programvare og *Eniac* innenfor mikro- og nanoelektronikk. Til disse to programmene ble det i 2012 tildelt henholdsvis 1,5 og 1 mill. euro. EUs samarbeidsprogram *Ambient Assisted Living* (AAL) finansierer prosjekter for utvikling av IKT-baserte produkter og tjenester som kan forbedre eldres livskvalitet. Tildelingen til AAL over Nærings- og handelsdepartementets budsjett var 12 mill. kroner i 2012, fordelt likt på programmene BIA og Verdikt. EU har gjennomført evalueringer av disse tiltakene som alle utløper sammen med 7. rammeprogram for forskning og teknologiutvikling i slutten av 2013. Evalueringene var positive for Eurostars og AAL. Disse videreføres med små endringer i Eurostars 2 og AAL 2. For *Artemis* og *Eniac* ble det imidlertid påpekt et behov for samordning og forenkling, som har ført til at en fusjonsprosess for de to programmene er blitt innledet.

Bilateralt forskningssamarbeid har en betydelig effekt på kunnskapsutviklingen i Norges forskningsmiljøer og næringsliv. Prioriterte land er Canada, India, Japan, Kina, Russland, Sør-Afrika og USA. Forskningsrådet kan, gjennom den såkalte BILAT-ordningen, delfinansiere og bidra til å redusere risikoen for forskere når de deltar i innledende faser av slike samarbeidsaktiviteter. I 2012 ble det tildelt 22 mill. kroner til BILAT, hvorav Nærings- og handelsdepartementet bidro med 5,9 mill. kroner. Ordningen har vært avgjørende for bl.a. deltakelse i diverse internasjonale utlysninger og i europeiske konsortier.

Fransk-norsk stiftelse skal fremme samarbeid mellom Frankrike og Norge. Dette gjøres pri-

mært gjennom økonomisk støtte til bilaterale FoU-prosjekter med næringslivsdeltakelse, men også gjennom finansiering av seminarer og korttidsopphold for forskere. Årlig støttebeløp fra norsk side ligger på 3 mill. kroner. I 2012 fikk 12 fellesprosjekter støtte fra stiftelsen.

Cost (European Cooperation in Science and Technology) er et mellomstatlig samarbeidsorgan for koordinering av nasjonale forskningsprosjekter. Tiltaket er rettet mot forskning av mer grunnleggende karakter og næringslivsdeltakelsen er beskjeden. Samarbeidet gir støtte til nettverksaktiviteter for forskere. Det var norsk deltakelse i 200 av 300 aktive nettverk i 2012. Av 86 nye nettverk som fikk bevilgning i 2012 var 55 norske. Aktivitetene finansieres over EUs rammeprogram for forskning med totalt 250 mill. euro for hele perioden for 7. rammeprogram for forskning og teknologiutvikling. Midlene går til dekning av konferanser, møter, reiser og kortere forskningsopphold. Nærings og handelsdepartementet har ansvaret for COST på norsk side. Det operative ansvaret er delegert til Forskningsrådet. Departementets tildeling til COST finansierer Forskningsrådets oppfølging og prioriteringer i den sammenheng. 0,4 mill. kroner ble brukt til dette i 2012.

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

I 2014 vil Nærings- og handelsdepartementet videreføre langsiktige prioriteringer som framkommer av forskningsmeldingen Meld. St. 18 (2012–2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter, og styrke utvalgte områder av betydning for utviklingen av etablert og nytt næringsliv. Tildelingen har et bredt nedslagsfelt, og dekker åpne og generelle virkemidler og tematiske områder hvor Norge har spesielle forutsetninger eller muligheter for å hevde seg på den internasjonale forskningsarenaen.

Regjeringens prioriteringer vil styrke den langsiktige verdiskapingen i Norge gjennom å stimulere til omstilling og økt verdiskaping i etablert næringsliv og utvikling av nytt næringsliv.

Generelle virkemidler

Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA): Tildeling til BIA-programmet foreslås økt med 10 mill. kroner. Dette vil bidra til å styrke ambisiøse FoU-satsinger på næringslivets premisser i bredden av norsk næringsliv gjennom en betydelig utlysning av nye prosjekter i 2014.

Nærings-ph.d.: For å sikre en videreføring av startede prosjekter, opprettholdelse av utlys-

ningsnivået og oppstart av nye prosjekter på dagens nivå, foreslås det å videreføre tildelingen til nærings-ph.d. ordningen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett på 25 mill. kroner i 2014. I tillegg settes det av midler til ordningen over Kunnskapsdepartementets budsjett. Nærings- og handelsdepartementet vil, i dialog med Kunnskapsdepartementet, følge opp NIFUs evaluering av ordningen, NIFU-rapport 2/2013 «Langsiktig kunnskapsutvikling på næringslivets premisser – Evaluering av Nærings-ph.d.-ordningen» på egnet måte. En viktig prioritering for å nå aktuelle kandidater er mobilisering og profilering av ordningen.

Tematiske virkemidler

Maroff: Tildelingen til Maroff-programmet foreslås økt med 10 mill. kroner. De prioriterte innovasjonsområdene under ordningen er miljø og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende miljøvennlige operasjoner, avansert logistikk og transport. I tråd med Regjeringens Maritime strategi «Stø kurs 2020» skal det legges økt vekt på internasjonalt samarbeid og nordområdene.

Gassmaks: I 2014 vil Gassmaksprogrammet fortsatt vektlegge flere brukerstyrte innovasjonsprosjekter, i tråd med føringer om at programmet over tid skal ha en større andel næringsrettede prosjekter i porteføljen.

Bionærprogrammet: Tilskuddet til Bionærprogrammet i 2014 foreslås å gå til brukerstyrte innovasjonsprosjekter hvor bedrifter er kontraktspartner. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i 2012 ble Bionærprogrammet styrket for å stimulere til iverksetting av nye forskningsprosjekter for framtidig vekst innen treforedlingsindustrien. Dette området skal fortsatt være sentralt innen denne programsatsingen.

Verdikt: Programmet avsluttes i 2014. Forskningsrådet har i dialog med involverte departementer påbegynt arbeid knyttet til utforming av en ny tiårig programsatsing som skal starte opp i 2015 og vil få navnet IKT 2025. I 2014 skal de siste aktivitetene til Verdikt finansieres.

Nano2021: For 2014 skal midlene over Nærings- og handelsdepartementets budsjett bidra til økt innovasjon, kommersialisering og næringsutvikling basert på nanoteknologi. Midlene skal også bidra til en ansvarlig teknologiutvikling på området. I tråd med Regjeringens strategi på området skal det gis prioritet til områdene energi, miljø, helse, mat, IKT, avanserte materialer, bioteknologi, HMS og ELSA.

Energix: Programmet skal styrke satsingen mot næringslivet innen FoU på miljøvennlig energi. Prioriterte områder vil, som i Renergi-programmet, være brukerstyrte innovasjonsprosjekter rettet mot miljøvennlige energisystemer, konkurransedyktige varer og tjenester knyttet til energisektoren og konkurransedyktige fagmiljøer som samarbeider med internasjonale aktører.

Biotek2021: Biotek 2021 skal følge opp føringene i Regjeringens FoU-strategi for bioteknologi. Midler til Biotek2021 skal i tråd med denne rettes inn mot industriell bioteknologi, helse og det marine, herunder marin bioprospektering og med sikte på næringsutvikling.

Andre programmer, deriblant eVITA (e-Viten-skap) som handler om utvikling av nye arbeidsformer og forskningsmetoder med basis i nødvendig elektronisk infrastruktur for å håndtere store mengder digitale data, mottar også tildeling.

Internasjonalt forskningssamarbeid

Nærings- og handelsdepartementet forutsetter en effektiv implementering av Forskningsrådets internasjonale strategi, og en hensiktsmessig integrering av dets virkemidler i internasjonalt arbeid. Dette vil bidra til at sterke norske FoU- og næringsmiljøer motiveres til å delta i internasjonalt forskningssamarbeid, og derved øke gjenomslagskraften i de internasjonale forskningsprogrammene.

Regjeringen tar sikte på tidlig i 2014 å foreslå overfor Stortinget at Norge skal delta fullt ut i EUs nye rammeprogram, Horisont2020. Denne store programsatsing vil for første gang dekke forskning og innovasjon i full bredde, og forventes å føre til en mer sammenhengende håndtering av disse områdene. Det totale budsjettet forventes å komme på 525 mrd. kroner for perioden 2014–20. Det anslås at Norges bidrag vil bli ca. 16 mrd. kroner over perioden, basert på en kontingentandel på mellom 2,7–3 pst. av totalbudsjettet. Norges kontingent til rammeprogrammet bevilges over Kunnskapsdepartementets budsjett. Knyttet til konkretiseringen av Det europeiske forskningsområdet European Research Area (ERA) forventes det i 2014 en videreutvikling av satsinger som bl.a. felles teknologiinitiativer.

Norge har formannskapet i Eureka fra 1. juli 2013 til 30. juni 2014 og vil i denne perioden lede dette forskningsnettverkets arbeid, bl.a. samarbeidet med EU om SMB-programmet Eurostars og utformingen av nytt strategisk veikart for Eureka fra 2014 til 2018.

Det bilaterale arbeidet med land utenfor Europa, særlig ledende FoU-nasjoner som USA, forblir en viktig bestanddel i å lykkes med den internasjonale satsingen. Tiltak for både det bilaterale og multilaterale arbeidet, som prosjektetablerings- og posisjoneringsstøtte, skal anvendes til å stimulere til økt internasjonal aktivitet.

På bakgrunn av ovennevnte prioriteringer foreslås det tildelt 866,6 mill. kroner til forskningsprogrammer og internasjonalt forskningssamarbeid i 2014.

Tilskudd til institutter og annen infrastruktur

Tilskuddet til forskningsinstitutter og infrastruktur skal bidra til økt verdiskaping i norske bedrifter gjennom mer og bedre næringsrelevant

forskning, tettere kobling mellom akademia og næringsliv og således et mer velfungerende norsk forskningssystem. Hoveddelen av tildelingen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett vil benyttes til basisfinansiering til de teknisk-industrielle forskningsinstituttene, som skal sikre langsiktig kunnskapsutvikling i sektoren. Videre gis det midler til drift av nukleær virksomhet, Simulasenteret, Teknologirådet og Norges Tekniske Vitenskapsakademi. For øvrig dekker tilskuddet strategiske programsatsinger på teknologiområder rettet mot kunnskapsleverandørene (universiteter og høyskoler) for å sikre at disse leverer tjenester som er relevante og av høy kvalitet til eksisterende og framtidig næringsliv.

Midler til institutter og annen infrastruktur foreslås i 2014 fordelt som følger:

Kategori	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2012	Fordeling 2013	Fordeling 2014
Basisbevilgning til teknisk-industrielle institutter	259 700	259 700	276 300
Strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte	43 600	43 600	34 600
Nukleær virksomhet og andre infrastrukturtiltak	97 000	99 150	99 650
Sum institutter og annen infrastruktur	400 300	402 450	410 550

Nærings- og handelsdepartementet viser til at fordelingen innenfor institutter og annen infrastruktur er basert på departementets overordnede prioriteringer, men at endelig fordeling vil kunne avvike noe. Endelig fordeling framkommer i rapporteringen for det enkelte år.

Resultatrapport 2012

Midler til institutter og infrastruktur omfattet i 2012 basisbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene og annen institusjonsstøtte som strategiske universitetsprogrammer, støtte til sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) og til Simulasenteret. Tilskuddet har videre omfattet støtte til nukleær infrastruktur (Haldenprosjektet, øvrige nukleære aktiviteter på Kjeller og lager for radioaktivt avfall i Himdalen) og andre infrastrukturtiltak (støtte til Teknologirådet, Norges Tekniske Vitenskapsakademi og forskningsetiske komiteer).

Basisbevilgninger til instituttene gir muligheter for langsiktig kunnskaps- og kompetansebygging på strategisk viktige teknologiområder, utvikling av nye kunnskapsområder og til internasjonalt samarbeid. Gjennom basisbevilgningen

styrkes instituttene på kortere og lengre sikt som gode leverandører av forskning til etablert og nytt næringsliv, offentlig forvaltning og samfunnet for øvrig. Basisbevilgningene bidrar til at instituttene kan bygge opp ny og relevant kompetanse på områder som ikke umiddelbart etterspørres av etablert næringsliv og dagens oppdragsbestillere. Av instituttene som omfattes av de statlige retningslinjene for basisbevilgning, utgjør de teknisk-industrielle instituttene den største gruppen med 51 pst. av inntektene i 2012. Disse instituttene mottok nesten 75 pst. av inntektene fra utlandet, tilsvarende 1,1 mrd. kroner. Av disse kom 43 pst. fra utenlandsk næringsliv, 32 pst. fra EU og 25 pst. fra andre kilder. Basisbevilgningen de teknisk-industrielle instituttene mottar utgjør om lag 7 pst. av deres omsetning. I tillegg henter instituttene betydelige midler fra Forskningsrådets øvrige programvirksomhet.

Basisbevilgning til teknisk-industrielle institutter

De teknisk-industrielle instituttene primære oppgave er prosjekttrettet oppdragsforskning for næringsliv og offentlig forvaltning på det naturvitenskapelige og teknologiske området.

Midler til de teknisk-industrielle instituttene omfatter basisbevilgninger til Christian Michelsen Research, Institutt for energiteknikk (IFE), Norsk Marinteknisk forskningsinstitutt (MARINTEK), Norges Geotekniske Institutt, NORSAR, NORUT (Northern Research Institute), Norsk Regnesentral, IRIS (International Research Institute of Stavanger), Stiftelsen SINTEF, SINTEF Energi, SINTEF Petroleum og Telemark teknisk-industrielle utviklingssenter.

Basisbevilgningen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til de teknisk-industrielle instituttene utgjorde 259,7 mill. kroner i 2012. Videre hadde instituttene oppdragsinntekter på litt over tre mrd. kroner. Samlede driftsinntekter for instituttene var i underkant av 4,3 mrd. kroner, og de hadde et positivt driftsresultat på til sammen 127 mill. kroner i 2012.

De teknisk-industrielle instituttene bidrar til forskerutdanning gjennom 253 doktorgradskandidater i 2012. Blant deres innovasjonsresultater kan nevnes 56 patentsøknader og 6 mill. kroner i lisensinntekter, men ingen bedriftsetableringer.

Strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte

Annen institusjonsstøtte i 2012 omfattet 22,6 mill. kroner til strategiske universitetsprogrammer (SUP) på områder som er viktige for norsk næringsliv, 10 mill. kroner til Sentre for forskningsdrevet innovasjon innenfor miljøteknologi og 11 mill. kroner til Simulasenteret (Simula Research Laboratory,) som driver grunnleggende forskning knyttet til programvareutvikling.

Nukleær virksomhet og andre infrastrukturtiltak

Midlene til nukleær virksomhet omfatter avsetning til Halden-prosjektet (The OECD Halden Reactor Project), drift av Institutt for energiteknikk (IFE) sin nukleære virksomhet på Kjeller og kombinert lager og deponi for lavt og middels radioaktivt avfall i Himdalen (KLDRA Himdalen) og Euratoms strålevernprogram.

IFE ble i 2008 gitt konsesjon for seks år for drift av Haldenreaktoren og ti år ved de øvrige anleggene i Halden. Videre ble det gitt en konsesjon på ti år for reaktoren på Kjeller.

Halden-prosjektet er det eldste internasjonale forskningsprosjektet i Norge og er verdens største forskningsprosjekt på atomsikkerhet med 20 medlemsland i 2013. Målet for prosjektet er å gjøre produksjon av kjernekraft sikrere. Prosjektet, som går over treårsperioder, administreres av IFE. Etter anbefaling fra Regjeringen ga Stor-

tinget sin tilslutning til at IFE i 2011 kunne inngå en ny treårig avtale for perioden 2012–14 om norsk deltakelse i prosjektet, med et samlet statlig tilskudd på 112,5 mill. kroner, jf. Prop. 1 S (2011–2012). I 2012 åpnet Halden-prosjektet et nytt laboratorium kalt MTO FutureLab hvor det forskes på hvordan ny grensesnitteknologi kan bidra til sikker drift av kjernekraftverk.

Avsetningen til annen nukleær virksomhet ved IFE Kjeller utgjorde 45,15 mill. kroner i 2012. Virksomheten på Kjeller er knyttet til forskningsreaktoren JEEP II og ivaretar viktige nasjonale oppgaver som grunnforskning i fysikk (materialforskning), virksomheten ved isotoplaboratoriet og bestrålingsteknologi. I tillegg ble det fordelt 1 mill. kroner til deltakelse i Euratoms forskningsprogrammer.

Utgiftene forbundet med deltakelsen i Euratoms forskningsprogrammer har vært dekket med 1 mill. kroner per år fra flere departementer. Ordningen administreres av Norges forskningsråd. Det vil gjøres en ny vurdering av finansieringen i 2014, når arbeidsprogram for Euratoms forskningsprogrammer om strålevern og avfallshåndtering i EUs nye rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont2020, foreligger.

KLDRA Himdalen eies av Statsbygg, men drives av IFE på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet. Lageret inneholder avfall fra IFEs egen forskningsvirksomhet og avfall fra eksterne brukere som forsvar, industri og helsevesen. Den årlige mengden av avfall som plasseres i lageret har vært økende de senere år. IFE fikk i 2012 forlenget driftskonsesjonen for drift av anlegget i Himdalen for en periode på minimum fire år fram til 30. april 2016, og maksimum 16 år fram til 30. april 2028. Konsesjonen kan tildeles en annen konsesjonær etter 30. april 2016. Departementet utreder konkurranseutsetting av drift av KLDRA Himdalen.

Andre infrastrukturtiltak omfatter støtte til finansiering av virksomheten til Teknologirådet og Norges Tekniske Vitenskapsakademi. Institusjonene har en viktig rolle når det gjelder å stimulere til en bred teknologidebatt, fremme kunnskap om teknologi og naturvitenskap og formidling av forskningsresultater. I tillegg har det vært ytt støtte til de forskningsetiske komiteer.

Teknologirådet er et uavhengig rådgivende organ som skal identifisere muligheter og konsekvenser ved ny teknologi, og stimulere til offentlig debatt rundt dette. I 2012 ble det avsatt 7 mill. kroner til Teknologirådet. Rådet fikk ny leder og flere nye medlemmer i 2012. Temaene sikkerhet og åpenhet, innovasjon i velferdsstaten og bærekraf-

tig teknologiutvikling var sentrale i Rådets arbeid i 2012. Etter evalueringen som ble gjennomført i 2011 har Teknologirådet arbeidet for å øke sin synlighet i offentligheten og med å øke volumet av samarbeidsprosjekter med offentlige og private aktører.

I 2012 ble det avsatt 1 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi (NTVA) og 0,5 mill. kroner til de forskningsetiske komiteene.

Statens finansielle medvirkning for dekommisjonering av IFEs nukleære anlegg

I de vilkår som er stilt i konsesjonen for de nukleære anleggene på Kjeller og i Halden, slås det bl.a. fast at det skal foreligge planer for dekommisjonering, dvs. en forsvarlig avvikling av anleggene. Videre er det stilt krav om at det skal foreligge en finansieringsplan for dekommisjoneringen som skal være omforent med de parter som er forutsatt å bidra til den. Videre ble det lagt til grunn at staten har tilkjennegitt et finansielt medansvar for framtidig dekommisjonering under forutsetning av at IFE etablerer en ordning for å sette av egne midler til samme formål, og at ordningen utformes i samsvar med nasjonalt og internasjonalt regelverk. I statsbudsjettet for 2013 ble det forutsatt at IFE fra og med 2013 avsetter 3 mill. kroner per år i et fond som skal bidra til finansiering av framtidig dekommisjonering av de nukleære anleggene i Halden og på Kjeller, i tråd med prinsippet om at forurenser betaler. Nærings- og handelsdepartementet arbeider med å etablere en slik finansieringsordning.

Fullmakt om dekning av forsikringsansvar ved atomuhell

Statens selvassurans, jf. St.prp. nr. 9 (1998–99), omfatter IFEs atomanlegg i Halden og på Kjeller, Statsbyggs anlegg KLDRA Himdalen, all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg og midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller, i påvente av overføring til Himdalen. Atomenergiloven begrenser innehaverens ansvar for skader som skyldes virksomhet ved atomanlegg.

Norge har undertegnet endringsprotokoller til Paris- og Brusselkonvensjonene om erstatningsansvar på atomenergiens område. Endringsprotokollene hever ansvarsbeløpsgrensen oppad til 700 mill. euro. I henhold til atomenergiloven, jf. lov 15. juni 2007 nr. 37 og Paris-konvensjonen åpnes det for at beløpsgrensen for innehavers erstatningsansvar kan fravikes for lavrisikoanlegg,

med en grense nedad på 80 mill. euro. De norske atomanleggene ble ved kongelig resolusjon av februar 2009 vurdert å falle innenfor definisjonen av lavrisikoanlegg og IFEs erstatningsansvar for atomulykker og tilhørende statsgaranti ble fastsatt til 80 mill. euro, med praktisk virkning fra det tidspunkt endringsprotokollen 12. februar 2004 til Paris-konvensjonen trer i kraft for Norge. Inntil endringene trer i kraft, vil nåværende ansvarsbeløp være regulert i atomenergiloven.

Statsgarantien for ansvaret, som omfatter IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden, KLDRA Himdalen, midlertidig lagring av atomavfall på IFEs eiendom på Kjeller i påvente av overføring til Himdalen og all transport av radioaktivt materiale mellom IFEs og Statsbyggs atomanlegg, foreslås satt til 80 mill. euro, jf. Forslag til vedtak IX, 1.

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

Grunnbevilgning til teknisk industrielle institutter

I Meld. St. 18 (2012–2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter, har Regjeringen lagt opp til fortsatt å bygge opp under instituttene rolle og egenart. Dette skal gjøres i hovedsak gjennom basisfinansieringsordningen, nasjonale programmer og et åpent oppdragsmarked. Basisbevilgningen er et strategisk virkemiddel som skal brukes til oppbygging av kompetanse for å styrke det enkelte institutts framtidige konkurransekraft i oppdragsmarkedet. Den gis dels som en resultatbasert grunnbevilgning, og sentrale kriterier for tildeling av midler er kvalitet, relevans, internasjonalisering og samarbeid med universiteter og høyskoler. En forenkling i dette systemet foretas med virkning fra 2014, med færre indikatorer, men i hovedsak med de samme kriteriene. I tillegg til forenklingen inkluderer retningslinjene for basisfinansiering klarere prosedyrer for å komme inn eller gå ut av ordningen og en presisering av bestemmelsene om akademisk frihet og ansvar.

Fem kunnskapsinnhentingssprosjekter om instituttsektoren ble gjennomført i 2012 som del av arbeidet med forskningsmeldingen. Kunnskapsdepartementets «Forskningsbarometeret 2012» dokumenterer at instituttene hevder seg klart bedre enn universitetene i konkurransen om internasjonale forskningsmidler, er den viktigste aktøren innenfor norsk anvendt forskning, og er hovedleverandøren av FoU-tjenester til både privat og offentlig sektor. Dette gjelder for instituttene generelt og i enda større grad for de teknisk-industrielle instituttene. En evaluering av basisfinansieringssystemet (Damvad 2012) bidro bl.a.

med anbefalinger om enkelte forenklinger i dette, som blir tatt til følge i nevnte reduksjon i antall resultatindikatorer fra 2014. To studier av det norske anvendte forskningssystemet i et internasjonalt perspektiv og av den norske instituttsektorens rolle og organisering i det norske forskningssystemet (NIFU 2012), har bl.a. dokumentert at instituttene spiller en relativt stor rolle i det norske forskningssystemet sammenlignet med andre land, oppnår høy relevans og høy grad av internasjonalisering og kan spille en sentral rolle i fornyelsen av norsk næringsliv. Studiene avdekker imidlertid også behov for bedre samspill mellom universiteter og høyskoler og institutter, og i noen grad også mellom institutter.

I tråd med finansieringssystemet legges det opp til 10 pst. omfordeling av basisbevilgningene på den teknisk-industrielle arenaen også i 2014. Deler av tildelingene til det enkelte institutt skal være resultatbasert. Sentrale kriterier for tildeling av midler er kvalitet, relevans, internasjonalisering og samarbeid med universiteter og høyskoler

Basisbevilgningene tilføres de 12 teknisk-industrielle instituttene som omfattes av det statlige finansieringssystemet. De teknisk-industrielle instituttene primære oppgave er prosjektrettet oppdragsforskning for næringsliv og offentlig forvaltning på det naturvitenskapelige og teknologiske området. Det foreslås avsatt 276,3 mill. kroner til basisbevilgninger til de teknisk-industrielle instituttene, dels med omdisponering innenfor posten. Dette innebærer en økning på 16,6 mill. kroner fra 2013.

Strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte

Det foreslås avsatt 34,6 mill. kroner til strategisk kompetansebygging og institusjonsstøtte for 2014. Fordelingen gjelder 13,6 mill. kroner til Strategiske universitetsprogrammer, 10 mill. kroner til Sentre for forskningsdrevet innovasjon innenfor miljøteknologi og 11 mill. kroner til Simulasenteret.

Nukleær virksomhet og andre infrastrukturtiltak

En ny treårsperiode for Halden-prosjektet ble påbegynt 1. januar 2012. Den norske deltakelsen skal fortsatt sikre landet grunnleggende kompetanse i reaktorteknologi, bidra til å bevare en tilfredsstillende nasjonal beredskap vedrørende ulykker, overvåke og sikre reaktoranlegg i norske nærrområder og sikre norsk innflytelse i det internasjonale atomsikkerhetsarbeidet. I tillegg skal prosjektet komme norsk forskning og næringsliv

til gode. I tråd med Stortingets forutsetninger kan MO_x-forskning i Halden bare skje i den hensikt å bedre sikkerheten ved bruk av denne type brensel, jf. Innst. S. nr. 126 (1998–99).

Gjennom Stortingets behandling av Prop. 1 S (2011–2012) ble det avsatt 112,5 mill. kroner til Halden-prosjektet for perioden 2012–14. I statsbudsjettet for 2014 tildeles 37,5 mill. kroner av bevilgningen til Norges forskningsråd til videreføring av prosjektet. Den gjeldende treårige avtaleperioden for Halden-prosjektet utløper 31. desember 2014. IFE vil i løpet av høsten 2013 starte forhandlinger med sine partnere i prosjektet om et nytt treårig fellesprogram fra 2015–2017. Det forutsettes at forhandlingene skjer i tråd med de konklusjoner og anbefalinger som framkommer i St.meld. nr. 22 (1998–1999) Videreføring av Halden-prosjektet. Departementet forutsetter at aktiviteten tilknyttet Halden-reaktoren skjer i tråd med gjeldende regelverk og er i tråd med bakgrunnen for opprettelsen av IFE og reaktoren, dvs. sivil bruk av atomkraft. Videre foreslås en styrking av IFEs drift av KLDRA Himdalen med 0,5 mill. kroner i 2014 for å dekke opp kostnadene ved drift av lageret.

I statsbudsjettet for 2013 ble det avsatt 5 mill. kroner til gjennomføring av en konseptvalgutredning (KVU) om etablering av et nytt mellomlager for brukt reaktorbrensel og annet langlivet radioaktivt avfall. Utredningen skal bl.a. vurdere lokalisering og utforming av et nytt sentralt mellomlager for brukt kjernebrensel og atomavfall som i dag er lagret ved IFEs anlegg på Kjeller og i Halden. I revidert nasjonalbudsjett 2013 ble det avsatt ytterligere 6 mill. kroner til gjennomføring av en konseptvalgutredning (KVU) om framtidig dekommisjonering (nedbygging) av IFEs nukleære anlegg. Utredningen skal bl.a. vurdere kostnader, konsekvenser for miljø og samfunn, samt sikkerhetsrisiko ved de forskjellige oppryddingsnivåene, og komme med en anbefaling til regjeringen om valg av oppryddingsnivå ved framtidig nedleggelse av IFEs atomanlegg. Begge utredningene vil sikre et solid kunnskapsgrunnlag for lokalisering og utforming av et nytt mellomlager, håndtering av det ustabile reaktorbrenselet og valg av oppryddingsnivå ved framtidig nedleggelse av de norske forskningsreaktorene.

Utredningene ble lyst ut i 2013 og forventes ferdigstilt i 2014. Utredningene skal deretter kvalitetssikres eksternt i henhold til statens ordning for kvalitetssikring av store statlige investeringsprosjekter, før eventuell framleggelse av prosjek-

tene for endelig investeringsbeslutning i Stortinget.

I forbindelse med KVVU om etablering av et nytt mellomlager for brukt reaktorbrensel og langlivet radioaktivt avfall, vil det være behov for å gjennomføre geologiske undersøkelser av aktuelle lokaliseringssteder. Det vises til omtale under kap. 900, post 21.

IFE har konsesjon til å drive og eie Halden-reaktoren til 31. desember 2014, og søkte i desember 2012 Helse- og omsorgsdepartementet om fornyet konsesjon. Nærings- og handelsdepartementet får gjennomført to utredninger som vil inngå som en del av beslutningsgrunnlaget for Regjeringen for en eventuell ny konsesjon for Halden-reaktoren – en utredning av omstilling i Halden med og uten videreføring av IFEs øvrige forskningsaktiviteter etter dekommisjonering og en utredning av den nærings- og forskningsmessige betydning av IFEs nukleære virksomhet relatert til Halden-reaktoren. Begge utredningene forventes ferdigstilt i november 2013.

For 2014 foreslås avsatt 1 mill. kroner til Norges Tekniske Vitenskapsakademi og 8 mill. kro-

ner til Teknologirådet. Institusjonene skal fortsette å ha en viktig rolle når det gjelder å stimulere til en bred teknologidebatt, fremme kunnskap om teknologi og naturvitenskap og formidling av forskningsresultater.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås det avsatt totalt 410,55 mill. kroner til institutter og annen infrastruktur i 2014.

Tilskudd til kommersialisering og nettverkstiltak

Tilskudd til kommersialisering og nettverkstiltak skal legge til rette for kommersialisering av forskningsresultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og økt kontakt og samspill mellom næringsliv, utdanningsinstitusjoner og forskningsinstitusjoner. Målet er å sikre at resultatene som frambringes blir anvendt og slik kommer til nytte og gir verdiskaping for samfunnet.

Midler til kommersialisering og nettverkstiltak foreslås fordelt slik i 2014:

Kategori	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2012	Fordeling 2013	Fordeling 2014
Kommersialisering av forskningsresultater	100 750	100 750	106 750
Virkemidler for regional FoU og innovasjon	25 600	25 600	25 600
Sum kommersialisering og nettverkstiltak	126 350	126 350	132 350

Nærings- og handelsdepartementet viser til at fordelingen innenfor kommersialisering og nettverkstiltak er basert på departementets overordnede prioriteringer, men at endelig fordeling vil kunne avvike noe. Endelig fordeling framkommer i rapporteringen for det enkelte år.

Resultatrapport 2012

Kommersialisering av forskningsresultater

Formålet med Forny2020 er verdiskaping gjennom kommersiell utnyttelse av forskningsresultater utført ved universiteter, høyskoler, helseforetak og institutter. Forny2020 har tre virkemidler som kan bidra til at forskningsbasert nyskaping blir tatt i bruk:

- finansiering av verifisering
- basisfinansiering av kommersialiseringsaktørene

- strukturforbedring, nettverksbygging og kompetanseheving hos kommersialiseringsaktørene

Forny2020 er innrettet slik at programstøtten skal konsentreres om å styrke arbeidet med å verifisere de teknisk og kommersielle sidene ved prosjektene. Samtidig står programmet for en betydelig del av basisfinansieringen til kommersialiseringsaktørene, men støtten til disse skal over tid reduseres. Det forventes at disse aktørene over år øker sin selvfinansieringsgrad. De fleste offentlig finansierte forskningsinstitusjonene i Norge har opprettet eller er tilknyttet en kommersialiseringsaktør (teknologioverføringskontor). I 2012 ble det mulig for mikrobedrifter (EUs definisjon: færre enn ti ansatte) å søke finansiering til verifiseringsprosjekter. Av Forny2020 sine samlede midler for 2012 på 121,6 mill. kroner ble 100,75 mill. kroner tildelt over Nærings- og han-

delsdepartementets budsjett. Det ble ellers hentet inn 140 mill. kroner fra private kilder til videre utvikling av prosjekter under programmet. Det ble etablert 25 selskaper og inngått 63 lisensavtaler. Det kom inn 578 forskningsbaserte ideer til kommersialiseringsaktørene i 2012 mot 447 i 2011. Det er avgjørende at kommersialiseringsaktørene har høy kompetanse for å kunne vurdere prosjektene med sikte på å kunne føre dem videre. Slik ble også finansieringen av fem verifiseringsprosjekter terminert i prosjektperioden fordi verifikasjonen avdekket at prosjektene ikke klarte å møte markedets krav. Samtidig har det vist seg for tre prosjekter at markedspotensialet er større enn antatt og har derfor fått økte tilskudd for raskere å kunne nå markedet.

Virkemidler for regional FoU og innovasjon

Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI) er Forskningsrådets regionale hovedsatsing på forskning og innovasjon. Formålet med VRI-programmet er å stimulere til økt innovasjon gjennom mobilisering av næringslivet til deltakelse i forskningsbaserte næringsrettede utviklingsprosjekter i samarbeid med regionale FoU-institusjoner. Per i dag er det 15 regionale VRI-satsinger over hele landet som involverer alle fylkene og som har forankring i de regionale partnerskapene ledet av fylkeskommunene. VRI har tette koblinger til Arena- og Norwegian Centres of Expertise (NCE)-nettverkene.

Av tildelingen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett i 2012 ble 19,2 mill. kroner tildelt VRI og 6,4 mill. kroner tildelt til finansiering av Forskningsrådets regionale representanter som er sentrale for gjennomføring av aktivitetene under VRI, til sammen 25,6 mill. kroner. Samlet har VRI i 2012 bidratt i 67 nettverk med til sammen 2 416 bedrifter. VRI mobiliserte dette året til 80 prosjekter med finansiering fra regionale ordninger, 73 prosjekter til nasjonale ordninger og 12 prosjekter til internasjonale ordninger. Det samlede prosjektilfanget i regionene har økt betydelig de siste tre årene.

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

Tilskuddet til kommersialisering og nettverkstiltak skal legge til rette for kommersialisering av forskningsresultater og økt kontakt og samspill mellom næringsliv, utdanningsinstitusjoner og forskningsinstitutter, jf. målet om at forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet.

Kommersialisering av forskningsresultater

Forny2020 skal bidra til økt verdiskaping ved å bringe forskningsresultater fra offentlige finansierede forskningsinstitusjoner ut i markedet. I arbeidet med programmet framover skal det fortsatt legges vekt på å skille tydelig mellom støtte til ideene og støtte til organisasjonene (kommersialiseringsaktører og teknologioverføringskontorer) som hjelper ideene fram. Størstedelen av bevilgningen skal gå til verifiseringsprosjekter som skal redusere teknisk og kommersiell risiko i prosjektene for at eksisterende næringsliv og kapitalaktører derved vil kunne ta over og føre ideene fram til markedet i form av nye produkter, tjenester og prosesser. Forny2020 støtter også nystartede bedrifter som er helt eller delvis basert på immaterielle rettigheter fra offentlig finansierede forskningsinstitusjoner.

Forny2020 skal skape vekst i nye og etablerte bedrifter ved å selektere og gi støtte til prosjekter med betydelig risiko og høy forventet samfunnsøkonomisk avkastning. Arbeidet med å utvikle, effektivisere og profesjonalisere kommersialiseringsapparatet tilknyttet offentlig finansierede forskningsmiljøer videreføres. For å oppnå dette er det viktig å fremme god arbeidsdeling og god samhandling mellom kommersialiseringsaktører, virkemiddelapparat og næringsliv. Det foreslås avsatt 106,75 mill. kroner til kommersialisering av forskningsresultater i 2014.

Virkemidler for regional FoU og innovasjon

VRI går inn i sin tredje programperiode i 2014. VRI skal i 2014 fremme innovasjon og verdiskaping gjennom regional samhandling mellom bedrifter og FoU-institusjoner og, i samarbeid med fylkeskommunene, bidra til at det blir større grad av prioritering i de regionale FoU-strategiene. Det legges opp til at de fylkesregionale partnerskapene skal ha ansvar for gjennomføring av de regionale satsingene. Aktivitetsnivået på VRI foreslås opprettholdt i 2014. Det foreslås avsatt 25,6 mill. kroner til virkemidler for regional FoU og innovasjon for 2014.

På bakgrunn av ovennevnte foreslås et fortsatt høyt aktivitetsnivå innen kommersialisering og nettverkstiltak og det foreslås avsatt totalt 132,35 mill. kroner i 2014.

Tilskudd til andre tiltak

Nærings- og handelsdepartementet gir tilskudd til tiltak for å bygge kompetanse på områder som er

sentrale for politikktutforming på departementets områder. Det gis tilskudd til ulike kompetansebyggingstiltak og annen administrativ støtte til

ordninger av betydning for det norske forsknings- og innovasjonssystemet.

Midler til andre tiltak foreslås fordelt slik i 2014:

Kategori	(i 1 000 kr)		
	Fordeling 2012	Fordeling 2013	Fordeling 2014
Kompetansebygging	9 500	9 500	9 500
Administrative støttetiltak	33 000	33 000	33 000
Sum andre tiltak	42 500	42 500	42 500

Nærings- og handelsdepartementet viser til at fordelingen innenfor tilskudd til andre tiltak er basert på departementets overordnede prioriteringer, men at endelig fordeling vil kunne avvike noe. Endelig fordeling framkommer i rapporteringen for det enkelte år.

Resultatrapport 2012

Nærings- og handelsdepartementet støtter ulike formål og tiltak som skal bidra til kunnskapsutvikling og kompetanseheving, både i Forskningsrådet og for brukere av Forskningsrådets tjenester. Tilskuddet bidrar til å understøtte tiltak som er sentrale i Nærings- og handelsdepartementets egen politikktutforming.

Kompetansebygging

Et godt kunnskapsgrunnlag er nødvendig for videreutvikling av forsknings- og innovasjonspolitikken. Nærings- og handelsdepartementet bidro til finansiering av tre programmer i Forskningsrådets regi i 2012: Programmet Mer entreprenørskap (MER), Kunnskapsgrunnlaget for reiselivspolitikken (REISEPOL) og program for velferd, arbeid og migrasjon (VAM).

Regjeringen la i februar 2008 fram «Handlingsplanen for meir entreprenørskap blant kvinner». Forskningsprogrammet MER entreprenørskap ble deretter startet med en bevilgning fra departementet i 2009. MER entreprenørskap skal øke kunnskapsnivået om entreprenørskap generelt og om kvinnelige entreprenører spesielt. Møteplassfunksjonen står sentralt i programmet. Tildelingen over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til MER-programmet var i 2012 på fire mill. kroner. I 2012 ble det tildelt fire mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til tiltak for å styrke kunnskapsgrunn-

laget for reiselivspolitikken (REISEPOL). Midlene benyttes til næringsrettet forskning som reiselivsnæringen både kan dra nytte av og samarbeide om, og det er stilt krav til forskningsbidrag fra næringen selv. Det ble i 2012 lyst ut forprosjekter for å få reiselivsnæringen og FoU-miljøer til å samarbeide om forskningsprosjekter. Totalrammen for REISEPOL er 16 mill. kroner.

VAM er et samfunnsvitenskapelig forskningsprogram som skal gi kunnskap om velferdssamfunnets grunnlag, virkemåter og prosesser. Bl.a. er problemstillinger knyttet til verdskaping og arbeidsliv gjennomgående i porteføljen. I 2012 var det tildelt 437,6 mill. kroner til programmet, hvorav en mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett.

Administrative støttetiltak

Tilskuddet omfattet administrativt tilskudd til Skattefunnordningen og støtte til informasjonstiltak og forskningsdokumentasjon i 2012.

Fradrag for kostnader til forskning og utvikling i næringslivet (Skattefunn) er hjemlet i Skatteloven, og Finansdepartementet har ansvaret for å fastsette forskrift og retningslinjer. Formålet med fradragordningen er å bidra til økte FoU-investeringer i næringslivet. Innovasjon Norge bistår foretakene i søknadsprosessen, Forskningsrådet har ansvar for å godkjenne prosjektsøknadens FoU-innhold, mens skattemyndighetene godkjenner endelige prosjektkostnader og beregner støttebeløpet ved skatteavregningen. Administrasjonskostnadene for Innovasjon Norge og Norges forskningsråd finansieres over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. I 2012 ble det godkjent 1 654 nye prosjekter, en oppgang på om lag 14 pst. fra året før. Oppgangen avløste en nedgang på 9 pst. fra 2010 til 2011, og kan tyde på at usikkerheten i markedene og vekstutsiktene inter-

nasjonalt nå ikke lenger demper næringslivets interesse for og investeringer i nye forskningsprosjekter. Antallet godkjente søknader økte også fordi andelen som faktisk ble godkjent, ble på om lag 84 pst. i 2012. Dette er det høyeste siden oppstarten i 2002.

Et særlig fokus i 2012 var utvikling og iverksettning av nytt søknadsskjema for Skattefunnprosjekter med tilhørende endringer i saksbehandlersystemet i Forskningsrådet. Dette var et planlagt forenklingssjeksjekt med fokus på å øke brukervennligheten og å gjøre Skattefunnordningen mer tilgjengelig. Norges forskningsråd har i samarbeid med Innovasjon Norge også lagt på plass endrede rutiner i samarbeidet for å effektivisere saksbehandlingen ytterligere.

Skattefunn er en rettighetsbasert ordning som gir fradrag i skatt for en andel av godkjente FoU-kostnader. Både kostnader knyttet til egenutført FoU og kjøp av FoU-tjenester fra godkjente FoU-institusjoner er omfattet. Ordningen er nærmere omtalt i Prop. 1 LS (2013–2014) Skatter og avgifter 2014.

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

Nærings- og handelsdepartementet vektlegger en løpende videreutvikling av kunnskapsgrunnlaget for en god politikk for verdiskaping i næringslivet.

Arbeidet for et bedre kunnskapsgrunnlag for reiselivspolitikken gjennom REISEPOL vil videre-

føres for 2014. Dette vil gi forskning som reiselivsnæringen både kan dra nytte av og samarbeide om. utfordringer knyttet til verdiskaping, nærings- og arbeidsliv vil gi en ytterligere dimensjon og kontekst til mange av problemstillingene i programmet VAM. Nærings- og handelsdepartementets vil derfor videreføre støtten over budsjettet til programmet for 2014.

Prosjektene som har fått støtte i MER entreprenørskap er nå i sin avslutningsfase. Kunnskap om entreprenørskap generelt og om kvinnelige entreprenører spesielt vil bidra til et bedret grunnlag for videre utformingen av den framtidige entreprenørskapspolitikken. Arbeidet vil også sikre høy kvalitet på framtidig kunnskapsutvikling om entreprenørskap.

Departementet vil fortsette videreutviklingen av kunnskapsgrunnlaget for næringspolitikken i 2014. Resultater og utfordringer fra de satsingene som er gjennomført vil benyttes i politikkkutviklingen og danne grunnlag for videre arbeid. Formidling av etablerte og nye funn fra forskningen vil være en sentral del av dette.

Det foreslås avsatt 9,5 mill. kroner til kompetansebygging og 33 mill. kroner til administrative støttetiltak i Norges forskningsråd. I dette inngår administrasjonen av Skattefunnordningen, en del øvrige administrative tiltak, og ulike tiltak for å bygge kompetanse og statistikkproduksjon på områder som er sentrale for politikkkutforming på departementets områder.

Kap. 922 Romvirksomhet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
50	Norsk Romsenter	50 200	53 300	58 300
70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	140 099	146 400	147 500
71	Internasjonal romvirksomhet	358 541	306 900	309 700
72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	42 100	35 400	33 400
73	EUs romprogrammer	97 586	195 700	258 500
74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>		13 500	19 100
	Sum kap. 0922	688 526	751 200	826 500

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Teknologi som gjør bruk av verdensrommet, har i løpet av de senere årene fått stor betydning innen

et stadig økende antall samfunnsområder, bl.a. som tilrettelegger for verdiskaping, verktøy for samfunnssikkerhet og suverenitetsutøvelse og virkemiddel innen klima- og miljøpolitikken. Vik-

tige norske næringer som offshore, fiskeri og maritim er i dag avhengige av velfungerende satellittinfrastruktur for å kunne drive sin virksomhet på en effektiv, sikker og bærekraftig måte. Norge har flere bedrifter som hevder seg godt internasjonalt innen enkelte nisjer av romrelatert teknologi.

Regjeringen satser på romvirksomhet gjennom deltakelse i internasjonalt samarbeid og gjennom supplerende nasjonale satsinger. Satsingen er nytteorientert og skal bidra til å løse konkrete samfunnsutfordringer. Hovedlinjene i Regjeringens satsing på romvirksomhet er beskrevet i Meld. St. 32 (2012–2013) Mellom himmel og jord: Norsk Romvirksomhet for næring og nytte. Rygggraden i norsk romsatsing er deltakelse i European Space Agency (ESA) og deltakelse i EUs romprogrammer Galileo og Copernicus (tidligere GMES). Deltakelsen sikrer Norge markedsadgang, tilgang til teknologi og tidlig innsikt i rombaserte infrastrukturessystemer med vesentlig betydning for norsk næringsliv og forvaltning. Satsingen utløser en rekke kontrakter og oppdrag for norske høyteknologiske bedrifter, både gjennom ESA-programmene, Galileo, Copernicus og det kommersielle markedet. Midlene gir samfunnsgevinster i form av arbeidsplasser, teknologiutvikling, forskning og utvikling av nasjonal evne til å ivareta strategisk viktige oppgaver som miljø- og suverenitetsovervåking, fiskeriforvaltning, værvarsling, redningstjeneste og sjøsikkerhet. Norsk Romsenter forvalter teknologiutviklingsordningen Nasjonale følgemidler og arbeider for å sikre norsk industri kontrakter i internasjonale programmer, styrket kompetanse i norske brukermiljøer og bedre utnyttelse av rombaserte tjenester i samfunnet. Ressursene konsentreres om prioriterte områder, som er sentrale for norske brukerinteresser og norske bedrifters kompetanse. Norsk romvirksomhet er et viktig verktøy for å oppnå målsettinger innenfor andre politikkområder.

Nordområdene og Arktis

Satellittinfrastruktur har stor og økende betydning for å ivareta myndighetenes, forskningens og næringslivets behov i nordområdene og i Arktis. Store havområder og mangelfull infrastruktur på land gjør satellitter til kostnadseffektive verktøy for navigasjon, kommunikasjon og overvåking. Satellitter er bl.a. en viktig datakilde for Barents-Watch. Samtidig medfører Norges nordlige beliggenhet spesielle utfordringer som krever teknisk tilpasning av satellittsystemene for å gi god dek-

ning. Norsk deltakelse i Galileo og Copernicus bidrar til å sikre god dekning for navigasjon og jordobservasjon i nordområdene. Satellittkommunikasjon med god dekning nord for 75. breddegrad er en gjenstående utfordring. Norsk Romsenter er i ferd med å utrede mulige løsninger for dette. Norge har en gunstig geografisk plassering for utforskning av atmosfæren og det nære verdensrom. I samarbeid med andre land er det foretatt investeringer i infrastruktur ved rakettskytefeltene på Andøya og Svalbard, radaranlegget EISCAT, laseranlegget ALOMAR på Andøya og Nordlysstasjonen i Longyearbyen. Svalbard Satellittstasjon er verdens ledende bakkestasjon for nedlesing av data fra polarbane-satellitter.

Klima og miljøpolitikk

Jordobservasjonssatellitter er et spesielt godt egnet verktøy for å samle inn informasjon av betydning for vår forståelse av klimaendringer og miljøproblematikk. Satellittene gjør det mulig å observere store områder, samtidig som det enkelt kan gjøres sammenliknbare målinger over lengre tidsrom. Dette er av stor verdi for å forstå det kompliserte samspillet av ulike variabler som påvirker verdens miljø og klima. Satellitter brukes bl.a. til å overvåke skog, langtransportert forurensning, oljesøl og utslipp av gasser og partikler i atmosfæren. Satellittmålinger kan verifisere om forpliktelser land har tatt på seg gjennom internasjonale miljøavtaler, faktisk blir overholdt. Norges deltakelse i Copernicus er et bidrag til å bygge opp global kapasitet for miljø- og klimaovervåking.

Samfunnsikkerhet, beredskap og krise

Satellittinfrastruktur brukes til å ivareta en rekke samfunnskritiske oppgaver, slik som sjøredning, oljeberedskap, rasovervåking og krisehåndtering. Satellittkommunikasjon gir dekning i områder der andre kommunikasjonsmidler ikke er tilgjengelige, mens satellittbilder gir hurtig oversikt over katastrofeområder og gjør det mulig å vurdere hvilken respons som bør settes inn. Satellitter innebærer nye og kostnadseffektive muligheter for å håndtere samfunnets sårbarhet. Samtidig gjør samfunnets økende avhengighet av satellittinfrastruktur det nødvendig å sikre denne infrastrukturen mot naturlige og menneskelige trusler, slik som romsøppel og cyberangrep. Å ivareta sikkerheten for rombasert infrastruktur

med betydning for norske brukere er en høyt prioritert oppgave for myndighetene.

Effektiv og sikker transport

Transportsektoren har i løpet av de siste årene opplevd store endringer som følge av økende bruk av satellittbaserte systemer. Innen maritim sektor har satellittsystemer blitt sentrale verktøy for navigasjon, kommunikasjon til skip, myndighetskontroll og sjøsikkerhet. På land har satellittnavigasjon fått betydning for alt fra navigasjonssystemer i privatbiler til styring av avanserte logistikksystemer. I luftfarten brukes satellitter bl.a. til navigasjon og overvåking av vulkanaske. Satellittbaserte tjenester er en viktig innsatsfaktor i intelligente transportsystemer (ITS).

Forskning

Satellittdata har i løpet av få år fått svært stor betydning for hele spekteret av naturvitenskapelig forskning og brukes i dag til å måle alt fra vindsystemer og isdekke til luftforurensning og tilstanden til verdens skoger. Satellittbaserte undersøkelser gjør det mulig å gjøre målinger over store områder på en kostnadseffektiv måte, samtidig som det kan gjøres sammenliknbare målinger over tid. Informasjon fra satellitter har særlig stor betydning for å forstå store, dynamiske fenomener som vær, klima og miljø. Forskningsdata fra Det internasjonale polaråret (2007–2008) viser at satellittdata er spesielt nyttig for forskning i polare strøk. Norge har ledende miljøer innen enkelte typer romforskning, slik som solforskning, kosmologi og romfysikk.

Forholdet mellom ESA og EU

EU har i løpet av få år vokst til å bli en sentral aktør i europeisk romvirksomhet, bl.a. som følge av at Lisboa-traktaten har gitt organisasjonen formelt mandat for romvirksomhet. Gjennom utbyggingen av satellittnavigasjonssystemet Galileo og jordobservasjonsprogrammet Copernicus er EU i ferd med å bli en stor eier av operativ satellittinfrastruktur. Arbeidsdelingen mellom EU og ESA er fortsatt under utforming. Mulige framtidige scenarier spenner fra full integrasjon av ESA i EU, til en løsning der ESA har ansvar for utforskning og utvikling av nye prosjekter og teknologier, mens EU drifter romtjenester som dekker EUs operative behov. For Norge medfører EUs styrkede rolle både muligheter og utfordringer. EU har politisk tyngde og administrativ evne til å gjen-

nomføre store infrastrukturprosjekter og til å integrere romvirksomhet i andre politikkområder, slik som miljøpolitikk, økonomisk politikk og sikkerhetspolitikk. Samtidig flyttes viktige avgjørelser innen europeisk romvirksomhet til en organisasjon Norge ikke har fullt medlemskap i. Aktivt oppfølgingsarbeid mot EU-systemet blir en forutsetning for å ivareta Norges interesser innen romvirksomhet. Norsk Romsenter har gjennom flere år arbeidet for å styrke kapasiteten for slik oppfølging.

Eierinteresser i nasjonal infrastruktur for romvirksomhet

Statens eierinteresser i nasjonal infrastruktur for romvirksomhet er organisert som egne aksjeselskaper. De aktuelle virksomhetene er som følger:

Andøya Rakettskytefelt AS (ARS)

Staten eier 90 pst. av ARS. Selskapet utfører rakettoppskytinger og ballongslipp gjennom avtaler med andre land. ARS er verdens nordligste permanente oppskytningsfasilitet og er ansvarlig for alle vitenskapsrelaterte ballong- og rakettoperaasjoner på norsk territorium. ARS tilbyr komplett bistand for oppskyting, nedlesing av data og bakkestøtte.

Norsk Romsenter Eiendom AS (NRSE)

Staten eier 100 pst. av NRSE. Selskapet eier fiberkablene til Svalbard. NRSE og Kongsberg Defence & Aerospace AS eier 50 pst. hver av Kongsberg Satellite Services AS (KSAT). KSAT eier infrastrukturen og har driftsansvaret for Svalbard Satellittstasjon (SvalSat), Troll Satellittstasjon (TrollSat), Tromsø Satellittstasjon og Grimstad Satellittstasjon og har i de senere årene også etablert flere satellittstasjoner på breddegrader nærmere ekvator.

SvalSat er blitt en av verdens ledende bakkestasjoner for nedlesing av data fra polarbanesatellitter. Stasjonen benyttes for datamottak fra satellitter eid av store romorganisasjoner som amerikanske NASA, europeiske ESA og japanske JAXA, i tillegg til den amerikanske værvarslingsorganisasjonen NOAA/IPO og den europeiske organisasjonen for meteorologisatellitter EUMETSAT. Fiberkabelen mellom fastlandet og Svalbard er viktig for konkurransesituasjonen til SvalSat.

Forvaltningen av statens eierinteresser i Andøya Rakettskytefelt AS og Norsk Romsenter Eiendom AS har hittil vært delegert til Norsk

Romsenter, gjennom årlige fullmakter i statsbudsjettet. Norsk Romsenter har gjennom fullmaktene kunnet selge andeler i selskaper de forvalter, kjøpe andeler i nye selskaper og benytte eventuelt utbytte og salgsinntekter til romrelatert virksomhet. Bakgrunnen for denne ordningen er at virksomhetene i sin tid tilhørte stiftelsen Norsk Romsenter, først som integrerte deler av stiftelsen og senere som heleide aksjeselskaper. Da Norsk Romsenter ble omdannet til et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter i 2005, ble forvaltningsansvaret for selskapene videreført som en del av etatens oppgaver.

I Meld. St. 32 (2012–2013) Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte, varslet Regjeringen at den vil *foreta en nærmere vurdering av statens interesser i eierskapet i ARS, NRSE og KSAT og den betydningen selskapene har som sektorpolitiske virkemidler*. Flere forhold taler for at det ikke lenger er hensiktsmessig at forvaltningen av ARS og NRSE delegeres til Norsk Romsenter. Statens eierskap til romrelatert infrastruktur har økt de senere årene og vil ventelig øke ytterligere i årene framover. Samtidig gjør samfunnets økende avhengighet av romrelatert infrastruktur og EUs styrkede rolle innen europeisk romvirksomhet det nødvendig å videreutvikle Norsk Romsenters kapasitet til å følge opp Norges deltakelse i europeisk romsamarbeid og til å fungere som rådgiver og utreder for norsk forvaltning i romrelaterte saker. Departementet legger derfor til grunn selv å forvalte eierskapet i ARS og NRSE fra 1. januar 2014. Dette vil sikre at tilstrekkelige ressurser kan settes av til eierskapsforvaltningen, og innebære at Norsk Romsenter i større grad kan rendyrkes som et organ for rådgivning, utredning, tilskuddsforvaltning og oppfølging av internasjonalt samarbeid. Ordningen vil også redusere mulige rolle- og habilitetsutfordringer som følge av Norsk Romsenters rolle som tilskuddsforvalter. Det vil følgelig ikke være behov for å videreføre fullmakten i 2014.

Hovedmål og delmål

Målene for norsk romvirksomhet er fastsatt i Meld. St. 32 (2012–2013) Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte. Målene er revidert sammenlignet med målene i statsbudsjettet for 2013 og gjelder fra og med 2014. Hovedmålet for den norske satsingen på romvirksomhet er at virksomheten skal være et verktøy for norske interesser. Det er satt fire delmål for satsingen:

- lønnsomme bedrifter, vekst og sysselsetting

- dekning av viktige samfunns og brukerbehov
- bedre utnyttelse av internasjonalt samarbeid om romvirksomhet
- god nasjonal forvaltning av norsk romvirksomhet

Nærings- og handelsdepartementet vil i løpet av høsten 2013 utarbeide resultatkrav for målene.

Nærmere om delmålene

Regjeringens politikk for romvirksomhet skal bidra til lønnsomme bedrifter, vekst og sysselsetting. Gjennom teknologiutvikling, markedsadgang og systeminnsikt har norsk satsing på romvirksomhet bidratt til å fremme vekst og utvikling i norsk næringsliv. Romvirksomhet bidrar i dag til verdiskaping, både i bedrifter som leverer direkte til satellitter og bæreraketter, i bedrifter som selger produkter og tjenester som gjør bruk av satellitter og i næringer der satellittbaserte tjenester er en viktig støttefunksjon for verdiskaping. Regjeringen arbeider for at offentlig satsing på romvirksomhet skal styrke verdiskaping og næringsutvikling i Norge.

Rombaserte tjenester for navigasjon, kommunikasjon og overvåking er i dag en forutsetning for effektiv og sikker samfunnsdrift. Det er nødvendig at Norge innehar evne til å identifisere og skaffe til veie løsninger på spesielle, norske behov, bl.a. i nordområdene. Det er derfor et mål at norsk politikk for romvirksomhet skal bidra til dekning av viktige samfunns og brukerbehov i Norge.

Internasjonalt samarbeid har alltid vært – og vil alltid være – ryggraden i norsk romsatsing. Det er i det internasjonale samarbeidet gjennom ESA og EUs romprogrammer at størstedelen av bevilgningen til romvirksomhet investeres og det er i stor grad gjennom internasjonalt samarbeid vi får tilgang til infrastruktur vi trenger for å ivareta norske brukerbehov. Vi må derfor være gode på å fremme norske interesser både i ESA, innenfor EUs romsatsing og i bilaterale avtaler med andre land. Regjeringen arbeider for en enda bedre utnyttelse av vårt internasjonale samarbeid om romvirksomhet.

For at romvirksomhet best mulig skal kunne tjene norske interesser kreves kompetanse i norsk forvaltning, teknologimiljøer og brukergrupper. Det er behov for å forene både administrativ, teknologisk og internasjonal kompetanse om Norge skal være i stand til å ivareta sine interesser innen romvirksomhet. Regjeringen

arbeider derfor for å sikre en god nasjonal forvaltning av norsk romvirksomhet.

Resultatrapport 2012

Hovedtall for norsk romindustri

	Resultat 2011	Mål 2012	Resultat 2012
Verdien av norskproduserte romrelaterte varer og tjenester	6,0 mrd.	6,8 mrd.	6,3 mrd.
Verdien av norske ESA-kontrakter siden 2000	2,01 mrd.	2,2 mrd.	2,35 mrd.
Akkumulert returkoeffisient i ESA etter 2000	0,92	>1,0	0,94
Ringvirkningsfaktor	4,8	>4,5	4,8

Rapporteringen tar utgangspunkt i mål som ble fastsatt i statsbudsjettet for 2012. I 2012 utgjorde verdien av norskproduserte, romrelaterte varer og tjenester 6,3 mrd. kroner, noe som er en økning fra 6 mrd. kroner året før. Eksportandelen var på 71 pst., en liten økning fra året før. Norske bedrifter har siden år 2000 fått ESA-kontrakter for til sammen 2 355 mill. kroner, tilsvarende en akkumulert returkoeffisient på 0,94.

Norske ESA-kontrakter og tildeling gjennom nasjonale følgemidler skal legge grunnlag for ytterligere salg av produkter og tjenester. For hver krone i ESA-kontrakter og kontrakter gjennom nasjonale følgeprogrammer har de norske leverandørene i tillegg oppnådd kontrakter til en akkumulert verdi av 4,80 kroner, dvs. en ringvirkningsfaktor på 4,8.

Norsk Romsenter har i 2012 oppnådd resultater som gjennomgående er i samsvar med fastsatte mål for ringvirkningsfaktor, og for verdien av norske ESA-kontrakter. Verdien av norskproduserte romrelaterte varer og tjenester ligger noe under målet for 2012. Norsk Romsenter og ESA har iverksatt flere tiltak for å forbedre måloppnåelsen for returkoeffisienten. Dette gjøres bl.a. ved å arrangere møter mellom ESA og norsk industri og ved å tilrettelegge prosjekter for norske forsknings- og næringsaktører. Ringvirkningsfaktoren var i 2012 på 4,8, godt over målet på 4,5.

20 ulike jordobservasjonssatellitter ble i 2012 rutinemessig benyttet av i alt 22 norske etater eller institutter med forvaltningsoppdrag. 400 forskere og doktorgradsstudenter benyttet data hentet inn fra raketter, romsonder eller den internasjonale romstasjonen.

Bevilgningen til nasjonale følgemidler var i 2012 på totalt 42,1 mill. kroner. Med overførte midler fra 2011 ble det totalt utbetalt 46,3 mill. kroner i 2012. Av disse ble 6 mill. kroner benyttet til

arbeidet med norske satellitter for mottak av AIS-signaler (Automatic Identification System) og 6 mill. kroner ble anvendt til oppgradering av Andøya Rakettskytefelt AS. Videre ble 22,9 mill. kroner brukt til industriutvikling, 9,3 mill. kroner til tjenesteutvikling og 2,1 mill. kroner til vitenskap og undervisningsutvikling. I 2012 mottok 28 ulike bedrifter og organisasjoner nasjonale følgemidler gjennom til sammen 40 kontrakter.

Sikkerhet og risiko knyttet til romvirksomhetens strategiske betydning vurderes fortløpende i samarbeid med norske sikkerhetsmyndigheter. Romsenteret har i 2012 prioritert oppfølging av sikkerhetsmessige tiltak knyttet til Galileos bakkestasjoner på Svalbard og ved Trollbasen i Antarktis.

Norsk Romsenters utadrettede virksomhet legger vekt på å synliggjøre romvirksomhetens betydning for norsk næringspolitikk og samfunn. Markeringen av 50-årsjubileumet for norsk romvirksomhet i 2012 bidro til oppmerksomhet om betydningen av romvirksomhet for Norge.

Post 50 Norsk Romsenter

Norsk Romsenter (NRS) er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og disponerte 38,2 årsverk per 1. mars 2013. Norsk Romsenter er det strategiske, samordnende og utøvende organ for norsk romvirksomhet og skal fremme Norges interesser i den europeiske romorganisasjonen ESA og annet internasjonalt samarbeid. Rådgivning og utredningsoppdrag for norsk forvaltning er en sentral del av Norsk Romsenters oppgaver. I tillegg skal Norsk Romsenter forvalte de nasjonale følgemidlene.

I 2014 skal Norsk Romsenter prioritere å øke Norges industriretur i ESA. Videre skal Norsk Romsenter prioritere arbeidet med automatisk

skipsidentifikasjon (AIS) via satellitt. Norsk Romsenter skal følge og vurdere nasjonale konsekvenser av utviklingen av romvirksomheten i EU og bl.a. sikre at norsk romindustri får like vilkår som europeisk romindustri i konkurransen om kontrakter til Galileo og Copernicus.

Satsing på romvirksomhet inngår som et viktig ledd i Regjeringens nordområdepolitikk. Norsk Romsenter skal i 2014 særlig vektlegge arbeid relatert til nordområdene og bl.a. jobbe for å sikre gode rombaserte infrastrukturløsninger i nordområdene og i Arktis. Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter skal innarbeides i de årlige budsjettproposisjonene. Tabell med nøkkeltall for Norsk Romsenter er gjengitt i proposisjonens del III Spesielle temaer.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås bevilget 58,3 mill. kroner til dekning av administrasjonsutgifter for Norsk Romsenter. For 2014 vil anslagsvis 3,2 mill. kroner av administrasjonsbudsjettet bli benyttet til oppfølging av Norges deltakelse i Galileo og EGNOS, jf. også omtale under post 73.

Post 70 Kontingent i European Space Agency (ESA)

Medlemskapet i ESA er av stor betydning for norsk industri, brukerinteresser og forskning. Kontingenten i ESA er obligatorisk, og utbetalingene følger det årlige kravet fra ESA. Kontingenten dekker ESAs administrasjon og vitenskapsprogram, samt driften av ESAs oppskytingsbase Korou i Fransk Guyana. Nivået på ESAs budsjett bestemmes av ESAs ministerrådsmøter. Hvert land betaler en andel av budsjettet etter en fordelingsnøkkel som er basert på størrelsen på nettonasjonalinntekten. Den norske kontingenten for 2014 er satt til 2,39 pst. av ESAs budsjett.

ESAs vitenskapsprogram

Vitenskapsprogrammet i ESA er et obligatorisk program. Programmet har som mål å bidra til å

utvide vår forståelse av grunnleggende spørsmål som mulighetene for liv andre steder enn på jorden, de fundamentale kreftene i naturen, solen og solsystemet og universets opprinnelse. Vitenskapsprogrammet har nå 15 operative satellitter, bl.a. i bane rundt planetene Mars, Venus og Saturn.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås en bevilgning på 147,5 mill. kroner til kontingent i ESA.

Post 71 Internasjonal romvirksomhet

Norges deltakelse i ESAs programmer og Norges øvrige internasjonale avtaler om romvirksomhet bidrar til teknologisk utvikling av industrien, til å dekke norske brukerinteresser, til å bygge nasjonal kompetanse og til å etablere en nasjonal infrastruktur for romvirksomhet. Norge har enkelte spesielle behov innen romvirksomhet som ikke kan dekkes gjennom medlemskapet i ESA. Det er derfor inngått egne internasjonale avtaler med tilhørende forpliktelser.

På ministerrådsmøtet i Napoli i 2012 inngikk Norge forpliktelser i nye frivillige programmer med en ramme på totalt 144,42 mill. euro, jf. Prop. 74 S (2012–2013), Innst. 278 S (2012–2013) og Stortingets vedtak 28. mai 2013. Størrelsen på Norges årlige innbetalinger følger framdriften i programmene. Det neste ministerrådsmøtet i ESA skal etter planen gjennomføres i 2015.

Norges gjenstående forpliktelser i de frivillige programmene i ESA og EASP-avtalen, jf. nærmere omtale av avtalen nedenfor, er ved utgangen av 2013 forventet å utgjøre henholdsvis 162,17 og 5 mill. euro. Det foreslås at Stortinget samtykker til at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan gi tilsagn om tilskudd på 125,19 mill. euro utover gitt bevilgning for å delta i de frivillige programmene i ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 162,17 mill. euro, jf. Forslag til vedtak VI, 2.

Forventede gjenstående forpliktelser pr. 31. desember 2013

Betegnelse	(i 1 000 kroner)
<i>ESA programmer:</i>	
Jordobservasjon	513 366
Telekommunikasjon	299 245
Teknologi	186 254
Navigasjon	21 954
Romtransport	90 808
Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	92 236
<i>Romovervåking</i>	<i>25 865</i>
<i>EASP-avtalen</i>	<i>38 000</i>
Sum gjenstående forpliktelser	1 267 728

ESAs programmer

ESA har programmer innen jordobservasjon, telekommunikasjon, teknologi, navigasjon, romtransport, romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning og romovervåking. Ved utgangen av 2013 forventes det at Norges gjenstående forpliktelser vil utgjøre 162,17 mill. euro, tilsvarende ca. 1,3 mrd. kroner.

Jordobservasjon

ESAs jordobservasjonsprogram har en god balanse mellom utvikling av værsatellitter, miljøsatellitter og forskning. Norges store geografiske territorium og spredte bosetting gjør at vi har særlig nytte av satellittbasert overvåking. En rekke europeiske tiltak innen jordobservasjon har blitt gjennomført de siste årene. ESA og Europakommisjonen har samarbeidet om utviklingen av jordobservasjonsprogrammet Copernicus. Som et resultat av dette er Europa i ferd med å bli verdens ledende region innen miljøovervåking fra rommet.

Telekommunikasjon

Satellittkommunikasjon står for den største delen av omsetningen innen norsk romvirksomhet. Hoveddelen av omsetningen er eksporttettet. Noen av de største norske aktørene har i de senere årene fått utenlandske eiere. Utviklingen medfører utfordringer, men har også ført til

nyskaping, med nye produkter og nye bedrifter innen både brukerutstyr og tjenester. Norsk deltakelse i ESAs telekommunikasjonsprogrammer er viktig for å sikre teknologiutvikling i norske bedrifter bl.a. innenfor digital satellittkringkasting, bredbåndskommunikasjon og mobil satellittkommunikasjon.

Teknologi

General Support Technology Programme (GSTP) er det mest sentrale teknologiprogrammet i ESA. Norske bedrifter med spisskompetanse har synergieffekter med romvirksomhet f.eks. innen off-shoreteknologi, medisinsk teknologi og forsvarsindustri. GSTP gir disse bedriftene mulighet til å kvalifisere teknologi for levering til ESAs programmer og det kommersielle markedet. PRODEX er et frivillig program ESA har opprettet for å utvikle og utnytte eksperimenter på satellitter. PRODEX er blitt tatt godt imot av norske FoU-miljøer og er hovedsakelig benyttet i forbindelse med validering av instrumentmålinger på nye jordobservasjonssatellitter.

Navigasjon

Norge har både stor samfunnsnytte av satellittnavigasjon og store muligheter for industriell verdiskaping innen satellittnavigasjon. Det vises for øvrig til omtale under post 73 EUs romprogrammer.

Romtransport

ESAs romtransportprogram sikrer Europa uavhengig adgang til verdensrommet. For Norge er deltakelse i programmet også viktig for å kunne gi norsk næringsliv andeler i utvikling og produksjon av de europeiske bærerakettene (Ariane) og markedet for kommersielle oppskytinger. Norske underleveranser til produksjonen av Ariane-5 inkluderer mekaniske strukturer, rakettmotorer og elektronikk til en verdi av ca. 10 mill. kroner per oppskyting.

Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning

Norge deltar i ESAs programmer for den internasjonale romstasjonen (ISS), noe som sikrer norske forskere tilgang til eksperimentfasiliteter ved romstasjonen. Norge fokuserer på forskning innen biologiske prosesser og materialteknologi, områder som dekker norske behov bl.a. innen havbruk, planteforedling og materialutvikling.

Romovervåkning

Norge deltar i ESAs romovervåkingsprogram. Målet er å utrede og legge til rette for europeisk egenevne innen sporing av satellitter og romsøppel, romværsvarsling og overvåking og varsling av asteroider og kometer som passerer nær jorda. Norske fagmiljøer har særlig stor kompetanse innen romvær og baneberegning.

Espace Andøya Special Project (EASP)-avtalen

EASP-avtalen er et samarbeid mellom Tyskland, Frankrike, Sveits, Sverige og Norge om bruken av rakettskytefeltene i Kiruna og på Andøya. Norge tiltrådte avtalen i 1990, og avtalen fornyes automatisk for fem år av gangen. Inneværende periode varer fra 2011 til 2015. Norges gjenstående forpliktelser for 2014 og 2015 er anslått til 5 mill. euro, tilsvarende om lag 38 mill. kroner.

Radarsat

Avtalen med det kanadiske selskapet Radarsat sikrer Norge havovervåkingsdata også ved over-

skyet vær, i mørketid og om natten. Bildene benyttes til suverenitetshevdelse i norsk økonomisk sone og ved forvaltning av miljøet og marine og polare ressurser. Radarsat-1 ble skutt opp i 1995, mens etterfølgeren Radarsat-2 ble skutt opp i desember 2007. Radarsat-2 skulle opprinnelig sikre Norge overvåkningsbilder til og med 2012. En reforhandlet avtale sikrer Norge data fra Radarsat-2 ut 2015, uten at det påløper nye innbetalinger fra norsk side etter 2013.

Neste generasjon Radarsat (Radarsat-C) var tenkt å overta for Radarsat-2 fra 2015. Det er nå klart at Radarsat-C blir forsinket og sannsynligvis først vil kunne levere data i 2017. For å sikre Norge tilgang til radarsatellittdata også etter 2015, foreslås det å videreføre Norges innbetaling til Radarsat-2 i 2014. Dette vil sikre Norge datatilgang ut 2016. Norsk Romsenter arbeider med å finne alternativer til Radarsat-2 etter 2016.

ESERO

ESAs Education Office driver flere undervisningsprogrammer som skal inspirere unge til å velge realfag og teknologi. Et av disse programmene er European Space Education Resource Office (ESERO). Nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM) har inngått kontrakt med ESA om drift av et ESERO-kontor i Norge i perioden 2013–15. Kontoret finansieres som et spleiselag mellom ESA, NAROM, Universitetet i Nordland, KSAT, Norsk Romsenter og de andre nordiske landene. Norsk Romsenters årlige andel er 250 000 kroner. Denne type utdanningsaktiviteter har tidligere blitt finansiert over post 72 Nasjonale følgemidler.

Budsjettforslag 2014

Internasjonal romvirksomhet omfatter ESAs programmer, EASP-avtalen, Radarsat-avtalen og ESERO. Det forventes et utbetalingskrav på om lag 281,8 mill. kroner i ESAs programmer for 2014. For EASP-avtalen, en eventuell forlengelse av Radarsat-avtalen og ESERO forventes det utbetalinger på henholdsvis om lag 18,9 mill. kroner, 8,8 mill. kroner og 0,25 mill. kroner. Det foreslås en samlet bevilgning på 309,7 mill. kroner for forpliktelser til internasjonal romvirksomhet.

Utbetalinger til internasjonale romfartsprogrammer i 2014

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Anslag 2014
<i>ESA forpliktet:</i>			
Jordobservasjon	68 000	75 215	81 710
Telekommunikasjon	123 007	53 400	74 869
Teknologi	66 778	71 410	42 370
Navigasjon	9 499	10 453	12 792
Romtransport	29 900	38 857	41 659
Romstasjon, mikrogravitasjon og utforskning	28 757	24 541	22 461
Romovervåking	4 497	6 200	5 939
Sum ESA-programmer	330 438	280 076	281 800
<i>EASP-avtalen</i>	17 664	17 627	18 883
<i>Radarsat</i>	8 099	7 673	8 781
<i>ESERO</i>	0	0	250
Sum post 71	356 201	305 376	309 714

Regnskapstallene for 2012 inneholder inntekter knyttet til EASP. Inntektene motsvares av tilsvarende utgifter. I tillegg rettes valutakursavvik først i regnskapet for påfølgende år. Dette er i hovedsak årsaken til at regnskapstallene i tabellen avviker fra statsregnskapets tall. Beløpene for 2014 er anslag. Det kan bli aktuelt å foreta endringer dersom forutsetninger eller framdriften skulle tilsi det. De økonomiske forpliktelsene overfor ESA og EASP-avtalen betales i euro. Valutarisikoen bæres av Norge. Det er budsjettet ut fra forventede valutakurser. Dersom kursen på utbetalingstidspunktene blir annerledes enn forutsatt i budsjettforslaget, vil forslag til bevilgningsendringer bli fremmet i endringsproposisjonene i 2014.

Post 72 Nasjonale følgemidler, kan overføres

De nasjonale følgemidlene bidrar til at norske bedrifter oppnår et høyt teknologisk nivå slik at Norge kan nyttiggjøre seg av mulighetene ESA-medlemskapet åpner for. I hovedsak kreves det minst 50 pst. egenfinansiering. Formålet med programmene er å bistå norske aktørers inntreden på det kommersielle rommarkedet og bidra til å utvikle rombaserte tjenester for å dekke nasjonale og offentlige behov på en effektiv og kostnads-

besparende måte. Norges forskningsråd disponerer også midler til romforskning, som bl.a. finansierer norske instrumenter og eksperimenter på ESAs forskningssatellitter. ESAs programmer koordineres med nasjonale aktiviteter for å oppnå en mest mulig kostnadseffektiv utnyttelse av de tilgjengelige ressursene. Romsenteret fordeler følgemidlene til utvikling av industri, tjenester, infrastruktur, undervisning og bilateralt utviklingssamarbeid.

Målgruppen er først og fremst norske bedrifter og forskningsmiljøer som har, eller kan få, leveranser til internasjonal romrelatert virksomhet, både på grunnlag av Norges medlemskap i ESA, EUs romprogrammer og på grunnlag av kontrakter i det ordinære kommersielle rommarkedet eller anvendelsesområder av stor betydning for Norge.

Industriutviklingsprogram

Programmet skal bidra til at bedriftene videreutvikler kompetanse og teknologi gjennom ESA-samarbeidet, for derved å utvikle konkurransedyktige produkter for det internasjonale rommarkedet. Utviklingen skjer i form av utviklingssamarbeid direkte med utenlandsk industri, eller gjennom allianser med ledende internasjonale hovedkon-

traktører. Norsk Romsenter satser på bedrifter som er, eller vil kunne bli, konkurransedyktige i et internasjonalt marked.

Tjenesteutviklingsprogram

Programmet omfatter aktiviteter knyttet til utvikling av anvendelser og tjenester innen jordobservasjon, telekommunikasjon og navigasjon. Programmet er sterkt knyttet til å utvikle samfunnsnytt og miljøprofilen av romvirksomheten. Viktige offentlige forvaltningsoppgaver, som eksempelvis kystforvaltning, miljøovervåking og samfunnsikkerhet, kan ofte dekkes på en kostnadseffektiv måte ved hjelp av rombaserte tjenester.

Infrastrukturutvikling

Programmet benytter følgemidler til å utvikle de fortrinn som Norge har ved sin nordlige beliggenhet eller for å utnytte spesiell kompetanse knyttet opp mot infrastruktur. Eksempler på dette er Galileos bakkestasjoner på Svalbard, Jan Mayen og Trollbasen. Innen infrastrukturutvikling er det viktig å få fram infrastruktur som er komplementær med det som utvikles gjennom de internasjonale programmene.

Undervisningsutviklingsprogram

Målsettingen med programmet er å utvikle forståelse for samfunnsnytt av romvirksomhet og å styrke interessen for realfag hos ungdom. Andøya Rakettskytefelt, Norsk Romsenter og Nasjonalt senter for romrelatert opplæring har etablert et studentsatellittprogram. Programmet bygger på erfaringene fra det vellykkede satellittprogrammet NCUBE og omfatter planlegging, bygging, testing, oppskyting av og kommunikasjon med tre til fire småsatellitter.

Bilateralt utviklingsprogram

Norge har hatt mange bilaterale prosjekter innen romvirksomhet, bl.a. på Svalbard i samarbeid med USA og samarbeid med Canada om Radarsat. Industrielt har Norge samarbeidet med Frankrike og Tyskland. Det bilaterale samarbeidet er viktig for å øke kompetansenivået og sikre industriutvikling i norsk romvirksomhet.

Budsjettforslag 2014

De nasjonale følgeprogrammene gjør det mulig for Norge å nyttiggjøre seg den investering som ESA-medlemskapet representerer. Midlene til følgeprogrammer forutsettes også å dekke utvikling av nasjonale miljøer. Tidligere har det vært avsatt midler under denne posten til flerbruksprosessering av data fra Radarsat-2. Heretter vil midler til dette formålet bli foreslått under post 74 Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter. Det foreslås bevilget 33,4 mill. kroner til nasjonale følgeprogrammer.

Post 73 EUs romprogrammer

Galileo og EGNOS

Satellittnavigasjonsprogrammene Galileo og EGNOS er organisert, finansiert og utbygd under EUs institusjonelle rammeverk. Galileo skal bli et selvstendig, globalt satellittnavigasjons-system på linje med det amerikanske GPS-systemet, mens EGNOS er et støttesystem som forbedrer signalene fra Galileo, GPS og andre systemer slik at de blir mer presise. Programmene er banebrytende fordi det er første gang EU investerer i felles strategisk og samfunns viktig infrastruktur, og fordi det er et av de største felleseuropeiske industriprosjektene noensinne. Så langt er det skutt opp fire satellitter. Ytterligere 26 satellitter er planlagt skutt opp fram mot 2019.

Norge sluttet seg i 2009 til utbyggingsfasen av Galileo og EGNOS, som hadde varighet fra 2008–13. På grunn av forsinket framdrift i programmet vil noen av midlene som ble forpliktet til utbyggingsfasen, utbetales i 2014 og 2015. Norges gjestående finansielle forpliktelser til utbyggingsfasen av Galileo og EGNOS utgjør om lag 11 mill. euro (2010-verdi).

Geografi, topografi og nærings- og bosettingsstruktur tilsier at Norge vil være blant de landene som har størst utbytte av Galileo og EGNOS. Aktiv deltakelse i programmene sikrer innflytelse og innsikt i utformingen av en infrastruktur som vil få stor samfunnsmessig betydning. Galileo og EGNOS vil gi økt ytelse innen satellittnavigasjon i nordområdene. Industrielt er Norge godt posisjonert for å få leveranser til prosjektet og for å utnytte norsk infrastruktur og kompetanse i et voksende marked knyttet til satellittnavigasjon.

Systemets ytelse er avhengig av et nettverk av bakkestasjoner. Et slikt nettverk er under bygging. Etter avtale med Norge er det plassert Galileo bakkestasjoner på Svalbard, Jan Mayen og på Trollbasen i Antarktis. Stasjonen på Svalbard er

av særlig interesse med tanke på å sikre fullgod ytelse fra Galileo også i nordområdene. Nest etter Frankrike er Norge det landet med flest utplasserte bakkestasjoner.

Den nasjonale oppfølgingen av deltakelsen i Galileo skjer gjennom et interdepartementalt koordineringsutvalg ledet av Nærings- og handelsdepartementet og et sekretariat i Norsk Rom-senter med ansvar for å følge opp norske interesser i programmets styringsorganer.

Erfaringene fra Norges deltakelse i Galileo og EGNOS siden 2009 har vært gode. Norges deltakelse i EUs satellittnavigasjonsprogrammer har hittil gitt oss mulighet til å påvirke programmene slik at de i størst mulig grad ivaretar norske interesser. Som følge av dette vil EGNOS og Galileo få langt bedre ytelse i nordområdene enn det som ellers ville ha vært tilfelle. Deltakelsen har gitt norsk forvaltning og industri tidlig innsikt i programmene. Dette har bidratt til å posisjonere norsk industri i det voksende markedet for tjenester som nyttiggjør satellittnavigasjon og forberedt norsk forvaltning på raskest mulig å kunne ta i bruk nye, samfunnsnyttige satellittnavigasjonstjenester. Videre har Norges deltakelse ført med seg kontrakter til norsk industri for om lag 380 mill. kroner. Bakkeinfrastruktur for Galileo og EGNOS har som følge av Norges deltakelse blitt lokalisert på Svalbard, Jan Mayen, i Trondheim, Tromsø, Kirkenes og på Trollstasjonen i Antarktis. Denne infrastrukturen sørger for bedre ytelser i områder som er viktige for Norge, norsk tilstedeværelse i områder av strategisk betydning og inntekter til norske operatører.

Det foreslås at Norge også slutter seg til den neste finansielle perioden av Galileo og EGNOS, som har varighet fra 2014 til 2020. Dette vil sikre at Norge kan opprettholde deltakelse og påvirkningsmuligheter i programmene arbeidsgrupper og styrende organer, at bakkeinfrastruktur fortsatt vil kunne være lokalisert på Svalbard, Jan Mayen og i Antarktis og at norske brukere vil få tilgang til Galileos offentlige, regulerte tjenester (PRS). Norsk industri vil kunne konkurrere om leveranser til programmene og få tilgang til informasjon som er nødvendig for å oppnå gode posisjoner i det internasjonale markedet for tjenester og utstyr som nyttiggjør satellittnavigasjon. Fortsatt norsk deltakelse i programmene etter 1. januar 2014 vil underbygge Norges posisjon som en forutsigbar og konstruktiv samarbeidspartner.

Forordningene som vil styre Galileo og EGNOS i perioden 2014 til 2020 ventes formelt

vedtatt i EU i løpet av høsten 2013, i forbindelse med behandlingen av EUs langtidsbudsjett for 2014–20. Forordningene er for alle praktiske formål ferdig behandlet i EU, slik at det allerede nå er stor grad av sikkerhet om kostnader og organisering. Nærings- og handelsdepartementet har innledet samtaler med Europakommisjonen, med sikte på å legge til rette for at Norge formelt skal kunne slutte seg til Galileo og EGNOS for 2014–20 så raskt de relevante forordningene er vedtatt i EU. Totalbudsjettet for Galileo og EGNOS for perioden 2014–20 er beregnet til 6,3 mrd. euro. Norges andel av totalbudsjettet vil i tråd med vanlig praksis for EU-programmer tilsvare Norges BNP-andel, for tiden 2,92 pst., tilsvarende 200,1 mill. kroner per år. I tillegg kommer 11 mill. kroner til nasjonal oppfølging av deltakelsen, jf. omtale under postene 50 og 74. Norsk tilslutning til deltakelse i Galileo og EGNOS i perioden 2014–20 vil måtte innlemmes i EØS-avtalen. Forslag om Stortingets samtykke til dette vil bli fremmet i egen proposisjon.

Norsk deltakelse i Copernicus etter 2013

Norge sluttet seg i 2012 til den innledende driftsfasen av EU-programmet Copernicus (tidligere Global Monitoring for Environment and Security – GMES), som utvikler langsiktig jordobservasjonskapasitet og informasjonstjenester for miljøovervåking og samfunnssikkerhet. Programmet vil omfatte en rekke satellitter, bakkebaserte måleinstrumenter, modeller og varslings-tjenester og skal gi observasjoner og bearbeidet informasjon innen hovedområdene klimaendringer, havovervåking, areal- og vegetasjonskartlegging, luftkvalitet, nødhjelp og samfunnssikkerhet.

Norges finansielle forpliktelse til den innledende driftsfasen av Copernicus løper ut i 2013. Videre norsk deltakelse i Copernicus fra og med 2014 vil kreve eget vedtak av Stortinget. Ettersom budsjett og relevante rettsakter ennå ikke er vedtatt i EU, er det foreløpig ikke mulig å inngå avtale om norsk deltakelse etter 2013. Regjeringen vil arbeide for å ivareta Norges interesser i Copernicus i 2014.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås en bevilgning på 258,5 mill. kroner til EUs romprogrammer. Beløpet omfatter 200,1 mill. kroner som innbetaling til den neste finansielle perioden og 58,4 mill. kroner i gjenværende forpliktelser for Galileo og EGNOS.

Post 74 Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, kan overføres

Posten omfatter midler til infrastrukturutvikling og tekniske støtteaktiviteter som skal dekke særlige norske brukerbehov og som ikke kan løses tilfredsstillende gjennom vår deltakelse i internasjonalt samarbeid med ESA og EU. Midlene ble tidligere budsjettert over post 72, men har blitt skilt ut som en egen post for å få to mer rendyrkede poster med hver sine formål. Til forskjell fra post 72, som er en søknadsbasert støtteordning, omfatter post 74 midler til bestemte prosjekter som Regjeringen ønsker å prioritere i statsbudsjettet.

Opprustning av Andøya Rakettskytefelt

Andøya Rakettskytefelt AS (ARS) er en vesentlig del av norsk romvirksomhet. En vellykket videreutvikling av ARS forutsetter en attraktiv og effektiv infrastruktur for brukerne. Det er samtidig viktig å stimulere norske forskningsmiljøer til å bruke ARS. I perioden 2010–13 er det avsatt til sammen 34 mill. kroner til opprustning og videreutvikling av ARS. Det foreslås avsatt 6 mill. kroner til dette formålet i statsbudsjettet for 2014.

Skipsidentifikasjon

Gjennom bevilgninger til Norsk Romsenter er det utviklet en norsk satellitt for mottak av AIS-signaler (Automatic Identification System) fra skip. Demonstratorsatellitten AISSat-1 er en bidragsyter til helhetlig overvåkings- og varsling i norske havområder og gjør det mulig å holde løpende oversikt over skip som er utstyrt med AIS-sender.

Satellitten er en viktig datakilde for BarentsWatch. En oppfølgersatellitt, AISSat-2, planlegges skutt opp innen utgangen av 2013. For 2014 foreslås det avsatt 2,3 mill. kroner til videreutvikling av AISSatellittkonseptet.

Flerbruks dataprosessering

Norge sikres rådata fra Radarsat-2 gjennom radarsatellittavtalen med Canada. Praktisk utnyttelse av disse dataene for norske myndighetsformål forutsetter nedlesing, prosessering og distribusjon i Norge. Norsk Romsenter har i de senere årene bidratt til å finansiere slike aktiviteter sammen med Forsvaret og Kystverket. Bidraget fra Norsk Romsenter sikrer bilder til forskningsmiljøene og til mindre brukeretater som ennå ikke har egne budsjettlinjer for satellittovervåking. Aktiviteten har hittil vært finansiert over post 72 Nasjonale følgemidler. Ettersom dette er snakk om operativ virksomhet snarere enn utviklingsarbeid foreslås bevilgningen overført til post 74. Det foreslås avsatt 3 mill. kroner til flerbruks dataprosessering i 2014.

Nasjonal oppfølging av Galileo og EGNOS

For å sikre at Norge får fullt utbytte av videreføringen av medlemsskapet i Galileo og EGNOS vil det være behov for nasjonale tekniske oppfølgingsaktiviteter i 2014. Det foreslås avsatt 7,8 mill. kroner til dette formålet, jf. også omtale under post 73.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås en bevilgning på 19,1 mill. kroner til nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter.

Kap. 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Tilskudd	20 831	100 000	89 900
	Sum kap. 0924	20 831	100 000	89 900

Post 70 Tilskudd

Kontingent til deltakelse i EU-programmer

Regjeringen ønsker å videreutvikle et tett samarbeid mellom Norge og andre land i Europa.

Denne målsettingen oppnås bl.a. gjennom deltakelse i EU-programmer, som Norge kan delta i gjennom EØS-avtalen. For øvrig er formålet med bevilgningen og deltakelsen å:

- bidra til at berørte næringer, bedrifter og organisasjoner i Norge får opplysninger om og kan

dra nytte av gjeldende lover og regelverk, avtaler og rammevilkår på de aktuelle områdene innenfor EU-/EØS-markedet

- medvirke til at norske myndigheter, næringer og virksomheter får anledning til å påvirke utformingen av lover, regelverk og retningslinjer for virksomheter på sine områder innenfor EU-/EØS-markedet

Årlig medlemskontingent for norsk deltakelse i EU-programmer fastsettes i euro av Europakommisjonen på grunnlag av ventet framdrift under det enkelte program. Kontingenter betales samlet av Utenriksdepartementet, mot senere refusjon fra de departementene som er ansvarlige for de enkelte programmene. Andre utgifter knyttet til deltakelse i programmene (lønn og øvrige utgifter til nasjonale eksperter ved Europakommisjonen, nasjonale sekretariater, utredninger, evalueringer m.m.) betales direkte av de programansvarlige departementene.

Nedenfor omtales følgende EU-programmer:

- EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP) – delprogram for Entreprenørskap og Innovasjon (EIP)
- EUs program for næringslivets konkurransekraft og små og mellomstore bedrifter (COSME)
- Marco Polo-programmet

EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP) – delprogram for Entreprenørskap og Innovasjon (EIP)

Tilstandsbeskrivelse og målsetting

Norge deltar i EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (CIP) for perioden 2007–13. Målet for programmet er å styrke innovasjon og konkurransekraft i europeisk næringsliv, skape et innovativt og inkluderende informasjonssamfunn og fremme effektiv energibruk og økt bruk av fornybar energi i Europa. Programmet prioriterer små og mellomstore bedrifter. Fra og med 2014 vil flere av aktivitetene i CIP bli videreført i EUs program for næringslivets konkurransekraft og små og mellomstore bedrifter (COSME), jf. nærmere omtale nedenfor.

CIP er et av Europakommisjonens verktøy for økt sysselsetting og økonomisk vekst i Europa. Målsettingene i CIP skal nås gjennom tre delprogrammer:

- Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet (EIP)
- IKT-programmet (ICT PCT)

- Energiprogrammet (IEE)

Nærings- og handelsdepartementet har koordineringsansvaret for CIP og fagansvaret for EIP.

CIP har en samlet økonomisk ramme på 3,6 mrd. euro for hele programperioden, fordelt med 2,16 mrd. euro til EIP, 720 mill. euro til ICT PCT og 720 mill. euro til IEE. Den samlede kontingentforpliktelsen for norsk deltakelse i CIP er beregnet til 85 mill. euro. I tillegg kommer utgifter til nasjonal oppfølging og nasjonale eksperter.

EIP skal bidra til å bedre rammevilkårene for næringsvirksomhet og stimulere til økt tilgang på finansiering, teknologi og innovasjon. Den norske deltakelsen i programmet ble evaluert i 2011. Hovedkonklusjonen var at deltakelsen framstår som noe kostbar sammenlignet med utbyttet de øvrige nordiske land oppnår når det gjelder retur i form av finansiering for norske bedrifter. I etterkant av programperioden vil det bli igangsatt en ny evaluering. Det er etablert et nasjonalt kontaktpunkt for delprogrammet EIP i Innovasjon Norge som bl.a. skal informere norske aktører om mulighetene knyttet til EIP og mobilisere til størst mulig norsk uttelling fra programmet. Videre kan Innovasjon Norge gi prosjektetableringsstøtte for å øke mulighetene for norsk uttelling fra programmet. Kontaktpunktet skal også sikre god koordinering av den nasjonale oppfølgingen av CIP mot oppfølgingen av norsk deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling.

Resultatrapport 2012

De totale utgiftene for deltakelse i EIP var i 2012 på 19,6 mill. kroner. Enterprise Europe Network (EEN) i Norge er en del av et europeisk nettverk som består av 600 organisasjoner og 3 500 rådgivere. 45 pst. av prosjektets kostnader finansieres av CIP/EIP. Europakommisjonen har tildelt Innovasjon Norge oppgaven med å drifte EEN i Norge. Nettverkets rolle er å gi bedriftene konkret veiledning knyttet til internasjonalisering og koble europeiske bedrifter sammen. Over 3 000 norske bedrifter har fått rådgivning av nettverket. Prosjektet har hjulpet bedrifter med bl.a. toll- og momsproblematikk, internasjonale kontrakter og tilgang til markeder.

Det er sendt inn totalt sju prosjektsøknader fra Norge til EIP i 2012. Det ble sendt én norsk søknad innen reiseliv i 2012 til nettverket European Destinations of Excellence.

I 2012 ble tre prosjektsøknader sendt til miljøprogrammet Eco Innovation. Programmet skal bidra til å løfte gode prosjekter fra forsknings-

fasen til kommersialisering. Kontaktpunktet i Innovasjon Norge har jobbet tett med EU-rådgivere ved Innovasjon Norges distriktskontorer og arrangerte informasjonsmøter i mai i Oslo, Bergen og Stavanger.

Når det gjelder finansiering, konsentrerte det norske kontaktpunktet arbeidet om finansielle virkemidler, særlig venturekapital. Sammen med Forskningsrådet arrangerte Innovasjon Norge møte om de finansielle virkemidlene i EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling, CIP, Horisont 2020 og COSME. To kapitalfond fikk forprosjektmidler innvilget fra CIP-kontaktpunkt og er nå i prosess med European Investment Fund om venturekapitalinvestering.

Det er utviklet et tett samarbeid mellom Innovasjon Norge, Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi), KS og NHO på fagfeltet innovative offentlige anskaffelser. Gruppen følger utviklingen og utlysninger i EU tett. Lyngdal kommune, Falun kommune (i Sverige), Difi og Leverandørutviklingsprogrammet fikk innvilget 1,5 mill. euro til et prosjekt som skal utvikle strategier for bruk av innovative innkjøp.

Ungt Entreprenørskap Norge vant fram i CIP-utlysningen Entrepreneurship Education, og prosjektet fikk maksimal støtte på 500 000 euro. Formålet med prosjektet er å utvikle verktøy lærere kan bruke i entreprenørskapsundervisning.

Innovasjon Norge har videre deltatt i ekspertforumene INNO-Partnering Forum og Expert Group on Innovation in Services. Det er informert bredt om ulike konferanser og rapporter, både via nyhetsbrevet CIPcom og til enkeltpersoner/-miljøer med spesiell faglig utbytte av å følge EUs politikutvikling.

Budsjettforslag 2014

Entreprenørskaps- og innovasjonsprogrammet er beregnet til å koste 50 mill. euro, dvs. om lag 380 mill. kroner, i samlet norsk kontingent. Det utgjør om lag 54 mill. kroner i gjennomsnitt per år i programperioden 2007–13. For 2014 vil utgiftene for deltakelsen dekke utestående utbetalinger til prosjekter. Selv om nivået på disse utbetalingene ikke er endelig avklart av Kommisjonen ennå, er det estimert at netto utgifter for Norge vil ligge på om lag 44 mill. kroner.

EUs program for konkurransekraft og små og mellomstore bedrifter (COSME)

Tilstandsbeskrivelse og målsetting

CIP utløper ved utgangen av 2013, og COSME vil videreføre flere av aktivitetene i CIP. COSME er i stor grad utformet for å virke sammen med det store forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont 2020. COSME-programmet har følgende hovedmål:

- forbedre tilgangen til finansiering for SMB gjennom egenkapitalfinansiering og lånefasiliteter
- styrke konkurranseevnen til bedrifter i EU ved å utvikle bedre rammebetingelser
- støtte internasjonalisering av SMB (Enterprise Europe Network – EEN)
- fremme entreprenørskapskultur – utvikle entreprenørskapsferdigheter for nye gründere, ungdom og kvinner

Med utgangspunkt i Rådets forslag har EFTA-sekretariatet i Brussel estimert totalutgiftene for norsk kontingent til 450 mill. kroner for perioden 2014–20, noe som medfører en gjennomsnittlig årlig utgift på rundt 65 mill. kroner. Utgiftene er lavest på begynnelsen av perioden og trappes gradvis opp. For 2014 er kontingenten estimert til 26 mill. kroner ved full deltakelse. I tillegg vil det påløpe utgifter til nasjonale kontaktpunkt og til oppfølging av COSME i Norge.

Budsjettforslag 2014

Regjeringen går inn for at Norge deltar fullt ut i COSME. Stortinget vil bli forelagt saken i en særskilt proposisjon. For 2014 er utgiftene for deltakelse i COSME anslått til om lag 35 mill. kroner. Beløpet skal dekke:

- netto årskontingent basert på foreliggende estimat fra EFTA-sekretariatet
- kontaktpunktjenester som ivaretas av Innovasjon Norge
- tre nasjonale eksperter
- annen nasjonal oppfølging

Med forbehold om Stortingets tilslutning til norsk deltakelse foreslås det avsatt om lag 35 mill. kroner til å dekke utgifter knyttet til programdeltakelse i COSME for 2014.

Marco Polo-programmet

Marco Polo er et EU-program som har som hensikt å bidra til at frakt av gods skiftes fra vei til sjø og jernbane. Målet med dette er en mer miljøvennlig transport og avlastning av et sterkt trafikert veinett. Norge har deltatt i programmet siden 2004. Den norske deltakelsen finansieres av Fiskeri- og kystdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Samferdselsdepartementet med en tredjedel hver. De totale utgiftene for norsk deltakelse i Marco Polo var i 2012 på 3,9 mill. kroner. Samferdselsdepartementet har koordineringsansvaret. Norske aktører kan søke om Marco Polo-støtte for prosjekter med grensekryssende godstransport. Flere norske prosjekter har blitt realisert med Marco Polo-støtte, noe som har bidratt til mer miljøvennlig godstransport i Norge og avlastning av norske veier.

Samferdselsdepartementet iverksatte sammen med Fiskeri- og kystdepartementet og NHD en ekstern, uavhengig evaluering av hvordan Marco Polo-programmet har fungert i Norge. Evalueringen avdekket at norske søknader har hatt høy grad av godkjenning. Andelen godkjente norske søknader ligger på 57 pst., mot et gjennomsnitt på 37 pst. for programmet totalt. Det er i perioden 2004–12 inngått avtaler med norske aktører for 26,6 mill. euro. Av i alt 12 norske prosjekter er kun to stanset opp/terminert.

Marco Polo II løper ut 2013. En videreføring av Marco Polo-ordningen legges under EU-programmet for det trans-europeiske transportnettverket, TEN-T og finansieringsordningen «Connecting Europe Facility». Det konkrete innholdet i den nye Marco Polo-ordningen er ukjent, og det er ikke endelig avklart hvorvidt Norge vil ha anledning til å delta.

Budsjettforslag 2014

På grunnlag av foreliggende budsjettanslag fra Europakommisjonen foreslås det avsatt om lag 1,5 kroner til dekning av Nærings- og handelsdepartementets utestående utgifter ved deltakelse i Marco Polo I og II-programmene.

Gjennomføring og utvikling av det indre marked

EFTA/EØS-landene har siden 2004 bidratt med finansiering av Europakommisjonens aktiviteter knyttet til gjennomføring og utvikling av det indre marked. Slike tiltak er positive for verdiskapingen og bidrar til at norsk næringsliv får like gode vilkår som øvrig europeisk næringsliv. Norge deltar i

det indre marked og bidrar med midler til programmer og tiltak som skal forbedre hvordan det indre marked fungerer. Midlene benyttes bl.a. til utredninger, konsulentoppdrag, undersøkelser og evalueringer, samt informasjonstiltak rettet mot næringslivet og privatpersoner slik at de lettere kan ta del i de muligheter og rettigheter som finnes i det indre marked. Aktivitetene omfatter også den uformelle problemløsningsmekanismen SOLVIT, administrativt samarbeid gjennom informasjonssystemet for det indre marked og tiltak knyttet til handelsforenkling for varer, bl.a. notifisering, sertifisering og sektoriell tilnærming.

Resultatrapport 2012

De totale utgiftene for norsk deltakelse i det indre marked og bidrag til ulike programmer og tiltak som skal forbedre hvordan det indre marked fungerer, var i 2012 på 2,9 mill. kroner. Kommisjonen finansierte i 2012 en rekke studier og undersøkelser knyttet til ulike aspekter ved det indre marked. I tråd med oppfølgingen av handlingsplanen for det indre marked, Single Market Act I og II, som ble lagt fram i henholdsvis 2010 og 2012, har Europakommisjonen arbeidet med å forbedre det indre marked. I to omganger har Kommisjonen indikert 12 satsingsområder som skal stimulere vekst og øke borgernes tillit til det indre marked. Disse følges av konkrete forslag til regelverk. I 2012 ble bl.a. standardiseringsforordningen og IMI-forordningen (informasjonssystemet om det indre marked) vedtatt. Det er videre gjennomført flere informasjonstiltak som skal sikre kunnskap om hvilke muligheter og rettigheter det indre marked gir til bedrifter og borgere, eksempelvis gjennom problemløsningsnettverket SOLVIT og informasjonsportalen Ditt Europa.

Budsjettforslag 2014

Europakommisjonen forventer å videreføre aktivitetene i 2014 i tråd med dagens ordning. Kommisjonen vektlegger oppfølging og gjennomgang av regelverk, som f.eks. etterlevelsen av den såkalte varepakken, regelverket for fritt varebytte i EØS, der især styrking av tilsyn med varer utgjør et viktig tiltak. I tillegg kommer tilpasningen av regelverket for ulike varesektorer i tråd med varepakken. Videre vil Kommisjonen se nærmere på forvaltningen av fri bevegelse av tjenester og en rekke andre politikkområder som finans, selskapsrett, offentlige kontrakter, pensjon og immaterielle rettigheter. Et annet prioritert område er å styrke informasjonen til og dialogen

med borgere og bedrifter. Dette vil bli gjort gjennom ulike former for interaktiv kontakt, bl.a. European Business Test Panel, SOLVIT og styrking av informasjonssystemet om det indre marked.

På grunnlag av foreliggende budsjettanslag fra Europakommisjonen foreslås det avsatt om lag 5,7 mill. kroner til deltakelse i arbeidet med gjennomføring og utvikling av det indre marked.

Oppsummering av budsjettforslag 2014

Det foreslås en bevilgning til internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer på 89,9 mill. kroner for 2014. Foruten programutgiftene det er

redegjort for foran, foreslås det avsatt om lag 0,5 mill. kroner til programmet Interoperability Solutions for EU Public Administrations og om lag 2 mill. kroner til etterbetaling i kontingenten for 2012 knyttet til EUs program for næringsliv og entreprenørskap (MAP). Det vises til nærmere omtale av MAP-programmet i Prop. 1 S (2011–2012). Bevilgningsforslaget er basert på foreløpige anslag fra Europakommisjonen, og det er knyttet stor usikkerhet til beløpene. De endelige kontingentkravene fra Kommisjonen kan avvike fra den fordelingen som er angitt, og regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Kap. 929 Norsk Designråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Tilskudd	36 800	38 000	
	Sum kap. 0929	36 800	38 000	

Innledning

Norsk Designråd er en privat stiftelse med 18 ansatte. Stiftelsen har som formål å fremme bruk av design som et strategisk innovasjonsverktøy i norsk næringsliv. Norsk Designråd markedsfører betydningen av design som innovasjonsverktøy både for industri og tjenesteytende næringer, og tilbyr rådgivning og formidling av designkompetanse. Norsk Designråd har ansvar for utvikling og drift av programmet Designrevet innovasjonsprogram (DIP). I tillegg tilbyr Norsk Designråd, i samarbeid med Innovasjon Norge, en spesialisert rådgivningstjeneste for å gjøre designfaglig bistand tilgjengelig for bedrifter over hele landet.

Aktiv og strategisk utnyttelse av design kan bidra til økt lønnsomhet og konkurranseevne i norsk næringsliv. Tilskuddet over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til Norsk Designråd skal støtte opp under dette.

I revidert nasjonalbudsjett for 2013 varslet Kulturdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet opprettelse av en ny design- og arkitekturorganisasjon. Stiftelsen Norsk design- og arkitektursenter skal være operativ fra 1. januar 2014. Dette innebærer i praksis en sammenslåing av stiftelsene Norsk Designråd og Norsk Form. Formålene til den nye stiftelsen vil i all hovedsak inne-

bære en videreføring av formålene til Norsk Designråd og Norsk Form slik de er definert i dag. Nærings- og handelsdepartementet vil holde Stortinget orientert om hva som vil skje med stiftelsen Norsk Designråd.

Det statlige tilskuddet til den nye stiftelsen foreslås bevilget over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Den nye stiftelsen er nærmere omtalt under kap. 930 Norsk design- og arkitektursenter, nedenfor.

Resultatrapport 2012

Norsk Designråd hadde i 2012 driftsinntekter på 39,5 mill. kroner. Av dette ble 35,9 mill. kroner bevilget over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Resten var tilskudd fra andre og noe egeninntjening. Driftsresultatet viser et overskudd på 9 147 kroner.

Innenfor støtten over Nærings- og handelsdepartementets budsjett skal Norsk Designråd spre informasjon om bruken av design bl.a. ved å løfte fram gode eksempler på design som et virkemiddel for økt innovasjon. Arbeidet er rettet mot ulike typer medier, og faktiske medieoppslag viser jevn geografisk spredning. Bruk av sosiale medier (Twitter, Facebook) og videoklipp har i 2012 vist en stor økning når det gjelder antall brukere, spe-

sielt i tilknytning til arrangementer som Design-dagen og konferansen Inclusive Design. Sentralt i arbeidet med formidling er utdelingen av Merket for god design som hadde god tilgang på søknader i 2012.

Norsk Designråd driver rådgivnings- og veiledningsvirksomhet om bruk av design i hele landet og har i 2012 hatt rådgivningsoppdrag innenfor bransjene reiseliv, maritim sektor og fornybar energi. I tillegg arbeidet Norsk Designråd med implementering av design i eksisterende programmer forvaltet av Innovasjon Norge og Norges forskningsråd.

Norsk Designråd har ansvar for Designdrevet innovasjonsprogram. DIP støtter bedriftsprojekter som benytter design som et innovasjonsverktøy og skal bidra til økt kunnskap om dette i næringslivet. Sentralt i arbeidet er å stimulere til økt bruk av designmetodikk i startfasen av bedriftenes innovasjonsarbeid og ved å spre kunnskap om og erfaringer med nytten av metodikken. Målgruppen for programmet er hovedsakelig etablerte bedrifter som bruker design aktivt i eget utviklingsarbeid og som har ambisjoner for framtidig designaktivitet. Det ble i 2012 gjennomført bedriftsbesøk hos samtlige bedrifter som hadde avsluttet sitt DIP-prosjekt for å innhente erfaringsmateriale som skal brukes til videreformidling av

resultater fra DIP som metode til øvrig næringsliv. Ved ny utlysning av bedriftsprojekter i 2012 mottok Norsk Designråd totalt 138 søknader, hvorav 16 prosjekter ble tildelt midler.

Ifølge Norsk Designråd har programmet frambrakt forslag til nye produkter og tjenester som kan kommersialiseres, eventuelt videreutvikles. Samarbeidet med Norges forskningsråd om behandlingen av DIP-søknader har bidratt til kompetanseoverføring om designdrevet innovasjon som metode i Norge. DIP har fortsatt god pågang av søknader og tilfanget av nye søknader viser at Norsk Designråd når bredt ut i sine utlysingsrunder. De første produktene og tjenestene utviklet fra bedriftsprojekter er lansert i markedet.

Norsk Designråds arbeid for internasjonal eksponering av norsk design skjer i hovedsak gjennom utstillingen «100 % Norway» i London. Utstillingen er etablert som et eget merkenavn under London Design Festival og ble arrangert for niende gang i september 2012. Utstillingen bidrar til økt internasjonalt søkelys på norsk møbel- og interiørdesign og ga mange oppslag i internasjonal presse. Norsk Designråd har også knyttet til seg internasjonale samarbeidspartnere og har et stort nettverk som bidrar til å utvikle og utveksle kompetanse.

Kap. 930 Norsk design- og arkitektursenter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag
		2012	Saldert budsjett 2013	
70	Tilskudd			75 200
	Sum kap. 0930			75 200

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

I revidert nasjonalbudsjett for 2013 ble det varslet om etablering av en ny design- og arkitekturorganisasjon, stiftelsen Norsk design- og arkitektursenter. Dette innebærer i praksis en sammenslåing av stiftelsene Norsk Designråd og Norsk Form. Norsk Designråd og Norsk Form har siden 2005 vært samlokalisert Oslo og den nye organisasjonen skal fortsatt være lokalisert samme sted.

Kulturdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Næringslivets Hovedorganisasjon vil være stifterne av den nye organisasjonen som skal være operativ fra 1. januar 2014. Den nye stiftelsen vil i større grad kunne se formålene til

Norsk Designråd og Norsk Form i sammenheng og kunne operere mer helhetlig overfor de ulike målgruppene.

Etableringen av Norsk design- og arkitektursenter skal sikre en bedre utnyttelse av de statlige midlene på design- og arkitekturfeltet. Det offentlige, næringslivet og allmennheten skal oppleve en tydeligere og mer tilgjengelig organisasjon med muligheter til å nå nye målgrupper. Ikke minst skal aktiviteter og prosjekter i den nye organisasjonen bidra til å etablere nye koblinger mellom miljøer innenfor arkitektur og design, og mellom næringsliv og offentlig sektor. Den nye stiftelsen skal også bidra til å styrke arkitektur i en næringsmessig sammenheng.

Formålet til Norsk design- og arkitektursenter vil være å fremme forståelse, kunnskap og bruk av design og arkitektur fra et næringsmessig og et samfunnsmessig perspektiv. Stiftelsen skal fremme kvalitet og nytenking ved bruk av design og arkitektur for utvikling av omgivelser, produkter og tjenester, og stimulere til innovasjon, effektivisering og økt verdiskaping i norsk næringsliv og offentlig sektor.

Det statlige tilskuddet til den nye stiftelsen foreslås bevilget over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Det er nedsatt et interimsstyre som har fått i oppgave å etablere Norsk design- og arkitektursenter, i tett samarbeid med ledelse, ansatte og tillitsvalgte i Norsk Designråd og Norsk Form. Et viktig hensyn i dette arbeidet er å sikre at organisasjonen bygges opp slik at den på en best mulig måte kan støtte opp under den nye stiftelsens formål. Nærings- og handelsdepartementet vil, i samarbeid med stiftelsen, utarbeide et mål- og resultatstyringssystem i løpet av 2014.

Norsk design- og arkitektursenter vil få ansvar for videre utvikling og drift av Designdrevet innovasjonsprogram (DIP). Formålet med programmet er å bidra til økt kunnskap om design som et innovasjonsverktøy i næringslivet. Sentralt i arbeidet er å stimulere til økt bruk av designmetodikk i startfasen av bedriftenes innovasjonsarbeid og spre kunnskap om og erfaringer med nytten av metodikken. Nærings- og handelsdepartementet vil i 2014 evaluere DIP for å framskaffe bedre kunnskap om effektene av programmet.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås et tilskudd på 75,2 mill. kroner til Norsk design- og arkitektursenter i 2014.

Formålet til Norsk design- og arkitektursenter skal være å fremme forståelse, kunnskap og bruk av design og arkitektur fra et næringsmessig og et samfunnsmessig perspektiv. Tilskuddet til stiftelsen skal benyttes til arbeidet med å vise betydningen av design som et innovasjonsverktøy overfor næringsliv og offentlig sektor, og bidra med rådgivning og formidling av designkompetanse. Norsk design- og arkitektursenter skal også samarbeide med Innovasjon Norge om designrådgiving for å gjøre designfaglig bistand tilgjengelig for bedrifter over hele landet. Organisasjonen skal videre drifte og utvikle Designdrevet innovasjonsprogram.

Norsk design- og arkitektursenter skal fremme arkitektur gjennom rådgivning, formidling, prosjekt- og programarbeid overfor norsk næringsliv, offentlig sektor og publikum og arbeidet med oppfølging av Regjeringens plandokument for den norske arkitekturpolitikken, «arkitektur.nå», skal videreføres.

Ved etablering av en ny organisasjon påregnes ekstra kostnader knyttet til omstilling. Disse forutsettes dekket innenfor rammen av bevilgningen. Bevilgningen skal også dekke stiftelseskapitalen til den nye organisasjonen.

Kap. 934 Internasjonaliseringstiltak

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 458	13 000	13 000
22	Interimsstyre for statlig eksportfinansieringsordning, kan nyttes under kap. 2429, post 70	37 547		
73	Støtte ved kapitalvareeksport	449 050	359 000	375 000
74	Tilrettelegging av overgangsordning for CIRR-kvalifiserte lån, <i>kan overføres</i>	76 547		
75	Utgifter til overtakelse av lån	8 501		
90	Lån til midlertidig statlig eksportfinansieringsordning for CIRR-kvalifiserte lån, <i>kan overføres</i>	14 859 253		
	Sum kap. 0934	15 443 356	372 000	388 000

Kapitlet har tradisjonelt dekket utgifter til internasjonaliseringstiltak i regi av departementet (under post 21) og underskudd på den såkalte 108-ordningen (post 73). I 2011 og 2012 har det også blitt dekket utgifter og utlån under kap. 934 og ført inntekter under kap. 3934 for å ivareta den midlertidige statlige ordningen for finanstjenester til norsk eksport av kapitalvarer og tjenester (eksportfinansieringsordningen) og til å etablere en ny permanent ordning. Eksportkreditt Norge AS ble etablert ved utgangen av første halvår 2012 for å forvalte låneordningen på permanent basis. Det vises til nærmere omtale av ordningen under de berørte postene nedenfor og under kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Nærings- og handelsdepartementet stiller årlig midler til disposisjon for næringslivsaktiviteter ved utenriksstasjonene, strategiske internasjonaliseringssprosjekter og til eventuell norsk deltakelse i verdensutstillinger. Målet er å bidra til å samordne og styrke den samlede og langsiktige offentlige innsatsen for å øke norsk eksport og fremme norske næringsinteresser i utlandet. Næringslivet har særlig behov for draghjelp og støtte fra myndighetene i nye og viktige vekstmarkeder. Dette skal være et supplement til den ordinære virksomheten til virkemiddelapparatet, i markeder og innenfor sektorer der norsk næringslivs langsiktige muligheter er spesielt framtreddende. Det er særlig behov for tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten i forbindelse med gjennomføringen av politiske besøk og statsbesøk.

Resultatrapport 2012

I 2012 ble det brukt 7,2 mill. kroner til nærings- og profileringsarbeid ved 68 utenriksstasjoner. Ved tildelingen av midler ble det bl.a. lagt vekt på større prosjekter i vekstmarkeder og strategisk viktige markeder for norsk næringsliv. Videre ble det lagt vekt på prosjekter som er relevante i en innovasjons- og forskningssammenheng og prosjekter som er medfinansiert av næringslivet og samordnet med andre deler av virkemiddelapparatet. Hoveddelen av tilskuddet gikk til stasjonene i Asia og Europa. Til forskjell fra 2011 fikk stasjonene i Asia mer midler enn stasjonene i Europa i

2012. For å støtte profileringen av Norges deltakelse på EXPO 2012 i Sør-Korea ble tildelingen til Seoul økt til 1 mill. kroner. For å understøtte departementets arbeid med oppfølgingen av Brasil-strategien ble økningen i tildelingene til Brasilia og Rio i 2011 opprettholdt. De øvrige enkeltlandene som fikk størst tildeling var Kina (Beijing, Guangzhou og Shanghai), USA (Houston, New York, San Francisco og Washington), Russland (Moskva, Murmansk og St. Petersburg) og India (New Delhi). Midlene ble brukt til å finansiere totalt 128 prosjekter.

Det ble brukt 5,3 mill. kroner til arbeidet med strategiske internasjonaliseringssprosjekter i 2012. Tilskuddet gikk til tiltak i samarbeid med næringslivet og virkemiddelapparatet, bl.a. i forbindelse med Kongehusets besøk til Polen, Sør-Korea og Indonesia og statsministerens besøk til Japan. Det ble lagt særlig vekt på tiltak som kan bidra til å forsterke den langsiktige profilerings- og døråpningseffekten for norsk næringsliv i utlandet. Av Nærings- og handelsdepartementets andel av tilskuddet til Norges deltakelse på Expo 2012 ble 2 mill. kroner utbetalt i 2012.

Prioriteringer 2014

Nærings- og handelsdepartementet vil også i 2014 stimulere til næringslivsrettede aktiviteter ved utenriksstasjonene gjennom støtte til konkrete samarbeidsprosjekter mellom stasjonene, virkemiddelapparatet og næringslivet. Departementet vil videre gjennomføre strategiske internasjonaliseringssprosjekter i samarbeid med virkemiddelapparatet, næringslivet og forsknings- og utdanningsinstitusjoner, med særlig fokus på vekstkraftige markeder og sektorer. Spesielt vil departementet arbeide med å revitalisere «Team Norway» som felles profilerings- og koordineringsplattform for departementer, virkemiddelapparat, utenriksstasjoner og næringsliv for å bidra til bedre og mer enhetlig fremme av norske økonomiske interesser i utlandet. Regjeringen har besluttet at Norge ikke skal delta på Verdensutstillingen i Milano 2015, grunnet manglende interesse fra næringslivet.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås bevilget 13 mill. kroner til dekning av utgifter til eksportfremmende tiltak ved utenriksstasjonene og strategiske internasjonaliseringssprosjekter i 2014.

Post 22 Interimsstyre for statlig eksportfinansieringsordning, kan nyttes under kap. 2429, post 70

Det vises til omtale under kap. 900, post 22 om Regjeringens beslutning om å etablere en ny statlig eksportfinansieringsenhet. Til å lede arbeidet med etableringen utnevnte departementet et interimsstyre. Det ble opprettet en egen post til å dekke utgifter forbundet med det styrerelaterte arbeidet og anskaffelser i regi av interimsstyret, og det ble belastet 37,5 mill. kroner under posten i første halvår 2012. Anskaffelsene som ble inngått i regi av interimsstyret, omfattet juridiske og finansielle vurderinger og anskaffelser av utstyr og annet til selskapet som var nødvendig for å oppfylle Stortingets forutsetning om drift fra 1. juli 2012. Det ble bl.a. anskaffet kontormøbler, IT-systemer, diverse lisenser og tjenester til utvikling av logoer og webløsninger.

Post 73 Støtte ved kapitalvareeksport

Avtalen mellom Eksportfinans ASA og Nærings- og handelsdepartementet om 108-ordningen ble sagt opp med virkning for nye tilsagn fra og med 21. desember 2011. En overgangsordning gjaldt fram til 1. juli 2012. Deretter har Eksportkreditt Norge AS forvaltet statens eksportkredittordning. Det vises til omtale under kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS. Eksportfinans ASA forvalter fortsatt sin portefølje av CIRR-lån som er omfattet av 108-ordningen. Det vil derfor i flere år framover vil være behov for bevilgninger under kap. 934, post 73. Bevilgningsbehovet vil reduseres etter hvert som lånene tilbakebetales.

Om ordningen

Ordningen med fastrentelån (CIRR-lån) til utenlandske importører av norske kapitalvarer og nor-

ske rederier i internasjonal konkurranse, den såkalte 108-ordningen, ble opprettet i 1978 med utgangspunkt i den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits». Avtalen regulerer på hvilke vilkår offentlig støttede eksportkreditter kan gis i OECD-landene, herunder rente- og avdragsvilkårene for offentlig støttede lån ved kapitalvareeksport. Felles regler for eksportkreditter skal forhindre mulig subsidiekonkurranse mellom OECD-landene. Formålet med 108-ordningen har vært å fremme norsk eksport. Dette skulle gjøres ved å tilby norske eksportører av kapitalvarer og arbeids- og tjenesteytelser et konkurransedyktig eksportkreditttilbud på like gode vilkår som offentlige støttede eksportkreditter i våre konkurrentland. Bevilgningsbehovet over statsbudsjettet framkommer når rentesatsene på utlånene ikke fullt ut dekker innlåns- og forvaltningskostnadene. Bevilgningen vil dermed avhenge av rentebetingelser på utlån under ordningen, det samlede volumet av utestående kreditter i ulike valutaer, rentesatsene på innlånene og valutabevegelser. Staten bærer følgelig en risiko knyttet til ordningens økonomiske resultat. Eksportfinans blir kompensert for å forvalte ordningen gjennom marginer på utestående lån. Underskuddet belaster statsbudsjettet to år etter at det er påløpt. I tillegg dekkes rentegodtgjørelse til Eksportfinans for den mellomværende perioden fram til utbetalingstidspunktet.

Resultatrapport 2012

Tabellen under viser årlige utbetalinger av nye lån og saldo ved årsslutt i perioden 2007–12. Siste gjenstående delutbetalinger, totalt 142 mill. kroner, ble gjennomført i 2012.

	(i mrd. kroner)					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nye lån i løpet av året	11,5	14,1	14,4	2,7	6,2	0,1
Saldo ved årsslutt	17,6	31,6	38,8	35,3	34,6	28,5

Tabellen under viser årlige underskudd i perioden 2007–12.

	(i mill. kroner)					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Underskudd på avregningskontoen (inkl. renter)	166,5	366,0	423,0	449,0	358,9	375,0

Forventet utvikling

Tabellen nedenfor viser anslåtte belastninger på avregningskontoen for årene 2013–16 og dermed

bevilgningsbehov over statsbudsjettet i perioden 2015–18. Anslagene er per utgangen av første kvartal 2013.

	(i mill. kroner)			
	2013	2014	2015	2016
Underskudd på avregningskontoen	225	203	168	136
Utgift for staten (inkl. renter)	248	224	186	150

Budsjettforslag 2014

Regnskapet for 108-ordningen for 2012 viste et underskudd på avregningskontoen på om lag 337 mill. kroner, som med rentegodtgjørelse utgjør om lag 375 mill. kroner ved utgangen av januar 2014. Det foreslås derfor en bevilgning på 375 mill. kroner i tilskudd til Eksportfinans ASA for 2014.

Post 74 Tilrettelegging av overgangsordning for CIRR-kvalifiserte lån

I forbindelse med etablering av en overgangsordning for eksportfinansiering ble det inngått en avtale med Eksportfinans ASA om at selskapet skulle legge til rette for og inngå låneavtaler på vegne av staten. Det at Eksportfinans fungerte i rollen som tilrettelegger, bidro til å gjøre overgangen til en ny eksportfinansieringsenhet mest mulig sømløs, bl.a. ved at eksportører og låntakere kunne forholde seg til sine eksportfinansieringskontakter på samme måte som tidligere. Eksportfinans fikk et fast vederlag for tjenestene og kunne også trekke på eksterne ressurser på statens regning ved behov. For tilretteleggingstjenestene ble det utbetalt til sammen om lag 76,5 mill. kroner i første halvår 2012.

Post 75 Utgifter til overtakelse av lån

Det vises til omtale under kap. 900, post 22 om etablering av en overgangsordning for eksportfinansiering. Ved overføring av lån fra Eksportfinans ASA til staten påløp det utgifter til juridisk bistand, gebyrer og andre transaksjonsutgifter. I tillegg påløp avbruddskostnader (kansellering av rentesikring) som følge av at enkelte lån ble overført før sikkerhetene var utløpt. Under forutsetning av at staten senere overtok lånene og

dekket enkelte kostnader i forbindelse med overføringen, var Eksportfinans ASA villig til å fortsette å betale ut lån som selskapet hadde gitt tilsagn om, men ikke var forpliktet til å honorere. Dette var avgjørende for at norsk eksportindustri ikke skulle bli skadelidende i perioden før staten hadde fått på plass nødvendige fullmakter, apparat og kompetanse til selv å forestå slike utbetalinger. Utgifter til overtakelse av lån under overgangsordningen utgjorde om lag 8,5 mill. kroner i første halvår 2012.

Post 90 Lån til midlertidig statlig eksportfinansieringsordning for CIRR-kvalifiserte lån, kan overføres

Det ble utbetalt om lag 14,9 mrd. kroner under overgangsordningen i første halvår 2012. Beløpet omfatter både nye lån og utestående saldo for lån som staten overtok fra Eksportfinans ASA. Det var to årsaker til at staten overtok lån fra Eksportfinans under overgangsordningen. Den ene var å sikre utbetalinger av nye lån eller delutbetalinger av lån i perioden mellom Regjeringens annonsering om å etablere en ny eksportfinansieringsenhet og tidspunktet hvor staten hadde fått på plass nødvendige fullmakter, apparat og kompetanse til selv å forestå slike utbetalinger. Eksportfinans var villig til å fortsette utbetalingen av lån i denne perioden under forutsetning av at staten senere overtok lånene. Dette var en vesentlig grunn til at norske eksportører kunne oppleve mest mulig sømløs overgang til den nye eksportfinansieringsenheten. Den andre årsaken til at staten overtok lån fra Eksportfinans, var å sikre videreføring av lån som Eksportfinans ellers hadde kunnet kreve forhåndsinnfridd av låntaker. Det gjaldt lån hvor låntakerne hadde valgt en kortere marginbindingsperiode enn løpetid for lånene sine.

Kap. 3934 Internasjonaliseringstiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Gebyrer fra overgangsordning for CIRR-kvalifiserte lån	9 956		
71	Tilbakeføring av tilskudd fra EXPO 2010	10 668		
80	Renter fra overgangsordningen for CIRR-kvalifiserte lån	75 530		
90	Avdrag fra overgangsordningen for CIRR-kvalifiserte lån	243 099		
	Sum kap. 3934	339 253		

Post 70 Gebyrer fra overgangsordning for CIRR-kvalifiserte lån

Det vises til omtale under kap. 900, post 22 om etableringen av en overgangsordning for eksportfinansiering. Gebyrer fra lån som ble gitt under overgangsordningen, utgjorde om lag 10 mill. kroner i løpet av første halvår 2012. Ansvar for forvaltningen av statens eksportkredittordning, inklusiv lån som ble gitt under overgangsordningen, ble overført til Eksportkreditt Norge AS per 1. juli 2012. Alle gebyrinntekter fra perioden etter dette, er ført under kap. 5329, post 70. Det vises til nærmere omtale av gebyrsetting under denne posten.

Post 71 Tilbakeføring av tilskudd fra EXPO 2010

Norge deltok på verdensutstillingen EXPO 2010 i Shanghai. Utstillingen var organisert som et prosjekt, basert på et privat og offentlig samarbeid med en ramme på til sammen 150 mill. kroner. Utstilling gikk med et overskudd etter avvikling og salg av paviljongen, og staten fikk tilbakeført 10,6 mill. kroner i 2012.

Post 80 Renter fra overgangsordningen for CIRR-kvalifiserte lån

I 2012 utgjorde renteinntektene under overgangsordningen for eksportfinansiering, om lag

75,5 mill. kroner. Ansvar for forvaltningen av statens eksportkredittordning, inklusiv lån som ble gitt under overgangsordningen, ble overført til Eksportkreditt Norge AS 1. juli 2012. Renteinntekter i perioden etter dette er ført under kap. 5629, post 80.

Post 90 Avdrag fra overgangsordningen for CIRR-kvalifiserte lån

I 2012 utgjorde avdragsinnbetalingene under overgangsordningen for eksportfinansiering om lag 243 mill. kroner forutsatt historiske valutakurser. Med det menes at innbetalinger i fremmede valutaer er omregnet til norske kroner ved å bruke valutakursen på utbetalingstidspunktet. Tap og gevinster som ble realisert ved hver enkelt avdragsinnbetaling som følge av endringer i valutakursen etter utbetalingstidspunkt, er ført under henholdsvis kap. 2429, post 89 og kap. 5329, post 89. Ansvar for forvaltningen av statens eksportkredittordning, herunder lån som ble gitt under overgangsordningen, ble overført til Eksportkreditt Norge AS 1. juli 2012. Avdragsinnbetalinger i perioden etter dette er ført under kap. 5329, post 90, mens valutatap/-gevinster i tilknytning til avdragsinnbetalingene er ført på samme post både før og etter 1. juli 2012.

Kap. 937 Svalbard Reiseliv AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
71	Tilskudd	2 100	2 100	2 100
	Sum kap. 0937	2 100	2 100	2 100

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Tilskuddet gis til Svalbard Reiseliv AS. Selskapet er eid av Svalbard Reiselivsråd som består av 63 bedrifter i Longyearbyen innenfor reiselivs- og reiselivsrelaterte næringer. Svalbard Reiseliv AS er det koordinerende leddet for reiselivet på Svalbard og gjennomfører aktiviteter i henhold til handlingsplanen som er vedtatt av Svalbard Reiselivsråd.

St.meld. nr. 22 (2008–2009) Om Svalbard, slår fast at reiselivsnæringen, sammen med kulldrift og forskning, er de tre grunnpilarene for videre samfunnsutvikling på Svalbard. I meldingen sies det at Regjeringen ønsker å videreutvikle reiselivsnæringen som grunnlag for størst mulig verdiskaping på øygruppen og som grunnlag for bosettingen i Longyearbyen. Også Regjeringens nye reiselivsstrategi «Destinasjon Norge», lansert i april 2012, slår fast at satsingen på reiselivsnæringen er en av grunnpilarene for at samfunnsutviklingen på Svalbard videreføres.

Svalbard Reiseliv AS sin virksomhet er finansiert gjennom medlemsavgifter, salg av tjenester til Svalbard Reiselivsråd, deltakelse i prosjekter og tilskudd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Målet med tilskuddet er å bidra til økt verdiskaping og bedre lønnsomhet for et miljøtilpasset reiseliv ved å informere om, profilere og markedsføre Svalbard som reisemål. Tilskuddet bidrar bl.a. til å ivareta fellesoppgaver som drift av helårig turistinformasjon, kompetansebygging blant aktørene og opplæring av guider som grunnlag for miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig ferdsel på øygruppen for både fastboende og tilreisende. Svalbard Reiseliv AS står for produksjon av relevant statistikk om reiselivsnæringen på Svalbard og skal i løpet av 2013 gjennomføre masterplanprosessen «Svalbard 2025». Svalbard Reiseliv fikk i slutten av 2012 ny daglig leder.

Resultatrapport 2012

Det har ikke vært større endringer i strukturen eller sammensetningen av aktører innen reiselivet på Svalbard i 2012. Antall ankomne gjester i 2012 var 37 109, en oppgang på 3,4 pst. i forhold til året før. Dette er det høyeste antall ankomster siden 2008, det siste året med konkurranse i luftfarten til Svalbard. Antall gjestedøgn i Longyearbyen utgjorde 84 643 i 2012, noe som er en liten nedgang fra 2011. At det økende antall ankomster ikke har gitt høyere antall overnattinger, tyder på at hver gjest som kom, ble i Longyearbyen kortere enn før. Overnattingsstatistikken for 4. kvartal viser en jevn vekst, noe som antakelig kan tilskrives en langvarig mørketidssatsing.

74 pst. av de besøkende kom fra Norge. Andre land som har mange besøkende til Svalbard, er Sverige, Danmark, Tyskland og Nederland. Beleggprosenten ved overnattingsstedene i Longyearbyen er på i overkant av 40 pst. noe som er en liten oppgang fra 2011. Belegget er imidlertid lavt på årsbasis og har ligget på samme lave nivå de siste årene. I mars 2013 startet Norwegian Air Shuttle ASA opp ny flyrute tre ganger ukentlig i perioden mars-september, noe som vil kunne påvirke priser og tilgjengeligheten for destinasjonen i positiv retning.

Gjestedøgnstatistikken viser økende andel kurs- og konferansegjester og ferie- og fritidsgjester, mens antall øvrige yrkesreisende synker. I perioden 2009–11 har cruiseturismen til Svalbard ligget på 26–54 skip. I 2012 var det 40 skip og 36 227 passasjerer. Dette er den samme trenden som kan ses på fastlandet i form av større skip med flere passasjerer.

Miljø- og sikkerhetsmessige aspekter ved reiselivsvirksomhet på Svalbard står sentralt også for Svalbard Reiseliv. Prosjektet «Clean Up Svalbard», der turoperatørene tar ansvar for strandrydding i områder de besøker med sine grupper, er et populært tiltak blant de tilreisende. Guideopplæringen er et viktig verktøy for å sikre kvalitet og kompetanse og skape gode holdninger til

Svalbards natur- og kulturmiljø. Autorisasjonsordningen for guider er viktig for å sikre en miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig utvikling av reiselivet på Svalbard, og i 2012 ble det gjennomført et vinterfeltkurs. Svalbard Reiseliv utarbeidet i 2012 en kompetanseplan for medlemsbedriftene for

perioden 2013–15. Tiltaket er støttet av Innovasjon Norge.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås en bevilgning på 2,1 mill. kroner til Svalbard Reiseliv AS.

Kap. 2421 Innovasjon Norge

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
50	Innovasjon – prosjekter, fond	272 717	233 200	235 200
51	Tapsfond, såkornkapitalfond	199 699		
53	Risikoavlastning for nye såkornfond	75 000		
70	Bedriftsutvikling og administrasjon	314 000	338 500	351 650
71	Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer, <i>kan overføres</i>	393 021	401 200	430 000
72	Forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>	251 223	285 000	285 000
73	Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft, <i>kan overføres</i>	9 611	5 200	
76	Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>	26 449	260 300	143 400
78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkorn- fond	3 800	4 000	4 200
90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslags- bevilgning</i>	43 975 000	42 550 000	41 750 000
95	Egenkapital, såkornfond	425 000		
96	Egenkapital, Investinor AS	1 500 000		
Sum kap. 2421		47 445 520	44 077 400	43 199 450

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013):

- post 50 ble økt med 40 mill. kroner
- post 70 ble økt med 1 mill. kroner
- post 71 ble økt med 15 mill. kroner

Vedrørende 2014:

De operative bevilgningene til selskapet (når post 51, 90, 95 og 96 holdes utenom) foreslås redusert fra 1 527,4 mill. kroner i 2013 til 1 449,3 mill. kroner i 2014. Dette har sammenheng med at Regjeringens ekstraordinære pro-

gramsatsing for miljøteknologi med 117 mill. kroner per år for årene 2011–13 avvikles ved utgangen av 2013. Når denne satsingen holdes utenom, innebærer budsjettframlegget for 2014 en økning på om lag 40 mill. kroner i forhold til Saldert budsjett 2013. Rammer for nye lån foreslås videreført på samme nivå som i 2013.

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Innovasjon Norge er et av Regjeringens viktigste virkemidler for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Selskapet er organisert som et særlovselskap hvor selskapets styre har et selvstendig ansvar for selskapets virksomhet og resultatene som oppnås. Staten, ved

Nærings- og handelsdepartementet, eier 51 pst. av selskapet, mens fylkeskommunene til sammen, og likt fordelt, eier 49 pst. I tillegg til hovedkontoret i Oslo hadde Innovasjon Norge per 31. desember 2012 15 distriktskontorer og dessuten en rekke lokalkontorer som fører til at selskapet er representert i alle fylker unntatt Akershus, som er representert ved Oslo-kontoret. Det er i 2012 ikke gjennomført endringer i kontorstrukturen i Norge. Selskapet har også utekontorer i over 30 land. Det ble i 2012 opprettet et nytt kontor i Jakarta, Indonesia. Ved utgangen av 2012 disponerte selskapet om lag 735 årsverk, fordelt med 311 ved distriktskontorene, 183 ved utekontorene og 241 ved hovedkontoret. Dette er en oppgang fra 2011 da selskapet disponerte om lag 701 årsverk, fordelt med 306 ved distriktskontorene, 165 ved utekontorene og 230 ved hovedkontoret. Det er tre hovedårsaker til endringene fra 2011 til 2012: Ansettelse i vakante stillinger per 31. desember 2011, nye stillinger finansiert av ulike oppdrag og opprydning i årsverksstatistikken når det gjelder utenlandske ansatte.

Midler til Innovasjon Norges virkemidler bevilges over budsjettene til:

- Nærings- og handelsdepartementet (kap. 2421)
- Kommunal- og regionaldepartementet direkte (kap. 500, post 21 og kap. 552, post 21 og 72) og indirekte gjennom bevilgninger til fylkeskommunene (kap. 551, post 60 og 61)
- Fiskeri- og kystdepartementet (kap. 2415)
- Landbruks- og matdepartementet (kap. 1149, post 71, kap. 1150, post 50 og kap. 1151, post 51)

Innovasjon Norge forvalter virkemidler innenfor finansiering, kompetanse, profilering, nettverk og rådgivning. Selskapet skal kombinere ulike virkemidler ut fra den enkelte kundes behov og har frihet til å utforme og prioritere virkemidlene innenfor gitte budsjetttrammer. I tillegg skal selskapet forvalte virkemidlene i overensstemmelse med EØS-regelverket og føringer som er lagt for selskapets virksomhet i Lov om Innovasjon Norge, årlige budsjettproposisjoner og øvrige føringer fra ovennevnte departementer, fylkesmenn og fylkeskommuner.

Nytt mål- og resultatstyringssystem

Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, ble lagt fram i april 2012 og behandlet i Stortinget 14. juni 2012, jf.

Innst. 365 S (2011–2012). Meldingen legger rammen for den videre utviklingen av Innovasjon Norge og SIVA SF og viser hvordan selskapene er sentrale verktøy for å realisere Regjeringens nærings-, distrikts- og regionalpolitikk. I meldingen presenterte Regjeringen nye mål for Innovasjon Norge gjeldende fra 2013. Målene skiller mellom selskapets formål og hovedmål, mellom hva selskapet skal være og hva selskapet skal oppnå.

Formål

Innovasjon Norges formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Hovedmål

Det nye hovedmålet for Innovasjon Norge er å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling og utløse regionenes næringsmessige muligheter.

Delmål

Hovedmålet skal nås gjennom selskapets tre delmål:

- flere gode gründere
- flere vekstkraftige bedrifter
- flere innovative næringsmiljøer

Basert på den nye målstrukturen har Nærings- og handelsdepartementet høsten 2012 og våren 2013, i samarbeid med øvrige eiere, oppdragsgivere og Innovasjon Norge, utformet et tilhørende mål- og resultatstyringssystem. Systemet skal vurdere selskapets måloppnåelse på en god og effektiv måte og skal være et verktøy for utvikling av bedre og mer treffsikre virkemidler. Systemet konkretiserer selskapets delmål gjennom styringsindikatorer som skal gjøre det mulig å måle eller beskrive i hvilken grad målene nås. Det også lagt større vekt på indikatorer som kan gi en indikasjon på effekter og resultater av Innovasjon Norges virksomhet. I tillegg til rapportering på resultat- og effektindikatorer skal Innovasjon Norge knytte kvalitative vurderinger til disse og presentere støttende analyser for utfyllende informasjon.

I tillegg til målene over vil Innovasjon Norges eiere, ut fra behov, fastsette egne mål for selskapets virkemåte og drift. Disse målene stilles til selskapet innenfor rammen av eierdialogen for å styrke oppfølgingen av selskapet på strategisk viktige områder.

Samarbeid med andre aktører

Regjeringen legger vekt på at det samlede tilbudet til næringslivet er helhetlig, treffsikkert og slagkraftig. Innovasjon Norge har inngått samarbeidsavtaler med en rekke aktører for å forenkle mottakernes tilgang til og øke nytten av det offentlige tilbudet på dette området. Regjeringen mener det er viktig at Innovasjon Norge samarbeider med relevante deler av et helhetlig offentlig virkemiddelapparat som er kundesvennlig i møtet med bedriftene.

Innovasjon Norge har inngått en samarbeidsavtale med SIVA og Norges forskningsråd, som danner grunnlag for et omfattende samarbeid og en felles kundekontakt gjennom Innovasjon Norges kontorer. Norges forskningsråd er representert ved flere av selskapets kontorer i Norge og medfinansierer stillinger ved noen av Innovasjon Norges kontorer i utlandet.

Resultatrapport 2012

Resultatrapporteringen for 2012 er basert på gammel målstruktur siden det nye mål- og resultatsystemet først ble implementert fra 2013.

Resultatene for delmålene og de generelle føringene for Innovasjon Norge belyses ved kundeeffektundersøkelser og evalueringer. Hvert år gjennomfører Innovasjon Norge to undersøkelser for å måle effekten av virksomheten – en førundersøkelse for å avklare mottakernes forventninger til prosjektene, og en etterundersøkelse for å belyse resultatene. Innovasjon Norge gjennomfører i tillegg en serviceundersøkelse som måler kundenes syn på hvorvidt mottatt tilbud møter kundens behov og deres opplevelse av kontakten med selskapet. Rapporteringen nedenfor tar utgangspunkt i førundersøkelsen av bedrifter som fikk tilsagn i 2011, og etterundersøkelsen av bedrifter som mottok støtte i 2008. Begge undersøkelsene er gjennomført i 2012. For delmål som ikke er omfattet av før- og etterundersøkelsen, rapporteres det i selskapets årsrapportering på aktiviteter gjennomført i 2012.

Hovedmål og delmål for 2012

Hovedmålet for Innovasjon Norge sin virksomhet i 2012 var å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.

I tillegg til hovedmålet var det fastsatt fire delmål. Innovasjon Norge skulle:

- bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet
- bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet
- styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt
- bidra til næringsutvikling, basert på regionale forutsetninger

I tilknytning til hovedmålet var det gitt noen generelle føringar for selskapets virksomhet. Innovasjon Norge skulle:

- være en kunde- og markedsorientert organisasjon
- korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner
- være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng

Innovasjon Norge skulle i 2012 også prioritere prosjekter i idé-, utviklings- og kommersialiseringsfasen. De primære målgruppene var entreprenører, unge bedrifter og små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial. Selskapet skulle i 2012, som en integrert del av selskapets virksomhet, arbeide for å fremme kvinners deltakelse i næringslivet, både som entreprenører og ledere.

Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge bidrar til økt innovasjon gjennom arbeid mot tre hovedområder:

- entreprenørskap
- innovasjon i etablerte bedrifter
- oppbygging av regionale og nasjonale innovasjonsmiljøer

Av Innovasjon Norges samlede tilsagn i 2012 gikk rundt to av tre kroner til innovasjonsprosjekter og av disse igjen er 58 pst. av tilsagnene til innovasjonsprosjekter på internasjonalt eller nasjonalt nivå. Dette er om lag på samme nivå som i 2011.

Etterundersøkelsen blant bedrifter som mottok bistand i 2008, viser at Innovasjon Norges virkemidler i stor grad har bidratt til innovasjon i produktutvikling (46 pst.), markedsutvikling (39 pst.), prosessutvikling (34 pst.) og organisasjonsutvikling (23 pst.). Etterundersøkelsen viser

at 73 pst. av bedriftene mente at prosjektet har vært viktig for egen lønnsomhetsutvikling og 74 pst. svarte at prosjektet hadde vært viktig for bedriftens konkurranseevne. Dette er en oppgang fra fjorårets etterundersøkelse, hvor andelene var på henholdsvis 70 og 69 pst. Om lag 68 pst. oppga at prosjektet Innovasjon Norge har ytt bistand til, hadde hatt betydning for bedriftens overlevelse, en oppgang fra 64 pst. av bedriftene som mottok bistand i 2007. Førundersøkelsen viste at 89 pst. av prosjektene ikke ville blitt gjennomført, ville blitt utsatt i tid eller gjennomført i mindre skala uten støtte fra Innovasjon Norge. Dette er på tilsvarende nivå som i tidligere års undersøkelser. Innovasjon Norge har i henhold til disse undersøkelsene bidratt til å skape eller sikre mellom 7 300 og 9 600 arbeidsplasser blant de bedriftene som fikk tilsagn i 2008. Dette er en svakere sysselsettingseffekt sammenlignet med bedrifter som fikk tilsagn i 2007. Sysselsettingseffekten per prosjekt er beregnet til 1,3 til 1,7 arbeidsplasser per prosjekt i 2008 mot 1,3 til 1,8 arbeidsplasser per prosjekt i 2007.

I 2012 arbeidet Innovasjon Norge systematisk med å identifisere og utvikle prosjekter med stor innovasjonshøyde og høyt verdiskapingspotensial. Segmenter av prosjekter der potensialet er stort, tilbys en tettere oppfølging med relevant kompetanse og tjenester fra hele organisasjonen.

Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge tilbyr tjenester innen internasjonalisering til norsk næringsliv både hjemme og ute. Innovasjon Norges internasjonaliseringsarbeid er konsentrert rundt formidling av informasjon og kunnskap om internasjonale markedsmuligheter og konkurranseforhold, utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter og internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap. Ved utgangen av 2012 var Innovasjon Norge representert i 33 land utenom Norge, og selskapet hadde egne kontorer i 27 av disse. Innovasjon Norge håndterte om lag 800 internasjonaliseringsprosjekter i 2012, en økning fra 690 i 2011. Av Innovasjon Norges tilsagn i 2012 gikk 50 pst. til internasjonalt rettede innovasjonsprosjekter. Dette er på nivå med 2011. I 2012 har de viktigste internasjonaliseringsfremmende tjenestene vært rådgivning og kompetanseoverføring, finansiell risikoavlastning og bistand med kontakt til beslutningstakere, myndigheter og partnere.

Innovasjon Norge etablerte i 2012 et strategisk råd for selskapets internasjonale tilstedeværelse

med representanter fra næringsliv og andre samarbeidsaktører. Rådet hadde sitt første møte i desember 2012. Nærings- og handelsdepartementet og Utenriksdepartementet er observatører i rådet.

Innovasjon Norges programaktivitet er sentral for å bidra til bedriftenes utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter. Innovasjon Norge har flere ordninger som har til hensikt å fremme internasjonalisering. Bl.a. skal selskapets Høyvekstprogram bidra til at nye bedrifter med høyt kunnskapsnivå og stort potensial oppnår lønnsom vekst i internasjonale markeder. Andre ordninger som er spesielt innrettet mot internasjonalisering, er bl.a. FoU-kontrakter, egenkapital gjennom investeringsfond og ulike gjenkjøpsavtaler.

Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Globaliseringen har gitt norsk næringsliv større muligheter på nye markeder. Samtidig øker konkurransen om tilgang til kapital, kompetanse og kunder. Innovasjon Norge arbeider for at Norge og viktige norske sektorer benytter profilering til å oppnå økt internasjonal konkurransekraft. I 2012 har de viktigste aktivitetene innen profilering vært: omdømmearbeid, profilering av Norge som reisemål og arbeidet med visitnorway.com, internasjonal markedsrådgivning, fellesstands på messer i utlandet og arbeid med næringslivsdelegasjoner.

Profilering av Norge som reisemål i utlandet skal bidra til at Norge blir det foretrukne reisemålet for den kvalitetsbevisste reisende. Totalt ble det gjennomført over 149 aktiviteter fordelt på 1 190 reiselivskunder i 2012. Antall internasjonale turoperatører og reisebyråer som selger norske reiselivsprodukter, utgjorde 1 575 i 2012, mot 1 907 i 2011. Sentralt i markedsføringen er Norges offisielle reiselivsportal, visitnorway.com. I 2012 var det 14,3 mill. besøk og 10,8 mill. unike brukere på portalen, begge deler en økning med over 20 pst. det siste året. 84,5 pst. av besøkende på portalen var utenlandske.

Innovasjon Norges arrangement Norwegian Travel Workshop 2012 organiserte 8 500 salgsmøter mellom 320 turoperatører fra 27 land og 332 norske tilbydere av reiseprodukter, som alle er noe høyere enn i 2011. I 2012 er det registrert 8 546 artikler i media om Norge som reisemål, noe som ga en samlet annonseverdi på nesten 760 mill. kroner, mot 8 016 artikler og 582 mill. kroner i 2011. Tallet inkluderer pressturer organisert av Innovasjon Norge for

1 080 internasjonale journalister, mot 924 i 2011. Dette ga god pressedekning med 3 884 artikler i trykt media til en verdi av ca. 495 mill. kroner som direkte resultat. I tillegg kommer utbytte av 65 TV- og 24 radioprogrammer som det ikke er beregnet presseverdi for, mot henholdsvis 74 og 58 i 2011. Presseoppslagene er av stor betydning, både i arbeidet med å gjøre Norge kjent som reisemål og i resten av Innovasjon Norges omdømmearbeid.

En viktig del profileringsarbeidet er å legge til rette for at bedrifter kan delta i næringslivsdelegasjoner i forbindelse med statsbesøk og andre offisielle besøk. Gjennom fagseminarer, konferanser og nettverksbygging får norske bedrifter anledning til å etablere kontakter som det ellers ville tatt lang tid å oppnå. I 2012 ble det gjennomført fire delegasjonsreiser til utlandet med 180 norske deltakende bedrifter. Dette er en liten nedgang fra 2011, da det ble gjennomført fem delegasjonsreiser til utlandet med 261 norske deltakende bedrifter. Videre sto Innovasjon Norge bak 13 nasjonale paviljonger på internasjonale messer med til sammen 260 deltakende bedrifter. Dette er på samme nivå som i 2011.

Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjon Norge samarbeider tett med fylkeskommuner og fylkesmenn og er en pådriver i en rekke fellesprosjekter, nettverk og møteplasser. Det operative samarbeidet mellom Innovasjon Norges distriktskontorer og de regionale partnerskapene er opprettholdt fra tidligere år. Innovasjon Norge har også i 2012 samarbeidet med Norges forskningsråd, SIVA, fylkeskommunene og det øvrige partnerskapet om omforente og koordinerte satsinger knyttet til utvikling av regionale innovasjonssystemer og næringsklynger. Eksempler på dette arbeidet er innenfor rammen av Forskningsrådets Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI-programmet), SIVAs innovasjonsprogrammer og virkemiddelaktørens felles programmer Norwegian Centres of Expertise (NCE) og Arena. De regionale næringsklyngene som er med i programmene NCE og Arena, gjennomfører bl.a. kompetanse- og innovasjonsprosjekter, ofte sammen med nasjonale eller regionale FoU- og kunnskapsmiljøer.

Regional omstilling er en ekstraordinær innsats over flere år i områder med en sårbar næringsstruktur eller svikt i næringsgrunnet.

Innovasjon Norge skal bidra til at arbeid i omstillingsområder drives profesjonelt og målrettet og foretar en årlig programstatusvurdering for alle omstillingsområder. Vurderingen viser at omstillingsarbeidet gjennomgående drives på en god måte i de fleste omstillingskommuner. Innovasjon Norge har innenfor arbeidet med regional omstilling i 2012 hatt ansvar for oppfølging og kvalitets-sikring av 25 kommuner/regioner på vegne av fylkeskommuner. Tidligere var hovedtyngden av omstillingsprosjektene kommuner med en stor hjørnesteinsbedrift som nedbemannet eller ble lagt ned. I dag er hovedtyngden små nærings-svake kommuner. Denne endringen har ført til at Innovasjon Norge har tilpasset arbeidsmodell, tjenester og verktøy slik at de bedre kan støtte opp om mindre kommuner.

Generelt

Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon: Serviceundersøkelsen viser at 67 pst. av bedriftene mener at Innovasjon Norges kompetanse er godt tilpasset deres behov, mot 62 pst. i forrige serviceundersøkelse. Etterundersøkelsen viser at 35 pst. (37 pst. året før) av bedriftene ble fulgt opp av Innovasjon Norge etter at tilsagnet ble gitt. Om lag 94 pst. (93 pst.) av kundene er tilfredse med den rådgivningen de har mottatt.

Innovasjon Norges virksomhet skal korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner: Førundersøkelsen for 2011 viser at i gjennomsnitt 60 pst. av bedriftene mener bistanden fra Innovasjon Norge var utløsende for at prosjektet ble iverksatt, tilsvarende som året før. Selskapet bidrar til at en rekke bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter blir realisert. Innovasjon Norge arbeider for økt samhandling mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner/akademia, men kan fortsatt bli bedre på dette området.

Innovasjon Norge skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng: Innovasjon Norge har i 2012 gjennomført en rekke kunnskapsleveranser med innspill til selskapets oppdragsgivere og har gjennomført flere evalueringer av egne tjenester og programmer.

Målgrupper

Av de samlede brutto tilsagnene for låne-, garanti- og tilskuddsordningene i 2012 gikk 10 pst. til etablerere, mot 8 pst. i 2011, 7 pst. til unge bedrifter, mot 9 pst. i 2011 og 20 pst. til små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial, mot 23 pst. i 2011. Bedrifter med under 20 ansatte mottok i 2012 81 pst. av midlene, mot 82 pst. i 2011, og bedrifter med inntil 100 ansatte mottok 94 pst. av midlene, mot 93 pst. i 2011. I 2012 gikk 34 pst. av de samlede tilsagnene for låne-, garanti- og tilskuddsordningene til prosjekter rettet mot kvinner, mot 35 pst. i 2011. Resultater av Innovasjon Norges kvinnesatsing er nærmere omtalt i kap. 8 del III av proposisjonen.

Ordninger uten årlige bevilgninger

Investinor AS

Investinor AS ble opprettet i 2008 som et heleid selskap av Innovasjon Norge. Formålet med Investinor er å bidra til økt verdiskaping gjennom å tilby risikovillig kapital til internasjonalt orienterte konkurransedyktige bedrifter, primært nye-tableringer.

Nyinvesteringer utgjør fortsatt en betydelig del av Investinors virksomhet. Selskapet gjennomførte i 2012 fem nyinvesteringer på til sammen 166,1 mill. kroner. Samtidig krever eksisterende porteføljeselskaper en økende andel av selskapets ressurser. Det ble gjort til sammen 40 oppfølgingsinvesteringer på til sammen 187,2 mill. kroner. Totalt ble porteføljeselskapene tilført 938 mill. kroner, hvorav 353,3 mill. kroner fra Investinor. I tillegg har selskapet brukt ressurser på aktiv eierstyring av selskapene. Av Investinors opprinnelige forvaltningskapital på 2,2 mrd. kroner var 500 mill. kroner forbeholdt investeringer i marin næringsvirksomhet. Av dette var 137 mill. kroner investert ved utgangen av året. Det gjensto totalt 1,08 mrd. kroner til oppfølgings- og nyinvesteringer 31. desember 2012. Den øvrige kapitalen er investert eller kommitert til investeringer. Kapitaltilførselen på 1,5 mrd. kroner i 2012 er foreløpig ikke benyttet.

Investinors driftsinntekter består av avkastning på Investinors investeringsportefølje. I 2012 hadde Investinor realiserte tap ved salg av eandeler på 138,6 mill. kroner. I tillegg ble investeringsporteføljen netto nedskrevet med 102,8 mill. kroner gjennom året, som ga et tilsvarende urealisert tap på investeringer i aksjer. Til sammenligning hadde Investinor realiserte tap og et ureali-

sert tap fra investeringer i aksjer på henholdsvis 49,9 og 115,4 mill. kroner i 2011. Andre driftsinntekter er renteinntekter på lån som er gitt til porteføljebedrifter. De utgjorde 7,1 mill. kroner i 2012, mot 7,2 mill. kroner i 2011. Selskapets driftskostnader økte fra 36,2 mill. kroner i 2011 til 43,0 mill. kroner i 2012. Dette skyldes bl.a. en økning i antall ansatte fra 15 ved utgangen av 2011 til 17 ved utgangen av 2012. Investinors driftsresultat i 2012 var minus 182,5 mill. kroner mot minus 194,1 mill. kroner i 2011. Netto finansinntekter er økt fra 55,5 mill. kroner i 2011 til 58,2 mill. kroner i 2012. Finansinntektene er tilnærmet i sin helhet avkastning på Investinors portefølje av markedsbaserte fond av obligasjoner og sertifikater. Økningen skyldes større kurseffekter av renteendringer i 2012 enn i 2011. Etter skatt hadde Investinor i 2012 et årsresultat på minus 118,6 mill. kroner mot minus 134 mill. kroner i 2011. Til og med 2012 er summen av aggregert tap på investeringsporteføljen og driftskostnader for Investinor AS på 522 mill. kroner, totalt investert beløp i perioden var om lag på 1 mrd. kroner. Investinor AS er gitt et utfordrende mandat og opererer i et marked hvor få selskaper oppnår god avkastning. Investinor AS har til nå bl.a. betydelige realiserte og urealiserte tap i den delen av porteføljen som selskapet kategoriserer som miljø. Styret i selskapet oppfatter likevel utsiktene for Investinor på litt lengre sikt som lovende og framhever at mislykkede investeringer ofte kommer til syne tidlig, mens det tar tid å utvikle suksessfulle bedrifter.

For Investinor legges det til grunn et justert investeringsmandat, som presentert i Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF. Investinor skal prioritere lønnsomme investeringer i sektorer med næringsmiljøer med internasjonale komparative fortrinn som ivaretar utnyttelse av viktige naturressurser, av ny teknologi og kompetanse, eller som bidrar til mindre miljøbelastning og menneskeskapte klimaendringer. Dette kan dreie seg om investeringer innen bl.a. miljøteknologi, energi, marint næringsliv, maritim sektor, reiseliv, IKT og bio- og helse-teknologi. Investeringsfasen beholdes som tidligere, men med en presisering om at investeringsfokus for selskapet skal være bedrifter i tidlig vekstfase, med noe fleksibilitet mot ekspansjonsfasen i tilfeller som er forenlig med formålet. Selskapet kan gjennomføre oppfølgingsinvesteringer i senere faser.

I Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, la Regjeringen opp til at Investinors eierskap skulle overføres fra Innovasjon Norge til Nærings- og handelsdeparte-

mentet. Dette ble formalisert høsten 2012 i forbindelse med behandlingen av Prop. 26 S (2012–2013) Endringer i statsbudsjettet 2012 under Nærings- og handelsdepartementet, jf. Innst. 130 S (2012–2013). Som en oppfølging av overføringen av eierskapet og de ovennevnte endringene i mandatet, utarbeidet Nærings- og handelsdepartementet forslag til nye vedtekter for selskapet i samarbeid med Finansdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet. De nye vedtektene ble vedtatt på ordinær generalforsamling i 2013.

Så Kornfond

For å stimulere til økte investeringer i såkornfasen varslet Regjeringen i Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, et forslag om å etablere nye landsdekkende såkornfond hvor staten bidrar med egenkapital og risikoavlastning. Regjeringen planlegger å bidra i opprettelsen av inntil seks nye landsdekkende såkornfond som skal investere i nye innovative og internasjonalt konkurransedyktige bedrifter.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2012 ble det bevilget midler til statlig deltakelse i to nye landsdekkende fond. Fondene skal investere i såkorn- og oppstartsfasene, med mulighet for at investerte midler også kan brukes til internasjonaliserings- og omstillingsprosesser i bedriftene. Fondene skal ha en gjennomsnittlig størrelse på om lag 500 mill. kroner og skal finansieres i form av egenkapital med 50/50-fordeling mellom private investorer og staten. 350 mill. kroner er fastsatt som minstestørrelse for fondene. Fondenes opprettelse er betinget av tilstrekkelig privat deltakelse. Totalt vil ordningen, ved opprettelse av til sammen seks nye fond, kunne tilføre såkornsegmentet 3 mrd. kroner, hvorav 1,5 mrd. kroner fra staten og 1,5 mrd. kroner fra private investorer. Risikoavlastningen fra staten til de private investorene er satt til inntil 15 pst. av statens innskutte egenkapital. Hensikten med risikoavlastningen er at den skal utløse privat kapital til investering i en tidlig fase av bedrifters liv gjennom såkornfondene. EFTAs overvåkingsorgan, ESA, godkjente fondene som lovlig statsstøtte i mars 2013. Det er avsatt tapsfond tilsvarende 35 pst. av statens egenkapital for å dekke eventuelle statlige tap i ordningen. Hensikten med tapsfondet er å dekke tap som eventuelt vil bli realisert når fondene avsluttes. Fondenes løpetid skal avklares i forhandlinger med private investorer, men begrenses oppad til 15 år. Fondene skal drives på markedsmessige vilkår. Fondenes satsings-

områder vil avhenge av fondsforvalternes kompetanse, men, basert på erfaringer med dagens fond, vil eksempelvis energi, miljøteknologi, marin sektor, IKT, bio- og helseteknologi og reiseliv være aktuelle områder. Det er et mål at det skal etableres såkornfond i alle landsdeler. Fondene skal opprettes gradvis, etter hvert som det reises privat kapital. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag om bevilgning til flere fond i etterfølgende budsjettår. Innovasjon Norge utlyste 10. mai 2013 muligheten til å forvalte de to fondene det er bevilget statlig kapital til.

Fond opprettet i 1997 og 2000

I 1997 ble det opprettet et landsdekkende såkornfond (START-fondet) og fire regionale fond som dekker henholdsvis Sørlandet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge. I 2000 ble det i tillegg opprettet et fond for indre Østlandet som gikk konkurs i 2007. Fondet for Vestlandet, Såkorninvest I AS, ble avvirket høsten 2011, jf. omtale i Prop. 111 S (2011–2012) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2012. Lånene til de gjenværende fondene forfaller 31. desember 2013. Kommitert kapital under ordningen er 776 mill. kroner, hvorav 50 pst. i ansvarlig lån fra staten (388 mill. kroner). Ved utgangen av 2012 hadde Innovasjon Norge utbetalt 378,4 mill. kroner i ansvarlige lån. Tilhørende tapsfond utgjorde i underkant av 95 mill. kroner (25 pst. av 378,4 mill. kroner). Ved utgangen av 2012 var 145,2 mill. kroner av hovedstolen tapsført utover tapsfond. Reelt innebærer dette en økning fra utgangen av 2011 på om lag 8 mill. kroner, hovedsakelig på bakgrunn av den svake utviklingen i Såkorninvest Sør knyttet til investeringer innen solenergi. I tillegg kommer tapsavsetninger på utestående renter på 172,8 mill. kroner. Per 30. juni 2013 er 158,3 mill. kroner av hovedstolen tapsført ut over tapsfond. Renten beregnes etterskuddsvis, men Innovasjon Norge stipulerer tapsavsetninger på utestående renter til 182,5 mill. kroner per første halvår 2013. I tillegg kommer konstaterede tap på renter på 29,3 mill. kroner. Det vil være nødvendig med bevilgninger til å dekke tap på lån og renter til gjenværende såkornfond opprettet i 1997 og 2000 når disse tapene er endelige, sannsynligvis i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2014.

Distriktsrettede fond opprettet i 2003 og 2004

Det langsiktige målet med den distriktsrettede såkornordningen er å tilføre kunnskapsbedrifter

med stort vekstpotensial lokalisert i næringsvake områder en blanding av tålmodig egenkapital og relevant kompetanse. Ordningen skiller seg vesentlig fra de øvrige såkornfondsordningene ved at dette innebærer at fondene kan investere i de fleste små- og mellomstore bedrifter. Det er opprettet fem distriktsrettede såkornfond. Fondene er lokalisert i Tromsø, Bodø, Førde og to fond i Namsos. Det ble ikke mobilisert tilstrekkelig privat kapital til å kunne etablere et nytt fond for Innlandet, og den statlig kapitalen ble tilbakeført til statskassen høsten 2011, jf. omtale i Prop. 25 S (2011–2012) Endringer i statsbudsjettet for 2011 under Nærings- og handelsdepartementet. De distrikstrettede såkornfondene har tilgjengelig kapital til et fåtall nyinvesteringer. Den resterende kapitalen i fondene er reservert for oppfølgingsinvesteringer i allerede investerte selskaper. Ved utgangen av 2012 var det ikke gjort tapsavsetninger ut over tapsfond for de distriktsrettede fondene. Forvalterselskapene har to til fem ansatte. Størrelsen på forvaltermiljøene er bl.a. muliggjort av administrasjonsstøtten som dekkes under post 78, jf. omtale nedenfor. Det har siste året vært noe reduksjon i størrelsen på forvaltermiljøet i fondet i Bodø, som nå er i slutten av den aktive investeringsperioden.

Landsdekkende fond opprettet i 2005

Det langsiktige målet med den landsdekkende såkornkapitalordningen er gjennom økt tilgang på kompetent kapital og kompetanse å støtte etablering av innovative, konkurransedyktige vekstforetak. Fondene er lokalisert til Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim. Fondene er operative og foretar investeringer, men er nå i hovedsak lukket for nye investeringer. Det ble heller ikke i 2012 gjort tapsavsetninger for de landsdekkende fondene ut over det som er satt av i tapsfond. To av fondene har til sammen gjort forskuddsinnbetalinger for om lag 52 mill. kroner av hovedstol på statens lån. Dette har redusert statens eksponering i fondene.

Både de landsdekkende og de distriktsrettede fondene har i tillegg til den kapitalen som er skutt direkte inn i hvert enkelt fond, bidratt til å utløse privat kapital i form av egenkapital og lån. Det har også vært et nært samspill mellom ordningene og øvrige deler av virkemiddelapparatet.

Fond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

Investeringsfondene for Nordvest-Russland og Øst-Europa skal investere i aksjekapital og tilby

ansvarlige lån til prosjekter hvor norske bedrifter samarbeider med bedrifter i de aktuelle regionene. Formålet med investeringsfondene og Tilskuddsfond for Nordvest-Russland er å bidra til å fremme næringsutvikling og styrke norske bedrifters konkurransevne og verdiskaping gjennom deltakelse i kommersielle investeringsprosjekter. Investeringsfond for Nordvest-Russland og Tilskuddsfond for nærings samarbeid med Nordvest-Russland dekker fylkene Murmansk og Arkhangelsk, det autonome området Nenets og republikken Karelen, mens Investeringsfond for Øst-Europa omfatter Russland, Hviterussland, Ukraina og de østeuropeiske statene som ikke er medlemmer av EU. Russland er det viktigste landet i virkeområdet for investeringsfondene og står for mer enn halvparten av foretatte investeringer og over 2/3 av antall henvendelser og søknader.

Investeringsfond for Nordvest-Russland

Fondet ble opprettet i 1996 med en ramme på 150 mill. kroner. Åtte investeringsprosjekter er aktive. Innovasjon Norge mottok i 2011 ni søknader, fem flere enn året før. Det ble ikke tatt beslutning om investeringer i 2012, men to ansvarlige lån er besluttet og utbetalt til tidligere investeringer, på i alt 2,1 mill. kroner. Totalt utbetalt beløp i fondets levetid er 57,5 mill. kroner. Netto tilsagn pr. 31. desember 2012 utgjorde 21,4 mill. kroner. Årsresultatet for fondet utgjorde minus 1,1 mill. kroner. Gjennom Kirkenes næringshage drives informasjonsarbeid og veiledning til søkere lokalt i Kirkenes. Innovasjon Norges regionkontor i Vadsø arbeider også med virksomhet rettet mot Nordvest-Russland.

Tilskuddsfond for nærings samarbeid med Nordvest-Russland

Fondet ble opprettet i 1996 med en engangsbevilgning på 30 mill. kroner for å styrke samarbeidet mellom norske og russiske bedrifter i Nordvest-Russland. Fondet skal nyttes til å støtte utredninger, planlegging og tilrettelegging av kommersielle prosjekter av stor betydning for videreutvikling av nærings samarbeidet med Nordvest-Russland. Det ble i 2012 gitt tilsagn om 100 000 kroner i støtte til ett prosjekt. Siden opprettelsen av fondet har det blitt gitt 114 tilsagn. Bedrifter i Sør-Varanger kommune har mottatt støtte til 18 forprosjekter på i alt 5,4 mill. kroner. Per 31. desember 2012 utgjorde disponible midler i fondet 7 mill. kroner.

Investeringsfond for Øst-Europa

Fondet ble opprettet i 1997 med en ramme på 70 mill. kroner. Fondet ble senere tilført 50 mill. kroner, slik at investeringsmidlene totalt utgjør 120 mill. kroner. Innovasjon Norge mottok 21 søknader i 2012, mot 15 året før. Det ble foretatt én investeringsbeslutning i 2012. Det er samlet foretatt 20 investeringer i fondets løpetid. Sju av engasjementene er solgt og tre er konkurs, slik at det gjenstår ti aktive investeringer. Samlet utbetalt investeringsbeløp er 94,9 mill. kroner. Årsresultatet for fondet utgjorde 228 000 kroner i 2012.

Prioriteringer 2014

Innovasjon Norges prioriteringer skal sikre oppnåelse av målene som er satt for selskapet. Eiernes ambisjon er å styrke den overordnede styringen av selskapet og redusere graden av detaljerte føringer. Selskapets mål er overordnet øvrige føringer og styringssignaler, bl.a. gjelder dette føringer i ulike oppdrag knyttet til satsinger på særskilte sektorer og målgrupper. Oppdrag som ikke faller inn under selskapets formål og målstruktur, bør som hovedregel ikke legges til selskapet. Selv om Innovasjon Norge skal prioritere små- og mellomstore bedrifter i sitt arbeid, er det likevel åpning for at store bedrifter kan motta støtte.

Nærmere omtale av prioriteringer er gitt under de enkelte budsjettpostene nedenfor.

Resultatrapportering 2012, prioriteringer og budsjettforslag 2014

Innovasjon Norge rapporterer til Nærings- og handelsdepartementet i henhold til kriteriene for måloppnåelse for den enkelte budsjettpost, ved at ordningene vurderes etter Innovasjon Norges til enhver tid gjeldende mål- og resultatstyringssystem, med de presiseringer som framgår av de årlige budsjettproposisjonene og eventuelle særskilte krav fra oppdragsgiverne.

Nærings- og handelsdepartementet evaluerer med noen års mellomrom hele selskapets virksomhet, i tillegg til separate evalueringer av særskilte ordninger. I 2013 igangsatte Nærings- og handelsdepartementet en evaluering av låneordningene Innovasjon Norge forvalter på vegne av departementet og fylkeskommunene, for å sikre at ordningene forvaltes på en effektiv måte og en analyse av behovet for ordningene. Evalueringen skal bl.a. vurdere risikoprofilene i ordningene og om det er grunnlag for om Innovasjon Norge bør ta en større risiko i sin låneportefølje.

Låne- og garantirammer

Det foreslås at rammene for landsdekkende innovasjonslån, garantier og lavrisikolån videreføres i 2014 på samme nivå som i 2013.

(i mill. kroner)

Ordning	Endelig ramme 2012	Gjeldende ramme 2013	Forslag 2014
Landsdekkende innovasjonslån, nye tilsagn	500	500	500
Landsdekkende garantier, nye tilsagn	40	40	40
Lavrisikolån, nye tilsagn	2 500	2 500	2 500

Garantiordningen er nærmere omtalt under post 50 og låneordningene under post 90 nedenfor. Det vises for øvrig til Forslag til vedtak VIII, 1 (garantiordningen) og X, 1 og 2 (låneordningene).

Post 50 Innovasjon – prosjekter, fond

Formålet med ordningen er å bidra til å oppfylle delmålene om flere bedre gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Midlene kan benyttes til etablertilskudd, innovasjonstilskudd og avsetninger til

tapsfond for landsdekkende innovasjonslån og garantier, herunder til prosjekter innenfor maritim sektor. Innovasjon Norge skal ved bruk av disse midlene kunne tilby finansiering til bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utviklingsprosjekter i hele landet.

Tilskudd kan gis til prosjekter som bidrar til framveksten av nytt næringsliv. Lån, tilskudd og garantier skal bidra til å sikre at nye prosjekter blir igangsatt, og at eksisterende prosjekter videreutvikles.

Resultatrapport 2012

Bevilgningen under posten var på 248,2 mill. kroner i 2012, etter at den ble økt med 15 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett. Ekstrabevilgningen skulle benyttes til landsdekkende innovasjonstilskudd og tapsfond for innovasjonslån, for å realisere flere innovasjons- og utviklingsprosjekter i treforedlingsindustrien. Gjennom bruken av midlene generelt har Innovasjon Norge tilbudt finansiering til bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter i hele landet. 76 pst. av midlene gikk til prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå, som er definert som prosjekter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter som er nye på et internasjonalt marked.

Rammen for *innovasjonslån* var på 500 mill. kroner i 2012. I alt ble det gitt tilsagn om innovasjonslån for 252,2 mill. kroner. Av tilsagnene gikk 88 pst. til prosjekter med innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå, mot 79 pst. i 2011. Videre gikk 70 pst. av tilsagnene til bedrifter med mindre enn 20 ansatte og 90 pst. til bedrifter med inntil 100 ansatte, mot henholdsvis 58 og 88 pst. i 2011. Til de tre prioriterte målgruppene gikk 72 pst. av bevilgningen til små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner, 9 pst. til etablerere og 5 pst. til unge bedrifter, mot henholdsvis 58, 6 og 11 pst. i 2011.

Innovasjon Norge tildelte 61 mill. kroner gjennom ordningen *landsdekkende innovasjonstilskudd* i 2012. 76 pst. av midlene gikk til prosjekter med innovasjon på internasjonalt eller nasjonalt nivå. 24 pst. av prosjektene var miljørettede.

Garantirammen på 40 mill. kroner ble utnyttet i sin helhet. Av garantiene gikk 59 pst. til prosjekter med innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå, mot 53 pst. i 2011, og 78 pst. til bedrifter med færre enn 20 ansatte, som i 2011.

Til *landsdekkende etablererstipend* ga Innovasjon Norge i 2012 tilsagn for 77,1 mill. kroner, mot 34 mill. kroner i 2011. Økningen skyldes en omprioritering fra innovasjonstilskuddsordningen for å øke måloppnåelsen. 79 pst. av beløpet ble gitt til prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå og 94 pst. til prosjekter med produkt-/tjenesteinnovasjoner. Andelen kvinne-rettete prosjekter utgjorde 38 pst., og 21 pst. av beløpet gikk til unge etablerere under 35 år.

Støtte til *miljøprosjekter i de maritime næringene og utvikling av nærskipsfartsflåten* lå på 2011-nivå, med henholdsvis nettotilsagn på 12,5 mill. kroner og 3 mill. kroner. Totalt 32 prosjekter mottok støtte fra ordningen. Midlene gikk i hovedsak

til utstyrsleverandører og tjeneste- og konsulentmiljøer.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsett for 2012 ble Innovasjon Norge tildelt 20 mill. kroner for å stimulere til *økt FoU-virksomhet i treforedlingsindustrien*, herav 15 mill. kroner til tilskudd og tapsavsetninger for lån under post 50. Midlene skulle bidra til at flere innovasjons- og utviklingsprosjekter i treforedlingsbedrifter realiseres. Totalt støttet Innovasjon Norge treforedlingsprosjekter med 21 mill. kroner fra post 50 i 2012.

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

Innovasjonslån, garantier og tilskudd

Innovasjon Norges prioriteringer skal sikre oppnåelse av målene som er satt for selskapet.

Innovasjon Norge skal prioritere bruken av midlene slik at selskapet i størst mulig grad bidrar til å nå delmålene flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Innovasjonslåneordningen skal stimulere til bedre utnyttelse av utviklingspotensialet som ligger i innovative vekstbedrifter og primært benyttes i bedriftenes tidlig- og kommersialiseringsfase. Spesielt skal ordningen styrke den direkte bedriftsrettede innsatsen i sentrale områder.

Garantier kan gis for lån til realinvesteringer for å medvirke ved bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utbyggings-, moderniserings-, omstillings-, utviklings- og nyetableringsprosjekter i norsk næringsliv. Det kan også stilles garantier for driftskreditt. Ordningen skal være selvfinansiert ut over det som avsettes til tapsfond.

Innovasjon Norge bestemmer selv hvor mye av tilskuddsmidlene som, innenfor en låneramme foreslått satt til 500 mill. kroner og en garantiramme foreslått med 40 mill. kroner, skal benyttes til den landsdekkende etablerertilskuddsordningen og tapsfond for innovasjonslån og garantier, jf. Forslag til vedtak X, 1 og VIII, 1. Over posten kan det også gis innovasjonstilskudd innenfor en begrenset ramme, herunder som en oppfølging av «Strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser». Utgifter til evalueringer av Innovasjon Norges virksomhet kan også finansieres over denne posten.

Satsing på maritim sektor

Innovasjon Norge kan innenfor bevilgningen benytte tilskudd og innovasjonslån overfor nærskipsfartsflåten og til maritime miljøprosjekter.

Målet med den maritime satsingen er å styrke omfanget av og samarbeidet om nyskaping i de maritime næringene og dermed styrke verdiskaping og konkurranseevne i sektoren. Målgruppen er bedrifter som er en del av eller har tilknytning til de maritime næringene og omfatter dermed skipsverft, maritime utstysleverandører, rederier, forsknings-, tjeneste- og konsulentmiljøer. I tråd med Regjeringens maritime strategi «Stø kurs 2020» vil hovedprioriteringene for maritime prosjekter fortsatt være miljø og miljøvennlig energiutnyttelse, krevende maritime operasjoner og maritim transport i Nordområdene, avansert logistikk og forretningsutvikling og maritimt omdømme og profilering, i tillegg til utvikling av nærskipfartsflåten.

Landsdekkende etablerertilskudd

Formålet med landsdekkende etablerertilskudd er å stimulere flere til å starte bedrifter basert på nye ideer med stort verdiskapingspotensial. Tiltaket skal bidra til å bedre kapitaltilgangen til gründere og bedrifter som er yngre enn tre år med et mindre tilskudd. Unntaksvis kan Innovasjon Norge støtte noe eldre bedrifter, eller støtte prosjekter med et større beløp. Etableringer med vekstpotensial som representerer noe nytt i nasjonal eller internasjonal sammenheng skal fortsatt prioriteres.

Oppsummering

Det foreslås bevilget til sammen 235,2 mill. kroner under posten for 2014. Midlene benyttes til etablerertilskudd, tilskudd til maritim sektor, innovasjonstilskudd og tapsavsetninger for landsdekkende innovasjonslån og garantier.

Post 51 Tapsfond, såkornkapitalfond

I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble det bevilget 148,8 mill. kroner til tapsfond for nye landsdekkende såkornfond. Det vil også være nødvendig med bevilgninger til å dekke tap på lån og renter til gjenværende såkornfond opprettet i 1997 og 2000 når disse tapene er endelige, sannsynligvis i revidert nasjonalbudsjett 2014, jf. omtale i resultatrapport 2012.

Såkornfondene er en statlig ordning hvor statens interesser er forvaltet av Innovasjon Norge. Det er derfor en underliggende forutsetning at tap utover tapsfond ikke skal belaste Innovasjon Norges regnskap og egenkapital.

Post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon

Formålet med tilskuddet er å sette Innovasjon Norge i stand til å oppfylle rollen som en proaktiv samarbeidspartner og premissleverandør for næringslivet og offentlige myndigheter. Innovasjon Norge skal bidra med kunnskap og faglige innspill til nasjonale og regionale myndigheter på bakgrunn av sitt nettverk og kunnskap om næringslivet og bedriftenes utfordringer og rammebetingelser. Innovasjon Norge skal bruke sin kompetanse til å gi bedrifter i Norge og norske bedrifter i utlandet et godt og effektivt tilbud som bidrar til å oppfylle selskapets mål.

Kriteriene som legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse, går fram av Innovasjon Norges til enhver tid gjeldende mål- og resultatstyringsystem, med de presiseringer som framgår av de årlige budsjettproposisjonene og eventuelle særskilte krav fra oppdragsgiverne.

Innovasjon Norges administrasjons- og gjennomføringskostnader ble tidligere finansiert etter ulike modeller for de ulike oppdragene. I 2011 ble det innført en samordnet modell for dekning av administrasjons- og gjennomføringskostnader for alle oppdrag til Innovasjon Norge, med unntak av selvfinansierende ordninger som låne- og fondsvirksomheten. Dette innebærer at alle administrasjons- og gjennomføringskostnader skal dekkes av den enkelte oppdragsgiver med unntak av selskapets basiskostnader og kostnader spesifisert i budsjettforslaget for 2014. Basiskostnadene finansieres over post 70 og omfatter:

- direkte personalkostnader for administrerende direktør, lederne ved distriktskontorene og lederne ved utekontorene, med unntak av utekontorer som er dedikert særskilte ordninger
- honorar til hovedstyret, regionstyrene og valgkomiteene
- en grunnkapasitet til å ta imot henvendelser ved distriktskontorene
- strategiarbeid og virksomhetsstyring som ikke er relatert til særskilte oppdrag
- styringsdialog med eierne
- innspill til nasjonal og regional politikkutforming
- deltakelse i utviklingsprosesser på nasjonalt og regionalt plan
- fysisk og digital infrastruktur knyttet til funksjoner som dekkes av basiskostnadene

Resultatrapport 2012

Innovasjon Norges driftskostnader ble finansiert ved tilskudd over kap. 2421, post 70, andre til-

skuddsposter, garantipremier/rentemarginer på garanti- og utlånsvirksomhet, avkastning på fondsordninger og brukerbetaling. De samlede driftskostnader utenom direkte prosjektkostnader utgjorde 834 mill. kroner i 2012, mot 788 mill. kroner i 2011. Av beløpet for 2012 ble 314 mill. kroner dekket ved tilskudd over post 70.

Tilskuddet til bedriftsutvikling og administrasjon ble i 2012 fordelt mellom hoved-, distrikts- og utekontorene med henholdsvis 23, 27 og 50 pst., mot henholdsvis 39, 25 og 36 pst. året før. Endringen i fordelingen mellom hovedkontor og utekontor skyldes i hovedsak en forbedret beregningsmetode, samt forbedret datafangst av de ansattes timebruk. I tillegg er det løpende oppmerksomhet på at uteapparatet skal ha tilstrekkelige midler for å kunne gjennomføre sine oppdrag best mulig.

Innovasjon Norge åpnet i 2012 ett nytt kontor i Jakarta, Indonesia. Det ble ikke gjennomført endringer i kontorstrukturen i Norge. Midlene ble benyttet til følgende aktiviteter:

- kundekontakt og saksbehandling
- levere tjenester
- påvirke politikktutforming og gi innspill til myndighetene
- samarbeid med utenriksstjenesten
- styring og ledelse
- utvikle mål og strategier
- utvikle tjenesteporteføljen

Videre dekket posten flere andre oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet, som koordinering av norsk deltakelse i EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon, videreføring av informasjons- og veiledningsaktiviteter om EØS (Enterprise Europe Network), samarbeid med utenriksstjenesten og tilrettelegging av norske bedrifters deltakelse i næringslivsdelegasjoner ved statsbesøk og andre offisielle besøk, tilrettelegging for industriell deltakelse ved forsvarsanskaffelser, rådgivingstjenester om immaterielle rettigheter, handelsteknisk rådgivning og kursvirksomhet, hjemhenting av kunnskap om internasjonale markeds- og konkurranseforhold, nettverksbygging, rådgivning og formidling ved utekontorene knyttet til spørsmål om internasjonalisering og internasjonale forretningsmuligheter og forvaltningsoppgaver knyttet til såkornfond- og Skattefunnordningen.

Innovasjon Norges øvrige virksomhet er finansiert på følgende måter:

- administrative kostnader utover basiskostnadene ble finansiert av den enkelte oppdragsgiver

- administrasjon av fondsordninger for Nordvest-Russland og Øst-Europa ble dekket av avkastning på fondskapitalen
- administrasjon av rådgivingstjenester ved hjemme- og utekontorer ble dekket delvis gjennom brukerbetaling
- administrasjon av ordninger under Landbrukets Utviklingsfond ble dekket gjennom særskilt bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet
- administrasjon av enkelte oppdrag fra fylkeskommunene, som f.eks. omstillingstiltak, ble dekket særskilt av oppdragsgiver
- selskapets låne- og garantiordninger er selvfinansierende og dekker sine egne administrative kostnader

Innovasjon Norge har revidert sin instruks for fastsettelse av brukerbetaling av tjenester som selskapet yter, bl.a. for å sikre praktisering i tråd med Wien-konvensjonens bestemmelser om diplomatisk samkvem. Revisjonen er en oppfølging av Riksrevisjonens og Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité's merknader i henholdsvis Dokument nr. 3:2 (2010–2011) og Innst. 246 S (2010–2011).

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

Det foreslås en bevilgning på 351,65 mill. kroner til bedriftsutvikling og administrasjon i 2014. Innovasjon Norges prioriteringer skal sikre oppnåelse av målene som er satt for selskapet. Bevilgningen er i hovedsak en grunnbevilgning til selskapet som skal dekke selskapets basiskostnader nevnt over. Videre vil posten dekke enkelte andre oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet.

Innenfor rammen av bevilgningen foreslås det også avsatt midler til å utvikle selskapet, i tråd med føringene i Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF. I denne meldingen gikk Regjeringen inn for å styrke Innovasjon Norges internasjonaliseringsarbeid i 2013. Satsingen på internasjonalisering foreslås videreført i 2014.

Våren 2013 la Regjeringen fram Meld. St. 28 (2012–2013) Unike idear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar. I meldingen vises det til at god håndtering av immaterielle verdier kan være et konkurransefortrinn for norske bedrifter, og at det er behov for å styrke bedriftenes kompetanse på området. Behovet for større bevissthet og kompetanse om håndtering av immaterielle verdier skjerper kravene til arbeidet som de næringsrettede virkemiddelaktørene utfør

rer for å spre kunnskap og møte behovene til brukerne på dette området. I meldingen signaliseres at et framtidig innsatsområde er å videreutvikle det samlede veiledningstilbudet innenfor immaterielle verdier og rettigheter. Regjeringen ønsker et framtidsrettet og samordnet virkemiddelapparat for immaterielle rettigheter. Det skal legges til rette for en generell styrket og forbedret veiledning og rådgivning om immaterielle verdier og rettigheter som bidrar til å styrke bevisstheten og kompetansen om immaterielle rettigheter i norsk næringsliv. Regjeringen er opptatt av at samarbeidet mellom aktørene, herunder Innovasjon Norge og Patentstyret skal resultere i tydelige og samkjørte aktører, der ulike tjenester utfyller hverandre og framstår på en helhetlig og ensartet måte for ulike kundegrupper. Innovasjon Norge skal i 2014 fortsette arbeidet med å følge opp relevante tiltak presentert i Meld. St. 28 (2012–2013).

Post 71 Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer, kan overføres

Målet med bevilgningen er å bidra til å oppfylle Innovasjon Norges tre delmål om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer. Innovasjon Norge skal gjennom bruk av midlene stimulere bedrifter til samarbeid ved å legge til rette for og utvikle møteplasser og nettverk for kompetanseheving og kunnskapsformidling i bedrifter og enkeltbransjer. I tillegg skal bevilgningen bidra til å profilere Norge og norsk næringsliv i utlandet. For midlene som er avsatt til reiseliv, er formålet å fremme den samlede reiselivsnæringens konkurranseevne og lønnsomhet.

Bevilgningen skal, sammen med midler fra Kommunal- og regionaldepartementet (kap. 552, post 72), fylkeskommunene (over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, kap. 551, post 60 og 61) og midler fra landbrukssiden, finansiere programvirksomheten til Innovasjon Norge med tilhørende administrasjons- og gjennomføringskostnader. Enkelte programmer delfinansieres av Norges forskningsråd og SIVA. I tillegg har enkelte programmer innslag av brukerbetaling.

Innovasjon Norge har frihet til å prioritere de programmene som i størst grad bidrar til selskaps måloppnåelse. Kriteriene som legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse, går fram av Innovasjon Norges til enhver tid gjeldende mål- og resultatstyringssystem, med de presiseringer som framgår av de årlige budsjettproposisjonene og eventuelle særskilte krav fra oppdragsgiverne.

Reiseliv

Målet for Innovasjon Norges arbeid på området reiseliv er å fremme den samlede reiselivsnæringens konkurranseevne og lønnsomhet. Innsatsen skal rettes mot visjonen og målsettingene i den til enhver tid gjeldende reiselivsstrategi og ta utgangspunkt i tilhørende nærmere definerte innsatsområder. Den offentlige innsatsen skal utfylle og styrke næringens egne bidrag. Midlene skal i hovedsak finansiere overbyggende aktiviteter, mens næringen selv skal finansiere aktiviteter som er direkte salgsutløsende.

Regjeringen la i april 2012 fram en ny nasjonal reiselivsstrategi «Destinasjon Norge». Hovedmålene for strategien er økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen, flere helårs arbeidsplasser og mer solide bedrifter, særlig i distrikts-Norge, og flere unike og kvalitativt gode opplevelser som tiltrekker seg flere gjester med høy betalingsvillighet. Den nye reiselivsstrategien varslet økt satsing på dette feltet framover, og Innovasjon Norge er en sentral aktør i implementeringen og gjennomføringen av strategien.

Innovasjon Norge skal, i samarbeid med reiselivsnæringen, bidra til å markedsføre Norge som reisemål, heve kompetansen i næringen, stimulere til samarbeid og utvikling av nye reiselivsprodukter og til å øke kvaliteten på eksisterende produkter. I tillegg skal Innovasjon Norge bidra med kunnskap og informasjon om markeder og internasjonale trender.

Den offentlige innsatsen skal utfylle og styrke næringens egne bidrag. Det er en forutsetning at reiselivsnæringen selv bidrar til markedsføring og profilering av Norge og egne produkter. I overensstemmelse med regelverk for statsstøtte har Innovasjon Norge utarbeidet en finansieringsmodell for profileringsarbeidet. Prinsippet som er lagt til grunn, er at myndighetene i hovedsak finansierer overbyggende aktiviteter, som merkevarebygging og profilmarkedsføring, mens næringen selv finansierer aktiviteter som er direkte salgsutløsende. All markedsføring skal inneholde en overordnet Norgesprofilering, og Innovasjon Norges strategi for fremme av Norge som merkevare skal legges til grunn for markedsføringen av Norge som reisemål. Effekten av markedsføringstiltakene evalueres løpende.

Innovasjon Norge skal videreutvikle den nasjonale reiselivsportalen på Internett, visitnorway.com. Sosiale medier skal vies økt oppmerksomhet som kanal for markedsføring og salg av norske reiselivsprodukter. Opplevelsesaktørene spiller en stadig viktigere rolle i det helhetlige

norske reiselivsproduktet, og det er viktig at disse aktørene utnytter sosiale medier i sin markeds-kommunikasjon og at deres produkter blir bookbare på Internett.

Regjeringen ser at nettverk er viktig for å fremme innovasjon i norsk reiseliv. Det vil derfor fortsatt bli stilt krav til at prosjekter innenfor reiseliv er samarbeids- og/eller nettverksprosjekter. På denne måten vil Regjeringen bidra til å styrke samspillet mellom næringsaktører, og mellom næringslivet, kunnskapsaktører og det offentlige.

Yrkesreisende er en viktig målgruppe for norske reiselivsaktører, og Innovasjon Norge skal fortsette arbeidet rettet mot markedet for møter, insentivturer, kongresser og begivenheter. Regjeringen ser det som viktig at mulighetene for å vise fram Norge som møte-, kongress- og begivenhetsarrangør blir ivare tatt på beste måte når store internasjonale arrangementer blir gjennomført i Norge.

Ambisjonen om å utvikle Norge som et ledende bærekraftig reisemål styrkes ved at bærekraft er gjort til en premiss i den nye reiselivsstrategien. Det innebærer at hensynet til en bærekraftig utvikling av norsk reiselivsnæring styrer beslutninger og integreres tydelig i alle innsatsområder i reiselivspolitikken. Innovasjon Norge skal bidra til å utvikle og fremme bærekraftige reiselivsdestinasjoner og bedrifter. Framover vil det bli viktig at flere reisemål blir omfattet av den nye merkeordningen for bærekraftige destinasjoner som ble lansert i mars 2013.

Regjeringen ønsker å bidra til økt kompetanse både i og om reiselivsnæringen. Innovasjon Norge skal videreutvikle og iverksette bedriftsrettede kompetanseutviklingsprogrammer og videreformidle den markeds kunnskapen som opparbeides.

Resultatrapport 2012

Innovasjon Norge har ansvaret for den overordnede markedsføringen av Norge som reisemål, i tillegg til øvrig operativt arbeid med å fremme den norske reiselivsnæringen. Innovasjon Norge brukte i 2012 til sammen 697,2 mill. kroner på arbeid med å fremme den norske reiselivsnæringen, hvorav om lag 328 mill. kroner var tilsagn knyttet til finansieringstjenester. Av de resterende 396,2 mill. kroner ble rundt 72 pst. dekket over post 71 (284,3 mill. kroner) og 28 pst. dekket gjennom brukerbetaling fra reiselivsnæringen (111,9 mill. kroner). Regnskapsført aktivitet i 2012 har vært høyere enn budsjettet, i hovedsak som følge av høyere brukerfinansiering enn budsjettet.

I 2012 klatret Norge ytterligere to plasser og er nå rangert som nummer 10 i den verdensomspennende rangeringen til Futurebrands Country Brand Index over land med den best samlede merkevaren (omdømmemåling). Det viser at det langsiktige arbeidet med omdømme- og merkevarerbygging av Norge begynner å bli lagt merke til.

Antall utenlandske gjestedøgn økte med 1 pst. i 2012 i forhold til 2011. Norske gjestedøgn økte med 3 pst. Til sammen var det 29,9 mill. gjestedøgn ved kommersielle overnattingssteder i 2012, hvorav 21,8 mill. var norske overnattinger. I de utenlandske markedene var det i 2012 ganske store prosentvise endringer, selv om summen forble om lag uendret. Det var en økning fra Asia, og etter flere års tilbakegang kom det 10 pst. flere briter til Norge i 2012 enn i 2011. Fra Danmark var det en økning på 3 pst., mens nedgangen fortsatte fra Tyskland og Nederland.

I mars 2013 ble merkeordningen for bærekraftige destinasjoner lansert. Gjennom prosjektet «Bærekraftig reiseliv 2015» har det siden 2007 blitt arbeidet systematisk med å gjøre norsk reiselivsnæring mer bærekraftig. Trysil, Vega, Lærdal og Røros er nå tildelt merke som bærekraftige reiselivsdestinasjoner, basert på et omfattende kriteriesett utarbeidet og testet gjennom prosjektet. Det forventes at flere norske reiselivsdestinasjoner blir bærekraftige de kommende årene.

Nettverksprogrammer og profilering

Midlene til nettverksprogrammer og profilering skal benyttes til å oppfylle Innovasjon Norges delmål om flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer. Innovasjon Norge skal gjennom nettverksprogrammene utvikle og tilrettelegge læringsarenaer og møteplasser og tilby rådgivning og veiledning for oppstartsbedrifter og etablerte bedrifter. Programmene skal også legge vekt på tiltak som styrker samarbeid mellom næringsaktører, kunnskapsaktører og offentlig sektor. Bedrifter med stort eksportpotensial skal stimuleres til å utnytte muligheter som finnes utenfor Norge gjennom programmer som bidrar til å fremme eksport, internasjonalisering og internasjonalt teknologisamarbeid. Programmer for profilering og omdømmebygging skal bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi bedre kjent i utlandet og bidra til at utenlandsk næringsliv investerer og etablerer ny virksomhet i Norge. Innovasjon Norge skal også, sammen med andre relevante aktører, være et kontaktpunkt og en koordinator som tilrettelegger for dialog mellom internasjonale

nale selskaper som vurderer å etablere virksomhet i Norge, og norske myndigheter og virkemiddelaktører.

Støttmottakere skal være registrert og ha virksomhet i Norge. Programmene skal bestå av en skreddersydd pakke av tjenester levert med definert mål, målgruppe, budsjett og tidsramme. De kan enten gjennomføres av Innovasjon Norge selv, eller via eksterne aktører.

Resultatrapport 2012

Til grunn for Innovasjon Norges prioritering av midlene på posten i 2012 lå selskapets målstruktur, resultater fra 2011, føringer fra oppdragsgivere og selskapets interne langtidsstrategi. I 2012 valgte Innovasjon Norge å satse særskilt på sterke klynger og næringsmiljøer, økt vekst basert på markedsorientering og bedrifter med internasjonale vekstambisjoner.

133,7 mill. kroner ble satt av til nettverks- og profileringsaktivitet i 2012, mot 122,8 mill. kroner i 2011. De to største programmene for klyngeutvikling, Arena og Norwegian Centres of Expertise (NCE), ble finansiert fra denne posten og videreført på samme nivå som i 2011.

Arena-programmet har som formål å utvikle bedre samspill mellom næringslivet, FoU-miljøer og offentlige aktører innenfor definerte sektor og regioner og gjennom det forsterke miljøenes innovasjonsevne. I 2012 var 20 Arena-prosjekter virksomme hele året. 852 bedrifter og 100 FoU-/kunnskapsmiljøer deltok i Arena-prosjektene dette året. Det har vært stor økning i antall innovasjons- og FoU-prosjekter under programmet de to siste årene. Det samme gjelder prosjekter med sikte på internasjonal forretningsutvikling og prosjekter for utvikling av utdanningstilbud.

NCE-programmet skal bidra til å forsterke innovasjonsaktiviteten i de mest vekstkraftige og internasjonalt orienterte næringsklyngene i Norge. I 2012 pågikk 12 NCE-prosjekter, dvs. like mange som ved utgangen av 2011. Det deltok 1 127 bedrifter og 149 FoU-/kunnskapsmiljøer i prosjektene i 2012, mot henholdsvis 1 115 og 113 i 2011. Gjennom NCE-programmet ble det finansiert 298 innovasjonsprosjekter, en økning på 35 pst. fra 2011.

Hovedmålet for Bedriftsnettverkstjenesten er å oppnå økt konkurransekraft og innovasjonsevne i bedrifter gjennom samarbeid i kommersielle og strategisk baserte bedriftsnettverk. Det ble igangsatt et stort antall forstudier og forprosjekter i 2012 for å sikre rekruttering av nye hovedprosjekter framover. Prosjektene har sektormessig

tyngde innen olje og gass, reiseliv, maritim, helse og energi og miljø. I 2012 økte porteføljen fra 23 til 29 hovedprosjekter.

Gjennom Høyvekstprogrammet får utvalgte nye bedrifter med høyt kunnskapsnivå og stort potensial for vekst internasjonalt et eget kundeteam med markedsrådgiver fra et utekontor og kunderådgiver fra sitt distriktskontor som sammen skal være pådrivere og støttespillere. Mobilisering av bedrifter med vekstambisjoner var en prioritert aktivitet i 2012. Dette ble ivarettatt gjennom å styrke arbeidet med utvalgte nye bedrifter med internasjonalt potensial i programmet. Dette året ble det gitt rom til finansiering av slik ekstrainsats overfor ca. 140 bedrifter, mot 62 året før.

Kompetanseprogrammet, som i hovedsak omfatter tjenestene Fram og Navigator, skal bidra til å gi et kvalitetssikret og helhetlig tilbud av kompetansetjenester til entreprenører og små og mellomstore bedrifter. Hensikten er å øke målgruppens langsiktige konkurransekraft, lønnsomhet og innovasjonsevne. I 2012 var det totalt 53 løpende prosjekter med om lag 500 deltakende bedrifter. Dette er om lag på nivå med 2011, da det var totalt 45 løpende prosjekter med om lag 500 deltakende bedrifter. Som i 2011 var det prosjektaktivitet i alle landets fylker ved utgangen av 2012.

Programmet Internasjonal Vekst skal bidra til at små og mellomstore bedrifter med konkurransemessige fortrinn og internasjonalt vekstpotensial oppnår lønnsom vekst i internasjonale markeder. Programmet finansierer timer som Innovasjon Norges markeds- og business-rådgivere i uteapparatet bruker på å levere tjenesten. I 2012 leverte Innovasjon Norges utekontorer 271 internasjonale rådgivningsoppdrag som er delfinansiert av programmet, mot 219 i 2011.

Gjennom designprogrammet tilbys bedrifter rådgiving innen merkevarebygging og bruk av design som strategisk virkemiddel i forretningsutvikling. I 2012 var det totalt 10 designrådgivere på Innovasjon Norges distriktskontorer som til sammen dekket 18 fylker. Antall rådgivningsoppdrag økte fra 118 i 2011 til 200 i 2012.

Gjennom sektorprogrammene skal Innovasjon Norge etablere et godt kunnskapsgrunnlag om utvalgte sektorer i Norge og deres internasjonale muligheter. Med utgangspunkt i identifiserte behov skal det gjennomføres tiltak som tilfører kunnskap, kompetanse og kapital som mobiliserer til nyetableringer, utvikling av vekstforetak og innovasjonsmiljøer i disse sektorene. Innovasjon Norges sektorprogrammer omfatter sektorene

energi og miljø, olje og gass, maritim, helse og IKT.

I revidert nasjonalbudsett for 2012 ble Innovasjon Norge tildelt 20 mill. kroner for å stimulere til økt FoU-virksomhet i treforedlingsindustrien, herav 5 mill. kroner til nettverksaktiviteter under post 71. Disse midlene ble ikke benyttet i 2012, men overført til 2013 da selskapet har igangsatt en større mobiliseringsinnsats mot næringen for å få opp gode prosjekter.

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

Regjeringen foreslår en bevilgning på 430 mill. kroner til nettverk, profilering og reiseliv i 2014. Bevilgningen foreslås fordelt med 160 mill. kroner til programvirksomheten og 270 mill. kroner til reiseliv. Innovasjon Norges prioriteringer skal sikre oppnåelse av målene som er satt for selskapet. Innenfor programaktiviteten er det opp til Innovasjon Norge å foreta en fordeling av bruken av midlene.

Innovasjon Norge har i samarbeid med Norges forskningsråd og SIVA arbeidet med utvikling av et nytt helhetlig programtilbud for næringsklynger. I det nye «Program for klyngeutvikling» skal tjenestetilbudet forbedres og være bedre tilpasset de enkelte næringsklyngenes behov og utviklingspotensial. De viktigste ambisjonene er å videreutvikle lærings- og utviklingsprosessene i klyngene, forbedre samspillet mellom klyngene og forsterke klyngenes internasjonale orientering. Program for klyngeutvikling skal videreutvikle dagens klyngeprogrammer Arena og NCE, og det skal også etableres et nytt klyngenivå for klynger med en global posisjon innenfor sine respektive verdikjeder, Global Centers of Expertise. Målet er å forsterke disse klyngebedriftenes posisjon i globale verdikjeder og markeder gjennom støtte til strategisk viktige aktiviteter og sterkere koplinger til internasjonale kunnskapsmiljøer. Regjeringen foreslår en styrking på 10 mill. kroner til formålet over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Programmet samfinansieres med midler over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsett 2012 og 2013 ble det avsatt midler til nettverks- og mobiliseringsprosjekter i skogsektoren gjennom Innovasjon Norge, som en del av tiltakspakkene til næringen. Innovasjon Norge skal også i 2014 støtte nettverks- og mobiliseringsprosjekter i skogsektoren og ha en mobiliseringsrolle for å få fram gode prosjekter fra næringen. Regjeringen foreslår at det avsettes 10 mill. kroner til formålet. Midlene skal benyttes slik at hele virkemiddel-

apparatet engasjeres, sammen med forskningsmiljøer, bransjeforeninger og bedrifter, i arbeidet med omstilling og nyskaping i næringen.

Regjeringen la våren 2013 fram en handlingsplan for kultur næringer. Målet med planen er å bidra til økt verdiskaping og eksport i kultur næringene, at flere aktører i kultur næringene skal kunne leve av egen virksomhet og flere attraktive lokalsamfunn i hele landet. Et sentralt tiltak i planen er en kultur næringsssatsing i Innovasjon Norge og Norsk kulturråd. I forbindelse med revidert nasjonalbudsett 2013 ble det satt av 5 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til satsingen, som bl.a. inneholder et kompetanseutviklingsprogram, mentortjenester for kultur næringsgründere og støtte til bedriftsnettverk.

Innovasjon Norge har en sentral rolle i oppfølgingen av Regjeringens reiselivsstrategi «Destinasjon Norge». Innovasjon Norge skal gjennom sin innsats i markedsføring av Norge som reisemål, kompetansehevingsprogrammer og prioritering av samarbeids- og innovasjonsprosjekter bidra til at strategiens målsettinger nås. Av bevilgningen til reiselivsformål øremerkes anslagsvis 15 mill. kroner til tiltak i Nord-Norge. Innovasjon Norge er også direkte involvert i gjennomføringen av departementets prosjekt om restrukturering av reisemålsselskapene i Norge. Dette er et prosjekt som kan få betydning for Innovasjon Norges arbeidsoppgaver i framtiden.

I tillegg til midlene over Innovasjon Norges budsjett foreslås det midler til reiselivsformål over bevilgningen til Norges forskningsråd (kap. 920), Svalbard Reiseliv (kap. 937) og SIVA SF (kap. 2426). Det er også satt av midler over bevilgninger på Nærings- og handelsdepartementets budsjett (kap. 900, post 21 og 75).

Post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter, kan overføres

Regjeringen vil stimulere til samarbeid mellom bedrifter om forskning og utvikling. Særlig mellom leverandør- og kundebedrifter er det felles gevinster ved et tett og markedsorientert forsknings- og utviklingssamarbeid. Formålet med forsknings- og utviklingskontrakter (FoU-kontrakter) er å bidra til å oppfylle Innovasjon Norges delmål om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. FoU-kontrakter innebærer et forpliktende og målrettet samarbeid mellom to eller flere parter innen næringslivet (IFU) og mellom næringslivet og det offentlige (OFU).

Målgruppen er normalt små og mellomstore leverandørbedrifter med kompetanse til å løse

utviklingsbehov hos en eller flere kundepartnere som ønsker å samarbeide med en leverandørbedrift om en løsning. Kundepartneren kan enten være en eller flere private bedrifter eller offentlige virksomheter. Innen offentlig sektor skal ordningen bidra til å løse utviklingsbehov i offentlige etater, forvaltningsbedrifter, statsforetak og offentlige aksjeselskaper, forutsatt at disse ikke driver i konkurranse med private aktører i markedet. Leverandørbedrifter skal ha kompetanse til å løse utviklingsbehov som kundebedrifter ikke kan løse internt. Støttmottakere skal være registrert og ha virksomhet i Norge.

Forutsetningen for finansiell støtte under ordningen er at det er etablert en kontrakt om utviklingssamarbeid mellom en eller flere kompetente leverandørbedrifter på den ene siden og en eller flere markedsorienterte, krevende kunder på den andre. Støtten skal ha som mål å frambringe vesentlige nyheter i markedet. Det vektlegges også at støtten utløser prosjekter som ellers ikke ville blitt gjennomført, bidrar til nye samarbeidsrelasjoner i næringslivet og at prosjektene har et stort markedspotensial. Det skal legges til rette for kompetanseutvikling ved at både leverandørbedriften og kundeparten får tilgang til ny teknologisk og markedsmessig kompetanse. Kundeparten skal ha en lokomotivrolle ved å bidra med markedsapparat, kompetanse og andre ressurser overfor leverandørbedriftene.

Støtten kan også gå til kundebedrifter, i hovedsak innenfor helsesektoren, men kun dersom det er avgjørende for å utløse prosjektet.

FoU-kontrakter er et virkemiddel som bidrar til å internasjonalisere norsk næringsliv. Dette skjer både gjennom å støtte samarbeidsprosjekter mellom norske bedrifter og utenlandske kunder og gjennom å støtte norske prosjekter med eksportpotensial.

I tillegg til å støtte en rekke mindre enkeltprosjekter benyttes bevilgningen til målrettet satsing på større enkeltprosjekter hvor potensialet for kommersiell suksess og verdiskaping er spesielt stort.

Kriteriene som legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse, går fram av Innovasjon Norges til enhver tid gjeldende mål- og resultatstyringsystem, med de presiseringer som framgår av de årlige budsjettproposisjonene og eventuelle særskilte krav fra oppdragsgiverne.

Resultatrapport 2012

Samlet bevilging i 2012 utgjorde 285 mill. kroner. Innovasjon Norge mottok søknader om FoU-kon-

trakter på til sammen 821 mill. kroner i 2012, sammenlignet med 774 mill. kroner i 2011.

Det ble i 2012 gitt tilsagn om til sammen 289,4 mill. kroner i støtte til 215 nye FoU-kontrakter, mot 312,4 mill. kroner til 211 nye prosjekter i 2011. Tildelingene i 2012 fordelte seg på 55 OFU-kontrakter med tilsagn om til sammen 47,9 mill. kroner og 156 IFU-kontrakter med tilsagn om til sammen 241,5 mill. kroner. Total kostnadsramme for alle prosjektene var 1,7 mrd. kroner. Gjennomsnittlig tilskudd per kontrakt var på 1,34 mill. kroner, mot 1,48 mill. kroner i 2011.

Av prosjektene representerte 81 pst. nye samarbeidsrelasjoner, mot 80 pst. nye samarbeidsrelasjoner i 2011. Av de nye relasjonene i 2012 var 50 pst. samarbeid med bedrift som benyttet ordningen for første gang, og 50 pst. samarbeid med en kjent bedrift på et nytt område.

Prosjektene som fikk tilsagn, involverer i stor grad små og mellomstore leverandørbedrifter. 77 pst. av OFU-prosjektene og 83 pst. av IFU-prosjektene ble gitt til bedrifter med inntil 19 ansatte. Videre var 53 pst. av OFU-prosjektene og 94 pst. av IFU-prosjektene internasjonalt rettet. Store OFU/IFU-prosjekter defineres som prosjekter med tilskudd på over 4 mill. kroner. Disse får særskilt behandling, bl.a. ved bruk av rådgivende panel. I 2012 var det 13 IFU-prosjekter og ingen OFU-prosjekter over 4 mill. kroner.

Olje og gass er den sektoren som mottok mest støtte fra ordningen i 2012, med i rundt 90 mill. kroner i tilsagn. IKT- og helse fikk også betydelige tilsagn fra ordningen i 2012, med henholdsvis ca. 58 og 52 mill. kroner i tilsagn.

Ordningen ble evaluert i 2012 av Oxford Research. Evalueringen tok for seg perioden 2006–11 og fant at ordningen når sine mål på en tilfredsstillende måte. Evaluatorkonkluderte bl.a. med at det skapes konkrete resultater i både leverandør- og kundebedriftene som ikke hadde vært realisert uten tilskuddsordningen.

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

Det foreslås en bevilging på 285 mill. kroner i 2014, dvs. samme nivå som for 2013. Det forutsettes at en nødvendig del av bevilgningen benyttes til å dekke tilsagnsfullmakten for 2013. Det foreslås at tilsagnsfullmakten på 100 mill. kroner videreføres i 2014, jf. Forslag til vedtak VI, 1.

Innovasjon Norges prioriteringer skal sikre oppnåelse av målene som er satt for selskapet.

I 2014 skal Innovasjon Norge fortsatt arbeide med å øke antall innovative prosjekter i offentlig regi og fortsette arbeidet for et høyt antall OFU-

prosjekter. Videre skal det både for OFU og IFU legges til rette for større enkeltprosjekter.

Våren 2013 la Regjeringen fram «Strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser». Hovedtilnærmingen i strategien er å forbedre innkjøpspraksis i offentlige virksomheter ved å legge til rette for bedre strategisk forankring av anskaffelsene, utvidet og mer effektiv markedsdialog og økt vekt på livssyklus kostnader. Innovasjon Norge er tillagt ansvaret for flere av oppfølgingsaktivitetene i strategien.

Post 73 Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft, kan overføres

Tilskuddsordningen til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft er et av Regjeringens tiltak for å bedre industriens langsiktige kraftvilkår. Ordningen innebærer at Innovasjon Norge, ut fra nærmere angitte kriterier, kan tildele bagatellmessig støtte i henhold til EØS-avtalen bestemmelser. Formålet med ordningen er å bidra til at kraftintensiv industri går sammen om felles innkjøp av kraft gjennom langsiktige kraftavtaler.

Følgende vilkår må være oppfylt for at en bedrift skal kunne få støtte:

- bedriften må være registrert innenfor visse næringskoder hos Statistisk sentralbyrå og ha et kraftforbruk på minimum 10 GWh/år
- bedriften må inngå i et innkjøpskonsortium som består av minimum to bedrifter og som har inngått en langsiktig kraftavtale med et volum på minimum 5 GWh/år og en lengde på minimum tre år
- støtten kan kun tildeles virksomheter i Norge

Støtten tildeles til den enkelte bedrift og kan ikke overstige 50 pst. av hvert foretaks andel av konsortiets kraftkostnader.

Ved vurdering av måloppnåelse for ordningen skal det legges vekt på om ordningen har bidratt til å etablere innkjøpskonsortier for kjøp av kraft og omfanget av disse konsortiene, bl.a. antall bedrifter og volum av inngåtte kraftavtaler. Innovasjon Norge skal rapportere til departementet i henhold til disse kriteriene.

Resultatrapport 2012

I 2012 ble det gitt to tilsagn til et innkjøpskonsortium på totalt 1,5 mill. kroner. Dette er en kraftig nedgang i forhold til 2011, da 17 bedrifter fikk totalt 19,4 mill. kroner i støtte. Dette skyldes bl.a. at mange av bedriftene i ordningens målgruppe er store konsern der støttebeløpet blir mariginalt

sett i forhold til total strømkostnad. Det kan også være en faktor at støtten gis som bagatellmessig støtte, slik det er definert av ESA. Enkelte bedrifter har allerede benyttet muligheten for å motta slik støtte fullt ut.

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

Ordningen foreslås videreført i 2014. Det legges til grunn at bevilgningene fra 2012 og 2013 som ikke er benyttet ved utgangen av 2013, vil være tilstrekkelig til å dekke behovet for 2014.

Post 76 Miljøteknologi, kan overføres

Formålet med Innovasjon Norges miljøteknologiordning er å stimulere til flere prosjekter innen miljøteknologi. Ordningen skal bidra til å fremme forretningsutvikling som vil styrke norsk industris konkurransevne på lengre sikt. Målgruppen er små, mellomstore og store bedrifter i hele landet som skal igangsette pilot- og demonstrasjonsprosjekter. Det kan gis tilskudd til pilotprosjekter innenfor miljøteknologi og investeringstøtte til pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor fornybar energi, herunder andregenerasjons biodrivstoff. Prosjektene skal være bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme, og bidraget fra Innovasjon Norge skal være utløsende for prosjektet. Over tid vil ordningen kunne bidra til at Norges miljømålsettinger realiseres.

Kriteriene som legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse, går fram av Innovasjon Norges til enhver tid gjeldende mål- og resultatstyringsystem, med de presiseringer som framgår av de årlige budsjettproposisjonene og eventuelle særskilte krav fra oppdragsgiverne.

Ordningen har i årene 2011–13 mottatt 117 mill. kroner årlig i forbindelse med Program for miljøteknologi, jf. Regjeringens strategi for miljøteknologi «Næringsutvikling og grønn vekst» fra 2011. Satsingen skulle fremme private investeringer og stimulere til nettverksbygging og strategisk samarbeid mellom leverandører for levering av sammensatte systemer og løsninger. Innretningen av program for miljøteknologi har inkludert fire virkemiddelaktører: Innovasjon Norge, Enova, Transnova og Norges forskningsråd. Innenfor Programmet har det også vært finansiert oppbygging av et kunnskapsmiljø for miljøteknologi i Innovasjon Norge og et Programråd for miljøteknologi der bl.a. aktørene i virkemiddelapparatet har deltatt. Program for miljøteknologi utløper ved utgangen av 2013.

I Meld. St. 21 (2011–2012) Norsk klimapolitikk (klimameldingen), som Regjeringen la fram våren 2012, ble det besluttet at Enova skal kunne støtte større klimateknologiprojekter i industrien. Denne spissede satsingen finansieres gjennom avkastningen fra et fond for klima, fornybar energi og energiomlegging. Fondet har som mål å redusere klimagassutslipp og gi varige energibesparelser i industrien.

Resultatrapport 2012

Det ble gitt tilsagn om tilskudd på til sammen om lag 228 mill. kroner til 62 prosjekter med en samlet prosjektramme på 952 mill. kroner. Det ble behandlet totalt 102 saker med totalt omsøkt støtte på 800 mill. kroner. I tillegg kom søknader som ikke var ferdig behandlet ved årsslutt, og som ble overført til behandling i 2013. Utbetalt beløp i 2012 utgjorde bare om lag 26,5 mill. kroner. Det skyldes at prosjektene normalt varer i to til tre år og tilskudd for denne ordningen bare i enkelte tilfeller utbetales før de er avsluttet.

Mange store utviklingsprosjekter fikk tilsagn om tilskudd gjennom ordningen i 2012. 15 av prosjektene fikk et tilskudd på over 5 mill. kroner, og seks av disse var på over 10 mill. kroner.

Tre sektorer utmerket seg med stor aktivitet innenfor miljøteknologi. Dette var fornybar energi, prosessindustri og havbruk/marin sektor. Det var bedrifter innen fornybar energi som mottok den største delen av tildelingene, med tilsagn på totalt 60 mill. kroner. Inkludert i dette beløpet er også tilsagn til prosjekter innen bruk av solenergi i prosessindustrien. Samtlige av tilsagnene gikk til prosjekter med innovasjon på nasjonalt eller internasjonalt nivå.

Nærings- og handelsdepartementet opprettet i 2011 et programråd for miljøteknologi, der representanter fra ni virkemiddelaktører ble invitert til å delta. Innovasjon Norge leder sekretariatet for rådet, som har gjennomført to møter i 2012. Rådet har levert innspill til rammene i programmet for miljøteknologi, stimulert til ytterligere koordinering av relevante virkemidler og gitt innspill til videre strategi for videreutvikling av miljøteknologi.

Administrasjonskostnader for ordningen skal belastes rammen. Det ble brukt 13 mill. kroner til å forvalte ordningen i 2012, 14,5 mill. kroner på kompetansearbeid, og 1 mill. kroner til sekretariatet for programrådet.

Prioriteringer og budsjettforslag 2014

For 2014 foreslås det bevilget 143,4 mill. kroner til miljøteknologiordningen. Dette er en nedgang på 117 mill. kroner sammenlignet med 2013, grunnet utfasingen av Regjeringens Program for miljøteknologi. Den foreslåtte bevilgningen innebærer en videreføring av ordningens størrelse uten det ekstraordinære tilskuddet fra Program for miljøteknologi.

Innovasjon Norges prioriteringer skal sikre oppnåelse av målene som er satt for ordningen.

Post 78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond

Formålet med ordningen er å dekke deler av administrasjonskostnadene i de distriktsrettede såkornfondene opprettet i 2003 og 2004 og på den måten redusere kostnadene for de private investorene. Støtten skal bidra til oppbygging av regionale forvaltermiljøer med kompetanse innen såkorninvesteringer. Den utbetales fra det tidspunktet fondene er operative og skal ikke utgjøre mer enn 50 pst. av fondets totale forvaltningskostnader på årsbasis. Midlene bevilges årlig gjennom statsbudsjettet og skal fordeles likt mellom de operative fondene. Støttemottaker er fondet og ikke forvaltningsselskapet.

For 2014 foreslås det bevilget 4,2 mill. kroner i administrasjonsstøtte til distriktsrettede såkornfond.

Post 90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, overslagsbevilgning

For å finansiere egen utlånsvirksomhet foretar Innovasjon Norge innlån i statskassen til valgfri løpetid og med en rentesats som tilsvarer rente på statspapirer med tilsvarende løpetid. Innlån fra statskassen budsjetteres under kap. 2421, mens avdrag/tilbakebetaling og låneprovisjon til staten på 0,4 pst. p.a. budsjetteres under kap. 5325. Innlån og avdrag bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang selskapet tar opp eller tilbakebetaler et lån. Bevilgningene vil variere mer som følge av hvor hyppig innlånene refinansieres enn som følge av endringer i utlånsvolumet. Løpetiden på innlånene kan variere fra to måneder til flere år. Rentene som Innovasjon Norge betaler på innlån, inntektsføres under kap. 5625. Selv om det er felles poster i statsbudsjettet for finansiering av Innovasjon Norges ulike låneordninger, er det en forutsetning at ordningene holdes regnskapsmessig og rapporteringsmessig atskilt.

Innovasjon Norges utlånsportefølje

Tabellen nedenfor viser Innovasjon Norges utlånsportefølje ved utgangen av 2012 og per 30. juni 2013.

	(i mill. kroner)	
	31. desember 2012	30. juni 2013
Låneordning		
<i>Innovasjonslåneordningen:</i>		
Landsdekkende innovasjonslån	1 460,6	1 439,5
Distriktsrettede risikolån	1 301,4	1 310,0
Miljøfondslån	26,8	25,5
Distriktsrettet låneordning	31,0	24,1
Likviditetslån til fiskerinæringen	21,9	14,9
Sum risikolåneordningen	2 841,7	2 814,0
<i>Lavrisikolåneordningen:</i>		
Ordinære lavrisikolån	4 288,3	4 320,9
Grunnfinansieringslån til fiskeriformål	3 847,4	4 259,3
Lavrisikolån til landbruksformål	3 623,3	3 832,1
Lån til landbruksformål gitt før 2001	734,1	666,7
Sum lavrisikolåneordningen	12 493,1	13 079,0
Sum utlån	15 334,8	15 893,0

De sentrale låneordningene til Innovasjon Norge er lavrisikolån og innovasjonslån.

Innovasjonslåneordning

Denne kategorien lån omfatter distriktsrettede risikolån og landsdekkende innovasjonslån, hvor sistnevnte inngår i Nærings- og handelsdepartementets ansvarsområde. De øvrige ordningene i tabellen gis det ikke nye lån til, og de er under utfasing.

Den landsdekkende innovasjonslåneordningen skal bidra til å øke innovasjonsevnen særlig blant etablerere og små og mellomstore bedrifter ved å gi lån til prosjekter som det er vanskelig å skaffe tilstrekkelig risikokapital til i det private kredittmarkedet. Innovasjonslån kan benyttes til prosjekter og investeringer rettet mot nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling og omfatter ansvarlige lån, gjeldsbrevslån og pantelån. Risikoprofilen bestemmes av størrelsen på tapsfond og ordningens tilhørende bevilgning til tapsavsetninger. I 2013 er rammen på nye lån på

500 mill. kroner, og den foreslås videreført på samme nivå i 2014.

Tapsfondet skal dekke konstaterte tap gjennom spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger. Innovasjon Norge har ansvar for å fylle opp tapsfondet for landsdekkende innovasjonslån med midler fra bevilgningen under post 50 slik at det til enhver tid gjenspeiler den reelle risikoen i porteføljen. Dersom tapsfondet avviker negativt fra vurdert risiko med mer enn 10 prosentpoeng, skal tapsfondet fylles opp inntil avviket er innenfor denne grensen. Per 31. desember 2012 hadde Innovasjon Norge en overdekning i tapsfondet sett i forhold til kalkulert porteføljerisiko. Det vises til forslag om å tilbakeføre tapsfondsmidler, jf. omtale under kap. 5325, post 52 nedenfor.

Lavrisikolån

Lavrisikolånene brukes til å delfinansiere investeringer i bygninger, driftsutstyr, fiskefartøyer og investeringer i landbruket. Lånene gis på markedsmessige betingelser. Rammen for ordningen

foreslås videreført med 2,5 mrd. kroner, dvs. på samme nivå som i 2013.

Innovasjon Norge ga i 2012 tilsagn på i underkant av 2,5 mrd. kroner. Lånene fordelte seg med 22 pst. til ordinære lavrisikolån, 42 pst. til grunnfinansieringslån til fiskeflåten og 36 pst. til lån til landbruksformål, mot henholdsvis 36, 33 og 29 pst. i 2011. Administrasjonskostnadene knyttet til ordningen dekkes av rentemarginen. Etter et betydelig fall i søknadsinngangen i 2011, økte søknadsinngangen igjen i 2012, særlig fra fiskerier næringen.

Budsjettforslag 2014

Bevilgningen skal dekke Innovasjon Norges brutto innlån for samtlige lånetyper under innovasjons- og lavrisikolåneordningene i 2014. Bevilgningen dekker også refinansiering av tidligere opptatte innlån for ordningene. Det foreslås en total innlånsbevilgning på 41,75 mrd. kroner for 2014. Anslaget på brutto innlånsvolum er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Kap. 5325 Innovasjon Norge

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	11 637	5 000	5 000
51	Tilbakeføring av tapsfondmidler til såkornkapitalfond	134 671		
52	Tilbakeføring av tapsfondsmidler			100 000
70	Låneprovisjoner	53 865	55 900	57 200
90	Avdrag på utestående fordringer	43 685 000	42 400 000	42 200 000
91	Tilbakeført kapital, såkornfond	123 151	10 000	10 000
Sum kap. 5325		44 008 324	42 470 900	42 372 200

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble post 50 økt med 7,5 mill. kroner, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Post 50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning

Midlene som bevilges under kap. 2421, post 50, blir overført til en særskilt fondskonto i Norges Bank og samtidig belastet i statsregnskapet. Midler som ikke bindes opp ved tilsagn i løpet av året, skal tilbakeføres i påfølgende budsjettermin.

Det foreslås bevilget 5 mill. kroner i tilbakeføring for 2014. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2014.

Post 52 Tilbakeføring av tapsfondmidler

Som følge av at det har påløpt mindre tap enn forventet for innovasjonslåneordningen og den landsdekkende garantiordningen de siste årene, er det bygd opp en solid overdekning i tapsfondet for ordningene. Per 31. desember 2012 var overdekningen på om lag 300 mill. kroner. I tråd med etablert praksis kan overdekningen tilbakeføres dersom den overstiger 10 prosentpoeng. Nærings- og handelsdepartementet foreslår på denne bakgrunn å tilbakeføre 100 mill. kroner, slik at overdekningen reduseres til 12 prosentpoeng. Departementet mener det vil være fornuftig at overdekningen utgjør mer enn 10 prosentpoeng som følge av særskilt risiko knyttet til 2009-årgangen, hvor lånerammene var langt høyere enn normalt for ordningene, som følge av ekstraordinære tiltak for å motvirke effektene av finanskrisen.

På dette grunnlag foreslås det bevilget 100 mill. kroner for tilbakeføring av midler fra Innovasjon Norges tapsfond i 2014.

Post 70 Låneprovisjoner

Det vises til omtale av innlånssystemet for Innovasjon Norge under kap. 2421, post 90. Provisjonen beregnes og innbetales etter utgangen av året. Selskapet skal betale en låneprovisjon på 0,4 pst. p.a. for innlån fra statskassen. Låneprovisjon for 2013 som innbetales i 2014, er anslått til 57,2 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2014.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Posten omfatter avdrag på de innlånene Innovasjon Norge har tatt opp i statskassen. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Det foreslås en bevilgning på 42,2 mrd. kroner. Anslaget er usikkert og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2013.

Post 91 Tilbakeført kapital, såkornfond

Det er i utgangspunktet forutsatt at lånene til såkornfondene skal tilbakebetales etter 15 år, men det kan betales tilbake avdrag på tidligere tidspunkt. De tilbakebetalte avdragene skal tilbakeføres til statskassen. Til og med 2011 hadde Innovasjon Norge fått tilbakeført 79 mill. kroner i forskuddsinnbetalinger fra såkornfondene. Dette beløpet ble vedtatt tilbakeført til statskassen gjennom behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2012. Tilbakebetalingene kommer som følge av avhendinger av porteføljeselskaper. Når midlene blir tilbakebetalt til Innovasjon Norge, blir de plassert på en ikke-rentebærende konto i Norges Bank. Det er lagt opp til at midlene tilbakeføres til statskassen året etter at de er tilbakebetalt til Innovasjon Norge.

I 2013 venter Innovasjon Norge å motta ytterligere forskuddsinnbetalinger. På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner. Anslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2014.

Kap. 5625 Renter og utbytte fra Innovasjon Norge

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
80	Renter på lån fra statskassen	289 106	380 000	320 000
81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen	12 541	5 000	5 000
83	Tilbakeføring av renter fra såkornkapitalfond	19 568		
85	Utbytte, lavrisikolåneordningen	15 591	18 000	17 400
86	Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa	234	500	500
	Sum kap. 5625	337 040	403 500	342 900

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble det gjort følgende bevilgningsendringer, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013):

- post 80 ble redusert med 80 mill. kroner
- post 81 ble økt med 19,1 mill. kroner
- post 85 ble redusert med 7,3 mill. kroner
- post 86 ble redusert med 0,3 mill. kroner

Post 80 Renter på lån fra statskassen

Innovasjon Norge foretar innlån fra statskassen til valgfri løpetid og en rentesats som tilsvarende renten på statspapirer med samme løpetid for å finansiere sine utlån. Det vises til nærmere omtale av innlånssystemet under kap. 2421, post 90. Til sammen foreslås en bevilgning på 320 mill. kroner. Bevilgningsanslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Post 81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen

Renten på innlån fra statskassen for å finansiere Innovasjon Norges utlån under innovasjonslåneordningen følger renten på statspapirer med tilsvarende løpetid. Ordningens administrasjonskostnader dekkes innenfor rentemarginen. Nettobeløpet, etter at administrasjonskostnadene er dekket, skal tilbakeføres til statskassen. Netto rentemargin for regnskapsåret 2013 foreslås budsjettert med 5 mill. kroner i 2014. Bevilgningsanslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2014.

Post 85 Utbytte, lavrisikolåneordningen

Staten tar utbytte fra ordningen da den drives på kommersielle vilkår. Utbyttet fastsettes til 75 pst. av årsresultatet, begrenset oppad til statens gjen-

nomsnittlige innlånsrente for året, multiplisert med ordningens innskuddskapital på 619,8 mill. kroner. Innlånsrenten beregnes på bakgrunn av renten på femårs statsobligasjoner. Utbyttet i 2013, som kommer til utbetaling i 2014, er anslått til 17,4 mill. kroner. Bevilgningsanslaget er usikkert, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2014.

Post 86 Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa

Det foreslås en bevilgning på 500 000 kroner i utbytte fra de to fondene for regnskapsåret 2013 med utbetaling i 2014. Beløpet er basert på anslåtte renteinntekter da man ikke forventer realisering av investeringer i 2013. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren 2014.

Kap. 2426 SIVA SF

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Tilskudd	59 500	48 000	49 800
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	55 000	140 000	100 000
95	Egenkapital		250 000	
	Sum kap. 2426	114 500	438 000	149 800

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Selskapet for industrivekst, SIVA SF, er lokalisert i Trondheim og hadde 40 ansatte ved utgangen av 2012. Virksomheten er organisert i hovedområdene eiendom og innovasjon. Innen eiendom står SIVA for oppføring og utleie av bygg og fysisk infrastruktur for industribedrifter og innovasjonsmiljøer. Innen innovasjon har SIVA en pådriverrolle gjennom programarbeid, nettverksbygging og medeierskap i innovasjonsselskaper. SIVA er også engasjert i Nordvest-Russland, med utvikling av innovasjonssentre for å bidra til økt samarbeid mellom norsk og russisk næringsliv.

SIVA er morselskap i et konsern med datterselskaper, tilknyttede selskaper og minoritetsaksjeposter. Ved utgangen av 2012 hadde SIVA-konsernet direkte eierposter i 131 selskaper på mer enn 100 steder. 18 av disse var heleide datter-

selskaper. Flere av selskapene har igjen eierandeler i andre selskaper. Om lag 100 av selskapene er innovasjonsselskaper etablert i tilknytning til forsknings- og kunnskapspark, industriinkubatorer, regionale utviklingsselskaper, næringshager og noen såkorn-/investeringsselskaper. Innovasjonsselskapene arbeider for å fremme nyskappings- og nettverksaktiviteter mellom aktører fra privat virksomhet, forskning/utdanning og offentlige myndigheter. De øvrige selskapene er rene eiendomsselskaper som står for utbygging for industribedrifter og innovasjonsmiljøer som forsknings- og kunnskapspark. SIVA forvalter også statens eierinteresser i IT Fornebu Properties AS.

SIVA er eid av Nærings- og handelsdepartementet og mottar bevilgninger over budsjettene til Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet (over kap. 552,

post 72). Tilskuddet over de to departementenes budsjett går til å finansiere SIVAs innovasjonsaktiviteter. Tilskuddet over Nærings- og handelsdepartementets budsjett dekker også faste kostnader for selskapets styre og administrerende direktør, kostnader knyttet til rapportering osv. I tillegg mottar SIVA midler til spesifikke oppdrag fra enkelte andre offentlige aktører.

Nytt mål- og resultatstyringssystem

Meld. St. 22 (2011–2012) Verktøy for vekst – om Innovasjon Norge og SIVA SF, legger rammene for den videre utviklingen av Innovasjon Norge og SIVA og viser hvordan selskapene er sentrale verktøy for å realisere Regjeringens nærings-, distrikts- og regionalpolitikk. Meldingen presenterer nye mål for Innovasjon Norge og SIVA. SIVAs nye mål er gjeldende fra og med 2013, jf. Prop. 1 S (2012–2013).

Formål

SIVA er, gjennom sin eiendoms- og innovasjonsvirksomhet, statens virkemiddel for tilretteleggende eierskap og utvikling av bedrifter og nærings- og kunnskapsmiljøer i hele landet. SIVA har et særlig ansvar for å fremme vekstkraften i distriktene.

Hovedmål

SIVA skal utløse lønnsom næringsutvikling i bedrifter og regionale nærings- og kunnskapsmiljøer.

I tillegg til formål og hovedmål er det fastsatt to delmål, ett for hvert virksomhetsområde.

Delmål for innovasjonsvirksomheten

SIVAs innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for etablering og utvikling av bedrifter i nærings- og kunnskapsmiljøer og koble disse sammen i regionale, nasjonale og internasjonale nettverk.

Delmål for eiendomsvirksomheten

SIVA skal gjennom sine eiendomsinvesteringer senke barrierer for etablering der markedsmekanismer gjør dette spesielt krevende, også for større industrielle eiendomsprosjekter.

Det nye delmålet for SIVAs eiendomsvirksomhet reflekterer i større grad den muligheten SIVA har til å gå inn i større eiendomsprosjekter. SIVA har den senere tiden opplevd en utvikling mot

større og mer komplekse prosjekter på eiendoms-siden. Endringene i målet for selskapets eiendomsvirksomhet er ment å synliggjøre SIVAs rolle knyttet til å tilrettelegge for næringsmessig infrastruktur også i større industrielle prosjekter, der selskapets medvirkning har en utløsende effekt for at samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer og etableringer kan gjennomføres i Norge.

Selskapets målstruktur er felles for de departementene som legger oppdrag til selskapet, og det bør ikke legges oppdrag til SIVA som ikke faller inn under selskapets mål.

Som en del av oppfølgingen av Stortingets behandling av Meld. St. 22 (2011–2012) har Nærings- og handelsdepartementet, i nært samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet og SIVA, i 2012 og våren 2013 arbeidet med å operasjonalisere det nye mål- og resultatstyringssystemet for selskapet. I det nye styringssystemet brukes indikatorer for måloppnåelse, og systemet skal legge til rette for økt grad av målstyring og bedre oppfølging av selskapets resultater. Videre skal selskapet i større grad selv prioritere hvordan det vil bruke sine ressurser. I tillegg til rapportering på resultat- og effektindikatorer skal SIVA knytte kvalitative vurderinger til disse og presentere støttende analyser for utfyllende informasjon.

Resultatrapport 2012

Den gamle målstrukturen til SIVA gjaldt for 2012, og det er denne målstrukturen selskapet har rapportert etter.

SIVAs hovedmål for 2012 var å bidra til innovasjon og næringsutvikling gjennom eiendomsvirksomhet og utvikling av sterke regionale innovasjons- og verdiskapingsmiljøer i alle deler av landet. SIVA har et særlig ansvar for å bidra til å fremme vekstkraften i distriktene. Det var fastsatt delmål for de to hovedområdene også i 2012 som presenteres under. I tillegg var det spesifisert at SIVA kan påta seg spesielle oppgaver nasjonalt eller internasjonalt innenfor sine kjernekompetanseområder, forutsatt at selskapet har kapasitet og at tilstrekkelig finansiering medfølger.

Årsregnskapet for SIVA-konsernet viste i 2012 et underskudd etter skatt og minoritetsinteresser på 86 mill. kroner, mot et underskudd på 19 mill. kroner året før. Underskuddet de to siste årene skyldes i hovedsak økt nedskrivning av eiendom. I 2012 var dette særlig knyttet til bygg for solcelleindustrien. Samtidig var det i 2012 en positiv resultat effekt fra engasjementet i IT Fornebu Properties AS. Selskapets styre mener at årsregnskapet

gir et riktig bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Som følge av at investeringer i tilknyttede selskaper blir vurdert etter egenkapitalmetoden, blir SIVAs andel av overskudd/underskudd i de enkelte selskapene tatt inn som finansinntekt/-kostnad i SIVAs regnskap. Denne resultateffekten var i 2012 negativ med 5,8 mill. kroner for morselskapet, mot et positivt resultat på 0,7 mill. kroner året før. Herunder kommer resultateffekten av SIVAs engasjement i IT Fornebu Properties AS, som utgjorde pluss 202 mill. kroner i 2012, mot minus 21,8 mill. kroner i 2011. Samlet resultateffekt knyttet til investeringen i IT Fornebu Properties AS var ved utgangen av 2012 positiv med 30,1 mill. kroner, og balanseført verdi var på 392,1 mill. kroner.

Innovasjonsvirksomheten

Delmål for innovasjonsvirksomheten for 2012:

- SIVAs innovasjonsaktiviteter skal tilrettelegge for oppbygging av sterke lokale og regionale verdiskapingsmiljøer over hele landet.
- SIVAs innovasjonsaktiviteter skal bidra til å skape og utvikle samarbeidsarenaer og bygge nettverk mellom privat næringsliv, FoU-miljøer og offentlig virksomhet, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Virksomheten omfatter både eierskap i de enkelte innovasjonsselskapene, pådriver-, nettverks- og programaktivitet.

Sentrale begreper:

- *Innovasjonsselskap*: Samlebetegnelse på næringshager, forsknings- og kunnskapsparkeer og industriinkubatorer.
- *Næringshage*: Samlokalisering av virksomheter som driver innen kunnskapsintensive næringer. Tilbyr grunnlag for samarbeid og et faglig og sosialt miljø, felles fysisk infrastruktur og samarbeid om f.eks. resepsjon og sentralbord. Organiseres som aksjeselskap der SIVA er medeier. Næringshageprogrammet finansieres over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.
- *Inkubator*: En inkubator tilbyr et fysisk miljø, rådgivning og støttetjenester for å bidra til at gründere kan videreutvikle lovende forretningsideer. Inkubasjonsprogrammet finansieres over budsjettene til Kommunal- og regionaldepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet og omfatter det tidligere FoU-inkubatorprogrammet, industriinkubatorprogrammet og mat- og naturinkubatorprogrammet.

- *Forsknings- og kunnskapsparkeer*: Er nært tilknyttet de ledende universitets- og høyskolemiljøene i landet. Målet er å utvikle gode forretningsideer og forskningsbaserte resultater til bærekraftig næringsvirksomhet. I alle forskningsparkene og i de fleste kunnskapsparkene tilbys inkubasjon.
- *Investeringsselskap*: Regionale investeringsselskaper (såkorn og venture), opprettet av SIVA sammen med andre offentlige og private aktører for å bedre tilgangen på risikokapital til bedrifter lokalisert i distriktene. For SIVAs del er denne virksomheten redusert de senere årene, men flere av innovasjonsselskapene der SIVA er medeier er aktive deltakere i slike selskaper.

Innovasjonsvirksomheten finansieres med tilskudd over budsjettene til Nærings- og handelsdepartementet (44,5 mill. kroner i 2012) og Kommunal- og regionaldepartementet (83,3 mill. kroner i 2012). I tillegg ble det i revidert nasjonalbudsjett 2012 bevilget 10 mill. kroner til to inkubatorer med base i lokale treforedlingsmiljøer og 5 mill. kroner til en industriinkubator på Herøya over budsjettet til NHD. De ordinære midlene over NHDs budsjett gikk til videreutvikling av inkubatorer innenfor selskapets nye inkubasjonsprogram og til SIVAs generelle nettverksaktiviteter. Videre dekket bevilgningen bidrag til videreutvikling av SIVAs aktiviteter i Nordvest-Russland, arbeid med programmet Norwegian Centres of Expertise (NCE) og oppfølging av investeringer gjort i regionale såkorn- og venturefond. Deler av midlene gikk til å dekke SIVAs faste administrative kostnader knyttet til innovasjonsvirksomheten, rapportering til og kontakt med Nærings- og handelsdepartementet, og rentekostnader knyttet til tidligere lånefinansierte investeringer på innovasjonsområdet.

Midlene over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett skal i all hovedsak brukes innenfor det distriktpolitiske virkeområdet for å fremme varig verdiskaping. I 2012 ble disse midlene bl.a. benyttet til å videreutvikle et nytt næringshageprogram som startet opp i 2011, videreutvikling av inkubatorer innenfor det nye inkubasjonsprogrammet, arbeid med kvinner og entreprenørskap og innovasjonsaktiviteter i de enkelte regionene. Det vises til nærmere omtale under kap. 552, post 72 i Kommunal- og regionaldepartementets budsjettproposisjon.

SIVA hadde i 2012 bl.a. eierskap i 47 næringshageselskaper, 24 forsknings- og kunnskapsparkeer, 17 industriinkubatorer, ni regionale

såkorn- og ventureselskaper og ti regionale utviklingsselskaper. Selskapet har de senere årene redusert sine direkte eierskap i såkorn-/ventureselskaper.

Inkubasjon

I 2012 startet selskapet opp et nytt inkubasjonsprogram. Programmet innebærer en kvalitetsmessig videreutvikling av de tidligere nasjonale inkubatorprogrammene (FoU-inkubatorprogrammet med distribuert løsning, industriinkubatorprogrammet og inkubatorprogrammet for mat- og naturbaserte næringer). Viktige elementer i det nye inkubasjonsprogrammet er systematisk oppfølging i større deler av idéens eller bedriftens livsløp, økt vektlegging på profesjonalisering av inkubatormiljøene, bl.a. gjennom utvikling av ulike nasjonale støttetjenester og prosessverktøy, større fleksibilitet i forhold til regionale og bransjemessige tilpasninger og utvikling av sterke nettverk og samspill regionalt og nasjonalt.

Programmets hovedmål er økt nasjonal verdiskaping gjennom effektivt å identifisere, videreutvikle og kommersialisere gode idéer til nye vekstbedrifter, og å gi vekst i etablerte virksomheter. SIVA har utarbeidet nærmere mål og krav til inkubasjonsmiljøene og for satsingen som helhet. Målgruppen for programmet er sterke innovasjonsmiljøer og næringsaktører hvor inkubasjon er en vesentlig aktivitet, som forsknings- og kunnskapspark, større industribedrifter, klynger og bedriftsnettverk. Målgruppen for inkubatorene er vekstbedrifter og idéer med stort vekstpotensial.

Verdiøkning i inkubatorenes porteføljebedrifter følges opp også etter avsluttet inkubasjonsperiode. Ved utgangen av 2012 deltok totalt 36 vertsmiljøer i SIVAs inkubasjonsprogram. Blant disse var det fem nye vertsmiljøer tatt opp i desember 2012. Det ble totalt tatt inn 195 nye bedrifter i 2012 mot totalt 152 bedrifter i 2011. Antall bedrifter som i 2012 mottok statsstøtte gjennom inkubasjonsprogrammet, i form av innovasjonsrådgivning og kontorstøtte, var 480 mot 472 totalt gjennom de tre inkubasjonsprogrammene i 2011. I inkubasjonsprogrammene totalt er 1 740 bedrifter og prosjekter tatt inn siden programstart i 2000.

SIVA startet i 2005 innhenting av årlige regnskapsdata for inkubatorbedrifter etter avsluttet inkubasjonsperiode. Regnskapene viser en betydelig vekst i omsetning, egenkapital og antall ansatte på bedriftsnivå. Dokumenterte resultater både i Norge og internasjonalt viser at inkubasjon

har gode effekter og høy måloppnåelse. Gjennomsnittlig 20 pst. av inkubatorbedriftene opphører (avvikles og/eller fusjoneres) i løpet av inkubasjonsperioden på tre år, mens det for nyetablerte bedrifter generelt avvikles om lag 50 pst. i løpet av de tre første årene.

I 2012 er det satt i gang en seksårig følgeevaluering av SIVAs inkubasjonsprogram og næringshageprogram. Forskningsprosjektet skal bidra til økt forståelse av hvilken betydning små teknologi- og kunnskapsbaserte bedrifter har for innovasjons- og FoU-innsatsen i Norge. Videre skal det gi økt kunnskap om hvilke faktorer som bidrar til innovasjonsgrad og vekst i små teknologi- og kunnskapsbaserte bedrifter og dokumentere hvilken rolle og betydning SIVAs virkemidler har for innovasjon og næringsutvikling i det norske innovasjonssystemet.

Nettverksaktiviteter

SIVA er gjennom sine nettverksaktiviteter en pådriver for prosjekter og prosesser med verdiskapingspotensial. NCE-programmet (Norwegian Centres of Expertise), Arenaprogrammet, regionale såkorn- og venturefond og reisemålsutvikling er deler av SIVAs nettverksaktiviteter. SIVAs reisemålsarbeid skal legge til rette for utvikling av hele verdikjeder i næringen og finne løsninger på utfordringer knyttet til sesongbetont turistnæring. Bakgrunnen for arbeidet er Regjeringens nasjonale reiselivsstrategi fra 2007 («Verdifulle opplevelser»). I tillegg til dialog og rådgivning kan SIVA foreta investeringer i reisemålsprosjekter, innenfor vilkårene i selskapets eiendomsvirksomhet. SIVA har i 2011 og 2012 investert i tre prosjekter relatert til reisemålsutvikling: Lofoten Golfbane AS, Målselv Fjellandsby AS (konkurs i 2013) og Nordlysattraksjonen AS i Alta. Videre har selskapet engasjert seg i og tilført kompetanse og nettverk til en rekke andre prosjekter, med hovedvekt på Nord-Norge.

Samarbeid med andre aktører

Samarbeidet mellom SIVA, Innovasjon Norge og Norges forskningsråd ivaretas på ledelsesnivå gjennom en samarbeidsavtale som operasjonaliseres gjennom et samarbeidsutvalg og et arbeidsutvalg. Samarbeidsavtalen danner grunnlag for et omfattende samarbeid og en felles kundekontakt. Meld. St. 22 (2011–2012) har vært en viktig premissgiver for samarbeidet i 2012. Det er opprettet felles arbeidsgrupper mellom de tre aktørene innenfor internasjonal satsing og for Invest in Nor-

way, en ny funksjon under Innovasjon Norge for koordinering av henvendelser fra internasjonale selskaper som vurderer å etablere virksomhet i Norge. I tillegg arbeides det med å øke tilgangen på tidligfasekapital, kommersialisering av ideer og å fremme fornybar energi og miljøteknologi.

I 2011 ble det inngått avtaler mellom de tre virkemiddelaktørene på regionalt nivå, med mål om å framstå mer enhetlig også regionalt. Disse avtalene ble reforhandlet og fornyet i 2012. Avtalene har form av handlingsplaner med hovedområder som tilgjengelighet, strategiske prosesser og felles profilering.

NCE-programmet og Arenaprogrammet er samarbeidssatsinger mellom Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA. Formålet med NCE-programmet er å styrke regionale nærings- og kunnskapsmiljøer bestående av bedrifter med vekstambisjoner og internasjonal konkurransevne. Programmet ble startet i 2005 og besto i 2012 av 12 NCE-miljøer. SIVA har hovedansvaret for inkubatoraktivitet i prosjektene, med mål om å øke innovasjon og nyskaping i miljøene. Arena-programmet har som mål å øke verdiskapingen i regionale næringsmiljø gjennom å styrke samspillet mellom næringsaktører, kunnskapsaktører og det offentlige. Programmet ble startet i 2002 og i 2012 hadde 27 klynger Arenastatus.

SIVAs samarbeid med fylkeskommunene er basert på inngåtte partnerskapsavtaler. Samarbeidet har blitt ytterligere forsterket gjennom etablering og utvikling av nytt inkubasjonsprogram og næringshageprogram.

I 2012 har SIVA inngått samarbeidsavtaler med SINTEF og Enova SF. Formålet med avtalen med Enova er mer effektiv energibruk og økt bruk av fornybare energikilder på SIVAs eiendommer. Formålet med SINTEF-avtalen er bl.a. å fremme behovet for en moderne industripolitikk.

Effekter på innovasjonsområdet

Både evalueringen av SIVA fra 2010 (NIBR/Oxford Research 2010) og tidligere evalueringer har påvist at det er en markeds- og/eller systemsvikt når det gjelder infrastruktur for innovasjonsvirksomhet. På bakgrunn av tilgjengelig dokumentasjon mener Nærings- og handelsdepartementet at SIVAs innovasjonsaktiviteter har bidratt til mer utført innovasjon enn hva som ville ha vært tilfellet uten SIVA. I evalueringen av SIVA vurderes addisjonaliteten av selskapets aktiviteter på innovasjonsområdet som god. Innovasjonsselskapene beskrives i evalueringen av SIVA som effektive arenaer for å fremme nyskaping basert

på forutsetningene i ulike regioner. Som det framgår i Meld. St. 22 (2011–2012), vil Nærings- og handelsdepartementet, sammen med Kommunal- og regionaldepartementet og SIVA, arbeide for å utvikle innovasjonsselskapene videre.

Eiendomsvirksomheten

Delmål for eiendomsvirksomheten for 2012:

- SIVAs eiendomsvirksomhet skal bidra til økt investeringskapasitet for etablering av industri- miljøer og kunnskapsbedrifter i hele landet og bidra til å senke barrierer for etablering der normale markeds mekanismer ikke fungerer.

Virksomheten er organisert under selskapet SIVA Eiendom Holding AS (SEH), som er et heleid datterselskap av SIVA SF. Virksomheten består både av heleide industrianlegg, der SIVA står for bygging og utleievirksomhet, og av eiendomsselskaper der SIVA eier bygg sammen med andre aktører.

Eiendomsområdet utgjør totalt om lag 85 pst. av SIVA SFs balanse, som var på om lag 1,7 mrd. kroner per 31. desember 2012. Alle eiendomsselskapene er etablert som egne aksjeselskaper. Eiendomsvirksomheten skal være risiko- og kapitalavlastende for bedriftene. Staten har skutt inn egenkapital, og virksomheten styres som et ordinært eiendomsselskap innenfor rammene av målsettingene referert over.

SIVA Eiendom Holding AS eide ved utgangen av 2012 aksjer i 42 eiendomsselskaper, mot 39 ved utgangen av 2011. Eierandelen i 17 av disse er større enn 50 pst. og inngår i konsernregnskapet. Selskapet hadde eiendomsinvesteringer på 51 steder i Norge, uendret fra 2011. Det totale antall leietakere i konsernet, inkludert datterselskaper og tilknyttede selskaper, var ved årsskiftet 793, mot 800 i 2011, fordelt på et areal på om lag 700 000 m², mot 640 000 m² ved utgangen av 2011. Av totalt utbyggt areal i SIVA Eiendom Holding AS utgjør areal til industriformål om lag 65 pst. og areal til kontorbygg (forsknings- og kunnskapsparker) om lag 35 pst.

SIVA har i 2012 investert om lag 137 mill. kroner gjennom prosjekter i datterselskaper av SEH. Det tilsvarende tallet var i 2011 om lag 158 mill. kroner. De største utbyggingene i 2012 har foregått i Troms, Hordaland, Sogn og Fjordane og Nordland. Gjennom tilknyttede selskaper er det gjennomført investeringer for om lag 717 mill. kroner, mot om lag 1,25 mrd. kroner året før. Hoveddelen av investeringene er relatert til utbygging i forsknings- og kunnskapsparker, noe som

har bidratt til å mobilisere lokal kapital og kompetanse. Eiendomsvirksomheten har gjennom 2012 mottatt flere større prosjekthenvendelser relatert til industriutbygging og omstillingsprosesser, og SIVA erfarer at flere prosjekter som kan gi nyskaping og industriutvikling i Norge blir mer komplekse.

Nærings- og handelsdepartementet innførte i 2010 et formelt avkastningskrav til SEHs egenkapital (eksklusiv Fornebu-engasjementet). Dette ble innført for å sikre en markedsmessig avkastning på den statlige innskuddskapitalen i eiendomsvirksomheten. I 2012 var avkastningen på 0,7 pst., mot kravet på 3,7 pst. pluss 2,0 pst. risikopåslag. Bakgrunnen for den lave avkastningen er problemene innenfor norsk solcelleindustri hvor SIVA er tungt eksponert, noe som har ført til at SEH har måttet foreta store nedskrivninger.

Effekter av eiendomsvirksomheten

Evalueringen av SIVA (NIBR/Oxford Research 2010) konkluderer med at det er behov for en statlig aktør som driver eiendomsutvikling innenfor nærings- og distriktspolitikken. Evaluator mener virksomheten bidrar til at samfunnets samlede eiendomsinfrastruktur blir bredere på områder der det ikke finnes så mange private alternativer, og at addisjonaliteten av selskapets virksomhet er god. SIVAs eiendomsinvesteringer bidrar videre, ifølge evaluator, til at private eiere etter en stund kommer inn i prosjekter som de i utgangspunktet ikke fant kommersielt attraktive. Som det framgår i Meld. St. 22 (2011–2012), vil Nærings- og handelsdepartementet foreta en ekstern evaluering av eiendomsvirksomheten for å få vurdert dagens begrunnelse for virksomheten og analysere samfunnsøkonomiske effekter. Evalueringen skal også bl.a. se på virksomhetens investeringsstrategi, risikostyring og porteføljeforvaltning, og gi anbefalinger om hvordan eiendomsvirksomheten bør innrettes framover. Evalueringen planlegges ferdigstilt innen utgangen av 2014.

IT Fornebu

Gjennom SIVA Eiendom Holding AS eier SIVA SF 32,6 pst. i IT Fornebu Properties AS (ITFP), tidligere IT Fornebu Holding AS. SIVA ivaretar statens interesser i selskapet og rapporterer separat for engasjementet.

ITFP driver oppføring og utleie av næringslokaler på Fornebu med særlig vekt på kunnskapsbedrifter og hovedkontorer, i tråd med formål og visjon for IT- og kunnskapscenteret. ITFP

har i 2012 ferdigstilt bygg for utleie til Statoil ASA med langsiktig leiekontrakt. I desember 2012 solgte ITFP sine aksjer i bygget til et konsortium bestående av flere kjøpere, der ITFP selv deltar med en eierandel på 30 pst. Salget førte til at ITFP avla et positivt resultat på 663 mill. kroner før skatt, mot et negativt resultat på 65 mill. kroner i 2011. Regnskapsmessig effekt av salget for SIVA Eiendom Holding AS utgjorde 202 mill. kroner. I april 2013 besluttet generalforsamlingen i ITFP AS å utbetale utbytte til eierne basert på resultatet i 2012. Det er første gang det blir utbetalt utbytte fra ITFP AS. SIVA Eiendom Holdings andel av utbyttet ble på 163 mill. kroner.

Staten har gjennom SIVA i alt tilført IT Fornebu-prosjektet om lag 403 mill. kroner. Kostprisen ble i 2012 redusert med 40,8 mill. kroner gjennom en kapitalnedsettelse i ITFP AS. Disse midlene ble tilbakeført til staten gjennom revidert nasjonalbudsjett 2012, og medførte en tilsvarende reduksjon av innskuddskapitalen i SIVA SF. Bokført verdi av investeringene i IT Fornebu var per 31. desember 2012 om lag 392 mill. kroner.

SEH legger vekt på å ivareta statens engasjement gjennom videre utvikling av selskapets verdier og visjon. Styret i ITFP har fastlagt en strategi om at ITFP skal være et eiendomsutviklingselskap på Fornebu, med spesiell vekt på å legge til rette for kunnskapsintensive virksomheter. Utviklingen av selskapets tomter og eiendommer vurderes som positiv.

Internasjonal virksomhet og spesialoppdrag

SIVAs internasjonale engasjement er tredelt:

- innovasjonsaktivitet i Nordvest-Russland
- fullfinansierte utviklingsprosjekter
- koblinger mellom det norske innovasjonsnettverket og internasjonale forsknings- og innovasjonsmiljøer

Nordvest-Russland

SIVA har gjennom sitt heleide datterselskap SIVA International Management AS (tidligere SIVA-Tech AS) vært til stede i Nordvest-Russland siden 1992 gjennom eiendomsinvesteringer og innovasjonsaktiviteter. Virksomheten anses som en viktig del av det politiske og næringsmessige samarbeidet mellom Norge og Nordvest-Russland, og er forankret i Regjeringens Nordområdestrategi.

Selskapet har i 2012 fortsatt arbeidet med å videreutvikle sine tilbud i området. Virksomheten i Nordvest-Russland finansieres over Nærings- og

handelsdepartementets budsjett. Tilbudene omfatter SIVA Næringspark Murmansk, med bl.a. et inkubatortilbud for norske selskaper som vurderer etablering i regionen og for russiske samarbeidspartnere (Polarstjerna Innovasjonssenter), og Technopark NOR, som er et logistikk- og næringscenter nær Murmansk flyplass og eies sammen med Innovasjon Norges fond for Nord-vest-Russland.

Innovasjonssenteret vektlegger de sektorer der norsk næringsliv har særlige forutsetninger for å lykkes, som marin og maritim virksomhet, energi- og miljøsektoren og turisme. Ved utgangen av 2012 hadde senteret 40 bedrifter på kommersielle leieavtaler.

SIVA rapporterer for 2012 om begrenset norsk interesse for å utnytte næringsmuligheter i Nord-vest-Russland. Dette har sammenheng med at mange tidligere hadde fokus på Shtokman-utbyggingen. Nå er interessen mer rettet mot tradisjonelle russiske næringer, som bergverksindustrien. Denne industrien kan gi lønnsomme underleveranser for norske aktører. Langsiktig markedsadgang i Russland krever fysisk tilstedeværelse, og SIVA har lagt vekt på å opprettholde sitt tilbud til små og mellomstore bedrifter som skal etablere seg i regionen.

Engasjementer i Baltikum

SIVA hadde gjennom sitt datterselskap SIVA Baltic Holding AS interesser i tre eiendomsselskaper/næringsparker i Latvia og Litauen ved inngangen til 2007. To av engasjementene ble avhendet samme år. SIVA arbeider fremdeles aktivt med å avhende aksjene i det gjenstående selskapet i Litauen på et best mulig kommersielt grunnlag. Den internasjonale finanskrisen har vært, og er ennå, en medvirkende årsak til at det er vanskelig å selge anlegget til en forretningsmessig akseptabel pris. Anlegget er fullt utleid. Situasjonen i Baltikum er i bedring, og SIVA forventer salg av det gjenstående selskapet i Litauen i løpet av 2014.

Utviklingsprosjekter

SIVAs oppdragsvirksomhet utenlands er hovedsakelig finansiert av ulike tilskuddsordninger under Utenriksdepartementet og omfatter prosjekter i det tidligere Øst-Europa og på Balkan. Hovedhensikten med prosjektene er utvikling og kompetanseheving i mottakerlandet. SIVA har som regel samarbeidet med SINTEF og/eller et

regionalt innovasjonsselskap i disse prosjektene. Det forutsettes for øvrig at prosjektene har ringvirkninger for norsk næringsliv.

Koblinger mellom det norske innovasjonsnettverket og internasjonale miljøer

Globalisering er en utfordring for de norske innovasjonsselskapene som SIVA er medeier i. SIVA legger derfor vekt på å utvikle samarbeidsarenaer og nettverk mellom privat næringsliv, FoU-miljøer og offentlig virksomhet både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. F.eks. benytter SIVA kompetanse og kapasitet fra innovasjonsselskapene i sine spesialoppdrag knyttet til næringsutvikling som bistand og EØS-prosjekter, noe som bidrar til relasjonsbygging og internasjonal erfaring for disse miljøene.

Innovasjonsselskapene har selv sett behov for å skape og utvikle samarbeidsarenaer og nettverk mellom de norske innovasjonsmiljøene og internasjonale miljøer. SIVA kan i den sammenheng fungere som et bindeledd mellom norske og utenlandske miljøer og bygge opp samarbeidsrelasjoner til innovasjonsnettverk i andre land, koble aktører og legge til rette for samarbeid mellom enkeltsselskaper. Regjeringen legger vekt på at SIVAs innsats på dette feltet skal skje i forståelse og nært samarbeid med Innovasjon Norge, og at at grenseoppgangen mellom de to aktørene tydeliggjøres. I 2012 har SIVA lagt vekt på å øke samarbeidet mellom innovasjonssystemene i de nordiske landene, spesielt for forskningsparker og inkubatorer. Målet er å styrke nettverkens kompetanse, produktivitet og attraktivitet.

Prioriteringer 2014

SIVAs prioriteringer skal sikre oppnåelse av målene som er satt for selskapet. De nye målformuleringene er gjengitt tidligere i teksten.

Innovasjonsvirksomheten

I 2014 skal SIVA fortsette sitt arbeid med å tilrettelegge for etablering og utvikling av bedrifter i nærings- og kunnskapsmiljøer. SIVA skal videreføre og videreutvikle inkubasjonsprogrammet for å bistå nyetablerte bedrifter til best mulig utnyttelse av forretningsideens innovasjons- og utviklingspotensial. Videre skal SIVA fortsette arbeidet med ulike nettverksaktiviteter.

Eiendomsvirksomheten

Avkastningsmålet for eiendomsvirksomheten, femårs rullerende gjennomsnitt av tiårs statsobligasjonsrenter med et risikopåslag på 2,0 pst., videreføres som før.

I 2014 skal SIVA, gjennom sine eiendomsinvesteringer, fortsette å senke barrierer for etablering der markedsmekanismer gjør dette spesielt krevende, også for større industrielle eiendomsprosjekter. Mobilisering av lokal kapital og kompetanse ved investeringer i eiendom og infrastruktur er en viktig del av innsatsen. Selskapet skal ikke konkurrere om prosjekter med private aktører

Budsjettforslag 2014

Post 70 Tilskudd

Det foreslås en bevilgning på 49,8 mill. kroner til SIVA i 2014. Tilskuddet skal benyttes til SIVAs innovasjonsvirksomhet. Selskapet skal selv fordele tilskuddet til innovasjonsvirksomheten på de ulike aktivitetene som sikrer en best mulig måloppnåelse. Tilskuddet skal også dekke selskapets basiskostnader, som inkluderer de faste kostnadene for selskapets styre og administrerende

Kap. 5326 SIVA SF

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Låne- og garantiprovisjoner	6 600	6 600	6 600
90	Avdrag på utestående fordringer	55 000	220 000	100 000
95	Tilbakeføring av kapitalinnskudd fra IT Fornebu Holding AS	40 770		
	Sum kap. 5326	102 370	226 600	106 600

Post 70 Låne- og garantiprovisjoner

Selskapet betaler en låneprovisjon på 0,4 pst. av årlig gjennomsnittssaldo på innlånsporteføljen til statskassen og en garantiprovisjon på 0,6 pst. av samme beregningsgrunnlag. Sistnevnte skal kompensere for mulig subsidieeffekt ved låneopptak i statskassen, jf. EØS-avtalens regelverk for statsstøtte. Provisjonene innbetales etterskuddsvis. Låne- og garantiprovisjon for 2013, som innbetales i 2014, er budsjettet med 6,6 mill. kroner. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig

direktør og kostnader knyttet til rapportering til og kontakt med Nærings- og handelsdepartementet. Videre skal rentekostnader relatert til tidligere lånefinansierte investeringer på innovasjonsområdet dekkes av tilskuddet.

Post 90 Lån, overslagsbevilgning

SIVAs låneramme er fra utgangen av 2007 fastsatt til 700 mill. kroner. Lånerammen var per 15. september 2013 fullt utnyttet. SIVA kan foreta innlån i statskassen og selv velge løpetid på lånene. Det enkelte innlån knyttes til et statspapir, og rentesats på innlånet blir satt lik renten på statspapiret og med tilsvarende løpetid. Innlån fra og avdrag til statskassen bruttoføres, dvs. at beløpene utgifts- og inntektsføres hver gang SIVA tar opp et nytt eller tilbakebetaler et gammelt lån. Innlån budsjetteres under kap. 2426, post 90, mens avdrag budsjetteres under kap. 5326, post 90, jf. nedenfor. Per i dag er det anslått at SIVA vil refinansiere lån på til sammen 100 mill. kroner i løpet av 2014. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

Det vises til omtalen under kap. 2426, post 90. Det budsjetteres med et avdrag på SIVAs statskasselån i 2014 på 100 mill. kroner. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Kap. 5613 Renter fra SIVA SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
80	Renter	26 222	29 600	21 900
	Sum kap. 5613	26 222	29 600	21 900

Post 80 Renter

SIVA foretar sine låneopptak i statskassen med utgangspunkt i eksisterende statspapirer. Selskapet kan dermed ta opp nye lån fra staten til en rente som er lik løpende effektiv rente på tilsva-

rende statspapir. Det foreslås bevilget 21,9 mill. kroner i renter fra SIVAs låneopptak i statskassen for 2014. Dette er et anslag, og Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Tilskudd	71 000	110 000	105 000
71	Viderefakturerte utgifter			200
89	Valutatap	27 080		
90	Utlån	9 357 669	28 500 000	19 500 000
95	Egenkapital	5 000		
	Sum kap. 2429	9 460 749	28 610 000	19 605 200

Vedrørende 2013:

Ved St.ved. 21. juni 2013 ble det bevilget 0,2 mill. kroner under ny post 71 Viderefakturerte utgifter, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse

Eksportkreditt Norge AS er et 100 pst. statseid selskap som forvalter den statlige ordningen for finanstjenester til norsk eksport av kapitalvarer og tjenester, dvs. statens eksportkredittordning. Ordningen skal bidra til at norske eksportører kan konkurrere på like vilkår med andre eksportører med tilgang til nasjonale eksportkredittordninger. Det innebærer at selskapet på vegne av staten kan yte såkalte CIRR-lån⁴ og lån på markedsvilkår til låntakere som kvalifiserer for CIRR-lån. For at Eksportkreditt Norge skal kunne tilby finansie-

ring, må GIEK og/eller én eller flere kvalifiserte finansinstitusjoner stille som garantist.

Eksportkreditt Norge er lokalisert i Oslo. Per 1. mars 2013 var det 36 ansatte i selskapet (35,6 årsverk). Selskapet driftes utelukkende gjennom tilskudd fra staten og alle inntektene fra utlånsvirksomheten tilfaller staten.

Eksportkreditt Norge ivaretar hele prosessen knyttet til promotering, salg, behandling av søknader, utbetalinger og oppfølging av lån under eksportkredittordningen. Lånene står på statens balanse, og staten tar all risiko knyttet til utlånsvirksomheten. Siden alle lån under eksportkredittordningen er garantert av solide institusjoner, forventes det ikke tap på utlånsiden i et

⁴ CIRR (Commercial Interest Reference Rate) er minimumsrenten for offentlig støttede fastrentelån iht. «Arrangement on Officially Supported Export Credits», og renten endres månedlig. For fastsettelse av renten tas utgangspunkt i statsobligasjonsrenten i den aktuelle valuta. CIRR settes ett prosentpoeng høyere enn dette.

normalår. Likevel vil det være en viss risiko for tap f.eks. dersom både låntaker og garantist misligholder sine forpliktelser. For å håndtere denne risikoen er det etablert noen overordnede retningslinjer. I retningslinjene er det årlige måltallet for maksimalt tap satt til 0,02 pst. (2 basispunkter) av porteføljen. På bakgrunn av at porteføljen under eksportkredittordningen er forholdsvis liten og med et begrenset utvalg av låntakere, vil tilfeldig variasjon kunne slå ut slik at kredittap kan bli både vesentlig større og mindre enn det som følger av misligholdsstatistikk og forventede tap basert på store porteføljer.

Eksportkredittordningen som Eksportkreditt Norge forvalter, avløser den såkalte 108-ordningen som har vært forvaltet av Eksportfinans ASA, jf. omtale under kap. 934, post 73. Avtalen om 108-ordningen ble sagt opp med virkning for nye tilsagn per 21. desember 2011. Behovet for å avløse 108-ordningen oppsto da et skjerpet internasjonalt regelverk for finansinstitusjoners soliditet gjorde at Eksportfinans ikke lenger kunne tilby like store utlån uten en betydelig oppkapitalisering. Eksportfinans' eiere lyktes ikke i å enes om en slik oppkapitalisering.

For at norsk eksportnæring skulle oppleve overgangen mellom de to ordningene som mest mulig sømløs, ble det etablert en overgangsordning i tråd med føringene i Prop. 34 S (2011–2012), Prop. 42 S (2011–2012) og Innst. 138 S (2011–2012). Det vises også til nærmere omtale av overgangsordningen under kap. 900, post 22, kap. 934, postene 22, 74, 75 og 90 og kap. 3934, post 70, 80 og 90. Ved opprettelsen fikk Eksportkreditt Norge AS ansvaret for oppfølgingen av de eksportlånene som var ytt av staten under overgangsordningen, og som ved opprettelsen av selskapet hadde en samlet utestående saldo på om lag 21,5 mrd. kroner.

Styret i Eksportkreditt Norge har ansvar for selskapets virksomhet og resultatene som oppnås. Nærings- og handelsdepartementets eierrolle utøves i generalforsamling. Det meste av styringsdialogen mellom departementet og selskapet er knyttet til oppfølging av eksportkredittordningen som selskapet forvalter, og oppfølging av selskapets tilskudd. Det skjer bl.a. gjennom halvårige rapporter og kontaktmøter med selskapet.

Mål for Eksportkreditt Norge

Hovedmålet for Eksportkreditt Norge er å fremme norsk eksport gjennom konkurransedyktig, tilgjengelig og effektiv eksportfinansiering.

Med *konkurransedyktig eksportfinansiering* menes det at norske, offentlig støttede, kontraktutløsende eksportkreditter skal tilbys på like gode vilkår som våre konkurrentland og i samsvar med internasjonale avtaler. Eksportkreditt Norge skal bidra til å videreutvikle det internasjonale regelverket i samarbeid med departementet, og fungere som et fagorgan for departementet i relevante eksportpolitiske spørsmål.

Med *tilgjengelig eksportfinansiering* menes et kjent tilbud fra et selskap med godt nasjonalt og internasjonalt omdømme. Tilbudet skal omfatte små- og mellomstore norske eksportbedrifter og selskaper som utvikler ny kunnskap og teknologi.

Effektiv eksportfinansiering innebærer en effektiv organisering av selskapet og effektiv drift, herunder søknadsbehandling. Selskapet skal også ha fokus på effektiv risikostyring, herunder prising, etablering og oppfølging av lån.

Resultatrapport 2012

Eksportkreditt Norge ble stiftet 25. juni 2012 i tråd med føringene i Prop. 102 L og Innst. 342 L (2011–2012) Lov om Eksportkreditt Norge AS (eksportkredittloven). Selskapet hadde sin første virkedag 2. juli 2012. Eksportkreditt Norge har fått bygge videre på god kompetanse og erfaring fra eksportfinansiering ved at 29 medarbeidere fra Eksportfinans ASA ble overført til selskapet ved opprettelsen. Alle som ble tilbudt jobb, takket ja, og det var ingen turnover i selskapet i 2012. I tillegg rekrutterte selskapet flere medarbeidere til å utfylle kompetansen som ble overført fra Eksportfinans. Selskapet har allerede etablert seg som et kompetansesenter for eksportfinansiering, gitt verdifulle bidrag til departementet inn mot det internasjonale regelverket for eksportfinansiering, og er blitt godt kjent i norsk industri.

Det er departementets vurdering at etableringen av Eksportkreditt Norge har vært vellykket, og at selskapet har arbeidet godt med å tilpasse virksomheten i henhold til målet for selskapet og statens øvrige føringer. I løpet av 2012 mottok Eksportkreditt Norge 302 søknader om finansiering av prosjekter i 48 land (inkludert søknadene i overgangsperioden). Låneutbetalingene i selskapets første driftshalvår var på om lag 9,4 mrd. kroner og lånesaldo ved utgangen av 2012 var ca. 29 mrd. kroner. Av de mottatte 302 søknadene kan 71 klassifiseres som nyskapende i henhold til OECDs definisjoner, og 90 av søknadene kom fra små og mellomstore bedrifter. Den høye søknadsinngangen til selskapet fra et stort antall land og fra et mangfold av aktører tyder på at aktørene

oppfatter tilbudet som både konkurransedyktig og tilgjengelig.

Effektiv organisering og drift var tydelig ved at selskapet håndterte den store utlånsaktiviteten samtidig med gjennomføringen av flere oppstartsrelaterte aktiviteter. Selskapet har også hatt oppmerksomhet rettet mot effektiv risikostyring. Det oppsto ingen tap under eksportkredittordningen i 2012. Som beskrevet under virksomhets- og tilstandsbeskrivelsen er motpartsrisikoen under ordningen lav pga. garantier fra GIEK og høyt ratede finansinstitusjoner. Operasjonell risiko, som i stor grad knytter seg til å sørge for korrekt dokumentasjon, er ivaretatt gjennom at selskapet har solid juridisk kapasitet og rammeavtaler med flere anerkjente advokatselskaper.

Eksportkreditt Norge kan bidra til korrupsjonsbekjempelse, bedre miljø og sosiale forhold gjennom kravene som stilles til låntakerne. Som en del av sine oppstartsaktiviteter påbegynte Eksportkreditt Norge i 2012 et arbeid med å utvikle en policy for samfunnsansvar og etablere etiske retningslinjer for ansatte i selskapet. Selskapet har arbeidet for å nå sin målsetting om korrupsjonsbekjempelse ved å utvise ansvarlighet, gi informasjon, innhente erklæringer fra eksportører og eventuelt søkere og ved å inkludere vilkår om korrupsjon i låneavtalene. Selskapets overordnede retningslinjer med hensyn til miljø og sosiale forhold er gitt i OECDs «Common Approaches for Officially Supported Export Credits and Environmental and Social Due Dilligence».

Budsjettforslag 2014

Post 70 Tilskudd

Tilskuddet til Eksportkreditt Norge AS skal gjøre selskapet i stand til å oppfylle sitt formål om å forvalte statens eksportkredittordning. Når departementet vurderer i hvilken grad tilskuddet har funget etter hensikten, vektlegges det at selskapets eksportfinansieringstilbud er konkurransedyktig, tilgjengelig og effektivt.

Tilskuddet er selskapets eneste inntektskilde og dekker dermed alle utgifter forbundet med administrasjon av selskapet og forvaltningen av utlånsvirksomheten, inklusiv lønn og personalkostnader, husleie, programvarelisenser, IKT-investeringer og eksterne tjenestekjøp. Tilskuddet dekker også utgifter knyttet til enkeltlån dersom det ikke er rimelig at kostnadene viderefaktureres til låntaker.

Utlånsporteføljen til Eksportkreditt Norge er økende, men budsjettet foreslås redusert noe som følge av at oppstartsrelaterte aktiviteter er i ferd

med å avsluttes, og at bl.a. utgifter knyttet til eksterne prosesskonsulenter kan fases ut og erstattes med fast ansatte i 2014.

På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 105 mill. kroner for 2014.

Post 71 Viderefakturerte utgifter

Før Eksportkreditt Norge inngår eller endrer låneavtaler på vegne av staten, vil det være behov for å innhente eksterne vurderinger for å sikre at vesentlige forhold ved lånet og lånedokumentasjonen er tilstrekkelig godt ivaretatt. Som oppdragsgiver mottar og betaler Eksportkreditt Norge faktura for tjenestene og viderefakturerer disse utgiftene til låntaker. Tidligere har slike utgifter blitt dekket over Eksportkreditt Norges driftsbudsjett. I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2013 ble det vedtatt å opprette en ny nettobudsjettert post til dette formålet for å skille mellom selskapets ordinære driftsutgifter og utgifter knyttet til utlånsordningen som skal dekkes av tredjepart. Et anslag for totalvolum på viderefaktureringer i 2014 er 7–10 mill. kroner. Det er knyttet usikkerhet ved anslaget da det avhenger av antall lånesaker og sakenes kompleksitet. Utleggene vil ikke være garantert av tredjeparter, og det kan påregnes enkelte mindre tap.

På denne bakgrunn foreslås en nettobevilgning på kr 200 000 for 2014.

Post 89 Valutatap

En stor del av lånene under eksportkredittordningen utbetales i fremmed valuta. Som følge av svingninger i valutakursene kan det realiseres valutatap eller -gevinster ved den enkelte avdragsinnbetaling. I henhold til Prop. 102 L (2011–2012) Lov om Eksportkreditt Norge AS (eksportkredittordningen), skal Eksportkreditt Norge ikke foreta sikringstransaksjoner på statens vegne. Valutatap og -gevinster under eksportkredittordningen budsjetteres ikke, men føres direkte i statsregnskapet, jf. Forslag til vedtak V, 3. I 2012 utgjorde realiserte valutatap ved avdragsinnbetalinger under eksportkredittordningen 27,1 mill. kroner. Tilsvarende valutagevinster inntektsføres under kap. 5329, post 89.

Post 90 Utlån

Alle lånesøknader som faller innenfor fastsatt regelverk for eksportkredittordningen, vil få tilsagn om finansiering, jf. forskrift om eksportkredittordningen § 1 og Forslag til vedtak X, 3. I til-

legg har selskapet i henhold til Prop. 102 L (2011–2012) anledning til å videreføre hele eller deler av Eksportfinans ASAs lån som kommer til marginreforhandling.

Det er knyttet usikkerhet til utbetalingsbehovet under ordningen i 2014, dvs. knyttet til omgjøring av tilsagn til nye lån, lån der de første delutbetalinger allerede har funnet sted og eventuelt overtakelse av ytterligere lån fra Eksportfinans ASA. Beste anslag for 2014 er 19,5 mrd.

kroner. For å sikre at staten kan honorere alle tilsagn som er gitt, foreslås det en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen med inntil 30,5 mrd. kroner.

På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 19,5 mrd. kroner i 2014 og en fullmakt til å kunne overskride bevilgningen, men slik at samlede utbetalinger ikke overstiger 50 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak IV, 4.

Kap. 5329 Eksportkreditt Norge AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Gebyrer m.m.	9 359	25 000	40 000
89	Valutagevinst	2 085		
90	Avdrag på utestående fordringer	815 319	3 300 000	6 350 000
	Sum kap. 5329	826 763	3 325 000	6 390 000

Post 70 Gebyrer m.m.

Gebyrene for lån under eksportkredittordningen fastsettes i tråd med markedspraksis for tilsvarende lån og varierer bl.a. med kompleksiteten i den enkelte låneavtalen. Gebyrene varierer også med rollen Eksportkreditt Norge har som långiver. Ofte vil Eksportkreditt Norge være en av flere långivere i et låneforhold. I tilfeller hvor Eksportkreditt Norge har rollen som agent, dvs. den som forestår den praktiske oppfølgingen overfor låntaker i låneforholdet, kan f.eks. selskapet ta et agentgebyr. For de indirekte kostnadene ved å binde likviditet til et lån, kan det videre påløpe et såkalt commitment fee, og for arbeidet med å skrive ut og sette sammen lånedokumentasjonen kan det påløpe arrangementsgebyrer. Nivå på samlede gebyrinntekter i 2014 vil i tillegg til forhold ved den enkelte låneavtale avhenge av antall lån som utbetales. Det legges opp til at det tas gebyrer både for CIRR-lån og markedslån, slik at gebyrnivået ikke blir avhengig av låntakers rentevalg. Beste anslag for gebyrinntekter under eksportkredittordningen i 2014 er 40 mill. kroner.

På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 40 mill. kroner for 2014. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Post 89 Valutagevinst

Det vises til omtale under kap. 2429, post 89 om hvordan valutagevinster og -tap oppstår under eksportkredittordningen. I 2012 utgjorde realisererte valutagevinster ved avdragsinnbetalinger under eksportkredittordningen 2,1 mill. kroner. Det foreslås en fullmakt til å føre slike gevinster direkte i statsregnskapet uten bevilgning for 2014, jf. Forslag til vedtak V, 3.

Post 90 Avdrag på utestående fordringer

I 2014 forventes 6 350 mill. kroner i avdrag på lån under eksportkredittordningen. En del av de forventede avdragene knytter seg til utlån som ennå ikke er utbetalt, og det hefter derfor usikkerhet ved anslaget. Avdragene følger fastsatte avdragsprofiler som normalt innebærer halvårlige avdrag. For lån i fremmed valuta føres avdrag til historisk kurs, mens valutatap og -gevinster som realiseres på bakgrunn av kurssvingninger, føres på egne poster, jf. omtale under kap. 2429 og kap. 5329, post 89, og Forslag til vedtak V, 3.

På denne bakgrunn foreslås en bevilgning på 6 350 mill. kroner i 2014. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Kap. 5629 Renter fra eksportkredittordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
80	Renter	267 098	1 020 000	1 150 000
	Sum kap. 5629	267 098	1 020 000	1 150 000

Post 80 Renter

For 2014 er forventede renteinntekter fra statens samlede utlån under den statlige eksportkredittordningen anslått til 1 150 mill. kroner. Anslaget er usikkert fordi inntektene er avhengig av utlånsvolum, valutakurs på innbetalingstidspunktet og rentesatsen for det enkelte lån. Låntakere i eksportkredittordningen kan fram til lånet er ferdig utbetalt, velge mellom to ulike rentesatser. Den ene er en offentlig støttet fastrente i tråd med den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits» (den såkalte CIR-enten). Denne renten bindes på tidspunkt

for inngåelse av eksportkontrakten. Alternativet er en markedsrente som fastsettes på et senere tidspunkt. I mars 2013 godkjente EFTA Surveillance Authority (ESA) et nytt system for fastsetting av markedsrenter i Eksportkreditt Norge. Renten skal i likhet med tidligere, settes på kommersielle vilkår, men minimumsrentene er tilpasset spesielt for fullt ut garanterte og langsiktige lån, og de justeres hyppigere enn tidligere.

Det foreslås på dette grunnlag en bevilgning på 1 150 mill. kroner i 2014. Regjeringen vil om nødvendig foreslå bevilgningsendring i forbindelse med endring av budsjettet våren eller høsten 2014.

Kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK)**Virksomhets- og tilstandsbeskrivelse**

GIEK er en statlig forvaltningsbedrift som skal fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet gjennom å gi garantier på vegne av den norske stat. Virksomheten garanterer primært for langsiktig finansiering av norsk eksport av kapitalvarer og tjenester over hele verden.

Det statlige tilbudet av eksportkredittgarantier skal bidra til å sikre norsk næringsliv konkurransedyktige vilkår i forhold til deres utenlandske konkurrenter og være et supplement til det private garantimarkedet. Tilbudet har vist seg spesielt viktig under de siste årenes uro i finansmarkedene, da tilbudet i det kommersielle markedet har vært begrenset. I tillegg til GIEK består det norske, statlige eksportfinansieringstilbudet av Eksportkreditt Norge AS, som gir langsiktige eksportkreditter til kjøpere av norske kapitalvarer. Disse lånene garanteres i stor grad av GIEK.

GIEKs virksomhet er lokalisert i Oslo, og GIEK disponerte 72,7 årsverk per 1. mars 2013. GIEK har et styre som er oppnevnt av Nærings- og handelsdepartementet.

GIEKs eksportkredittgarantier gis i dag først og fremst i forbindelse med avdekking av kommersiell risiko, men kan også gis for å dekke politisk risiko. Med *kommersiell risiko* menes risiko forbundet med at en *privat* kjøper kan gå konkurs eller av andre grunner ikke betaler. Med *politisk risiko* menes risiko forbundet med at en *offentlig* kjøper ikke vil betale, eller at krig, ekspropriasjon eller andre tiltak fra offentlige myndigheter hindrer betaling. GIEKs investeringsgarantier dekker kun politisk risiko. Rammene for offentlig støttede eksportkreditter reguleres internasjonalt av den OECD-tilknyttede avtalen «Arrangement on Officially Supported Export Credits». I tillegg til eksportkredittgarantier har GIEK et tilbud av byggelåns-, kraft- og anbuds- og garantier.

GIEKs ordninger skal gå i balanse på lang sikt. GIEK avgjør selv nivået på risikoeksponering og tapsavsetninger ut fra balansekravet. De ulike ordningene regnskapsføres hver for seg.

GIEK har følgende aktive garantiordninger:

- Alminnelig garantiordning dekker garantier gitt etter 31. desember 1993. Ordningen kan dekke alle typer risiko med unntak av de garantier som EFTAs overvåkningsorgan ESA

har definert som mulig å avdekke i det kommersielle forsikrings- og garantimarkedet. Unntaket gjelder garantier med kortere løpetid enn to år og som dekker kommersiell risiko for kreditter hovedsakelig til kjøpere i OECD-landene. Denne type risiko kan avdekkes av GIEKs datterselskap GIEK Kredittforsikring AS (GK).

- Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen) ble opprettet i 1989 og anvendes når risikoen er for høy for GIEKs alminnelige ordning. Ordningen skal bidra til at norske eksportører deltar i utviklingsfremmende prosjekter.
- Garantiordning for byggelån til skip, fartøyer og innretninger til havs (byggelånsgarantiordningen) benyttes til å garantere for byggelån i forbindelse med bygging eller ombygging av skip, fartøyer og innretninger til havs. Ordningen ble etablert i 2005. Det kan garanteres for inntil 50 pst. av det enkelte lån eller dellån på like vilkår med en finansinstitusjon.
- Garantiordningen for kraftintensiv industri kjøp av kraft gjelder garantier for finansiering i forbindelse med kjøp av kraft på langsiktige vilkår. Ordningen ble operativ i 2011 og skal medvirke til at aktørene kan inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår. Garantiordningen er forbeholdt kraftintensive virksomheter innenfor trelast og trevare, treforedling, kjemiske proiktukter og metaller. Ordningen gjelder for langsiktige kraftavtaler med en varighet fra sju til 25 år. Garantier kan gis til enkeltvirksomheters kraftkjøp eller til kraftkjøp foretatt av en sammenslutning av virksomheter (konsortier) innenfor kraftintensiv industri. Garantier kan stilles både overfor kraftselger og banker og andre långivere som finansierer kraftkjøpet. I tråd med EØS-avtalens statsstøtteregler skal garantien til enhver tid maksimalt dekke 80 pst. av den underliggende finansielle forpliktelsen som garantien motsvarer og av det tapet som oppstår ved mislighold.

Garantiordninger som er under avvikling:

- Gammel alminnelig ordning, dvs. garantier og garantitilsagn gitt til og med 31. desember 1993.
- Gamle særordninger, som inneholder fire særordninger som ble slått sammen i 1999.
- Garantiordning for eksport til og investeringer i det tidligere Sovjetunionen og de baltiske land (SUS/Baltikum-ordningen) for vedtak i perioden 1999–2002.

Målet er å administrere avvikling av de gamle ordningene med minst mulig erstatningsutbetaling og størst mulig gjenvinning.

I tillegg forvalter GIEK:

- Beredskapsordning for statlig varekrigsforsikring for Nærings- og handelsdepartementet. Ordningen er omtalt nærmere under kap. 900, post 72 Tilskudd til beredskapsordninger.
- Anbudsgarantiordning for Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund). Retningslinjene for Anbudsgarantiordningen fastsettes av Norfund, og nærmere omtale av ordningen gis under kap. 161 Næringsutvikling, på Utenriksdepartementets budsjett.

GIEK Kredittforsikring AS (GK) er 100 pst. eid av GIEK. GK tilbyr kortsiktige kredittforsikringer. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag.

Resultatrapport 2012

GIEKs hovedmål er å fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet. Dette skal oppnås gjennom å utstede garantier på vegne av den norske stat. Under hovedmålet inngikk følgende fem delmål i 2012:

GIEK skal bidra til eksportkontrakter ved å gi et konkurransedyktig eksportgarantitilbud og å være et supplement til markedet

Offentlige eksportgarantier har fått økt betydning for norsk industri, og den høye aktiviteten i GIEK fortsatte i 2012. Den sterke veksten i GIEKs garantiportefølje er et resultat både av ekspansjonen i norsk eksportnæring innen offshore olje og gassutvinning og uroen i finansmarkedene, med økte kapitaldekningskrav for bankene, vanskeligere tilgang på kapital, høyere priser og mindre risikovilje i bankmarkedet.

GIEK bidro i 2012 til eksportkontrakter med en samlet verdi estimert til 27,3 mrd. kroner. GIEK garanterer normalt på pro rata basis med banker eller andre finansinstitusjoner for å få en risikodeling. I gjennomsnitt garanterte GIEK i 2012 for 54 pst. av kontraktsbeløpene der de var involvert. GIEK garanterer for mange store enkeltkontrakter, og sju av kontraktene som GIEK utstedte garantipoliser til i 2012, var på mer enn 1 mrd. kroner. GIEK garanterer imidlertid også mindre saker, og i 2012 bidro GIEK til realisering av sju mindre eksportkontrakter (med verdi under 30 mill. kroner). I tillegg er mange

mindre bedrifter underleverandører til de større kontraktene som finansieres med GIEK-garantier. Norsk eksportindustri ekspansjon i nye geografiske områder som Brasil har gjort at GIEK må forholde seg til mer komplekse saker enn tidligere. Søknadsinngangen i 2012 var rekordhøy, og GIEK hadde ved utgangen av 2012 søknader for 65 mrd. kroner.

GIEKs portefølje reflekterer i stor grad norsk kapitalvareeksport, og mye av garantiene er gitt i forbindelse med finansiering av skip og utstyr til offshoreindustrien. Porteføljens konsentrasjon om oljeserviceindustrien gjør GIEK sårbar for endringer i oljeprisen og utvinningsaktivitetene. Den store konsentrasjonen om relativt få selskaper og ett enkeltmarked, Brasil, gjør GIEKs portefølje ytterligere risikoutsatt. F.eks. står ti selskaper innen olje-, gass og maritim sektor for 46 pst. av GIEKs garantiportefølje av utestående ansvar og tilsagn. Norsk offshore- og maritim næring har generelt et høyt innovasjonsinnhold, og GIEK bidro i 2012 til flere eksportkontrakter som tar i bruk innovativ teknologi.

Fornybar energi var også et satsingsområde, og i 2012 bidro GIEK med ulike garantier i forbindelse med levering og finansiering av solkraftverk og offshore vindmølleparker, i tillegg til tradisjonelle vannkraftverk. GIEK har utarbeidet en egen policy og egne tiltak for å bistå denne type prosjekter innen fornybar energi.

GIEK har prosedyrer som ivaretar kravet til samfunnsmessig ansvar og miljø i prosjekter de finansierer. I 2012 ble regler om miljø og sosiale forhold også tatt inn i OECDs avtaleverk og sikrer like vilkår for alle OECD-land. GIEK gjennomgikk også sine kontraktvilkår knyttet til korrupsjon i 2012.

Alminnelig garantiordning

Årsresultatet 2012 viser et overskudd på 1 156,1 mill. kroner, mot et overskudd på 350,5 mill. kroner i 2011. GIEKs gode resultat under alminnelig garantiordning i 2012 bidro til å styrke ordningens egenkapital til 805 mill. kroner.

Ved utstedelse av en ny polise kostnadsfører GIEK avsetning til tap på hele ansvaret, mens premieinntekten blir ført på det enkelte år gjennom polisens løpetid. Avsetninger til tap gjøres på grunnlag av GIEKs risikovurdering i hver enkelt sak. Alminnelig garantiordning hadde ved utgangen av 2012 tapsavsetninger på tilnærmet 4,4 mrd. kroner.

Antall saker i mislighold er stabilt og lavt. De største misligholdte engasjementene er innen maritim sektor. Det ble utbetalt 24,2 mill. kroner i erstatninger. Gjenvinninger beløp seg til 29,2 mill. kroner utenom moratorieavtaler.

Ved utgangen av 2012 hadde GIEK for første gang passert over 100 mrd. kroner i samlet garantiansvar og tilsagn under alminnelig garantiordning. Utstående ansvar (poliser) utgjorde ca. 76,1 mrd. kroner. I tillegg var det utstedt garanti-tilsagn som forplikter GIEK, men ikke låntaker, på nesten 26 mrd. kroner, samt noen andre poster på 1,5 mrd. kroner. Samlet var det da ved utgangen av 2012 bundet 103,6 mrd. kroner under rammen for alminnelig garantiordning. Porteføljen i alminnelig garantiordning reflekterer i stor grad norsk eksportnæring, og engasjementene er derfor konsentrert om få bransjer og markeder.

Garantiordning for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Grunnfondet for ordningen er 450 mill. kroner og representerer en likviditetsbuffer som GIEK kan trekke på når det ikke er tilstrekkelig likviditet i ordningen. Utestående fordringer og premieinntekter skal benyttes til å bygge opp grunnfondet til bevilget størrelse. Grunnfondet er ikke rentebærende. Det er hittil ikke trukket på grunnfondet, og summen av ordningens egenkapital og grunnfond var på 504 mill. kroner ved utgangen av 2012. Ordningen har få poliser, og det utstedes sjelden nye.

Årsresultatet for U-landsordningen i 2012 viser et overskudd på 10,7 mill. kroner. Det var ingen nye erstatningssaker. Samlet ansvar ved utgangen av 2012 var 432 mill. kroner.

GIEK skal medvirke til at byggelån oppnås på forretningsmessige vilkår

GIEK kan stille garantier for bankers byggelån til verft i Norge for inntil 50 pst. av lånet, på like vilkår med finansinstitusjon eller bank. Ordningen ble utvidet i 2010 slik at den også kan benyttes for å garantere lån til bygging av innretninger til havs i tillegg til skip. Etterspørselen etter ordningen har vært lav de siste årene.

Det ble i 2012 utstedt to nye poliser på til sammen 149 mill. kroner og gitt nye tilsagn på 757 mill. kroner. Årsresultatet viser et overskudd på 15,6 mill. kroner. Samlet ansvar ved utgangen av 2012 var på ca. 773 mill. kroner og ordningens egenkapital var på 33 mill. kroner.

GIEK skal medvirke til at langsiktige kraftavtaler inngås på forretningsmessige vilkår

GIEK har aktivt markedsført garantiordningen overfor kraftkrevende industri, men den har hittil ikke blitt benyttet. Etablerings- og driftskostnadene for denne ordningen dekkes av et tilskudd på 10 mill. kroner. Tilskuddet skal tilbakebetales med framtidige garantiinntekter. Resultatet i 2012 viser et underskudd på 88 000 kroner. Totalt er det brukt 7,4 mill. kroner av tilskuddet på 10 mill. kroner, og GIEKs styre påpeker at det er en risiko for at omkostningene ved å opprettholde ordningen vil overskride beløpet som er bevilget.

GIEK skal være faglig rådgiver med god kompetanse

GIEK skal arbeide for å harmonisere regelverk og praksis og bidra til internasjonal konkurranseutjevning i internasjonale fora. For at GIEK skal kunne ivareta norske interesser, kreves det god kontakt med Nærings- og handelsdepartementet, Utenriksdepartementet, finansinstitusjoner, næringslivet og det øvrige virkemiddelapparatet.

GIEK har bidratt med innspill i aktuelle saker og bistår Nærings- og handelsdepartementet i ulike fora. Sammen med Nærings- og handelsdepartementet og Eksportkreditt Norge AS har GIEK deltatt aktivt i eksportkredittgruppene i OECD. GIEK bidro bl.a. i arbeidet med å definere omfanget av sektoravtalen for fornybar energi, som sikrer bedre betingelser i form av lengre løpetider og mer fleksible tilbakebetalingskrav for prosjekter innen fornybar energi. Arbeidet ble ferdigstilt i 2012. GIEK deltok også i ekspertgrupper som bl.a. jobbet med problematikk knyttet til premiefastsettelse, oppfølging av miljøutfordringer og arbeid knyttet til menneskerettigheter.

GIEK har i 2012 også deltatt sammen med Utenriksdepartementet i Parisklubben, der arbeid med å inndrive eller ettergi GIEKs fordringer på fremmede stater, samordnes med andre kreditorland. GIEK deltok videre aktivt i Berne Unionen som er en internasjonal organisasjon der hovedsakelig statlige garantiinstitutter er representert

og har til formål å fremme gode prinsipper innen internasjonal kredittforsikring og garantistillelse og ivareta eksportkredittorganisasjonenes felles interesser. GIEK har også god kontakt med andre nordiske garantiinstitutter.

GIEK skal oppfylle kravet om at den enkelte ordning skal gå i balanse på lang sikt inkludert eventuelle tapsfond

GIEK skal prioritere grundig risikovurdering i alle saker, og avsetningene skal stå i forhold til tapsrisikoen. GIEK skal ha god kompetanse innen risikovurdering og kunnskap om de næringene som er viktige for norsk kapitalvareeksport. Ved mislighold skal tap begrenses. GIEKs styre vurderer at alminnelig garantiordning, byggelånsgarantiordningen og kraftgarantiordningen oppfyller målsettingen om at de enkeltvis skal gå i balanse på lang sikt. Styret mener også at U-landsordningen oppfyller målsettingen om balanse på lang sikt, inklusiv grunnfondet.

GIEKs garantier er i stor grad gitt i forbindelse med finansiering av skip og utstyr til petroleumindustrien, noe som gjør GIEK sårbar overfor endringer i olje- og gassprisene. Videre har GIEK stor eksponering mot Brasil, få selskaper og stadig mer komplekse prosjekter. Selv om porteføljen beskrives som en høyrisikoportefølje, vurderer GIEKs styre risikoen som moderat. GIEK arbeider med å kvantifisere tapsmulighetene i porteføljen, for å styrke grunnlaget for å hevde at balanse målet vil innfris. Større og mer komplekse garantisaker krever skjerpet fokus på kredittvurdering og porteføljeovervåking. GIEK er opptatt av å styrke kompetanse og kapasitet i organisasjonen for på en god måte å kunne håndtere den store søknadsmassen og forvalte porteføljen. Departementet er enig i at dette er viktige prioriteringer.

Oppsummering av aktive garantiordninger

Tabellen under gir informasjon om omfanget av GIEKs virksomhet og aktiviteten i 2012.

Utnyttelse av garantirammene ved utgangen av 2012

(beløp i mill. kroner)

Ordning	Garanti- ramme	Tilsagn	Poliser (samlet ansvar)	Sum poliser og tilsagn	Søkna- der	Nye poliser i 2012 (antall)
Alminnelig garantiordning ¹	120 000	25 959	76 095	102 054	65 006	15 200 (198)
U-landsordningen	3 150	0	432	432	0	0
Byggelånsgarantiordningen	5 000	608	773	1 381	563	149 (2)
Kraftgarantiordningen	20 000	0	0	0	0	0

¹ En stor del av garantiene er i utenlandsk valuta, spesielt dollar, og beløp for søknader og det som er bundet under rammen angitt i norske kroner, vil dermed variere med endringer i vekslingskursene.

Økonomi i ordningene og årsresultat 2012

(i 1 000 kr)

Ordning	Premier og andre inntekter	Resultat før avsetning	Tapsavsetning	Utbytte	Resultat 2012
Alminnelig garantiordning ¹	1 396 675	1 274 426	116 348	1 964 ²	1 156 115
U-landsordningen	7 475	6 561	-4 162	-	10 723
Byggelånsgarantiordningen	17 673	16 070	439	-	15 631
Kraftgarantiordningen	65	-88	0	-	-88

¹ Inklusiv overføringer til utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS.

² Gjelder utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS.

Ordninger som er under avvikling

Økonomi i ordningene og årsresultat 2012

(i 1 000 kr)

Ordning	Inntekter	Resultat før avsetning	Taps- avsetning	Overføring til staten	Resultat 2012
SUS/Baltikum-ordningen før 1. januar 1999	42	42	0	0	42
SUS/Baltikum-ordningen etter 1. januar 1999	594	550	39	0	511
Gammel alminnelig ordning	-9 050	-9 267	43 479	15 700	-68 446
Gamle særordninger	-18 015	-18 078	194 564	2 800	-215 443

SUS/Baltikum-ordningene

Gammel SUS-Baltikum-ordning (1994–1998) inneholder ikke lenger forpliktelser i form av ansvar eller fordringer. Det gjenværende bankinnskuddet på omlag 2,8 mill. kroner fra ordningen ble

overført til statskassen tidlig i 2013, og ordningen er dermed avviklet.

Utestående garantiansvar for ny SUS/Baltikum-ordning var per 31. desember 2012 på ca. 2,5 mill. kroner fordelt på en polise. Ansvar under ordningen opphører i 2015. Fordringene

under ordningen var regnskapsført med null ved utgangen av 2012.

Gammel portefølje

Gammel portefølje er en samlebetegnelse på Gammel alminnelig garantiordning og Gamle særordninger. Samlet utestående garantiansvar var ved årsskiftet på 208,5 mill. kroner. Fordringene under Gammel portefølje var per 31. desember 2012 regnskapsført til ca. 350 mill. kroner. Oppfølgingen av porteføljen består i hovedsak av inndrivning av utestående krav i moratorieavtaler gjennom Parisklubben.

Ordningenes overskuddslikviditet tilbakeføres årlig til statskassen.

Annet

Moratorier og utnyttelse av gjeldsplanen

Gjeldsplanen fra 1998 med utvidelser i 2001 og 2004 opprettholdes som helhetlig strategi på gjeldsområdet. Planen er nærmere omtalt i Utenriksdepartementets budsjettproposisjon. Gjeldsplanen medfører at GIEKs fordringer mot visse land kan ettergis uten nye bevilgninger ved avregning mot et rammebeløp. Et av hovedtiltakene i planen er å ettergi fordringer overfor gjeldstyngede lavinntektsland. Fordringene er i hovedsak knyttet til eksportkredittgarantier gitt på slutten av 1970- og begynnelsen av 1980-tallet og hører hovedsakelig inn under Gammel portefølje. GIEK hadde per 31. desember 2012 til sammen ca. 622 mill. kroner i utestående fordringer i moratorieavtaler.

GIEK Kredittforsikring AS (GK)

GK tilbyr kortsiktig kundekredittforsikring og skal rette seg spesielt mot små og mellomstore eksportbedrifter. Selskapet skal drives forretningsmessig og har et eget styre.

Etter betydelig vekst i forsikret volum gjennom flere år stabiliserte GKs omsetning seg i 2012. Markedsmessig ble 2012 preget av den europeiske gjeldskrisen med særskilte utfordringer for de søreuropeiske landene. Det var en utfordrende kreditt- og likviditetssituasjon for mange utenlandske kjøpere, som resulterte i økte erstatningsutbetalinger for GK i 2012. Fisk, sjømat, maritim, metall og papir er selskapets viktigste kundebransjer. Lakseprisene økte i 2012, mens prisen på hvitfisk og pelagisk fisk falt, i likhet med metallprisene. Dette sammen med høy

kronekurs påvirket etterspørselen og GKs omsetning. Selskapet forsikret et totalt kredittsalg på ca. 45 mrd. kroner i 2012, samme beløp som året før. Selskapet hadde brutto premieinntekter på 122,3 mill. kroner, og årsresultatet ble 4,9 mill. kroner etter oppløsning av sikkerhetsavsetninger på 6 mill. kroner.

Ved utgangen av 2012 var 78 pst. av GKs poli-ser knyttet til eksport fra små og mellomstore bedrifter, dvs. bedrifter med færre enn 100 ansatte.

GKs drift i 2012 anses å være i samsvar med formålet med statens eierskap, og de oppnådde resultatene og økonomien vurderes å være i samsvar med fastsatte mål for selskapet.

Mål og prioriteringer 2014

GIEKs hovedmål er å fremme norsk eksport av varer og tjenester og investeringer i utlandet gjennom å gi garantier på vegne av den norske stat. Under hovedmålet inngår følgende delmål:

GIEK skal bidra til eksportkontrakter ved å gi et konkurransedyktig eksportgarantitilbud og være et supplement til markedet

Dette innebærer at GIEK skal gi norske eksportører et konkurransedyktig eksportgarantitilbud ved å tilby eksportgarantier på vilkår i samsvar med OECDs «Arrangement on Officially Supported Export Credits». GIEK skal videre være et supplement til markedet. GIEK skal være orientert om andre lands tilbud og følge opp arbeidet med internasjonalt regelverk for eksportgarantier i OECD.

GIEK skal medvirke til at byggelån oppnås på forretningsmessige vilkår

Dette innebærer at GIEK skal medvirke til at norske skipsverft, offshoreverksteder og annen relevant virksomhet oppnår byggelån og på den måten bidra til å sikre økt aktivitet gjennom å gi et tilbud av byggelånsgarantier.

GIEK skal medvirke til at langsiktige kraftavtaler inngås på forretningsmessige vilkår

Dette innebærer at GIEK skal medvirke til at aktørene i kraftmarkedet kan inngå langsiktige kraftavtaler på forretningsmessige vilkår gjennom å gi et tilbud av garantier for kraftavtaler.

GIEK skal være en faglig rådgiver med god kompetanse

Dette innebærer at GIEK skal være Nærings- og handelsdepartementets fagorgan i garanti- og andre relevante eksportpolitiske spørsmål. GIEK skal ha kompetanse til å bistå Nærings- og handelsdepartementet i OECDs eksportkredittgrupper og delta i Parisklubben med Utenriksdepartementet. GIEK skal gi informasjon om garantitilbudet, gi veiledning i søknadsprosesser, behandle søknader og følge opp tilsagn, poliser og mislighold, samt forestå gjenvinning i enkeltsaker. GIEK skal betjene kunder, banker og øvrige samarbeidspartnere på en god måte og ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i vurdering og håndtering av den enkelte sak.

GIEK skal oppfylle kravet om at den enkelte ordning skal gå i balanse på lang sikt inkludert eventuelle tapsfond

For å oppfylle denne forutsetningen må GIEK ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet for risikovurdering i den enkelte sak og til enhver tid ha god risikostyring i porteføljene for de enkelte ordningene. GIEK må i tillegg gjøre hensiktsmessige og forretningsmessige fornuftige tiltak for å sikre verdier ved mislighold og for å begrense endelige tap ved erstatningsutbetalinger. GIEK skal sørge for å ha tilstrekkelige rutiner og kompetanse knyttet til dette.

Budsjettforslag 2014

Garantivedtak

Alminnelig garantiordning

Ordningen bidrar til at norske eksportbedrifter får nye kontrakter og er viktig for verdiskaping og sysselsetting i Norge. Den er spesielt viktig i perioder med ustabilitet i finansmarkedene.

Per 15. september 2013 var 106,2 mrd. kroner bundet under rammen, og søknader for 68,7 mrd. kroner lå til behandling.

Totalrammen for nye og gamle tilsagn og garantiansvar i 2014 under Alminnelig ordning og

Gammel alminnelig ordning foreslås satt til 145 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak VIII, 2. Rammen for Alminnelig ordning foreslås dermed økt med 10 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2013.

Garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland (U-landsordningen)

Ordningen brukes for å møte etterspørselen etter garantier som dekker lån til land med høyere risiko enn det som er akseptabelt under Alminnelig garantiordning og fungerer som et supplement til denne.

Per 15. september 2013 var 430,2 mill. kroner bundet under rammen, og ingen søknader lå til behandling.

Det foreslås at ordningen videreføres innenfor en ramme for nye og gamle tilsagn og garantiansvar på 3,15 mrd. kroner i 2014, men likevel slik at rammen ikke overstiger sju ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond, jf. Forslag til vedtak VIII, 3.

Garantiordning for byggelån til skip, fartøyer og innretninger til havs

Per 15. september 2013 var garantier for 1,4 mrd. kroner bundet under rammen. Ingen søknader lå til behandling.

Det foreslås en totalramme for nye og gamle tilsagn og garantiansvar på til sammen 5 mrd. kroner i 2014, jf. Forslag til vedtak VIII, 4.

Garantiordning for kraftintensiv industris kjøp av kraft

Rammen for ordningen er i dag 20 mrd. kroner. Per 15. september 2013 var ingenting bundet under rammen, og det var ingen søknader til behandling. Rammene for ordningen tar høyde for et anslått omfang av nye langsiktige kraftavtaler i kraftintensiv industri de nærmeste årene.

Det foreslås at ordningen videreføres med en totalramme for nye og gamle tilsagn og garantiansvar på til sammen 20 mrd. kroner, jf. Forslag til vedtak VIII, 5.

Post 24 Driftsresultat

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
24.1	Driftsinntekter	-118 014	-130 000	-143 000
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	118 014	130 000	143 000
Sum post 24				

Administrasjon

GIEKs garantiansvar har økt kraftig i de siste årene, drevet av høy vekst i olje- og gassindustrien nasjonalt og internasjonalt. For at GIEK skal kunne utøve sitt ansvar for risikovurderinger og følge opp porteføljen på en god måte, legges det opp til en økning på åtte årsverk i 2014. Videre legges det opp til å dekke utgifter tilknyttet nye områder som krever særskilt kompetanse, og hvor det er nødvendig å hente inn ekstern kapasitet. I tillegg har GIEK behov for å utvikle metodeverktøy for risikovurdering av porteføljen og oppgradere IT-utstyr. GIEKs administrasjonsutgifter foreslås på denne bakgrunn satt til 143 mill. kroner for 2014. Utgiftene dekkes inn av premieinntekter fra ordningene.

Trekkfullmakter

Trekkfullmakter innebærer at GIEK kan låne midler fra statskassen dersom erstatningsutbetalinger under en garantiordning overstiger ordningens bankinnskudd. Hvis GIEK foretar trekk i statskassen, forutsettes midlene tilbakebetalt etterfølgende år når fordringer som følge av erstatning helt eller delvis gjenvinnes. Trekk i statskassen renteberegnes.

For Alminnelig garantiordning, U-landsordningen og ordningene under avvikling er likviditetssituasjonen god, slik at det ikke forventes behov for trekkfullmakter i 2014.

For Byggelånsgarantiordningen er det liten egenkapital, og likviditeten er begrenset. For å ta høyde for eventuelle nye erstatningsutbetalinger foreslås rammen for trekkfullmakten videreført med 600 mill. kroner i 2014, jf. Forslag til vedtak III.

Kap. 5460 Garanti-instituttet for eksportkreditt

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
71	Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning	15 700	10 700	13 300
72	Tilbakeføring fra Gammel særordning for utvilkingsland	2 800	600	
91	Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen		100	100
Sum kap. 5460		18 500	11 400	13 400

Post 71 Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning

Ved behandlingen av St.prp. nr. 59 (1983–84) og statsbudsjettframlegget for 2000 ble det avklart at

fjorårets overskuddslikviditet utover 25 mill. kroner årlig skal tilbakeføres fra Gammel alminnelig ordning. Bevilgningsforslaget for 2014 på 13,3 mill. kroner er i henhold til dette.

Post 72 Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland

Det er forutsatt at det gjenværende innskuddet under Gammel særordning for utviklingsland etter overføring i januar det ene året skal tilbakeføres til statskassa i begynnelsen av påfølgende år. Ordningen har ikke noe innskudd i 2013, og det fremmes derfor ikke forslag om bevilgning under post 72 for 2014. Det er fortsatt utestående fordringer under ordningen som gjør at det kan komme innbetalinger og gi grunnlag for framtidige tilbakeføringer. Flere av fordringene er inkludert i moratorieavtaler og gjeldsplanen, noe som vil være avgjørende for når ordningen avvikles.

Post 91 Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen

GIEK har ikke lån i statskassen per september 2013. Det er usikkerhet knyttet til behovet for

bruk av trekkfullmakten for å dekke erstatningsutbetaling under byggelånsgarantiordningen, og det foreslås derfor en bevilgning på 100 000 kroner.

Utbytte fra GIEK Kredittforsikring AS

Utbyttebestemmelsen for GIEK Kredittforsikring er fastsatt for fem nye år (fra og med 2012 til og med 2016) slik at utbyttet beregnes som 75 pst. av selskapets regnskapsmessige årsoverskudd etter avsetninger og skatt, begrenset oppad til innskutt egenkapital på 35 mill. kroner multiplisert med statens gjennomsnittlige innlånsrente for det enkelte år (som fastsatt i rundskriv fra Finansdepartementet lik den gjennomsnittlige renten på femårs statsobligasjonslån i 12-månedersperioden 1. oktober to år før budsjettåret til 30. september året før budsjettåret). Utbyttet bevilges under kap. 5656, post 85.

Kap. 5614 Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag
		2012	Saldert budsjett 2013	
80	Renter		100	100
	Sum kap. 5614		100	100

Post 80 Renter

Bevilgningsforslaget er knyttet til rente på eventuelt opptrekk på trekkfullmakten for å dekke erstat-

ningsutbetalinger under byggelånsgarantiordningen. Det vises til omtale under kap. 5460, post 91.

Programkategori 17.30 Statlig eierskap

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
950	Forvaltning av statlig eierskap	74 463	25 700	25 700	0,0
953	Kings Bay AS	17 500	27 500	27 500	0,0
960	Raufoss ASA	6 028	8 200	8 300	1,2
	Sum kategori 17.30	97 991	61 400	61 500	0,2

Utgifter under programkategori 17.30 fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01–29	Driftsutgifter	24 463	25 700	25 700	0,0
70–89	Overføringer til andre	23 528	35 700	35 800	0,3
90–99	Lånetransaksjoner	50 000			
	Sum kategori 17.30	97 991	61 400	61 500	0,2

Sentrale trekk ved utviklingen og status på området

For de fleste selskaper med forretningsmessige mål der staten har eierinteresser, forvaltes eierskapet av Nærings- og handelsdepartementet. Selskapenes virksomhet omfatter en rekke sektorer, fra finansieringsvirksomhet, energiproduksjon og aluminiumsproduksjon til telekommunikasjon, transport og fast eiendom. Innenfor de rammer og formål som gjelder for eierskapet i det enkelte selskap, opptre departementet som en aktiv og langsiktig eier med mål om best mulig utvikling for det enkelte selskap og av porteføljens avkastning og verdi.

Departementet rapporterer om eierskapsutøvelsen til Stortinget ved egne stortingsmeldinger og i de årlige budsjettproposisjonene, til Riksrevisjonen ved statsrådets årlige redegjørelse og til allmennheten i form av årlige eierberetninger. I

de årlige eierberetningene redegjøres det både for utøvelsen av eierskapet og for resultatutviklingen i selskapene. Eierberetningene omfatter alle større statlige eierengasjementer i næringsvirksomhet, også selskaper som forvaltes av andre departementer. Statens eierberetning oversendes Stortinget til orientering.

I tillegg utgir departementet dokumentet «Regjeringens eierpolitikk» som oppsummerer den eierpolitikken som gjelder for det samlede statlige eierskapet. Dokumentet omtaler statens mål for eierskapet i det enkelte selskap og statens generelle forventninger til selskapene med hensyn til avkastning, utbytte og rapportering. Som departementet tidligere har orientert Stortinget om, vurderer departementet behovet for nye utgaver av publikasjonen når det har skjedd endringer som det er naturlig å innlemme i den. Publikasjonen ble sist oppdatert og utgitt i juni 2012.

Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser i 24 selskaper. Den samlede verdien av disse eierinteressene er vurdert til ca. 290 mrd. kroner per 1. juli 2013, basert på markedsverdi for de børsnoterte selskapene og bokført egenkapitalverdi for de selskapene som ikke er børsnoterte. Eierskapet omfatter ti aksjeselskaper hvor staten eier samtlige aksjer (Argentum Fondsinvesteringer AS, Bjørnøen AS, Electronic Chart Centre AS, Eksportkreditt Norge AS, Entra Holding AS, Flytoget AS, Investinor AS, Kings Bay AS, Mesta AS og Norsk Eiendomsinformasjon AS), fem majoritetsposter (Kongsberg Gruppen ASA, Telenor ASA, Cermaq ASA, Nammo AS og Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S), seks minoritetsposter (Aker Kværner Holding AS, DNB ASA, Norsk Hydro ASA, SAS AB, Yara International ASA og Eksportfinans ASA), to statsforetak (Statkraft SF og SIVA SF) og ett særlovselskap (Innovasjon Norge).

Innovasjon Norge, SIVA SF og Eksportkreditt Norge AS omtales særskilt under henholdsvis kap. 2421, 2426 og 2429.

To av selskapene, Kings Bay AS og Bjørnøen AS, er avhengig av statlig støtte, jf. omtale under kap. 953.

Aksjene i de sju selskapene Cermaq ASA, DNB ASA, Kongsberg Gruppen ASA, Norsk Hydro ASA, SAS AB, Telenor ASA og Yara International ASA er børsnoterte med en samlet markedsverdi for statens aksjer på om lag 214,5 mrd.

kroner målt etter kursene på Oslo Børs per 1. september 2013.

I Norge har høy aktivitet i olje- og gasssektoren, lavt rentenivå og den økonomiske utviklingen internasjonalt preget markedsverdiene på Oslo Børs i 2012, og hovedindeksen steg med 15,4 pst. gjennom året. Den verdijusterte avkastningen for de børsnoterte aksjene i det statlige direkte eierskapet var 2,8 pst. i 2012. I løpet av 2012 økte verdien av aksjene i de børsnoterte selskapene som forvaltes av Nærings- og handelsdepartementet, fra 172 til 193 mrd. kroner. For den samlede porteføljen som forvaltes av departementet økte verdien fra om lag 259 mrd. kroner per 31. desember 2011 til ca. 277 mrd. kroner per 31. desember 2012.

I den siste eierskapsmeldingen er det lagt et grunnlag for en videreutvikling av den statlige eierskapsutøvelsen. Økt globalisering, raskere teknologiutvikling, mer fragmentert eierskap i større børsnoterte selskaper og økt vekt på eierstyring og selskapsledelse setter nye og høyere krav til aktive aksjeeiere og deres bidrag. Dette gjelder spesielt store strategiske eiere slik som den norske stat. I tråd med dette ble Nærings- og handelsdepartementets eierskapsforvaltning tilført økte ressurser i 2012 og 2013. Det arbeides med å gjennomføre styrkingen av departementets eierskapsforvaltning i henhold til Stortingets forutsetninger.

Statens eierandeler forvaltet av Nærings- og handelsdepartementet (avrundede beløp)

	Statens eierandel		Verdi av statens eierandel ¹	
	per 31.12. (pst.)		per 31.12. (mill. kroner)	
	2012	2012	2012	2011
Cermaq ASA	43,5	3 373	2 827	
DNB ASA	34,0	38 987	32 424	
Kongsberg Gruppen ASA	50,0	7 470	6 960	
Norsk Hydro ASA	34,3	19 763	19 664	
SAS AB	14,3	316	314	
Telenor ASA	54,0	94 453	85 138	
Yara International ASA	36,2	28 178	24 999	
Sum børsnoterte selskaper		192 540	172 326	
Aker Kværner Holding AS	30	1 256	2 246	
Argentum Fondsinvesteringer AS	100	6 691	6 190	
Bjørnøen AS	100	4	4	
Eksporthfinans ASA	15	2 541	5 204	
Eksporthkreditt Norge AS	100	27	-	
Electronic Chart Centre AS	100	16	16	
Entra Holding AS	100	7 823	7 272	
Flytoget AS	100	1 005	920	
Investinor AS	100	2 053	-	
Kings Bay AS	100	8	8	
Mesta AS	100	1 050	1 052	
Nammo AS	50	802	726	
Norsk Eiendomsinformasjon AS	100	43	53	
Secora AS	0	0	44	
SIVA SF	100	922	991	
Statkraft SF	100	57 340	59 490	
Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S	99,9	1 557	1 678	
Innovasjon Norge	51	1 119	502	
Sum unoterte selskaper		84 257	86 396	
Sum alle selskaper		276 797	258 722	

¹ Beregnet ut fra børsverdi ved årets slutt for børsnoterte selskaper. De unoterte selskapene er verdsatt til bokført egenkapital fratrukket minoritetsinteresser.

Endringer i Nærings- og handelsdepartementets portefølje

Det heleide statlige selskapet Secora AS ble solgt til Torghatten ASA i november 2012. Raufoss ASA u.a. ble endelig avviklet og slettet i Brønnøysund-registrene i desember 2012.

Ansvar for forvaltningen av eierskapet i Investinor AS ble overført fra Innovasjon Norge til Nærings- og handelsdepartementet i desember 2012.

NHD har videre vært involvert i eierdisposisjoner, bl.a. ved tilsagn om likviditetslån til SAS AB og stifting av Eksportkreditt Norge AS.

Basert på fullmakt fra Stortinget kjøpte departementet i juni 2013 14,46 mill. aksjer i Cermaq ASA på Oslo Børs. Som følge av dette økte statens eierandel i Cermaq ASA fra 43,5 til 59,17 pst.

Mål og strategier for forvaltningen

Det overordnede målet for NHDs eierskapspolitikk er å forvalte statens aksjeverdier på en god måte og bidra til en god industriell utvikling i selskapene hvor departementet forvalter statens eierskap. Det er redegjort for hovedmålene for statens eierskapsforvaltning i Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi (eierskapsmeldingen). Meldingen begrunner hvorfor staten er eier, skisserer hva staten bør eie og beskriver hvordan staten skal utøve sitt eierskap.

Hovedprinsippene for den statlige eierskapsforvaltningen ble med visse justeringer videreført i eierskapsmeldingen. Det ble understreket at den statlige eierskapsutøvelsen baserer seg på rolledelingen mellom styret og eier i henhold til aksjeloene og statens prinsipper for godt eierskap. Prinsippene er utformet i tråd med allment aksepterte prinsipper for eierstyring og selskapsledelse. Regjeringen vil sikre et sterkt offentlig og nasjonalt eierskap. Staten er eier i virksomheter som har stor betydning for norsk nærings- og samfunnsnivå. Statlig eierskap sikrer råderett over felles naturressurser og bidrar til at avkastning og utbytte fra disse kommer fellesskapet til gode. Videre sikrer statlig eierskap nasjonalt eierskap til nøkkelvirkosomheter og bidrar til at kompetansemiljøene knyttet til hovedkontorfunksjoner og forskning og utvikling består og utvikles i Norge.

Regjeringen ønsker å opprettholde omfanget av statens eierskap på omtrent dagens nivå og å opprettholde statens eierskap i viktige bedrifter som eksempelvis Statoil, Telenor og Statkraft.

Innenfor denne rammen må imidlertid staten til enhver tid vurdere om den er en god eier for et selskap og være villig til å endre sitt eierskap dersom det er andre eiere som kan bidra til en bedre utvikling av selskapet. I den forbindelse har Regjeringen fått fullmakt fra Stortinget til å endre statens eierandel i enkelte selskaper for å kunne medvirke til å etablere gode industrielle løsninger for disse. En oversikt over fullmaktene er gitt i avsnittet Fullmakter knyttet til eierskapsforvaltningen.

Eierskapsmeldingen er tydelig på statens mål for eierskapet generelt og på målene med eierskapet i enkelt-selskaper spesielt. Som et hjelpemiddel i klargjøringen er selskapene delt inn i fire målkategorier.

Selskapene i kategori 1–3 omfatter det som omtales som statens direkte forretningsmessige eierskap, mens kategori 4 omfatter virksomheter med i hovedsak sektorpolitiske mål. Målene med eierskapet vil kunne endre seg over tid. Erfaringsmessig er det slik at endringer i eierstruktur i et selskap ofte har skjedd som følge av konkrete situasjoner og behov knyttet til selskapets utvikling. Det er likevel slik at selskapskategoriseringen uttrykker en eierstrategi som skal ligge fast over noen år.

Dokumentet «Regjeringens eierpolitikk» sammenfatter målene og rammene for statens eierskap slik de er fastlagt av regjering og Storting. Dette gir grunnlaget for utøvelse av et aktivt og verdiøkende eierskap basert på åpenhet, tydelighet, ryddighet og forutsigbarhet i forvaltningen av eierskapet.

Selskaper med statlige eierandeler skal forvaltes i samsvar med allment aksepterte prinsipper for eierstyring og selskapsledelse, jf. NUES (Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse) og OECDs retningslinjer for statlig eide selskaper. Staten har i eierpolitikken uttrykt klare forventninger til selskapenes utøvelse av sitt samfunnsansvar. Disse forventningene er kommunisert direkte til selskapene og følges opp i eierdialogen. Regjeringen forventer bl.a. at selskapenes arbeid med samfunnsansvar er forankret i selskapenes styrer. Selskaper med statlig eierskap skal være ledende i arbeidet med samfunnsansvar på sine områder. Regjeringen mener at selskaper som skjøtter sitt samfunnsansvar på en god og framtidsrettet måte, også viser at de har en strategisk tilnærming til samfunnsansvar. Det er Regjeringens vurdering at dette bidrar til å styrke det enkelte selskaps konkurransedyktighet over tid. Et overordnet mål for statens forretningsmessige eierskap er at selskapene skal ha en god industri-

ell utvikling, og at statens investerte kapital gir høyest mulig avkastning over tid. Regjeringens forventninger til samfunnsansvar understøtter dette målet.

Det er i tillegg til generelle forventninger på området samfunnsansvar utformet særskilte forventninger til selskapene på fire områder: menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og anstendige arbeidsvilkår, arbeidet mot korrupsjon, og miljø- og klimatiltak.

Selskaper som skal være konkurransedyktige over tid, må investere tilstrekkelig i forskning og utvikling og i kompetanseutvikling. Likeledes bør selskapene bringe fram et mangfold i ledelsen på alle nivåer. Statlig eide selskaper forventes å ha langsiktige strategier for utvikling av virksomhet i Norge, i tillegg til internasjonale satsinger der det er aktuelt; begge deler kan bidra positivt til arbeidsplasser og verdiskaping. Gode prosesser i forhold til ansatte og lokalsamfunn er viktig for nødvendige omstillinger og utvikling av selskapene over tid. Høye etiske standarder i alle forhold vil være nødvendig for å opprettholde selskaps verdier og legitimitet. Departementet har i dialogen med selskapene rettet økt oppmerksomhet mot slike generelle hensyn. I Statens eierberetning for 2012 rapporteres det også på et overordnet nivå om slike forhold.

Staten som eier må forholde seg aktivt til selskapenes soliditet og finansiering. Dette skjer gjennom vurderinger, beslutninger og kommunikasjon knyttet til bl.a. utbytte og relaterte temaer som f.eks. finansiering av framtidig vekst.

Et aktivt eierskap innebærer at eier tar stilling til vesentlige vekstplaner som krever styrking av selskapets egenkapital. Forretningsmessig virksomhet innebærer økonomisk risiko, og staten må også være forberedt på at det kan oppstå tap i selskaper den deltar i. Departementet vil arbeide med forhold knyttet til selskapenes strategiske posisjon og veivalg som kan styrke grunnlaget for videre forretningsmessig utvikling. Dersom staten selv ikke vil bidra helt eller delvis til å finansiere videre utvikling av virksomheten, vil muligheten for å finansiere dette gjennom partnerskap med private investorer måtte vurderes.

For staten som eier er det avgjørende at selskapene har kompetente styrer, som kan lede selskapenes strategiske arbeid og føre et effektivt tilsyn med virksomhetene. Sammensetningen av styrene skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og relevant mangfold ut fra det enkelte selskaps egenart og uavhengighet av selskapsledelsen. Aktivt eierskap innebærer bl.a. at staten som eier følger opp hvorvidt resultatene står i for-

hold til de mål som er satt. Behovet for kompetanse i de enkelte styrene vil kunne endre seg over tid. Staten forventer at styrene gjennomfører egevalueringer, og staten gjør også sine egne vurderinger av styret. Staten vurderer løpende behovet for endringer i styrene, f.eks. som følge av manglende resultatoppgåelse eller endret kompetansebehov i styret.

Staten ønsker å være en profesjonell og krevende eier som bl.a. gjennom å utfordre selskapene bidrar til en positiv utvikling. Det er i 2012 og 2013 gjennomført en styrking av Nærings- og handelsdepartementets kapasitet for analyse og oppfølging av selskapenes forretningsmessige strategi, for oppfølging av selskapenes arbeid med samfunnsansvar og for arbeidet med rekruttering av styremedlemmer. I tillegg er Nærings- og handelsdepartementets rolle som et eierfaglig ressurs- og kompetansemiljø i departementsfellesskapet styrket.

Når det gjelder Nærings- og handelsdepartementets oppfølging av at kjønnsrepresentasjonen i styrer er i samsvar med regelverket, vises det til omtale i kapittel om Likestilling i proposisjonens del III Spesielle temaer.

Lederlønn og insentivordninger

Staten har siden 2001 hatt retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i selskaper med statlig eierskap. Retningslinjene ble sist revidert med virkning fra 1. april 2011. Retningslinjene skal bidra til å ivareta statens aksjonærverdier og har til hensikt å formidle hvilke forhold staten vil legge vekt på i sin stemmegivning når prinsippene for godtgjørelse til ledende ansatte behandles på selskapenes generalforsamlinger eller foretaks-møter.

Nærings- og handelsdepartementet har arbeidet for økt åpenhet og en styrket dialog om godtgjørelse til ledende ansatte i selskaper hvor staten har eierinteresser. En viktig hensikt er gjensidig forståelse og kunnskapsoppbygging om disse spørsmål og å bidra til at selskapene kan føre en lønnspolitikk som er i samsvar med statens retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte.

Viktige hovedprinsipper i gjeldende retningslinjer er at godtgjørelsesnivået til ledende ansatte i selskaper med helt eller delvis statlig eierskap skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper. Videre er det uttrykt at selskapene skal bidra til moderasjon i godtgjørelsen til ledende ansatte. Det generelle kostnadsnivået i Norge er høyt. Det er bl.a. derfor viktig å unngå at veksten i godtgj-

relse til ledende ansatte blir så sterk at det bidrar til å øke norske bedrifters samlede kostnadsnivå ut over det som er forsvarlig.

I Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, er det redegjort nærmere for Regjeringens forventninger til lederlønn. Gjeldende statlige retningslinjer og en oversikt over ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige selskaper under Nærings- og handelsdepartementet er gjengitt i kap. 10 og 11 i proposisjonens del III Spesielle temaer. Med bakgrunn i utviklingen i godtgjørelse for ledende ansatte i statens selskaper har departementet avholdt møte med styreledere for å drøfte erfaringer knyttet til fastsettelsen av godtgjørelse og lederlønnutviklingen.

Tilbakekjøp av aksjer

Generalforsamlingen i et aksjeselskap kan gi styret fullmakt til å kjøpe tilbake egne aksjer i markedet i den hensikt å slette disse aksjene på et

senere tidspunkt. Sletting innebærer en nedsettelse av selskapskapitalen og må vedtas av en ny generalforsamling. Dette er en metode der egenkapital ut over det som anses som hensiktsmessig kan føres tilbake til aksjonærene, noe som bidrar til at avkastningen på selskapets gjenværende egenkapital øker. Tilbakekjøp kan også betraktes som et supplement til ordinær utbytteutbetaling.

Nærings- og handelsdepartementet ser det som hensiktsmessig at selskaper med statlig eierandel kan foreta tilbakekjøp av egne aksjer på linje med andre selskaper. I enkelte tilfeller inngår departementet derfor avtaler som forplikter staten til å delta ved slike tilbakekjøp på en måte som holder statens eierandel uendret. Avtalene, som er offentlige, regulerer også det vederlaget staten i denne sammenheng skal motta. Det er i 2013 inngått nye tilbakekjøpsavtaler med henholdsvis DNB ASA, Telenor ASA og Yara International ASA som løper fram til generalforsamlingene i 2014.

Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
21	Spesielle driftsutgifter	24 463	25 700	25 700
90	Ansvarlig lån, Secora AS	50 000		
	Sum kap. 0950	74 463	25 700	25 700

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 14. mai 2013 ble det bevilget 700 mill. kroner under ny post 96 Aksjer, jf. Prop. 119 S og Innst. 284 S (2012–2013). Bevilgningen under posten ble økt ytterligere med 500 mill. kroner ved St.vedt. 21. juni 2013, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til konsulentbistand ved eier- og strukturmessige vurderinger, meglerhonorar (transaksjonskostnader) og faglig bistand ved aksjetransaksjoner i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning. I tillegg dekker posten årsgebyr til Verdipapirsentralen (VPS) og godtgjørelse til kontofører VPS.

Departementets behov for eksterne rådgivnings- og meglertjenester varierer betydelig fra år til år, og utgiftene til slike tjenester er derfor vanskelig å anslå på forhånd. Departementet har derfor ved utarbeidelsen av budsjettproposisjonen lagt til grunn et sjablongmessig anslag på vel 25 mill. kroner til slike tjenester. Eventuelle endringer i bevilgningen må foreslås i de faste endringsproposisjonene i vår- eller høstsesjonen.

Det foreslås en bevilgning på 25,7 mill. kroner. Det er knyttet en overskridelsesfullmakt til posten. Fullmakten omfatter dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter og andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene. Det foreslås at gjeldende overskridelsesfullmakt videreføres for 2014, jf. Forslag til vedtak IV, 1.

Kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Tilbakeføring av tilskudd til pensjoner for tidligere Raufossansatte	4 081		
71	Gebyrinntekter fra lån til SAS-konsernet	12 841		
87	Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA	16 174		
96	Salg av aksjer	2 642 481	25 000	25 000
97	Salg av EWOS			1 800 000
	Sum kap. 3950	2 675 577	25 000	1 825 000

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble det bevilget 127,8 mill. kroner under ny post 87 Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Post 96 Salg av aksjer

Det foreslås en bevilgning på 25 mill. kroner fra mulige statlige aksjesalg i 2014. Endelige og fullstendige inntektsbeløp for de enkelte aksjesalgene må foreslås bevilget i løpet av budsjettåret når transaksjonene er avklart eller gjennomført, enten i egne proposisjoner eller i de faste endringsproposisjonene i vår- og høstsesjonen.

Departementet er avhengig av å bruke meglerforetak og annen faglig bistand for å gjennomføre transaksjoner, jf. omtalen under kap. 950, post 21.

Post 97 Salg av EWOS

Cermaq ASA inngikk 18. juli 2013 avtale om salg av det heleide datterselskapet EWOS. Transaksjo-

nen innebærer en selskapsverdi på EWOS på 6,5 mrd. kroner. Ventet tidspunkt for gjennomføringen er 31. oktober 2013. Cermaq ASA har meddelt at selskapet tar sikte på å utdele et ekstraordinært utbytte på 48–54 kroner per aksje, hvilket innebærer i størrelsesorden 4,5–5,0 mrd. kroner til selskapets aksjonærer. Statens andel av utbyttet kan antas å utgjøre rundt 2,8 mrd. kroner. NHD legger til grunn at disse inntektene kommer tidlig i 2014.

Utbytte fra selskaper som staten eier skal i utgangspunktet føres som inntekter på 80-poster. Den 25. juni i år kjøpte staten seg opp fra en eierandel på 43,54 pst. til 59,17 pst. i Cermaq for 1,56 mrd. kroner på 90-post. Dette aksjekjøpet var av avgjørende betydning for det påfølgende salget av EWOS. Et salg av halvparten av verdiene i et selskap med påfølgende ekstraordinært utbytte ligger i prinsippet tett opp til et aksjesalg, noe som i henhold til gjeldende budsjettprinsipper skal føres på 90-post.

På denne bakgrunn foreslås det bevilget 2 800 mill. kroner, hvorav 1 800 mill. kroner bevilges over kap. 3950, post 97 og 1 000 mill. kroner bevilges over kap. 5656, post 85.

Kap. 953 Kings Bay AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Tilskudd	17 500	27 500	27 500
	Sum kap. 0953	17 500	27 500	27 500

Tilstandsbeskrivelse

Kings Bay AS eier grunnen og de fleste av bygningene i Ny-Ålesund på Svalbard. Selskapet har ansvaret for infrastrukturen på stedet og ivaretar miljø og kulturminner. Selskapets oppgave er å fremme forskning og vitenskapelig virksomhet og bidra til å utvikle Ny-Ålesund som en internasjonal, arktisk forskningsstasjon. Formålet med statens eierskap i Kings Bay AS er å sørge for at Ny-Ålesund utvikles som senter for naturvitenskapelig forskning på Svalbard. I 2012 var det gjennomsnittlig 38 ansatte i Kings Bay AS.

Med sin beliggenhet ved Kongsfjorden på Spitsbergen, om lag 10 mil nord for Longyearbyen, er Ny-Ålesund den nordligste bosettingen på Svalbard. Med unntak av tjenester som politi, redning og beredskap, er servicetilbudet på stedet i all hovedsak styrt og tilrettelagt av Kings Bay AS. Tatt i betraktning stedets størrelse og beliggenhet er infrastrukturen relativt god med bl.a. egen kai og flystripe. Ny-Ålesund er via radiolink tilknyttet det fiberoptiske sambandet mellom Longyearbyen og fastlandet.

Det er foretatt betydelige investeringer i oppbygging av forskningsinfrastrukturen i Ny-Ålesund de siste 10–20 årene. Den overordnede målsettingen med disse investeringene er at Ny-Ålesund skal utvikles som et av de fremste stedene for arktisk klima- og miljøforskning i verden. I dag har 14 forskningsinstitusjoner fra ti land faste stasjoner i Ny-Ålesund. Norsk Polarinstitut og Kartverket har også stasjoner i Ny-Ålesund.

Ny-Ålesund er definert som en «grønn» forskningsstasjon og skal fungere som et naturvitenskapelig laboratorium. Annen næringsvirksomhet i og omkring Ny-Ålesund skal tilpasses de rammer som forskningsvirksomheten setter.

Hoveddelen av forskningsaktiviteten foregår i løpet av sommerhalvåret. Det er ønskelig at infrastrukturen benyttes bedre gjennom året i sin helhet, både til forskning og undervisning.

Kings Bay AS er pålagt en rekke samfunnsoppgaver og er underlagt restriksjoner med hensyn til

hva eiendommene kan benyttes til. Selskapet er derfor avhengig av tilskudd over statsbudsjettet. Målsettingen med statstilskuddet er å sette selskapet i stand til å utføre de oppgaver det er satt til å løse på en forsvarlig måte. Tilskuddet til Kings Bay AS skal utnyttes effektivt og målrettet i forhold til prioriteringene. Selskapet skal rapportere om økonomiske og andre forhold knyttet til konkrete kriterier for måloppnåelse.

På vegne av Nærings- og handelsdepartementet ivaretar Kings Bay AS også administrasjon av Bjørnøen AS. En del av tilskuddet til Kings Bay AS går til å dekke driften i Bjørnøen AS. De to selskapene har felles aksjonærvalgte styremedlemmer.

Resultatrapport 2012

Kings Bay AS har som målsetting at selskapets drift skal gå i balanse, mens større investeringer og andre ekstraordinære kostnader som påløper som følge av selskapets særlige forpliktelser, dekkes av tilskudd fra staten. Kings Bay AS hadde et positivt årsresultat på 39 811 kroner i 2012. Selskapet investerte for totalt 19,7 mill. kroner, bl.a. til enøk-tiltak, utbedring av tankanlegget, oppgradering av maskinparken og vedlikehold av bygningsmassen.

Det var 24 963 overnattingsdøgn i Ny-Ålesund i 2012. Av dette var 12 211 forskerdøgn. Dette var en nedgang på 852 forskerdøgn i forhold til 2011 og en nedgang på 1 458 forskerdøgn i forhold til toppåret i 2010.

15 offisielle besøksgrupper med til sammen ca. 230 personer var innom Ny-Ålesund i 2012. Slike besøk gir selskapet god publisitet og en del inntekter, men er også ressurskrevende og utfordrende.

Selskapet arbeider systematisk for å oppnå en kostnadseffektiv drift og utvikle inntekter som dekker kostnadene ved driften.

Ny-Ålesund Symposiet har vært gjennomført årlig i Ny-Ålesund siden 2006, bortsett fra i 2011 da arrangementet måtte avlyses på grunn av vær-

messige forhold. Kings Bay AS er med og organiserer arrangementet. Formålet med symposiet er å spre kunnskap og skape forståelse for Svalbard, norske polare interesser og globale miljøspørsmål. Symposiet i 2013 hadde tittelen «The Changing Arctic – Opportunity or Threat».

Bjørnøen AS har inntekter fra utleie av eiendom som utgjorde 16 760 kroner i 2012. Driftskostnader utover dette dekkes av tilskudd fra Kings Bay AS og utgjorde 161 929 kroner i 2012.

Utfordringer framover

Fallende antall forskerdøgn fortsetter å være en utfordring for selskapet ettersom det reduserer inntektene. Den negative utviklingen skyldes bl.a. den vanskelige økonomiske situasjonen i flere av landene som har forskningsaktivitet i Ny-Ålesund. Kings Bay AS forsøker å ha en løpende dialog med forskningsmiljøene bl.a. for å bevisstgjøre om forskningsmulighetene. Enkelte nasjoner ønsker å trappe opp sin aktivitet, noe som er positivt, men som samtidig vil kreve en del ressurser fra Kings Bay AS' side.

Ifølge evalueringen av tilskuddsordningen som konsultentselskapet BDO gjennomførte på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet i 2011, preges infrastrukturen i Ny-Ålesund av et betydelig vedlikeholdsetterslep, bl.a. i bygningsmassen som til dels er verneverdig. Selskapet arbeider også med gjennomføring av energiplanen for Ny-Ålesund som ble utarbeidet i 2009, for

å redusere energibruken og mengden av lokale forurensende utslipp. I tillegg til den ordinære driften står Kings Bay AS overfor flere større prosjekter i årene som kommer, bl.a. etablering av en ny tsjekkisk forskningsstasjon, samt en veientreprise utført for Kartverket i forbindelse med opprettelsen av nytt geodesianlegg. Disse prosjektene kan danne grunnlag for økte inntekter, men innebærer samtidig risiko og ressursbehov.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås bevilget 27,5 mill. kroner til Kings Bay AS over statsbudsjettet for 2014. Bevilgningen skal gå til drift og investeringer i Kings Bay AS og nødvendige utgifter til administrasjon av Bjørnøen AS. Det ble i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S (2012–2013) besluttet at 8,5 mill. kroner av bevilgningen for 2013 skulle nyttes i forbindelse med etablering av en ny tsjekkisk forskningsstasjon. Som følge av at arkitekttegningene til forskningsstasjonen må omarbeides pga. krav fra bl.a. Sysselmannen på Svalbard, vil byggarbeidene måtte utsettes til våren 2014. Det foreligger således en viss sannsynlighet for at prosjektet ikke vil kunne gjennomføres. Det legges til grunn at 8,5 mill. kroner av bevilgningen for 2014 skal nyttes i forbindelse med ny tsjekkisk forskningsstasjon. Samtidig vil de avsatte midlene til forskningsstasjonen for 2013 bli foreslått tilbakeført til statskassen i høstens endringsproposisjon av statsbudsjettet 2013.

Kap. 960 Raufoss ASA

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
71	Refusjon for miljøtiltak	6 028	8 200	8 300
	Sum kap. 0960	6 028	8 200	8 300

Post 71 Refusjon for miljøtiltak

Tilstandsbeskrivelse

Miljøtiltakene som er gjennomført i Raufoss Industripark siden 2004 har gitt en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken, bl.a. ved at mer enn 480 tonn tungmetaller og 86 000 liter olje er fjernet fra jordsmonnet og grunnvannet og fraktet til forsvarlig sluttdeponering i godkjente deponi. Volumtallene for tungmetaller og olje var feilrapportert i Prop. 1 S (2012–2013). Overvåking

viser at vannkvaliteten i Hunnselva er forbedret de siste årene, og at miljøpåvirkningen fra industriparken er betydelig redusert.

Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt alle tidligere gitte pålegg og miljømål fra Miljødirektoratet (tidligere Klima- og forurensningsdirektoratet). Prosjektet er nå gått over i en overvåkingsfase. I oktober 2012 kom Miljødirektoratet med nye pålegg overfor Raufoss Næringspark ANS hovedsakelig knyttet til miljøovervåking og rapportering. Fortsatt vil det være

behov for overvåking av Hunnselva og oppfølging og videre drift av enkelte tiltak i industriparken der det pumpes opp og renses forurenset vann. Det kan også komme ytterligere miljøforpliktelser knyttet til historisk relatert forurensning etter den industrielle virksomheten på Raufoss. Per 1. september 2013 har det blitt utbetalt til sammen ca. 103,5 mill. kroner siden ordningen ble operativ.

Budsjettforslag 2014

Det foreslås å bevilge 8,3 mill. kroner til dekning av beregnede kostnader i 2014 knyttet til oppfyllelse av pålegg fra Miljødirektoratet. Videre foreslås det at departementet gis fullmakt til å kunne overskride bevilgningen innenfor tidligere gitte garantiramme på 124 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak IV, 2. Dersom fullmakten benyttes, vil forslag til endret bevilgning bli fremmet i endringsproposisjon i vår- eller høstsesjonen.

Eksportfinans ASA

Med hjemmel i fullmakt fra Stortinget tiltrådte Nærings- og handelsdepartementet i juni 2008 en porteføljegarantiavtale mellom Eksportfinans ASA og selskapets aksjonærer. Garantiavtalen innebærer at selskapet på nærmere angitte vilkår sikres mot verdifall i en definert portefølje av verdipapirer innenfor en totalramme på 5 mrd. kroner. Avtalen bidrar dermed til å beskytte egenkapitalen i selskapet. Staten ved Nærings- og handelsdepartementet sitt samlede ansvar er begrenset oppad til 750 mill. kroner.

Ifølge garantiavtalen er den enkelte garantist hvert år fra og med 2011 forpliktet til å foreta utbetaling til Eksportfinans ASA av et beløp som tilsvarende garantistens andel av eventuelt verdifall på likviditetsporteføljen per utgangen av februar. På den annen side skal Eksportfinans ASA foreta utbetaling til garantistene dersom det inntreffer verdistigning på porteføljen.

I første halvår 2013 har markedsverdien til den definerte likviditetsporteføljen økt som følge av at risikopremiene i markedet er blitt noe lavere. Per 31. juli 2013 utgjorde den samlede urealiserte verdistigning som omfattes av garantiavtalen 298,7 mill. kroner. Statens andel av dette var 44,8 mill. kroner. Det knytter seg en høy grad av usikkerhet til hva markedsverdien for likviditetsporteføljen vil være 28. februar 2014, som er neste dato for utveksling av garantibeløp mellom garantistene og Eksportfinans ASA. På denne bak-

grunn foreslås det at gjeldende fullmakt til å kunne foreta utgifts-/inntektsføring uten bevilgning av ut-/inn-betalinger knyttet til garantiansvar overfor Eksportfinans ASA innenfor gitt garantiramme på 750 mill. kroner, videreføres i 2014, jf. Forslag til vedtak V, 1.

Saker i tilknytning til enkeltselskaper

Cermaq ASA

Nærings- og handelsdepartementet ble ved Stortingets behandling 20. juni 2013 av Prop. 178 S og Innst. 511 S (2012–2013) gitt fullmakt til å kjøpe aksjer i Cermaq ASA opp til en eierandel på maksimalt 65 pst., og en fullmakt til å selge samtlige av statens aksjer i selskapet som del av en industriell løsning. Staten kjøpte 24. juni 2013 9,46 mill. aksjer i Cermaq ASA til kurs 108,00 kroner per aksje. Dagen etter kjøpte staten ytterligere 5 mill. aksjer til samme kurs. Statens beholdning av aksjer er etter dette 54,73 mill. aksjer, tilsvarende 59,17 pst. av aksjene i Cermaq ASA.

Norsk Eiendomsinformasjon AS

Norsk Eiendomsinformasjon AS (NE) har til nå vært plassert i målkategori 4 «Selskaper med sektorpolitiske mål». NE er et selvfinansiert IKT-selskap med ca. 70 ansatte som har vært heleid av staten siden 1992. Selskapet tilgjengeliggjør gjennom sine produkter eiendomsdata fra Grunnboken til private og offentlige kunder. NEs enerett på tilgang til eiendomsdata fra Grunnboken ble formelt avvirket 31. desember 2010 som ledd i tilpasningen til EUs viderebruksdirektiv. Ansvaret for forvaltning av Grunnboken ble samtidig flyttet til Statens kartverk.

Det grensesnittet som Kartverket gjorde tilgjengelig fra 1. januar 2011 dekket ikke fullt ut samfunnets behov for tilgang til Grunnboken. Som en konsekvens av dette ble Kartverket pliktig til å videreføre oppdatering av NEs EDR-system fram til utgangen av 2013, slik at samfunnets tilgang til eiendomsdata fra Grunnboken kunne videreføres uavbrutt. Ved overgangsperiodens utløp er NE forutsatt å være i full konkurranse med andre distributører og med samme rammevilkår som disse. Statens mål for eierskapet i NE vil da være å bidra til utviklingen av et lønnsomt IKT-selskap, som ikke lenger har enerett på distribusjon av eiendomsinformasjon fra Grunnboken. Regjeringen har derfor besluttet å plassere selskapet i målkategori 1 «Selskap med forretningsmessige mål» med virkning fra 1. januar 2014.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Store Norske fikk i desember 2011 Miljøverndepartementets tillatelse i henhold til Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) til å åpne ny gruve i Lunckefjell, nordøst for Svea. I mai 2012 ble det åpnet forbindelse mellom gruva i Svea Nord og Marthabreen og det er bygget en nesten tre kilometer lang vei på breen over til Lunckefjell. Det pågår nå arbeid inne i Lunckefjell. Oppstart er planlagt slik at det sammenfaller med avslutningen av Svea Nord-gruva. Planlagt oppstart av hovedproduksjonen er i 2015. Kullprisen har den senere tiden hatt en nedadgående trend, samtidig som kronen er styrket. Dette utfordrer selskapets lønnsomhet og likviditet. Det er viktig at selskapet gjennomfører tilpasninger som gir et mer robust økonomisk fundament. Nærings- og handelsdepartementet følger utviklingen.

Fullmakter knyttet til eierskapsforvaltningen

Ved Stortingets behandling 20. juni 2013 av Prop. 178 S og Innst. 511 S (2012–2013) Statens eierskap i Cermaq ASA ble Nærings- og handelsdepartementet gitt fullmakt til å kjøpe aksjer i Cermaq ASA slik at statens eierandel kan økes opp til 65 pst. Videre ga Stortinget fullmakt til at Nærings- og handelsdepartementet kan selge, med oppgjør i kontanter og/eller aksjer i et annet selskap i samme bransje, samtlige av statens aksjer i Cermaq ASA som en del av en industriell løsning. Departementet gjennomførte 24. og 25. juni 2013 kjøp av 14,46 mill. aksjer i Cermaq ASA. Statens eierandel i selskapet økte som følge av dette til 59,17 pst. Det synes nå ikke å være behov for å videreføre kjøpsfullmakten. Departementet foreslår imidlertid at fullmakten til å selge samtlige av statens aksjer i Cermaq ASA videreføres i 2014, jf. Forslag til vedtak XIII, 5.

Ved Stortingets behandling 12. desember 2012 av Prop. 38 S og Innst. 134 S (2012–2013) SAS AB

– deltakelse i trekkfasilitet, ble Nærings- og handelsdepartementet gitt fullmakt til å gi tilsagn om likviditetslån til SAS-konsernet innenfor en ramme på 500,5 mill. svenske kroner i perioden fram til 31. mars 2015. Videre ble departementet gitt fullmakt til å utgiftsføre eventuelle utbetalinger av likviditetslån i statsregnskapet uten bevilgning og inntektsføre uten bevilgning innbetalinger av gebyrinntekter, avdrag og renter fra lån til SAS-konsernet. Stortinget ga også Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å forvalte SAS-lånet innenfor markedsmessige rammer, herunder å gi sin tilslutning til endringer i låneavtalen og til å innvilge og sette vilkår for eventuelle endringer i lånebetingelser. Det foreslås at ovennevnte fullmakter vedrørende lån til SAS-konsernet videreføres i 2014, jf. Forslag til vedtak V, 4 og 5, VI, 3, og XIV.

Stortinget ga 15. november 2011 ved behandlingen av Prop. 145 S og Innst. 48 S (2010–2011) SAS AB – konvertible obligasjonslån, sitt samtykke til at statens eierandel i SAS AB kan reduseres ned til 10,0 pst. ved framtidige konverteringer av obligasjonslån til aksjekapital i selskapet. Det foreslås at fullmakten videreføres i 2014, jf. Forslag til vedtak XIII, 2.

I tillegg foreslås følgende tidligere stortingsvedtak videreført i statsbudsjettet for 2014:

- forslag om å kunne, innenfor visse begrensninger, overskride bevilgningen under kap. 950, post 96 for å opprettholde statens eierandeler i Yara International ASA og Kongsberg Gruppen ASA, jf. Forslag til vedtak IV, 3.
- forslag om å utgiftsføre kjøp av aksjer i Norsk Hydro ASA uten bevilgning under kap. 950, post 96 som gir staten en eierandel på opp til 39,9 pst., jf. Forslag til vedtak V, 2.
- selge aksjene i SAS AB i forbindelse med en industriell løsning, jf. Forslag til vedtak XIII, 1.
- konvertere ansvarlig lån til Secora AS til egenkapital, jf. Forslag til vedtak XIII, 3.
- redusere eierskapet i Entra Eiendom AS ned mot 33,4 pst., jf. Forslag til vedtak XIII, 4.

Kap. 3961 Selskaper under NHDs forvaltning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Garantiprovisjon, Statkraft SF	2 112	2 112	2 112
71	Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA	9 000	9 000	9 000
	Sum kap. 3961	11 112	11 112	11 112

Post 70 Garantiprovisjon, Statkraft SF

Per 31. august 2013 hadde Statkraft SF ett gjenværende lån med statsgaranti pålydende 400 mill. kroner. Basert på forfallsstrukturen for dette lånet anslås garantiprovisjonen til 2,1 mill. kroner i 2014.

Post 71 Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA

Basert på fullmakt fra Stortinget har Nærings- og handelsdepartementet tiltrådt en portefølje-garantiavtale med Eksportfinans ASA. Statens andel av garantirammen er begrenset oppad til 750 mill. kroner. Årlig garantiprovisjon skal i henhold til avtalen utgjøre 1,2 pst. av garantirammen. På denne bakgrunn foreslås bevilget 9 mill. kroner i garantiprovisjon fra Eksportfinans ASA i 2014.

Kap. 5650 Renter på lån fra Nærings- og handelsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
81	Renter på lån til Secora AS			4 000
	Sum kap. 5650			4 000

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble det bevilget 4 mill. kroner under post 81, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Post 81 Renter på lån til Secora AS

Stortinget bevilget 6. desember 2012 et konvertibelt ansvarlig lån på 50 mill. kroner til Secora AS. Lånet har en løpetid på 3 år og betingelsene er på markedsmessige vilkår. Det skal betales renter til staten etter en rentesats på 8 pst. p.a. På denne bakgrunn foreslås bevilget 4 mill. kroner i renteinntekter fra Secora AS i 2014.

Kap. 5656 Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
85	Utbytte	12 339 595	13 622 853	10 333 453
	Sum kap. 5656	12 339 595	13 622 853	10 333 453

Vedrørende 2013:

Ved St.vedt. 21. juni 2013 ble bevilgningen under post 85 redusert med 622,7 mill. kroner, jf. Prop. 149 S og Innst. 470 S (2012–2013).

Post 85 Utbytte

Det budsjetteres med nær 10 333,5 mill. kroner i utbytte fra statens aksjer under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning i 2014. Det vises til den selskapsvise fordelingen av utbyttet i tabellen under.

		(i mill. kroner)
		Forslag 2014
<i>Børsnoterte selskaper:</i>		
Norsk Hydro ASA		531,6
Yara International ASA		1 337,8
Telenor ASA		5 051,0
Kongsberg Gruppen ASA		225,0
DNB ASA		1 163,0
Cermaq ASA		1 040,3
SAS ASA		0
<i>Unoterte selskaper:</i>		
Aker Kværner Holding AS		169,5
Statkraft SF		0
Eksportfinans ASA		0
Entra Holding AS		158,0
Argentum Fondsinvesteringer AS		300,0
Mesta AS		200,0
Nammo AS		79,7
Flytoget AS		75,6
Store Norske Spitsbergen Kulkomp. AS		0
GIEK Kredittforsikring AS		2,0
Electronic Chart Centre AS		0
Norsk Eiendominformasjon AS		0
Sum		10 333,5

Det er ikke budsjettert med utbytte fra Statkraft. Bakgrunnen er at selskapet i 2013 har realisert et betydelig tap ved salg av E.ON-aksjer.

For børsnoterte selskaper har ikke Regjeringen beregnet egne anslag på utbytte i 2014, men har teknisk videreført utbetalt utbytte per aksje i 2013. Utbytteanslaget for Cermaq ASA inkluderer et ekstraordinært utbytte på 1 000 mill. kroner som følge av gevinst ved salg av datterselskapet EWOS.

Del III
Spesielle temaer

8 Likestilling

Innledning

I dag er to av tre kvinner sysselsatte, og kvinner er i flertall innenfor høyere utdanning. Det er likevel store kjønnsforskjeller i utdannings- og yrkesvalg som innebærer at kvinner utgjør en uutnyttet ressurs blant ledere, styrerepresentanter, entreprenører og eiere i næringslivet. Dette er også bakgrunnen for at kvinner utgjør en definert målgruppe i næringspolitikken.

I dette kapitlet omtales aktiviteter innenfor virkemidler på Nærings- og handelsdepartementets (NHDs) område som har relevans i likestillings-sammenheng. Videre omtales departementets oppfølging av likestillingsspørsmål i forvaltning av statens eierinteresser. Det vises også til tilstandsrapportering fordelt på kjønn for NHD og de største etatene.

Omtale av relevante virkemidler på Nærings- og handelsdepartementets område

De næringsrettede virkemiddelaktørene Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd er gitt et særskilt ansvar for å legge til rette for å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet. Aktørene skal bl.a. bidra til å få flere kvinner inn i lederstillinger, bli styremedlemmer, satse på egne bedrifter, eller en næringsrettet forskerkarriere. Det er også andre virkemidler innenfor Nærings- og handelsdepartementets ansvarsområde som har betydning i en likestillingssammenheng. Det gjelder bl.a. tilskudd til organisasjonen Ungt Entreprenørskap.

Kap. 2421 Innovasjon Norge, post 50 Innovasjon – prosjekter, fond, og post 71 Reiseliv, nettverks og kompetanseprogrammer

Innovasjon Norge har et program «Kvinner i næringslivet» som skal bidra til økt verdiskaping og innovasjon gjennom å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet som gründere, i ledelse og i styrer. Programmet består av en integrert satsing og tre særskilte ordninger. Den integrerte satsingen innebærer at Innovasjon Norge

har lagt økt vekt på å integrere mål og ambisjoner for kvinner i næringslivet i eksisterende tjenester og sektorer. I 2012 bidro Innovasjon Norge med 2,4 mrd. kroner til kvinnerettede prosjekter og bedrifter gjennom sine virkemidler. Det utgjorde om lag 34 pst. av Innovasjon Norges samlede bevilgninger. Innovasjon Norges særskilte kvinnesatsing besto i 2012 av følgende tre ordninger:

- *Ledermentor*: Dette er et utviklingsprogram for kvinnelige ledere hvor hver deltaker får sin egen mentor. Målsettingen er å få flere kvinner inn i høyere lederposisjoner og styrer ved å støtte dem i deres karriereutvikling. I 2012 ble det igangsatt egne Ledermentorprogrammer for Reiselivsnæringen og Østlandet.
- *Styrekandidatbasen*: Programmet finansierer drift av Innovasjon Norges database over aktuelle styrekandidater og gjør dermed kvalifiserte styrekandidater tilgjengelige for styreledere og valgkomiteer. Ved utgangen av 2012 var det om lag 2 400 kvalifiserte kvinner og menn som var søkbare i databasen, hvor om lag halvparten var kvinner.
- *Årets gründerkvinne*: Prisen Årets gründerkvinne ble utdelt for fjerde gang i 2012. Formålet er å framheve gode kvinnelige rollemønstre innenfor entreprenørskap.

Arbeidet som ble igangsatt med Regjeringens «Handlingsplan for meir entreprenørskap blant kvinner (2008–2013)» vil bli videreført i 2014.

Kap. 2426 SIVA SF, post 70 Tilskudd

I perioden 2006–12 har SIVA benyttet totalt 59 mill. kroner til sin satsing «Kvinnovasjon» (Kvinner og entreprenørskap). Programmet er finansiert over Kommunal – og regionaldepartementets budsjett og gjennomføres i nært samarbeid med Innovasjon Norges kvinnesatsing. I tråd med funnene i følgeevalueringen av programmet som ble avsluttet høsten 2011, er satsingen spisset i 2012. Midlene skal gå til kvinnelige gründere med ambisjon om bedriftsetablering og etablerte bedrifter med vekstambisjoner. Deltakerne skal motiveres til å bli ledere og styreledere og

kobles mot profesjonelle nettverk for økt kapitaltilgang.

I 2012 har 15 regionale samarbeidsprosjekter og 62 ulike verdiskapingsmiljøer deltatt i programmet. Rapporter fra disse miljøene viser at både antallet gründere, så vel som kvinneandelen, i selskapsmassen har økt som resultat av konkrete aktiviteter igangsatt med støtte gjennom SIVA. Andelen «kvinnebedrifter» (kvinner i ledende stilling) blant inkubatorbedriftene som ble tatt opp i inkubasjonsprogrammet i 2012 er 29 pst., mot 30 pst. for opptaket i de tre inkubatorprogrammene i 2011. For næringshageprogrammet var andelen 31 pst. i 2012, mot 29 pst. i 2011. Måltallet for andelen «kvinnebedrifter» i næringshageprogrammet er 36 pst.

Kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap

Ungt Entreprenørskap er en organisasjon som arbeider aktivt sammen med skoler og utdanningsinstitusjoner for å bidra til at alle elever og studenter får et tilbud om entreprenørskapsutdanning. Entreprenørskap i opplæringen er spesielt viktig med tanke på likestilling i samfunns- og næringsliv. Det å satse på de unge gjennom entreprenørskap i utdanningen vil styrke framtidige generasjoners holdninger til og kunnskap om entreprenørskap.

Ungt Entreprenørskap arbeider bevisst for å inkludere jenter i sine aktiviteter, bl.a. gjennom målrettede programmer som «Jenter og ledelse» i videregående skole og KAN programmet (kvinner, ambisjoner, nettverk) i høyere utdanning. Satsingen har gitt positive resultater. Rapporter viser at andelen jenter i ledelse og styrer er omtrent 50 pst. i Ungt Entreprenørskaps Ungdomsbedrifter (videregående skole).

Oppfølging av likestilling og mangfold i eierskapsforvaltningen

Nærings- og handelsdepartementet forvalter statens eierinteresser i 24 selskaper, hvorav sju allmennaksjeselskaper, ti heleide aksjeselskaper, to statsforetak, ett særlovselskap, tre deleide aksjeselskaper og ett aktiebolag (registrert i Sverige).

Det legges vekt på kompetanse, kapasitet og relevant mangfold, herunder forskjeller i erfaringsbakgrunn, når departementet foreslår personer valgt inn i styrer og bedriftsforsamlinger.

I forbindelse med oppfølgingen av kravet til kjønnsrepresentasjon i styrene i allmennaksjesel-

skaper, statsaksjeselskaper og statsforetak arbeider departementet for lik representasjon mellom kjønnene.

For deleide aksjeselskaper og svenske selskaper gjelder det ikke bestemmelser om kjønnsrepresentasjon. Men også for disse selskapene er statens mål å få en mest mulig lik representasjon mellom kjønnene. Gjennom Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt Eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi (eierskapsmeldingen), jf. Innst. 392 S (2010–2011), kommuniserer staten som eier forventninger om at selskapene ivaretar mangfold og likestilling. Det framgår av eierskapsmeldingen at Regjeringen vil arbeide for å øke andelen kvinnelige styreledere i selskap der staten er eier.

Eierskapsavdelingen i Nærings- og handelsdepartementet har styrket arbeidet med å rekruttere styremedlemmer. Departementet har en ambisjon om at det skal bli flere kvinnelige styreledere i de statlig eide selskapene.

I eierskapsmeldingen pekes det også på at selv om lovbestemt kjønnsrepresentasjon i styrene har vært et nødvendig tiltak, så er ikke dette tilstrekkelig for å sikre likestilling på alle nivå i selskapet. Kvinner innehar mer enn halvparten av plassene innen høyere utdanning, samtidig som det fortsatt er få kvinner i ledende posisjoner i norske selskaper. Regjeringen uttrykker i meldingen forventninger om at selskaper med statlig eierandel utarbeider en strategi for hvordan den beste kompetansen i selskapet benyttes, herunder hvordan kvinner kan rekrutteres til topplederstillinger. Dette vil bli tatt opp i eierdialogen med selskapene, og staten forventer at styrene er aktive på dette feltet, og at selskapene har en positiv utvikling og rapporterer på tiltak og utvikling.

Rapportering om likestilling i NHD og etater

Likestillingsloven § 1 a, diskrimineringsloven § 3 a og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 3 pålegger statlige virksomheter å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. I tillegg skal virksomhetene redegjøre for iverksatte og planlagte tiltak for å fremme likestilling. Tabellen nedenfor gir en tilstandsrapport for likestillingsområdet for Nærings- og handelsdepartementet og de seks største underliggende etater. For en nærmere redegjørelse vises det til departementets og de underliggende etaters årsrapporter for 2012.

Tilstandsrapportering kjønn

2011	Kjønnsbalanse antall og i pst.		Kvinner lønn i pst. av menns	Deltid pst.		Midlertidig ansettelse pst.		Foreldre- permisjon pst.		Legemeldt sykefravær pst.		
	Totalt	M		K	M	K	M	K	M	K	M	K
Nærings- og handelsdepartementet	199	46	54	91	3	8	8	7	1	5	1,5	4,9
Sjøfartsdirektoratet	316	65	35	85	2	5	3	1	0,3	2,8	3,4	5,6
Brønnøysund- registrene	552	40	60	84	1	12	2	4	1	4		
Norges geologiske undersøkelse	212	65	35	91	7	8	6	5	0	1,4	2,3	5,9
Patentstyret	260	39	61	85	2	19	3	5	0,3	4,6	2,6	6,3
Justervesenet	90	71	29	102	3	2	0	2	1	1	4,1	2
GIEK	63	56	44	87	1,5	6	1,5	1,5	0	5	0	0

9 Sektorovergripende miljøpolitikk

«Den overordnede målsettingen for det norske samfunnet, og for verdenssamfunnet, er at utviklingen skal være økologisk, økonomisk og sosialt bærekraftig.»

Kilde: Nasjonal strategi for bærekraftig utvikling

Utfordringer knyttet til miljø og næringsliv

Politikk for en bærekraftig utvikling er å forvalte de menneskeskapte ressursene og natur- og miljøressursene, slik at kommende generasjoner skal ha et minst like godt grunnlag for framtidig velferd som dagens generasjon har. For å oppnå en målsetting om bærekraftig utvikling må miljøpolitikk og næringspolitikk sees i sammenheng.

Selv om Norge på flere områder ligger langt fremme i miljøpolitikken, har også vår næringsvirksomhet og energiproduksjon miljømessige konsekvenser som naturinngrep, tap av naturmangfold, forurening av luft og jord og bidrag til global temperaturøkning. En god nærings- og miljøpolitikk vil søke å begrense miljøkonsekvensene innenfor rammene av en bærekraftig utvikling hvor også hensynet til langsiktig verdiskaping ivaretas.

Riktigere prising av miljø- og klimakostnader gjør det dyrere for virksomheter å forurense, gir incentiv til investeringer i miljøvennlig produksjon og bidrar til en bedre ressursbruk i samfunnet. Hvilke miljøpolitiske virkemidler som er mest hensiktsmessige, avhenger bl.a. av miljøskadens art, kostnadene og nytten av det enkelte tiltaket.

Næringslivet har en avgjørende rolle i å utvikle og ta i bruk ny miljøteknologi og å utvikle og ta i bruk mer miljøvennlige produkter. Ny teknologi er en nødvendig del av løsningen på miljø- og klimautfordringene. Utviklingen av miljøteknologi vil typisk springe ut av og bygge videre på kunnskap i eksisterende virksomheter og forskningsmiljøer. Den mest miljøvennlige teknologien er ikke nødvendigvis den mest samfunnsøkonomisk lønnsomme. Til gitt miljøeffekt bør vi ta i bruk de rimeligste tiltakene. Teknologi som skal redusere miljøskadelige utslipp bør også utvikles med tanke på kommersialisering og spredning. Formålet med teknologiutvikling er ikke teknologien

i seg selv, men de positive effektene den gir når teknologien tas i bruk.

Å løse utfordringen med å utvikle og ta i bruk mer miljøvennlig teknologi er hovedsakelig en oppgave for næringslivet. Myndighetenes oppgave er først og fremst å utforme riktige rammebetingelser som skaper insentiver og etterspørsel etter miljøteknologi.

Klimaendringer er et globalt fellesproblem. I fraværet av en ambisøs global klimaavtale har flere land satset på nasjonale og regionale tiltak for å redusere klimagassutslippene. En stram klimapolitikk kan imidlertid føre til at virksomheter nedskalerer sin aktivitet, legger ned eller lokaliserer seg i land med svake eller ingen klimareguleringer. Det globale miljøet blir ikke forbedret ved at norske bedrifter underlegges særnorske miljøkrav som gjør at virksomheter i stedet velger å etablere seg i land med lavere miljøstandarder.

Mål for Nærings- og handelsdepartementets arbeid

Det å ta miljøhensyn kan være en kilde til nyutvikling og verdiskaping. Samtidig kan ivaretagelse av miljøet være en viktig forutsetning for å opprettholde en høy verdiskapingsevne.

Flere næringer i Norge har basis i et rent miljø, f.eks. innenfor reiseliv, fiskeri og skogbruk. Videre består kraftforsyningen i Norge hovedsakelig av utslippsfri vannkraft. I tillegg har Norge en rekke virksomheter som ligger langt fremme i arbeid med miljøteknologi i dag, og som bør kunne ha gode forutsetninger for å ta sterkere markedsposisjoner på dette feltet i årene som kommer.

Regjeringen vil motivere næringslivet til å ligge i forkant for å sikre et bærekraftig framtidig næringsliv. Det er et mål for departementet å føre en aktiv innovasjonspolitik for å fremme utvikling og kommersialisering av mer miljøteknologi og miljøtjenester. Det er videre et mål for departementet å bidra til at reguleringer og andre tiltak på miljøområdet innrettes ut fra hensyn til en effektiv og bærekraftig ressursbruk.

Sentrale mål for miljøarbeidet i Nærings- og handelsdepartementet:

- Bidra til en politikk og en ressursbruk nasjonalt og internasjonalt som kan forene miljø-, nærings- og handelspolitiske hensyn
- Bidra til å utvikle og ta i bruk miljøteknologi og mer miljøvennlige varer og tjenester
- Arbeide aktivt i FNs sjøfartsorganisasjon IMO for å forebygge og redusere miljøforurensning fra skip
- Å være en miljøbevisst virksomhet som kontinuerlig arbeider for miljømessig forbedring av egen drift og de ansattes arbeidsmiljø

Resultater fra aktiviteten i 2012 og aktuelle tiltak framover

Tiltakene er knyttet til Nærings- og handelsdepartementets (NHD) fire mål og Miljøverndepartementets (MD) resultatområder.

Mål 1: Bidra til en politikk og en ressursbruk som kan forene miljø-, nærings- og handelspolitiske hensyn

NHD deltar løpende i interdepartementalt arbeid med miljøpolitiske spørsmål knyttet til nasjonal lovgivning, avgiftsutredninger og internasjonale miljø- og klimaforhandlinger.

Regjeringen la i april 2012 fram den nasjonale reiselivsstrategien Destinasjon Norge. Her framgår det at bærekraftig utvikling av Norge som reisemål er en premisse for satsingen på reiselivsnæringen. Derfor vil regjeringen satse på økt omfang av merke- og sertifiseringsordninger som stimulerer bedriftene til en bærekraftig utvikling som synliggjør at Norge er et reisemål som tar bærekraft på alvor.

Regjeringen la i mars 2013 fram en strategi for mineralnæringen. I strategien fastslår regjeringen at det er et mål for mineralpolitikken å legge til rette for en vekstkraftig og verdiskapende mineralnæring, og at mineralnæringen skal være blant verdens mest miljøvennlige og aktivt søke framtidsrettede løsninger. I strategien er det konkrete tiltak for å bidra til en bærekraftig utvikling av næringen. Etablering av en møteplass om miljøutfordringer ved mineralvirksomhet, bedre kunnskap om sjødeponi og mer systematisk vurdering av etterbruk og tilbakeføring av områder etter at mineralvirksomhet er avsluttet er blant de viktigste tiltakene på miljøområdet. Dette er tiltak som

det vil arbeides med i årene framover som ledd i oppfølgingen av mineralstrategien.

Regjeringen la i august 2013 fram en oppdatert og fornyet maritim strategi, «Stø kurs 2020», med mål om at de norske maritime næringer skal være verdens mest miljøvennlige og gå foran i utviklingen av nye løsninger. Regjeringen vil bl.a. lage en handlingsplan for grønn skipsfart.

Sammen med de øvrige EFTA-statene (Island, Liechtenstein og Sveits) har Norge utarbeidet en utgangsposisjon om bærekraftig utvikling som legges fram i alle forhandlinger om frihandelsavtaler. I forhandlinger med land hvor avskoging er en problemstilling legges det i tillegg fram en bestemmelse om bærekraftig skogforvaltning. De framforhandlede frihandelsavtalene med Costa Rica og Panama, Bosnia-Hercegovina og Montenegro inneholder alle kapitler om bærekraftig utvikling med bindende bestemmelser om arbeidstakerrettigheter og miljø. Avtalen med Hongkong SAR inneholder et kapittel om miljø med bestemmelser om klima, miljøbeskyttelse og fremme av miljøvennlig handel og teknologi, samt en sideavtale om arbeidstakerrettigheter.

Norsk Romsenters nasjonale utviklingsprogrammer som SatHav, SatLuft og SatRisk dreier seg i betydelig grad om å bidra til hjemlig gjennomføring av miljø- og ressursovervåking i samarbeid med Miljødirektoratet, Kystvakten og Kystverket. Dette omfatter temaer som spenner fra ras- og flomfare til ozon/UV-stråling og oljesøl og miljøkriminalitet.

I 2012 ble revisjonene av OECDs miljøretningslinjer for eksportkreditter og avtalen som regulerer betingelsene (som rente, betalingsprofil og tilbakebetalingstid) for offentlige eksportkreditter til fornybar energi, avsluttet. I Norge gjelder retningslinjene for de to statlige eksportkredittaktørene, Eksportkreditt Norge AS og Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK). Eksportkreditt Norge AS gir lån til kjøpere av norske eksportartikler, mens GIEK utsteder garantier til långiverne. OECDs miljøretningslinjer stiller nå høyere krav til oppfølging av sosiale spørsmål, herunder menneskerettigheter, noe som Norge har vært en pådriver for. Avtalen om fornybar energi er utvidet til å omfatte prosjekter som bidrar til reduksjon av klimagassutslipp, eksempelvis karbonfangst- og lagringsprosjekter. GIEK og Eksportkreditt Norge AS vurderer miljøforhold ved alle sakene de finansierer og plasserer sakene i bestemte miljøkategorier i henhold til OECDs retningslinjer.

Bevaring og bruk av kulturminner

NHD følger opp prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer for gamle nedlagte gruver. Departementet har i den forbindelse igangsatt prosjektet «Kulturminner ved bergverk» i samarbeid med Norsk Bergverksmuseum på Kongsberg. Prosjektet har gjennomgått bergverk og kartlagt anlegg som kan være kulturhistorisk verdifulle. Prosjektet ble ferdigstilt i 2012. Norsk Bergverksmuseum har på bakgrunn av prosjektet utarbeidet et utkast til verneplan som er oversendt til NHD.

Miljøgifter

Miljødirektoratet har fastsatt en handlingsplan for forurensningstiltak i gruveområder med antatt størst forurensningsrisiko. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) har siden 1989 gjennomført tiltak i disse områdene, og tungmetallavrenningen av kobber og sink har blitt vesentlig redusert i perioden. DMF vurderer i samarbeid med Miljødirektoratet ytterligere tiltak i disse og andre områder hvor det har vært mineralutvinning.

Sulitjelma: I Sulitjelma viser målingene at utslippene av kobber til innsjøen Langvatnet fortsatt er for høye sammenlignet med kravene fra Miljødirektoratet. Vannmengdene fra gruveområdet har de siste årene vært betydelig høyere enn i tidligere år, og dette har ført til økt metallbelastning på Langvatnet. Etter pålegg fra Miljødirektoratet fortsetter DMF i 2013 overvåkingen av vannkvaliteten som også inkluderer biologiske undersøkelser. I løpet av høsten 2013 skal det vurderes behov for gjennomføring av nye tiltak.

Løkken: Miljødirektoratet har gitt NHD pålegg om å iverksette forurensningsbegrensende tiltak ved Løkken Gruver. Høsten 2012 startet arbeidet med å utrede alternative forurensningsbegrensende tiltak. DMF har vurdert og sammenlignet alternative rensetekniske løsninger, og gitt en anbefaling om hvilke løsninger som best vil oppfylle miljøkravene i pålegget fra Miljødirektoratet. NHD mottok forslag til tiltaksplan 1. mai 2013. Forslag til tiltaksplan er sendt på høring med høringsfrist 15. august 2013. NHD vil etter dette legge fram forslag til forurensningsbegrensende tiltak.

Folldal: MD har pålagt NHD å gjennomføre tiltak for å redusere forurensningen fra gruveområdet i Folldal. Målingene viser ingen endring i metallavrenningen fra gruvemassene, og metallavrenningen ligger fortsatt over kravet fra foru-

rensningsmyndighetene. I løpet av sommeren og høsten 2013 vil det bli gjennomført laboratorieforsøk på vann fra Folldal samt gjennomføring av et pilotforsøk i et mobilt feltlaboratorium.

Søve: Staten ved NHD har påtatt seg å bekoste og gjennomføre opprydning etter virksomheten til statsaksjeselskapet AS Norsk Bergverk ved Søve i Telemark. Opprydningen er nå i en forberedende fase. Institutt for energiteknikk (IFE) utførte i 2012 på oppdrag for departementet prøvetaking for å få et bedre informasjonsgrunnlag om omfanget av forurensede masser, og en kartlegging av aktuelle tiltaksløsninger. NHD har etter pålegg fra Statens strålevern oversendt tiltaksplan for opprydningen, og Statens strålevern har sendt denne på offentlig høring. Departementet forventes å motta et pålegg om opprydning fra Statens strålevern etter at innspillene fra høringsrunden er vurdert. NHD tar sikte på å få gjennomført opprydningstiltakene i 2014.

Raufoss: Med statlig støtte er det gjennomført miljøtiltak i Raufoss Industripark siden 2004. Tiltakene har gitt en betydelig forbedring av miljøkvaliteten i parken. Overvåking viser at vannkvaliteten i Hunnselva er forbedret de siste årene, og at miljøpåvirkningen i elva fra industriparken er betydelig redusert. Oppryddingsprosjektet på Raufoss har oppfylt alle gitte pålegg fra Miljødirektoratet og de miljømålene som er satt. Prosjektet er nå gått over i en overvåkingsfase. I oktober 2012 kom Miljødirektoratet med nye pålegg overfor Raufoss Næringspark ANS hovedsakelig knyttet til miljøovervåking og rapportering. Fortsatt vil det være behov for overvåking av Hunnselva og oppfølging og videre drift av enkelte tiltak i industriparken.

Avfall og gjenvinning

Avfall er en ressurs som kan anvendes som råstoff for nye produkter og tjenester gjennom gjenbruk og materialgjenvinning. Ved å stimulere til økt gjenbruk kan avfallshåndtering være et viktig bidrag til å redusere miljøutslipp fra deponering og avfallsforbrenning. Gjenvinning medfører dessuten normalt mindre energibruk og lavere klimagassutslipp enn uttak og bearbeiding av nye råvarer.

Norge har et nasjonalt mål om at mengden avfall til gjenvinning (materialgjenvinning og energitnyttelse) skal være om lag 75 pst. i 2010 med en videre opptrapping til 80 pst. på lengre sikt. I 2011 lå gjenvinningsgraden på 87 pst. og dagens gjenvinningsmål for avfall er dermed nådd. Tal-

lene omfatter ikke farlig avfall, lett forurensede masser og avfall med ukjent behandlingsmåte.

Hva som er hensiktsmessige avfallsforebyggende tiltak og hvordan disse kan utløses, vil variere med ulike typer avfall og de ulike sektorene som genererer avfallet. I valget mellom ulike tiltak og behandlingsformer på avfallsområdet legger NHD særlig til grunn samfunnsøkonomiske vurderinger og «føre-var»-prinsippet.

Klimaendringer

Regjeringen la i april 2012 fram Meld. St. 21 (2011–2012) Norsk klimapolitikk (klimameldingen), som inneholder tiltak for å redusere klimagassutslippene og fremme teknologiutvikling. NHD deltok i utformingen av tiltakene og vil bidra i arbeidet med å følge opp klimameldingen.

NHD ledet i 2012 arbeidet med å vurdere utformingen av en ny norsk ordning for karbonpriskompensasjon. Formålet med ordningen er å motvirke karbonlekkasje som følge av at norsk industri, i likhet med industrien i resten av Europa, står overfor et karboninnslag i kraftprisen som konkurrerende virksomheter i land utenfor Europa i stor grad ikke har. Hovedutformingen av en norsk kompensasjonsordning ble presentert i Prop. 1 S (2012–2013). Stortinget ga ved budsjettbehandlingen for 2013 sin tilslutning til Regjeringens forslag om å etablere en slik ordning. Ordningen forvaltes av Miljødirektoratet.

Skipsfarten vil som andre næringer møte krav om mindre utslipp av klimagasser. Det legges derfor stor vekt på å utvikle teknologi som reduserer utslippene enten ved å benytte lav-utslipp drivstoff (f.eks. LNG), fornybar energi, redusere forbruket av drivstoff eller ved rensing av avgasser. Satsing innenfor disse områdene gjennom Innovasjon Norge og Norges forskningsråd videreføres. Norges forskningsråd vil i MAROFF-programmet prioritere forskningsprosjekter med temaene miljø, avansert transport og logistikk og krevende miljøvennlige maritime operasjoner.

Norske myndigheter arbeider for å øke bevisstheten om verdensrommets rolle innenfor klimaovervåkning og deltar aktivt i den europeiske romorganisasjonen ESAs arbeid med å utvikle nye satellitter for klima- og miljøforskning. Norge deltar også i det europeiske jordobservasjonsprogrammet Copernicus. Fra 2014 vil det under dette programmet bli skutt opp en rekke miljø- og klimaovervåkingssatellitter, som vil ha god dekning i nordområdene. Copernicus er det europeiske bidraget til Global Earth Observation System of Systems (GEOSS), som er et verdens-

omfattende samarbeid om jordobservasjon. I framtiden vil dette systemet kunne gi oss viktig informasjon om bl.a. klimaendringer og naturkatastrofer. Nyttan av satellittbasert teknologi i klima- og miljøpolitikken er omtalt i Meld. St. 32 (2012–2013) Mellom himmel og jord: Norsk romvirksomhet for næring og nytte.

Oljeforurensning

Norge har lang erfaring i å bruke radarbilder fra satellitter til å overvåke oljesøl og ulovlig fiske. Mesteparten av denne varslingstjenesten utøves av Kongsberg Satellite Services AS (KSAT). Europas nye radarsatellitt, Sentinel-1, som nå er under bygging i ESA, vil få en sentral rolle i framtidens oljesølovervåking.

Mål 2: Bidra til å utvikle og ta i bruk miljøteknologi og mer miljøvennlige varer og tjenester

Norges forskningsråd

Miljøspørsmål og kunnskap om miljøproblemenes årsaker, virkninger og løsninger er sektorovergripende. Forskning på feltet er avhengig av faglig samarbeid på tvers av faggrenser og sektorer. Miljørelevant forskning er derfor utbredt i satsinger som har andre hovedformål. Norges forskningsråd følger opp miljørelevant forskning gjennom brukerstyrte prosjekter innenfor de fleste av sine programmer. Miljørettet forskning innenfor marin og maritim sektor inkluderer forskning både på miljøkonsekvenser av påvirkninger i marine økosystemer og hvordan virksomheter innenfor disse sektorene kan drives med mindre miljøkonsekvenser. En rekke av de andre brukerstyrte programmene bidrar også med miljørelevant forskning innenfor klima, energi og industri. Norges forskningsråd vurderer også miljøkonsekvenser ved hvert enkelt prosjekt.

NHDs bevilgning er i hovedsak rettet mot bærekraftig energi og miljøteknologi, gjennom programmer som Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA), NANO2021, EnergiX som er ny program-satsing innenfor miljøvennlig energi etter Renergi-programmet, og MAROFF.

Innovasjon Norge

Innovasjon Norge har de senere årene benyttet betydelige midler til miljøprosjekter. De fleste miljørettede tiltakene som Innovasjon Norge har vært involvert i de senere årene, er prosjekter der utvikling eller implementering av et miljøprodukt

eller miljøtjeneste har stått sentralt. Innovasjon Norge bidrar med nettverksaktiviteter inn i flere prosjekter som har miljø som hovedfokus, og selskapet har samarbeidet med flere bedriftsnettverk innenfor miljøteknologi.

Innovasjon Norge støtter innovative norske bedrifter innenfor sektorene fornybar energi og miljø, slik at de kan bli mer konkurransedyktige. Innovasjon Norge har benyttet virkemidler innenfor nettverk, profilering, kompetanse, rådgivning og finansiering. Energi- og miljøsatsingen i Innovasjon Norge omfatter områdene energisystemer, energieffektivisering, klimavennlig energi og transport, rent vann, ren luft og fangst og lagring av CO₂.

Innovasjon Norge har i perioden 2011–13 hatt sekretariatet for «Program for miljøteknologi». Videre har selskapet fungert som et kompetansesenter for miljøteknologi og har veiledet søkere i det samlede tilbudet av virkemidler med relevans for utvikling og kommersialisering av miljøteknologi.

Nasjonal strategi for miljøteknologi

Nærings- og handelsministeren og miljø- og utviklingsministeren lanserte våren 2011 Regjeringens strategi for miljøteknologi, «Næringsutvikling og grønn vekst». Strategien har to hovedformål: Å legge til rette for nasjonal verdiskaping og næringsutvikling og å bidra til at vi når våre miljømål. Tiltakene i strategien inngår som sentrale deler av både nærings- og miljøpolitikken. Det største enkelttiltaket i strategien var et «Program for miljøteknologi» på 500 mill. kroner over perioden 2011–13. Programmet fremmer private investeringer i kommersialisering av miljøteknologi og stimulerer til nettverksbygging og samarbeid mellom leverandører av sammensatte systemer og løsninger.

Relevante forskningsprogrammer i EU

Norge deltar i EUs Competitiveness and Innovation Programme (CIP). CIP består av tre ulike delprogrammer som alle skal fremme bærekraftig innovasjon. NHD har koordineringsansvaret for CIP i Norge og ansvaret for å ivareta innovasjons- og entreprenørskapsdelen av programmet.

Tiltaket «Eco-Innovation» inngår som en del av innovasjons- og entreprenørskapsdelen i CIP, og støtter utvikling av nye miljøvennlige produkter, produksjonsprosesser og forretningsmodeller. Norske bedrifter kan søke om delfinansiering til miljøprosjekter i «Eco-Innovation». Målet er at

innovative løsninger skal nå ut til et større marked og være med på å løse felles europeiske miljøproblemer samtidig som konkurranseevne og økonomisk vekst blir ivaretatt. I 2012 fikk en norsk bedrift delfinansiering gjennom «Eco-Innovation».

Friluftsliv

I 2013 er det startet opp et nytt forskningsprosjekt REISEPOL. Høyskolen i Buskerud har fått tildelt støtte fra Norges forskningsråd til et fireårig forskningsprosjekt der bærekraft er et av forskningsområdene.

Innovasjon Norge har utviklet en merkeordning for bærekraftige reiselivsdestinasjoner, og lanserte sammen med nærings- og handelsministeren den nye ordningen i mars 2013. Merkeordningen høster stor internasjonal oppmerksomhet og bidrar til å heve bærekraftsarbeidet fra bedrifts nivå til destinasjonsnivå, noe som er å betrakte som en positiv utvikling i betydningen av bærekraft i reiselivsarbeidet.

Helhetlig hav- og vannforvaltning

Skip har mulighet til å transportere store godsmengder med relativt høy energieffektivitet og lave utslipp per produkt. I tillegg gir infrastrukturen til sjøtransport begrensede naturinngrep. Det er likevel en rekke miljøutfordringer ved skipsfart. Den økte etterspørselen etter transporttjenester kan med dagens teknologi utfordre rammene for en bærekraftig utvikling. Dette skyldes bl.a. at driften medfører utslipp av CO₂, NO_x, svovel og partikler. Videre kan skip frakte organismer i ballastvann og på skrog over store avstander, noe som kan innebære en trussel mot marine ressurser. I tillegg arbeides det for mer miljøvennlige løsninger som innebærer at skip designes, bygges, utstyres, driftes og resirkuleres på en måte som bidrar til minst mulig utslipp. Regjeringen er opptatt av at de norske maritime næringene skal ligge i front på miljøområdet. I Regjeringens maritime strategi er målsetningen at de norske maritime næringer skal være verdens mest miljøvennlige og gå foran i utviklingen av nye løsninger.

Langtransporterte luftforurensninger

Miljøavtalen om begrensnings av NO_x-utslipp mellom 14 næringsorganisasjoner og MD ble inngått i 2008. Avtalen skal bidra til at Norge kan opprettholde sine internasjonale forpliktelser i Gøteborg-

protokollen, som regulerer utslipp som fører til sur nedbør. Miljøavtalen ble videreført i 2010.

NO_x-fondet har ført til utvikling av nye og bedre miljøteknologiske løsninger for gassdrift og LNG. Støtte fra fondet har bl.a. ført til en betydelig økning av skip med LNG som drivstoff i Norge.

Mål 3: Arbeide aktivt i IMO for å forebygge og redusere miljøforurensning fra skip

FNs maritime organisasjon (IMO) utvikler internasjonalt regelverk for sjøsikkerhet og miljø. NHD representerer Norge bl.a. på IMOs generalforsamling og IMOs Råd. IMO har utviklet et omfattende regelverk for å redusere miljøutslipp fra skip, herunder avverge akutt miljøforurensning fra skip. Norge bidrar aktivt i dette arbeidet.

Klimaendringer

Skipsfarten er viktig for verdenshandelen, og det forventes vekst i skipstransport fram til 2020. Norge arbeider aktivt i IMO for å etablere ytterligere krav til klimagassreduksjon fra skipsfartsnæringen. NHD medvirker til dette arbeidet.

Helhetlig hav- og vannforvaltning

Skip på over 300 bruttotonn er pålagt å ha et automatisk identifikasjonssystem, AIS, som sender

informasjon om bl.a. skipets posisjon, fart, kurs, last og identitet. Den norske AIS-satellitten, som ble skutt opp sommeren 2010, gir et langt større dekningsområde enn det landbaserte AIS-stasjoner kan gjøre alene. AIS-satellitten er blitt et virkemiddel for sjøredning og i kampen mot internasjonal miljøkriminalitet til sjøs, særlig i nordområdene. En oppfølgersatellitt planlegges skutt opp i 2013. Videre er det installert en norskprodusert AIS-mottaker ombord på den internasjonale romstasjonen.

Mål 4: Nærings- og handelsdepartementet skal være en miljøbevisst virksomhet som kontinuerlig arbeider for miljømessig forbedring av egen drift og de ansattes arbeidsmiljø

Departementet har innført miljøledelse og skal høsten 2013 sammen med det øvrige departementsfellesskapet sertifiseres etter en felles europeisk miljøstandard, Eco-Management and Audit Scheme (EMAS).

For å sikre at departementet ivaretar miljøledelse på en god måte er det vedtatt en miljøhandlingsplan hvor departementet har valgt å sette fokus på enkelte miljøaspekter med klare mål og tiltak. NHDs miljøhåndbok inneholder departementets interne miljøpolitikk knyttet til bygg, energibruk, innkjøp, avfall, IKT, transport og samarbeid på miljøledelse.

10 Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper

Retningslinjene har til hensikt å formidle hvilke forhold staten vil legge vekt på i sin stemmegivning når lederlønsfastsettelsen behandles på selskapets generalforsamling, foretaksmøte e.l. De reflekterer også statens holdning til disse spørsmålene i selskaper der lederlønsfastsettelse ikke er egen sak på generalforsamlingen.

Retningslinjene gjelder for statsforetak, regionale helseforetak, særlovsselskaper, statsaksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og aksjeselskaper hvor staten har en direkte eierandel. Selskaper hvor staten har indirekte eierskap eller porteføljeinvesteringer, gjennom f.eks. Argentum Fondsinvesteringer AS og Statens Pensjonsfond, omfattes ikke av retningslinjene.

Retningslinjene gjelder ledende ansatte, jf. definisjoner nedenfor. Eierdepartementene vil legge til grunn et «følg eller forklar»-prinsipp ved håndhevelsen av retningslinjene.

Retningslinjene endrer ikke styrets ansvar eller rollefordelingen mellom generalforsamling og styre.

Der hvor næringsspesifikt regelverk stiller strengere eller mer detaljerte krav til selskapene, har slikt regelverk forrang i forhold til disse retningslinjene.

Med virkning fra 1. april 2011 er det fastsatt følgende veiledende retningslinjer:

Definisjoner

- *Ledende ansatte* omfatter daglig leder og andre ledende ansatte, jf. Ot.prp. nr. 55 (2005–2006) som viser til regnskapsloven og allmennaksje-lovens regler om «ledende ansatte».
- Med *godtgjørelsesordning* menes i disse retningslinjene en lønnspakke bestående av ett eller flere av følgende elementer: fast lønn, variabel lønn (bonus, aksjeprogram, opsjoner og tilsvarende) og andre goder (pensjonsytelser, etterlønsordninger, frynsegoder og tilsvarende).
- Med *opsjoner* som avlønningsform menes her rett til å kjøpe aksjer til på forhånd avtalt pris.

Retningslinjene sidestiller opsjonsavtaler hvor eventuell gevinst utbetales direkte uten foregående fysiske transaksjoner (syntetiske opsjoner) med alminnelige opsjoner, jf. regnskapslovens krav til rapportering.

- Med *aksjeprogram* menes ordninger med direkte aksjeeierskap uten foregående opsjon. Dette kan innebære at den ansatte får aksjen som betaling, rabatt ved aksjekjøp eller bonusutbetaling med betingelse om å kjøpe aksjer. Retningslinjene omfatter ikke aksjespareprogram for alle ansatte.
- *Sluttvederlag* omfatter her kompensasjoner i tilknytning til fratredelse og kan inneholde etterlønn, arbeidsfrie perioder, andre finansielle ytelser og naturalytelser.

Hovedprinsipper for fastsettelse av godtgjørelsesordninger

- Lederløningene i selskaper med helt eller delvis statlig eierskap skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper. Selskapene skal bidra til moderasjon i lederløningene.
- Hovedelementet i en godtgjørelsesordning bør være den faste grunnlønnen.
- Ordningene må utformes slik at det ikke oppstår urimelig godtgjørelse på grunn av eksterne forhold som ledelsen ikke kan påvirke.
- De enkelte elementer i en lønnspakke må vurderes samlet, med fast lønn, eventuell variabel lønn og andre goder som pensjoner og sluttvederlag som en helhet. Styret skal ha en oversikt over den samlede verdi av den enkelte leders avtalte godtgjørelse og redegjøre for dette på en lett tilgjengelig måte i selskapets regnskaper.
- Det er hele styrets ansvar å fastsette retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Daglig leders godtgjørelse fastsettes av styret.
- I børsnoterte selskaper og selskaper som ikke defineres som små foretak⁵, bør styret etablere

et eget godtgjørelsesutvalg som forbereder styrets behandling av lederlønnssaker.

- Styret må påse at lederlønnsordningene ikke gir uheldige virkninger for bedriften eller svekker selskapets omdømme.
- Godtgjørelse for styrearbeid skal ikke være prestasjonsbasert eller variabel.
- Personer i ledelsen skal ikke ha særskilt godtgjørelse for styreverv i andre selskaper i samme konsern.
- Avtaler inngått før ikrafttreden av disse retningslinjene kan opprettholdes.

Opsjoner

- Opsjoner og andre opsjonslignende ordninger skal ikke benyttes i selskaper der staten har eierandel.

Aksjeprogrammer

- Aksjeprogrammer kan benyttes dersom de er særlig egnet til å nå langsiktige mål for selskapets utvikling, og der de bransjemessige forhold ligger til rette for bruk av slike ordninger. Aksjebasert avlønning må utformes slik at den bidrar til langsiktig innsats for selskapet og bør innebære bindingstid på aksjene på minst tre år.

Variabel lønn

Eventuell variabel lønn skal bygge på følgende prinsipper:

- Det må være klare sammenhenger mellom de mål som ligger til grunn for den variable lønnen, og virksomhetens mål.
- Variabel lønn må være basert på objektive, definerbare og målbare kriterier.
- Kriteriene skal være basert på forhold lederen kan påvirke.
- Flere relevante målekriterier bør legges til grunn.
- En ordning med variabel lønn må være transparent og klart forståelig. Ved redegjørelse for ordningen er det vesentlig å få belyst den forventede og den maksimale utbetalingen for hver enkelt deltaker i programmet.
- Ordningen skal være tidsbegrenset.
- Samlet variabel lønn det enkelte år bør ikke overstige seks måneders fastlønn, med mindre særskilte hensyn tilsier det.

Pensjonsytelser

- Pensjonsvilkår skal være på linje med andre ansattes vilkår i selskapet.
- Pensjonsytelser basert på et pensjonsgrunnlag over 12 G skal, for den delen som går ut over 12 G, organiseres som innskuddspensjon, med innskuddet begrenset til maksimalt 30 pst. av fastlønn ut over 12 G. Innbetaling av innskuddspensjon skjer til en separat juridisk enhet atskilt fra foretaket med bindende virkning.
- Der virksomheten er helt eller delvis finansiert over statsbudsjettet, bør samlet pensjonsgrunnlag ikke overstige 12 G, med mindre konkurransemessige hensyn tilsier det.
- Ved avtale om pensjon skal det tas utgangspunkt i opptjeningstid som gjelder for tilsvarende andre ansatte i virksomheten.
- Det skal tas hensyn til pensjon som er opptjent fra andre stillinger.
- Samlet godtgjørelsesgrad bør ikke overstige 66 pst. av lønn.
- Ut over en eventuell ytelsesordning begrenset til et pensjonsgrunnlag på 12 G, skal det for virksomheter ikke lenger påløpe noen utbetalinger av pensjonsytelser når lederen ikke lenger er ansatt i virksomheten.
- Styret må ha oversikt over de totale kostnadene av pensjonsavtalen før den inngås.

Sluttvederlag

- I forhåndsavtale hvor toppleder fraskriver seg bestemmelsene om oppsigelsesvern i arbeidsmiljøloven, kan det avtales sluttvederlag. Sluttvederlag bør ikke benyttes ved frivillig avgang.
- Samlet godtgjørelse for sluttvederlag som inkluderer godtgjørelse for oppsigelsestid og sluttvederlag, bør ikke overstige 12 månedslønner.
- Ved ansettelse i ny stilling eller ved inntekt fra næringsvirksomhet som vedkommende er aktiv eier av, bør sluttvederlaget reduseres med et forholdsmessig beløp beregnet på grunnlag av den nye årsinntekten. Reduksjon kan først skje etter at vanlig oppsigelsestid for stillingen er ute.
- Sluttvederlag kan holdes tilbake hvis vilkårene for avskjed foreligger, eller hvis det i perioden hvor det ytes sluttvederlag, oppdages uregelmessigheter eller forsømmelser som kan lede til erstatningsansvar eller at vedkommende blir tiltalt for lovbrudd.

⁵ Lov 17. juli 1996 nr. 56 om årsregnskap (regnskapsloven).

11 Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Nærings- og handelsdepartementet

I henhold til rundskriv fra Finansdepartementet skal det gis en samlet framstilling av ansettelsesvilkårene til lederne i heleide statlige foretak i fagproposisjonene. For Nærings- og handelsdepartementet omfatter oversikten følgende selskaper:

Argentum Fondsinvesteringer AS

Administrerende direktør Nils E. Joachim Høegh-Krohn mottok kr 3 235 000 i fastlønn og kr 1 867 000 i variabel lønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 204 000. Administrerende direktør har en innskuddsbasert pensjonsordning og avtale om innskudd til livrente som totalt er kostnadsført med kr 375 000 i 2012.

Electronic Chart Centre AS

Administrerende direktør Robert Sandvik mottok kr 1 054 000 i fastlønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 23 000, mens pensjonskostnaden utgjorde kr 6 000. Administrerende direktør har pensjonsordning gjennom Statens Pensjonskasse og har ingen etterlønn ved opphør av ansettelsesforholdet.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S

Administrerende direktør Per Åsmund Andersson mottok kr 1 695 000 i fastlønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 100 000. Pensjonskostnaden til administrerende direktør utgjorde kr 489 000.

Administrerende direktør inngår i samme ordinære alderspensjonsordning (67 år) som øvrige ansatte, men inngår ikke i førtidspensjonsordning fra 60 år. Det foreligger ikke sluttvederlagsordning eller bonusordning for administrerende direktør.

Kings Bay AS og Bjørnøen AS

Ole Øiseth er administrerende direktør for begge selskapene. Han mottok kr 791 000 i fastlønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 9 000. Pensjonskostnaden til administrerende direktør utgjorde kr 7 000.

Eksportkreditt Norge AS

Eksportkreditt Norge ble stiftet 25. juni 2012 og hadde sin første virkedag 2. juli 2012. Administrerende direktør Jarle Roth tiltrådte høsten 2012 og mottok kr 580 000 i fastlønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 30 000. Pensjonskostnaden til administrerende direktør utgjorde kr 118 000 i 2012.

Entra Holding AS

Kyrre Olaf Johansen fratradte stillingen som administrerende direktør i april 2012. I perioden fra april til oktober var Rune Olsø konstituert administrerende direktør, mens Anne Harris var konstituert administrerende direktør fra oktober 2012 til januar 2013. Styret ansatte i desember 2012 Klaus-Anders Nysteen som ny administrerende direktør i selskapet. Nysteen tiltrådte stillingen 29. januar 2013.

Kyrre Olaf Johansen hadde en fastlønn på kr 3 496 000. Han mottok kr 611 000 i variabel lønn og kr 204 000 i annen godtgjørelse i 2012. Pensjonskostnaden utgjorde kr 131 000.

Rune Olsø hadde en fastlønn på kr 2 810 000. Han mottok kr 497 000 i variabel lønn og kr 496 000 i annen godtgjørelse i 2012. Pensjonskostnaden utgjorde kr 158 000.

Anne Harris hadde en fastlønn på kr 2 684 000. Hun mottok kr 512 000 i variabel lønn og kr 115 000 i annen godtgjørelse i 2012. Pensjonskostnaden utgjorde kr 158 000.

Ny administrerende direktør i Entra, Klaus-Anders Nysteen, har i 2013 en fastlønn på kr 2 850 000 og en individuell pensjonsavtale med

innskuddspensjon på 30 pst. av fastlønn over 12 G. Administrerende direktør er ikke innlemmet i selskapets resultatlønnordning, men har rett til seks måneders etterlønn basert på grunnlønnen.

Investinor AS

Eierskapet i Investinor ble i desember 2012 overført fra Innovasjon Norge til staten ved Nærings- og handelsdepartementet.

Administrerende direktør Geir Ove Kjesbu mottok kr 2 103 000 i fastlønn, kr 233 000 i variabel lønn og kr 97 000 i annen godtgjørelse i 2012. Pensjonskostnaden for året utgjorde kr 79 000.

Flytoget AS

Administrerende direktør Linda Bernander Silseth mottok kr 1 927 000 i fastlønn, kr 316 000 i variabel lønn og kr 152 000 i annen godtgjørelse i 2012. Pensjonskostnaden utgjorde kr 113 000.

Administrerende direktør har avtale om forlenget gjensidig oppsigelsestid i seks måneder. Dersom selskapet sier opp ansettelsesforholdet, gis i tillegg 12 måneders etterlønn. Etterlønn samordnes fullt ut med andre arbeidsinntekter.

Administrerende direktør inngår i selskapets kollektive pensjonsordning. Denne gir en pensjonsytelse på 66 pst. av sluttlønn (inntil 12 G), forutsatt full opptjening i selskapet ved fylte 67 år. Bonus er fastsatt til maksimalt tre måneders lønn.

Mesta AS

Administrerende direktør Harald Rafdal mottok kr 2 697 000 i fastlønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 214 000 og årets pensjonskostnad kr 1 481 000.

Administrerende direktør har avtale om seks måneders lønn i oppsigelsestiden og 12 måneders etterlønn. Administrerende direktør er medlem av selskapets kollektive pensjonsordning og har rett til 66 pst. av lønn ved oppnådd pensjonsalder. Administrerende direktør har avtalesfestet rett til å fratruke ved fylte 65 år.

Norsk Eiendomsinformasjon as

Administrerende direktør Per Chr. Selmer mottok kr 1 497 000 i fastlønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 188 000 og pensjonskostnaden utgjorde kr 496 000 for 2012.

Stig W. Seljeseth tiltrådte som ny administrerende direktør i Norsk Eiendomsinformasjon as 1. mars 2013.

SIVA SF

Administrerende direktør Harald Kjelstad mottok kr 1 539 000 i fastlønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 153 000. Pensjonskostnaden utgjorde kr 623 000.

Etter styrets beslutning eller ved vesentlige endringer av SIVAs virksomhet har administrerende direktør rett og/eller plikt til å fratruke sin stilling. Han har likevel rett til å arbeide som senior-konsulent og opprettholde lønn og andre ytelser inntil redusert arbeidsplikt kan iverksettes fra fylte 60 år eller ved full pensjonering fra og med 67 år. Redusert arbeidsplikt innebærer inntil 50 pst. av full stilling og 66 pst. av full lønn. Pensjonsrettighetene, som også omfatter pensjonsmessig dekning for lønn over 12 G, opprettholdes som om han var fullt yrkesaktiv.

Statkraft SF

Konsernsjef Christian Rynning-Tønnesen mottok kr 4 295 000 i fastlønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 165 000. Pensjonskostnaden var kr 2 479 000.

Konsernsjefen har en pensjonsalder på 67 år med en pensjonsytelse på 66 pst. av årslønnen forutsatt full opptjeningstid på 30 år.

Konsernsjefen har avtale om stillingsendring etter fylte 62 år. Avtalen innebærer at det på ethvert tidspunkt etter fylte 62 år foreligger en gjensidig rett for vedkommende eller selskapet til å be om, eller bli bedt om, å fratruke konsernsjefstillingen uten nærmere begrunnelse. Gjør en av partene denne retten gjeldende, skal vedkommende tilbys en annen stilling med en lønn på 75 pst. av konsernsjeflønnen – og en arbeidstid på inntil 50 pst. fram til avtalt pensjonsalder. Lederlønnspolitikken er i dag endret, og nye slike avtaler vil ikke bli inngått.

Gjensidig oppsigelsestid for konsernsjef er avtalt til seks måneder. Ved mer enn to års ansettelsestid er arbeidsgivers oppsigelsestid seks måneder. Det er avtalt en særskilt etterlønn ved oppsigelse fra arbeidsgiver med kortere frist enn ovennevnte.

I avtalen fraskriver konsernsjefen seg rettighetene i arbeidsmiljølovens bestemmelser om oppsigelsesvern. Dersom arbeidsgiver benytter denne oppsigelsesadgangen, har konsernsjefen rett til et sluttvederlag på inntil 12 månedslønner utover avtalt oppsigelsestid. Sluttvederlaget skal reduseres etter fastsatte regler dersom vedkommende har annen inntekt innenfor utbetalingsperioden. Avtalen er inngått i henhold til Retnings-

linjer for ansettelsesvilkår for ledere i heleide statlige foretak og selskaper av 28. juni 2004. Lederlønnspolitikken er i dag endret slik at forhåndsavtalte etterlønnssavtaler ikke blir inngått, jf. Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper.

Innovasjon Norge

Administrerende direktør Gunn Ovesen mottok kr 2 151 000 i fastlønn for 2012. Annen godtgjørelse utgjorde kr 104 000. Pensjonskostnaden utgjorde kr 269 000. Det er ikke inngått noen etterlønnssavtale med administrerende direktør ut over ordinære oppsigelsesvilkår på seks måneder.

12 Tilskuddsforvaltning

I bestemmelser om økonomistyring i staten framgår det at departementene skal gi en presentasjon for Stortinget av hovedelementer i tilskuddsforvaltningen og av sammenhengen mellom dem når det fremmes forslag om en ny tilskuddsordning. Ved forslag om ny årlig bevilgning til en eksisterende tilskuddsordning kan det alternativt vises til premissene for tidligere bevilgningsvedtak. Hovedelementene må imidlertid vurderes og presenteres på nytt med jevne mellomrom. Hovedelementene omfatter:

- mål for tilskuddsordningen
- kriterier for måloppnåelse
- tildelingskriterier, herunder beregningsregler
- oppfølging og kontroll
- evaluering

Nærings- og handelsdepartementet har lagt opp til en full presentasjon av samtlige av disse elementene i denne proposisjonen. I postomtalen knyttet til den enkelte tilskuddsordning er det redegjort for de tre førstnevnte strekpunktene for hver ordning, i noen tilfelle grupper av ordninger. For de to siste strekpunktene er det i utgangspunktet lagt til grunn felles opplegg for samtlige ordninger, eventuelt med visse mindre tilpasninger. Oppfølging, kontroll og evaluering skal dimensjoneres og vurderes i forhold til formålet med ordningen og ha et rimelig omfang i forhold til nytten og kostnadene forbundet med disse aktivitetene.

Normalt vil det viktigste elementet i oppfølging og kontroll av tilskuddsordningene som Nærings- og handelsdepartementet eller noen av departementets underliggende virksomheter eller andre forvalter, bestå i å gjennomgå, vurdere og gi tilbakemelding om rapportering fra tilskuddsmottaker. De som forvalter ordningen, skal vurdere om rapporteringen tilsier at midlene er brukt i overensstemmelse med forutsetningene og om krav til måloppnåelse er oppfylt. På grunnlag av denne gjennomgangen må det vurderes om det er behov for ytterligere oppfølgings- eller kontrolltiltak, spesielt dersom gjennomgangen avdekker muligheter for uregelmessigheter. Dette kan eksempelvis omfatte stikkprøvekontroll for prøving av data som ligger til grunn for utarbeidelse av innrapportert informasjon, nærmere regnskapsgjennomgang eller annen kontroll med at midlene har blitt nyttet som forutsatt.

Nærings- og handelsdepartementet skal med noen års mellomrom sørge for at formålet med en tilskuddsordning og anvendelsen av tilskuddsmidlene blir evaluert for å innhente informasjon om ordningen er effektiv i forhold til ressursbruk, organisering og fastsatte mål. Frekvens og omfang av evalueringer skal ta utgangspunkt i en vurdering av risiko og vesentlighet, omfang og kvalitet på innsendt rapportering og i hvilken grad det er mulig å beskrive de årlige resultatene gjennom den ordinære rapporteringen fra tilskuddsmottaker.

13 Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Norsk Romsenter

Innledning

Det er i tilknytning til budsjettproposisjonen for 2014 utarbeidet tre standardtabeller med følgende nøkkeltall for Norsk Romsenter:

Tabell 1 Utgifter og inntekter etter art: Formålet med tabellen er å vise virksomhetenes brutto utgifter og inntekter basert på kontantprinsippet og artsinndelt etter samme prinsipper som gjelder for de bruttobudsjetterte virksomhetene. Tall for årene 2010–12 og 2013 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 2 Inntekter etter inntektskilde: De fleste nettobudsjetterte virksomheter har flere inntektskilder, og formålet med tabellen er å gi en oversikt over de ulike inntektskildene. Tall for årene 2010–12 og 2013 er basert på henholdsvis virksomhetens regnskaper og interne budsjett.

Tabell 3 Virksomhetenes kontantbeholdning per 31. desember med spesifikasjon av de formål kontantbeholdningene skal benyttes til: Formålet med tabellen er å vise de totale overføringer til neste budsjettår og sammensetningen av overføringene.

Tabeller med kommentarer (alle beløp i 1 000 kroner)

Utgifter og inntekter etter art

Utgiftsart	2010	2011	2012	2013
<i>Driftsutgifter:</i>				
Lønnsutgifter	28 505	29 562	32 824	38 042
Varer og tjenester	71 121	70 890	67 419	59 940
Sum driftsutgifter	99 626	100 452	100 243	97 982
<i>Investeringsutgifter:</i>				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	659	251	0	0
Sum utgifter til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	659	251	0	0
<i>Overføringer fra virksomheten:</i>				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	0	0	0	0
Utbetalinger til andre virksomheter	571 117	568 515	538 487	502 200
Sum overføringer fra virksomheten	571 117	568 515	538 487	502 200
<i>Finansielle aktiviteter:</i>				
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle utgifter	20	23	2	20
Sum finansielle aktiviteter	20	23	2	20
Sum utgifter	671 422	669 241	638 732	600 202

Utgiftsart	2010	2011	2012	2013
<i>Driftsinntekter:</i>				
Inntekter fra salg av varer og tjenester	0	0	0	0
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser	0	0	0	0
Refusjoner	149	280	44	102
Andre driftsinntekter	59 869	69 150	40 247	32 200
Sum driftsinntekter	60 018	69 430	40 291	32 302
<i>Inntekter fra investeringer:</i>				
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Sum investeringsinntekter	0	0	0	0
<i>Overføringer til virksomheten:</i>				
Inntekter fra statlige bevilgninger	610 300	606 820	602 440	555 500
Andre innbetalinger	0	0	0	10 400
Sum overføringer til virksomheten	610 300	606 820	602 440	565 900
<i>Finansielle aktiviteter:</i>				
Innbetaling ved salg av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle innbetalinger (f.eks. innbetaling av rente)	2	0	0	0
Sum finansielle aktiviteter	2	0	0	0
Sum inntekter	670 320	676 250	642 731	598 202
Netto endring i kontantbeholdning	-1 102	7 009	3 999	-2 000

Inntekter etter inntektskilde

Inntektstype	2010	2011	2012	2013
<i>Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget:</i>				
Bevilgninger fra fagdepartementet	610 300	606 819	602 440	555 500
Bevilgninger fra andre departement	9 170	7 394	11 500	10 400
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	0	0	0	0
Tildelinger fra Norges forskningsråd	0	0	0	0
Sum bevilgninger til statsoppdraget	619 470	614 213	613 940	565 900
<i>Offentlige og private bidrag:</i>				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	0	0	0	0
Bidrag fra private	1 200	0	0	0
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	9 872	10 068	9 541	0
Sum bidrag	11 072	10 068	9 541	0
<i>Oppdragsinntekter m.v.:</i>				
Oppdrag fra statlige virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra private	500	500	615	0
Andre inntekter og tidsavgrensninger	39 278	51 469	18 635	32 302
Sum oppdragsinntekter m.v.	39 778	51 969	19 250	32 302
Sum inntekter	670 320	676 250	642 731	598 202

Kommentarer til tabell 2

- Bidrag fra private er betaling fra Kongsberg Satellite Services AS (KSAT) i forbindelse med datarettigheter til Radarsat-programmet. Beløpet trekkes fra den statlige bevilgningen til programmet.
- Tilskudd fra internasjonale organisasjoner er overføring fra den europeiske romorganisasjonen ESA, som bidrag til EASP-programmet på Andøya Rakettskytefelt. Beløpet knytter seg til

Frankrikes, Tysklands og Sveits' del av programmet.

- Andre inntekter og tidsavgrensninger er inntekter fra avtaler Norsk Romsenter har med NASA og ESA om å levere tjenester til NPP-programmet og Hinode-programmet, og kommunikasjonstjenester til NASA og NOAA via fibersambandet til Svalbard. Disse inntektene motsvares av nærmest identiske utgiftsposter. Eventuelle forskjeller skyldes valutaeffekt.

Virksomhetens kontantbeholdninger per 31. desember

Balansedag 31. desember	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	Endring fra 2011 til 2012
<i>Kontantbeholdning:</i>				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	46 135	53 144	57 142	3 998
Beholdning på andre bankkonti	0	0	0	0
Andre kontantbeholdninger	0	0	0	0
Sum kontanter og kontantekvivalenter	46 135	53 144	57 142	3 998
<i>Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår:</i>				
Feriepenger m.v.	2 127	3 685	2 651	-1 034
Skattetrekk og offentlige avgifter	2 164	2 362	3 067	705
Gjeld til leverandører	1 646	-4	1 412	1 416
Gjeld til oppdragsgivere	0	0	0	0
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	-5 187	-2 835	0	2 835
Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår	750	3 208	7 130	3 922
<i>Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i framtidige budsjettår:</i>				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	0	0	0	0
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	1 253	7 409	0	-7 409
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	23 567	18 471	37 470	18 999
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål	4 735	4 807	0	-4 807
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer	2 568	775	-4 038	-4 813
Sum avsetninger til planlagte tiltak i framtidige budsjettår	32 123	31 462	33 432	1 970

Balansedag 31. desember	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	Endring fra 2011 til 2012
<i>Andre avsetninger:</i>				
Avsetninger til andre formål/ikke spesifiserte formål	0	0	0	0
Fri virksomhetskaptal	13 262	18 473	16 580	-1 893
Sum andre avsetninger	13 262	18 473	16 580	-1 893
<i>Langsiktig gjeld (netto):</i>				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler	0	0	0	0
Annen langsiktig gjeld	0	0	0	0
Sum langsiktig gjeld	0	0	0	0
Sum netto gjeld og forpliktelser	46 135	53 143	57 142	3 999

Kommentarer til tabell 3

- Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet dreier seg om valutaeffekt som justeres i påfølgende budsjettår.
- Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepar-

tementet er prosjekter som finansieres over nasjonale følgeprogrammer som ennå ikke er utbetalt.

- Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål er midler til medfinansiering av følgeprogrammer fra andre organisasjoner, hvor midlene ikke er satt i ansvar.

14 Oversikt over enkeltsaker som fikk tilskudd i 2012 under kap. 900, post 21 Spesielle driftsutgifter

I 2012 ble det utbetalt 9,95 mill. kroner til enkeltsaker som fikk støtte under kap. 900, post 21.

Oversikt over disse enkeltsakene går fram av tabellen nedenfor.

Beskrivelse	Kroner
50-årsmarkering av Kings Bay-ulykken – støtte til Veteranklubben	126 000
50-årsmarkering av Kings Bay-ulykken – støtte til Kings Bay AS	50 000
OECDs nettverk for eierstyring av statlig eide bedrifter i det sørlige Afrika	748 600
Professorat NTNU om bærekraftig transport i nordområdene	1 250 000
FNs sjøfartsorganisasjon IMO – bistandsprosjekter	1 185 168
Delfinansiering av Maritim utvikling (MARUT) – støtte til Norsk Industri	500 000
Karrieredag – arena for kobling av norske studenter i Asia med norsk næringsliv i Asia	20 000
Transatlantic Science Week 2012 i Houston – støtte til arrangementet (Generalkonsulatet i Houston)	189 288
Informasjons- og holdingskampanje Piratkopiering – støtte til NHO og Toll- og avgiftsdirektoratet	200 000
Nasjonalt leverandørutviklingsprogram – NHO/KS.	250 000
Støtte til forskningsprosjektet «Krise, omstilling og vekst»	1 000 000
Støtte til drift av Morokulien infosenter som skal bidra til økt grenseoverskridende samarbeid med Sverige	217 000
Markering av 50 år med norsk romvirksomhet – støtte til Andøya Rakettskytefelt	400 000
Global Future 2010–2013 – arena for økt mangfold i næringslivet	1 500 000
Støtte til gjennomføring av Det Norske Måltid	500 000
Forum for kultur og næringsliv – drift og videre utvikling Arts & Business	1 100 000
Støtte til pilotprosjekt om Urban turisme	225 000
Spørreundersøkelse om Russland – støtte til Norstella	92 000
Utviklingssenter for reiselivsnæringen	400 000
Sum	9 953 056

Nærings- og handelsdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2013–2014) om statsbudsjettet for år 2014 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et
framlagt forslag.

Forslag

Under Nærings- og handelsdepartementet føres det i Prop. 1 S (2013–2014) statsbudsjettet for budsjettåret 2014 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 900–960, 2421, 2426, 2429 og 2460, 3900–3961, 5325, 5326, 5329, 5460, 5574, 5613, 5614, 5625, 5629, 5650 og 5656

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Administrasjon				
900	Nærings- og handelsdepartementet			
	01 Driftsutgifter		205 200 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		53 100 000	
	30 Miljøtiltak Søve, <i>kan overføres</i>		20 500 000	
	70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner		20 500 000	
	72 Tilskudd til beredskapsordninger		3 600 000	
	73 Tilskudd til Ungt Entreprenørskap		12 600 000	
	75 Tilskudd til særskilte prosjekter, <i>kan overføres</i>		20 100 000	335 600 000
	Sum Administrasjon			335 600 000
Infrastruktur og rammebetingelser				
901	Patentstyret			
	01 Driftsutgifter		242 800 000	242 800 000
902	Justervesenet			
	01 Driftsutgifter		120 000 000	
	21 Spesielle driftsutgifter		2 400 000	122 400 000
903	Norsk akkreditering			
	01 Driftsutgifter		39 700 000	39 700 000
904	Brønnøysundregistrene			
	01 Driftsutgifter		309 000 000	
	22 Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>		230 200 000	539 200 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
905	Norges geologiske undersøkelse			
	01 Driftsutgifter		186 200 000	
	21 Spesielle driftsutgifter		74 000 000	260 200 000
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Driftsutgifter		23 800 000	
	30 Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>		11 000 000	
	31 Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>		35 000 000	69 800 000
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk			
	73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>		1 700 000 000	1 700 000 000
910	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Driftsutgifter		373 000 000	373 000 000
913	Standardisering			
	70 Tilskudd		29 000 000	29 000 000
914	Klagenemnda for industrielle rettigheter			
	01 Driftsutgifter		5 800 000	5 800 000
	Sum Infrastruktur og rammebetingelser			3 381 900 000
	Forskning, innovasjon og internasjonalisering			
920	Norges forskningsråd			
	50 Tilskudd		1 452 000 000	1 452 000 000
922	Romvirksomhet			
	50 Norsk Romsenter		58 300 000	
	70 Kontingent i European Space Agency (ESA)		147 500 000	
	71 Internasjonal romvirksomhet		309 700 000	
	72 Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>		33 400 000	
	73 EUs romprogrammer		258 500 000	
	74 Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>		19 100 000	826 500 000
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer			
	70 Tilskudd		89 900 000	89 900 000
930	Norsk design- og arkitektursenter			
	70 Tilskudd		75 200 000	75 200 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
934	Internasjonaliseringstiltak			
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	13 000 000	
	73	Støtte ved kapitalvareeksport	375 000 000	388 000 000
937	Svalbard Reiseliv AS			
	71	Tilskudd	2 100 000	2 100 000
		Sum Forskning, innovasjon og internasjonalisering		2 833 700 000
		Statlig eierskap		
950	Forvaltning av statlig eierskap			
	21	Spesielle driftsutgifter	25 700 000	25 700 000
953	Kings Bay AS			
	70	Tilskudd	27 500 000	27 500 000
960	Raufoss ASA			
	71	Refusjon for miljøtiltak	8 300 000	8 300 000
		Sum Statlig eierskap		61 500 000
		Statsbankene		
2421	Innovasjon Norge			
	50	Innovasjon – prosjekter, fond	235 200 000	
	70	Bedriftsutvikling og administrasjon	351 650 000	
	71	Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer, <i>kan overføres</i>	430 000 000	
	72	forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>	285 000 000	
	76	Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>	143 400 000	
	78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond	4 200 000	
	90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	41 750 000 000	43 199 450 000
2426	SIVA SF			
	70	Tilskudd	49 800 000	
	90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	100 000 000	149 800 000
2429	Eksportkreditt Norge AS			
	70	Tilskudd	105 000 000	
	71	Viderefakturerte utgifter	200 000	
	90	Utlån	19 500 000 000	19 605 200 000
		Sum Statsbankene		62 954 450 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Statens forretningsdrift				
2460	Garanti-instituttet for eksportkreditt			
	24 Driftsresultat:			
	1 Driftsinntekter	-143 000 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	143 000 000		
	Sum Statens forretningsdrift			
			69 567 150 000	

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Ordinære inntekter				
3900	Nærings- og handelsdepartementet			
	02 Ymse inntekter		306 000	306 000
3901	Patentstyret			
	05 Inntekt av informasjonstjenester		7 250 000	
	07 Inntekter knyttet til NPI		5 200 000	
	08 Gebyrer immaterielle rettigheter		41 100 000	53 550 000
3902	Justervesenet			
	01 Gebyrinntekter		70 800 000	
	03 Inntekter fra salg av tjenester		11 200 000	
	04 Oppdragsinntekter		2 400 000	84 400 000
3903	Norsk akkreditering			
	01 Gebyrinntekter og andre inntekter		33 000 000	33 000 000
3904	Brønnøysundregistrene			
	01 Gebyrinntekter		500 000 000	
	02 Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter		31 000 000	
	03 Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen		57 000 000	588 000 000
3905	Norges geologiske undersøkelse			
	01 Oppdragsinntekter		27 000 000	
	02 Tilskudd til samfinansieringsprosjekter		47 000 000	74 000 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard			
	01 Leie av bergrettigheter og eiendommer		100 000	
	02 Behandlingsgebyrer		700 000	800 000
3910	Sjøfartsdirektoratet			
	01 Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR		153 000 000	
	02 Maritime personellsertifikater		12 400 000	
	03 Diverse inntekter		3 500 000	
	04 Gebyrer for skip i NIS		39 400 000	
	05 Overtredelsesgebyrer og tvangsmulkt		4 500 000	212 800 000
3914	Klagenemnda for industrielle rettigheter			
	01 Gebyrer		500 000	500 000
3950	Forvaltning av statlig eierskap			
	96 Salg av aksjer		25 000 000	
	97 Salg av EWOS		1 800 000 000	1 825 000 000
3961	Selskaper under NHDs forvaltning			
	70 Garantiprovisjon, Statkraft SF		2 112 000	
	71 Garantiprovisjon, Eksporthfinans ASA		9 000 000	11 112 000
5325	Innovasjon Norge			
	50 Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning		5 000 000	
	52 Tilbakeføring av tapsfondsmidler		100 000 000	
	70 Låneprovisjoner		57 200 000	
	90 Avdrag på utestående fordringer		42 200 000 000	
	91 Tilbakeført kapital, såkornfond		10 000 000	42 372 200 000
5326	SIVA SF			
	70 Låne- og garantiprovisjoner		6 600 000	
	90 Avdrag på utestående fordringer		100 000 000	106 600 000
5329	Eksportkreditt Norge AS			
	70 Gebyrer m.m.		40 000 000	
	90 Avdrag på utestående fordringer		6 350 000 000	6 390 000 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
5460	Garanti-instituttet for eksportkreditt			
	71 Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning		13 300 000	
	91 Avdrag på lån til byggelånsgarantiordningen		100 000	13 400 000
	Sum Ordinære inntekter			51 765 668 000
	Skatter og avgifter			
5574	Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet			
	71 Avgifter immaterielle rettigheter		150 000 000	150 000 000
	Sum Skatter og avgifter			150 000 000
	Renter og utbytte m.v.			
5613	Renter fra SIVA SF			
	80 Renter		21 900 000	21 900 000
5614	Renter fra Garanti-instituttet for eksportkreditt			
	80 Renter		100 000	100 000
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge			
	80 Renter på lån fra statskassen		320 000 000	
	81 Rentemargin, innovasjonslåneordningen		5 000 000	
	85 Utbytte, lavrisikolåneordningen		17 400 000	
	86 Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa		500 000	342 900 000
5629	Renter fra eksportkredittordningen			
	80 Renter		1 150 000 000	1 150 000 000
5650	Renter på lån fra Nærings- og handelsdepartementet			
	81 Renter på lån til Secora AS		4 000 000	4 000 000
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning			
	85 Utbytte		10 333 453 000	10 333 453 000
	Sum Renter og utbytte m.v.			11 852 353 000
	Sum departementets inntekter			63 768 021 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 900 postene 01 og 21	kap. 3900 post 02
kap. 901 post 01	kap. 3901 postene 05, 07 og 08
kap. 902 post 01	kap. 3902 postene 01 og 03
kap. 902 post 21	kap. 3902 post 04
kap. 903 post 01	kap. 3903 post 01
kap. 904 post 01	kap. 3904 post 02
kap. 904 post 22	kap. 3904 post 03
kap. 905 post 21	kap. 3905 postene 01 og 02
kap. 910 post 01	kap. 3910 post 03

III

Utbetaling under garantiordninger
(trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan foreta utbetalinger til Garanti-instituttet for eksportkreditt uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under byggelånsgarantiordningen overstiger innestående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 600 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Garanti-instituttet for eksportkreditt, post 91 Utbetaling iflg. trekkfullmakt – byggelånsgarantiordning.

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter, samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene.
2. overskride bevilgningen under kap. 960 Raufoss ASA, post 71 Refusjon for miljøtiltak, innenfor gitt garantiramme på 124 mill. kroner.

3. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer, for å opprettholde statens eierandel gjennom deltagelse i egenkapitalutvidelser i henholdsvis Yara International ASA og Kongsberg Gruppen ASA. Fullmakten er begrenset til emisjoner på inntil 10 prosent av aksjekapitalen og hvor verdien av statens andel av emisjonen ikke overstiger 3 mrd. kroner.
4. overskride bevilgningen under kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, post 90 Utlån, til utbetaling av lån under den statlige eksportfinansieringsordningen, men slik at utlån i 2014 ikke overstiger 50 mrd. kroner.

V

Fullmakt til å utgifts- og inntektsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan:

1. utgifts-/inntektsføre ut-/innbetalinger knyttet til garantiansvar overfor Eksportfinans ASA uten bevilgning, under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 70 Utbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, og kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap, post 87 Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, innenfor gitt garantiramme på 750 mill. kroner.
2. utgiftsføre kjøp av aksjer i Norsk Hydro ASA uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer. Fullmakten

- gjelder for kjøp som gir staten en eierandel på opp til 39,9 prosent.
3. utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning valutakurstap og valutakursgevinst i eksportkreditordningen under henholdsvis kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, post 89 Valutatap og kap. 5329 Eksportkreditt Norge AS, post 89 Valutagevinst.
 4. utgiftsføre eventuelle utbetalinger av likviditetslån i statsregnskapet uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 91 Likviditetslån til SAS-konsernet.
 5. inntektsføre følgende innbetalinger i statsregnskapet uten bevilgning:
 1. gebyrinntekter fra lån til SAS-konsernet under kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap, post 71 Gebyrinntekter fra lån til SAS-konsernet.
 2. avdrag på lån til SAS-konsernet under kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap, post 91 Avdrag på lån til SAS-konsernet.
 3. renteinntekter fra lån til SAS-konsernet under kap. 5650 Renter på lån fra Nærings- og handelsdepartementet, post 80 Renter på lån til SAS-konsernet.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og

gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
2421		Innovasjon Norge	
	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	100 mill. kroner

2. gi tilsagn om tilskudd på 125,19 mill. euro i tillegg til eksisterende bevilgning for å delta i de frivillige programmene til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 162,17 mill. euro.
3. gi tilsagn om likviditetslån til SAS-konsernet innenfor en ramme på 500,5 mill. svenske kroner i perioden fram til 31. mars 2015.

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser utover gitt bevilgning i forbindelse med kjøp av utredninger og lignende

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner til utredninger og lignende ut over bevilgning under kap. 900 Nærings- og handelsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.

VIII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan gi:

1. Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 40 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 138 mill. kroner.
2. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 145 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning. Garantivirkomheten skal finne sted innenfor de rammer som «Arrangement on Officially Supported Export Credits» setter. Alminnelig garantiordning skal drives i balanse på lang sikt. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.

3. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 3 150 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utviklingsland, men likevel slik at rammen ikke overskrider sju ganger det til enhver tid innestående beløp på ordningens grunnfond. Garantivirksomheten skal finne sted innenfor de rammer som «Arrangement on Officially Supported Export Credits» setter. Virksomheten skal drives i balanse på lang sikt, gitt bevilgninger til grunnfondet. Nærings- og handelsdepartementet kan i samråd med Utenriksdepartementet gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.
4. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 5 000 mill. kroner ved byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien. Ordningen skal drives i balanse på lang sikt. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.
5. Garanti-instituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme på 20 000 mill. kroner ved etablering av langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri. Nærings- og handelsdepartementet kan gi utfyllende bestemmelser om gjennomføringen av dette vedtaket.

IX

Dekning av forsikringstilfeller

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan:

1. gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av forsikringsansvar for inntil 80 000 000 euro overfor tredjeperson for instituttets og Statsbyggs ansvar etter lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet, kapittel III.
2. inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner.

X

Utlånsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 500 mill. kroner.
2. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye lån under lavrisikolåneordningen innenfor en ramme på 2 500 mill. kroner.
3. gi Eksportkreditt Norge AS fullmakt til å gi tilsagn om lån i tråd med selskapets og eksportfinansieringsordningens formål uten en øvre ramme.

XI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser knyttet til miljøtiltak

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken.

Andre fullmakter

XII

Fullmakt til å bortfeste

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan bortfeste hjemfalte gruveeiendommer til museale formål vederlagsfritt.

XIII

Endring i statlige eierposter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan:

1. selge aksjene i SAS AB i forbindelse med en industriell løsning.
2. redusere statens eierandel i SAS AB ned til 10,0 pst. ved framtidige konverteringer av obligasjonslån til aksjekapital i selskapet.
3. konvertere det ansvarlige lånet til Secora AS til egenkapital innen utløpet av lånets løpetid.
4. redusere eierskapet i Entra Eiendom AS ned mot 33,4 prosent i forbindelse med et nedsalg og/eller børsnotering av selskapet.
5. selge, med oppgjør i kontanter og/eller aksjer i et annet selskap i samme bransje, samtlige av statens aksjer i Cermaq ASA som en del av en industriell løsning.

XIV

Fullmakt til å forvalte lån

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2014 kan forvalte likviditetslånet

til SAS-konsernet innenfor markedsmessige rammer, herunder til å gi sin tilslutning til endringer i låneavtalen og til å innvilge og sette vilkår for eventuelle endringer i lånebetingelser.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: 07 Aurskog AS – 10/2013

